

ACADEMIA ROMÂNĂ

DOCUMENTE
privind
REVOLUȚIA
de la **1848**
în **ȚĂRILE ROMÂNE**

VOL. IX • 1 – 5 IULIE 1848

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

**URKUNDEN DER REVOLUTION VON 1848
IN DEN RUMÄNISCHEN FÜRSTENTÜMERN**

C. SIEBENBÜRGEN

BAND IX
1.-5. Juli 1848

**DOCUMENTS CONCERNING THE 1848 REVOLUTION
IN THE ROMANIAN PRINCIPALITIES**

C. TRANSYLVANIA

VOL. IX
1st-5th July 1848

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE „GEORGE BARIȚIU”
DIN CLUJ-NAPOCA

**DOCUMENTE PRIVIND
REVOLUȚIA DE LA 1848
ÎN ȚĂRILE ROMÂNE
C. TRANSILVANIA**

**VOL. IX
(1–5 iulie 1848)**

Volum întocmit de

**ELA COSMA – responsabil proiect
MARGHIOLA BODOR
ATTILA VARGA
MARIN BALOG**

Cu un cuvânt introductiv de **Gelu Neamțu**

**EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
BUCUREȘTI 2011**

Adresa: EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
Calea 13 Septembrie nr. 13, Sector 5,
050711, București, România
Tel. 4021-318 81 06, 4021-318 81 46
Fax 4021-318 24 44
e-mail: edacad@ear.ro
web: www.ear.ro

Referenți: c.ș. I. Dumitru SUCIU
c.ș. I. Simion RETEGAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Documente privind Revoluția de la 1848 în Țările Române. – București :
Editura Academiei Române, 1979-
vol.

ISBN 973-27-0304-0

C. Transilvania. Vol. 9 : (1–5 iulie 1848) / întocmit de Ela Cosma (responsabil proiect),
Marghiola Bodor, Attila Varga, Marin Balog ; cu un cuv. introd. de Gelu Neamțu. – 2011. –
ISBN 978-973-27-2078-3

I. Cosma, Ela (ed.)
II. Bodor, Marghiola (ed.)
III. Varga, Attila (ed.)
IV. Balog, Marin (ed.)
V. Neamțu, Gelu (pref.)

94(498)"1848" (093.2)

Redactor: MAGDALENA BEDROSIAN
Tehnoredactor: ANGELA RUS
Coperta: MARIANA ȘERBĂNESCU

Bun de tipar: 07.11.2011. Format: 16/70 × 100

Coli de tipar: 29. Tiraj: 200 ex.

C.Z. pentru biblioteci mari: 9(498)«1848»(00-12)

C.Z. pentru biblioteci mici: 9

Proiect de cercetare nr. I/4 pe anii 2007–2010, derulat prin Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca al Academiei Române, str. Kogălniceanu, nr. 12–14, Cluj-Napoca, e-mail istorie@acad-cluj.ro, www.history-cluj.ro

CUVÂNT ÎNAINTE

Volumul IX continuă seria de *Documente privind revoluția de la 1848 în Țările Române. C. Transilvania*. Această colecție are deja o tradiție, începută la tipărirea primului volum (apărut în 1977) și continuată, după volumul VIII (publicat în 2007), prin prezentul volum înaintat acum spre tipar Editurii Academiei Române din București.

Volumul de față reprezintă rezultatul unei munci colective și este editat de cercetătorii revoluției de la 1848 în Transilvania, de la Institutul de Istorie „George Barițiu” al Academiei Române din Cluj-Napoca. Cercetător științific I dr. Gelu Neamțu semnează acest *Cuvânt introductiv*, cercetător științific II Ela Cosma editează documentele în limba germană și traduce în germană regeștele, cercetător științific III Bodor Marghiola Gyöngy se îngrijește de transcrierea și traducerea documentelor maghiare, cercetător științific Varga Attila realizează editarea documentelor maghiare și a indicilor, împreună cu cercetător științific Iosif Marin Balog, care preia documentele germane și indicii.

Volumul însumează 176 de documente de limbă maghiară, germană și română, prezentate în limba originală și în traducerea românească, documente ce reflectă zilele de 1-5 iulie 1848. Aidoma volumelor anterioare, respectând criteriul cronologic și, după putință, principiul exhaustivității, și volumul IX își propune să ofere o imagine cât mai concludentă și mai completă asupra scurtului interval de timp menționat.

Structura volumului este identică celei a volumelor anterioare, cuprinzând: un *Cuvânt introductiv*, lista prescurtărilor, regeștele documentelor în limbile română și germană, documentele în succesiune cronologică (cele având limba originală maghiară sau germană cu traducere în limba română). În final, se adaugă indicii de localități și de nume.

Acest nou volum de izvoare acoperă prima săptămână a lunii iulie. Relativ desconsiderată de istorici, perioada estivală a anului 1848 se dovedește, totuși, a fi plină de surprize, cu multe elemente omise sau nedocumentate până acum. Prin documentele inedite selectate, prelucrate și inserate în volum de către editori, se conturează o realitate complexă în această perioadă, realitate care a intrat în atenția celor mai diverse foruri administrative, politice, militare și ecleziastice.

Cu toate că, prin prisma percepției istoriografice încetățenite, zilele toride ale lunilor iulie și august 1848 au fost mai degrabă o perioadă de respiro, între avântul declanșării revoluției în primăvara pașoptistă și trecerea tumultuoasă din toamna anului 1848 la războiul civil, volumul IX al colecției de față infirmă o atare imagine simplificată.

Este adevărat că scena politică sau socială nu este zguduită de evenimente teribile, răsunătoare. Sunt puse însă sub lupă evenimente și situații mărunte, de uzură, care, prin cumul, produc semnificații majore.

Este vorba: de frământările sociale ale foștilor iobagi, eliberați *de iure*, însă nu *de facto*; de numeroasele plângeri ale unor țărani sau chiar comunități întregi privind abuzurile marilor proprietari, care nu pun în aplicare prevederile legii de desființare a iobăgiei, obligându-i să presteze în continuare vechile obligații iobăgești și alodiale; de valul petiționar ce cuprinde atât bisericile recepte până atunci, cât și pe cea ortodoxă, precum și națiunile medievale de Stare ale sașilor și secuilor, dar și pe cea proaspăt auto-afirmată română; de situația electorală în contextul trimeriei de deputați ardeleni la dieta ungară de la Pesta; de articole programatice publicate de ziarele vremii în limbile Ardealului; de folosirea presei ca armă și de înarmarea rapidă a gărzilor naționale maghiare, în condițiile unei penurii de arme. Toate aceste fapte și incidente, aparent nespectaculoase, rodează și erodează starea de spirit a populației civile din Transilvania, care își strânge rândurile în cele trei tabere naționale.

Pe fondul pasivității și al lipsei de reacție a imperialilor austrieci, guvernul maghiar, prin miniștrii și comisarii săi, caută, prin mișcări rapide și agresive să transpună în realitate uniunea cu Ungaria, proclamată de dieta ardeleană încă la finele lunii mai 1848. Documentele reflectă aceste tentative de implementare, care nu reușesc să dobândească un contur ferm (doc. 72-74). Vindicative, dar dense documentar și, de aceea, prețioase sunt anchetele, desfășurate fie de comisarii Guberniului transilvan – cum este cea care relatează evenimentele desfășurate în Munții Apuseni începând cu data de 3 aprilie 1848, ce au dus la ciocnirile din luna iunie (Abrud, 3 iulie 1848 – doc. 116), fie de funcționarii comitatensi (doc. 64, 65, 87, 98, 134, 136), fie de inspectorii cercuali sași, din însărcinarea Magistratului brașovean (doc. 58, 85), cu privire la agitațiile secuiești (doc. 161, 165, 166).

Așadar, pe plan social, se constată o ofensivă a foștilor proprietari feudali de a răpi, prin tot felul de tertipuri, pământul ce fusese al iobagilor

și care în mod firesc, potrivit legii, ar fi trebuit să le revină după desființarea iobăgiei. Desigur, silnicia produce o reacție de apărare, prin urmare țărani se opun din ce în ce mai hotărât, pe o arie din ce în ce mai extinsă (doc. 46, 50, 80, 99, 127, 147, 148, 149, 157 ș.a.).

*

Din punct de vedere național, sunt surprinse agitații legate de pregătirea și desfășurarea alegerilor pentru dieta de la Pesta, atât sașii cât și românii fiind nemulțumiți de condițiile electorale impuse. Același efect l-au avut și acțiunile de recrutare pentru înființarea gărzii naționale, ca și răspunsul autorităților maghiare în aceste cazuri.

În privința sașilor, majoritatea documentelor incluse în volum se referă la poziția pe care aceștia au adoptat-o în problema uniunii Transilvaniei cu Ungaria. În modul cel mai evident, aceasta transpare atât din memoriul națiunii săsești privind condițiile uniunii, înaintat împăratului și pregătit pentru dieta de la Pesta, cât și din numeroasele dezbateri din cadrul Universității săsești privind direcțiile de acțiune viitoare.

Pe plan național, deci, toate forțele și toată influența foștilor proprietari feudali și ale organelor administrative ale Ungariei sunt îndreptate spre efectuarea anexării Transilvaniei la Ungaria, adică spre executarea uniunii. De la aceasta, cercurile dominante maghiare așteaptă rezolvarea atât a problemelor sociale, cât și a celei naționale, care consta în asigurarea, prin toate mijloacele, a supremației elementului minoritar din Transilvania.

În acest scop, alegerile de deputați din Transilvania pentru dieta din Cluj și apoi pentru cea ungară se dovedesc a fi o încălcare a principiilor egalității, fraternității și libertății, mereu pomenite de altfel de nobilimea liberală (doc. 59).

Încep tulburările, începe vânătoarea de „agitatori”, încep arestările – vezi arestarea preotului greco-catolic Andrei Penezan (doc. 41), a preotului greco-catolic Elekes Gergely (doc. 97), a clericului Tonka (Tanco) din Monor (doc. 161), anchetarea canonicilor blăjeni Vasile Rațiu și Timotei Cipariu (doc. 133) și a altora.

La lupta împotriva impunerii uniunii se raliază, extrem de viguros și hotărât, comunitățile săsești (doc. 35, 100, 111, 125), ba chiar și secuii (doc. 62, 115), nemaivorbind despre români.

Dominanții, conștienți că stau pe un butoi cu pulbere, declanșează înarmările, recrutările și organizarea unei armate maghiare pentru a ține în frâu naționalitățile (doc. 48, 49, 56, 69, 123, 150, 153, 173, 175 ș.a.).

Tot acum, autoritățile încep să-și manifeste o mai veche spaimă, stârnită de eventuala realizare a unității naționale a românilor, exprimată încă la începutul revoluției, motiv pentru care încearcă să împiedice, prin orice mijloace, contactul dintre românii de peste Carpați și cei din Transilvania. Drept urmare, autoritățile ordonă urmărirea și supravegherea refugiaților români din Moldova și Țara Românească (doc. 38 și 47).

Documentele în limba română dețin o pondere redusă în cadrul volumului, ca de altfel și în volumele precedente, din motive lesne de înțeles, și, în primul rând, pentru că românii nu aveau instituțiile prin care să se poată exprima. Cele incluse în prezentul volum se referă la delegația condusă de episcopul Andrei Șaguna, plecată în audiență la Innsbruck. Altele se referă la atitudinea autorităților față de români, în special cu prilejul alegerilor pentru dieta de la Pesta, dar și în chestiunea recrutărilor și a adunărilor publice.

*

În fine, și holera face parte dintre documentele primei săptămâni a lunii iulie (doc. 38, 66, 71, 101), din care transpar veștile îngrijorătoare, sosite din Țara Românească, în legătură cu extinderea molimei, dar și despre primii refugiați de la sud de Carpați, fapte ce determină sporirea vigilenței din partea autorităților.

Holera se adaugă, astfel, la celelalte neajunsuri ce bântuie societatea transilvană, complicând și mai mult viața, și așa plină de neliniște, din Principat.

*

Documentele acoperă, așadar, o gamă largă de probleme: politice, care sunt desigur predominante, sociale, aspecte de ordin militar, dar și confesional etc., oferind o imagine complexă a realităților acelor zile de început de iulie, când evenimentele revoluționare își urmau un curs încă greu de anticipat pentru cei mai mulți dintre protagoniști.

Deși scurtă, perioada 1-5 iulie este o perioadă de acumulare a unor contradicții, care se adâncesc, tinzând la realizarea masei critice, care evoluează inexorabil spre un război civil.

Mărturiile inedite din primele cinci zile ale lunii iulie 1848, înfățișate în acest volum IX, spulberă clișeul perioadei în care „nu s-a întâmplat nimic”. Restituirea lor contribuie la conturarea clară și corectă a unei imagini de ansamblu asupra „mersului revoluției” în istoria națiunilor ardelen. Profesionalismul și acuratețea editorilor, fidelitatea recuperării și redării documentelor originale, rigurozitatea normelor de editare oferă garanția calității acestei noi întreprinderi, dintr-o serie ce va continua.

Gelu NEAMȚU

LISTA PRESCURTĂRILOR

Arhive

- Arh. Bis. Sf. Nicolae = Arhiva Bisericii Sfântul Nicolae din Șcheii Brașovului, Brașov. Fond Bran.
- Arh. Cons. Ort. Sibiu = Arhiva Consistoriului Ortodox din Sibiu.
- A.M. Sibiu = Arhiva Mitropoliei din Sibiu. Fond 12 / Pr. 1848-1850.
- M.O.L. Budapesta. Fond G.P. = Magyar Országos Levéltár (Arhivele Naționale Maghiare) din Budapesta. Gubernium Transylvanicum (In Politicis).
- M.O.L. Budapesta. Fond G.P. = Magyar Országos Levéltár (Arhivele Naționale Maghiare) din Budapesta. Gubernium Transylvanicum Elnöksége (Praesidialia).
- M.O.L. Budapesta. Fond H9 = Magyar Országos Levéltár (Arhivele Naționale Maghiare) din Budapesta. Az 1848/1849-i Minisztériumi Levéltár. Belügyminisztérium. Elnöki iratok.
- Ö.St.A. Viena. Haus-, Hof- und Staatsarchiv = Österreichisches Staatsarchiv din Viena. Haus-, Hof- und Staatsarchiv. Kabinettskanzlei Ministerratsprotokolle.
- Ö.St.A. Viena. Kriegsarchiv = Österreichisches Staatsarchiv din Viena. Kriegsarchiv. Schriftenabteilung.
- SJAN Brașov = Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Române Brașov, din Brașov. Fonduri: Actele Magistratului 1848; Acte privind Revoluția de la 1848-1849; Arhiva orașului Dumbrăveni.
- SJAN Cluj-Napoca = Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Române Cluj, din Cluj-Napoca. Fonduri: Arhiva Comitatului Alba de Sus; Mikó Imre.
- SJAN Miercurea Ciuc = Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Române Harghita, din Miercurea Ciuc. Fond: Arhiva Scaunului Ciuc. Actele prim-judelui regesc.
- SJAN Sibiu = Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Române Sibiu, din Sibiu. Fonduri: Universitatea Națională Săsească; Zimmermann.

SJAN Sfântu Gheorghe = Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Române Covasna, din Sfântu Gheorghe. Fonduri: Arhiva Scaunului Sfântu Gheorghe; Arhiva Trei Scaune. Actele prim-judeului regesc.

SJAN Sighetul Marmăției = Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Române Maramureș, din Sighetul Marmăției. Fond: Arhiva Comitatului Maramureș.

SJAN Timișoara = Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Române Timiș, din Timișoara. Fonduri 465, 467.

Biblioteci

Bibl. Acad. Rom. = Biblioteca Academiei Române din București. Fonduri: Corespondență; Manuscrise românești.

B.C.U. Cluj = Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca. Fond: Periodice.

Presă

„Foaie pentru Minte, Inimă și Literatură”, Brașov, nr. 27 din 5 iulie 1848.

„Intelligenzblatt zum Siebenbürger Boten“, Sibiu, nr. 52 din 3 iulie 1848.

„Közlöny“, Pesta, 4 iulie 1848.

„Pesti Hírlap“, Pesta, 4 iulie 1848.

„Satellit“, Brașov, nr. 53 din 3 iulie 1848.

„Transsilvania. Beiblatt zum Siebenbürger Boten“, Sibiu, nr. 52 din 30 iunie 1848; nr. 53 din 3 iulie 1848.

Cărți

Documente privind *Documente privind revoluția de la 1848 în Țările Române. Seria C. Transilvania*, Editura Academiei Române, București, 1982 (vol. III); 1992 (vol. V); 2005 (vol. VII); 2007 (vol. VIII).

Silviu Dragomir, *Studii* = *Studii și documente privitoare la revoluția românilor din Transilvania în anii 1848-1849*, Sibiu, 1944 (vol. I-II); Cluj, 1946 (vol. III).

Ember Győző, *Iratok ...* = *Iratok az 1848-i magyarországi parasztmozgalmak történetéhez*, Budapesta, 1881.

Dumitru Suci (coord.), Alexandru Moraru, Iosif Marin Balog, Diana Covaci, Cosmin Cosmuța, Mádly Loránd, *Date, realități* = *Date, realități, fapte reflectate în documente bisericești ortodoxe*, Editura Asab, București, 2010.

Ion Varta, *Revoluția de la 1848 ...* = *Revoluția de la 1848 în Țările Române. Documente inedite din arhivele rusești*, Editura Arc, Chișinău, 1998.

Studii

Costin Feneșan, *Informații noi privind ...* = *Informații noi privind revoluția din Transilvania în vara anului 1848*, în „Sargeția”, XIV, 1979.

LISTA REGESTELOR

1. *[Innsbruck, începutul lunii iulie 1848]*. Episcopul Andrei Șaguna către ministrul Eötvös József. Prelatul ortodox amintește, între altele, de raportul gubernial ardelean nr. 8415/1848, trimis către palatinul Ungariei, în care episcopul este acuzat de faptul că românii din Sebeșul Săsesc, în urma circularei sale trimise din Pesta, pe data de 18/30 iunie, ar fi refuzat plățirea dijmei regale și eclesiastice.
2. *Cluj, [înainte de 1 iulie 1848]*. Concept gubernial, în care se arată că mai mulți urbariali din Ciceu Giurgești, aflat în comitatul Solnocul Interior, cer suspendarea lor de la prestarea restanțelor urbariale.
3. *Cluj, [înainte de 1 iulie 1848]*. Concept gubernial, unde se arată că mai mulți foști urbariali din Suciul de Sus, aflat în comitatul Solnocul Interior, cer mijlocirea dreptului de folosire a pământurilor.
4. *Brașov, 22 iunie 1848*. În vederea organizării alegerilor de deputați pentru dieta de la Pesta, Magistratul brașovean însărcinează breasla spoitorilor ca, în 24 de ore, să înainteze o listă a membrilor breslei.
5. *Brașov, 22 iunie 1848*. Breasla postăvarilor înaintează Magistratului lista nominală a membrilor săi.
6. *Brașov, 24 iunie 1848*. La fel, se trimite Magistratului din Brașov lista membrilor breslei țesătorilor de lână.
7. *Brașov, 24 iunie 1848*. Lista cetățenilor breslei dulgherilor este înmănată Magistratului.
8. *Brașov, 24 iunie 1848*. Magistratul brașovean primește indicele breslei meșterilor de tricotaje de ciorapi.
9. *Brașov, 24 iunie 1848*. Magistratul din Brașov este informat asupra meșterilor breslei prelucrătorilor de rapiță și a celor care confecționează pânzeturi.
10. *Brașov, 24 iunie 1848*. Membrii vecinătății Klostergäßer [strada mănăstirii] sunt invitați la alegerile de deputați, care urmau să aibă loc în Piața Sfatului, în 24 iunie, orele 14.

11. *Braşov, 24 iunie 1848.* Indicele membrilor breslei rotarilor din Braşov este înaintat Magistratului.

12. *Braşov, 24 iunie 1848.* Magistratul oraşului primeşte lista meşterilor breslei tăietorilor de pânzeturî.

13. *Braşov, 27 iunie 1848.* Se indică lista tuturor membrilor vecinătăţii din Mittlere Purzengasse.

14. *Braşov, 27 iunie 1848.* Se adaugă lista vecinătăţii din 3te Burggaße [a treia uliţă a cetăţii].

15. *Braşov, 27 iunie 1848.* Sunt enumeraţi locuitorii apţi de vot din vecinătatea 2te Altst. Klostergässer [cea de-a doua uliţă a mănăstirii din oraşul vechi]

16. *Braşov, 28 iunie 1848.* Indicele tuturor bărbaţilor adulţi, cu domiciliul în vecinătatea obere Burzengasser [uliţa de sus a Bârsei], este înaintat Magistratului.

17. *Braşov, 28 iunie 1848.* Se redă lista vecinătăţii 1t Langäßer [prima uliţă lungă].

18. *Braşov, 28 iunie 1848.* Magistratul primeşte lista votanţilor din vecinătatea 3ten Langgässer [cea de-a treia uliţă lungă], cu rezultatul votului deschis al fiecăruia. Vecinătatea a ales ca deputaţi pe Karl Mieß şi Elias Roth.

19. *Braşov, 28 iunie 1848.* Se trimite Magistratului braşovean lista vecinilor din vecinătatea erste Mittelsgässer [prima uliţă mijlocie].

20. *Braşov, [sfârşitul lui iunie 1848]* În vecinătatea Roßmärkter [de la târgul de cai] se enumeră patru persoane – un ungur şi trei români, între care George Bariţiu -, „care nu au un meşteşug anume şi posedă case în suburbii”.

21. *Braşov, [sfârşitul lui iunie 1848].* Se oferă lista membrilor vecinătăţii Ober Neugässer [uliţa nouă de sus].

22. *Braşov, [sfârşitul lui iunie 1848].* Se adaugă lista bărbaţilor adulţi, domiciliaţi în vecinătatea oberen Purzengäßer [uliţa de sus a Bârsei].

23. *Brașov, [sfârșitul lui iunie 1848]*. Sunt menționați proprietarii și locuitorii din vecinătatea Nonnengäßer [ulița călugărițelor].

24. *Brașov, [sfârșitul lui iunie 1848]*. Este redată lista vecinătății 4ten Burgässer [cea de-a patra uliță a cetății].

25. *Brașov, [sfârșitul lui iunie 1848]*. Se înaintează Magistratului lista breslei tâmplarilor.

26. *Brașov, [sfârșitul lui iunie 1848]*. Se amintește lista vecinătății 2ten Burgässer [cea de-a doua uliță a cetății].

27. *Brașov, [sfârșitul lui iunie 1848]*. În lista proprietarilor de casă și a locuitorilor din vecinătatea Roßmärkter [târgul de cai] figurează, din nou, George Barițiu.

28. *Brașov, [sfârșitul lui iunie 1848]*. Este redată lista vecinătății Oberen Spitals Neugäßer [ulița nouă de sus a spitalului].

29. *Brașov, [sfârșitul lui iunie 1848]*. Magistratul primește lista vecinătății Johannis Neugäßer [uliței noi a Sfântului Ion].

30. *Brașov, [sfârșitul lui iunie 1848]*. Se enumeră membrii vecinătății din Ober Purzengasse [ulița de sus a Bârsei].

31. *Brașov, [sfârșitul lui iunie 1848]*. La fel, lista vecinătății 3te Burgässer [cea de-a treia uliță a cetății].

32. *Brașov, [sfârșitul lui iunie 1848]*. Finalul listei vecinătății din Mittलगasse [ulița mijlocie].

33. *Brașov, [sfârșitul lui iunie 1848]*. Se adaugă lista vecinătății Mittlern Schwarzgäßer [ulița neagră de mijloc].

34. *Brașov, 1 iulie 1848*. Membrii vecinătății din Obere Purzengasse [strada Bârsei de sus] sunt invitați în 1 iulie, orele 14,30, la casa Sfatului, pentru a vota deputații la dieta ungară.

35. *Sibiu, 30 iunie 1848*. Articolul din „Transsilvania”, *Ce să facă sașii, după ce uniunea a fost confirmată?*, îi îndeamnă pe sași să-și mențină credința față de împărat, chiar dacă acesta le-a încălcat dorința antiunionistă, să păstreze pacea pe cale legală și constituțională și să nu se lase înspăimântați de calomnii și defăimări potrivnice.

36. *Buda, 1 iulie 1848.* Arhiducele palatin Ștefan către episcopul ortodox Andrei Șaguna. A luat la cunoștință declarația de credință față de Maiestatea Sa, făcută de episcop în numele enoriașilor săi.

37. *Pesta, începutul lui iulie 1848.* Notă ministerială asupra petiției locuitorilor din Ulciug, din comitatul Solnocul Interior.

38. *Cluj, 1 iulie 1848.* Baronul Vay Miklós către ministrul de Interne. Se oferă informații despre sosirea prințului Bibescu la Brașov și despre posibila ocupare, de către oștile rusești, a Moldovei și a Țării Românești. Din această cauză, precum și din pricina fricii de holeră, se anticipează venirea multor refugiați în Transilvania.

39. *Cluj, 1 iulie 1848.* Guvernatorul Teleki către palatinul Ștefan. Aprobă cererea comitelui suprem al comitatului Turda, Thoroczky Miklós, privind absentarea acestuia de la lucrările dietei de la Pesta, din cauza ivirii unor tulburări.

40. *Cluj, 1 iulie 1848.* Guvernatorul Teleki către Guberniul transilvan. Îi trimite rescriptul regal care întărește legea referitoare la desființarea iobăgiei.

41. *Cluj, 1 iulie 1848.* Documentul pune accent pe raportul prim-judelui diriguitor al comitatului Târnava, Földvári Ferenc, prin intermediul căruia acesta trimite spre înștiințarea Guberniului depunerea de jurământ autentificat luat de la preotul greco-catolic Andrei Penezan, acuzat de instigare.

42. *Cluj, 1 iulie 1848.* Guvernatorul Teleki către comisarii guberniali Kozma Pál, Nemegyei János și Némethi János. Aprobă recompensarea suplimentară a celor două regimente secuiești, implicate în evenimentele din Munții Apuseni.

43. *Cluj, 1 iulie 1848.* Guberniul transilvan către casieria camerară și către episcopul greco-catolic Ioan Lemeni, în legătură cu salariul învățătorului Buteanu Farkas (Lup).

44. *Cluj, 1 iulie 1848.* Se face referire la înștiințarea cu nr. 630 comunicată pe data de 30 iunie, în legătură cu locuitorii din Ludoș, care a retrimis judeului nobiliar Zámblér György.

45. *Chuj, 1 iulie 1848.* Guvernul către comunitatea comitatului Dăbâca. Transmite plângerea a 56 de contribuabili din Cubleşul Someşan, care au avut de suferit în urma faptelor ilegale ale lui Retegi Sándor. Dispune ca, până la rezolvarea situației, reclamații să fie feriți de orice vătămare.

46. *Chuj, 1 iulie 1848.* Guvernatorul Teleki către Guvernul. Ordonă să trimită petiția contribuabililor din Cubleşu Someşan comitelui suprem al comitatului Dăbâca, contele Béldi Ferenc, care, la rândul său, să investigheze cazul, întrucât tulburările ivite au fost pricinuite de faptele ilegale ale moșierilor.

47. *Chuj, 1 iulie 1848.* Guvernatorul Teleki către judele suprem al Braşovului, von Albrichsfeld. A luat cunoștință de rapoartele acestuia și cere supravegherea permanentă a refugiaților veniți din Țara Românească.

48. *Chuj, 1 iulie 1848.* Teleki József către prim-judele din Alba Iulia. Nu poate da curs solicitării de arme a căpitanului gărzii civile Fogarasi Antal din Alba Iulia, dar speră că problema se va rezolva în scurt timp.

49. *Chuj, 1 iulie 1848.* Teleki József către judele regesc din Orăștie. Refuză solicitarea celor 500 de puști dotate cu baionete, întrucât nu are la dispoziție atâtea arme. Speră însă că, în scurt timp, îi va putea satisface cererea măcar în parte.

50. *Chuj, 1 iulie 1848.* Raportul comisarului gubernial Györffy Sámuel către Guvernul transilvan și ancheta desfășurată pe domeniul baronului Bornemissza Ignátz, în perioada cuprinsă între sfârșitul lunii mai și luna iunie 1848.

51. *Chuj, 1 iulie 1848.* Episcopul romano-catolic de Transilvania, Kováts Miklós, către Guvernul. Prelatul catolic menționează, între altele, faptul că, în închisoarea domenală și eparhială din Alba-Iulia se află reținuți Goldstein József din Odorhei, Marc Juon din Vălenii, Juon Buturjan din Geomal, Gavrilă Boțan, Dinu Stoian din Hodișești, Gheorghe Buta și Gheorghe Dreghici din Daia Română, fiind părați pentru omucidere. Procesul lor este dezbătut de curtea de apel a domeniului, dar, în vederea remedierii unor greșeli, procesul a fost oprit la judecătorie.

52. *Chuj, 1 iulie 1848.* Notă gubernială asupra petiției a zece nobili bisericești din Suciul de Sus, din comitatul Solnocul Interior, de păstrare a sesiilor urbariale deținute.

53. Praga, 1 iulie 1848. Guberniul c.c. din Boemia către Guberniul transilvan. Îi transmite mandatul de arestare împotriva auditorului de filosofie „pretinsul” Josef Fritsch, acuzat de implicare în calitate de conducător principal în evenimentele revoluționare de la Praga din 12-16 iunie 1848.

54. Sibiu, 1 iulie 1848. Generalul Alois von Pfersmann, locțiitorul comandantului suprem al armatei austriece din Transilvania, către Guberniul transilvan. Comandamentul suprem al armatei c.c. nu aprobă cererea familiei Benkö din Aita de Mijloc și Căpeni de a se sustrage recrutării prin răscumpărare.

55. Sibiu, 1 iulie 1848. Generalul Pfersmann către Guberniul transilvan. Îl roagă să aprobe o pensie civilă preotului militar neunit Samuel Corcheș de la regimentul de infanterie „Contele Leiningen” nr. 31.

56. Sibiu, 1 iulie 1848. Președintele comisiei de recrutare din Sibiu, Daróczi Pál, trimite o detașare privind recruții înrolați din data de 26 iunie și până pe data de 1 iulie.

57. Sibiu, 1 iulie 1848. Movin Dulău, din partea Consistoriului diecezan ortodox, îl înștiințează pe unul dintre protopresbiteri în legătură cu faptul că, la alegerea de deputați pentru dieta din Pesta, trebuie să fie de față în comisia electorală și un român cunoscător al limbii maghiare, pentru a nu fi încălcate drepturile românilor alegători.

58. Brașov, 1 iulie 1848. Senatorul Friedrich Bömches către Magistratul brașovean. Raportează că rezultatul alegerilor de deputați, desfășurate în Baci, Turcheș, Cernat și Satulung, îi vizează pe avocatul Ion Bran și practicantul magistratual Ion Aldule, maghiarii din Turcheș, Cernat și Satulung refuzând să ia parte la alegeri.

59. Sighișoara, 1 iulie 1848. Protopopul Zaharia Boiu, mai mulți parohi, gocimani, jurați și bătrâni din scaunul Sighișoarei, neuniți și uniți, către episcopul Andrei Șaguna. Își exprimă bucuria față de adunarea națională de la Blaj și dorința de pace și colaborare cu celelalte naționalități din marele principat al Transilvaniei, dar se tem că acestea nu doresc să-i respecte pe români pe baza libertății, frățietății și egalității. Își exprimă regretul că Guberniul nesocotește interesele românilor cu ocazia alegerilor de deputați pentru dieta din Pesta.

60. *Aiud, 1 iulie 1848.* Locotenent-colonel Losenau către comitele suprem al Albei de Jos, baronul Kemény István. Arată că paza comitatului este asigurată de unitățile secuiești, aflate la dispoziția judeului suprem Boer, iar armata c.c. nu va trimite forțe suplimentare decât în cazul unei răscoale.

61. *Aiud, 1 iulie 1848.* Comitele suprem al comitatului Alba de Jos, Kemény István, către guvernatorul Teleki. Raportează despre desfășurarea în liniște și ordine a alegerilor de deputați pentru dieta ungară.

62. *Sfântu Gheorghe, 1 iulie 1848.* Colonelul Sombori către prim-judele regal. Se face referire la dispoziția prezidențială, din data de 27 iunie, de către supremul comandament militar din țară prin care s-a dispus ca, în înțelegere cu autoritățile scaunelor secuiești, să se facă eforturi în vederea menținerii, în toate privințele neviolată, a constituției militare secuiești până nu apare, în această privință, o lege sancționată.

63. *Târnăveni, 1 iulie 1848.* Prim-judele diriguitor Földváry Ferenc și viconotarul Simon József raportează despre ajutorul dat canceliștilor români de către preoții români și despre apelul acestora către enoriași.

64. *Iclandul Mare, 1 iulie 1848.* Wiski Ferenc, prim-judele locțiitor, și Boer Simon, vicecomitele locțiitor, către comitele suprem din comitatul Turda, Thorockai Miklós. Raportează despre ancheta desfășurată în Iclandul Mare.

65. *Metiș, 1 iulie 1848.* Prim-judele Motok Ferenc înaintează procesul verbal al anchetei desfășurate în vederea restabilirii ordinii în Metiș.

66. *București, 1 iulie 1848.* Agentul consular c.c. din Muntenia, Casimir von Timoni, către Guberniul transilvan, despre ravagiile holerei în capitala munteană.

67. *București, 1 iulie 1848.* Agentul consular Timoni către prezidiul Comandamentului militar suprem al Transilvaniei, despre tentativa colonelului Solomon de înlăturare a guvernului provizoriu revoluționar. Anexează o notă a acestuia din urmă, referitoare la inviolabilitatea proprietății.

68. *Timișoara, 1 iulie 1848.* Comisarul regesc Vukovics Szabbás către ministrul maghiar Szemere Bertalan. Îl informează despre atacarea localității Zrenianin de către sârbii răsculați.

69. *Timișoara, 1 iulie 1848*. [Comandamentul militar suprem al Banatului] către ministrul ungar de Război. Nu poate da curs poruncii Ministerului ungar din 23 iunie 1848, deoarece toate armele disponibile au fost deja împărțite gărzilor naționale timișorene.

70. *[Orșova Veche,] 1 iulie 1848*. Comandantul de cordon al Dunării de Jos către Comandamentul militar suprem al Banatului. Raportează despre situația militară pe cordonul Dunării și transmite știri din Muntenia din ultimele zile ale lunii iunie.

71. *[Fără loc], 1 iulie 1848*. Dr. Eckstein Frigyes și Réczey Imre fac o prezentare detaliată în legătură cu cazurile de holeră înregistrate în Moldova și Țara Românească, laolaltă cu modalitățile de tratament.

72. *Cluj, după 1 iulie 1848*. Comisarul guvernamental plenipotențiar Vay Miklós către ministrul ungar de interne. Raportează despre cele constatate în cursul deplasărilor făcute în Transilvania.

73. *[Budapesta,] 2 iulie 1848*. Ministerul ungar de Interne către Magistratul Brașovului. Îi transmite două circulare referitoare la înființarea și funcționarea oficiosului guvernului ungar „Közlöny”.

74. *Budapesta, 2 iulie 1848*. Documentul face referire la o prezentare detaliată, realizată de către ministrul ungar de Interne Szemere Bertalan, în ceea ce privește rânduiala strictă a deschiderii dietei.

75. *Budapesta, 2 iulie 1848*. Episcopul Șaguna îi scrie guvernatorului regal despre faptul că s-a deplasat la Innsbruck, împreună cu delegația românească, pentru o audiență la împărat, de unde a primit un răspuns oficial. Ca urmare a acestui fapt, el decide să emită o circulară către credincioși, pentru a lucra în interesul patriei.

76. *Cluj, 2 iulie 1848*. Deputatul Chioarului Sigismund Pop către ministrul ungar de Interne. Se menționează că vestea potrivit căreia rușii ar fi intrat în Țara Românească și Moldova este neîntemeiată. În plus, este criticată atitudinea soldaților secuiei, care se poartă rău cu românii, batjocorindu-i și tăindu-le părul. Se atrage atenția asupra pericolului unei revolte de proporții a românilor.

77. *Cluj, 2 iulie 1848*. Se face referire la cele două rapoarte ordinare înaintate Comandamentului suprem al armatei țării de către nou-numitul

comite suprem al comitatului Hunedoara, contele Kun Gothárd. Conform acestora, pentru preîntâmpinarea răspândirii în întreg comitatul a neliniștii cu consecințele cele mai triste, se solicită hotărât ca, în cadrul comitatului mai sus menționat, să se trimită neîntârziat ajutor militar corespunzător.

78. Cluj, 2 iulie 1848. Husarii călăreți de la Dumbrava, din scaunul Arieș, cer menținerea drepturilor lor secuiești, moștenite de la strămoși, asupra unor părți de hotare care le-au fost înstrăinate.

79. Cluj, 2 iulie 1848. Comisarul provincial Szabo Josef către consiliul administrativ superior regal. Se face referire la ordinul emis cu nr. 14.800 în orașul Cluj, conform căruia s-au făcut recrutări săptămânale prin intermediul comisiei stabilite acolo.

80. Cluj, [înainte de 3 iulie 1848]. Locuitorul de rând Gergely József din Boziaș se plânge că fostul lui stăpân îl obligă la prestarea serviciilor urbariale, deși i-a luat cele cinci parcele de pământ.

81. Sibiu, 2 iulie 1848. Se face referire la scrisoarea de înștiințare de la Innsbruck, în care se arată că episcopul Andrei Șaguna, împreună cu cei 13 deputați români, au fost bine primiți în audiență de către împărat, care le-a ascultat revendicările școlare și confesionale.

82. Brașov, 2 iulie 1848. Judele suprem Johann von Albrichsfeld către Guberniu. Avertizează că, dacă fiscalul va ridica zeciuiala din localitățile districtului, în pofida promisiunii încasării acesteia de către clerul săsesc, există pericolul unei revolte generale și roagă să fie oprit Tezaurariatul de a percepe zeciuiala amintită.

83. Brașov, 2 iulie 1848. Căpitanul suburbiei de sus a Brașovului, Paul Chrestels, către direcțiunea poliției din Brașov, despre cazul lui Vasile Zamfir. Refuză cererea de eliberare din serviciul militar a acestui individ recrutat pe motivul proastei sale conduite.

84. Brașov, 2 iulie 1848. Comisia de recrutare și tragere la sorți către Magistrat, în cazul lui Vasile Zamfir. Confirmă și susține refuzul lui Paul Chrestels de eliberare a lui Vasile Zamfir din armată.

85. Brașov, 2 iulie 1848. Protocolul ședinței Magistratului consemnează atât îndeplinirea însărcinării primite de la Guberniul transilvan, prin alegerea deputaților pentru parlamentul de la Pesta, cât și rezultatul alegerilor.

86. Dumbrăveni, 2 iulie 1848. Consiliul și comunitatea din Dumbrăveni îi trimit palatinului Ștefan o scrisoare, în care laudă vitejia și patriotismul unei companii de husari Württemberg, care a părăsit Polonia din proprie inițiativă și a revenit în patrie, pentru a contribui la apărarea ei. Prin urmare, se cere ca acest gest să nu fie condamnat, ci tratat cu recunoștință.

87. Băița de Sub Codru, 2 iulie 1848. Raport întocmit despre investigarea pășunatului ilegal și a atacurilor vehemente, comise în pădurea Bic de către locuitorii din Băița de Sub Codru și Băsești. Investigația însăși, desfășurându-se în condiții agitate, se cere vicecomitelui să dispună trimiterea unei comisii pentru cercetarea instigatorilor și liniștirea poporului.

88. Iași, 2 iulie 1848. Comisarul rus în Principatele Române, A. Duhamel, îi scrie cancelarului Rusiei, Karl Nesselrode. Comentează ultimele evenimente politice din Principate, când, după invadarea Moldovei de către trupele țariste, membrii guvernului provizoriu de la București s-au refugiat în munții Carpați, iar revoluția din Muntenia pare „semi-înfrântă”. Consideră nerealistă speranța muntenilor de a primi ajutor revoluționar din Transilvania și analizează situația de aici și din Ungaria. Propune următoarele măsuri pentru restaurarea stării anterevoluționare din Principate: întoarcerea la București a consulului general al Rusiei, von Kotzebue, și preluarea puterii provizorii de către o căimăcămie, care să guverneze conform principiilor fixate de Regulamentul Organic; readucerea la putere a domnului Gheorghe Bibescu; menținerea unui regiment rus și a unui regiment turc până la pacificarea completă a Principatelor.

89. Sibiu, 2 iulie 1848. August Treboniu Laurian către Nicolae Bălcescu. Se face referire la audiența la împărat, din ziua de 7 iunie 1848, în care s-a comunicat românilor că, prin uniunea Transilvaniei cu Ungaria, românii se vor alinia cu celelalte națiuni și nu se va mai face diferență între naționalități, limbi și religii.

90. Innsbruck, 3 iulie 1848. Precizarea ministerului de Externe maghiar privind relațiile austro-maghiaro-ruse în chestiunea delicată a protectoratului rus asupra Principatelor Române și dreptul guvernului rus de intervenție, în baza prevederilor tratatului de la Adrianopol, atunci când ordinea în Principate era amenințată.

91. *Budapesta, 3 iulie 1848.* Ministrul maghiar de Interne Szemere Bertalan, către episcopul Șaguna. Acesta este informat despre decizia consiliului ungar de miniștri, privind sporirea numerică a românilor în comisia de uniune.

92. *Cluj, 3 iulie 1848.* Ministerul ungar de Interne este informat despre petiția națiunii săsești, precum și despre petițiile municipiilor Bistrița, Sibiu și Mediaș. Acestea consideră că este insuficient timpul pentru alegerea deputaților pentru parlamentul de la Pesta. Se cer amânarea deschiderii parlamentului sau neaplicarea de pedepse pentru întârzierea deputaților.

93. *Cluj, 3 iulie 1848.* Se face referire la înștiințarea aparținând prim-judeului brașovean Johann von Albrichsfeld în care, printre multe altele, din punctul de vedere al păzirii ordinii și al siguranței drumurilor ce conduceau spre Muntenia, acesta cere mijlocirea în vederea destinării pentru Brașov a unui regiment de pedestrași Bianki și a unei companii.

94. *Cluj, 3 iulie 1848.* Baronul Kemény Ferenc, cancelarul departamental Lázár László, secretarul Fülei István către consiliul orașului Brașov. Se referă la cererea sinodului luteran, în care se protestează solemn împotriva repercusiunilor ce ating corporațiile (înțelese ca proprietari agricoli), în urma adoptării de către dieta transilvană a legii 4 despre desființarea robotei urbariale și a taxelor bănești, respectiv a legii 6 referitoare la consecințele abolirii relațiilor urbariale și a altor zeciuiei.

95. *Cluj, 3 iulie 1848.* Municipiile Bistrița, Sibiu și Mediaș, precum și oficialitățile scaunului Nocrich sunt informate despre faptul că petițiile lor au fost înaintate Guvernului. Se accentuează importanța organizării alegerii de deputați și trimiterea lor la parlamentul de la Pesta.

96. *Cluj, 3 iulie 1848.* Se solicită ca ziarele să publice o declarație în legătură cu știrea, răspândită în diverse medii, referitoare la transportul în Țara Românească a unei mari cantități de praf de pușcă provenită din Alba-Iulia. Se cere Guvernului să intervină pentru liniștirea publicului.

97. *Cluj, 3 iulie 1848.* Documentul reprezintă răspunsul foarte scurt la scrisoarea preotului greco-catolic din Velcher, Elekes Gergely, căruia i se solicită să aștepte, cu răbdare și în liniște, rezultatele anchetei întreprinse.

98. *Cluj, 3 iulie 1848.* Guvernatorul către Guberniu. Cel dintâi transpune actele investigației comisiei mixte, care a fost desemnată în vederea cercetării comportamentului militarilor secuiei, manifestat la Coșlariu și Mihalt.

99. *Cluj, 3 iulie 1848.* Se referă la decizia comisarului regal, baronul Vay Miklós, de a trimite pentru discuții petiția lui Stindrich Márton, Abrudan Vaszilia și a mai multor locuitori din Luna de Sus, constrânși de a presta robota, în ciuda anunțatei desființări, prin lege, a iobăgiei.

100. *Sibiu, 3 iulie 1848.* Memoriul națiunii săsești din Transilvania către dieta Ungariei despre condițiile acceptării uniunii cu Ungaria. În 11 puncte importante și mai multe alte subpuncte sunt expuse condițiile în care se va putea realiza aceasta, precizându-se că, fără acceptarea lor, națiunea săsească nu va fi de acord cu uniunea.

101. *Sibiu, 3 iulie 1848.* Nota locțiitorului generalului Pfersmann, cu privire la răspândirea holerei dinspre Țara Românească. Se exprimă îngrijorarea privind semnalarea primelor cazuri de către comandamentele de graniță de la Brașov și Timișul de Sus și se dau instrucțiuni cu privire la măsurile ce trebuie luate pentru limitarea extinderii bolii în rândul soldaților.

102. *Sibiu, 3 iulie 1848.* Comitele Salmen către Magistratul din Mediaș. Explică principiile după care se vor face alegerile de deputați pentru dieta de la Pesta, care sunt valabile pentru toate provinciile Ungariei și cărora trebuie să li se conformeze și națiunea săsească, fără a se compromite autonomia acesteia.

103. *Sibiu, 3 iulie 1848.* Articol publicat în „Intelligenzblatt zum Siebenbürger Bote”. Înștiințare despre scoaterea la licitație a pieței și vămii de lângă Deva, condițiile în care se va face aceasta, precum și modul în care se va arenda dreptul de cârciumărit.

104. *Sibiu, 3 iulie 1848.* Vicenotarul episcopal Ioan Hannia către Andrei Șaguna. Îi relatează despre conținutul scrisorilor sosite între timp pe adresa sa și a consistoriului de la Sibiu, episcopul fiind plecat în această perioadă la Innsbruck.

105. *Sibiu, 3 iulie 1848.* Articol publicat în „Intelligenzblatt zum Siebenbürger Bote”, în care se reproduce lista nominală a celor care au

contribuit voluntar, cu diverse sume, la dotarea cu uniforme a membrilor nevoiași din garda națională.

106. *Sibiu, 3 iulie 1848.* Articol publicat în „Transsilvania”, intitulat *Păcatele Ministerului ungar*, în care se critică politica guvernului maghiar față de sârbi și croați. În finalul articolului, autorul își exprimă temerea că, dacă primul ministru se consideră doar reprezentantul a trei milioane și jumătate de maghiari și continuă să învrăjbească națiunile, va trebui să plătească din greu pentru această atitudine.

107. *Sibiu, 3 iulie 1848.* Scrisoarea profesorului Petru Suciu către George Barițiu, redactorul „Gazetei de Transilvania”. Acesta este informat despre scrisoarea pe care preotul din Rășinari a trimis-o din Innsbruck parohiei sale și este rugat să o publice.

108. *Sibiu, 3 iulie 1848.* Articol publicat în „Transsilvania”, intitulat *Dreptul bun și sacru al națiunii săsești*, în care sunt prezentate condițiile acceptării uniunii, așa cum au fost acestea formulate în ședința publică din 27 iunie.

109. *Brașov, 3 iulie 1848.* Judele suprem Albrichsfeld către guvernatorul Teleki. Cere instrucțiuni concrete în legătură cu condițiile în care să se facă recrutarea pentru corpul de voluntari.

110. *Brașov, 3 iulie 1848.* Ședința Magistratului. Magistratul orașului ia act de deciziile Universității naționale săsești și de poziția acestora față de uniune, precum și de numirea baronului Vay Miklós și prerogativele care i-au fost acordate.

111. *Brașov, 3 iulie 1848.* Articol publicat în „Satellit” despre termenii în care s-au discutat în dieta transilvană condițiile sașilor privind uniunea. Se explică de ce deputații sași au respins deciziile dietei referitoare la uniune. Articolul aduce o dezmințire criticilor emise de unele ziare vieneze, cu privire la comportamentul deputaților dietali sași.

112. *Brașov, 3 iulie 1848.* Articol publicat în „Satellit” despre situația proastă a drumurilor de legătură cu Țara Românească și Moldova. Se subliniază importanța comercială a acestora pentru emporiul Brașovului și se cere ca guvernul maghiar să se implice mai activ în îmbunătățirea stării acestor căi de comunicație, vitale pentru economie și comerț.

113. *Brașov, 3 iulie 1848.* Articol publicat în „Satellit”, la rubrica *Știri diverse*. Se relatează, între altele, despre alegerile pentru dieta de la Pesta în districtul Brașovului. De la Sibiu se primește știrea conform căreia deputăția care va merge la Pesta va fi formată din 7 persoane, nominalizate. Grupajul de știri include și diverse informații și comentarii despre revoluția din Praga, despre pregătirile croaților pentru o confruntare cu revoluția maghiară, precum și știri din spațiul italian și german.

114. *Făgăraș, 3 iulie 1848.* Căpitanul suprem al districtului Făgăraș, Bethlen Gábor senior, către ministrul ungar de Interne. Se face referire la pregătirile pentru alegerile de deputați pe baza reprezentativității, respectiv la numirile pentru această funcție a două personalități marcante: Teleki László și Boér Antal.

115. *Șumuleu, 3 iulie 1848.* Ministerul ungar de Interne este informat despre agitațiile din Transilvania, survenite ca urmare a decretării uniunii cu Ungaria. Se menționează faptul că ofițerii, în mare taină, agită poporul secuiesc împotriva noilor autorități civile, pentru a împiedica promovarea măsurilor bazate pe dispoziții superioare maghiare.

116. *Abrud, 3 iulie 1848.* Prim-judele Bisztray József către comisia gubernială Kozma. Amplul raport relatează despre evenimentele desfășurate în Munții Apuseni, începând cu data de 3 aprilie 1848, evenimente ce au dus la ciocnirile din luna iunie.

117. *Sighetul Marmăției, 3 iulie 1848.* Adunarea nobiliară din Sighetul Marmăției către prim-vicejudele nobiliar. Se face referire la cererea publicului orășenesc pentru unificarea celor două adunări inițiale din Sighetul Marmăției, cea nobiliară și cea orășenească.

118. *Aiud, 3 iulie 1848.* Comitele suprem Keményi István junior arată că vicecomitele Pogány György, aflat pe lângă comisarii guberniali, în drumul său de la Abrud, a venit câteva ore la Aiud, aducând diferite acte găsite în locuința deținutului Iosif Moga.

119. *Turda, 3 iulie 1848.* Comitele suprem al comitatului Turda, Thorockzai Miklós, către guvernatorul Teleki József. Înaintează raportul întocmit de prim-judele Viski Ferenc și de vicecomite, ambii desemnați cu investigarea abuzurilor comise în Iclandul Mare și Mic.

120. *Racoș, 3 iulie 1848.* Locotenent-căpitanul Runcan către comandantul de batalion. Relatează despre agitațiile petrecute în după-amiaza zilei de 2 iulie. Cere lămuriri de la comandantul batalionului cum să procedeze în situația creată.

121. *Târgu-Secuiesc, 3 iulie 1848.* Consiliul nobiliar din Târgu-Secuiesc l-a sesizat pe prim-judele regesc din Trei Scaune în vederea numirii unui comisar civil, în legătură cu atentatul din pădurea alodială a orașului Târgu-Secuiesc.

122. *Sântivan, 3 iulie 1848.* Judele nobiliar Szentiványi József îi scrie judeului regesc despre deplasarea sa în localitățile cercului său, pentru a soma conducerea comunelor și comisarii ca, în noul context, gărzile de pază existente să fie grabnic transformate în gărzi cetățenești.

123. *Arad, 3 iulie 1848.* Publicul comitatens arădean către ministrul ungar de Interne. În fața pericolului amenințător, comitatul Arad decide moblizarea generală, precum și un împrumut de 10.000 de pft. necesari pentru înarmare. Se solicită Ministerului de Interne susținere și ajutor neîntârziat.

124. *Buda, după 3 iulie 1848.* Baronul Vay Miklós cere Tezaurariatului să trimită la Sibiu suma de 20.000 de florini, pentru a nu fi periclitată pornirea spre Ungaria a soldaților din regimentul românesc și secuiesc din confiniul militar al Transilvaniei.

125. *Innsbruck, după 3 iulie 1848.* Delegația națională săsească către împăratul Ferdinand, în care aceasta reiterează principiile expuse în memoriul din 3 iulie și cere consfințirea lor în legi, care să asigure și să protejeze naționalitatea și drepturile dobândite.

126. *Fără loc, după 3 iulie 1848.* Memoriul delegației naționale săsești către ministerul ungar. Sunt expuse în cinci puncte și argumentate cererile națiunii săsești cu privire la viitorul ei statut, și anume: păstrarea statutului administrativ, a atribuțiilor Universității săsești, dreptul la auto-guvernare, folosirea limbii germane atât la nivel local, cât și în corespondența cu forurile superioare, autonomie în afacerile școlare și bisericești.

127. *[Cluj, înainte de 4 iulie 1848.]* Nicolae Zaf, Pabritie Solomon și Alexa Savuifir, în numele comunității contribuabililor din

Albești, din comitatul Alba de Sus, se plâng împotriva moșierului Haller Ignác, care îi obligă în continuare la prestarea serviciilor urbariale.

128. *[Cluj, înainte de 4 iulie 1848.]* Conceptul gubernial conține petiția văduvei lui Koller József, care cere modificarea rezoluției dregătorești, referitoare la sesia ce i-a fost ocupată.

129. *[Cluj, înainte de 4 iulie 1848.]* Petiția foștilor urbariali din Pogăceaua care se plâng că, în anii anteriori, moșierii lor le-au luat sesiile iobăgești, iar pe ei i-au colonizat pe câmp. Își cer înapoi pământurile luate.

130. *Cluj, 4 iulie 1848.* Se face referire la ordinul oficial al comisarului guvernamental maghiar, baronul Vay Miklós, prin care – în urma refuzului adresat comitelui suprem al comitatului Alba de Jos ce solicita ajutor militar pentru reținerea preotului greco-catolic din Șilea – se poruncește autorităților militare c.c. acordarea, fără întârziere, a ajutorului solicitat.

131. *Cluj, 4 iulie 1848.* Puchner către Comandamentul suprem al armatei c.c. transilvane. Reînnoiește ordinul nr. 83 din 27 iunie, privind marșul trupelor din Transilvania spre Ungaria.

132. *Cluj, 4 iulie 1848.* Înștiințarea pretorială, înaintată cu nr. 104, în ziua de 1 iulie, prin intermediul comisiei nobilului comitat al Târnavei, prin care se face referire la strângerea intenționată de ajutor pentru „agitatorii” de limbă română. Se solicită comitelui suprem, baronul Bánffy János, soluționarea necondiționată a acestei probleme care a stârnit agitație.

133. *Cluj, 4 iulie 1848.* Guvernatorul Teleki către baronul Kemény István, comitele suprem al comitatului Alba de Jos. El cere investigarea apelului rostit de canonicii din Blaj, Vasile Rațiu și Timotei Cipariu, în vederea ajutorării tinerilor români, care activau în interesul națiunii române.

134. *Cluj, 4 iulie 1848.* Prim-judele Sala Elek și viconotarul Dorgó László către Guberniul transilvan. Cei doi informează în legătură cu ancheta întreprinsă de contele Karacsay Sándor junior, în calitate de comisar gubernial, în ținutul Jimbor și Almaș.

135. *Sibiu, 4 iulie 1848.* Generalul Pfersmann către Comisariatul suprem al țării. Detaliază planurile de marș ale batalioanelor I și 2 secuiești, respectiv, I și 2 valahe către Seghedin.

136. *Abrud, 4 iulie 1848.* Comisarii guberniali desemnați pentru investigarea evenimentelor din Munții Apuseni către guvernatorul Teleki. Se relatează despre starea tensionată de la Câmpeni, Bistra și Baia de Arieș. Se mai raportează, de asemenea, și despre un incident neplăcut prin urmările sale ce a avut loc între un soldat secui și o santinelă poloneză.

137. *Orăștie, 4 iulie 1848.* Magistratul orașului către Guberniu. Cere instrucțiuni în privința modului cum se vor colecta dijmele eclesiastice, în condițiile noilor reglementări aduse de Dieta Transilvaniei.

138. *Turda, 4 iulie 1848.* Se face referire la ordinul dat de către guvernatorul Transilvaniei, în data de 13 iunie, referitor la investigarea revoltei petrecute în circumscripția Gereben, respectiv la demersurile întreprinse de către comisia numită special pentru acest scop.

139. *Hateg, 4 iulie 1848.* Maiorul Joseph Riebel către Comandamentul suprem. Cere instrucțiuni în privința măsurilor ce trebuie luate împotriva agitatorilor din Racoș, în frunte cu învățătorul Várady Dániel, pentru a restabili ordinea și a-i readuce la ascultare.

140. *Sighetul Marmăției, 4 iulie 1848.* Comunitatea orașului Sighet menționează faptul că, în oraș, funcționează o comisie condusă de viconotarul Kolos Miklós în vederea efectuării cu puteri sporite a transformărilor plănuite.

141. *Cluj, 4 iulie 1848.* Scrisoarea lui Jósika Miklós către Keményi Zsigmond, publicată în ziarul „Pesti Hírlap”. Se face referire la alegerea de deputați din Cluj, lumea punându-și speranțele în faptul că cei aleși vor fi contele Széchenyi István și Méhes Sámuel.

142. *Comitatul Caraș, 4 iulie 1848.* Relatare publicată în ziarul „Közlöny”, despre contextul și atmosfera creată în jurul alegerii de deputați în localități bănățene, precum Lugoj, Zorlențu Mare, Bocșa Română, Făget, Oravița.

143. *Cluj, 4 iulie 1848.* Cererea concepșiștilor și notarilor ardeleni maghiari, prin care solicită autorităților maghiare să li se recunoască munca și eforturile depuse, fapt pentru care, din cauza nesiguranței zilei de mâine, ei solicită să li se asigure un loc de muncă sigur și venituri constante.

144. *Chuj, înainte de 5 iulie 1848.* Locuitorii din Matei, comitatul Dăbâca, Dalatzi István, Orbán Sándor, Kozma Vaszilika și alții, îl reclamă pe administratorul moșierului, contele Haller Ferenc. Deși dețin puțin pământ, dar cu totul identic cu pământurile stăpânite în suprafețe mai mari de iobagii eliberați, ei sunt siliți la prestarea grelei slujbe iobăgești. Cer dispoziție în vederea eliberării lor.

145. *Chuj, înainte de 5 iulie 1848.* Iobagul Joó József din Bozieș deplânge faptul că fostul stăpân, Ajtai András, luase în urmă cu trei ani de la el și de la alții mai multe arături și fânașuri. Deși înainte moșierul nu avea alodiu, acum posedă o mare întindere de astfel de pământ. Întrucât pentru pământurile luate de moșier solicitantul a plătit contribuția regească, cere măsuri pentru restituirea pământului și achitarea de către moșier a contribuției pe cei trei ani.

146. *Chuj, înainte de 5 iulie 1848.* Iobagii din Unguraș, Deak Mihály și Czira István, arată, în cererea lor, că proprietarul, contele Korniss Gábor, i-a îndepărtat din sesie, și anume pe unul în ziua de Sfântu Gheorghe anul trecut, iar pe altul anul acesta, fără niciun avertisment. Cer Guvernului repunerea lor în sesie și anexele ei.

147. *Chuj, înainte de 5 iulie 1848.* Contribuabilii din Satu Nou, comitatul Dăbâca, Farcaș Vintilă, Hanzi Titzgref, Andrei Solomete și semenii, arată că foștii lor stăpâni îi constrâng și acum la prestarea robotei, motivând că sesiile aflate în mâna lor nu figurează în tabelul pământurilor urbariale după care se achită impozite, că ei nu plătesc capitația, ci doar impozitul regal. Cer eliberarea de robote și menținerea lor în sesiile moștenite.

148. *Chuj, înainte de 5 iulie 1848.* Contribuabilul Gligor Moldovan din Manic, comitatul Dăbâca, arată în plângerea sa că administratorul moșierului baron Kemény Domokos l-a alungat din sesia moștenită, pentru că n-a putut presta slujba iobăgească cu boi din cauza sărăciei, iar clădirile i-au fost evaluate doar la 14 florini 30 creițari. În locul lui a fost instalat un individ care n-a prestat robotă pentru moșier, nici corvezi pentru comitat. Din această cauză cere repunerea lui în sesia moștenită.

149. *Chuj, [înainte de 5 iulie 1848].* Locuitorul de rând pe nume Zaharia Rus din Moruș se plânge împotriva administratorului baronului Kemény Domokos, care l-a scos abuziv din sesia lui moștenită.

150. *Buda, 5 iulie 1848.* Ministrul maghiar de război, Mészáros Lázár, către Comandamentul militar suprem al Banatului. Îl somează pentru ultima oară să îndeplinească poruncile Ministerului ungar, să interzică trimiterea de arme la Viena și să predea puștile gărzilor naționale maghiare.

151. *Pesta, 5 iulie 1848.* Episcopul Andrei Șaguna către consistoriul neunit din Ardeal. Episcopul prezintă consistoriului date despre deputățiunea la împărat, pretinzând să vadă copia rânduielii date de consistoriu la cererea sa făcută din Viena, în luna iunie, în privința slobozirii iobagilor de sub robote.

152. *Cluj, 5 iulie 1848.* Conte Teleki József către palatinul Ungariei. Se referă la memoriul Tablei regești legitime din 23 mai 1848, potrivit căruia palatinul a binevoit să-și extindă jurisdicția și asupra Transilvaniei.

153. *Cluj, 5 iulie 1848.* Scrisoarea contelui Teleki József către judele regesc din Trei Scaune. Conte amintește că a luat cunoștință de raportul despre alegerile parlamentare și despre adunarea publică electorală. În legătură cu puștile și tunurile solicitate, constată că s-a obținut un număr redus de arme, care urmau a fi repartizate și în alte cetăți, acolo unde era nevoie de ele. În ce privește tunurile, acestea erau insuficiente chiar și în Alba-Iulia.

154. *Cluj, 5 iulie 1848.* Înștiințarea trimisă de către baronul Vay Miklós către guvernatorul Transilvaniei, în care se face referire la adresa comisiei de liniște publică din comitatul Cluj, expediată pe data de 30 a lunii, cu concluziile privind ordinul de prindere a clericului Tonka, agitator” al oamenilor din așezările militare Șieuț și Monor.

155. *Cluj, 5 iulie 1848.* Guvernatorul Teleki către prim-judele orașului Bistrița. Îi aduce la cunoștință că orice neînțelegere, ivită cu ocazia alegerii deputaților pentru dieta de la Pesta, trebuie înaintată acestuia.

156. *Cluj, 5 iulie 1848.* Comitele suprem al comitatului Turda, Matskási Pál, către Guberniu. El menționează că, după informațiile sale, comitatul Turda se va abona la 13 exemplare din organul central al guvernului maghiar, „Közlöny”, întrucât acesta conține toate legile și dispozițiile care sunt obligatorii și pentru Transilvania.

157. *Cluj, 5 iulie 1848.* Locuitorii din Jucu de Jos, Irimie Bere, Vasile Moldovan, Mina Szabó și Neuc Bedecan, în numele întregului sat,

se plâng că, în ciuda desființării pe cale juridică a robotei, ei sunt constrânși la prestarea acesteia.

158. *Sibiu, 5 iulie 1848.* Generalul Pfersmann către guvernatorul Teleki József. Sintetizând rapoartele căpitanului Runcan și ale maiorului Riebel, din 3 și 4 iulie 1848, relatează despre instigările dascălului comunal din Racoș, Várady, pentru transformarea companiei grănicerești în gardă națională ungară, și cere convocarea grabnică a unei comisii guverniale de anchetă.

159. *Sibiu, 5 iulie 1848.* Comisariatul suprem al țării trimite în anexă plângerea asesorului regal al comitatului Alba de Sus, Köntzei Lajos, care susține că nu poate încasa darea regală obișnuită de la contribuabilii aceluia comitat, din cauza delăsării juzilor și a nesupunerii poporului.

160. *Brașov, 5 iulie 1848.* Judele suprem Albrichsfeld către Guberniu. Solicită și argumentează suspendarea perioadei de contumănță și a interdicției importului de vite din Muntenia și Moldova.

161. *Brașov, 5 iulie 1848.* Judele suprem Albrichsfeld către Guberniu. Raportează despre agitațiile de pe domeniul Bran și din Șapte Sate, datorate celor doi fii ai preotului reformat Bong de la Bicfalău din Trei Scaune, notarului din Cernat, Samuel Miklos, contrașului tricesimei Johann Sken, precum și localnicului din Tătărani, Stephan Csabai. Cere prinderea și arestarea lui Samuel Miklos.

162. *Brașov, 5 iulie 1848.* Magistratul orașului și districtului către Guberniul transilvan. Îi transmite actele interogatoriului lui Ion Pană, presupus spion.

163. *Brașov, 5 iulie 1848.* Ședința Magistratului, despre: arestarea hoțului de cai Gligor Dogaru; petiția contribuabililor din Sohodol, Poarta și Predeal; procesul arendașului Martin Dücks din Zărnești împotriva locuitorilor din localitate.

164. *Brașov, 5 iulie 1848.* Ședința Magistratului consenmnează alegerea lui Karl Myß și a lui Elias Roth ca deputați ai Brașovului la dieta de la Pesta, precum și instrucțiunile date acestora.

165. *Brașov, 5 iulie 1848.* Protocolul ședinței Magistratului conține: soluționarea favorabilă a plângerii reclamantului Ion Dumitru Crețu

din Râșnov, referitoare la scutirea sa de execuția militară; raportul despre ancheta desfășurată de senatorii Friedrich Fabritius și Friedrich Bömches în Șapte Sate, împotriva notarului Miklós; propunerea celor doi senatori de corelare a anchetei lor cu cea poruncită senatorului Friedrich Honigberger.

166. *Brașov, 5 iulie 1848.* Protocolul Magistratului brașovean conține raportul inspectorului cercual Friedrich Fabritius despre ancheta efectuată cu privire la instigările fățișe ale notarului din Zizin, Miklós.

167. *Brașov, 5 iulie 1848.* Articolul intitulat *Causa Mihașului*, publicat în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, conține declarația lui Simion Bărnăușiu și un fragment dintr-o scrisoare a aceluiași, urmate de comentariul redacției.

168. *Sighișoara, 5 iulie 1848.* Magistratul orașului și scaunului Sighișoara către Guberniu. Respinge cererea lui Ion Mânzar de scutire de serviciul militar.

169. *Hateg, 5 iulie 1848.* Maiorul Joseph Riebel către Comandamentul militar suprem al Transilvaniei. În continuarea raportului său din 4 iulie, relatează episodul deplasării sale la Racoș, pentru aplanarea agitațiilor provocate de învățătorul comunal Várady.

170. *Târnăveni, 5 iulie 1848.* Baronul Bánffy János către guvernatorul Transilvaniei. Acesta este anunțat că adunarea populară convocată în vederea alegerii de deputați s-a ținut fără incidente. Prin exclamație de unanimitate au fost aleși ca deputați Teleki Domokos și Haller Lajos, iar, în calitate de deputat suplinitor, Szentpáli Josef.

171. *Bonțida, 5 iulie 1848.* Comunitatea comitatului Dăbâca către consiliul maghiar de miniștri. Aceasta își exprimă bucuria cu care a primit vestea numirii contelui Béldi Ferenc în funcția de comite suprem, afirmându-și, totodată, și loialitatea, respectiv încrederea în statul maghiar.

172. *Sighetul Marmăției, 5 iulie 1848.* Scrisoarea vicejudeului nobiliar Aszatalos Péter către publicul orășenesc. Se cere acestuia să facă totul, în vederea realizării înnoirilor propuse.

173. *Sfântu Gheorghe, 5 iulie 1848.* Comandantul regimentului de husari Sombori Sándor este informat că s-a pus în vedere celor patru juzi regești că, pe baza apelului făcut de către colonelul Dobai Károly la articolul

de lege nr. 3, emis de guvernul maghiar cu privire la înființarea armatei naționale, secuii nu pot fi scutiți de paza granițelor și de transportul poștei.

174. *Cașimul Mare, 5 iulie 1848.* Vicejudele regesc Székely Károly către supremul jude regesc. Se face referire la ordonanța supremului jude regesc cu nr. prezidial 1530, având ca subiect problema conscrierii individuale a membrilor gărzii cetățenești.

175. *Cașimul Mare, 5 iulie 1848.* Vicejudele regesc Székely Károly către supremul jude regesc. Se face referire la ordonanța supremului jude regesc cu nr. prezidial 302, având ca subiect enunțarea recrutării, care a fost trimisă comisiei ce activa pentru înființarea gărzii naționale.

176. *Timișoara, 5 iulie 1848.* [Comandamentul militar al Banatului] către regimentul de graniță româno-bănățean. Se respinge cererea de promovare înaintată de căpitanul Trechich forurilor superioare.

REGESTENVERZEICHNIS

1. *[Innsbruck, Anfang des Monats Juli 1848]*. Der rumänisch-orthodoxe Bischof Andrei Șaguna an den ungarischen Minister Eötvös József. Unter anderem, erwähnt er den unter No. 8415/1848 an den Palatin Ungarns gerichteten Bericht des siebenbürgischen Landesguberniums, worin der Bischof wegen seinem am 18./30. Juni aus Pest erlassenen Rundschreiben angeklagt wird, welchem zu Folge die Rumänen aus Sebeșul Săsesc (Szászsebes, Mühlbach) die Abgabe des königlichen und kirchlichen Zehenden verweigert haben sollen.

2. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), [vor dem 1. Juli 1848]*. Gubernialkonzept, im Zusammenhang mit der Bittschrift etlicher Urbarialbauern aus Ciceu Giurgești (Csicsógyörgyfalva, Gergesdorf), aus dem Innenszolnoker Komitat, hinsichtlich der Einstellung der Leistung ihrer Urbarialverpflichtungen.

3. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), [vor dem 1. Juli 1848]*. Gubernialkonzept, mehrere ehemalige Fronbauern aus Suciul de Sus (Felsőszöcs) betreffend, welche das Nutzrecht der von ihnen bearbeiteten Gelände fordern.

4. *Brașov (Brassó, Kronstadt), 22. Juni 1848*. Hinsichtlich der Organisierung der Deputiertenwahlen zum Pester Landtag, beauftragt der Stuhl- und Stadt-Magistrat von Kronstadt die Zinngießer Innung, das Namensverzeichnis sämtlicher Mitglieder binnen 24 Stunden einreichen zu wollen.

5. *Brașov (Brassó, Kronstadt), 22. Juni 1848*. Die Tuchmacher Zunft stellt dem Magistrat das Namensverzeichnis ihrer Mitglieder zur Verfügung.

6. *Brașov (Brassó, Kronstadt), 24. Juni 1848*. Ebenfalls, wird dem Kronstädter Magistrat das Verzeichnis der Mitglieder der Wollweber Zunft übersendet.

7. *Brașov (Brassó, Kronstadt), 24. Juni 1848*. Der Magistrat erhält die Namensliste der Meister der Zimmerer Innung.

8. *Brașov (Brassó, Kronstadt), 24. Juni 1848*. Die Strumpfstriker Zunft reicht dem Kronstädter Magistrat ihr Namensverzeichnis ein.

9. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 24. Juni 1848.* Der Magistrat wird über die Meister der Rapschmacher und der Tuchmacher Zünfte informiert.

10. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 24. Juni 1848.* Die Nachbarn der Klostergäßner Nachbarschaft werden zur Wahl der Landtagsdeputierten eingeladen, welche am 24. Juni, 2 Uhr Nachmittag, vor dem Kronstädter Rathaus auf dem Marktplatz stattfinden soll.

11. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 24. Juni 1848.* Das Namensverzeichnis der Wagner Meister wird dem Magistrat eingereicht.

12. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 24. Juni 1848.* Der Kronstädter Magistrat nimmt das Verzeichnis der in der Tuchscherer Zunft befindlichen Meister zur Kenntnis.

13. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 27. Juni 1848.* Das Verzeichnis etlicher Nachbarn der Mittleren Purzengasse wird dem Magistrat eingesendet.

14. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 27. Juni 1848.* Hinzu kommt das Verzeichnis der Mitglieder der 3ten Burggäßner Nachbarschaft.

15. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 27. Juni 1848.* Alle wahlfähigen Bewohner der 2ten Altstädter Klostergäßner Nachbarschaft werden aufgezählt.

16. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 28. Juni 1848.* Das Verzeichnis sämtlicher in der Oberen Purzengasser Nachbarschaft wohnhafter erwachsener Männer wird dem Magistrat übersendet.

17. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 28. Juni 1848.* Das Verzeichnis der 1ten Langgäßner Nachbarschaft wird wiedergegeben.

18. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 28. Juni 1848.* Der Kronstädter Magistrat erhält das Verzeichnis der Wähler aus der 3ten Langgässer Nachbarschaft, welche Karl Mieß und Elias Roth als Abgeordneten zum Pester Landtag wählten.

19. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 28. Juni 1848.* Dem Magistrat wird das Verzeichnis der Nachbarn aus der ersten Mittelsgässer Nachbarschaft eingereicht.

20. *Braşov (Brassó, Kronstadt), [Ende Juni 1848]*. In der Roßmärkter Nachbarschaft werden vier Individuen – ein Ungare und drei Rumänen, darunter George Bariţiu – erwähnt, „welche kein bestimmtes Handwerk haben, und in den Vorstädten Häuser besitzen“.

21. *Braşov (Brassó, Kronstadt), [Ende Juni 1848]*. Das Verzeichnis der Ober Neugässer Nachbarschaft zu Kronstadt wird dem Magistrat zur Verfügung gestellt.

22. *Braşov (Brassó, Kronstadt), [Ende Juni 1848]*. Die erwachsenen, wahlfähigen Männer der Oberen Purzengäßer Nachbarschaft werden aufgezeichnet.

23. *Braşov (Brassó, Kronstadt), [Ende Juni 1848]*. Den Eigentümern und Einwohnern der Nonnengäßer Nachbarschaft wird Erwähnung gemacht.

24. *Braşov (Brassó, Kronstadt), [Ende Juni 1848]*. Das Verzeichnis der 4ten Burggässer Nachbarschaft wird wiedergegeben.

25. *Braşov (Brassó, Kronstadt), [Ende Juni 1848]*. Dem Kronstädter Magistrat wird das Namensverzeichnis der Tischler Zunft Mitglieder eingereicht.

26. *Braşov (Brassó, Kronstadt), [Ende Juni 1848]*. Man erwähnt das Verzeichnis der 2ten Burggässer Nachbarschaft.

27. *Braşov (Brassó, Kronstadt), [Ende Juni 1848]*. Im Verzeichnis der Eigentümer und Einwohner der Roßmärkter Nachbarschaft wird George Bariţiu neuerlich erwähnt.

28. *Braşov (Brassó, Kronstadt), [Ende Juni 1848]*. Das Verzeichnis der Nachbarschaft der Oberen Spitals Neugaße wird registriert.

29. *Braşov (Brassó, Kronstadt), [Ende Juni 1848]*. Der Kronstädter Magistrat erhält das Verzeichnis der Johannis Neugäßer Nachbarschaft.

30. *Braşov (Brassó, Kronstadt), [Ende Juni 1848]*. Aufzählung der Mitglieder der Ober Purzengässer Nachbarschaft.

31. *Braşov (Brassó, Kronstadt), [Ende Juni 1848]*. Das Verzeichnis der 3ten Burggässer Nachbarschaft wird hinzugefügt.

32. *Braşov (Brassó, Kronstadt), [Ende Juni 1848]*. Schlußfragment des Verzeichnisses der Mittelhäuser Nachbarschaft.

33. *Braşov (Brassó, Kronstadt), [Ende Juni 1848]*. Die Mitglieder der Mittlern Schwarzgäßer Nachbarschaft werden verzeichnet.

34. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 1. Juli 1848*. Aufruf an die Nachbarn der Oberen Purzengäßer Nachbarschaft, hinsichtlich der stattfindenden Deputiertenwahlen, am 1. Juli, um halb drei Nachmittag, im Rathaus eintreffen zu wollen.

35. *Sibiu (Nagyszeben, Hermannstadt), 30. Juni 1848*. Der in der *Transsilvania* veröffentlichte Aufsatz, „Was sollen die Sachsen thun, nachdem die Union bestätigt worden?“, ermahnt die Sachsen: zur Bewahrung ihrer Treue zum Kaiser, trotz Unbeachtung ihres unionswidrigen Wunsches, zur Erhaltung des Friedens auf verfassungsmäßigem Wege, indem sie sich von Beschimpfungen und Verläumdungen nicht abschrecken lassen sollen.

36. *Buda, 1. Juli 1848*. Der Erzherzog Palatin Stephan an den orthodoxen Bischof Andrei Şaguna. Er hat die vom Letzteren, im Namen seiner Pfarrkinder, geäußerte Treue und Anhänglichkeit zum kaiserlichen Throne zur Kenntnis genommen.

37. *Pest, Anfang Juli 1848*. Ministerialnote, die Beschwerde der Einwohner aus Ulciug (Völcsök, Haarsdorf), aus dem Innenszolnoker Komitat, betreffend.

38. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 1. Juli 1848*. Baron Vay Miklós an den ungarischen Innenminister. Er informiert ihn über die Ankunft des Fürsten Bibescu in Kronstadt und über die mögliche Besetzung der Moldau und der Walachei durch die russische Armee. Aus diesem Grunde, so wie aus Furcht vor der Cholera, ist die Zunahme der Flüchtlinge nach Siebenbürgen zu erwarten.

39. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 1. Juli 1848*. Der Landesgouverneur Teleki an den Palatin Stephan. Er billigt die Bitte des Obergespans des Thordaer Komitats, Thoroczky Miklós, hinsichtlich dessen durch die stürmischen Ereignisse begründete Abwesenheit an den Sitzungen des Pester Landtags.

40. *Chuj (Kolozsvár, Klausenburg), 1. Juli 1848.* Der Gouverneur Siebenbürgens Teleki an das siebenbürgische Landesgubernium. Er übersendet ihm das königliche Reskript, welches das Gesetz über die Aufhebung der Leibeigenschaft bestätigt.

41. *Chuj (Kolozsvár, Klausenburg), 1. Juli 1848.* Man erwähnt den Bericht des Oberrichters des Küküllő Komitats, Földvári Ferenc, der das siebenbürgische Landesgubernium über die Beedigung des der Anstiftung beschuldigten griechisch-katholischen Priesters Andrei Penezan in Kenntnis setzt.

42. *Chuj (Kolozsvár, Klausenburg), 1. Juli 1848.* Der Landesgouverneur Teleki an die Gubernialkommissäre Kozma Pál, Nemegyei János und Némethi János. Er genehmigt die zusätzliche Belohnung der während der Ereignisse in den Westkarpaten eingesetzten beiden Szeklerregimente.

43. *Chuj (Kolozsvár, Klausenburg), 1. Juli 1848.* Das siebenbürgische Landesgubernium an die Kamerarkassa und an den Bischof Ioan Lemeni, im Zusammenhang mit dem Lohn des Lehrers Buteanu Farkas (Lup).

44. *Chuj (Kolozsvár, Klausenburg), 1. Juli 1848.* Die am 30. Juni unter No. 630 mitgeteilte Bekanntmachung, im Zusammenhang mit den Bewohnern aus Ludoș (Nagyludas, Großludesch), wird dem Königsrichter Zámblér György zurückgestellt.

45. *Chuj (Kolozsvár, Klausenburg), 1. Juli 1848.* Das Gubernium an die Gemeinschaft des Dobokaer Komitats. Es übermittelt die Bittschrift der 56 Steuerzahler aus Cubleşu Someșan (Magyarköblös), welche durch die gesetzwidrigen Handlungen des Retegi Sándor zu leiden hatten. Gleichzeitig befiehlt es die vorläufige Schonung der Beschwerdeträger vor jedwelchen Verletzungen.

46. *Chuj (Kolozsvár, Klausenburg), 1. Juli 1848.* Der Gouverneur Teleki an das Landesgubernium. Er trifft die Anordnung, die Beschwerde der Steuerpflichtigen aus Cubleşu Someșan (Magyarköblös) an den Obergespan des Dobokaer Komitats, Graf Béldi Ferenc, abzusenden. Letzterem wurde die Anweisung erteilt, den Fall zu untersuchen, da die stattgefundenen Unordnungen durch die gesetzwidrigen Handlungen der Grundbesitzer verursacht worden sind.

47. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 1. Juli 1848.* Der Gouverneur Teleki an den Kronstädter Oberrichter, Johann von Albrichsfeld. Er hat dessen Berichte erhalten und fordert ihn auf, Maßnahmen hinsichtlich der ständigen Überwachung der Flüchtlinge aus der Walachei einzuleiten.

48. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 1. Juli 1848.* Teleki József an den Oberrichter aus Alba Iulia (Gyulafehérvár, Karlsburg). Im Augenblicke kann er der von Fogarasi Antal, Hauptmann der Karlsburger Bürgergarde, gestellten Forderung um Waffen nicht nachkommen, wird aber die Frage bald zu lösen trachten.

49. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 1. Juli 1848.* Teleki József an den Königsrichter aus Orăștie (Szászváros, Broos). Er lehnt die Bitte der Absendung von 500 mit Bajonette versehenen Gewehren ab, da ihm ungenügend Waffen zur Verfügung stehen. Er hofft aber, daß er dieser Bitte bald, wenigstens teilweise, nachkommen kann.

50. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 1. Juli 1848.* Der Bericht des Gubernialkommissärs Györfy Sámuel an das Gubernium Siebenbürgens, so wie die Akten der auf der Domäne des Freiherrn Bornemissza Ignácz, am Ende des Monats Mai und im Monat Juni, durchgeführten Untersuchung.

51. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 1. Juli 1848.* Der ungarische römisch-katholische Bischof Kováts Miklós an das Landesgubernium. Er zeigt an, daß die wegen Mordanklage arettierten Goldstein József aus Odorhei (Udvárhely, Odorhallen), Marc Ion aus Vălenii (Ompolyszáda), Ion Buturjan aus Geomal (Diómál), Gavrilă Boțan, Dinu Stoian aus Hodișești, Gheorghe Buta und Gheorghe Dregheci aus Daia Română, nun im Domänial- und Kirchenzuchthaus zu Alba Iulia (Gyula Fehérvár, Karlsburg) sitzen. Obwohl ihr Prozeß im Domenial Appellations Gericht läuft, wurde er zur Zeit, bis zur Wiedergutmachung etlicher Mißgriffe, vorläufig eingestellt.

52. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 1. Juli 1848.* Gubernialnote, die Bittschrift der zehn Kirchenadeligen aus Suciul de Sus (Felsőszöcs), zur Behaltung der in ihrem Besitz befindlichen Urbarialhufen, betreffend.

53. *Prag, 1. Juli 1848.* Das k.k. böhmische Landesgubernium an das siebenbürgische Landesgubernium. Es übersendet ihm den gegen den Hörer der Philosophie Josef Fritsch erlassenen Steckbrief, worin derselbe als einer

der Hauptleiter der vom 12.-16. Juni 1848 in Prag stattgefundenen Revolutionsereignisse beanzeigt ist.

54. *Sibiu (Nagyszeben, Hermannstadt), 1. Juli 1848.*⁴ Der stellvertretende Kommandierende General des k.k. Militärs in Siebenbürgen, Feldmarschall Lieutenant Alois von Pfersmann, an das Gubernium Siebenbürgens. Das k.k. General Kommando widerlegt das von der Familie Benkö aus Közepajta und Köpetz gestellte Gesuch, hinsichtlich ihrer Loszahlung von der Rekrutierung.

55. *Sibiu (Nagyszeben, Hermannstadt), 1. Juli 1848.* Feldmarschall Lieutenant von Pfersmann an das siebenbürgische Landesgubernium. Er beantragt dessen Zustimmung, hinsichtlich einer dem griechisch nicht-unierten Feldkaplan Samuel Corcheş vom Infanterie Regiment Graf Leiningen No. 31 zu erteilenden Zivil-Genehmigung, gelegentlich dessen Versetzung in den Ruhestand.

56. *Sibiu (Nagyszeben, Hermannstadt), 1. Juli 1848.* Der Vorsteher der Hermannstädter Rekrutierungs Kommission, Daróczi Pál, berichtet über die vom 26. Juni bis zum 1. Juli aufgenommenen Rekruten.

57. *Sibiu (Nagyszeben, Hermannstadt), 1. Juli 1848.* Movin Dulău, vom orthodoxen Diözese Konsistorium, macht einem Protopräsbyter die Tatsache bekannt, daß die die Abgeordnetenwahlen zum Pester Landtag zu organisierende Wahlkommission auch einen die ungarische Sprache beherrschenden Rumänen einschließen soll, um die Rechte der wahlfähigen Rumänen nicht zu verletzen.

58. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 1. Juli 1848.* Der Senator Friedrich Bömches an den Kronstädter Magistrat. Er berichtet über die in Baciú (Bácsfalu), Turcheş (Türkös), Cernat (Csernátfalu) und Satulung (Hosszufalu) vollzogenen Wahlen zu Deputierten auf den ungarischen Reichstag, wo der Advokat Iob Bran und der Magistrat Practicant Ion Aldule die meisten Stimmen erhielten, mit dem Beifügen, daß die Ungarn von Türkös, Csernátfalu und Hosszufalu an der Wahl nicht teil nahmen.

59. *Sighişoara (Segesvár, Schäßburg), 1. Juli 1848.* Der Erzpriester Zaharia Boiu, so wie etliche unierte und nicht-unierte Pfarrer, Kirchenräte, Geschworene und Nachbarschaftsväter aus dem Schäßburger Stuhle an den orthodoxen Bischof Andrei Şaguna. Sie äußern ihre Freude über die

Beschlüsse der rumänischen Blasendorfer Nationalversammlung und den Wunsch zum friedlichen Zusammenleben mit den übrigen Nationen des Großfürstentums Siebenbürgen, aber gleichzeitig befürchten sie, daß die letzt erwähnten die Rumänen aufgrund der kundgemachten Freiheit, Gleichheit und Brüderlichkeit nicht angemessen beachten werden. Ebenfalls bedauern die, daß, gelegentlich der Deputiertenwahlen zum Pester Landtag, das Landesgubernium die Interessen der Rumänen vernachlässigt hat.

60. *Aiud (Nagyenyed, Großenyed), 1. Juli 1848.* Oberst Lieutenant von Losenau an den Obergespan des Unteralbenser Komitats, Freiherr Kemény István. Er zeigt, daß das zur Verfügung des Oerrichters von Boer stehende Szekler Militär die Ruhe und Ordnung im Komitat hinlänglich zu sichern im Stande sei, so daß die Absendung von zusätzlichen k.k. Truppen nur im Fall der Unterdrückung eines Aufstandes genehmigt werden würde.

61. *Aiud (Nagyenyed, Großenyed), 1. Juli 1848.* Der Obergespan des Unteralbenser Komitats, Kemény István, an den Gouverneur Teleki. Er berichtet über die in Ruhe und Ordnung verlaufenen Deputiertenwahlen für den ungarischen Landtag.

62. *Sfântu Gheorghe (Sepsiszentgyörgy, Sankt Georgen), 1. Juli 1848.* Oberst Sombori an den königlichen Oerrichter. Er berichtet über die in Ordnung und Frieden entfalteten Deputiertenwahlen für den ungarischen Landtag.

63. *Tárnăveni (Dicsőszentmárton, Martinskirch), 1. Juli 1848.* Der Oerrichter Földvári Ferenc und der Vizenotär Simon József berichten über die den rumänischen Theologen und Kanzlisten von den rumänischen Pfarrern gebotene Hilfe, und über den Aufruf derselben Pfarrer an ihre Gläubigen.

64. *Iclandul Mare (Nagyikland), 1. Juli 1848.* Wiski Ferenc, stellvertretender Oerrichter, und Boer Simon, stellvertretender Vizegespan, an den Obergespan des Thordaer Komitats, Thoroczka Miklós. Sie berichten über die in Iclandul Mare stattgefundene Untersuchung.

65. *Metiș (Mártonfalva, Martinsdorf), 1. Juli 1848.* Der Oerrichter Motok Ferenc reicht das Protokoll der mit dem Zweck der Wiederherstellung der Ordnung in Metiș (Martinsdorf) eingeleiteten Untersuchung ein.

66. *București (Bukarest), 1. Juli 1848.* Der k.k. Konsular Agent in der Walachei, Casimir von Timoni, an das siebenbürgische Landesgubernium, über die Heftigkeit der in der walachischen Hauptstadt tobenden Cholera.

67. *București (Bukarest), 1. Juli 1848.* Der Konsular Agent Timoni an das k.k. Siebenbürger Militär General Kommando Präsidium, über Oberst Solomons Versuch die provisorische Regierung zu beseitigen. Er sendet im Anhang eine Note der letzt erwähnten, die Unverletzlichkeit des Besitztums betreffend.

68. *Timișoara (Temesvár, Temeswar), 1. Juli 1848.* Der königliche Kommissär Vukovics Szabbás an den ungarischen Minister Szemere Bertalan. Er informiert ihn über das Angreifen der Ortschaft Zrenianin von den aufständischen Serben.

69. *Timișoara (Temesvár, Temeswar), 1. Juli 1848.* [Das Banater k.k. General Kommando] an das ungarische Kriegsministerium. Es kann der Weisung vom 23. Juni 1848 nicht Folge leisten, da alle zur Verfügung stehenden Waffen für die Temeswarer Nationalgarden bereits ausgegeben worden sind.

70. *[Orșova Veche Alt-Orschowa,] 1. Juli 1848.* Das Untere Donau Cordons Kommando an das Banater General Kommando. Es berichtet über die Militärlage am Donau Cordon in den letzten Junitagen und übermittelt Nachrichten aus der Walachei.

71. *[Ohne Ort], 1. Juli 1848.* Die von Dr. Eckstein Frigyes und von Réczey Imre gezeichnete ausführliche Beschreibung der in der Moldau und Walachei registrierten Cholerafälle, sowie der eingeleiteten entsprechenden Behandlungsmaßnahmen.

72. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), nach dem 1. Juli 1848.* Der bevollmächtigte königliche Kommissär Vay Miklós an den ungarischen Innenminister. Er berichtet über die während seiner Dienstreise in Siebenbürgen beobachtete Sachlage.

73. *[Budapest,] 2. Juli 1848.* Das ungarische Ministerium des Innern an den Kronstädter Magistrat. Das erste überschickt dem letzteren zwei Circularverordnungen, in Bezug auf das Erscheinen und Funktionieren des ungarischen ämtlichen Regierungsblattes, *Közlöny*.

74. *Budapest, 2. Juli 1848.* Die ausführliche Vorstellung des ungarischen Innenministers Szemere Bertalan, über die Beobachtung von strengsten Regeln bei der Eröffnung des Pester Landtags.

75. *Budapest, 2. Juli 1848.* Der Bischof Şaguna schreibt dem Landesgouverneur Siebenbürgens über seine Reise nach Innsbruck, als Leiter der rumänischen Deputation, über dessen Audienz beim Kaiser und die erhaltene allerhöchste Antwort. Infolgedessen, beschließt er ein Rundschreiben an seine Gläubigen zu verfassen.

76. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 2. Juli 1848.* Der Kövárer Deputierte Sigismund Pop an den ungarischen Innenminister. Er macht ihm bekannt, daß die Nachricht des russischen Eingriffs in der Walachei und Moldau unbegründet sei. Ebenfalls kritisiert er die Haltung der Szekler Soldaten, welche die Rumänen mißhandeln, verspotten und ihnen die Haare abschneiden lassen. Durch diese Haltung entsteht, aber, die Bedrohung einer massenhaften Rebellion der Rumänen.

77. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 2. Juli 1848.* Man erwähnt zwei Berichte des neu ernannten Obergespans des Hunyader Komitats, Graf Kun Gothárd, an das General Kommando in Siebenbürgen, worin, hinsichtlich der Vorbeugung der Steigerung der Unruhen innerhalb des Komitats und ihrer trostlosesten Folgen, unmittelbare Militärhilfe gefordert wird.

78. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 2. Juli 1848.* Die Reiterhussaren aus Dumbrava, aus dem Aranyoser Stuhl, fordern die Beibehaltung ihrer von ihren Vorfahren geerbten Szeklerrechte auf jene Hufen, die ihnen beraubt worden sind.

79. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 2. Juli 1848.* Der Ortskommissär Szabó Josef an den königlichen Verwaltungsrat. Er erwähnt sowohl die in Klausenburg unter No. 14 800 erlassene Verordnung, als auch die, auf Grund dieser Verordnung, durch die Assentierungskommission wöchentlich durchgeführten Rekrutierungen

80. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), [vor dem 3. Juli 1848].* Der Einwohner Gergely József aus Boziaş (Borzás) klagt, daß ihn sein ehemaliger Grundherr zur Leistung der Urbarialdienste zwingt, obwohl er seinen fünf Hufen beraubt wurde.

81. *Sibiu (Nagyszeben, Hermannstadt), 2. Juli 1848.* Dieses Schreiben erwähnt den aus Innsbruck erhaltenen Verständigungsbrief, über

die scheinbar günstige Audienz der 13 rumänischen Deputierten, geführt von Bischof Andrei Șaguna, bei dem Kaiser, der ihre Kirchen- und Schulforderungen wohlwollend empfangen hat.

82. *Brașov (Brassó, Kronstadt), 2. Juli 1848.* Der Kronstädter Oberrichter Johann von Albrichsfeld an das siebenbürgische Landesgubernium. Er warnt, daß eine allgemeine Widersetzlichkeit und Aufruhr zu befürchten ist, wenn der Fiskal Zehende auch im laufenden Jahre in den Distrikts Ortschaften erheben werden wird, trotz dem Versprechen, ihn nun den sächsisch-evangelischen Geistlichen zu überlassen. Er bittet deshalb, das Gubernium solle das Landes Thesaurariat dazu bewegen, von der Forderung des Zehendens abzustehen.

83. *Brașov (Brassó, Kronstadt), 2. Juli 1848.* Der Oberkronstädter Hauptmann Paul Chrestels an die Polizei Direktion. Er weist das Gesuch zur Entlassung des Vasile Zamfir aus dem Militärdienst mit der Begründung ab, daß der Betreffende wegen seiner schlechten Conduite zum Rekruten gestellt wurde.

84. *Brașov (Brassó, Kronstadt), 2. Juli 1848.* Die Kronstädter Conscriptions und Loos-Ziehungs Commission an den Magistrat, im Fall desselben Vasile Zamfir. Die Commission behauptet und bestätigt Paul Chrestels Ablehnung, hinsichtlich der Entlassung Zamfirs vom Militär.

85. *Brașov (Brassó, Kronstadt), 2. Juli 1848.* Im Sitzungsprotokoll des Magistrats werden sowohl die Ausführung der Gubernialverordnung hinsichtlich der Deputiertenwahlen für den ungarischen Landtag, als auch das Ergebnis der Wahlen aufgezeichnet.

86. *Dumbrăveni (Erzsébetváros, Elisabethstadt), 2. Juli 1848.* Der Brief des Stadtrates und der Stadtgemeinschaft aus Elisabethstadt an den Palatin Stephan, worin sie den Mut und die Vaterlandsliebe einer Württemberger Hussaren-Kompagnie hervorheben, welche aus eigenem Antrieb aus Polen nach Siebenbürgen aufgebrochen sei, um das Vaterland zu retten. Ihr Unternehmen sollte deshalb nicht bestraft, sondern mit Dankbarkeit angenommen werden.

87. *Băița de Sub Codru (Mosóhánya), 2. iulie 1848.* Der Bericht der durchgeführten Untersuchung, im Zusammenhang mit dem ungesetzlichen Weiden und den im Bic Wald stattgefundenen heftigen Angriffen etlicher

Einwohner aus Băița de Sub Codru (Mosóbánya) und Băsești (Szilágyillésfalva). Die Untersuchung selbst fand unter unsachgemäßen Umständen platz, so daß man den Vizegespan ansucht, eine Kommission zur Untersuchung der Aufwiegler und zur Beruhigung der Seelen nach Băița de Sub Codru absenden zu lassen.

88. *Iasi (Jassy), 2. Juli 1848.* Der russische Kommissär in den Rumänischen Fürstentümern, A. Duhamel, an den Kanzler Rußlands, Karl Nesselrode. Er komentiert die in den Fürstentümern abgespielten letzten politischen Ereignisse, als, nach dem Einbruch der zaristischen Truppen in der Moldau, die Mitglieder der provisorischen Regierung aus Bukarest in den Karpaten ihre Zuflucht nahmen, während die Revolution in der Walachei schon „halb-besiegt“ wurde. Die Hoffnungen der walachischen revolutionären Partei, hinsichtlich der aus Siebenbürgen zu erhaltenden Hilfe und Unterstützung, scheinen ihm unbegründet. Der russische Kommissär analysiert die Sachlage in Siebenbürgen und Ungarn. Duhamel unterbreitet folgende Anträge zur Restauration der Vormärz-Zustände in den Donaufürstentümern: die Rückkehr des russischen Generalkonsuls von Kotzebue nach Bukarest und die Machtübernahme seitens einer aufgrund des Organischen Reglements aufgestellten provisorischen Kaimakamie; die Wiedereinsetzung des Fürsten Gheorghe Bibescu; die Behaltung eines russischen und eines türkischen Regiments auf dem Gebiet der Walachei und Moldau, bis zur vollständigen Pazifizierung der rumänischen Länder.

89. *Sibiu (Nagyszeben, Hermannstadt), 2. Juli 1848.* Der Brief des August Treboniu Laurian an Nicolae Bălcescu. Der Sender beschreibt die am 7. Juni 1848 stattgefundene Audienz beim Kaiser, als den Rumänen zur Kenntnis gebracht wurde, daß die Union Siebenbürgens mit Ungarn die Gleichheit aller Nationen, einschließlich der Rumänen, versichern wird, so daß keine weiteren Unterschiede zwischen Nationen, Sprachen und Glaubensbekenntnissen geduldet werden sollen.

90. *Innsbruck, 3. Juli 1848.* Der ungarische Außenminister bespricht die österreichisch-ungarisch-russischen Beziehungen, im Zusammenhang mit der heiklen Frage des russischen Protektorats in den Rumänischen Fürstentümern, sowie das von der Regierung Rußlands, auf Grund des Vertrags von Adrianopel angenommene Recht, mit bewaffneter Hand in den Donaufürstentümern einzugreifen.

91. *Budapest, 3. Juli 1848.* Der ungarische Innenminister Szemere Bertalan an den Bischof Şaguna. Er bringt ihm den Beschluß des ungarischen Ministerrates zur Kenntnis, hinsichtlich der Steigerung der Anzahl der im Unionsausschuß aufgenommenen Rumänen.

92. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 3. Juli 1848.* Der ungarische Innenminister wird über die Denkschrift der sächsischen Nation, sowie über die Bittschriften der sächsischen Munizipien Bistrița (Beszterce, Bistritz), Sibiu (Nagyszeben, Hermannstadt) und Mediaș (Medgyes, Mediasch) informiert, welche alle die Tatsache erwähnen, daß die zur Wahl der Deputierten zum Pester Landtag ausgeschriebene Zeitfrist ungenügend ist, und deshalb bitten sie entweder um die Verschiebung der Eröffnung des ungarischen Landtags, oder man solle den später eingetroffenen Abgeordneten keine Strafen zufügen.

93. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 3. Juli 1848.* Man erwähnt die Note des Kronstädter Obergerichters, Johann von Albrichsfeld, welcher, in Anbetracht der Bewahrung der Ordnung und der öffentlichen Sicherheit auf den in die Walachei führenden Straßen, die Absendung eines Bianki Infanterie Regiments nach Kronstadt und einer Kompagnie beantragt.

94. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 3. Juli 1848.* Der Freiherr Kemény Ferenc, der Abteilungskanzler Lázár László, der Sekretär Fülei István an den Kronstädter Magistrat. Sie beziehen sich auf die Eingabe der Synode der lutherischen Kirche, welche ein feierliches Protest einlegt, gegen die den Korporationen (d.h. den Grundbesitzern) verursachten Beeinträchtigungen, durch die Annahme des 4. siebenbürgischen Landtagsgesetzes über die Aufhebung der Urbarialrobotte und der Geldtaxen, beziehungsweise des 6. Gesetzartikels über die Wirkungen der Aufhebung der Urbarialbeziehungen und etlicher Zehenden.

95. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 3. Juli 1848.* Gubernialnote an die Städte Bistrița (Beszterce, Bistritz), Sibiu (Nagyszeben, Hermannstadt) und Mediaș (Medgyes, Mediasch), sowie an die Leschkircher Stuhlbehörden. Diesen wird zur Kenntnis gebracht, daß ihre Gesuche dem Gubernium eingereicht worden sind. Man beharrt jedoch, auf die Bedeutung der schleunigen Organisierung von Deputiertenwahlen und auf die baldige Absendung der Abgeordneten nach Pest.

96. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 3. Juli 1848.* Man ersucht das Gubernium, in den Zeitungen eine Erklärung erscheinen zu lassen,

hinsichtlich der verschiedenerorts verbreiteten Nachricht über die aus Alba Iulia (Gyulafehérvár, Karlsburg) in die Walachei beförderte große Quantität von Schießpulver, und ebenfalls Maßnahmen zur Beruhigung des Publikums zu treffen.

97. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 3. Juli 1848.* In Beantwortung des vom griechisch-katholischen Pfarrer aus Velcher, Elekes Gergely, gerichteten Briefes, wird dieser aufgemahnt, das Ergebnis der im Gang befindlichen Untersuchung ruhig abzuwarten.

98. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 3. Juli 1848.* Der Landesgouverneur übermittelt dem Gubernium Siebenbürgens die Untersuchungsakten der gemischten Kommission, die mit der Erforschung der Übergriffe des Szekler Militärs in Coşlariu (Koslárd) und Mihalţ (Mihálcfalva) beauftragt wurde.

99. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 3. Juli 1848.* Der Beschluß des königlichen Kommissärs, Baron Vay Miklós, die Klage von Stindrich Márton, Abrudan Vaszilia und etlicher Einwohner aus Luna de Sus zur weiteren Besprechung zu fördern. Trotz des angekündigten Gesetzes über die Aufhebung der Leibeigenschaft, wurden die Bittsteller gezwungen ihre Urbariallasten weiter zu tragen.

100. *Sibiu (Nagyszeben, Hermannstadt), 3. Juli 1848.* Die Denkschrift der sächsischen Nation an den ungarischen Landtag, über die Bedingungen, die Annahme der Union Siebenbürgens mit Ungarn betreffend. Diese werden in 11 wichtigen Punkten und etlichen Unterabsätzen vorgestellt, mit dem Bemerken, daß ohne ihre Annahme, die sächsische Nation die Union zurückweist.

101. *Sibiu (Nagyszeben, Hermannstadt), 3. Juli 1848.* Die Note des stellvertretenden Kommandierenden Generalen Pfersmann, hinsichtlich der Verbreitung der Cholera aus der Walachei, äußert das Besorgnis, über die von den Grenzkommandos bei Kronstadt und Timişul de Sus gemeldeten ersten Zeichen der Krankheit in Siebenbürgen, und verfügt über die Einleitung von zweckmäßigen Maßnahmen in den Reihen des Militärs.

102. *Sibiu (Nagyszeben, Hermannstadt), 3. Juli 1848.* Der Sachsengraf Salmen an den Mediascher Magistrat. Er erklärt die in

Gesamtungarn gültigen Grundsätze, welche als Leitfaden der Deputiertenwahlen zum ungarischen Landtag in Pest zu dienen haben, denen sich die sächsische Nation, ohne auf ihre Municipalautonomie zu verzichten, zu fügen hat.

103. *Sibiu (Nagyszeben, Hermannstadt), 3. Juli 1848.* Der im *Intelligenzblatt zum Siebenbürger Boten* erschienene Aufsatz, über die Bedingungen der in Deva stattfindenden Markt- und Zoll-Licitation und über die Verpachtung des Schenkrechtes ebendort.

104. *Sibiu (Nagyszeben, Hermannstadt), 3. Juli 1848.* Der bischöfliche Vicenotär Ioan Hannia an Andrei Șaguna. Er berichtet über den Inhalt der Briefe, die in der Zwischenzeit an der Anschrift des Bischofs und des Hermannstädter Konsistoriums angekommen sind. Der Bischof, als Leiter der rumänischen Deputation, befand auf seiner Reise nach Innsbruck.

105. *Sibiu (Nagyszeben, Hermannstadt), 3. Juli 1848.* Der im *Intelligenzblatt zum Siebenbürger Boten* veröffentlichte Aufsatz, das Namensverzeichnis der freiwilligen Spender für die Ausstattung der dürftigen Mitglieder der Nationalgarde enthaltend.

106. *Sibiu (Nagyszeben, Hermannstadt), 3. Juli 1848.* Aufsatz in der *Transsilvania*, welcher, unter dem Titel "Die Sünden des ungarischen Ministeriums", die Politik der ungarischen Regierung den Serben und Kroaten gegenüber kritisiert. Am Ende äußert der Verfasser sein Bedenken, daß der ungarische Ministerpräsident seine Haltung bald bereuen muß, wenn er sich auch weiterhin nur für die 3,5 Mio Ungarn einsetzen und die übrigen Nationen untereinander verfeinden wird.

107. *Sibiu (Nagyszeben, Hermannstadt), 3. Juli 1848.* Der Brief des Lehrers Petru Suciú an George Barițiu, Herausgeber der *Gazeta de Transilvania*, worin er den letzteren über das Schreiben des Pfarrers aus Rășinari (Resinár, Städterdorf) an die Hermannstädter Gemeinschaft informiert und bittet, dieses Schreiben in der rumänischen Zeitschrift aufnehmen zu wollen.

108. *Sibiu (Nagyszeben, Hermannstadt), 3. Juli 1848.* Der Aufsatz über "Das gute, heilige Recht der sächsischen Nation" wird ebenfalls in der *Transsilvania* veröffentlicht. Er stellt die in der öffentlichen Sitzung der

Hermannstädter Gemeinschaft besprochenen Bedingungen, zur Annahme der Union seitens der Sachsen, vor.

109. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 3. Juli 1848.* Der Obrichter Albrichsfeld an den Landesgouverneur Teleki. Er bittet um konkrete Weisungen, hinsichtlich der Art und Weise in der die Rekrutierung für den Frei-Korps stattfinden soll.

110. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 3. Juli 1848.* In der Kronstädter Magistratssitzung werden sowohl die Beschlüsse der sächsischen Nationsuniversität und ihre Haltung der Union gegenüber, als auch die Ernennung des Freiherrn Vay Miklós und dessen Befugnisse zur Kenntnis genommen.

111. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 3. Juli 1848.* Ein im *Satellit* veröffentlichter Aufsatz erläutert die Umstände, die zur Abweisung seitens der Sachsen der vom Siebenbürger Landtag angenommenen Grundsätze hinsichtlich der Union mit Ungarn führten. Die von etlichen Wiener Zeitungen geäußerten Kritiken, das Benehmen der sächsischen Landtagsabgeordneten betreffend, werden abgelehnt.

112. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 3. Juli 1848.* Der ebenfalls im *Satellit* publizierte Aufsatz bespricht den fraglichen Zustand der Verkehrswege, die Kronstadt mit der Walachei und der Moldau verbinden. Man betont, daß diese die höchste Wichtigkeit für das Emporium Kronstadt besitzen, und man fordert, das ungarische Ministerium möge sich für die Verbesserung dieser Wirtschafts- und Handelswege mehr einsetzen.

113. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 3. Juli 1848.* Der Aufsatz wird im *Satellit* unter den "Verschiedenen Nachrichten" veröffentlicht und bezieht sich auf die im Kronstädter Distrikt vollzogenen Deputiertenwahlen, dann auf die aus Hermannstadt erhaltene Nachricht, hinsichtlich der aus 7 Mitgliedern gebildete Deputation nach Pest. Weitere Informationen und Kommentare über die Prager Revolution, über die von den Kroaten getroffenen Vorbereitungen für den Zusammenstoß mit den Ungarn, sowie auch Nachrichten aus dem italienischen und deutschen Raum werden hinzugefügt.

114. *Făgăraş (Fogaras, Fogarasch), 3. Juli 1848.* Der Oberkapitän des Fogarascher Distrikts, Bethlen Gábor der Ältere, an den

ungarischen Innenminister. Er berichtet über die hinsichtlich der Deputiertenwahlen getroffenen Vorbereitungen und über die erfolgte Wahl von Teleki László und Boér Antal, zwei hervorragende Persönlichkeiten, als Abgeordnete zum ungarischen Landtag.

115. *Şumuleu (Csiksomlya)*, 3. Juli 1848. Dem ungarischen Innenminister wird über die infolge der Ausrufung der Union mit Ungarn in Siebenbürgen ausgebrochenen Unruhen berichtet, indem bemerkt wird, daß die Offiziere auf geheime Wege das Szeklervolk gegen die neuen Zivilbehörden aufhetzen, um die Förderung der von den höheren ungarischen Stellen getroffenen Maßnahmen zu verhindern.

116. *Abrud (Abrudbánya, Großschlatten)*, 3. Juli 1848. Der Oberrichter Bisztray József an die Kozma Gubernialkommission. Der umfassende Bericht bezieht sich auf die in den Westkarpaten ab dem 3. April 1848 entfaltenen Ereignisse, welche zu den Zusammenstößen aus dem Monat Juni führten.

117. *Sighetul Marmătiei (Máramarosziget)*, 3. Juli 1848. Die Adelsversammlung aus Sighetul Marmătiei an den königlichen Vizerichter. Das Stadtpublikum fordert die Einheit der Stadtversammlung, welche anfangs in zwei Versammlungen, jene der Adligen und jene der Stadtbürger, gespalten war.

118. *Aind (Nagyenyed, Großenyed)*, 3. Juli 1848. Der Obergespan Kemény István der Jüngere berichtet über den kurzen Besuch des Vizegespanns Pogány György, als *ad latus* der Gubernialkommissäre. Pogány sei aus Abrud (Abrudbánya, Großschlatten) gekommen ist und habe mehrere, im Haus des Verhafteten Iosif Moga gefundene Schriften mit sich gebracht.

119. *Turda (Torda, Thorenburg)*, 3. Juli 1848. Der Obergespan des Thordaer Komitats, Thorotzkai Miklós, an den siebenbürgischen Landesgouverneur Teleki József. Er überreicht ihm den vom Oberrichter Viski Ferenc und vom Vizegespan abgefassten Bericht, im Zusammenhang mit der Untersuchung der in Icelandul Mare (Nagyikland) und Icelandul Mic (Kisikland) stattgefundenen Übergriffe.

120. *Racoş (Rákosp)*, 3. Juli 1848. Hauptmann Runcan an den hiesigen Bataillon Kommandierenden. Er meldet über die am Nachmittag

des 2. Juli in Racoș (Rákosd) stattgefundenen Unruhen und bittet um Instruktionen hinsichtlich seines künftigen Verhaltens.

121. *Târgu-Secuiesc (Kézdivásárhely, Szekler-Neumarkt), 3. Juli 1848.* Der Kézdivásárhelyer Stadtrat hat den königlichen Oberstuhlsrichter der Szekler Drei Stühle erfordert, einen Zivilkommissär, zur Untersuchung des im Alodialwald der Stadt stattgefundenen Übergriffes, zu ernennen.

122. *Sântivan (Szentiván, Johannisdorf), 3. Juli 1848.* Der Brief des Königsrichters Szentiványi József an den königlichen Oberstuhlsrichter. Er berichtet ihm über seine in den Kreisortschaften unternommene Dienstreise, um die Ortsbehörden und die Kommissäre aufzufordern, unter den neuen Umständen, die schleunige Umgestaltung der Wachen in Nationalgarden zu fördern.

123. *Arad, 3 iulie 1848.* Das Arader Komitatspublikum an den ungarischen Innenminister. Es beschließt die allgemeine Mobilmachung und ein für die allgemeine Bewaffnung notwendiges Darlehen von 10.000 Pengöforint. Deshalb wird der ungarische Innenminister um Unterstützung und unmittelbare Militärhilfe gebeten.

124. *Buda, după 3 iulie 1848.* Der Freiherr Vay Miklós fordert das k.k. Thesaurariat die Summe von 20.000 Florin nach Hermannstadt abschicken zu wollen, um den Abzug des Militärs aus dem rumänischen und aus dem Szekler Grenz Regimente schneller in Gang setzen zu können.

125. *Innsbruck, nach dem 3. Juli 1848.* Die sächsische Nationaldeputation an den Kaiser Ferdinand stellt erneuert die in der Denkschrift vom 3. Juli geäußerten Grundsätze vor und fordert deren Bestätigung durch Gestze, die das Volkstum und die Rechte der Sachsen versichern und schützen sollen.

126. *Ohne Ort, nach dem 3. Juli 1848.* Die Denkschrift der sächsischen Nationaldeputation an das ungarische Ministerium. Die Wünsche und Forderungen der sächsischen Nation hinsichtlich ihres künftigen Standes werden in 5 Punkten dargestellt und begründet: die Erhaltung der inneren Verwaltung, sowie der Befugnisse der sächsischen Nationsuniversität, das Selbstbestimmungs-Recht, der Gebrauch der deutschen Sprache in den inneren Angelegenheiten, jedoch auch im Briefwechsel mit den höheren Landesstellen, die Autonomie der Kirche und Schule.

127. [*Chuj (Kolozsvár, Klausenburg), vor dem 4. Juli 1848.*] Nicolae Zaf, Pabritie Solomon und Alexa Savuifir, im Namen der Steuerpflichtigen aus Albești, im Oberalbenser Komitat, reichen eine Klage gegen den Grundbesitzer Haller Ignác ein, da dieser sie auch weiterhin zur Leistung ihrer Urbarialverpflichtungen zwingt.

128. [*Chuj (Kolozsvár, Klausenburg), vor dem 4. Juli 1848.*] Ein Gubernialkonzept mit der Bittschrift der Witwe Koller Józsefs, welche die Änderung des gerichtlichen Urteils hinsichtlich ihrer besetzten Hufe fordert.

129. [*Chuj (Kolozsvár, Klausenburg), vor dem 4. Juli 1848.*] Die Bittschrift der ehemaligen Urbarialbauern aus Pogăceaua (Mezőpagocsa). Sie klagen, daß sie in den vorigen Jahren ihrer Urbarialhufen von ihren Grundherren beraubt und im Feld kolonisiert wurden, und fordern die Zurückgabe der ihnen weggenommenen Hufen.

130. *Chuj (Kolozsvár, Klausenburg), 4. Juli 1848.* Der ungarische Gubernialkommissär Vay Miklós ordert den k.k. Militärbehörden, der früher abgelehnten Bitte des Obergespanns des Unteralbenser Komitats, hinsichtlich der Verhaftung des griechisch-katholischen Priesters aus Süly, nachzukommen und ihm zu diesem Zwecke die geforderte Militärhilfe zu bieten.

131. *Chuj (Kolozsvár, Klausenburg), 4. Juli 1848.* Feldmarschall-Lieutenant Puchner an das Militär General Kommando der k.k. Armee Siebenbürgens. Er erneuert seinen unter No. 83 am 27. Juni erlassenen Befehl, den Abmarsch der Truppen aus Siebenbürgen nach Ungarn betreffend.

132. *Chuj (Kolozsvár, Klausenburg), 4. Juli 1848.* Die Prätorialkommission des Küküllöer Komitats an den Obergespan Bánffy János. Sie fordert die Lösung einer Unruhe stiftenden Frage und ein entschlossenes Eingreifen wider die den rumänischen „Aufwieglern“ gebotene Hilfe.

133. *Chuj (Kolozsvár, Klausenburg), 4. Juli 1848.* Der Landesgouverneur Teleki an den Obergespan des Unteralbenser Komitats, Freiherr Kemény István. Er beordert die Einleitung einer Untersuchung gegen die Blasendorfer (Blaj, Balázsfalva) Kanoniker Vasile Raț und Timotei Cipariu, welche einen Aufruf zur Unterstützung der im Interesse der rumänischen Nation wirkenden rumänischen Jugendlichen erlaßen haben.

134. *Chuj (Kolozsvár, Klausenburg), 4. Juli 1848.* Der Oberrichter Sala Elek und der Vizenotär Dorgó László an das siebenbürgische Landesgubernium. Sie berichten über die vom Gubernialkommissär Grafen Karacsay Sándor der Jüngere, in der Gegend von Jimbor (Szászszombor, Sommer) und Almaş (Almás) unternommene Untersuchung.

135. *Sibiu (Nagyszeben, Hermannstadt), 4. Juli 1848.* General Pfersmann an das Oberlandeskommissariat. Er berichtet ausführlich über die Marschrouten und –pläne des 1. und 2. Szekler Bataillons, sowie des 1. und 2. rumänischen Bataillons, die alle nach Szeged aufbrechen sollen.

136. *Abrud (Abrudbánya, Großschlatten), 4 iulie 1848.* Die zur Untersuchung der in den Westkarpaten abgespielten Ereignisse ernannten Gubernialkommissäre an den Landesgouverneur Siebenbürgens. Sie berichten über die zahlreichen Unruhen in Câmpeni (Topánfalva, Topesdorf), Bistra (Bisztra) und Baia de Arieş (Aranyosbánya, Offenburg), sowie über ein folgenschweres Geschähnis, das zwischen einem Szekler Soldaten und einer polnischen Wache stattfand.

137. *Orăştie (Szászváros, Broos), 4. Juli 1848.* Der Brooser StadtMagistrat an das siebenbürgische Landesgubernium. Er bittet um Weisungen über die Art und Weise der Erhebung des Kirchenzehenden, nachdem der Landtag Siebenbürgens in diesem Sinne neue Regelungen eingeführt hat.

138. *Turda (Torda, Thorenburg), 4 iulie 1848.* Man bezieht sich auf die am 13. Juni erlassene Verordnung des Landesgouverneurs, hinsichtlich der Untersuchung des im Wahlkreis Gereben stattgefundenen Aufruhrs, beziehungsweise der von der in diesem Sinne ernannten Kommission eingeleiteten Schritte.

139. *Hateg (Hátszeg, Hatzeg), 4. Juli 1848.* Der Major Joseph Riebel an das Militär General Kommando. Er fordert Instruktionen hinsichtlich der gegen die Rakosder Aufwiegler, mit dem Gemeindelehrer Várady Dániel an ihrer Spitze, einzuleitenden Maßnahmen, um in der Ortschaft die Ruhe und Ordnung wieder einzusetzen.

140. *Sighetul Marmătiei (Máramarosziget), 4. Juli 1848.* Ein Schreiben des Publikums der Stadt Sighet, im Zusammenhang mit der vom Vizenotär Kolos Miklós geführten Unionskommission, welche die geplanten Änderungen kraftvoll anzuwenden trachtet.

141. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 4. Juli 1848.* Der in der Zeitung *Pesti Hírlap* veröffentlichte Brief des Jósika Miklós an Kemény Zsigmond. Darin werden die Deputiertenwahlen in Cluj (Kolozsvár, Klausenburg) beschrieben. Man drückt die Hoffnung aus, daß Graf Széchenyi István und Méhes Sámuel die Erwählten sein werden.

142. *Karascher Komitat, 4. Juli 1848.* Ein in der Zeitung *Közlöny* erschienener Aufsatz, über den Zusammenhang und die Umstände, unter welchen die Wahlen der Abgeordneten zum ungarischen Landtag, in Banater Ortschaften wie: Lugoj (Lugos, Lugosch), Zorlenţu Mare (Alsózorlenc), Bocşa (Boksánbánya, Wallachisch Bogschan), Făget (Facsád, Fatschet), Oraviţa (Oravicabánya, Deutsch-Oratwitz), stattgefunden haben.

143. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 4. Juli 1848.* Das Gesuch der siebenbürgisch- ungarischen Konzeptionisten und Notäre, welche die ungarischen Behörden um die Anerkennung ihrer Arbeit und Anstrengungen bitten, sowie sichere Arbeitsstellen und ständige Löhne fordern.

144. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), vor dem 5. Juli 1848.* Die Einwohner aus Matei (Szentmáté, Mathesdorf), aus dem Dobokaer Komitat: Dalatzi István, Orbán Sándor, Kozma Vaszilika und andere, beschwerten sich gegen den Verwalter des Gutsherrn Grafen Haller Ferenc. Dieser empfiehlt ihnen auch weiterhin die Leistung ihrer Urbarialverpflichtungen, obwohl sie kleine Hufen besitzen, welche aber gleich den von den ehemaligen Fronbauern erhaltenen größeren Flächen sind. Sie beantragen eine Verordnung hinsichtlich ihrer Befreiung von den Urbariallasten.

145. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), vor dem 5. Juli 1848.* Der Fronbauer Joó József aus Bozieş (Borzás) gibt seinen ehemaligen Gutsherren, Ajtai András, an, welcher sich Ackerboden und Heuwiesen, die dem Bittsteller und anderen Individuen gehörten, bereits vor 3 Jahren aneignete. Obwohl der Grundherr anfänglich keinen Allodialboden besaß, besitzt er jetzt ein ausgedehntes Allodium. Da der Kläger die Steuern für die vom Gutsherrn beraubten Flächen bereits bezahlt hat, fordert er vom ehemaligen Gutsherrn die Zurückgabe seines Bodens und die Begleichung der dreijährigen Steuer.

146. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), vor dem 5. Juli 1848.* Die Fronbauern aus Unguraş (Bálványosvárálja): Deák Mihály und Czira István zeigen in ihrer Klage, daß sie von ihrem Gutsherrn Korniss Gábor ohne jede

Warnung ihrer Hufen enteignet wurden, und zwar einer von ihnen voriges Jahr am Sankt Georg-Tag, der andere im laufenden Jahre. Sie fordern dem Gubernium die Wiedereinsetzung in ihre ehemaligen Urbarialhufen und – ergänzungen.

147. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), vor dem 5. Juli 1848.* Die Steuerzahler aus Satu Nou, aus dem Dobokaer Komitat: Farcaș Vintilă, Hanzi Titzgref, Andrei Solomete und andere klagen, daß ihre ehemaligen Gutsherren sie auch jetzt zur Leistung der Robotten zwingen, indem die letzteren damit begründen, daß die Hufen ihrer ehemaligen Fronbauern in den Verzeichnissen der mit Steuern belegten Urbarialgüter nicht eingetragen sind und daß sie somit keine Kopfsteuer, sondern bloß die königliche Steuer bezahlen. Die Kläger beantragen ihre Befreiung von den Urbarialverpflichtungen und die Behaltung ihrer geerbten Urbarialhufen.

148. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), vor dem 5. Juli 1848.* Der Steuerzahler Gligor Moldovan aus Manic (Mányik), aus dem Dobokaer Komitat, klagt, daß ihn der Verwalter der Gutsherrschaft des Freiherrn Kemény Domokos von seiner geerbten Urbarialhufe weggejagt hat, da er seinen Urbarialverpflichtungen, wegen der Armut, nicht nachkommen konnte, während die Gebäude nur um 14 Florin 30 Kreuzer eingeschätzt worden sind. An seiner Stelle wurde ein Individuum eingesetzt, der weder Urbariallasten für den Gutsherrn, noch Arbeiten für das Komitat geleistet hat. Der Kläger verlangt seine Wiedereinsetzung in der geerbten Hufe.

149. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), [vor dem 5. Juli 1848].* Der Einwohner Zaharia Rus aus Moruț klagt den Verwalter seines Gutsherrn, Baron Kemény Domokos, an, welcher in zwangsweise von seiner geerbten Urbarialhufe wegjagte

150. *Buda, 5. Juli 1848.* Der ungarische Kriegsminister Mészáros Lázár an das Banater General Kommando. Er fordert es zum letzten Male auf, den Befehlen des ungarischen Ministeriums nachzukommen, die Waffentransporte nach Wien einzustellen und alle Gewehre an die ungarischen Nationalgarden abzugeben.

151. *Pest, 5. Juli 1848.* Der Bischof Andrei Șaguna an das orthodoxe Konsistorium in Siebenbürgen. Er beschreibt die von ihm geführte rumänische Deputation zum Kaiser, aber verlangt dem

Konsistorium, ihm die Abschrift der, seinem aus Wien im Monat Juni 1848 gemachten Antrag zufolge, ausgearbeiteten Regelung, hinsichtlich der Befreiung der Fronbauern, zuschicken zu lassen.

152. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 5. Juli 1848.* Der Graf Teleki József an den Palatin Ungarns. Er bezieht sich auf die Erklärung der königlichen Tafel vom 23. Mai 1848, hinsichtlich der Erweiterung der vom Palatin ausgeübten Jurisdiktion in Siebenbürgen.

153. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 5. Juli 1848.* Der Brief des Landesgouverneurs Graf Teleki József an den Königsrichter von Drei Stühlen. Der Graf hat den Bericht über die bürgerliche Versammlung und über die vollzogenen Deputiertenwahlen zur Kenntnis genommen. Was die geforderten Gewehre und Kanonen betrifft, hat er, bei der gegebenen geringen Waffenanzahl, die Waffen an verschiedene Festungen zugeteilt, und bemerkt, daß die Kanonen sogar in Alba Iulia (Gyulafehérvár, Karlsburg) kaum reichen.

154. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 5. Juli 1848.* Freiherr Vay Miklós an den Gouverneur Siebenbürgens. Mit Bezug auf das vom Ausschuß für öffentliche Ruhe am 30. d.M. erlassene Schreiben, ordert er die Verhaftung des Priesters Tonka, "Aufwiegler" der Einwohner aus den Militär Grenzschaften Şieuţ (Kissajó, Kleinschangen) und Monor (Monorfalva, Mindendorf).

155. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 5. Juli 1848.* Der Landesgouverneur Teleki an den Oberrichter der Stadt und des Distriktes Bistritz. Er beauftragt ihn, jedwelche gelegentlich der Deputiertenwahlen für den Pester Landtag aufgetretenen Mißverständnisse den höheren Landesstellen zur Kenntnis zu bringen.

156. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 5. Juli 1848.* Der Obergespan des Thordaer Komitats, Matskási Pál, an das siebenbürgische Landesgubernium. Er gibt ihm bekannt, daß, seiner Kenntnis nach, das Thordaer Komitat 13 Exemplare des ämtlichen ungarischen Regierungsblattes *Közlöny* pronomerieren wird, da alle hier erscheinenden Gesetzes Artikel und Verordnungen auch für Siebenbürgen bindende Kraft besitzen.

157. *Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), 5. Juli 1848.* Die Einwohner aus Jucu de Jos (Zsuk): Irimie Bere, Vasilie Moldovan, Mina Szabó und

Neuc Bedecan, im Namen aller Dorfbewohner, klagen, daß sie auch weiterhin zur Leistung der Robotten gezwungen sind, trotz der auf gesetzlichem Wege eingeleiteten Aufhebung der Leibeigenschaft.

158. *Sibiu (Nagyszeben, Hermannstadt), 5. Juli 1848.* Feldmarschall-Lieutenant von Pfersmann an den Guverneur Siebenbürgens Teleki József. Aufgrund der vom Hauptmann Runcan und vom Major Riebel am 3. und 4. Juli eingegangenen Anzeigen, berichtet er über die Aufwiegelungen des Rakosder Gemeindelehrers Várady, der den dortigen Grenzmilitär Verband in ungarische Nationalgarde umzugestalten trachtete. Gleichzeitig fordert er die baldige Absendung einer Gubernial Commission zur Untersuchung nach Rakosd.

159. *Sibiu (Nagyszeben, Hermannstadt), 5. Juli 1848.* Das siebenbürgische Oberlandeskommisariat sendet, im Anhang, die Klage des königlichen Assessors des Oberalbenser Komitats, Köntzei Lajos, welcher meldet, daß er die üblichen königlichen Steuern von den Komitats-Steuerzahlern, wegen der Nachlässigkeit der Ortsrichter und der Ungefügigkeit des Volkes, nicht einlösen kann.

160. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 5. Juli 1848.* Der Oberrichter Johann von Albrichsfeld an das Landesgubernium. Er trägt der Landesregierung an, Anordnungen zur Aufhebung sowohl der Contumaz, als auch des Verbotes des Vieheintreibens aus der Walachei zu treffen.

161. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 5. Juli 1848.* Der Oberrichter Johann von Albrichsfeld an das Landesgubernium. Er berichtet über die von den zwei Söhnen des reformierten Priesters Bong von Bikfalva, aus den Drei Stühlen, vom Csernátfalver Notär, Samuel Miklós, vom Dreißigst *Kontresch* Johann Skenn, sowie vom Einwohner aus Tătărani, (Tatrány), Csabai István, verursachten Unruhen in den Sieben Dörfern.

162. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 5. Juli 1848.* Der Kronstädter Stadt und Distrikt Magistrat an das siebenbürgische Landesgubernium. Er übersendet dem Gubernium die Verhörsakten des angeblichen Spions Ion Pană.

163. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 5. Juli 1848.* Die Kronstädter Magistratssitzung bespricht: die Verhaftung des Pferdediebes Gligor Dogaru; das Bittgesuch der Steuerzahler aus Sohodol, Poarta und Predeal.

den Prozeß des Pächters Martin Dück gegen die Bewohner der Ortschaft Zărnești (Zernest, Zernescht).

164. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 5. Juli 1848.* In der Kronstädter Magistratssitzung wird die Wahl Karl Myß' und Elias Roths als Kronstädter Deputierten im Pester Landtag anerkannt und aufgezeichnet.

165. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 5. Juli 1848.* Im Sitzungsprotokoll des Kronstädter Magistrats werden: der günstige Beschluß im Fall des Bittstellers Ion Dumitru Creţu aus Râşnov (Barcarozsnyó, Rosenau), hinsichtlich seiner Befreiung von der Militär Execution; der Bericht über die von den Senatoren Friedrich Fabritius und Friedrich Bömches, in den Sieben Dörfern, gegen den Dorfnotär Miklós eingesetzte Untersuchung; der Antrag der Berichterstatter, ihre Untersuchung mit der dem Senator Friedrich Honigberger aufgetragenen Untersuchung im Zusammenhang zu setzen, aufgezeichnet.

166. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 5. Juli 1848.* Das Sitzungsprotokoll des Kronstädter Magistrats enthält den Bericht des Kreisinspektors Friedrich Fabritius, über die von ihm geleitete Untersuchung über die offenbaren Umtriebe des Zaizoner (Zizin) Dorfnotärs Miklós.

167. *Braşov (Brassó, Kronstadt), 5. Juli 1848.* Der in der Zeitschrift *Foaie pentru minte, inimă şi literatură*, unter dem Titel "Die Mihaltzfalver Sache" veröffentlichte Aufsatz enthält Simion Bărnuţius Erklärung und ein Brieffragment desselben, gefolgt von einer kritischen Redaktionsnote.

168. *Sighișoara (Segesvár, Schäßburg), 5. Juli 1848.* Der Schäßburger Stadt- und Stuhl-Magistrat an das siebenbürgische Landesgubernium. Er weist Ion Mânzarus Gesuch, hinsichtlich seiner Entlassung aus dem Militärdienst, ab.

169. *Hăţeg (Hátszeg, Hatzeg), 5. Juli 1848.* Der Major Riebel an das General Kommando der k.k. Armee in Siebenbürgen. In Nachfolge seines früheren Berichtes vom 4. Juli, meldet er über seine Verfügung nach Racoş (Rakosd) und sein Einschreiten, um die durch die Umtriebe des Gemeindelehrers Várady aufgeregten Gemüter der Dorfbewohner zu beruhigen.

170. *Târnăveni (Dicsőszentmárton, Martinskirch), 5. iulie 1848.* Der Freiherr Bánffy János an den Gouverneur Teleki. Er teilt ihm mit, daß

die hinsichtlich der Deputiertenwahl einberufene Volksversammlung ohne Zwischenfälle stattgefunden hat. Durch einstimmige Ausrufe wurden als Abgeordneten Teleki Domokos und Haller Lajos, und als Ersatzdeputierte Szentpáli József gewählt.

171. *Bonțida (Bonchida, Bruck), 5 iulie 1848.* Die Kommunität des Dobokaer Komitats an den ungarischen Ministerrat. Sie drückt ihre Freude aus, gelegentlich der Ernennung des Grafen Béldi Ferenc im Amte des Obergespanns; gleichzeitig behauptet sie ihre Treue und Zuversicht, dem ungarischen Staate gegenüber.

172. *Sighetul Marmăției (Máramarossziget), 5. Juli 1848.* Der Brief des Vizerichters Aszatalos Péter an das Stadtpublikum. Er fordert es auf, die vorgeschlagenen Erneuerungen mit aller Kraft zu verwirklichen.

173. *Sfântu Gheorghe (Sepsiszentgyörgy, Sankt Georgen), 5. Juli 1848.* Man berichtet dem Kommandierenden des Hussarenregiments Sombori Sándor, daß den vier königlichen Richtern Folgendes bekannt gemacht wurde: Aufgrund des vom Oberst Dobai Károly, in seinem Aufruf erwähnten 3. ungarischen Gesetzesartikel hinsichtlich der Gründung der ungarischen Nationalarmee, können die Szekler von ihren Militärpflichten, der Grenzwatche und der Versicherung der Postverkehrs nicht befreit werden.

174. *Cașimil Mare (Kászon), 5. Juli 1848.* Der königliche Vizerichter Székely Károly an den königlichen Oberstuhlrichter, im Zusammenhang mit der sub Präsidial Numero 1530 erlassenen Verordnung, gelegentlich der Konskribierung der Mitglieder der zu organisierenden Bürgergarde.

175. *Cașimil Mare (Kászon), 5. Juli 1848.* Der königliche Vizerichter Székely Károly an den königlichen Oberstuhlrichter. Er meldet, daß er die unter Präsidial Nummer 302 herausgegebene, die Rekrutierung betreffende Verordnung seines Obergesetzten der Kommission zur Bildung der Nationalgarde eingesendet hat.

176. *Timișoara (Temesvár, Temeswar), 5. Juli 1848.* [Das Banater Militär General Kommando] an das Banater Walachen Grenzregiment. Das von Hauptmann Trechich den höheren Landesstellen eingereichte Förderungsgesuch wird zurückgewiesen.

1.

[Început de iulie 1848]

Domnului ministru Eötvös,

În baza celor comunicate prin ordonanța adresată în [data de] 29 luna trecută, anexată aici, îndrăznesc a declara următoarele:

Cu cea mai mare emoție am citit, între anexe, raportul guvernului ardelean nr. 8415/1848 către înălțimea sa, locțiitorul regal, în care mă acuză pentru că românii din Sebeșul Săsesc, în urma circularei către credincioșii mei trimisă din Pesta în 18/30 iunie a.c., ar fi refuzat plățirea dijmei regale și popești. Așa se vede că guvernul ardelean, cu a cărui îngăduință preoții mei se arestează după plac și numai după mai multe zile de temniță se eliberează, nemai îndestulându-se cu suspectarea și chinuirea continuă, pentru ca pe poporul nostru cu atât mai mare întuneric să cadă, începe și dorește acum să-și facă simțită puterea și împotriva persoanei mele în modul de mai sus.

Și în interesul patriei, al națiunii maghiare, dar în mare măsură și al aristocrației, cu intenția cuvenită unui arhipăstor, m-am slobozit în provocarea adresată mai sus numiților mei credincioși, pe care, de aceea o anez, pentru ca din cuprinsul ei să binevoiți a vedea: oare dat-am eu prin ea vreo pricină cât de mică înaltului guvern să mă poată acuza? Cu regret am înțeles, deci, acuza adusă de guvernul regal contra mea, pentru că însuși stimatul guvern, încă din 7 iunie a.c. cu nr. 7237/U 243 și în 17 iunie cu nr. 7787/U 282, a vestit sărăcimii că Dieta ardeleană de bună voie a șters dijmele și robotele pentru binele patriei și al poporului pe ziua de 6/18 iunie, iar punerea în vigoare a ștergerii se începe în 19 iunie. Cunoscând aceste două ordine guvernamentale, iar pe de altă parte, primind de la iubitul nostru rege în Innsbruck, în 23 iunie, acel înalt răspuns care îi va liniști cu totul pe coreligionarii mei, mi-am respectat datoria sfântă să le trimit circulara mea prin care să-i luminez și să-i anunț că, întrucât Ardealul s-a unit cu Ungaria, și ei se vor împărtăși de toate binefacerile cu care trăiesc cetățenii statului maghiar și că iobăgia și dijma s-au șters. Acestea le-am făcut, după convingerea mea, pentru ca pastorală mea să nască în ei simpatie față de Uniune, iar nu îngrijorare.

De aceea greșit susține Sfatul scaunului sebeșan când zice că de aceea nu vor să plătească credincioșii mei dijma erariului și preoților luterani, pentru că eu le-aș fi trimis vorbă din Pesta că sunt scutiți. Pentru că sărăcimea a ținut strâns la hotărârile Dietei și la cele două ordine circulare ale guvernului, pe care autoritățile săsești au vrut să le ascundă, pentru ca bieții români dând dijmă, ei să o poată strânge și de la ai lor care, legalmente, mai sunt încă obligați să o presteze în acest an, cum reiese din paragraful 4 al legii VI din anul current ...

În urma acestora rog cu stimă a se recunoaște netemeinicia acuzelor aduse mie și a înștiința despre aceasta și pe Alteța Sa, arhiducele palatin

Cu afecțiune,
Andrei Șaguna

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. Az 1848-1849-i Minisztériumi Levéltár. f.n.

2.

Cluj, [înainte de 1 iulie 1848]

Szima Ignátz, Szolgyire Petre a magok és Csicsó Györgyfalvi B. Szolnok megyei volt úrbéresnek neveikben az iránt esedeznek, hogy volt földes uraságuk által a rajtok esett restantiák címe alatt felvételni intézett napszámok a bíróság határozatáig függesztessenek fel.

*

Ignățiu Sima, Petre Soldire cer atât în numele lor, cât și în numele tuturor foștilor urbariali din Ciceu Giurgești, comuna Solnocul Interior, ca, până la hotărârea judecătorească, să li se suspende munca cu ziua, la care moșierul lor îi obligă sub pretextul restanțelor.

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G. P., nr. 8059. Urb. 325/1848.

3.

Cluj, [înainte de 1 iulie 1848]

Tututza Györgye, Páska Juon, Bogye Stéfán, B. Szolnok megyei Felső Szőcsi G, Teleki Domokos volt úrbérései, az iránt hathatós rendelést kérnek tételni, hogy eddig használt kaszálóikat lekaszálhassák, bevetett s

egyszer már megkapált török búzáikat megkapálhassák; a 4^{ik} t[örvény] cikk értelmében esedezvén egyszersmind az iránt is, hogy e kérelmükre mielőtt tudósítás tételre leküldetnék, válasszal megvigasztalhassanak, mert a míg információra lemenne, a kapálásnak és kaszálásnak vége leend.

*

Foștii urbariali ai contelui Teleki Domokos din Suciul de Sus, comuna Solnocul Interior, Gheorghe Tutuța, Juon Pascu, Ștefan Bodea, cer mijlocirea unei asemenea dispoziții, care să le permită cosirea fânațelor folosite până acum și săparea cucuruzului însămânțat și săpat deja o dată tot de către ei.

Totodată, ei imploră, în sensul legii nr. IV, să primească un răspuns imediat la această solicitare a lor, întrucât, până ce această petiție [a lor] ajunge la verificare, trece timpul cositului și al săpatului.

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G. P., nr. 8061. Urb. 327/1848.

4.

Brașov, 22 iunie 1848

An die Ehrsame Zinngießer Innung

Der Ehrsamen Innung wird hiemit aufgetragen *innerhalb 24 Stunden* ein Verzeichniß sämtlicher Innungs Mitglieder unter genauer Angabe der Wohnung mit der Haus Nummer dem Magistrat Praesidium unausbleiblich einzuweisen.

Kronstadt 22. Juni 1848

Das Magistrat Praesidium

Durch

Friedrich Riemer

Mag. Secret.

*

Către onorata breaslă a spoitorilor [turnătorilor de vase de cositor]

Onorata breaslă este însărcinată, prin prezenta, ca, *în termen de 24 de ore*, să înainteze negreșit prezidiului Magistratului o listă a tuturor membrilor breslei, cu indicarea exactă a locuinței și numărului de casă.

Braşov, 22 iunie 1848.

Prezidiul Magistratului
prin
Friedrich Riemer, secretar al Magistratului

Original. SJAN Braşov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896, 33 fotocopii f.n.

5.

Braşov, 22 iunie 1848

Erhalten am 24 Juni 848

Tuchmacher Zunft

Verzeichniß

der Tuchmacher Zft Mitglieder

nebst Angabe ihres Wohnorts u. Haus Nro.

Zahl - der Tuchmacher Zft Mitglieder - dem Wohnort u. Haus Nro.

1 – Michael Wagner S. [Senior] – Heiligleichens Gaße 588

2 – Christoph Bömches – Purzen Gaße 201

3 – Johan Georg Klein – obere Burggaße 495

4 – Johan Thies – Notär in Türkös

5 – Friedrich Jekel – mittlere Burggaße 464

6 – Joseph Lechtels – Purtzel Thor

7 – Johann Stichler – Blumenau

8 – Johann Lange – Ober Vorst. Schokrák 1048

9 – Gottlieb Adam – Ober Vorst. ewang. Kirche 1611

10 – Georg Gritsch S. – Heiligleichenes Gäßner Thor

11 – Georg Thomas – Schwarz Gaße 334

12 – Friedrich Geltz – Schwarz Gaße 332

13 – Samuel Fietz – Ober V. Schokrák 1048

14 – Hermann Ulrich – Ober V. Sandlgasse 92

15 – Samuel Thanasse – Schwarz Gaße 376

16 – Georg Römer – Ober V. Rahmen Gaße 1176

17 – Johann Goas – Ober V. Anger Gaße 1157

18 – Gottlieb Piel – Burggasse oder Kotzenmarkt 485

19 – Michael Scheng – Ober Neugaße 558

20 – Johann Bömches – untere Burggaße 431

- 21 – Carl Poetschel – Ober Vorst. Breitgäßchen 2
 - 22 – Christoph Seiverth – Obere Burggaße 518
 - 23 – Johann Hill – mittlere Burggaße 477
 - 24 – Mathias Pistaner – Ober V. Rahmengaße 30
 - 25 – Stephan Krensch – Ober Vorstadt auf dem Bach 299
 - 26 – August Winterstein – Obere Neugaße 557
 - 27 – Carl Schadt – obere Burggaße 583
 - 28 – Johann Roth – Heiligleichens Gaße 568
 - 29 – Wilhelm Weber S. – Ober V. Káková 158
 - 30 – Peter Wellmer – untere Burggaße 456
 - 31 – Paul Paritska – Spitals Neugaße 309
 - 32 – Michael Tartler – mittlere Burggaße 471
 - 33 – Johann Wagner – untere Burggaße 456
 - 34 – Johann Henning – Schwarz Gaße 382
 - 35 – Johann Krafft – obere Burggaße 509
 - 36 – Friedrich Adam – ober Vorstädter Kirche 1611
 - 37 – Friedrich Tartler – ober V. Schokrák 882
 - 38 – Johann Wollf – auf der Anger 927
 - 39 – Michael Metter – obere Burggaße 508
 - 40 – Carl Thomas – mittlere Burggaße 473
 - 41 – Georg Geitsch J. – untere Burggaße 449
 - 42 – Friedrich Krafft – Schwarz Gasse 366
 - 43 – Michael Wagner J. – untere Burggasse 452
 - 44 – Carl Jenkner – ober V. auf dem Bach 1137
 - 45 – Georg Schuller – Heiligleichens Gasse 589
 - 46 – Friedrich Thomas – Spitals Neugaße 238
 - 47 – Joseph Kollár – Ober V. Schokrák 1090
 - 48 – Michael Schindler – obere Neugaße 553
 - 49 – Gustav Merzky – Mittlere Burggaße 468
 - 50 – Carl Schneider – Ober V. Anger Gasse 1156
 - 51 – Wilhelm Weber J. – Ober V. Chatarinen Gaße 297
 - 52 – Johann Ketzler – Ober V. Schokrák 1049
 - 53 – Martin Lang – obere Neugasse 554
 - 54 – Joseph Thiess – obere Burggasse 499
 - 55 – Friedrich Kleverkans – Johannis Neugasse 136
 - 56 – Franz Peschner – Ober V. Burdi Gäßchen 1165
- Kronstadt am 22ten Juny 1848.

Georg Thomas
Ober Zft. Vorst.

Primită la 24 iunie 1848

Breasla postăvarilor

Lista membrilor breslei postăvarilor,
cu indicarea domiciliului și a numărului lor de casă

Numărul [curent] – al membrilor breslei postăvarilor – domiciliul și numărul casei

- 1 – Michael Wagner senior – Heiligleichens Gaße [ulița sfinților] 588
- 2 – Christoph Bömches – Purzen Gaße [ulița Bârsei] 201
- 3 – Johan Georg Klein – obere Burggaße [ulița de sus a cetății] 495
- 4 – Johan Thies – notar la Turcheș
- 5 – Friedrich Jekel – mittlere Burggaße [ulița de mijloc a cetății] 464
- 6 – Joseph Lechtzels – Purtzel Thor [poarta Bârsei]
- 7 – Johann Stichler – Blumenau [lunca cu flori]
- 8 – Johann Lange – Ober Vorst. Schokrák [Ciocrac în suburbia de sus] 1048
- 9 – Gottlieb Adam – Ober Vorst. ewang. Kirche [biserica evanghelică din suburbia de sus] 1611
- 10 – Georg Gritsch S. – Heiligleichenes Gäßner Thor [poarta uliței sfinților]
- 11 – Georg Thomas – Schwarz Gaße [ulița neagră] 334
- 12 – Friedrich Geltz – Schwarz Gaße 332
- 13 – Samuel Fietz – Ober V. Schokrák 1048
- 14 – Hermann Ulrich – Ober V. Sandlgasse [ulița nisipoasă din suburbia de sus] 92
- 15 – Samuel Thanasse – Schwarz Gaße 376
- 16 – Georg Römer – Ober V. Rahmen Gaße 1176
- 17 – Johann Goas – Ober V. Anger Gaße [ulița pășunii din suburbia de sus] 1157
- 18 – Gottlieb Piel – Burggasse oder Kotzenmarkt [ulița cetății sau la târgul de vechituri] 485
- 19 – Michael Scheng – Ober Neugaße [ulița nouă de sus] 558
- 20 – Johann Bömches – untere Burggaße [ulița de jos a cetății] 431
- 21 – Carl Poetschel – Ober Vorst. Breitgäßchen [ulița largă din suburbia de sus] 2
- 22 – Christoph Seiverth – Obere Burggaße [ulița de sus a cetății] 518
- 23 – Johann Hill – mittlere Burggaße 477
- 24 – Mathias Pistaner – Ober V. Rahmengaße 30
- 25 – Stephan Krensch – Ober Vorstadt auf dem Bach [pe pârau în suburbia de sus] 299

- 26 – August Winterstein – Obere Neugaße 557
 - 27 – Carl Schadt – obere Burggaße 583
 - 28 – Johann Roth – Heiligleichens Gaße 568
 - 29 – Wilhelm Weber S. – Ober V. Káková [Cacova din suburbia de sus] 158
 - 30 – Peter Wellmer – untere Burggaße 456
 - 31 – Paul Paritska – Spitals Neugaße [ulița nouă a spitalului] 309
 - 32 – Michael Tartler – mittlere Burggaße 471
 - 33 – Johann Wagner – untere Burggaße 456
 - 34 – Johann Henning – Schwarz Gaße 382
 - 35 – Johann Krafft – obere Burggaße 509
 - 36 – Friedrich Adam – ober Vorstädter Kirche [biserica din suburbia de sus] 1611
 - 37 – Friedrich Tartler – ober V. Schokrák 882
 - 38 – Johann Wollf – auf der Anger [pe pășune] 927
 - 39 – Michael Metter – obere Burggaße 508
 - 40 – Carl Thomas – mittlere Burggaße 473
 - 41 – Georg Geitsch J. – untere Burggaße 449
 - 42 – Friedrich Krafft – Schwarz Gasse 366
 - 43 – Michael Wagner J. – untere Burggasse 452
 - 44 – Carl Jenkner – ober V. auf dem Bach 1137
 - 45 – Georg Schuller – Heiligleichens Gasse 589
 - 46 – Friedrich Thomas – Spitals Neugaße 238
 - 47 – Joseph Kollár – Ober V. Schokrák 1090
 - 48 – Michael Schindler – obere Neugaße 553
 - 49 – Gustav Merzky – Mittlere Burggaße 468
 - 50 – Carl Schneider – Ober V. Anger Gasse 1156
 - 51 – Wilhelm Weber J. – Ober V. Chatarinen Gaße [ulița Catarinei din suburbia de sus] 297
 - 52 – Johann Ketzler – Ober V. Schokrák 1049
 - 53 – Martin Lang – obere Neugasse 554
 - 54 – Joseph Thiess – obere Burggasse 499
 - 55 – Friedrich Kleverkans – Johannis Neugasse [ulița nouă Sfântul Ion] 136
 - 56 – Franz Peschner – Ober V. Burdi Gäßchen [ulița mică Burdi din suburbia de sus] 1165
- Braşov, 22 iunie 1848.

Georg Thomas,
conducătorul breslei

Original. SJAN Braşov. Fond Actele Magistratului. Doc. nr. 2896. 33 fotocopii f.n.

Braşov, 24 iunie 1848

Erhalten am 24 Juni 1848

Wollenweber Zunft

Verzeichniß der Wollenweber Zunft

Verzeichniß

der in der Kronstädter Wollenweber Zunft befindlichen Meister mit Angabe ihrer Wohnungen

Laufende Zahl – Namen der Meister – Wohnungen in welcher Gaße Haus Nro

1 - Georg Rhein S. – mittlere Burggaße 474

2 - Georg Gross S. – mittlere Burggaße 473

.....

66. Johann Hensch – obere Burggaße 521

67. Daniel Roth –

*

Primită la 24 iunie 1848

Breasla ţesătorilor de lână

Indicele breslei ţesătorilor de lână

Lista meşterilor breslei ţesătorilor de lână, aflaţi la Braşov,
cu indicarea domiciliului lor*Număr curent – numele meşterului – domiciliul: strada numărul casei*

1 - Georg Rhein S. – mittlere Burggaße [uliţa mijlocie a cetăţii] 474

2 - Georg Gross S. – mittlere Burggaße 473

.....

66. Johann Hensch – obere Burggaße [uliţa de sus a cetăţii] 521

67. Daniel Roth –

*Original: SJAN Braşov. Fond: Actele Magistratului. Doc. nr. 2896. 33 fotocopii f.n.***Braşov, 24 iunie 1848**

Erhalten am 24 Juni 848

Verzeichniss der Cronst. Bürg. L. Zimmer Innung

samt Ihren Wohn Orthe u. Alter

Verzeichniss
der bürgerlichen Zimmer Meisters,
deren Alter u. Wohnorthe als wie folgt.

*Zahl der Meisters Benamentlich – Wohnorth oder Gasse/Haus Nro. –
Jahre Alt – Anmerkungen*

1 – Thomas Fell – Tag Gasse 154 – 75 [Jahre alt]

2 – Johann Beneck – Mittels Gasse 474 – 78

3 – Johann Bruss – Tag Gaße 237 – 72

...

23 – Johann Schunn – Mittels Gasse 481 – 31 [Jahre alt]

24 – Thomas Schunn – Tag Gasse 130 – 28

Cronstadt am 24t Juny 848

Johann Schunn m.p.
Zunft Schreiber

*

Primită la 24 iunie 1848

Lista cetățenilor brașoveni ai onoratei bresle a dulgherilor

Indicele meșterilor dulgheri burghezi,
cu vârsta și domiciliul lor, după cum urmează:

*Numărul meșterului Numele domiciliul sau strada numărul casei
vârsta - observații*

1 – Thomas Fell – Tag Gasse 154 – 75 [ani]

2 – Johann Beneck – Mittels Gasse 474 – 78

3 – Johann Bruss – Tag Gaße 237 – 72

...

23 – Johann Schunn – Mittels Gasse 481 – 31 [ani]

24 – Thomas Schunn – Tag Gasse 130 – 28

Brașov, 24 iunie 1848.

Johann Schunn m.p.
scribul breslei

(Original: SJAN Brașov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896, 33 fotocopii f.n.

Braşov, 24 iunie 1848

Erhalten am 24 Juni 1848
Strumpfstricker Zunft

Verzeichniß der Strumpfstricker Zunft
Wie es folgt

[Name] – Wohnung Gaße Numer

Christian Bachmeyer, Zunftmeister – Ober Neugaße 543

Michael Wellmess, 2. Vorsteher – Raumer Gaße 18

Johann Artz – Ober Vorstadts Gaße 803

Ignátz Belligam – Ober Vorstadts Gaße 73

Joseph Thiesz – Amschloß Berg 5

Johan Herman - Amstein Bruch 12

Georg Roth – gestorben

Tomas Krámer – im Galchweier Gaße

Jacob Krámer – dato

Den 24t Juny 1848

Christian Bachmeyer
Michael Wellmess
Beyde Zunft Vorsteher

*

Primită la 24 iunie 1848
Breasla meşterilor de tricotaje de ciorapi

Indicele breslei meşterilor de tricotaje de ciorapi, după cum urmează:

[Nume] Locuinţă, stradă număr

Christian Bachmeyer, meşterul breslei – Ober Neugaße [uliţa nouă de sus] 543

Michael Wellmess, al doilea preşedinte – Raumer Gaße 18

Johann Artz – Ober Vorstadts Gaße 803

Ignátz Belligam – Ober Vorstadts Gaße 73

Joseph Thiesz – Amschloß Berg 5

Johan Herman - Amstein Bruch 12

Georg Roth – mort

Tomas Krámer – im Galchweier Gaße

Jacob Krámer – idem
24 iunie 1848.

Christian Bachmeyer,
Michael Welmess,
ambii conducători ai breslei

Original. SJAN Braşov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896, 33 fotocopii f.n.

9.

Braşov, 24 iunie 1848

Erhalten am 24 Juni 1848
Rapschmacher Zunft

Die Ehrsame Rapsch und Tuchmacher Zunft
Die Meister der Ehrsamten Rapsch u. Tuchmacher Zunft sind folgende

Namen Wohnort Nro

H. Georg Leonhard wohnt in der Oberen Burggaße 316

Georg Giesel wohnt in der Neugaße 254

Andreas Leonhard wohnt in der Schwarzgaße 489

...

Georg Pora wohnt in der oberen Burggaße 519

Frantz Latzin wohnt in der Vorstadt 1144

[28 de meşteri.]

Matthias Günther m.p.
Erster Zunftvorsteher

*

Primită la 24 iunie 1848
Breasla prelucrătorilor de rapiţă

Onorata breaslă a prelucrătorilor de rapiţă şi a producătorilor de pânzeturi
Meşterii onoratei bresle a prelucrătorilor de rapiţă şi a celor care
confeccionează pânzeturi sunt următorii:

Nume · domiciliu număr

Domnul Georg Leonhard locuieşte în Obere Burggaße [uliţa de sus a cetăţii]
316

Georg Giesel locuiește în Neugaße [ulița nouă] 254
Andreas Leonhard locuiește în Schwarzgaße [ulița neagră] 489
...
Georg Pora locuiește în obere Burggaße 519
Frantz Latzin locuiește în suburbie 1144
[28 de meșteri.]

Matthias Günther m.p.
primul conducător al breslei

Original. SJAN Brașov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896. 33 fotocopii f.n.

10.

Brașov, 24 iunie 1848

Erhalten am 24 Juni 1848

Nachfolgende Herren werden ersucht als zur Klostergäßer Nachbarschaft gehörig – sich zur heute stattfindenden Landtags Deputirten Wahl, Nachmittag punkt Zwei Uhr vor dem Rathhause auf dem Marktplatz einfinden zu wollen, als:

Herr Director, Thomas – gelesen
Böhm, Lehrer – gelesen
Szilásch, dato – gelesen
J. Gött, Buchdrucker – gelesen
Tartler, Inginieur – gelesen
Szara Ermelen [?] – gelesen
Friedmann, Lehrer – gelesen
A. Kurz – gelesen
F. Wenbaum – gelesen
M.T. Weiss – gelesen
L. v. Langendorf (schon gewählt)
Eliades, Lehrer – gelesen
J.M. Simonis – gelesen
Ludwich Wirth – gelesen
J. Biro [...] - gelesen
A. Zacharias
T. Kinn
T. Germany

Următorii domni, care aparțin vecinătății Klostergäßer [străzii mănăstirii], sunt invitați astăzi după-masa, la orele două fix, în piața Sfatului, la alegerile de deputați care vor avea loc.

Domnul director Thomas – citit

Böhm, învățător – citit

Szilásch, idem – citit

Johann Gött, tipograf - citit

Tartler, inginer – citit

Szara Ermelen [?] – citit

Friedmann, învățător – citit

[Anton] Kurz [publicist] – citit

F. Wenbaum – citit

M.T. Weiss – citit

L. v. Langendorf (deja a votat)

Eliades, învățător – citit

J.M. Simonis – citit

Ludwich, cârciumar – citit

J. Biro [...] - citit

A. Zacharias

T. Kinn

T. Germany

Original. SJAN Brașov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896, 33 fotocopii f.n.

11.

Brașov, 24 iunie 1848

Erhalten am 24 Juni 1848

An Ein Löbl. Magistratual Praesidium
zu Kronstadt

Wagner Zunft

Verzeichniß der Instehenden Wagner Meister alhier

Verzeichniß der hiesigen Wagner Zunft Mitglieder, nach dem Inhalt Eines
Löbl. Magistratual Praesidiums

Nahmen · Gaße · Wohnung Haus Nro

1 – Georg Schiitz Senior – Schöngasse – Blumenau 189

- 2 – Georg Paul Senior – dato – dato 37
3 – Johan Schreiber – Seichesgasse – dato 70

... ..

- 16 – Joseph Ungard – Seichesgasse – Blumenau 170
17 – M. Klosovitz János – 1. Klostersgasse – Altstadt
Kronstadt am 24t Juny 1848

Thot János
Wagner Zunft Meister

*

Indicele membrilor breslei rotarilor din localitate, conform conținutului
[dispoziției] onoratului prezidiu al Magistratului

Nume – stradă – locuință numărul casei

- 1 – Georg Schiitz senior – Schöngasse [ulița frumoasă] – Blumenau [lunca
cu flori] 189
2 – Georg Paul Senior – idem – idem 37
3 – Johan Schreiber – Seichesgasse – idem 70

... ..

- 16 – Joseph Ungard – Seichesgasse – Blumenau 170
17 – M. Klosovitz János – 1. Klostersgasse [prima uliță a mănăstirii] –
Altstadt [orașul vechi]
Brașov, 24 iunie 1848.

Thot Janos,
meșterul breslei rotarilor

Original. SJAN Brașov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896, 33 fotocopii f.n.

12.

Brașov, 24 iunie 1848

Erhalten am 25. Juni 848
Tuchscherer Zunft

Verzeichniß
der bey unserer Kronstädter Tuchscherer Zunft befindlichen Meister

- 1 – Johann Dürr wohnhaft in der Burggasse n.D. 487
2 – Franz Kugler wohnhaft dato 414

3 – Andreas Krauss wohnhaft in der oberen Vorstadt in der Rahmengasse 1178
4 – Eduard Haberrumph wohnhaft in der oberen Neugaße 544
5 – Georg Neustadter wohnhaft in der Burggaße 482
Kronstadt den 24ten Junius 848

Johann Dürr
Zunft Vorsteher

*

Primită la 25 iunie 1848
Breasla tăietorilor de pânzeturi

Lista meşterilor breslei noastre braşovene a tăietorilor de pânzeturi

- 1 – Johann Dürr, cu domiciliul în Burggasse [uliţa cetăţii] n.D. 487
 - 2 – Franz Kugler, cu domiciliul idem 414
 - 3 – Andreas Krauss, cu domiciliul în obere Vorstadt [suburbia de sus] Rahmengasse 1178
 - 4 – Eduard Haberrumph, cu domiciliul în obere Neugaße [uliţa nouă de sus] 544
 - 5 – Georg Neustadter, cu domiciliul în Burggaße 482
- Braşov, 24 iunie 1848.

Johann Dürr,
preşedintele breslei

Original. SJAN Braşov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896, 33 fotocopii f.n.

13.

Braşov, 27 iunie 1848

Erhalten am 27. Juni 1848
Mittlere Purzengasse

Verzeichniß sämtlicher Mitglieder der, der Ehrsamten Mittlern
Purzengäßer Nachbarschaft durch Michael Hermann Nachbarschafts
Vorsteher

An Ein Löbliches Magistratual Praesidium der K. freyen Stadt u. des
Distrikts Kronstadt

[Lipsă Verzeichnis.]

*

Primită la 27 iunie 1848

Mittlere Purzengasse [ulița mijlocie a Bârsei]

Lista tuturor membrilor onoratei vecinătăți a Mittlere Purzengasse,
prin conducătorul vecinătății, Michael Hermann,
către onoratul prezidiu al Magistratului orașului liber regesc și al districtului
Brașov
[Lipsă lista.]

Original. SJAN Brașov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896. 33 fotocopii f.n.

14.

Brașov, 27 iunie 1848

3te Burggaße

Verzeichniß aus der 3ten Burggäßer Nachbarschaft

Haus N. – Nomina – Profession

414 – Franz Kugler – Tuchscherer Meister

458 Barth. [olomäus] Schmidt - Wollenweber

Nomina – Profession – Haus Nro.

Georg Scherg – Fleischhauer – 459

Carl Reich – Seilenmacher 478

[60 mebri ai vecinătății.]

*

3te Burggaße [a treia uliță a cetății]

Lista vecinătății din ulița a treia a cetății

Numărul casei – numele – profesia

414 – Franz Kugler – meșter tăietor de pânzeturi

458 Bartholomäus Schmidt – țesător de lână

Numele – profesia – numărul casei

Georg Scherg – măcelar – 459

Carl Reich – funar 478

[60 membri ai vecinătății.]

Original. SJAN Brașov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896. 33 fotocopii f.n.

Braşov, 27 iunie 1848

Erhalten am 27. Juni 1848

2te Altst. Klostergässer Nachbarschaft

Die roth durchzogen sind nicht zu bitten, das Verzeichnis zurückzustellen.

Alle Wahl fehigen Bewohner [in] der 2ten Altstädter Klostergäßer Nachbarschaft befindlichen Herren

Haus Nro – Namen – Gaße

29 – Martin Mänkesch – Klostergaße

44 – Johann Gross – Klostergaße

[44 membri şi 4 tăiaţi de pe listă.]

*

Primită la 27 iunie 1848

Vecinătatea 2te Altst. Klostergässer [cele de-a doua uliţe a mănăstirii din oraşul vechi]

Cei tăiaţi cu roşu nu trebuie să înapoieze lista.

Toţi locuitorii apţi de vot, domnii din vecinătatea celei de-a doua uliţe a mănăstirii din oraşul vechi

Numărul casei – numele – strada

29 – Martin Mänkesch – Klostergaße [uliţa mănăstirii]

44 – Johann Gross – Klostergaße

[44 membri şi 4 tăiaţi de pe listă.]

Original. SJAN Braşov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896, 33 fotocopii f.n.

Braşov, 28 iunie 1848

Verzeichniß sämtlicher in der oberen Purzengasser Nachbarschaft wohnhafter erwachsener Männer

Haus Numro – Namen Charakter

190 – Friedrich Wagner – Handelsmann

Gyogyee Joon – datto
Stephan Feymann – Bürstenbinder
Ferdinand Neumann – Schneider

191 – Joseph Theutsch – Gelbgießer

... ..

249 – Carl Drossnand – Kupferschmidt

Warga Andreas – Schneider

Johann Friedr. Böhler – Hutmacher

Sign. Cronstadt d. 28ten Juni 848.

Durch
Michael Kamprath
Nachbar-Vater

*

Indicele tuturor bărbaților adulți, cu domiciliul în vecinătatea obere
Purzengasser [uliței de sus a Bârsei]

Numărul casei – nume – caracter [profesie]

190 – Friedrich Wagner – comerciant

Gheorghe Ion – idem

Stephan Feymann – meșter de mături

Ferdinand Neumann – croitor

191 – Joseph Theutsch – turnător de alamă

... ..

249 – Carl Drossnand – meșter în cupru

Warga Andreas – croitor

Johann Friedr. Böhler – pălărier

Brașov, 28 iunie 1848.

Prin
Michael Kamprath,
Conducătorul vecinătății

Original. SJAN Brașov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896, 33 fotocopii f.n.

17.

Brașov, 28 iunie 1848

Verzeichniß der 1t Langäßer Nachbarschaft
Laut auftrag der Nachbaren zu beschreiben

Haus Nro 121 - Daniel Roth

dato - Johan Fischer

122 - Andreas Scheg

123 - Mathias Irdl

125 - Johan Pomgraz

....

142 - Xtian [Christian] Roth

253 - Joh. Schmidt

Sämtliche Nachbar erkennen an

die H. Senator Karl Mieß u. Advokat Elias Roth als bewählte

Männer zu Deputirten.

Altstätter den 28t Juny 848.

Christian Fromm

Nachbar Vatter

*

Lista vecinătății lt Langaßer [primei ulițe lungi]

Conform însărcinării, sunt descriși vecinii

Casa nr. 121 - Daniel Roth

Idem - Johann Fischer

122 - Andreas Scheg

123 - Mathias Irdl

125 - Johan Pomgraz

....

142 - Xtian [Christian] Roth

253 - Johann Schmidt

Toți vecinii îi acceptă pe domnii senator Karl Mieß și avocat Elias

Roth în calitate de bărbați aleși ca deputați.

Orașul vechi, 28 iunie 1848.

Christian Fromm,

conducătorul vecinătății

Original. SJAN Brașov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896, 33 fotocopii f.n.

18.

Brașov, 28 iunie 1848

Erhalten am 28ten Juni 848.

Wahl der zwei Deputirten aus der 3ten Langgässer Nachbarschaft

H. Senator Karl Mieß
H. Advoc. Elias Roth

1. Michael Salmen 205 wählt H. Sen. Karl Mieß u. H. Advoc. Elias Roth
2. Georg Miller 217 wählt deto
3. Andreas Gräff wählt deto
4. Georg Tontsch 207 wählt deto

... ..
26. Bene Anton deto
Johann Häll 1610 deto
Michael Simonis 181 deto
Johann Loos s.
Georg Warleger 181
Georg Kloos Anton 189
Thomas George 217

Georg Senner
Nachbar Vater

*

Primită la 28 iunie 1848

Alegerea celor doi deputați din vecinătatea 3ten Langgässer [cele de-a treia
ulițe lungi]

Domnul senator Karl Mieß
Domnul avocat Elias Rot

1. Michael Salmen 205 îl alege pe domnul senator Karl Mieß și pe domnul
avocat Elias Roth
2. Georg Miller 217 îi alege idem
3. Andreas Gräff alege idem
4. Georg Tontsch 207 alege idem

... ..
26. *Bene Anton idem*
Johann Häll 1610 idem
Michael Simonis 181 idem
Johann Loos senior
Georg Warleger 181
Georg Kloos Anton 189
Thomas George 217

Georg Senner,
conducătorul vecinătății

Original. SJAN Braşov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896. 33 fotocopii f.n.

Braşov, 28 iunie 1848

Dem Auftrag des Löblichen Magistr. Praesidiums zufolge gemäß sind alle Nachbahren der ersten Mittelsgässer Nachbahrschaft nach ihrer Haus Nro nach der Reihe aufgeschrieben worden.

Haus Nro – Namen – Profession – Gasse

271 – Martin Joby – Leinweber – Mittelsgasse

Joseph Teutsch – Maurer – deto

....

358 – Thom. Bartholmy – Müller – Mittelsgasse

....

359 – Georg Hintz – Leinweber – Mittelsgasse

Napoleon Müller – Färber – deto

Johann Birthelmer – Leinweber – deto

[Un total de 78 membri.]

Johann Martin Fromm m.p.

Nachbahrvater

der ersten Mittelsgässer Nachbahrschaft

Cronstadt den 28ten Juny 1848.

*

Conform însărcinării onoratului prezidiu al Magistratului, au fost enumerați, pe rând, toți vecinii din vecinătatea erste Mittelsgässer [primei ulițe mijlocii], după numărul casei lor.

Numărul casei - numele - profesia - strada

271 – Martin Joby – țesător de pânză – Mittelsgasse [ulița de mijloc]

Joseph Teutsch – zidar – idem

....

358 – Thomas Bartholmy – morar – Mittelsgasse

....

359 – Georg Hintz – țesător de pânză – Mittelsgasse

Napoleon Müller – vopsitor – idem

Johann Birthelmer – țesător de pânză – idem

[Un total de 78 membri.]

Johann Martin Fromm m.p.,

conducătorul vecinătății din prima uliță mijlocie

Braşov, 28 iunie 1848.

.Original. SJAN Braşov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896, 33 fotocopii f.n.

Braşov, [sfârşitul lui iunie 1848]

In der Roßmärkter Nachbarschaft befindlichen folgende, welche kein bestimmtes Handwerk haben, u. in den Vorstädten Häuser besitzen

- Haus Nro 25 – Nicolay Molondak hat ein Haus in der Vorstadt
- Haus Nro 24 – Nicolay Bregán hat ein Haus in der Blumenau
- Haus Nro 26 – Miklos Gábor hat ein Haus in der Blumenau
- Haus Nro 41 – Baritz hat ein Haus in der Vorstadt

*

În vecinătatea Roßmärkter [de la târgul de cai] se află următorii, care nu au un meşteşug anume şi posedă case în suburbii:

- casa nr. 25 - Nicolae Molondac are o casă în suburbie
- casa nr. 24 – Nicolae Bregan are o casă în Lunca florilor
- casa nr. 26 - Miklos Gábor are o casă în Lunca florilor
- casa nr. 41 – [George] Bariţ are o casă în suburbie

Original. SJAN Braşov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896, 33 fotocopii f.n.

Braşov, [sfârşitul lui iunie 1848]

Obere Neugässer Nachbarschaft

Verzeichniß sämtlicher Nachbarschafts Mitglieder der Ober Neugässer Nachbarschaft

Verzeichniß

*Nro Sämmtliche Mitglieder der Ober Neugässer Nachbarschaft
Profession*

537 – Friedr. Rhein – Wollenweber Meister

538 – Mich. Truotsch – Kammacher

539 – And. Schasser – Riemer

541 – And. Kirn – Brodbäcker

... ..

536 – Georg Sass – Handelsmann

564 – Peter Jankovitsch – Handels Mann

Mich. Siberg m.p.

Nachbarschafts Vorsteher der Ober Neugässer Nachbarschaft

Vecinătatea Obere Neugässer [uliței noi de sus]

Lista tuturor membrilor vecinătății Ober Neugässer [uliței noi de sus]

Listă

Număr toți membrii vecinătății Ober Neugässer [uliței noi de sus] – profesie

537 – Friedrich Rhein – meșter țesător de lână

538 – Mich. Truotsch – pieptănar

539 – And. Schasser – curelar

541 – And. Kirn – băcan

....

536 – Georg Sass – comerciant

564 – Peter Jankovitsch – comerciant

Mich. Siberg m.p.

Conducătorul vecinătății Ober Neugässer [uliței de sus]

(Original. SJAN Brașov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896, 33 fotocopii f.n.)

22.

Brașov, [sfârșitul lui iunie 1848]

Verzeichniß sämtlicher in der oberen Purzengäßer Nachbarschaft
wohnhafter erwachsener Männer

Haus Nro Namen Charakter

59 – Herr Andreas Schuller – Städtischer Polizei Commissar

Samuel Abraham – Musikus

Mathias Gruber – Maurer

Dan. Gottfr. Borger – Stadtbau-Besorger

....

189 – Joseph Fr. Römer – Goldschmidt

Ludvig Römer – datto

Franz Böhm – Schneider

Johann Mikulik – datto

Die durchzogen sind nicht zu bitten. Das Verzeichniß ist aber am Morgen
zurückzustellen.

*

Lista tuturor bărbaților adulți, domiciliați în vecinătatea oberen Purzengäßer [uliței de sus a Bârsei]

Numărul casei – numele – caracter [profesie]

59 – domnul Andreas Schuller – comisar orășenesc de poliție

Samuel Abraham – muzician

Mathias Gruber – zidar

Daniel Gottfried Borger – îngrijitor al clădirilor publice

....

189 – Joseph Friedrich Römer – aurar

Ludvig Römer – idem

Franz Böhm – croitor

Johann Mikulik – idem

Cei tăiați nu vor fi invitați. Dar lista trebuie înapoiată mâine dimineată.

Original. SJAN Brașov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896, 33 fotocopii f.n.

23.

Brașov, [sfârșitul lui iunie 1848]

Verzeichniß der Nonnengäßer Nachbarschafts Eigenthümer u. Einwohner

Haus Nro - Namen der Gasse [Namen]

142 – Proviant Gasse - Carl Abodi

142 – Proviant Gasse – Laurentius Lintz

150 – Nonnengasse – Jacob Hausenblase

150 – Nonnengasse – Mathias Breyer

....

180 – Nonnengasse – Andreas Teutsch

180 – Nonnengasse – Joseph Sallapsky

Die durchzogenen sind nicht zu beruffen. Das Verzeichniß aber am Morgen zurückzustellen.

Nonnengaße

*

Lista proprietarilor și locuitorilor din vecinătatea Nonnengäßer [uliței călugărițelor]

Numărul casei - numele străzii [nume]

142 – Proviant Gasse - Carl Abodi

142 - Proviant Gasse – Laurentius Lintz

150 – Nonnengasse – Jacob Hausenblase

150 - Nonnengasse – Mathias Breyer

....

180 – Nonnengasse – Andreas Teutsch

180 – Nonnengasse – Joseph Sallapsky

Cei tăiați de pe listă nu trebuie convocați. Lista să fie înapoiată mâine dimineată.

Nonnengaße [ulița călugărițelor]

Original. SJAN Brașov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896, 33 fotocopii f.n.

24.

Brașov, [sfârșitul lui iunie 1848]

Verzeichniß der 4ten Burggässer Nachbarschaft

In der 4ten Burggäßer Nachbarschaft

Hausnummer – befinden sich Bürger

431 – Christian Hastmann

432 – Johann Bömches

433 – Simon Ludwig

....

456 – Petrus Wallmer

456 – Gottfried Saal

456 – Johann Wagner

*

Lista vecinătății 4ten Burggässer [cele de-a patra ulițe a cetății]

În vecinătatea 4te Burggässer [cele de-a patra ulițe a cetății]

Numărul casei – locuiesc cetățenii

431 – Christian Hastmann

432 – Johann Bömches

433 – Simon Ludwig

456 – Petrus Wallmer
456 – Gottfried Saal
456 – Johann Wagner

Original. SJAN Braşov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896. 33 fotocopii f.n.

25.

Braşov, [sfârşitul lui iunie 1848]

Verzeichniß der hiesigen bürgerlichen Tischler Zunft

Nro – [Namen] – Haus - [Gasse]

1 – Georg Krensch – 144 Johannis Neugasse

2 – Dan. Retner sen. – 408 Fischmarkt

3 – Steph. Brukner – 480 mittl. Burggasse

... ..

70 – Andreas Boehm – 523 Schloßergasse

71 – Samuel Schuster – Tischler in Csernátfalu

*

Lista breslei burgheze a tâmplarilor din localitate

Număr – [numele] – casa – [strada]

1 – Georg Krensch – 144 Johannis Neugasse [uliţa nouă a Sfântului Ion]

2 – Dan. Retner sen. – 408 Fischmarkt [piaţa de peşte]

3 – Steph. Brukner – 480 mittl. Burggasse [uliţa mijlocie a cetăţii]

... ..

70 – Andreas Boehm – 523 Schloßergasse [uliţa lăcătuşilor]

71 – Samuel Schuster – tâmplar la Cernat

Original. SJAN Braşov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896. 33 fotocopii f.n.

26.

Braşov, [sfârşitul lui iunie 1848]

Verzeichniß der 2ten Burggässer Nachbarschaft

Nr. 411 Jacob Knesner

412 Ludwig Hecht

Karl Schwerschitz

413 Johann Reinert

427 Samuel Tartler

431 Joseph Schok

[35 membri.]

*

Lista vecinătății 2ten Burggässer [cele de-a doua ulițe a cetății]

Nr. 411 Jacob Knesner

412 Ludwig Hecht

Karl Schwerschitz

413 Johann Reinert

427 Samuel Tartler

431 Joseph Schok

[35 membri.]

Original. SJAN Brașov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896, 33 fotocopii f.n.

27.

Brașov, [sfârșitul lui iunie 1848]

Verzeichniß der Hauseigenthümer u. Inwohner der Roßmärkter
Nachbarschaft

Haus Nro Namen

21 H. Carl Schmidts

Gross Polizei Comisar

Leinert

22 H. Demeter Nicolay

Marosobán

Georg Petrovitsch Schenker

23 H. Miller Hof Secretär

Telter

Menár Schreiber

24 H. Thodor Csurka

... ..

31 H. Carl Maager

... ..
32 H. Senator Peter Lange

... ..
41 H. Baritz in Griech. [?]

... ..
81 H. Sekretär Pleker

... ..
[102 membri.]
Die Haus Nro vom Kirch Hofe sind unbekannt.

H. Paulus Servatius Prediger

H. Albert Prediger

H. Stener Prediger

H. Nusbächer Prediger

H. Wolf Prediger

H. Samuel Frätschkes Rector

H. Kedvich Stadt Cantor

H. Friedrich Schiel

H. Samuel Schiel

H. Tittes Componator

H. And. Hinz Componator

H. Sterntz Componator

H. Bollesch Mädchenlehrer

H. Gusbeth Mädchenlehrer

Durch
Petrus Schaßer
Roßmärkter Nachbarschafts Vorsteher

*

Lista proprietarilor de casă și a locuitorilor din vecinătatea Roßmärkter
[târgului de cai]

Numărul casei - numele

21 - domnul Carl Schmidts

Gross, comisar de poliție

Leinert

22 - domnul Demeter Nicolay

Marosobán

Georg Petrovitsch, cârciumar

23 - domnul Miller, secretar aulic

Telter

Menár, concipist

24 - domnul Teodor Ciurca

....

31 - domnul Carl Maager

....

32 - domnul senator Peter Lange

....

41 - domnul [George] Bariț în grec. [?]

....

81 - domnul secretar Pleker

....

[102 membri.]

Numerele caselor din curtea bisericii nu sunt cunoscute.

Domnul Paulus Servatius, predicator

Domnul Albert, predicator

Domnul Stener, predicator

Domnul Nusbächer, predicator

Domnul Wolf, predicator

Domnul Samuel Frätschkes, rector

Domnul Kedvich, cantor orășenesc

Domnul Friedrich Schiel

Domnul Samuel Schiel

Domnul Tittes, compozitor

Domnul Andreas Hinz, compozitor

Domnul Sterntz, compozitor

Domnul Bollesch, învățător de fete

Domnul Gusbeth, învățător de fete

Prin
Petrus Schaßer,
conducătorul vecinătății Roßmärkter [de la târgul de cai]

Original. SJAN Brașov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896, 33 fotocopii f.n.

28.

Brașov, [sfârșitul lui iunie 1848]

Verzeichniß
der Oberen Spitals Neugäßer Nachbarschaft

Namen – Profession Hausnummer

Georg Franz Gusbeth – Schneider – 251 - Eigenthümer

Adam Pataka – Schneider – 252 - Eigenthümer

Joh. Lurtz – Schneider – 253 - Eigenthümer

Joh. Zapf – Schuster – 253 – Eigenthümer

Joh. Plager – Musikus – 254 – Eigenthümer

Giesel – Rapschmacher – 254 – Einwohner

Andreas Rolh – Schismenmacher – 256 – Eigenthümer

... ..

Paul Paritschka – Tuchmacher – 309 – Eigenthümer

[45 membri, din care majoritatea “Eigenthümer”, iar restul de 18 “Einwohner”.]

*

Lista vecinătății Oberen Spitals Neugäßer [uliței noi de sus a spitalului]

Nume -- profesie – numărul casei

Georg Franz Gusbeth – croitor – 251 - proprietar

Adam Pataka – croitor – 252 - proprietar

Johann Lurtz – croitor – 253 - proprietar

Johann Zapf – cizmar – 253 – proprietar

Johann Plager – muzician – 254 – proprietar

Giesel – prelucrător de rapiță – 254 – locatar

Andreas Rolh – cizmar – 256 – proprietar

... ..

Paul Paritschka – postăvar – 309 – proprietar

[45 membri, din care majoritatea „proprietari”, iar restul de 18 „locatari”.]

Original. SJAN Brașov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896. 33 fotocopii f.n.

29.

Brașov, [sfârșitul lui iunie 1848]

Verzeichniß der Johannis Neugäßer Nachbarschaft

Haus Nro – Eigenthümer/Einwohner – Profession

120 – H. Johann Slaminch – Einw. – Zinngießer

121 – H. Mich. Gross – Eig. – Kaufmann

H. Nikolaj Csernat

H. Georg Adam Vada – Einw. – Kaufmann

122 – H. Johann Theis – Eig. – Leinweber

H. Florent Niessna – Einw. – Stedel Jurist [?]

....
147 H. Johann Bömches – Eig. – Kaufmann

[Total 48 membri.]

*

Lista vecinătății Johannis Neugäßer [uliței noi a Sfântului Ion]

Numărul casei – proprietar/locatar – profesie

120 – domnul Johann Slaminch – locatar – turnător în cositor

121 – domnul Michael Gross – proprietar – comerciant

Domnul Nicolaie Cernat

Domnuș Georg Adam Vada – locatar – comerciant

122 – Domnul Johann Theis – proprietar – țesător de pânză

Domnul Florent Niessna – locatar – jurist [?]

....
147 – Domnul Johann Bömches – proprietar – comerciant

[Total 48 membri.]

Original. SJAN Brașov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896, 33 fotocopii f.n.

30.

Brașov, [sfârșitul lui iunie 1848]

Ober Purzengasse

Verzeichniß sämtlicher Mitglieder

Haus Nro

196 – Herr Secretar Eduard Schullerus

Friedrich Volf

Friedrich Gaspar

Jozsa Layos

... ..
236 – Joseph Weber

Barb Riszdörfer

Boyer Miklos

Friedr. Stürmer Glockengießer

*

Ober Purzengasse [ulița de sus a Bârsei]

Lista tuturor membrilor

Numărul casei

196 – Domnul secretar Eduard Schullerus

Friedrich Volf

Friedrich Gaspar

Jozsa Layos

... ..

236 – Joseph Weber

Barbu Riszdörfer

Boer Miklos

Friedrich Stürmer, turnător de clopote

Original. SJAN Brașov. Fond Actele Magistratului. Doc. nr. 2896, 33 fotocopii f.n.

31.

Brașov, [sfârșitul lui iunie 1848]

Verzeichniß der 3ten Burggässer Nachbarschaft

Haus N – Nomina – Profession

478 – Friedrich Eberlin – Schneider

Samuel Schuller – Fleischhauer

479 – Johann Botess – Riemer Meister

... ..

484 – Carl Binder – Riemer

Franz Kugler
Nachbarschafts Vorsteher
der 3ten Burggasse

*

Lista vecinătății 3te Burggässer [cele de-a treia ulițe a cetății]

Numărul casei numele - profesia

478 – Friedrich Eberlin – croitor

Samuel Schuller – măcelar

479 – Johann Botess – meșter curelar

... ..

484 – Carl Binder – curelar

32.

Brașov, [sfârșitul lui iunie 1848]

[Final de document.]

Haus Nro – Namen – Gasse

266 – Petrus Liess - [...]

267 – Martin Olah - [...]

269 – Georg Salmen – Mittelgasse

.... .

489 – Martin Liess - [...]

[Total 46 membri.]

Ergebener
Friedrich Taag m.p.
Nachbarvater

*

[Final de document.]

Numărul casei – numele – strada

266 – Petrus Liess - [...]

267 – Martin Olah - [...]

269 – Georg Salmen – Mittelgasse [ulița mijlocie]

.... .

489 – Martin Liess - [...]

[Total 46 membri.]

Preaplecat
Friedrich Taag m.p.
Conducător al vecinătății

33.

Brașov, [sfârșitul lui iunie 1848]

Verzeichniß der Mittlern Schwarzgäßer Nachbarschaft

*Nomina – Haus No. – Alter – Gewerbe, Handlungen [?] oder Schenke
Religion – Standt*

Carl Pfaff – 364 – 34 – Faßbinder – Ewangelisch – Verhei.

Johann Gorgius – 364 – 52 – Rapschgerber – Ewang. – Verhei.

Martin Czeider – 364 – 48 – Tischler – Ewang. – Ledig

... ..

Joseph Dürr – 335 – 46 – Seiffenmacher – Ewang. - Verhei.

[Total 39 membri.]

*

Lista vecinătății Mittlern Schwarzgäßer [uliței negre de mijloc]

*Nume – numărul casei – vârsta – meșteșugul, activitatea [?] sau crâșma
religia – starea civilă*

Carl Pfaff – 364 – 34 – butoier – evanghelic – căsătorit

Johann Gorgius – 364 – 52 – prefucrător de rapiță – evanghelic – căsătorit

Martin Czeider – 364 – 48 – tâmplar – evanghelic – necăsătorit

... ..

Joseph Dürr – 335 – 46 – săpunar – evanghelic - căsătorit

[Total 39 membri.]

Original. SJAN Brașov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896, 33 fotocopii f.n.

34.

Brașov, 1 iulie 1848

Obere Purzengasse

Laut Löbl. Magistratual Verordnung, werden nachstehende p.t. Herrn
Nachbarn, heute als dt. *1t Juli halb drei Uhr*, zum unterfertigten hiemit
höflichst eingeladen, um sich von da, in Corpore aufs Rathaus zu begeben,
und Ihre willensvereinenden Stimmen, für die Reichtags Deputirten
persönlich abgeben zu wollen.

Nach ablesen dieses, beliebe jeder geehrte H. Nachbar, seinem werthen
Namen das Wort (*gelesen*) beizufügen.

Titlherr Joseph v. Cronfeld – gelesen

Friedrick v. Wentzel – gelesen

Eustachius Popp – gelesen

... ..

Joseph Szabadi – gelesen

Joseph Teutsch – gelesen
Sign. Cronstadt dt. 11 Juli 848.
Nachtrag H. August Römer
Andreas Schuller

Michael Hamprath m.p.
Nachbarvater

*

Obere Purzengasse [strada Bârsei de sus]

Conform onoratei dispoziții a Magistratului, următorii domni vecini sunt invitați la subsemnatul, în modul cel mai politic, astăzi, 1 iulie, orele două și jumătate, pentru a se deplasa de aici *in corpore* la casa Sfatului, cu scopul de a depune personal voturile ce le exprimă voința pentru deputații parlamentului.

După ce a luat cunoștință de prezenta, fiecare onorat domn vecin să binevoiască a adăuga prețiosului său nume cuvântul (*citit*).

Domnul Joseph von Cronfeld – citit

Friedrick von Wentzel – citit

Eustachius Popp – citit

.....

Joseph Szabadi – citit

Joseph Teutsch – citit

Brașov, în data de 1 iulie 1848.

Completare de domnii August Römer și Andreas Schuller

Michael Hamprath m.p.,
conducător al vecinătății

(Original. SJAN Brașov. Fond. Actele Magistratului. Doc. nr. 2896, 33 fotocopii f.n.)

35.

Sibiu, 30 iunie 1848

Was sollen die Sachsen thun, nachdem die Union bestätigt worden?

Se. Majestät der Kaiser hat den, wegen der Union Siebenbürgens mit Ungarn vorgelegten Landtagsartikel ohne die mindeste Modifikation bestätigt und derselbe wurde auch schon auf dem Landtage bekannt gemacht und zur allerhöchsten Sanktion unterlegt.

Die Sachsen haben, wie bekannt, eine solche Vereinigung mit Ungarn nie gewünscht, ja immer für ein Unglück nicht nur für ihre Nation, sondern für das gesammte Vaterland gehalten und wenn auch Einige aus ihrer Mitte, der Union das Wort sprachen, und nicht für rathsam hielten, offen zu widerstreben, so thaten sie dies gewiß nicht aus Neigung für die Union, sondern bloß aus Rücksichten der Klugheit, weil sie voraussahen, daß die Union nicht zu vermeiden sein würde, weil sie auf diesem Weg bessere Bedingungen zu erhalten hofften und weil sie Ruhe, Friede und Eintracht im Lande zu erhalten wünschten. Auch jetzt nachdem die Sache entschieden ist, werden die Sachsen ihre Meinung nicht ändern; ihre Gründe dafür aber noch einmal aufzuzählen, wäre wohl überflüssig und könnte nur zu neuer Erbitterung führen, die man ja endlich so viel möglich verhüten sollte. Um jedoch nicht mit sich selbst in Widerspruch zu gerathen, können die Sachsen auch keine Freude über dieses verhängnißvolle Ereigniß heucheln, und eine solche gleißnersche Demonstration werden wohl auch ihre andergesinnten Landsleute nicht von ihnen verlangen. Mögen die sich freuen, die Ursache dazu haben und die Union für ein Glück halten; die Sachsen können dies nicht, und darum mögen sie schweigen und wünschen, daß die, welche jetzt triumphiren nicht nach kurzer Freude sammt bittere Tränen über ihre Verblendung weinen mögen. Wenn aber die Sachsen an den Freudenbezeugungen ihrer ungarischen Landsleute keinen Antheil nehmen, so geschieht dies nicht aus Trotz oder Widersetzlichkeit, sondern bloß aus der Ursache, weil sie bisher der Wahrheit treu waren und es auch ferner bleiben wollen. Sie werden Niemand hindern seine Freude laut werden zu lassen, nur sollen nicht unberufene Gäste bei ihnen den Ton angeben wollen; oder gar ihnen zumuthen, die schwarz und gelben Farben zu beseitigen; denn sie werden nie vergessen, daß sie auch mit Ungarn vereint noch zum österreichischen Staate gehören und auch mit demselben vereint bleiben wollen. Und in dieser Voraussetzung werden sie sich hoffentlich nicht dagegen sträuben, daß keiner Zeit neben der gelbschwarzen auch die grünrothweiße Fahne aufgepflanzt werde.

Die Union ist nun durch ein Gesetz ausgesprochen und durch den Monarchen gutgeheißen. Nun werden wohl auch die Sachsen nicht länger widerstreben, sich mit Würde in ihr trauriges Schicksal fügen, ihrerseits den Frieden bewahren, im gesetzlich-verfassungsmäßigen Wege, noch vor der Verschmelzung mit Ungarn soviel aus dem Sturme zu retten und so günstige Bedingungen zu erwirken trachten, als nur möglich ist. Dies wäre ihre Aufgabe in dem gegenwärtigen verhängnißvollen Augenblick. Uebrigens wären wir gewiß alle begierig schon jetzt zu wissen, was uns die nächste Zeit bringen wird? Aber wer wäre wohl so weise und staatsklug, daß er jetzt

schon den Ausgang der erst vor kurzem begonnenen Umgestaltung unserer Verfassung voraussagen könnte? Die Geschicke der Menschen, Völker und Staaten sind im Schooß der Zeiten verborgen; die Folgen der menschlichen Unternehmungen sind von tausend Zufällen abhängig, und oft entspricht das Resultat derselben den Absichten, Wünschen oder auch Befürchtungen der Betheiligten nicht im mindesten; ja nicht selten erfolgt gerade das Gegentheil von dem Erwarteten, und was uns schaden sollte, bringt uns Vortheil, oder umgekehrt. Doch der Himmel wird auch in diesem Fall Alles zum besten lenken; und in dieser Zuversicht werden auch die Sachsen noch nicht verzweifeln, sondern gerüstet gegen die Schläge des Schicksals, der Zunkunft muthig entgegenschreiten. Gott verläßt ja keinen Deutschen. Hilf dir und Gott wird dir helfen, das heißt: seid klug, fleißig, emsig, sparsam, einig und entschlossen und hat dann die Vorsehung unserm Völkchen noch eine längere Fortdauer bestimmt, so wird es bestehen, wenn sich auch noch soviele Feinde gegen uns vereinigen und noch so viele Gefahren vor uns aufthürmen sollten. Sind wir aber einem dunkeln Verhängniß dem Untergang geweiht, so werden wir denselben auch mit aller Mühe und Anstrengung nicht von uns abwenden, und wollen uns damit trösten, daß es auch vielen viel größeren Völkern nicht besser ergangen ist.

Noch eins, bevor wir schließen.

Leider hören die vielen Verunglimpfungen, Verspottungen und groben Beleidigungen der Sachsen noch immer nicht auf und jede Lüge ist den ungarischen Zeitungen willkommen, wenn sie nur den Sachsen zum Nachtheil gereicht. Wozu soll das nützen und wohin soll es führen? Auf diese Art wird man die Sachsen mit der Union nicht versöhnen und wir dächten doch, Friede und Eintracht thäten dem zerrütteten Vaterlande Noth, diesseits und jenseits der Kokel. Schrecken werden sich die Sachsen durch prahlerische Drohungen nicht lassen. Lügen und Verläumdungen aber beschimpfen zuletzt den Verläumder mehr, als den Verläumdeten. Darum sollte man aufhören sich noch ferner gegenseitig die Eingeweide zu zerfleischen, sollte billig sein und Jedem sein Recht widerfahren lassen; denn einer bedarf des Andern, und wir müssen uns wechselweise ergänzen, um ein vollständiges Ganz zu bilden.

*

Ce să facă saşii, după ce uniunea a fost confirmată?

Maiestatea sa Împăratul a confirmat, fără cea mai mică modificare, articolul de lege cu privire la uniunea Transilvaniei cu Ungaria, iar aceasta a fost deja făcut cunoscut în dietă şi a fost înaintat preaiînaltei sancţiuni.

După cum se știe, sașii n-au dorit niciodată o astfel de uniune cu Ungaria, ba au considerat-o mereu ca o nenorocire nu numai pentru națiunea lor, ci și pentru întreaga patrie, iar dacă unii din mijlocul lor au cuvântat în favoarea uniunii și nu au considerat oportun să se opună fățiș, cu siguranță au făcut aceasta nu din înclinație față de uniune, ci numai din considerente de inteligență, deoarece prevedeau că uniunea nu va putea fi evitată, deoarece sperau că, pe calea ei, vor putea obține condiții mai bune și deoarece doreau liniște, pace și concordie în țară. Nici acum, după ce chestiunea a fost decisă, sașii nu își vor schimba opinia. Reluarea motivelor lor este superfluă și nu ar conduce decât la noi amărăciuni, care ar fi mai bine de evitat pe cât posibil. Însă ca să nu intre în contradicție cu ei înșiși, sașii nu pot nici simula bucurie față de acest eveniment funest, după cum nici conaționalii lor de alt cuget nu le cer o asemenea demonstrație de fățarnicie. Să se bucure cei care au motiv și care consideră uniunea un noroc; sașii nu pot să facă aceasta, de aceea pot să tacă și să dorească, după o scurtă bucurie, ca aceia care acum triumfă să nu plângă împreună cu ei lacrimi amare din pricina orbirii lor. Dar, dacă sașii nu iau parte la manifestările de bucurie ale conaționalilor lor unguri, aceasta nu este din îndărătnicie sau spirit de opoziție, ci doar din cauză că, până acum, ei au fost credincioși adevărului și vor să îi rămână și în continuare. Nu vor opri pe nimeni să se bucure cu voce tare, numai nu cumva oaspeți nepoftiți să nu-și dorească să le dea lor tonul, și nu cumva să le pretindă să se lepede de culorile negru și galben, căci ei nu vor uita nicicând, chiar uniți fiind cu Ungaria, că încă aparțin statului austriac și că vor să rămână uniți cu acesta. Plecând de la această premisă, aceia să nu se supere că, în nicio vreme, alături de steagul galben-negru nu se va înălța steagul verde-roșu-alb.

Acum uniunea a fost proclamată printr-o lege și aprobată de monarh. De-acum, nici sașii nu se vor mai opune, se vor împăca demni cu trista lor soartă, vor păstra pacea pe calea legală și constituțională și, înainte de contopirea cu Ungaria, vor salva din furtună cât poate fi salvat și vor căuta să obțină condiții pe cât de favorabile posibil. Aceasta ar fi datoria lor în clipa fatală de față. De altfel, cu toții am fi dornici să știm de pe acum, ce ne va aduce timpul viitor? Dar cine este atât de înțelept și priceput în ale statului pentru a putea prezice mersul transformărilor de curând începute ale constituției noastre? Soarta oamenilor, popoarelor și statelor este ascunsă în cuta timpurilor; urmările întreprinderilor umane depind de mii de accidente și, adesea, rezultatele acestora nu corespund defel intențiilor, dorințelor, nici chiar temerilor celor implicați, ba dimpotrivă, nu rareori, opusul celor așteptate și ceea ce ar fi trebuit să ne strice ne e în avantaj, și invers. Dar cerul le va conduce, și în cazul acesta, pe toate spre bine, iar cu această

speranță sașii încă nu vor deznădăjdui, ci, înarmați împotriva loviturilor destinului, vor pași cu curaj către viitor. Dumnezeu doar nu-l părăsește pe niciun german! Ajută-te și Domnul te va ajuta! Aceasta înseamnă: fiți ageri, harnici, sânguincioși, economi, uniți și hotărâți, și atunci providența îi va destina o viațuire mai lungă micului nostru popor, care va răzbate oricât de mulți dușmani se vor uni și oricâte pericole se vor îndesi împotriva-ne. Dacă însă, printr-o întunecată fatalitate, suntem destinați apunerii, atunci, cu toată osteneala și strădania noastră, nu ne putem întoarce fața și ne vom consola cu gândul că aceasta li s-a întâmplat și multor popoare mai mari.

Încă ceva, înainte de a încheia.

Din păcate, tot nu încetează numeroasele defăimări, batjocuri și jigniri crase la adresa sașilor și orice minciună este binevenită în gazetele ungurești, numai să fie în defavoarea sașilor. Cui folosește și unde duce aceasta? În acest fel, sașii nu se vor împăca cu uniunea. Și noi, care gândeam că are nevoie de pace și concordie țara zdruncinată, de-o parte și de alta a Târnavei. Prin amenințări făloase, sașii nu se vor lăsa înspăimântați. În cele din urmă, minciunile și calomniile îi ocărăsc mai tare pe cei care calomniază, decât pe cei calomniați. De aceea, să încetăm să ne mai măcelărim reciproc măruntaiele, să fim echitabili și să îl lăsăm pe fiecare să i se facă dreptate, căci unul are nevoie de celălalt, iar noi trebuie să ne completăm unii pe alții, pentru a forma un întreg deplin.

Publicație. Articolul *Was sollen die Sachsen thun, nachdem die Union bestätigt worden?*, publicat în „Transilvania. Beiblatt zum Siebenbürger Boten”, Sibiu, an 9, nr. 52, 30 iunie 1848, p. 205-206.

36.

Buda, 1 iulie 1848

Véven Főtisztelendő Püspök úrnak folyó év június 8-ról hozzám intézett abbeli fölterjesztését, mely szerint Ön maga, papsága és hétszáz ezerre terjedő hitsorsos hiveinek Fölséges Urunk Királyunk iránti tántoríthatatlan hűségét s álhatatos ragaszkodását melegen tolmácsolá, el nem mulasztottam Önnek eme hűséges nyilatkozatát azonnal Ő Felsége legmagasabb tudomására juttatni; minek következtében Ő Cs. s Apostoli Kir. Fölsége f. év június 22-én kibocsájtott legkegyesebb rendelete által engemet fölhatalmazni méltóztatott, hogy Önt papságát és hitsoros híveit legmagasabb nevében azon legkegyelmesebb tetszésről értesítsem, mellyel ezen hódolati nyilvánítást fogadni méltóztatott, egyszersmind további királyi kegyelmességéről

biztosítsam. Mely királyi megbízatásomban ezennel örömmel eljárván, Főtisztelendő Püspök Urat egyúttal megkeresem, hogy Fölséges Urunknak eme kegyelmét papjaival és hitsoros híveivel mielőbb tudatni ne terheltelessék.

Budán, július 1 1848

Királyi helytartó
István Nádor

*

Primind scrisoarea preaînălțimii sale, domnului episcop, din ziua a 8-a iunie a.c. prin care exprimă în numele dvs., al preoțimii în subordine și al celor șapte sute mii de membri ai confesiunii dvs. fidelitatea nestrămutată și atașamentul perseverent față de maiestatea sa regele, n-am ezitat s-o aduc imediat la cunoștința maiestății sale. În urma acesteia, maiestatea sa regele apostolic mi-a indicat, prin porunca sa preaînaltă, să vă aduc la cunoștința dvs., preoțimii dvs. și membrilor confesiunii dvs. că a primit exprimarea supunerii cu mulțumire, păstrând pe toți în grație. Vă rog, totodată, preaînălțate domnule episcop, de a aduce cele de mai sus cât mai repede la cunoștința preoților și a credincioșilor.

Buda, 1 iulie 1848

Locțiitorul regelui,
Palatinul Ștefan

Publicație. Publicat de Silviu Dragomir, Studii și documente, vol. II, p. 163.

37.

Pesta, [începutul lunii iulie] 1848

Közép Szolnok megyei Völtsök helység lakosai közönségesen előadván miszerént az új törvények kihirdetésekor, fogalomzavarból támadt verekedés alkalmával megütlegelt küldöttségi tag, Vajda György úr, nem ezen ütlegek következtében halt meg- mert több napokig egészségben látták többen – hanem megszokott mértékletlen részeges életmódja okozta halálát.

Kérlek a reájok szabandó büntetésnek mérséklését.

*

Locuitorii din Ulciug, sat aflat în comitatul Solnocul Interior, relatează despre bătaia, izbucnită dintr-o confuzie de interpretare, ce a avut loc cu ocazia publicării noilor legi.

În această încăierare a primit câteva lovituri serioase și unul dintre membrii comisiei, d-l Vajda György, care a și decedat nu peste mult timp.

Sătenii susțin însă că decesul nu se datorează bătăii primite, el fiind încă văzut câteva zile după eveniment în stare bună, ci excesului de băutură.

Astfel, cei învinuiți cer micșorarea pedepsei ce li s-a stabilit.

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. H 69., nr. 1941/1848.

38.

Cluj , 1 iulie 1848

A belügyminister úrnak!

A kormányzónak ide mellékelt levele viszi a Bibesco herceg Brassóba lett megérkezésének híré, s hiteles tudósítások szerint minden órán lehet várni oláhország s havasalföld muszka seregek általi elfoglaltatását; valamint tehát ezen újabbi esemény s a cholerátóli félelem miatt onnan Erdélybe tóduló menekvők tekintetéből irányokban s a határszéleken a célszerű rendeleteket a Kormánysház által megtettem, úgy a mondott helyek felől fenyegető új vész szemmel tartásával vélem a többi rendelkezéseket is benn a honban megteendő.

Illy körülmények között a fennálló fegyelem tekintetben nem kevésbé megbomlott, a kimenetelre hajlandónak mind eddig kevésbé mutatkozott határszéli ezredekől e pillanatban nem küldhetek többet mint a 2ik számú székely ezredből ezer főre menő zászlóaljat, egy osztály székely huszárságot, s az első és második gyalog oláh ezredekől egy egy zászlóaljat, - készen tartván még egy, és így a negyedik gyalog zászlóaljat is azon esetre a székelyek sorából, ha az itt vagy most közelebből, vagy az önkéntesek felállítása után nélkülözhetővé válna.

Mindezeket közelebből egy hét alatt Zaránd, Arad, Déva s részben Nagy Várad felé útnak reméllem indíthatni, az illető hatóságokat a maga idejében kellőleg utasítván a kiindulási napokról s a részletesen küldendő csapatok számáról – addig is azonban esedezem ellátások iránt a kellő intézkedéseket megtételni s rendelkezni hová leendő fordítottatásokról.

A mint ezen seregek hangulata felől értesítve vagyok, ki nem leszen kerülhető, hogy ezek napidíja is 8 krajcárokban ne harározassék meg, s felette könnyítené kiindítottatásukat, ha ez iránt a legénységet hová hamarább

megnyugtathatnám, azért is e tekintetben kérem magamat mielőbb utasíttatni.

Az eként majdan Magyarországra kiküldendő székelyek helyébe, Székelyföldről ismét újabb seregeket kell Erdély hon több helyeire kivonatom, a honnan ott kikerülhetlen a tartalék felállítása; e tekintetben azonban sikeresen nem intézkedhetek, míg az e végre szükséges és addig a bécsi főhaditanács kinevezésétől függő tisztek ki nem lesznek jelezve; a honnan kellő gazdálkodás tekintetéből is, annak megbírálását egy részről, mellyik ezredhez mennyi tartalékra leend szükség, s idő nyeres végett, más részről ezekhez szükséges tisztek vélem egyetértőlegi kinevezését az itteni főhadivezér b. Puchnerre vélném bizandónak; mi ha mind így megtörténend s a sorkatonaság is terveim szerint újabban és célszerűen fog elrendeztetni, azt hiszem hogy minden lehetőleg meg fog történni, mit a jelen körülmények között a közcsend és bátorság a rendes hadi erőtlől igénylenek.

Az önkénteseket illetőleg sem történhetvén még sok ez ideig, a toborzásokat haladéktalanul nagyobb erővel indíttatván meg s reméllem hogy a Nádor ő fensége által ki állítatni rendelt négy zászlóalj nem sokára teljes számú léend.

E tekintetben a hadi kormányzó a toborzáshoz megkívántató tisztí egyéneket a közszolgálat hátramaradása nélkül nem levén számomra kirendelni képes, kéntelen vagyok jóváhagyás reményében az e célra szükséges tiszteket előlegesen már annyi számmal nevezni ki, mint a mennyi helyen a toborzás meglészen kezdendő,- a többi tisztségekre nézve a magokat jelentendők névjegyzékét irántoki nézeteimmel együtt fellévén hováhamarabb terjesztendő.

Ezen négy ezer ember kiállítására szükséges költségek iránt tehát kérem a kellő rendeléseket haladéktalanul megtétetni s épen úgy közöltetni vélem a szükséges újoncállítási utasításokat is.

Kerek továbbra egy mustra egyenruhát s óhajtanám tudni minő számokkal leendenek ezen itt felállítandó négy ezeredek jegyezve; reméllem ugyan is hogy a szükséges katonai öltözeteket részben legalább kifogom a károlyfejérvári raktárakból s az ottani öltöztető bizottmány segedelmével magában az országban olcsón állíthatni.

Ugyancsak Károly Fejérvárról nyerendek lőfegyvereket is a mondott négy zászlóalj számára s az iránt hogy az országból semmi nemű lőszer ki ne vitessék, már megtörténtek a rendelések.

Az említett négy ezer lökupakos fegyveren kívül van még Károlyfejérvárott a hadi főkormányzó jelentése szerint 2000 hason

minőségű s 2200 kovás puska; ez utolsókat szándékom haladéktalanul a szintúgy hová hamarabb elrendezendő nemzeti örök között osztatni ki; a mint hogy ezek rendbehozatala sem szenved további halasztást.

E tekintetben a kormányzók által neveztetem ki az oláh vidékek kirekesztésével a helyeket, nevezetesen városokat, mezővárosokat s némelly kevés számú az oláhság közt elszigetelve levő biztos magyar helységeket s ezek elrendezésével a hadparancsnok Graisert kérném a részemről nem ismert katonai tekintetekbe kellőleg utasítandónak.

Számításom szerint azonban még ezen őrseregeknek mintegy 5000 puskára leend a fentebbi 2200 on kívül szüksége, melyet mennyiben fedezend a Károlyfejérváron leend fegyverek száma, csak azok mennyiségének hiteles kiadása után fogom meghatározhatni; óhajtanám azonban, hogy onnan semmi ki ne vitetne addig, míg már el nem dől Erdélynek s benne összes honunknak legközelebbi sokban a szomszéd áradásban levő tartományok állapotától feltételezett sorsa.

Ha ezen intézkedéseim sikerülnek s ezek mellett elfogattathatom az eddig ismert fő lázítókat, úgy mint az egy Moga s Mikás nevűvel már történt, a belső lázadások elnyomásának, ha azok kívülről nem nyerendnek újabb anyagot, annyival inkább ura fogok maradhatni, mivel az időszaki sajtó megnyeréséhez is nagy a reményem; ugyan is a híradó szerkeztőjével már szólék s biztosítottam általa a kormány üdvös céljai elősegítése tekintetében, az Ellenőr olly kevés ember kezében forog s annyira nincs itt hitele, hogy jóformán mi ártalma sem lehet, a balásfalvi oláh hírlap Lemény püspök kezében van, s e derék férfiú megígéré annak jó szellemi munkáztatását.

A Brassói lap szerkeztője egy Baricz nevezetű oláh származású, s lapja feltarthatása tekintetéből némi pénz segélyt örömetst elfogadandó; a mi pedig a szebeni német lap szerkeztőjét Benignit egy az eddigi kormánytól kegypénzt húzott s azt nehezen nélkülözhető egyént s a brassói lap tulajdonosát Göttet illeti, ezekre igyekeztem mások által eddig is célszerűen hatni, míg személyesen fognék velök értekezhetni.

Ugyan is rendbehozván itt helyben némüleg dolgaimat azonnal indulok Károlyfejérvárra s Szebenen keresztül Brassóba a székely földön is egy fordulatot teendő, a helyszínén kívánnám némelly rendelkezést igénylő tárgyak iránt intézkedni.

Fogadja hazafiúi telyes tiszteletemet

Kolozsvárt Julius 1° napján 1848.

B. Vay Miklós

Din scrisoarea anexată a guvernatorului veți afla că prințul Bibescu a sosit la Brașov. Conform unor știri demne de încredere este de așteptat în orice clipă ocuparea, de către oștile rusești, a Moldovei și a Țării Românești. Din această cauză, precum și de frica de holeră, vor veni în Transilvania mulți refugiați. În legătură cu această problemă, la granițe, am luat măsurile necesare prin intermediul Guberniului. În continuare, ținând cont de noile pericole, vom lua și în interiorul țării măsurile cuvenite.

În aceste împrejurări, din contingentul regimentelor de graniță, în rândul cărora disciplina s-a destrămat și care, de altfel, nu au dat semne că ar fi dispuse la ieșirea din țară – în momentul de față nu pot să trimit mai mult decât cum urmează: din infanteria secuiască nr. 2 un batalion compus din aproximativ o mie de persoane, un escadron de cavalerie secuiască, iar din regimentele unu și doi românești, câte un batalion. Țin pregătit al patrulea batalion de pedestri secuici care poate pleca pentru caz de necesitate în viitorul apropiat ori după ce organizarea voluntarilor se va încheia.

Toate aceste unități vor pleca în decurs de o săptămână în direcția Zărand, Arad, Deva și, în parte, către Oradea; despre ziua plecării și numărul unităților voi înștiința la timp autoritățile în cauză. Dar și până atunci cer luarea de măsuri în vederea hranei necesare pentru soldați. Precum am fost informat despre starea de spirit a unităților, nu se poate evita a se fixa solda lor la 8 creștari pe zi; o astfel de măsură i-ar mulțumi pe soldați și ar înlesni ieșirea unităților. Cer dispoziții cât mai urgente și în această privință.

În locul secuilor, care vor pleca din Transilvania în Ungaria, trebuie să aduc în diferite puncte ale Ardealului alte unități din secuime; acolo deci trebuie să organizăm rezerva în mod inevitabil. Ea va depinde însă de *desemnarea ofițerilor* a căror numire cade în competența comandamentului militar suprem de la Viena. În vederea unui bun aranjament, cred că, în problema hotărârii cuantumului rezervei la fiecare regiment, precum și în problema necesității de ofițeri, ar trebui să ne adresăm comandantului suprem, baronul Puchner. Dacă totul se va aranja în sensul de mai sus și dacă armata regulată va fi organizată mai rațional, sunt de părere că se va face tot ceea ce este necesar din partea armatei în vederea menținerii liniștii și a siguranței.

Nici în privința organizării voluntarilor nu s-au făcut prea multe până în prezent, dar am dispus efectuarea recrutărilor cu mai mare energie; cred că organizarea celor 4 batalioane dispuse de preaînaltul palatin va fi în curând încheiată complet.

În această privință, comandantul militar nu poate numi ofițerii necesari pentru recrutări, prin urmare sunt nevoit să-i numesc eu într-un anumit număr, întrucât acestora li s-ar simți lipsa în serviciul public; sper în confirmarea ulterioară a acțiunii mele. În vederea celorlalte funcții, voi înainta lista celor care vor să se angajeze, însoțită de părerea mea.

Prin urmare, vă rog să vă îngrijiți de cheltuielile necesare pentru echiparea acestor 4000 de oameni; de asemenea, să-mi comunicați dispozițiile dvs. în vederea recrutărilor.

În continuare cer o uniformă model și aș vrea să știu și numărul sub care vor fi înregistrate cele patru regimente ce se vor organiza aici. Sper că necesarul de uniforme îl voi putea procura, cel puțin în parte, din depozitele orașului Alba Iulia; cerând ajutorul comitetului de echipare de aici, în general ținuta nu va costa prea mult și va fi confecționată aici în țară.

Arme voi obține, de asemenea, din Alba Iulia, pentru cele patru batalioane. De altfel s-au luat deja măsuri pentru a nu se scoate din țară niciun fel de muniții.

Din raportul comandantului militar suprem reiese că, la Alba Iulia, există, în afara celor 4000 de arme de foc, încă 2200 de puști cu cremene. Corespunzător numărului punctelor de recrutare, acestea din urmă intenționez să le distribui membrilor gărzilor naționale, pe care vreau să le organizez cât mai curând.

În această privință, prin intermediul Guberniului, voi desemna localitățile unde vor fi gărzi naționale, excluzând regiunile românești; aici vor fi organizate gărzi în orașe, târguri și câteva sate ungurești izolate din mijlocul populației românești. Cu organizarea acestora aș dori să fie însărcinat comandantul Graescu, pe care nu-l cunosc, deci trebuie să primească dispoziția necesară.

După calculul meu, aceste gărzi mai au nevoie de aproape 5000 de puști, în afara celor 2200 pomenite mai sus. În ce măsură ar putea fi ele luate din Alba Iulia voi afla după ce voi avea o situație clară și autentică a calității armelor de acolo. Doresc însă ca, până la lămurirea soartei Transilvaniei și a regiunilor vecine, aflate în fierbere, să nu se scoată din Alba Iulia nicio armă de foc.

Dacă voi reuși să pun în aplicare toate acestea și dacă voi reuși să-i arestez pe agitatori, așa cum s-a întâmplat cu Moga și Micaș, voi izbuti să stopez răscoalele interne, mai ales dacă ele nu vor primi un impuls din afară. Aceasta cu atât mai mult cu cât am mare speranță că voi câștiga și sprijinul presei. Am vorbit deja cu redactorul ziarului „Hirado” care m-a asigurat de sprijinirea țărilor nobile ale guvernului. Ziarul „Ellenör” este

citit de prea puțină lume și prezintă atât de puțină credibilitate, încât e aproape imposibil să fie dăunător. Ziarul român din Blaj se află pe mâna episcopului Lemeny și acest bărbat brav a promis redactarea lui într-un spirit corespunzător.

Redactorul ziarului din Brașov este un român pe nume Bariț, care ar accepta bucuros un oarecare sprijin financiar în vederea menținerii ziarului. În ceea ce-l privește pe redactorul ziarului german din Sibiu, Benigni, acesta a obținut din partea guvernului de până acum o gratificație; asupra lui, cât și asupra proprietarului ziarului din Brașov, Gött, am încercat să exercit o influență până când voi putea sta de vorbă personal cu ei. Căci, după ce aranjez lucrurile cât de cât pe aici, voi porni imediat la Alba-Iulia și, prin Sibiu, la Brașov, făcând un drum și în secuime, pentru a dispune la fața locului în unele probleme.

Primiți stima mea patriotică

Cluj, la 1 iulie 1848

Baronul Vay Miklós

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. Az 1848/49-i Minisztériumi Levéltár. Belügyminisztérium. Elnöki iratok, nr. 499 Eln./ B.1848.

39.

Cluj, 1 iulie 1848

Nádor ő Fenségeinek

Gróf Toroczkai Miklós Torda megyei főispán hozzám intézett kérését, - mellynél fogva magát a Pestre hirdetett egyesült magyar országgyűléseni megjelenés kötelessége alól felmentetni kéri – eredetileg *visszanyerés roménya alatt olly alázatos igénytelen véleménnyel vagvok bátor Csász. Kir. Fenségednek felterjeszteni: miszerint tekintve a magyarhon Erdély név alatt volt része jelen – még minden megfeszített intézkedésem dacára – egészen el nem csendesíthetett, kitörésekre a legkülönbözőbb részeiben kész állását, magam is a rendbontók közelségi könnyebb fékezhetésére s merényeik korábbi elfojthatására nézve nem csak a kérelmes, hanem majd mindenik főtisztnek megyéjébeni személyes jelenlétét szükségesnek látnám.*

Kolosvárt, július 1^{ső} napján 1848.

Maiestății sale palatinului

Comitele suprem al comitatului Turda, contele Thoroczkai Miklós, mi-a înaintat o petiție, în care îmi solicită să-l scutesc de sub obligația prezenței sale la lucrările dietei comune convocate pentru Pesta.

Eu [la rândul meu] înaintez această petiție maiestății voastre cezaro-crăiești, cu speranța rezolvării ei și cu acea umilă părere a mea că, întrucât în această parte a patriei maghiare, numită Transilvania, în ciuda eforturilor mele nu este liniște și, în orice parte a ei, ne putem aștepta la revolte, eu consider necesară prezența personală a fiecărui dregător – nu numai a celui solicitant – în comitatul său, pentru frânarea din interior a elementelor distructive și înăbușirea în fașă a tentativelor acestora.

Cluj, 1 iulie 1848.

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G. Pr., nr.1748 E/1848.

40.

Cluj, 1 iulie 1848

A N. méltóságú K. Kormánynak

Az idei június 22^{én} 3255 udv[ari] szám alatt kelt és az úrbériségeken feküdt úri szolgálat, tized és pénzbeli fizetések kisajátításáról és az úrbéri kisajátított magán úri javadalmok állodalmi adósággá változtatásáról szolló IV^{ik} és V^{ik} t[örvény] cikkeket megerősítő k. királyi leiratát legkegyelmesebb urunk királyunknak, másolatban a n[agy] méltóságú K[irályi] Kormányzéknek áttenni szerencsém van.

Kolosvárt. Július 1^{én}1848.

Gróf Teleki József

*

Înaltului Guberniu regesc!

Am onoarea de a vă înainta în copie grațiosul rescript regal nr. 3255 din 22 iunie al sancționării legii nr. IV și V referitoare la desființarea robotelor, dijei și a împovărilor bănești, respectiv la transformarea despăgubirii moșierilor în datorii de stat.

Cluj, 1 iulie 1848.

Contele Teleki József

41.

[Cluj], 1 iulie 1848

Királyi Kormányzéknek

Földvári Ferencnek, Küküllő megye igazgató főbirájának ez évi június 26^{ról} hozzám intézett jelentését, melyben a Penezán András balástelki egyesült hitű pap ellen lázasztás bűnéért végbenvitelt és hitelesített esketést felküldi és Kiss Lajos és Sós Lajos Szamosújvárra ítélt rabokat az irt fenyítő intézetbe kísértetni kéri, a nagyméltóságú Királyi Kormányzéknek hivatalos tárgyalás végett olly megjegyzéssel kívántam áttenni, miszerént a Küküllő megyében közcsend fenntartása végett rendelt első székely gyalogezerdbeli két század katonaság közzül egyiknek Erzsébetvárosába vonulása felől a főhadvezérséget mai napon értesítettem.

A hazai főhadvezérségnek

Földvári Ferenc nemes Küküllő megye igazgató főbirája ez évi június hó 26^{ról} kelt jelentésénél fogva az azon nemes megyébe a felbomlott közrend és csend helyreállítására rendelt első székely gyalogezered két századjai közül az egyiknek a rend teljes helyreállásáig a megyébe maradását, a másiknak pedig Erzsébetvárossába vonulását jelentvén, e felől a főhadvezérséget szükséges tudomás végett értesíteni kívántam.

[Kolozsvár], július 1^{én} 1848.

*

Către Guberniul regesc!

Am primit raportul prim-judelui diriguitor al comitatului Târnava, Földvári Ferenc, adresat mie în 26 iunie anul curent. În acea îmi trimite depunerea de jurământ autenticat luat de la preotul greco-catolic Andrei Penezan din Blăjel, investigat din cauza vinei sale de instigare. Tododată solicită ca robii Kiss Lajos și Sós Lajos, condamnați la detenție, să fie trimiși la închisoarea de la Gherla. Înaintez aceasta pentru dezbatere oficială la înălțatul scaun gubernial regesc cu mențiunea că am înștiințat Comandamentul suprem militar în ziua de azi despre sosirea la Dumbrăveni a uneia dintre cele două

companii de infanteriști secui ale regimentului nr. 1 de infanterie secuiască, făcând parte din detașamentul trimis în comitatul Târnava pentru menținerea liniștii publice.

Către Comandamentul suprem militar din țară

Potrivit raportului din 26 iunie anul curent al prim-judelui dirigitor al nobilului comitat Târnava, Földvári Ferenc, în care înștiințează că una din cele două companii ale regimentului nr. 1 de infanterie secuiască – care au fost detașate pentru a restabili ordinea și liniștea publică în amintitul nobil comitat – va rămâne aici până la restabilirea totală a ordinii, iar cealaltă a intrat în Dumbrăveni. Fapt despre care am dorit să înștiințez Comandamentul suprem militar.

[Cluj], 1 iulie 1848.

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G. Pr. nr. 1762/1848. Foto: 25923-25925.

42.

Cluj, 1 iulie 1848

Kozma Pál, Nemegyei János és Némethi János
k. kormányzéki biztosoknak

Méltóságoknak ez évi Sz. Iván hó 29^ol hozzám intézett jelentésöket, mellyben azon okokat mellyek tekintetéből a rendelkezések alá adott két század székely katonaságnak rendes zsoldján feljül a hasonló katonai segélynyújtás alkalmával ötlet illető dijjak kiadását is biztosították, elé sorolván, azokat helyben hagyni kérték, tudomásul vévén, és a bizottmány e részbeni eljárását helyeselvén, ezt méltóságoknak olly további utasítással kívántam megírni: hogy miután a székelység a zsoldján feljül nyerendő dijjáról biztosított, e biztosítás a B. Sivkovich ezredéből ott tanyázó egy századra is kiterjesztendő, és mivel e dijjazás által az illető nyugtalankodó helységek által hordozandó költség összege nem kevés mennyiséggel növekedend, méltóságok a mennyiben lehet, a költség kímélése tekintetéből is munkálatjokat hova hamarább bévégezni annnyival inkább törekedjenek, mivel a két székely század közelebből Szeged alá indulandó lévén, helyöket csak egy pár hét múlva lehet megint betölteni.

Szokott tisztelettel maradván méltóságoknak elkötelezett szolgálja
Kolosvárt, július 1° napján 1848.

Gróf Teleki József

Măriți domni comisari guberniali!

Am luat cunoștință de raportul mărilor voastre înaintat mie în 29 iunie a.c., în care prezentați motivele – cerând totodată și aprobarea lor – din cauza cărora ați asigurat celor două regimente secuiești puse la dispoziția dvs. recompensele ce li se cuvin, pe lângă solda obișnuită pentru ajutorul milităresc asemănător.

Doresc să vă scriu că sunt de acord cu măsurile luate de către comisie în acest sens și vă mai ordon [următorul lucru]: întrucât secuilor li s-a asigurat, pe lângă solda obișnuită, această recompensă, ea să fie asigurată și regimentului din compania Baron Sivkovich care staționează acolo.

Întrucât însă, prin această recompensă, cheltuielile suportate de satele agitate cresc considerabil, în vederea cruțării acestora [adică a cheltuielilor], să vă străduiți, pe cât este posibil, să urgentați și să terminați cât mai repede lucrările, cu atât mai mult cu cât cele două regimente vor porni în viitorul apropiat la Seghedin, iar înlocuirea lor va fi posibilă doar peste câteva săptămâni.

Rămân cu stima obișnuită al mărilor voastre serv umil

Contele Teleki József

Cluj, 1 iulie 1848.

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G. P., nr. 9012/1848; *Concept.* M.O.L. Budapesta. Fond. G. Pr., nr. 1757/1848; V. vol. VIII., doc. 139.

43.

Cluj, 1 iulie 1848

a., A kamarai fizető hivatalnak

b., Fogarasi Püspök Lemény Jánosnak

Fogarasi Püspök Lemény János idei Szent Ivánhó 28^{kán} tett folyamodványai következtében meghagyatik

Meghagyatott a mai napról e szám alatt

a.,b., a kamrai fizető Hivatalnak: miszerint a Nagy somkúti görög egyesült elemiskola tanítói helyzettel összekötött fizetést Buttyán Farkasnak, ki azon tanítói állomást 1847^k évi Szt. Mihály hó első napjától mint helyesített

tanító ellátja, ugyancsak 1847^{dik} évi Szt. Mihály első napjától kezdve a nemzeti iskolák pénzalapjából, az illető helyen adassa ki.

Ez iránt Méltóságod idei Szt. Iván hó 28^{kán} kelt feliratára, a záraték vissza utasítása mellett, azon tanító utasítása végett értesítetik.

Kolosvárt Szt. Jakab hó 1^{sőjén} 1848.

*

a. Casieriei camerare

b. Episcopului de Făgăraș, Ioan Lemeni

a. În urma petiției episcopului de Făgăraș, Ioan Lemeni, înaintată în 28 iunie anul curent,

Se hotărăște:

S-a dispus azi sub prezentul număr:

a., b. Casieriei camerare: să ordone livrarea salariului de învățător din fondul de bani al școlilor naționale, pentru învățătorul Buteanu Farkas [Lup], începând cu data de 1 septembrie 1847.

Menționatul [Buteanu Farkas] îndeplinește, în calitate de învățător suplinitor, obligațiile de învățător la școala elementară greco-catolică din Șomcuta Mare, începând din data de 1 septembrie 1847.

Această măsură se aduce la cunoștința măriei tale, în urma petiției înaintate [nouă] de către domnia ta, în data de 28 iunie anul curent.

Vi se retrimite și anexa ei [a petiției] și vă rugăm să-l înștiințați pe respectivul învățător despre această decizie a noastră.

Cluj, 1 iulie 1848.

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P., nr. 8046/1848; V. vol. VIII. doc. 71.

44.

Cluj, 1 iulie 1848

Ns. Torda megye főispánjának

Zámblér György szolgabírónak a Ludasiakról múlt hó június 30^{káról} 630 szám alatt közlött tudósítását tudomásul vévén, ennek vissza utasítása mellett szokott tisztelettel maradok

Kolosvárt július 1^{sőjén} 1848.

Comitelui suprem al comitatului nobiliar Turda

Am luat cunoștință de înștiințarea cu nr. 630 a judeului nobiliar Zámblér György, comunicată luna trecută pe data de 30 iunie în legătură cu cei din Luduş.

Pe lângă trimiterea ei înapoi judeului nobiliar Zámblér György, rămân cu aceeași stimă al dvs. [umil serv].

Cluj, 1 iulie 1848.

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G. Pr., nr. 1749 E /1848.

45.

Cluj, 1 iulie 1848

Doboka Megye Közönségének

Magyarköblösi, katonasággal megterhelt, s részint telkeikből kihányt – szám szerint 56 adózók, mai napon ide beadott panaszos kérévelőkben – hivatkozva helybeli birtokos Rettegi Sándor s részesseinek folyamadókon elkövetett – s orvoslás végett – nem régiben ezen Királyi Kormány eleibe felterjesztett erőszakos tényeikre, panaszos előadása mellett annak, miszerint kerületi alispán Orbok Elek mint biztos azon helységbe kiszállván s oda 40 lovas katonát vitetvén, azokat panaszlók költségén tartatja, egy nehányat folyamadók közül megveretett s szándéka mindnyájokat végpusztulásra juttatni, - említett alispán Orbok Eleket, ki fő lázzasztó s erőszakos, Rettegi Sándorral sógorsági viszonyba van, onnan visszahívati laktatelkeikből kimozdítottakat visszatéetni, kérelmeseket szolgálatra nem erőltetni, Orbok Elek által katonaság oda szállításával okozott költséget megtéríteni, és a földes urak által mint egy kérelmesek ellen felvett fegyvert letéetni kéri.

Az érintett panaszos kérelem levél visszavárás mellett a végett küldetik át uraságodnak: hogy a panasz minden pontjaira nézt, maga körülményes felvilágosító tudósítását ide mentől hamarabb tegye meg, kiemelve különösen azt, mikép történhetett a katonaságnak a panaszló magyarköblösi adózók rovásarai kiszállítása, midőn a fennforgó rendetlenséget állítólag az illető földes urak törvény ellenes tettleges fellépése idézte elő.

Minden esetre pedig, gondoskodjék a felől, hogy addig is, míg e Királyi Kormány maga határozatát e tárgyan megtehetné, a panaszló köblösi adózóknak semmi bántódások ne történjék.

Válasz

Magyarköblösi adózóknak jelen számmal jegyzett külön papírra

Mi előtt e Király Kormány a fenn forgó panasz iránt érdemleges határozatot hozhatna, mai napon rendelkezett az iránt Doboka megye fő ispánjához, hogy a panaszlóknak semmi bántódások ne legyen.

*

Comunității comitatului Dăbâca

56 de contribuabili din Cubleșul Someșan – dintre care unii au fost dați deja afară din sesiile lor, iar satul este împovărat cu armată – au înaintat recent o petiție către Guberniu.

În cadrul ei se plâng împotriva faptelor nelegiuite comise asupra lor de către Rettegi Sándor și copărtașii lui și cer remedierea situației.

[În petiție, contribuabilii prezintă următoarea situație]:

Vicecomitele Orbok Elek, în calitate de comisar, s-a deplasat în Cubleșul Someșan împreună cu 40 de soldați călăreți, pe care îi ține pe cheltuiala contribuabililor. Pe unii dintre contribuabili i-a bătut și are de gând să-i ducă pe toți la sapă de lemn.

Menționatul vicecomite este principalul instigator, este un om violent și totodată este în relații de cumetrie cu Rettegi Sándor.

Ca atare, petiționarii cer rechemarea lui Orbok Elek, repunerea lor în sesiile de pe care au fost alungați și mai cer scutirea de prestarea serviciilor la care au fost obligați.

În final solicită să fie recompensați pentru cheltuielile suferite prin aducerea armatei în sat.

Ei consideră că toate acestea constituie un fel de armă în mâna moșierilor folosită împotriva lor – ca atare cer depunerea acestei „arme”.

Această petiție se înaintează comunității comitatului Dăbâca – pe lângă rugămintea retrimiterii ei – cu dispoziția de a cerceta amănunțit toate punctele petiției și de a trimite cât mai urgent Guberniului o înștiințare lămuritoare asupra situației.

Comunitatea comitatului să cerceteze îndeosebi cum s-a putut întâmpla ca armata să fie dusă în sat pe cheltuiala sătenilor, când dezordinea

menționată a fost provocată – precum afirmă petiționarii – tocmai de atitudinea violentă și ilegală a moșierilor respectivi.

Totodată să vă străduiți ca, până când Guberniul va aduce rezoluție în acest sens, contribuabilii petiționari să nu fie vătămați.

Răspuns

Dat - pe hârtie separată – contribuabililor din Cubleșul Someșan

Guberniul a dispus comitelui suprem al comitatului Dăbâca, contele Béldi Ferenc, să se îngrijească și să ia măsuri corespunzătoare ca, până la sosirea rezoluției puse de Guberniul în această problemă, contribuabilii din Cubleșul Someșan să fie feriți de orice vătămare.

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G. P., nr. 8054/184.

46.

Cluj, 1 iulie 1848

Jelen kérével visszavárás mellett küldessék át Doboka megye fő ispánnának G. Béldi Ferencnek, hogy a panasz minden pontjaira nézt mentől előbb maga körülményes felvilágosító tudósítását tegye meg, kiemelve különösen azt, hogy mikép történhetett a katonaságnak a panaszos magyarköblösi adózók rovásárai kiszállítása, midőn a fenn forgó rendetlenséget állítólag az illető földes urak törvényellenes tettleges fellépése idézte elő.

Mindenesetre Ő[Méltósága] gondoskodgyék a felől, hogy addig is, míg e Királyi Kormány maga határozatát e tárgyban megtehetné, a panaszló köblösi adózóknak semmi bántódások ne történnyen.

Külön papíroson adódggyék válasz a jelen szám alatti panaszos levélre – hogy mielőtt e Királyi Kormány a fenn forgó panasz iránt érdemleges határozatot hozhatna – rendelkezett az iránt Doboka megye fő ispánnához, hogy a panaszlóknak semmi bántalmok ne legyen.

*

Prezenta petiție să fie trimisă – cu rugămintea retrimiterii ei – comitelui suprem al comitatului Dăbâca, contele Béldi Ferenc.

Domnia Sa este rugat să ne înștiințeze, cât mai urgent și cât mai detaliat, despre toate punctele [cuprinse] în petiție.

Dar, în mod special, să ne lămurească cum s-a putut întâmpla ca armata să fie trimisă la Cubleșul Someșean pe cheltuiala petiționarilor, când dezordinea ivită a fost cauzată – precum se aude – tocmai de atitudinea ilegală și violentă a respectivilor moșieri.

Totodată, Domnia Sa să se îngrijească ca, până la hotărârea luată de Guberniu în acest sens, contribuabilii cubleșani petiționari să nu fie vătămați.

Pe o hârtie separată să se comunice, ca răspuns la prezenta petiție, că Guberniul a dispus comitelui suprem al comitatului Dăbâca ca, până ce va lua o hotărâre meritorie în acest sens, acesta [comitele] să ia măsuri în vederea protejării petiționarilor.

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G. P., nr. 8054/1848.

47.

Cluj, 1 iulie 1848

Albrichsfeld János brassói fő bírónak

Uraságodnak ez évi junius hó 26^{ről} az oláhországi forradalom körülményeiről mellyről már más úton is értesültem, és részint a forradalom, részint a cholera következtében Oláhországból számos családoknak e hazába átszállásáról és Brassóban megállapodásáról hozzám intézett jelentésére, vissza írni kívánom, miszerint az Oláhországból bėjövő idegeneket folytonos felügyelet és rendőri vigyázattal kísérvén, a közcsendet éber vigyázat által fenntartani igyekezzék és ha az bármi részben megzavartatni intéztetnék, azt nekem feljelenteni siessen.

Július 1^{én} 1848.

*

Prim judeului Brașovului Albrichsfeld Johann

Am primit raportul domniei voastre, înaintat mie în data de 26 iunie¹ anul curent, în care mă înștiințați atât despre circumstanțele revoluției din Țara Românească – despre care am fost informat deja și pe altă cale –, cât și despre sosirea în țară și stabilirea în Brașov a multor familii refugiate din Țara Românească fie din cauza revoluției, fie din cauza holerei.

Doresc să vă reamintesc ca, pe străinii sosiți din Țara Românească, să-i țineti sub supraveghere permanentă și jandarmerească.

Să vă străduiți să mențineți, cu mare vigilență, liniștea publică, iar, dacă aceasta s-ar tulbura în orice sens, să vă grăbiți a mă înștiința.

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G. Pr., nr. 1763 E./1848.

¹ Vezi vol. VII, doc. nr. 340.

48.

Cluj, 1 iulie 1848

A gyulafehérvári főbirónak

Fogarasi Antalnak az azon városi polgári őrsereg századosának hozzám intézett kérelme következtében megtaláltatván a hazai hadi kormányzó az iránt, hogy a károlyfehérvári várerősségben állítólag készen álló négyszáz darab puskának a polgári őrsereg részére kiadatása iránt rendelkeznék, a nevezett főhadiparancsnok nagyméltósága által úgy értesültem, miként a nevezett várerősségben ily fegyver a polgár őrsereg számára kiadandó, tudomása szerint készen nem állana.

Mifelől uraságodat a nevezett százados utasítása végett oly nyilatkozattal kívántam értesíteni: miszerént bizton remélem, hogy közelebről bizonyos mennyiségű fegyver jövend rendelkezésem alá, melyből annak idejében azon városi polgár őrsereg számára is juttatni kívánok.

Kolozsvár, Szent Jakab hó 1^{én} 1848.

*

Prim judelui din Alba Iulia

În urma adresei primite din partea căpitanului gărzii civile din [Alba Iulia], Fogarasi Antal, am luat legătura cu comandantul militar suprem din țară, cerându-i ca pretinsul stoc de 400 de puști aflat în cetatea [Alba Iulia] să fie eliberat gărzii civile.

Comandantul militar suprem m-a anunțat însă că, după cunoștințele sale, în momentul de față, cetatea amintită nu dispune de arme care să poată fi predate gărzii civile.

Am dorit să vă aduc la cunoștință toate acestea cu mențiunea că nutresc speranța potrivit căreia, în curând, vom primi un stoc de arme din care, la vremea respectivă, voi repartiza [o cantitate] și pentru garda civilă din Alba Iulia.

Despre acest lucru să-l înștiințați și pe căpitanul amintit.
Cluj, 1 iulie 1848.

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G. P., nr. 1764/1848.

49.

Cluj, 1 iulie 1848

A szászvárosi király bírónak

Szászváros szék tanácsának ez évi Pünköszt hó 8^{ről} a k. kormányshöz intézett és a k. kormányshöz által hozzám áttett azon feliratára, melyben az ottan felállott polgári őrsereg részére ötszáz darab szuronnyal ellátott puska megrendelését kérte, uraságodnak megírni kívántam, miszerént jelenleg rendelkezésem alatt semmi fegyver nincsen, azomban bizton reménylem, hogy közelebből bizonyos mennyiségű fegyverről rendelkezhetek, mikor is, ha nem is éppen a kitett mennyiségben a tanács által kívánt lőszerokről gondoskodandok.

Szt. Jakab hó 1848.

*

Judelui regesc din Orăștie

Consiliul scaunului Orăștie, în petiția înaintată Guberniului – transferată pe urmă mie – în data de 8 iunie¹ a anului în curs, cere comandarea a 500 de puști dotate cu baionete pentru garda națională înființată în localitate.

La această solicitare, doresc să vă răspund domniei voastre că, actualmente, nu am la dispoziție niciun fel de armă.

Sper însă că, în viitorul apropiat, voi putea dispune de o anumită cantitate de arme, din care voi putea onora și solicitarea dvs., chiar dacă nu tocmai în proporția de arme cerută.

Iulie 1848.

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G. Pr., nr. 1761 E/1848.

¹ Vezi vol. VII, doc. nr. 215.

Cluj, 1 iulie 1848

Felséges Királyi Fő Kormány Szék !

A Felséges Királyi Fő Kormány székek idei 6827/u. 217¹ szám alatt tisztelt rendelte nyomán báró Bornemissza Ignáznak ilyei uradalmához tartozó úrbéressei ellen fenn forgó panasszát ki nyomozván, midőn ezen kinyomozási jegyző könyvet² záratékaival és a közelebről kezemhez jutott panasz vissza zárása mellett ide mellékelem munkálatommal egybe függőnek tartom meg jegyezni, hogy a most érintett panaszlevél a ki nyomozás folyama alatt kezemnél nem lehetett, mivel a tisztelt rendeletnek nemes Hunyad vármegyébe le küldése alatt én ide Kolozsvárra utaztam, innen pedig annak telyesítése végett le menetelem alatt az ide vissza küldetett, azonban ennek így történhetésére számítva itt a rendeletet le indulásom előtt újra expedíáltattam de a panasz tartalmának itt végére nem járhatván – annak részletes előmbbe terjesztésére a panaszló báró biztossát ilyen helybe szőlítottam fel mellyet ott hozzám bé is adván ahoz képest vittem végbe a parancsolt kinyomozást – mély tisztelettel maradván

A Felséges Királyi Fő Kormányshékek

Kolozsvárt, július 1-én 1848

alázatos szolgája
Györffy Sámuel

*

Mărite Guberniu!

În urma grațiosului ordin al măritului Guberniu, emis sub nr. 6827/u 217¹, am anchetat plângerile baronului Bornemissza Ignátz înaintate împotriva urbariarilor săi de pe domeniul Ilieni.

Înaintez [măritului Guberniu] procesele verbale ale anchetei împreună cu anexele aferente și retrimite totodată și plângerile baronului care mi-au parvenit recent².

Menționez că, în timpul lucrărilor mele de anchetare, nu aveam la îndemână plângerile [baronului], întrucât, în perioada sosirii ordinului gubernial în comitatul Hunedoara, eu eram la Cluj. Iar, când acesta a fost trimis la Cluj, eu deja plecasem de aici deplasându-mă la fața locului pentru pornirea investigației.

Eu, anticipând o asemenea încrucișare a lucrurilor, am cerut ca, înaintea deplasării mele la fața locului, să mi se expedieze din nou ordinul.

Întrucât însă aici nu mi-am putut forma o vedere clară asupra lucrurilor, l-am somat pe comisarul baronului petiționar să-mi înainteze o prezentare detaliată a petiției.

El mi-a înaintat-o imediat, astfel am reușit să desfășor investigația ordonată.

Rămân cu stimă supusă al măritului Guberniu

Cluj, 1 iulie 1848

serv umil
Győrffy Sámuel

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P., nr. 8232/1848.

¹ Vezi vol. V., doc. 4.

² Investigația s-a desfășurat în perioada 9-21 iunie 1848, în urma plângerii baronului Bornemissza Ignátz înaintată Guberniului contra urbarialilor săi din domeniul Ilien. Investigația a decurs prezidată de comisarului gubernial Győrffy Sámuel și a făcut referire la localitățile Ilien, Valea Poienii, Varta, Certe, Cărmăzinești, Coaja, Cuiеși, Săcămaș, Visca, Gothața. Ea a fost înaintată Guberniului pe data de 1 iulie.

51.

Cluj, 1 iulie 1848

Felséges Királyi Főkormányshék!

A károlyfehérvári püspöki uradalmi fogházban jelenleg következő rabok vannak: 1. Udvarhelyi Goldstein Josef, ki templomfelverésért a püspöki feljebbviteli törvényszék által 1846^{ik} év végén addig szenvedett rabságán kívül még háromévi szamosújvári rabságra ítéltetett vala, és ki a felséges udvarhoz folyamodással élt, de még eddig ezen tárgyra nézve legfelsőbb ítélet nem jött. 2. Gaurányi Márk Juon, ki tolvajsáért háromhónapi börtönre ítéltetett vala, de ideje néhány nap múlva kitelven, természetesen el fog bocsáttatni. 3. Diómáli Buturján Juon gyilkosság vétkéért hatévi szamosújvári rabságra lévén a feljebbviteli törvényszék által is ítéltve, folyamodással él a felséges udvarhoz, honnan még válasz nem érkezett. 4. Boczán Gavrilla öncsonkításért folyó év májusa 6^{án} félévi uradalmi börtönre lévén ítéltve, felhívással él a feljebbviteli törvényszékhez. 5. Oláhdálliai Dinu Stján, György Buta és György Dregics gyilkosságért pereltetvén, kezességén elbocsáttattak, perök pedig az uradalmi feljebbviteli törvényszék által elláttatván, de némely hibák helyrehozása végett a per az alszékre visszavetett, hol még ellátva nincs.

Mivel pedig az utolsó erdélyi országgyűlés minden úrbéri viszonyokat és az uradalmi székeket is eltörölvén, az uradalom sem a rabok költséges tartására, sem a perek további ellátására magát kötelezettnek többé nem tekintheti; mivel magok az uradalmi börtönben levő rabok ily viszonyok közt jövőendő sorsuk felől nyughatatlankodnak; bátor vagyok a felséges Királyi Főkörmányszékek megkérni, miszerint kegyesen elhatározni méltóztassék: 1^{or} hogy mi történjék Goldstein Joseffel és Buturjan Juonnal, hová szállíttassanak ők által további raboskodás végett? 2^{or} hogy a Boczan Gavrilă és a dályai Dinu Stján, György Buta és György Dregics még függőben levő perei ellátassanak-e az uradalmi székeken vagy általírássanak nemes Alsó-Fehér vármegye derékszékének, magokkal az alperesekkel együtt? Mire nézve ezen utósó az új törvénnyel leginkább összeférőnek találtatván, azoknak átvétele iránt tekintetes nemes Alsó-Fehér megyéhez rendeltet kibocsáttatni kérek.

Bátor vagyok még itt a tárgy rokonságánál fogva megemlíteni, hogy az eddig püspöki uradalmi hatalom, illetőleg gyámság alatt lévő zsidók önként mindenben a károlyfejérvári tanács hatalma alá adták magokat: minélfogva az eddig felettök gyakorolt uradalmi védnökséget is – az uradalmi székezés eltöröltetése után – önként megszüntetettnek kell tekintenem.

Ki midőn az előbocsátottakra nézve a felséges Királyi Főkörmányszéknek utasító rendeletét újból is kérném, magas kegyeibe ajánlott, megkülönböztetett tisztelettel maradok a felséges Királyi Főkörmányszéknek alázatos szolgája

Kolosvártt, Szent Jakab hava 1^{én} 1848.

Kováts Miklós
erdélyi püspök

*

Prea înalte Guberniu regesc!

În închisoarea domeniială eparhială din Alba Iulia, în prezent, se află următorii deținuți: 1. Goldstein József din Odorhei; el a fost condamnat pentru agitarea enoriașilor, la sfârșitul anului 1846, de judecătoria eparhială de recurs, în afară de detenția suferită până atunci, la încă trei ani de robie de petrecut la Gherla; dânsul a făcut recurs la înalta curte, dar, la acest subiect, încă nu a venit verdictul suprem; 2. Marc Iuon din Vălenii [cătun al satului Bucium], condamnat pentru furtișag la trei luni închisoare, dar, peste câteva zile, împlinindu-i-se detenția, desigur că va fi pus în libertate; 3. Iuon

Buturjan din Geomal a fost condamnat pentru vina de omucidere la șase ani de robie la Gherla de către curtea de apel, de aceea a înaintat la înalta curte o petiție la care nu s-a răspuns încă; 4. Gavrilă Boțan a fost condamnat la 6 mai a.c. pentru automutilare la jumătate an de închisoare domenială; face recurs la Curtea de Apel. 5. Dinu St[o]jian din Hodișești [cătun al satului Bistra]; Gheorghe Buta și Gheorghe Dreghici din Daia Română, fiind pârâți pentru omucidere, au fost eliberați pe cheazășie. Procesul lor este dezbătut de curtea de apel a domeniului, dar, pentru a se remedia unele greșeli, procesul a fost respins la judecătoria unde încă n-a fost dezbătut.

Întrucât ultima dietă transilvană a abolit toate relațiile urbariale, la fel și judecătoriile domeniiale, domeniul nu se simte obligat de acum înainte nici la întreținerea costisitoare a robilor și nici la menținerea în continuare a proceselor.

În asemenea împrejurări, prizonierii din închisoarea domenială sunt neliniștiți privitor la viitoarea lor soartă; de aceea îndrăznesc să mă adresez Guberniului regesc să binevoiască a decide în mod milostiv: 1. Ce să se întâmple cu Goldstein József și cu Iuon Buturian, unde să fie transportați pentru a-și petrece detenția în continuare? 2. Gavrilă Boțan, Dinu St[o]jian, Gheorghe Buta și Gheorghe Dreghici, aflați cu procesul în suspensie, să fie judecați la judecătoriile domeniiale sau cazul să fie transpus împreună cu inculpații în cauză la judecătoria comitatului Alba de Jos? Această ultimă variantă potrivit-se cel mai bine cu legea cea nouă, cer ca să se dispună acceptarea sa de către onoratul nobil scaun Alba de Jos.

Îndrăznesc încă să amintesc, în urma asemănării subiectului, că evreii aflați până acum sub autoritatea, respectiv sub tutela domeniului eparhial, acum s-au supus benevol întru totul autorității Consiliului din Alba Iulia. Motiv pentru care, în mod automat, trebuie să consider – după abolirea judecătoriei domeniiale – concomitent și încetarea tutelării lor de către domeniu.

Reînnoind din nou cererea adresată înaltului Guberniu regesc de a-mi trimite dispoziții privind cele expuse anterior, rămân cu stimă deosebită al înaltului Guberniu regesc

serv umil
Kováts Miklós
episcopul Ardealului

Cluj, 1 iulie 1848

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G. P., nr. 8278/1848. Foto: 29149-29151.

Cluj, 1 iulie 1848

Burzó Szimion, Burzó Dumitru és több Felsőszöcsi úrbéres, nemesek nevében előadván, hogy B. Szolnok megyében F. Szöcsön tíz egyházi nemeseknek nem lévén miből élni, vettek úrbéres telkeket G. Teleki Domokostól rendes két napi szolgálatra, s azokat már több évek óta úgy bírják, mint más úrbéresek – most midőn az úrbéri viszonyok már megszűntek, azokat az udvarbíró el akarja tőlük venni, vagy továbbra is szolgálatra erőltet, minthogy pedig a 4^k t. cikk által minden úrbéres szolgálatok minden különbség nélkül megszüntettek, kéri, hogy a bíróság kiszálltáig örökségeik birtokába szolgálat nélkül mint rendes úrbéresek hagyattassanak, ígervén ezután mindent megfizetni, mi netalán rájuk ítéltetnék.

*

Simion Burz, Dumitru Burz și alți urbariali din Suciul de Sus relatează, în numele nobililor, că, în menționatul sat, aflat în comitatul Solnocul Interior, 10 nobili bisericești, neavând din ce trăi, au luat sesi urbariale de la contele Teleki Domokos, [pentru care s-au angajat să presteze] două zile de lucru pe săptămână.

Astfel, ei posedă de câțiva ani acele sesi, la fel ca și ceilalți urbariali.

Acum însă, [în ciuda faptului că] relațiile urbariale s-au desființat, vătaful vrea să le ia [sesiile] sau să îi oblige în continuare la prestarea serviciilor.

Întrucât, în sensul legii IV, toate obligațiile urbariale s-au desființat, fără deosebire, petiționarii cer ca, până la deplasarea judecătoriei la fața locului, să fie lăsați în posesia moștenirii lor, ca urbariali, fără orice prestație.

Au promis că, în cele ce urmează, vor plăti toate cele ce, eventual, li se vor cere prin sentință.

Concept gubernial. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P., nr. 8060/1848.

Praga, 1 iulie 1848

8305/848

Vom k.k. böhmischen Landesgubernium

Note

N. 34639

In der Nebenlage hat man die Ehre, dem löblichen k.k. Landesgubernium den von der militärisch gemischten Prager

Untersuchungskommission unterm 30. Juni l.J. gegen den Sohn des F.U. Dr. Fritsch erlassenen Steckbrief mit dem Ersuchen zu übersenden, dessen Verlautbarung mit thunlichster Beschleunigung zu veranlassen.

Prag am 1. Juli 1848

[ss.]

An das löbliche k.k. siebenbürgische Landesgubernium

Steckbrief

Gegen den Hörer der Philosophie (angeblich Josef Fritsch/Fryc) welcher zu Folge Beschlusses der auf dem Prager Schlosse zusammengesetzten militärischen Untersuchungskommission als einer der Hauptleiter an dem in den Tagen des 12., 13., 14., 15. und 16. Juni d.J. in der Hauptstadt Prag Statt gefundenen verbrecherischen Vorgänge beteiligt zu seyn, gesetzlich beanzeigt ist.

Derselbe ist 18 bis 20 Jahre alt, sehr schwächlichen Körperbaues, mittlerer Statur, hat eine blasse, fahle Gesichtsfarbe, ein schmales längliches Gesicht, schwarze Haare, eine etwas gebogene Nase, dunkle Augen, einen unsicheren Blick und einen etwas schwebenden mit dem Oberkörper nach vorwärts gerichteten Gang.

Sämmtliche Aufsichtsbehörden werden hiermit ersucht, den Aufenthaltsort dieses Flüchtlings auszuforschen und ihn im Anhaltungsfall der nächsten Militärbehörde sammt allen bei sich habenden Effekten zur weiteren Einlieferung an die k.k. militärische Untersuchungskommission auf dem Prager Schlosse zu übergeben.

Von der militärisch gemischten Untersuchungskommission

Prag am Hradschin den 30. Juni 1848

Jendrassik
Stabsauditor

In Verhinderung des Herrn Präses
der Untersuchungskommission

Mertens

Major

*

8305/1848

De la Guberniul c.c. al Boemiei

Notă

Nr. 34639

Avem cinstea de a trimite în anexă onoratului Guberniu c.c. [al Transilvaniei] mandatul de arestare emis pe 30 iunie a.c. de comisia de

anchetă militară mixtă de la Praga împotriva fiului F.U. Dr. [?] Fritsch, cu rugămintea anunțării sale cât mai curând posibil.

Praga, 1 iulie 1848

[ss.]

Către onoratul Guberniu c.c. transilvan

Mandat de arestare

Împotriva auditorului de filosofie (pretinsul Josef Fritsch/Fryc), care a fost acuzat legal, ca urmare a deciziei comisiei militare de anchetă de la castelul din Praga, deoarece pare a fi implicat ca și conducător principal în incidentele criminale ce au avut loc în capitala Praga în zilele de 12, 13, 14, 15 și 16 iunie a.c.

Sus-numitul are vârsta de 18-20 de ani, o constituție fizică slăbuță, statură mijlocie, o culoare palidă, pământie a feței, o față îngustă și lunguiată, păr negru, un nas cam îndoit, ochi închiși la culoare, o privire nesigură și un mers oarecum oscilant, cu partea superioară a trupului înclinată înainte.

Toate autoritățile de supraveghere sunt rugate prin prezenta, de a cerceta locul unde se ascunde fugarul și, în cazul prinderii lui, să îl predea, împreună cu toate efectele aflate asupra lui, celei mai apropiate autorități militare, pentru a fi predat ulterior comisiei c.c. militare de anchetă de la castelul din Praga.

De la comisia militară mixtă de anchetă

Praga, [castelul] Hradschin, 30 iunie 1848

Jendrassik

Auditor de stat major

În absența domnului președinte
al comisiei de anchetă

Mertens

Maior

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P., nr. 8305/1848. Foto: 29188-29189

54.

Sibiu, 1 iulie 1848

Z. 2555 8707/848

Note

In Erledigung der geschätzten Note vom 21t Februar a.c. Nro. 2243 gibt man sich die Ehre dem löblichen Landes Gubernium unter Rückschluß

64

der Communicate zu eröffnen, daß die zum Szekler Grenz Husaren und dem 2ten Szekler Grenz Regimente conscribirt Familie Benkö aus Közepajta und Köpetz laut Anzeige des Szekler Grenz Husaren Regiments im Jahre 1842 ihr Gesuch um die Entlassung aus dem Grenz Verbands, der in Sepsi Szt. György aufgestellten gemischten Prüfungs Commission überreicht, und darauf unterm 3t November desselben Jahres den Bescheid erhalten habe, die Familien Desandery vom Jahre 1796 herwärts nachzuweisen.

Da nun von Seite der Familie dieser Weisung bisher nicht nachgekommen worden ist, so kann man General Commando Seits auf Grundlage der einstimmigen Aeüßerung der betreffenden Grenz Regimenten mit Hinblick auf die seither festgehaltenen Grundsätze und besonders bei den dormalen bestehenden Verhältnissen zur angesuchten Loszahlung der benannten Familie von der Tragung der allgemeinen Lasten die Zustimmung nicht geben.

Hermannstadt am 1ten Juli 1848

In Dienstesabsein des Kommandirenden Herrn Generals

Pfersmann,
F.M.L.

*

Nr. 2555 8707/1848

Notă

Spre rezolvarea importanței note din 21 februarie a.c., nr. 2243, odată cu înapoierea comunicatului, avem onoarea de a raporta onoratului Guberniu al țării că, în baza anunțului făcut de regimentul grăniceresc de husari, familia Benkö din Aita de Mijloc și Căpeni, conscrisă în cadrul regimentului grăniceresc secuiesc de husari și în cadrul regimentului secuiesc de graniță nr. 2, în anul 1842, a depus în fața comisiei mixte de conscriere întrunită la Sfântu Gheorghe cererea sa de a ieși din uniunea grănicerească, iar pe data de 3 noiembrie a aceluiași an, a primit decizia de a dovedi descendența familiei Desandery din anul 1796 încoace [?].

Întrucât familia [Benkö] nu s-a supus până acum acestei indicații, conform atitudinii univoce a respectivelor regimente grănicerești față de principiile respectate până acum și, mai cu seamă, în împrejurările de față, Comandamentul suprem nu își poate da aprobarea pentru solicitata răscumpărare a menționatei familii de la purtarea sarcinilor generale.

Sibiu, 1 iulie 1848

În absența domnului general comandant,

Pfersmann,
feldmareșal locotenent

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P., nr. 8707/1848.

55.

Sibiu, 1 iulie 1848

Z. 2622 9215/848

Note

Mit Note vom 22n Februar d.J. Z. 565 hatte man die Ehre das löbliche k. Gubernium in Verfolge der hierortigen Noten vom 20n October 846 G. 3491, 31ten May 847 Z. 1728 und 19n September 1847 Z. 3177 zu ersuchen, dem zur Versetzung in den Ruhestande angetragenen griechisch nicht unirten Fedlkaplane Samuel Korkes des Infanterie Regiments Gf. Leiningen No. 31 bey seinem bevorstehenden Austritte aus der Militär Seelsorge zur Verbesserung seiner Lage mit einer zahlreichen Familie für die Zukunft eine angemessene Zivilpfründung [?] zuwenden zu wollen.

Aus Anlaß einer neuerlichen Betreibung von Seite des k.k. General Commandos in Galizien, erlaubt man sich nunmehr das löbliche k. Landes Gubernium um die baldigste Eröffnung des in dieser Angelegenheit gefaßten Beschlusses dringendst anzugehen.

Hermannstadt den 1n July 848

In Dienstesabsein des Commandirenden Herrn Generals

Pfersmann,
F.M.L.

An das löbliche k. Landes Gubernium

*

Nr. 2622 9215 /1848

Notă

În continuarea notelor noastre din 20 octombrie 1846 nr. 3491, 31 mai 1847 nr. 1728 și 19 septembrie 1847 nr. 3177, aveam onoarea de a ruga onoratul Guberniu și în nota din 22 februarie a.c. nr. 565 ca preotului

militar neunit Samuel Corcheș de la regimentul de infanterie contele Leiningen nr. 31, propus spre pensionare, la iminenta sa retragere din duhovnicia militară, să i se aloce pe viitor o pensie [?] civilă potrivită, spre îmbunătățirea situației în care se află cu numeroasa sa familie.

Cu ocazia noii intervenții venite din partea Comandamentului suprem al Galiției, ne permitem a ruga insistent onoratul Guberniu crăiesc al țării să ne comunice, cât mai degrabă, decizia adoptată în această chestiune.

Sibiu, 1 iulie 1848

În absența domnului comandant suprem,

Pfersmann,
feldmareșal locotenent

Către onoratul Guberniu al țării

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P., nr. 9215/1848.

56.

Sibiu, 1 iulie 1848

Szebeni bésorozó bizotmányi Elnök Daróczi Pál junius 26-tól julius 1-ső napjáig bésorozott ujoncok kimutatását felküldi.

Szeben
Daróczi Pál

Bedeus.

Președintele comisiei de recrutare din Sibiu, Daróczi Pál, trimite o detaliere privind recruții înrolați din data de 26 iunie până pe data de 1 iulie.

Sibiu
Daróczi Pál

Az 1848-ki Szent Ivány hó 26-k napjától Szent Jakab jo 1-ő napjáig Nemes Nagy Szeben Várossában allított katonai Ujjoncok

Kimutatása

Törvényhatóságok Nevei	Az állítottak Ujjoncok száma?	Ezekből állítottak az utolsó jelentés béküléséig	Tehát még maradt?	A fenn ki tett idő szak alatt allítottak?	És így még maradnak allítottak?	Jegyzések
Nemes Szereda hely Szék	61	41	22	-	22	

Nemes Szeben Szék	308	229	81	2	79	
Nemes Ujjegyház Szék	50	35	16	-	16	
Nemes Nagy Sink Szék	101	83	21	-	21	
Nemes Vizakna Várossa	11	11	-	-	-	
Oszvessen	531	399	140	2	138	

Nagy Szeben. Szent Jakab hó 1-ő napján 1848.

Darótzai Pál

Fő Biztos

Mint Elnök [Eléadó]

*

Soldatii recrutati în nobilul oraş Sibiu din ziua de 26 iunie 1848 până pe data de 1 iulie 1848

Specificare

Denumirea municipiilor	Numărul recruţilor adunaţi	Din aceştia s-au mai recrutat până la trimiterea ultimului raport	Deci au mai rămas	S-au recrutat în intervalul mai sus menţionat	Au mai rămas de recrutat	Însemnări
Scaunul nobiliar Ciuc	61	41	22	-	22	
Scaunul nobiliar Sibiu	308	229	81	2	79	
Scaunul nobiliar Noehrich	50	35	16	-	16	
Scaunul nobiliar Cincu Mare	101	83	21	-	21	
Oraşul nobiliar Oena Sibiu	11	11	-	-	-	
În total	531	399	140	2	138	

Dat la Sibiu, 1 iulie 1848

Darótzai Pál

Comisar suprem

În calitate de preşedinte

Original. M.O.L.Budapesta. Fond. G.P., 1848.

Sibiu, 1 iulie 1848

Prea onor. d. protoprezbiter!

Pentru îndreptarea frății tale și aceloră căror să cuvine, ți-l face cunoscut că de cătră excelența sa d. guvernator regesc dd-to 22 iunie a.c. nr. prezidial 1660 s-au făcut rânduială la tistiile mirănești ca, la alegerea de deputați spre a merge la Dieta din Peștia, să fie de față în comisia cea de ales și un român carele știe limba ungurească ca să privilegieză să nu se calce dreptul românilor alegători, carii toți cei ce plătesc 8 zloți de argint afară de darea capului au drept de a votiza și afară de aceștia toți preoții și dascălii.

Sibiu, 1 iulie/19 iunie 1848

Consistoriul diecezan
Movin Dulău

Original. Arhiva Bisericii Sf. Nicolae din Brașov. Fond. Bran nr. 52/1848. Foto: 5301/1848 (184).

Brașov, 1 iulie 1848

Löblicher Magistrat!

Bei der in Folge L. Magistrat Auftrags vom 26. Juni 1848 M.Z. 2764/848 von mir in Bâtsfalu, Türkös, Csernâtfalu und Hosszufalu gemeinschaftlich vollzogene Wahl zu Deputirten auf den ungarischen Reichstag haben

Advocat Johann Brán	192 Stimmen
Mag. Practicant Johann Aldulle	190 Stimmen
Senator Carl Mysz	6
Advocat Elias Roth	5
Mag. Practicant Kostandin Szekerian	2
Istok István aus Bâtsfalu	1
erhalten.	

Indem ich dieses mit dem Beifügen berichte, daß die Ungarn von Türkös, Csernâtfalu und Hosszufalu an der Wahl Theil zu nehmen Anstand

nahmen habe ich mit der vollkommensten Hochachtung zu verharren die Ehre.

Eines Löblichen Magistrats

Gehorsamster Diener
Friedr. Bömches
Senator

Kronstadt den 1. Juli 848

*

Onorate Magistrat!

Ca urmare a însărcinării Magistratului din 26 iunie 1848, nr. Mag. 2764/1848, am desfășurat alegerile comune pentru deputații la parlamentul ungar în Baci, Turcheș, Cernat și Satulung, la care

Avocatul Ion Bran a obținut	192 voturi
Practicantul magistratului Ion Aldule	190 voturi
Senatorul Carl Mysz	6
Avocatul Elias Roth	5
Practicantul magistratului Constantin Secărian	2
Istok István din Baci	1 vot.

Raportând acestea cu mențiunea că ungurii din Turcheș, Cernat și Satulung au refuzat să ia parte la alegeri, am onoarea de a rămâne cu cea mai deplină stimă

Al onoratului Magistrat

supus slujitor
Friedrich Bömches
Senator

Brașov, 1 iulie 1848

Original SIAN Brașov. Fond. Magistrat 1848. nr. 2885. Foto: 32432/1848.

59.

Sighișoara, 1 iulie 1848

Preasfințite doamne Episcop!

Între grijă și nădejde să află națiunea noastră română din Transilvania cu reformele anului acestuia. Grijă era că noi, ca iubitori de pace și liniște după religione, rugăm ca totdeauna cu deaproapele nostru

într-aceasta să fim. Totdeodată ni se arată neplăcerile ce trebuie să suferim până plânsorile noastre din protivnici, carii neavând simțământul religiunii răsăritene, că nu dedemult ieracitenii credeau în iubirea de sine și ura altuia, ba încă își țineau de virtute subjugarea străinilor, în care ticăloasa soarte pătîmind națiune română transilvană mai multe sute de ani, fără de a fi ertat batăr a să plînge, necum de a să socoti națiune moștenitoare.

Mulțămirea noastră au fost nemărginită, cu libera adunare națională, măcar și aceia, prin multe poticneli, că din urmările aceia hrănim nădejde de mângăere pre viitoriu, în care ne-am întărit din rezultat a amândurora Deputăciunilor pre care răzima întreaga nație. Osăbit ne-au bucurat preaîndurata rezoluție regească a Maiestății Sale împărat și rege Ferdinand din 11 iulie trecut din Insbruc dată, care garantează nădejdea noastră a nu fi deșartă. Pre lângă toate nu era ștearsă din inimile celor simțitori, din pricina urii conațiunilor transilvane, măcar că de comun era cunoscute pre plîngerile noastre de drept, pe temeiul libertății, egalității și fraternității, ce sunt principiiurile adevăratei uniuni de comun, pentru că vedem arătate amenințări neplăcute porcezoare din ura egoistică a acelora.

Singura încredințare în stăpânire ne odihne. Dar iar vai! Că și cu aceasta ne aflăm înșelați. De vreme ce cu prilejul alegerii de deputați la Dieta întrunită din Peșta videm din partea Guberniului transilvan asupra nații române, una grăită și alta împlinită. Că de să și numeaște națiunea română rețiaptă reprezentată și în privința alegerii de deputați, fără osebite de cealealte nații, dar din fapte să văd stăvilite de a putea ajunge cândva la dorințele ei, când după articolul de lege alegătoare afară de nobili și realiștii, numai aceia pot fi alegători ca cetățeni, care sunt proprietari de moșii rânduie preste fiorinii argint, afară de darea capului. Aceasta fu chiar stavila care pe națiunea română o ține îndărăt, când celorlalte le deschide cale a înainta. Precum aceasta s-au văzut de față la alegerea a 2 deputați din partea Sigișorii, care s-au tâmplat în ziua 24 iunie k.v. la care prochiemarea preoților, dascălilor și a vreo câțiva din Mireș numiți după Tabla kontribuții, fie numai din ceialaltă zi, adecă 23 a curgătoarei. La aceia în zadar ne opintirăm noi vro câțiva ce eram de față a aștepta pe unu din cei doi să fie român, că dintr-o mie șapte sute familii, românii din s. Sigișorii abia cu preoții și dascălii să făcură 22, ceialalți după zisul articol n-au avut loc, când sașii la 800 cetățeni au votizat.

Prin unul ca acestea dară nu cunoaștem milă și dreptate părintească de la staturi, după așteptarea noastră, ci politică vânătoare de interese particulare. Și prin urmare nici că putea aștepta altceva decât că cu toate alte, așa vom fi tratați și în viitoriu. Că pre cale aceasta numai nobilimea

reînalță meseriașii și din țărani numai bogații au drept de cetățeni ai statului iar sărăcimea populară cîa apăsată pînă aici, deși poartă greutățile publice cu îndoite sudori din săcătuitele puteri, partea cea mai mare români, cărora le-au fost închise toate zăvoarele nutremântului vieții. Și acum pe principiiunile uniunii egale sunt stăviliiți a rămînea tot în ce au fost. Ba încă împotriva nădejzii și mai rău, că precum văzînd jalbele noastre întocmite în Blaj, nu ne cîștigară altceva derogii pînă acum nouă celor din Pămîntul regesc decît abuzări și ură din partea națiunii mai orsite.

În zădar că pînă aci cei din Sigișoara lăcuiitori români lucrăm pămînturile sașilor ceale de prisos în parte și le ducem roadă acasă de-a gata. În zădar că purtăm toate greutățile publice cu cea mai mare supunere, pînă și la primirea armelor a Gărzii naționale șase din anul acesta înființată, le-am împlinit toate. În zădar că de la reprezentările de cetățeni suntem scoși afară dintre conlocuitori, dacă n-avem moșie sau meșteșug la care n-am putut încăpea sătenii români din tot scaunul Sigișorii așijderea.

Aceasta preste, așteptare ne desperează la un viitoriu mult mai ticălos ca pînă aci. Năzuim îndreptarea la pîrinteasca milă a Preasfînit M. tale, umiliți rugîndu-ne să binevoiți ca președintele Deputăciunii a lua în băgare de samă jalba noastră, și să te milostivești a o mijloci prin un literat de ai noștri dureros pentru nație la Preanaltul loc atîrnătoriu, unde noi nemijlocit nu putem ajunge.

1. După punctu 1 a Petițiunii din Blaj să ni se ordineză loc celor din Sc. Sigișorii români a avea un deputat român la Dieta de țară, căruia să ne putem încredința pretinderile noastre, și alegerea aceluia de popor român pe calea libertății, după numărul populariu, iar nu după articol de lege provizor asupra românimii.

2. Necultivarea națiunii române și lipsa școalelor și a învățătorilor literați, ne rugăm potrivit cu Punctumu 13 al Petițiunii zise, de aceasta să nu fim uitați.

3. Slăbirea numerosului popor de 7514 suflete al Sc. Sigișorii și sărăcia în care înoată și lipsa de pămînt al său propriu, dovada e de față: scoaterea afară din alegătorii de deputați a celor ce n-au nici moșie, nici meșteșug, de care partidă sunt mai toți românii, că nici moșii, nici la meșteșuguri n-au putut încăpea ca români. Lipsa aceasta ne pare că nu destul n-au fost descoperit din parte-ne la Blaj, repețim Punctul 11, rugîndu-ne, să ni se deie și nouă parte după dreptul egal din toate foloasele de care conlocuitorii de nația sășească să bucure. Ca apoi așe să putem fi asemenea cetățeni harnici la toate.

4. Pre lângă pretinderea a toate 16 puncturile Petițiunii române osebbit cearem și cu solenitate protestând repețind Puntul 1 în privința naționalității, limbii și religia, ca acestea să ne rămâie la orice tâmplare nevătămate.

Arătăm că cu câștigarea drepturilor cerute, pre lângă limba noastră proprie, vrem și poftim a învăța și cealalalte conpatriotice neapărat.

Fiind încredințați părinteștii îndurări, suntem necurmat fierbinte rugători cătră Dumnezeu, a Preaonor[atei] Mării tale și acelora dinpreună ostenitori patroni naționali, umiliți servi.

Ioan Pașca, dascăl neunit în Sigișoara

Pantelimon Seleușan

Pavel Habnăr, fatăr

Georgie Kălean, fatăr

Ștefan Mandova, fatăr

Gligor Dițu, fatăr

Simion Dragoș, fatăr

Petru Țonpolen, fatăr

Ioan Suci, fatăr

Gligor Jertan, fatăr

Ioan Brândușă, paroh la Deneș

Guja Kostandin Tilicea

Simion Roman, goșman

Costadin Bendorfean

Simion Florea, dascăl la Daneș

Ioan Crișan

Nicolae Moldovan, paroh N. Seleuș

Ioan Iosip, goșman

Toader Urdea, goșman la Țălina

Zaharie Boiu, paroh n.u. a Sigișorii și

adm. Protopopiatului aceluiași paroh

Sigișorii

Gligor Șoneriu, jurat

Ioan Dobra, paroh la Hendorf și Dealurile

Ilie Buzea Toder

Zaharie Moldovan, fatăr

Georgie Vătășan, par. Archita

Costandin Mușunoiu, goș. din Beia

Ioan Tătar, par[oh] Leșlii

Pătru Dop, goșman

Zaharie Tătar, dascăl în Șodlea

Ioan Ticușan, paroh în Daia

Neculai Mândor, goșman Daia

Sofronie Bronțas, paroh la Trăpold

Ilie Ciudea, goșman

Nicolae Vătășan, paroh Bendului

Ioan Sicucean, goșman

Ioan Fistcai, goșman Bados

Ioan Boi, par[oh] n. un. în Saschiz

Bucur Costie, f. goșman

Sighișoara, 1 iulie [1]848

Original. Arhiva Mitropoliei Sibiu. Fond 12/Pr. 1848-1850. Morți în revoluție, biserici distruse, sate arse. Ajutoare date, situații, rapoarte. Publicat și în Revoluția transilvană de la 1848-1849. Date, realități, fapte reflectate în documente bisericești ortodoxe, volum întocmit de Dumitru Suci (coord.), Alexandru Moraru, Iosif Marin Balog, Diana Covaci, Cosmin Cosmușă, Madly Lorand, Editura Asab, București, 2010, p. 98-100. Vezi și SJAN Sibiu. Fond. Arhiva Consistoriului ortodox Sibiu nr. 8/75.

Aiud, 1 iulie 1848

Copie
Erzherzog Ferdinand Max
3ten Chevaux Rgt. Commando

An Sr des löblichen Unter-Albenser Comitats Herrn
Obergespann Stephan Freiherrn v. Kemény
Hochwohlgeboren

Enyed am 1ten July 1848

In Folge der höhern Anordnungen dürfen vom Regiment Abtheilungen, nur in dem Falle beigegeben werden, wenn es sich um Unterdrückung eines Aufstandes, wodurch die Sicherheit der Personen und Eigenthums gefährdet ist, handelt.

Nachdem aber aus der geehrten Zuschrift ersichtlich, daß ein einzelner Geistlicher eingefangen werden soll, so ist man der Meinung daß solches der Hl. Obrichter v. Boer mit der Asistenz von denen zur Disposition angewiesenen Szeklern zuversichtlich bewirken könnte um so mehr da von den Orts-Insassen kein Widerstand zu besorgen.

Losenau m.p.
Obristlieutenant

*

Copie
Comandamentul regimentului de cavalerie nr. 3
Arhiducele Max Ferdinand

Către măritul domn comite suprem al onoratului comitat Alba de Jos,
Baronul István von Kemény

Aiud, 1 iulie 1848

Ca urmare a înaltelor indicații, regimentul poate pune la dispoziție unități de asistență, numai în cazul în care este vorba despre reprimarea unei răscoale, prin care se periclitează siguranța persoanei și a proprietății.

Întrucât din onorata adresă rezultă că numai un singur cleric urmează a fi prins, opinia noastră este că acest [obiectiv] poate fi lesne atins de domnul jude suprem von Boer însuși, cu ajutorul secuilor care îi stau la dispoziție, cu atât mai mult cu cât locuitorii nu par a opune nicio rezistență.

Losenau m.p.
Locotenent-colonel

Original. SJAN Cluj-Napoca. Fond Mikó Imre. nr. C.

61.

Aiud, 1 iulie 1848

Nagyméltóságú Gróf Fő Kormányzó !
Kegyelmes uram!

Sietek Nagy Méltóságodnak tisztelettel jelenteni, hogy a közelebb lefolyt óra alatt, a legnagyobb csend és rendben, tetemes számú volt úrbéressek jelenléte és részvéte mellett, követekül felkiáltás útján elválasztattak báró Kemény és gróf Teleki Domokosok; pótló követül pedig Fosztó Ferenc.

Továbbá a 16^{ik} törvénycikk következtül az állandó választmány is kineveztetett. Mely jelentésem után tisztelettel maradtam

A Nagy Méltóságú Gróf Fő Kormányzó Úrnak

alázatos szolgálja
If. Kemény István
Főispán

N.Enyeden Július 1^{en} 1848.

*

Mărite conte, domn guvernator!
Milostivul meu domn!

Mă grăbesc a vă înștiința cu onoare că, acum o oră, a avut loc, în deplină liniște și ordine și în prezența unui mare număr de foști urbariali [alegerea de deputați].

Ca deputați au fost aleși, prin exclamare, baronul Kemény și contele Teleki Domokos, iar ca deputat suplimentar, Fosztó Ferenc.

Tot [la acea adunare] a fost desemnat, în sensul legii 16, și comitetul permanent.

Rămân serv umil al măriei voastre conte, domn guvernator

Kemény István
comite suprem

Aiud, la 1 iulie 1848.

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G.Pr., nr. 1818 E/1848; *Concept.* M.O.L. Budapesta. Fond. G.Pr., nr. 1762 E/1848.

62.

Sfântu Gheorghe, 1 iulie 1848

Méltóságos Főkirálybíró Úr!

A hazabéli nagyméltóságú főhadivezéségnek hozzám intézett, múlt hónap 27^{én} vett elnöki intézményénél fogva oda vagyok utasítva, hogy azon székely székek elnökeivel, melyekben az ezereid ki van terjedve, értek egyet, s törekedjünk arra, miszerént az eddigi székely katonai alkotmány – míg ez ügyben szentesített törvény nem adatik – minden tekintetben sértetlenül fenntartassék. A felállított nemzeti őrseregben csak azon székelyek vegyenek részt, kik katonai összeírás alá nem tartoznak; továbbá arról is értesített a fenn érdekelt rendelés, hogy a főkormányzó ő nagyméltósága ez iránt az illető főkirálybíró urakat hasonló utasítással látta volna el.

Hivatalos barátsággal találom meg méltóságodat, szíveskedjen velem közölni, minő lépéseket tettett ezen tárgyban tenni s minő eredménnyel, vagy ha talán szükségesnek vélné velem egyetértőleg intézkedni, méltóztasson ez iránt engem értesíteni.

Sepsiszentgyörgyön, július 1^{én} 1848

Sombori Ezredes

*

Mărite domnule prim-jude regal

În dispoziția prezidențială trimisă mie în 27 ale lunii trecute de către supremul Comandament militar din țară, mi s-a dispus ca, în înțelegere cu

autoritățile acelor scaune secuiești în care este dislocat regimentul, să ne străduim a menține în toate privințele neviolată constituția militară secuiască până nu apare în această privință o lege sancționată.

În garda civilă înființată să ia parte numai acei secui care nu cad sub [incidența] conscrierii militare. Dispoziția de mai sus m-a înștiințat și despre faptul că preînălțimea sa guvernatorul ar fi dat, în această privință, dispoziții asemănătoare și respectabililor juzi regali supremi.

Cu prietenie oficială rog pe înălțimea voastră să mă înștiințați ce demersuri ați făcut în această chestiune și cu ce rezultat sau, dacă ați crede că e necesar, să acționați în înțelegere cu mine, fapt pentru care vă rog să mă anunțați.

Sf. Gheorghe, 1 iulie 1848

Colonelul Sombori

Original. SJAN Sfântu Gheorghe. Fond. Arh. Trei Scaune. Actele prim-judelui regesc. Nr. 372/1848. Foto: 7842-7843.

63.

Tárnăveni, 1 iulie 1848

Nagyméltóságú királyi kormányzó úr!

Szolgabíró Turótz Pálnak alázatosan ide fogott tudósítása szerint e megye teremi járásának némely helységeiben, nevezetesen pedig Besenyőben, Lackódon és Somostelkén, az oláh papok híveiket felszólították a bujtogatósaikról ismeretes és általuk király cancellistáinak nevezett növendékpapok segedelmezésére, mivel ezeknek tulajdoníthatja a nép felszabadulását.

Méltán lehet tartani attól, hogy ezen felszólításoknak, ha azok minden oláh ajkú egyházmegyékben megtörténnek, dúzs eredménye leend, és az adományokból öszvesítendő mennyiség a közcsend és békének továbbra is zavarban tartására többféle módokat fog eléállítani.

És e tekintetből, mivel ezen felszólítások az oláh ajkúak erőltetését is önként következtetik, ezen adakozásnak bétiltása iránt a szükséges lépéseket mái napon meg is tettük, de kötelességünknek ismertük a bujtogatóknak ezen újabb fortélyát is nagyméltóságodnak feljelenteni kegyes parancsa megtehetése végett.

Továbbá is mély tisztelettel örökölvén nagyméltóságodnak alázasos szolgálai

Küküllő megye bátorléti biztosságának

Dicsőszentmártonba 1848 július 1^{én}
tartott üléséből

Földváry Ferenc
igazgató főbíró
D. Simon József
aljegyző

*

Preamărite domn guvernator regesc!

Potrivit înștiințării judeului nobiliar al plășii Teremia, aflată în comitatul Târnava, Turótzsi Pál, anexată aici, în unele localități ale comitatului, și anume la Viișoara, Lăscud și Somoștelnic, preoții români i-au chemat pe enoriașii lor la ajutorarea teologilor care sunt denumiți de ei canceliști ai regelui și care sunt cunoscuți prin instigările lor.

[Preoții fac acest apel], întucât poporul acestora le atribuie eliberarea sa.

Cu drept cuvânt se poate aștepta că, dacă această chemare se va face în fiecare eparhie românească, ea va avea un rezultat palpabil.

Cantitatea acumulată a donațiilor va genera mai multe modalități de a tulbura și în continuare liniștea și pacea publică.

Din considerentul că aceste somări automat îi spoliază pe cei de grai românesc, noi am luat, încă în ziua de azi, măsurile necesare în vederea interzicerii acestor colectări.

Am dorit totodată să aducem la cunoștința preainălțimii voastre această nouă șmecherie a instigatorilor ca să puteți lua [împotriva lor] măsuri.

Rămânem, în continuare, ai prea înălțimii voastre servi umili

Din adunarea comitetului de siguranță publică
a comitatului Târnava ținută la Târnăveni la 1 iulie 1848.

Földváry Ferenc
prim-jude dirigitor
D. Simon József
vice notar

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G. Pr., nr. 1816/1848. Foto: 26000-26001.

Icelandul Mare, 1 iulie 1848

Méltóságos gróf Fő Ispány Úr!

Nagyságodnak idei 627 E.sz. alatti rendelete következtében fojó 30^{onl} Nagy Iklandon megjelenvén, miután a félszázad katonaság megérkezett kinyomozási munkálatunkat a menyibe lehető volt végrehajtva, az arról készült jegyzőkönyvet tisztelettel ide mellékeljük – azon megjegyzéssel, mi szerént mind meghitelt vallóink szavaiból, mind az azután kihallgatott N[agy] és K[is] iklandi községek öszves nyilatkozatából kitettzőleg, a sz[olga] bírói feljelentésben irt magyarországi törvényes kormánynak tartozó engedelmességet valóban megtagadták – de magok közül égyet is ezen félrevezetés okozójának lenni ki nem adtak, hanem engedetlenségeket a szebeni püspök Saguna, Barnucz, Pap Sándor, s más a Balázsfalván megjelent bujtogatók által 12er elmondattott esküjök le kötelezése következésének állítják – mitől semmi kényszerítésre is el nem áthatnak, míg ugyan azon bujtogatók le tett hitek kötelezése aloll fel nem oldozzák – a fő kormány vissza küldött rendeletében pedig a két fejű sas hijányát találták, miért mint felséges Királjunk híre nélkül ki adottat tejességgel el nem fogadják – sőt az abban foglalt robot tételt is csak azért mulatják el, mivel földesuraik nem hajtják szolgálatra.

Minthogy megátalkodottságukban senkit merénnyek okozójának ki nem adtak – azomban a fen írtakat s a tanuk vallomása szeréntieket az egész mind két közönség minden kivétel nélkül helyban hagyta – kéntelenek voltunk példa adásért kipuhatolni azon egyéneket kik mind két községekben főbb izgatók s kik makattságoknak a többek felett jelét adták hogy ezek a megyei börtönbe küldetvén a közös merény büntetlen nem maradásának példái legyenek – s ezek N[agy]Iklandról:

Sánta Tyifor, Molduván Sofron, Sánta Dávid.

Kis Iklandról: Soptyerán Silimon, Gliga Juon.

Azomban meg vagyunk győződve, mi szerént ily már országos törvénynek ellenszegülő községek, csak sok katonaságnak huzamos tartása által lehetnének illőleg büntetve – de mi a csak 56 személyből álló fél század által – melyet a hihetőleg hasonló nyilatkozatot teendő szomszéd helységekbe is kell mozdítanunk – bajoson eszközölhető – már pedig midőn minden igyekezetünk mellett is Magyarországtól függéseli tartozásokat véllek megértetni nem tudtuk, s az itt maradottak közül mindenik hibás – más büntetés módot két helység öszves egyéneire nem találhatunk.

Vége határoztuk jelentésünkhez csatolni azon körülményt is, mi szerént a fennevezetteknek elfogatása után a jelen volt két közönség nagy része kiabálta, hogy ők is minyájon éppen oly hibások – s ők is égyről égyig elküldeni valók – mely jelentésünk után alázatos tisztelettel vagyunk, a

Méltóságos Gróf Fő Ispány Úrnak

N.Iklandon Július 1^{én} 1848.

Alázatos szolgálói

Wiski Ferenc

h. fő bíró

Boér Simon

h. alispány

*

Mărite conte, domn comite suprem!

În urma ordinului măriei tale, dat sub nr. 627 E, ne-am deplasat la Iclandul Mare, unde, după sosirea jumătății de regiment [de soldați], am început și am efectuat – în limita posibilităților – lucrările de investigație.

Anexăm aici procesul verbal întocmit asupra ei, cu următoarea menționare:

Atât din mărturiile martorilor, luate sub jurământ, cât și din totalitatea declarațiilor celor din comunele Iclandul Mare și Mic, reiese că, într-adevăr, aceste două comune au refuzat supunerea față de guvernul legal al Ungariei – lucru ce rezultă și din înștiințarea judelei nobiliară.

Dar n-au indicat pe nimeni dintre ei ca vinovat fiind pentru această ducere în eroare.

Ei susțin că nesupunerea lor rezultă din obligația depunerii de 12 ori a jurământului, la care i-au supus episcopul de la Sibiu, Șaguna, Bărnăuțiu, Alexandru Pop și alți instigatori apăruiți la Blaj.

Și de la acest [jurământ] ei nu se pot abate sub nicio presiune, până *nu vor fi dezlegați* de sub el de către cei care i-au obligat la depunerea lui.

Ei nu acceptă ordinul retrimis de Guberniu, întrucât din acesta lipsește vulturul bicefal, ceea ce denotă că a fost eliberat fără știrea și consimțământul maiestății sale.

Mai mult, nu [acceptă nici desființarea robotelor], pe care nu le prestează doar din acel simplu motiv că moșierii lor nu îi îndeamnă la lucru.

Întrucât, în încăpățânarea lor, n-au vrut să-i numească pe cei vinovați de această nesupunere a lor, deși ambele comune au confirmat, în unanimitate, cele relatate mai sus și mărturiile martorilor, am fost nevoiți a-i depista din ambele comune pe principalii instigatori, care s-au dovedit a fi totodată și cei mai îndărătnici.

Trimiterea acestora la închisoarea comitatului va constitui un exemplu că tentativa lor comună nu va rămâne nepedepsită.

[Vinozații depistați] sunt următorii:

Chifor Santa, Sofron Moldovan, David Santa – din Icelandul Mare.

Filimon Șopterean, Iuon Gliga – din Icelandul Mic.

Noi însă suntem convingși că asemenea comune, care se opun unei legi devenite deja generală pe țară, pot fi pedepsite doar printr-un mare număr de soldați ținuti pe o perioadă îndelungată.

Or, noi dispunem doar de o jumătate de regiment compus din 56 de persoane care, după toate probabilitățile, va trebui dislocat și în alte localități care manifestă împotrivire.

Deși noi, cu toată străduința noastră, nu i-am putut convinge [pe săteni] că sunt subordonați Ungariei, toți cei rămași aici sunt vinozați, totuși, altă metodă de a-i pedepsi n-am găsit.

Dorim să vă mai informăm și asupra aceluia fapt că, după arestarea sus-numiților indivizi, marea majoritate a locuitorilor celor două comune prezente aici a strigat că sunt cu toții la fel de vinozați [ca și cei arestați], deci sunt și ei demni de pedeapsă.

După raportarea căroră, rămânem cu stimă umilă ai prea măritului conte domn comite suprem

Icelandul Mare, 1 iulie 1848.

servi umili
Wiski Ferenc
prim-jude locuitor
Boér Simo
vice-comite locuitor

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. H 15., nr. 649/1

¹ Vezi vol. VIII, doc. nr. 191.

65.

Metiș, 1 iulie 1848

Nagyméltóságú Fő Kormányzó Úr!

A Magyar Felek helységében helyre állított törvényes rend és csend iránti véghez vitt kinyomozási jegyzőkönyvet közelebb múlt június 21^{én} 1617 E.¹ száma alatt már volt főispán gróf Kálnoky Dénes úrhoz intézett

rendelete nyomán három darab adataival együtt bátor vagyok
Excellentiádnak bemutatni.

Mély tisztelettel lévén a
Nagyméltóságú gróf fő kormányzó úrnak

alázatos szolgája
Motok Ferenc
fő bíró

Sz[ász] Martonfalva Július 1^őnapján 1848.

*

Prea mărite domn guvernator!

În urma ordinului adresat de măria voastră, în data de 21 iunie, sub nr. 1617/ E., fostului domn comite suprem, contele Kálnoky Dénes, îndrăznesc să vă înaintez procesul verbal, cu cele trei anexe ale sale, întocmit în urma investigației efectuate în localitatea Feleag, în vederea restabilirii ordinii legale și a liniștii.

Rămân cu stimă adâncă
Al prea măritului conte, domn guvernator

Metiș, 1 iulie 1848.

serv umil
Motok Ferenc
prim jude

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G. Pr., nr. 1909 E/1848.

Vezi vol. VII, doc.-le 155 și 263.

66.

București, 1 iulie 1848

No 1779 8380/848 k.k. Agenzie in der Walachei
Circulare

Von den Distrikten sind seit der letzten Circulare weder über die Cholera noch über die Epizootie Berichte eingegangen.

In Bukarest sind am 29. Juni an der Cholera 217 erkrankt und 56 gestorben, am 30ten Juni 211 erkrankt und 49 gestorben.

Die Cholera erhält sich hiernach in Bukarest in gleicher Heftigkeit.
Bukarest am 1ten Juli 848

Timoni

An das Hochlöbl. Kgl. Siebenbürger Gubernium
in Clausenburg

*

Nr. 1779 8380/1848
Circulară

Agenția c.c. din Muntenia

De la ultima circulară nu au mai sosit rapoarte din partea districtelor nici despre holeră, nici despre epizootie [epidemia animală].

La București, în 29 iunie, s-au îmbolnăvit 217 [persoane] și au murit 56, în 30 iunie s-au îmbolnăvit 211 și au murit 49.

Așadar, holera se menține la București cu aceeași intensitate.

București, 1 iulie 1848

Timoni

Către înaltul Guberniu c.c. transilvan
de la Cluj

Original. M.O.L. Budapesta. Fond G. Pr., nr. 8380/1848. Foto: 29289.

67.

București, 1 iulie 1848

No. 1781

Copia

An das hochlöbliche k.k. Siebenbürger Militair General Commando
Praesidium
zu Hermannstadt

Bukarest am 1ten Juli 1848.

Hochlöbliches k.k. Praesidium.

Heute ist eine Reaction zu Gunsten der Gutsbesitzer, welchen ihr Grund genommen werden will, um den Bauern zum Eigenthümer zu machen, versucht worden, wobei das hier in Garnison liegende Infanterie Regiment den Obristen Salamon an der Spitze, die provisorische Regierung sprengen wollte. Es wurde Sturm geläutet, eine große Maße Volkes drängte sich zum Regierungsgebäude; man wollte Salamon gefangen nehmen, er ließ Feuer geben, es fielen 10 bis 15 Personen, und Salamon zog sich mit der Truppe in die auf einer Höhe gelegenen Kaserne zurück. Von dort parlamentirte

derselbe, mit der faktischen Regierung, deren Gebäude mittlerweile ringsherum baricadirt wurde.

Der Metropolit verfügte sich – begleitet von mehreren der Führer zur Kaserne, um durch seinen geistlichen Einfluß zu vermitteln.

Die ganze Stadt war in Alarm, glücklicher Weise kam spät Abend eine Amt Convention zu Stande, welcher zu Folge Obrist Salamon seine Entlassung eingegeben hat, die Walachei verlassen, und worauf für den Augenblick eine Art Ruhe hergestellt ist.

Es wurde schon Nachts die in Uibersetzung beiliegende Anonce zur Beruhigung der Gutsbesitzer vertheilt.

Während dieses bewegten Tages hat niemand an den Einmarsch der Rußen gedacht. Ich habe darüber noch nichts Sicheres in Erfahrung gebracht.

Ich bitte das hochlöbliche k.k. Praesidium den Ausdruck meiner hohen Verehrung zu genehmigen.

Timoni m p.

Uibersetzung aus dem Walachischen

Im Namen des Volkes
Gerechtigkeit, Brüderlichkeit
Provisorische Regierung
An die Herrn Grundbesitzer.

Da viele von euch die Proclamation der Regierung unrichtig ausgelegt, oder verstanden haben, so versichert die Regierung euch hiemit, daß der Besitzstand nicht im Mindesten berührt werden wird, bis nicht die National Versammlung zusammen gekommen, die Frage untersucht, und darüber entschieden haben wird.

Neophit Mitropolit

Tell. St. Golesco, Eliad,
Bratiano, Rosetti, N. Golesco.

*

Nr. 1781

Copie

Către onoratul prezidiu al Comandamentului militar suprem c.c.
transilvan
de la Sibiu

Bucureşti, 1 iulie 1848

Onorate prezidiu c.c.,

Astăzi a avut loc o tentativă de reacțiune în favoarea moșierilor, cărora vor să le ia pământul pentru a-i face pe țărani proprietari. Cu acest prilej, regimentul de infanterie aflat în garnizoana de aici, cu colonelul Solomon în frunte, a vrut să arunce în aer conducerea provizorie. Au fost trase clopotele de furtună. O mare masă de popor s-a înghesuit în fața clădirii guvernului, vrând să îl captureze pe Solomon, dar acesta a ordonat foc și au căzut 10 – 15 persoane, iar Solomon s-a retras cu trupa sa în cazarma aflată pe o înălțime. De acolo a parlamentat cu guvernul de facto, a cărui clădire, între timp, fusese baricadată de jur împrejur.

Mitropolitul, însoțit de mai mulți conducători, s-a deplasat la cazarmă, ca să intermedieze prin influența sa spirituală.

Întregul oraș era în stare de alertă. Din fericire, seara târziu s-a realizat o convenție de funcții, în baza căreia colonelul Solomon și-a înaintat demisia și a părăsit Muntenia, ceea ce a dus momentan la restabilirea unui soi de liniște.

Încă în timpul nopții a fost răspândit anunțul, anexat în traducere, pentru liniștirea moșierilor.

În timpul acestei zile agitate, nimeni nu s-a gândit la invazia rușilor. Despre aceasta nu am aflat încă nimic sigur.

Rog onoratul prezidiu c.c. să accepte expresia înaltei mele stime.

Timoni m.p.

[Traducere din română]

În numele poporului
Dreptate, frățietate
Guvernul provizoriu

Către domnii proprietari de moșii

Deoarece mulți dintre voi ați tălmăcit sau ați înțeles greșit proclamația guvernului, prin prezenta, vă asigură că nimeni nu se va atinge de proprietate, până ce adunarea națională nu se va întruni, va cerceta chestiunea și va decide asupra ei.

Mitropolitul Neofit

Tell, Ștefan Golescu, Eliade,
Brătianu, Rosetti, Nicolae Golescu.

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. H 147. Cutia 9, f. 200/202.

Timișoara, 1 iulie 1848

Belügyminister úr!

Ma írt levelem elküldése után érkezett a hír hozzám, hogy a lázongók végvidéki Szentmihály helységet megtámadták, s több oldalról felgyújtották.

Az ott volt fél század dzsidás lovas gyenge volt a lázongók visszaverésére.

A segítségre futott ürményházi fél századot [sic!], gróf D'orsey és két közvitéz elesett, két közvitéz megsebesített.

Mire az ezredes oda jött segítségül, az esemény már megtörtént.

A hadi kormányzók az ezredes jelentését a hadügyministerhez felküldte.

Szentmihály helység porrá égett, lakosai a szomszéd polgári helységbe menekültek.

Ma estve jelentést vettem, hogy végvidéki Sándorház és polgári Ürményház helységek lakosai lakjaikat elhagyták s beljebb vonultak.

Nagy-Gáj torontáli rác helység – a végvidék szomszédságában – aggodalomra okot ad, hogy a lázongókhoz csatlakozik.

Még az éjjel küldök oda tisztviselőt.

A hadi kormányzóság azt nyilatkoztatta, hogy ha még három zászlóalj gyalogsága volna, és a szükséges tüzérség az ágyúkhöz nem hiányoznék, a lázongókat megtámadná a végvidéken is.

Lovasság most elég van.

E három zászlóalj minden kitelhető módon ide volna rendelendő.

Mind inkább közelebb állunk a háború viszontagságihoz, ha a lázongókat támadólag nem verjük vissza.

Temesvár, juli 1. 1848.

királybiztos
Vukovics Szabbás

*

Domnule ministru de Interne!

După expedierea scrisorii mele de azi, mi-a parvenit știrea că răsculații din zona de graniță au atacat localitatea Zremjan [Serbia], incendiind-o din mai multe părți.

Jumătatea de regiment de călăreți lăncieri aflată acolo s-a dovedit a fi slabă pentru respingerea răsculaților.

Jumătatea de regiment venit în ajutor [...]¹, contele D'orsey și doi soldați de rând au căzut [în lupte], iar alți doi au fost răniți.

Când colonelul a sosit în ajutor, evenimentul se încheiase deja.

Comandamentul militar a înaintat Ministerului de Război raportul colonelului.

Localitatea Zremjan [Serbia] a ars până la temelii, locuitorii ei s-au refugiat în localitatea civilă vecină.

În seara zilei de azi am primit raportul în care am fost înștiințat că locuitorii localității Sandorhaz [Janošik- Serbia], aflată în zona de graniță, și ai celei civile Jernevoci [Serbia] își părăsesc casele și se îndreaptă spre interiorul [teritoriului].

Localitatea sârbă Veliki Gaj [Serbia] din Torontál ne îngrijorează pentru că s-ar putea să se ralieze răsculaților.

Încă în această noapte voi trimite acolo un dregător.

Comandantul militar a declarat că, dacă ar mai avea 3 batalioane de infanterie și artilerie necesară pentru tunuri, i-ar ataca pe răsculații și din zona de graniță.

Cavalerie este acum suficientă.

Aceste trei batalioane trebuie aduse aici cu orice preț.

Dacă pe răsculații nu-i vom respinge printr-un atac, ne vom îndrepta din ce în ce mai mult spre ororile războiului

Timișoara, 1 iulie 1848.

Vukovics Szabbás
comisar regesc

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. Az. 1848-49-i Minisztérium Levéltára. Belügyminisztérium. Elnöki iratok, nr. 503 cln./B.

¹ Fraza din cadrul documentului este incompletă.

69.

Timișoara, 1 iulie 1848

1848 P 1/79
Königl. ungarischer Kriegsminister
Temesvár am 1t Juli 1848

Zu dem Verzeichnisse, welches ich dem Herrn Kriegsminister mittelst Berichts vom 28t Mai l.J. P. 692 vorgelegt habe, sind sämmtliche

hier befindliche Waffenvorräte nachgewiesen. Was, die neuartigen Percussionsgewehre abgerechnet, bezüglich welcher ich unter 25 Mai l.J. Praesid. N 223 im Interesse der Regierung eine Vorstellung zu machen, mir erlauben mußte, an Waffen disponible war, ist wie die Beilage zeigt, bereits für die Nationalgarden hier ausgegeben worden – und so bin ich auch nicht in der Lage der h. Weisung vom 23t Juni l.J. zu entsprechen.

Übrigens waren hierorts zu keiner Zeit 1000 Stück Jäger-Stutzen mit Haubajonetten vorhanden.

*

1848

P 1/79

Ministrului regal ungar de război

Timișoara, 1 iulie 1848

În lista, trimisă domnului ministru de Război împreună cu raportul din 24 mai a.c., nr. P. 692, au fost indicate toate rezervele de arme aflate aici. Cu excepția noilor puști de percuție, în legătură cu care mi-am permis să fac o prezentare în interesul guvernului [maghiar] în data de 25 mai a.c., nr. prezidial 223, toate armele disponibile au fost deja împărțite gărzilor naționale de aici, așa cum arată anexa, deci nu sunt în situația de a da curs înaltei indicații din 23 iunie a.c.

De altfel, aici nu au existat niciodată 1000 de bucăți de carabine de vânători cu baionetă.

Original. SJAN Timișoara. Fond 467. Nr. cutie 22. File 69-71; foto: 30309-30310.

70.

[Orșova Veche], 1 iulie 1848

Másolat. No. 96

Unteres Donau Cordons Commando

An das k.k. hohe Banater General Commando Praesidium

Gestern war der serbische Kapitän Johan Slivich an der hierortigen Skella und gab dem Gefertigten die Versicherung, daß die zu Tekia sich

gesammelten Bewaffneten meist schon abgegangen wären, dann er noch die daselbst betretenen abgeschafft habe. Auch sah man an diesem Tage neuere 17 gegenüber von Plavischevicza am serbischen Donau Ufer aufwärts gegen Milanovatz passiren.

Den 25. v.M. haben sich mehrere Bewohner Orsovas so weit vergessen [?], daß sie unvermuthet 7 an der Skella gewesenen Serben darunter 4 noch bewaffnet dann alle in vermischtem Zustande in ihrer Mitte nahmen und mit selben im Orte herumgingen, selbst auch in ein Gasthaus sich verfügten, wobei noch Äußerungen und Handlungen vorgekommen sein sollen, welche die bewaffneten Orschovaner sehr compromittiren. Die Jenseitigen sind zwar während der Veranlassung ihrer Arestirung wieder abgefahren, andererseits ist auch wie vernehmlich mit dem löbl. Contumatz Amte das erforderliche zur Sanitär Wahrung geschehen, aber gegen die bei diesem Falle beteiligten hierortigen Bewohner konnte bis nun nicht gehörig eingeschritten werden, da das Cordons Commando bei seinen vielen Geschäften und gänzlichem Mangel an Individuen noch keine ausführliche Darstellung des Sachverhaltes dem löbl. Regiments Commando machen konnte, dann auch bei den hier doch vorherrschen[den] slawischen Sympathien so wie den sonstigen Verhältnissen zur möglichsten Erhaltung der Ruhe und Ordnung immerhin mit Vorsicht vorgegangen werden muß.

An die jenseitige Behörde hat sich das Cordons Commando wiederholt wegen sicherer Rückhaltung jeder Gebiets Verletzung dann Ahndung der hier Schuldigen verwendet, so wie auch der vorgenannte Kapitän Slivich gekommen um den Gefertigten zu verständigen, daß diese Uibertreter der diesseitigen Cordons Vorschriften die gebührende Ahndung erhalten werden.

Was das fürstlich serbische Krainer Kreisamt unterm 16ten Juni 1848 alten Styls No. 2792 auf eine frühere Zuschrift erwiederte, wolle ein hohes General Commando Praesidium aus der anliegenden übersetzten Abschrift hochgnädigst unternehmen. Da nun nach diesem Inhalt keineswegs die Gefahr eines Einfalles verschwunden ist, auch nach den eingehenden Nachrichten die darauf hiezuweisenden Nachrichten, Anzeigen sich nicht beheben, so erscheint die nun hier anwesende Truppe nicht nur ferner noch nothwendig, sondern es wäre auch sehr rathlich diese in jener Stärke aufzustellen, wie sie das Cordons Commando ursprünglich in Antrag brachte; dann noch selbst im Innern des Regiments sich im thunlichst wahrfähigen Stand zu setzen, indem auch die Ereigniße in der Walachei entsprechende Vorsicht erfordern. Der anstossende Cordon des illyrisch banater Grenz Regiments ist wie man schon früher zur hohen Kenntniß brachte, aufgehoben, und wie die übereinstimmenden

Angaben lauten dermalen ein ganz freier Verkehr zwischen den dies und Jenseitigen [herrscht]. Dieses wird vorzüglich bei längerem Bestand nicht vortheilhaft auf die Bewohner der Cordons Ortschaften des Regiments wirken, und ein Anstoß von dieser Seite könnte der noch bestehenden Ordnung sehr schädlich werden. Es wäre daher um so mehr nothwendig sich dagegen zu schützen, als bei den kleinen Cordons Ortschaften und seinen zum hartnäckigen Widerstand nicht sehr geeigneten Bewohnern, selbst mit geringer Macht die in der Bersasker Compagnie und in den gegenüber liegenden serbischen Ortschaften leicht aufgebracht werden kann, ein störender Erfolg herbeigeführt werden könnte.

Vermög den aus der Walachei eingehenden gleichlautenden Nachrichten hat vor 10-12 Tagen eine Erhebung gegen die Regierung mit solchen Erfolg statt gefunden, daß bereits vom Fürsten die Constitution unterzeichnet sei. Das k.k. Consulat zu Galatz machte darüber unterm 24 v. M. nro. 574 die Mittheilung, daß die politische Lage der beiden Donau Fürstenthümer sehr ungewiß und gedrückt ist, und gegen Fürst Bibesko vor einigen Tagen ein Attentat statt [gefunden] hatte. Die k.k. Starostie zu Krajova gab aber unterm 28 v.M. Nro. 98 bekannt, den 25 desselben Monats seien 300 Soldaten und einige Hundert mit Sensen und Prügeln bewaffnete Bauern unter Anführung von Militair und Civil Personen nach Krajova eingerückt und gleich nach ihrer Ankunft wurde unter allgemeinen Hurrah Rufe die Constitution proclamirt. Ferners hat man eine Nationalgarde errichtet und eine provisorische Regierung ernannt, die vorerst einen Administrator wählte, da der bisherige Krmuitor sammt den meisten vornehmen Bojaren in der Nacht vom 23 auf den 24 v.M. entflohen waren. Den 27 bekamen die Insurgenten noch eine Cavallerie Verstärkung dann schloßen sich viele aus der Stadt Krajova selbst an, wonach sie gegen Rimnik an die Aluta zogen. Uiber das gegen den Fürsten unternommene Attentat hat man in Erfahrung gebracht, daß den 21 v.M. Abends bei einer Spazierfahrt durch 3 junge Freiheits-Schwärmer nach ihm geschossen worden ist. Er wurde jedoch nicht verwundet da eine Kugel nur durch die lincke Epoullette fuhr. Diese Bewegung in der Walachei ist auch bereits in die nahen Ortschaften Csernetz und Turn gedrungen, doch soll das Bauernvolk noch keinen besondern Antheil daran nehmen. Viele vornehme Bojaren Familien sind theils nach Orsova theils in die Bäder seit kurzem gekommen, darunter auch der Bruder des Fürsten Iann Bibesko dann der Groß Wornik Alexander Vilara.

Altorsova am 1t July 1848

Pisser Major

598/B Ér. julius 19én 848

Copie Nr. 96

Comandamentul de cordon al Dunării de Jos

Către prezidiul înaltului Comandament general al Banatului

Ieri a sosit căpitanul Johann Slivich aici la Skella și l-a asigurat pe subsemnatul că cei mai mulți dintre cei înarmați, adunați la Tekia, ar fi plecat deja, iar pe cei aflați încă acolo i-a alungat el. Astăzi, alți 17 [indivizi] au fost văzuți trecând vizavi de Plavișevița, pe malul sârbesc al Dunării, în amonte spre Milanovaț.

Pe 25 ale lunii trecute mai mulți locuitori ai Orșovei au uitat de sine [?] în asemenea măsură, încât i-au luat în mijlocul lor pe nepusă masă pe 7 sârbi, care fuseseră la Skella, între care 4 înarmați, apoi, în stare amestecată, au umblat cu aceștia prin localitate, ba s-au mai dus și la un han. Se pare că au existat remarci și acțiuni, care îi compromit foarte mult pe orșovenii înarmați. Cei de dincolo [sârbii] au plecat din nou, sub pretextul arestării, iar pe de altă parte, cum se pare, onoratul oficiu de contumantă a întreprins măsurile sanitare necesare, însă împotriva localnicilor implicați în cazul de față până acum nu s-a acționat cum se cuvine, întrucât, datorită numeroaselor sale probleme și lipsei de indivizi, comandamentul de cordon nu a putut raporta onoratului comandament al regimentului o prezentare detaliată a stării de lucruri, apoi deoarece aici, datorită simpatiilor slave predominante încă și variilor împrejurări, trebuie procedat cu atenție pentru a menține pe cât posibil liniștea și ordinea.

Comandamentul de cordon s-a adresat în mod repetat autorității de dincolo [de Dunăre], pentru împiedicarea oricărei violări teritoriale și sancționarea celor vinovați. De asemenea, amintitul căpitan Slivich a sosit aici pentru a-l anunța pe subsemnatul că cei care încalcă prescripțiile cordonului de aici vor primi sancțiunea cuvenită.

Înaltului prezidiu al Comandamentului suprem i se aduce la cunoștință, în anexa tradusă atașată, răspunsul la o scrisoare mai veche, venit din partea autorității cercuale sârbești din Craina, din 16 iunie 1848 stil vechi, sub nr. 2792. După cum rezultă din conținutul acestuia, deoarece pericolul unei invazii nu a dispărut și, conform știrilor sosite, semnele și veștile nu au fost anulate, trupa aflată aici nu numai că este necesară și în continuare, dar este recomandabil să fie dispusă în efectivul propus inițial de comandamentul de cordon, cu atât mai mult cu cât și evenimentele din Muntenia solicită atenția corespunzătoare. Așa cum s-a adus mai demult la înalta cunoștință, cordonul învecinat al regimentului de graniță

iliro-bănăţean a fost suspendat. Toate informațiile concordă în sensul circulației foarte libere între cei de aici și cei de dincolo [de Dunăre]. La o prelungire a situației, acest lucru nu va avea un efect benefic asupra locuitorilor din localitățile de cordon ale regimentului și o ciocnire din partea aceasta ar putea dăuna foarte tare ordinii încă existente. De aceea, este cu atât mai necesară apărarea cu cât, în cazul micuțelor localități de cordon și al locuitorilor lor, nu foarte înclinați spre rezistență acerbă, chiar cu forțe puțin numeroase pot fi puse pe picioare cu ușurință compania de la Berzasca și localitățile sârbești de vizavi, pentru a obține un succes deranjant.

În baza știrilor confirmate reciproc, sosite din Muntenia, în urmă cu 10-12 zile a avut loc o ridicare împotriva conducerii cu asemenea succes, încât constituția a fost deja semnată de principe. Consulatul c.c. din Galați a comunicat în legătură cu aceasta, pe 24 luna curentă, sub nr. 574, că situația politică a celor două principate dunărene este foarte incertă și apăsătoare, iar împotriva prințului Bibescu zilele trecute a avut loc un atentat. Starostia c.c. din Craiova a comunicat însă pe data de 28 ale lunii trecute, nr. 98, că în 25 ale aceleiași luni 300 de soldați și câteva sute de țărani înarmați cu coase și bâte, sub conducerea unor persoane militare și civile, au intrat în oraș și au proclamat constituția. Apoi s-a constituit o gardă națională și s-a numit o conducere provizorie, care a ales mai întâi un administrator, întrucât fostul cârmuitor fugise împreună cu majoritatea boierilor de seamă în noaptea de 23 spre 24 ale lunii trecute. Pe 27 [iunie], insurecției au primit o întărire de cavalerie, la care s-au alăturat mulți din orașul Craiova însuși, pentru a se deplasa apoi spre Râmnic pe Olt. Despre atentatul întreprins împotriva principelui s-a aflat că în seara zilei de 21 ale lunii trecute s-a tras împotriva-i de către 3 tineri exaltați după libertate. Totuși, nu a fost rănit, întrucât un glonț i-a găurit doar epoletul stâng. Această mișcare din Muntenia a pătruns deja în localitățile apropiate Cerneț și Turnu, dar poporul țărănesc nu pare încă în mod deosebit a lua parte la ea. Multe familii de boieri de vază au sosit de curând în parte la Orșova, în parte la băi. Între aceștia se numără și fratele principelui, Ioan Bibescu, precum și marele vornic Alexandru Vilara.

Orșova Veche, 1 iulie 1848

Maior Pisser

598/B. Primită la 19 iulie 1848

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. Az. 1848-1849-es Minisztériumi Levéltár. Belügy minisztérium. Elnöki iratok. Nr. 593 Eln/B. Foto: 27018-27021.

[Fără loc, 1 iulie 1848]

*Néhány szó ez évi keleti Choléráról, a mint az Oláhországban
és Moldvában mutatkozott*

E sorok írója felszólíttatván a magyar minisztérium által, hogy barátaink Tormay és Plósz orvosdoktoroknak társaságában tégye vizsgálata tárgyává a cholérát Oláhországban és Moldvában, célszerűnek tartja, hogy a főlebb említett ügyfeleivel s barátival együtt Giurgievóban, Gallaczbán és a gőzhajón gyűjtött vizsgálatait előlegesen közölje, remélvén, hogy azoknak, ha az említett kórállapot ne talán kiütne hazánkban, lesz valami hasznuk.

A betegség Galacban 1848-ki márciusban, Giurgievóban pedig ugyancsak f.e. május közepén ütött ki. Itt hosszabb ideig halgattak mind azon nyavalyák, melyek az említett időszakban különben uralkodni szoktak; a cholera kiütése előtt kevés idővel hurutjárvány (Grippe) állott elő.

A kórállapot maga mind a két helyen, főképen a következő kétféle alakban tűnt fel:

1. *Ingerült alak* (forma erethifica) imelygés, csuklás, gyakori kiürítése hányás és hasmenés által bizonyos savós folyanynak; abban, mely hasmenés által takarodott ki, fehérynés, pölyhös anyagok látszottak; vizellet elválasztás csekély; erős görcsek a lábszáron és lábujjakon; ez utóbbiak gyakran egymástól szélyelvonva voltak és nehezen nyomathattak össze. Emellett aggály, nyugtalanság, a testnek ide s tova hányása; sajátságosan meredt nézés, nem képes valami tárgy felfogására. A kezeken és lábakon megkékült bőr, a kézujjakon hoszúkás ráncokat képező. A hang sajátságosan rekedt; az érvényes kicsiny, alig érezhető, a nyelv hideg, a has behuzódott. Semmi küteg. Tartósága két-három nap.

2. *Tompá vagy szélhiüdeses alak* (forma paralytica). Megelőző hasmenés után, vagy anélkül is, hirtelen süllyedése az bőnek; kevés vagy semmi hányás, kevesbé kifejlett görcsökkel hirtelenebb megkékülése a bőnek; a nyavalyának rövidebb ideigi tartósága, töbnyire halálos végződéssel. Voltak esetek, melyekben csak két óráig tartott a nyavalya és halállal végződött. Mint *utóbetegség* gyakran előfordult az ingerült alak következtében azon hagymázalakú állapot, melyet 1831-ben is gyakran láttunk s melyet úgy néztünk, mint a megelőzőt, ingerültség által okozott kimerülését az idegerőnek; ez itt is halálos volt töbnyire. Alkalmunk volt még látni, mint utókórt, a fültömirigynek (parotis) és heréknek lobos állapotját.

A holtaknak, kiket csak néznünk volt szabad, de felboncolnunk nem, arcaik és hasaik be voltak esve; a bőr sötétkék vala a könnyen mozgatható tagokon, erős ránczokat képező.

A halandósági arányt illetőleg: Gallacban, melynek mintegy 40 000 lakosa van, következő volt: ápril hó 12-től június 4-ig:

Megbetegedett choleraiban – 746

Meggyógyult – 484

Meghalt – 237

Orvoslás alatt maradt – 25

E szerint a halandóság: $35 \frac{5}{7} : 100$; következésképp kevesebb mint nálunk az 1831-ki cholera alatt.

A mi ezen évben Moldvában és Oláhországban vizsgált cholera okait illeti, tudományos meggyőződésből kénytelenek vagyunk annak is, szintűgy mint annak, mely 1831-ben uralkodott, gerjben (miasma) gyökerező eredetet tulajdonítani; a következő okokból:

1. Az idei cholera terjedése módjából. Gallacban március elején mutatkozott a nyavalya, még pedig miután darab ideig könnyű choleraforma esetek (cholérine) előzték meg. Ekkor már fordultak elő néhány kinyomottabb s halálos esetek, még pedig olyan embereken, kik a többi világgal, különösen Constantinápolyal semmi kapcsolatban nem voltak. Ilyen esetek mindég gyakrabban fordulának elő, de mindég olly családokban, kik egymással semmi közelebbi érintkezésben nem voltak. A városnak mélyebben s a Duna mentében fekvő részében tűntek azok fel először; későbbben a főlebb fekvő részekben is és ugyan azon időben a tehetősebb osztályból való egyéneknek is, kik ott szoktak lakni. Az ottani jelesebb orvosok arra bírták a kormányt ekkorig, hogy minden elzárási rendszert akadályoztasson meg és a legélénkebb közlekedés dacára, mindeddig nem mutatkozott a nyavalya Jassyban; a midőn ellenben, dacára minden elzárásnak Oláhországban, Bukarestben, hatalmasan fellépett. Oláhországban ugyanis, miután a cholera megjelent volna Galacban, mind a dunamenet határan, mind a nagyobb városok körül erős elzarasi rendszer állítatott fel. Azonban a cholera terjedésében épen azt az utat vágta magának, mellyen 1831-ben haladt f.é. a vizek hoszában. Az ezeknek mentében fekvő helyeken – csak nem mindenütt hurutjárványtól megelőzve – jelent meg a Cholera; a szabadon, de valamivel magasabban fekvő helyek, mellyek semmi veszteglő intézet (quarantaine) által nem korlátoztattak, dacára minden élénk közlekedésnek, olyan helységekkel, mellyben cholera volt, nem ritkán mentve valának e nyavalyától.

2. Ekkorig egy orvos sem halt meg choleraiban, mind a mellett, hogy gyakori érintkezésben voltak cholérás betegekkel; holott ragályszülte

betegségeknel harmadrészüket rendesen áldozatul esik. Még betegápolók is csak olyan helyeken kapták el a cholérát, melyek a nyavalya gerjből kifejlődésének kedveztek. Gallacban az egészséges fekvésű katona kórházban még akkor sem estek cholérába a betegápolók miután abból a borból ittak, melyben a cholera betegeknél alkalmazott illatos füvek melegítették fel.

3. Gallacban tapasztalták, hogy a nyavalya dühösebb lett midőn déliszél fúj.

4. Midőn Oláhország szélén mentünk a gőzősen, csaknem az egész hajószemélyzet, velünk együtt, érzett nyomást a gyomorban, alhascsikarást, könyebb hasmenéssel; s ezek leginkább azon tájakon voltak észrevehetők, melyekben – mint később tapasztaltuk – a cholera leginkább keményen lépett fel.

Az előhozott tények nem arra mutatnak, hogy az említett betegség ragály által terjed. Igaz ugyan, hogy Galacban, némelly sajátzerűleg épített régi faházakban, melyeknek szennyes, szűk szobái tömve voltak lakosokkal, jöttek elő tetszőleg ragály szülte esetek; - tetszőleg mondom, mert kevés óra alatt követték egy más a lebetegedések, melyek azonban éppen azért hihetőleg ugyan azon gerji forrásból eredtek, mint a mely kifejlődésének a hely anyira kedvező volt.

A mi az orvosi bánást illeti nem is említvén az oláhországban siker nélkül megkísérlett zárrendszert, Gallacban a következő két rendelés tétetett:

1. Egy cholera kórház felállítása, melybe a betegek csak a maguk kérésére vétettek fel;

2. A nagyon tömött népességű helyekről a lakosok máshová rendeltettek.

A gyógyítást illetőleg, az orvosok azt hitték, hogy igen jó sikerű az érvágás, noha ennek alkalmazása után sokan elhaltak. E mellett gyakran adták az Ipecacuanhat teljes és tört adagban. Gallacban nem ritkán adatott magistérium Bismuthi, noha éppen a halálos ravaton lévők legnagyobb részének nyújtott azon gyógyszer. *A Gallaci orvosok leginkább magasztalták az olyan borral való párolgatásokat, melyben illatos füvek, hyosciamussal vegyítve, áztattak* volt.

Giurgievóban az orvosok különösen a Mákonyal (opium) *vegyített légfejtő portól* (pulvis aerophorus) láttak jó sikert.

„Árpád” gőzősen, egy férfínál, kit igen erősen fogott a cholera, végtagjai meghidegültek s megkékültek, érverése kicsinyi s alig érezhető lön, - először egy adag Ipecacuanhát, azután Spirit. Dal. Ammoniaci

anisatus-t, minden ½ órában 20 cseppet adtunk s örömmel láthattuk a beteg meggyógyulását.

Dr. Eckstein Frigyes

Látta 1848-iki július 1-ső

Réczey Imre

*

Câteva cuvinte despre holera răsăriteană din acest an,
așa cum s-a manifestat ea în Țara Românească și Moldova

Cel care scrie aceste rânduri, fiind solicitat de către Ministerul maghiar pentru ca, în tovărășia prietenilor săi, medicii Tormay și Plósz, să examineze holera [izbucnită] în Țara Românească și Moldova, consideră oportun ca, în chestiunea amintită, împreună cu prietenii săi, să comunice, în avans, rezultatele investigațiilor făcute la Giurgiu și Galați, respectiv pe vapor, în speranța că acestea vor fi de folos în cazul în care respectiva boală va izbucni și în patria noastră.

Aceasta a izbucnit în Galați, în luna martie 1848, la Giurgiu însă, în decursul aceluiași an, ea și-a făcut apariția la mijlocul lunii mai. Aici, mai mult timp, au fost inactive acele boli care, în perioada amintită, obișnuiau să își facă simțită prezența; cu puțin timp înainte de apariția holerei, a izbucnit o epidemie de gripă (Grippe). Boala s-a manifestat în ambele locuri, mai ales prin următoarele două forme:

1. *Forma iritată* (forma erethifica) cu manifestări de amețală, sughiț, diaree frecventă și eliminare de lichid în formă acidă prin vomă. Acolo unde se manifestă sub formă de diaree, se poate vedea un fel de dejecție cu bulbuci; urina se elimină în cantitate puțină; la picior se manifestă spasme puternice, la fel ca și în cazul degetelor de la picioare. Acestea din urmă erau, adesea, separate unul de celălalt și foarte greu se puteau împreuna din nou. Pe lângă aceasta s-a mai putut observa *stare de anxietate, teamă, convulsii puternice* ale trupului. Privirea era caracteristic rigidă, bolnavul neputând să prindă vreun obiect. Pe mâni și pe picioare, pielea se albăstrea, iar, pe degetele de la mână, se formau riduri lungi. Vocea era specific răgușită. Pulsul era și el slab și abia dacă se mai simțea. Limba era rece, abdomenul tras spre interior. Niciun simptom extern. Durata era de 2-3 zile.

2. *Forma paralică sau apoplexie* (forma paralytica). După o diaree prealabilă sau chiar și fără aceasta, brusc, se produce pierderea puterii. Voma se manifestă puțin sau deloc, iar spasmele nu sunt atât de puternice; se produce albăstrirea bruscă a pielii; boala durează mai puțin și, cel mai

frecvent, se termină cu deces. Au fost cazuri în care boala a ținut doar două ore, conducând apoi la moarte. Ca și variantă de boală mai veche, deseori s-a întâmplat ca, în urma formei iritate, să apară cea de tifos pe care, în anul 1831, deseori am văzut-o și pe care am privit-o la fel ca și pe precedentă: epuizarea pricinuită prin iritarea sistemului nervos; și aici, în cele mai multe cazuri, s-a ajuns la deces. Am mai avut ocazia să vedem, ulterior, forma inflamată a testiculelor, precum și inflamația sub formă de otită (parotis).

Pe cei decedați, doar noi am avut voie să îi vedem, dar nu să îi și disecăm. Fețele și abdomenul le era tras. Pielea a devenit închisă, iar pe membrele ușor de mișcat s-au făcut riduri puternice. În ceea ce privește rata de mortalitate, în Galați, unde există aproape 40.000 de locuitori, aceasta a fost următoarea: din 12 aprilie până în 4 iunie:

s-au îmbolnăvit de holeră	746
s-au vindecat	484
au murit	237
au rămas sub supraveghere medicală	25

Conform acestor date, mortalitatea este de 35 5/7/100, în concluzie mai puțin ca la noi în timpul holerei din anul 1831.

În ceea ce privește cauzele holerei examinate în acest an, în Moldova și Muntenia, din convingere științifică, nu ne este cu puțință ca, similar celei ce a dominat în anul 1831, s-o punem pe seama miasmei, din următoarele motive:

1. După modul de extindere a holerei din acest an se poate spune că, la Galați, boala a apărut la începutul lui martie, aceasta după ce, o bucată de vreme, s-au impus forme ușoare de holeră (cholerina). Atunci au apărut deja câteva cazuri pronunțate de deces la acele persoane care nu au avut nicio legătură cu restul lumii, mai ales cu cei de la Constantinopol. Asemenea cazuri au apărut des, însă mereu în acele familii care nu au avut, în prealabil, niciun contact apropiat. Acele cazuri de îmbolnăvire s-au impus, la început, în cadrul orașului și în părțile de-a lungul Dunării; mai târziu s-au manifestat și în părțile mai de sus, astfel că, în tot acest răstimp, boala a fost prezentă inclusiv la persoanele aparținând claselor superioare ce obișnuiau să locuiască acolo. Iluștrii medici de aici au cerut în prealabil guvernului să renunțe la orice formă de izolare și, în ciuda celor mai intense comunicații, boala tot nu a apărut la Iași. Când, din contră, s-a trecut la carantină, în Țara Românească, la București, boala s-a impus puternic. Tot în Țara Românească, după ce holera a început să se manifeste la Galați, atât în jurul Dunării, cât și în jurul celor mai mari orașe, s-a stabilit carantina. Însă holera s-a extins pe același drum pe care l-a urmat și în anul 1831, adică, se știe, de-a lungul apei. În locurile plasate aici, aproape peste tot, în prealabil, s-a manifestat o epidemie de gripă, urmată apoi de holeră.

În general, în locurile situate ceva mai sus, care nu au fost îngrădite prin nicio carantină, în ciuda unei comunicații intense cu acele zone unde era holeră, nu în puține cazuri, acele locuri au fost ferite de această boală.

2. Până acum, niciun doctor nu a murit din cauza holerei. Cu toate acestea, ei au fost deseori în contact cu cei bolnavi de această maladie, iar o treime din bolile apărute din cauza acestei infecții s-au terminat cu deces. Cei care se îngrijeau de bolnavi, doar în acele locuri au contactat holera unde boala s-a dezvoltat din miasmă. La Galați, în spitalele situate pe locuri igienice, cei care se îngrijeau de bolnavi nici măcar atunci nu au luat boala după ce au băut din același pahar cu vin în care au încălzit pentru cei bolnavi ierburile aromate.

3. La Galați am constatat că boala a fost mai agresivă când bătea vântul dinspre sud.

4. Când am mers pe la hotarele Țării Românești, pe vapor, aproape întreg personalul a simțit o apăsare în stomac, durere abdominală, diaree ușoară. Acestea s-au resimțit mai degrabă în acele ținuturi unde, așa cum mai târziu am experimentat, holera s-a impus puternic. Aspectele prezentate nu scot în evidență că boala amintită s-ar extinde prin infecție. E adevărat că, la Galați, în unele case vechi de lemn, construite în mod specific, în camere înguste, murdare, pline cu locatari, s-au ivit, în mod cert, cazuri de infecție. Spun în mod cert deoarece, în decurs de puține ore, au urmat și îmbolnăvirile una după alta. De aceea este de crezut că ele s-au datorat aceleiași surse de miasmă, aceasta mai ales în condițiile în care locul respectiv era favorabil pentru dezvoltarea bolii.

În ceea ce privește tratamentul medical, nici nu mai amintim despre carantina fără succes din Țara Românească. La Galați, s-au dat următoarele două ordine:

1. Înființarea unui spital pentru cei bolnavi de holeră, în care cei în cauză să fie luați doar la cererea lor.

2. Locuitorii din spațiile prea populate să fie duși în altă parte.

Legat de vindecare, medicii au crezut că e foarte bună flebotomia, deși, după adoptarea ei, mulți au murit. Pe lângă aceasta, ei au administrat adesea Ipecacuan în doză completă și parțială. La Galați s-a încercat cu Magisterium Bismuthi, deși mulți au decedat din cauza aceasta. Tot ei au considerat ca fiind un leac bun inhalarea cu vin în care au pus ierburile aromate amestecate cu hyoscyamus. La Giurgiu, medicii au văzut succesul în tratamentul cu opium amestecat cu praf pentru desfundarea căilor respiratorii.

Pe vaporul „Árpád” unui bărbat lovit puternic de holeră, extremitățile membrelor i s-au răcit, iar apoi i s-au albăstrit, pulsul îi era mic și abia dacă i se mai simțea. La început i-am dat o doză de Ipecacuan, apoi

Spirit. Sal. Ammoniaci anisatus, toate la intervale de jumătate de oră 20 de picături și, cu bucurie, am putut vedea vindecarea bolnavului.

A văzut [consemnat] pe data de 1 iulie 1848

Dr. Eckstein Frigyes

Réczey Imre
Secretar

Copie. M.O.L. Budapesta. Fond. G. P., nr. 8621/1848. Foto: 29542-29547.

72.

[Cluj, după 1 iulie 1848]¹

A belügyminister úrnak!

Folyó hó 1° napján kelt jelentésem nyomán azon igen kedvetlen tudósítással kell kezdeni leveletem, miszerint a székelyek kiindulni még folyvást vonakodnak, mire mehetek velök, e napokban fog eldőlni.

Ellenszegülésök a vélöki eddigi ferde bánásnak s újabb bujtogatásoknak következménye.

Oláhországból s Havasalföldről újabb tudósításunk nincsen annál, mellyet Pap Sigmond által küldö a kormányzó a Nádor ö Fenségének.

A nevezett egyén s Gál Sándor megteendették ez ölta vélem is közlött jelentéseiket; -alig ha nézeteik s javasolataik teljesen helyesek, én legalább nem fogom mindenkben követni tanácsaikat.

A toborzások iránt megtétettek a rendelések,- hogy fel se akadjanak s célszerűen folyanak, gondjaim közé tartozand.

A minster elnök s hadi minster e tárgyú s időközben megérkezett rendeletei némüleg már eleget tevének fent említett tudósításomban nyilvánított kérelmeimnek,- a még hiányzókat egyebekre nézve is várom.

Holnap után Károlyvárra menyek, magamnak telyes bizonyosságot szerzendő arról, az ottani tárankból mennyire lesznek az önkéntesek fegyverrel s ruházattal ellátandók, ugyan ott rendelkezvén a hiányzók megszerzése iránt is.

A Szebenbe s Brassóba való meneteletem késöbbre köntelenítetttem halasztani, a mennyiben a kormányzó még e héten be véli rekeszthetni az ország gyűlését, a mi megtörtévnén, azonnal indul Pestre, s még az előtt kezembé szándékszik visszaérkezteíg a folyamatban levő tárgyak fonalát adni, - mi hogy mentöl előbb megtörténjen, nagyon kívánom, tagadhatatlanul a

lehetőségig jól s tapintatosan vezetvén ő nagy méltósága az itteni kényes és bonyolódott s temérdek tárgyavatottságot igénylő dolgokat.

A reformatusok synodusa tegnap nyitattott meg.

Ez mint a reformált népesség részbeni képviselője, erősen ragaszkodik az unió eszméjéhez, s ebbeli érzeteit általam is kéri ministeriumunknál azonban azzal bemutattni, miszerint óhajtana a magyarhoni protestansok részéről a vallás és közoktatási ministeriummal tartandó s augusztus 1° napjára kitűzött értekezletben, jó remény fejében előre megválasztandó képviselői által részt vehetni.

A szász nemzetnek kiküldetetésem ellen tett s a kormány abbeli eljárásában sérelmeit találó határozata, az óta felfogott Budára érkezni.

Célszerű lenne azt hallgatással mellőzni el addig, míg a helyszíneni személyes megjelenésem után a dolgok állásáról jelentést nem teendtettem; nem hiszem ugyan is hogy tetteleg merne bárki is meggátolni a kellő törvényes és mérsékleti korlátokat bizonyosan ok nélkül soha által nem hágandó működéseimben.

Fogadja legőszintébb s legigazabb tiszteletemet

B.Vay Miklós

*

Domnului ministru de Interne!

În urma raportului meu, redactat [și înaintat] în data de 1 iulie, trebuie să-mi încep scrisoarea cu o veste nu prea îmbucurătoare: [soldații] secui continuă să se împotrivească plecării din țară.

Următoarele zile vor decide la ce rezultate voi ajunge cu ei în acest sens.

Împotrivirea lor se datorează modului de tratament de care au avut parte până acum, precum și recentelor instigări.

Din Țara Românească și Muntenia alte înștiințări în afara celor trimise de guvernator prin Sigismund Pop maiestății sale palatinul, nu ne-au sosit.

Acesta [adică Sigismund Pop], precum și Gál Sándor sigur au înaintat rapoartele în cauză, din care am primit și eu.

Nu cred că părerile și propunerile lor sunt pe deplin corecte, eu cel puțin nu în toate le voi urma sfaturile.

În legătură cu recrutările s-au dat deja dispozițiile necesare, eu voi avea grijă ca ele [recrutările] să nu se împotmolească și să decurgă și eficace.

Dispozițiile prim-ministrului și ale ministrului de Război, date în acest sens, acoperă, în mare, solocitățile mele exprimate în amintita mea înștiințare, aștept însă în continuare dispoziții referitoare și la altele.

Poimâine plec la Alba Iulia, ca să mă conving personal în ce măsură poate asigura arsenalul de acolo echiparea recruților cu arme și îmbrăcăminte.

Tot acolo voi dispune și în legătură cu procurarea celor ce lipsesc [în acest sens].

În cea ce privește deplasarea mea la Sibiu și la Brașov, sunt nevoit să amân această călătorie, întrucât guvernatorul speră să încheie încă în decursul acestei săptămâni lucrările dietei [de la Cluj], după care va pleca imediat la Pesta.

În prealabil însă intenționează să-mi încredințeze supravegherea problemelor în curs.

Îmi doresc [ca aceste evenimente] să aibă loc cât mai repede.

Deși este indiscutabil că mânia sa guvernatorul a reușit să rezolve – în măsura posibilităților – bine și cu mult tact problemele delicate și complicate de aici [din Transilvania], care necesitau totodată și foarte multă iscusință.

Ieri s-a deschis sinodul calvinilor.

Aceștia, ca reprezentanții unei entități a protestanților, sunt foarte legați de ideea uniunii.

Mi-au cerut să exprim guvernului [ungar] acest sentiment de devotament al lor, cu adăugarea că ar dori să participe prin reprezentanții lor aleși din timp la consfăuirea protestanților din Ungaria ținută în data de 1 august, împreună cu Ministerul Învățămintului și al Cultelor.

Între timp, probabil a sosit la Buda petiția națiunii săsești, în care aceasta protestează împotriva trimeriei mele [în calitate de comisar guvernamental plenipotențiar] și împotriva măsurilor luate în această calitate a mea.

Ar fi oportun dacă [petiția] s-ar trece cu vederea, până când eu personal mă voi putea deplasa la fața locului, [pentru a mă convinge despre adevărata stare a lucrurilor] despre care vă voi și raporta.

Întrucât eu nu cred că cineva ar îndrăzni să mă împiedice de facto în activitatea mea, în care consider că niciodată n-am încălcat nemotivat barierele legale și pe cele ale cumpărării.

Cu cea mai sinceră și adevărată stimă

Baronul Vay Miklós

¹ Acest raport are o dată ulterioară celei de 1 iulie la care s-a mai trimis un raport.

73.

Pesta, 2 iulie 1848

Erh. am 2ten Juli 848

2 Uhr

4925 B.

A belügy ministertl

Brassó város közönségének

hobol Brassóba.

Der Minister der innern Angelegenheiten Szemere Bertalan überschickt unterm 24. Juni l.J. Z. 405 B/848 nachträglich zwei, in Bezug auf das ämtliche Regierungsblatt „Közlöny“ bereits erlassene Circular Verordnungen zu dem Ende dem Magistrat, daß sowohl betreff der Pronumerirung auf dies ämtliche Blatt „Közlöny“ und Erwählung (Ernennung) der glaubwürdigen Berichterstatter (Correspondenten) sowie rücksichtlich des darin Aufgeführten, sich der Mgt. streng darnach richten, u. ehr. Minister. vom Erfolg eiligst verständigen solle.

Die eine Circular Verordnung v. 20. May Z. 1643 B 848 lautet wie folgt:

Im Juni l.J. werde das ämtliche Zeitungsblatt der Regierung unter dem Namen „Közlöny“ erscheinen.

Dessen Inhalt wurden seyn. Regierungs Verordnungen u. Berichterstattungen, sowie Berichtigungen unrichtig (falsch) angezeigter Ereignisse.

Während dem Reichstage würde es die Verhandlungen beider Tafeln dem ganzen Umfange nach mittheilen, u. auf diese Art die Stelle der Tagbücher vertreten.

Zugleich werde es eine Abtheilung für das In- und Aus-Lande haben, worin die innern u. äußern Angelegenheiten mit besonderer Auswahl in möglicher Weitläufigkeit dargethan würden. Bezüglich der innern Mittheilungen, werde es besonders die ämtlichen Quellen benützen.

Diesen würden folgen die ämtlichen Bekanntmachungen, welche bisher theils in Zeitungsblättern, theils in Rundschreiben der Statthalterei gemacht worden. Solche seyen: die Vorladungen (Edictal Citationen) der Ehrleute, Personal-Beschreibungen, Amortisirungen der Schuldscheine, u. Namens Veränderungen.

Privat Bekanntmachungen würden, aus Schonung der Interessen anderer Zeitungsblätter nicht angenommen, mit Ausnahme derjenigen welche die Regierung zur allgemeinen Kenntniss zu bringen anordne, so z.B. wenn das Akener [?] seine Licitationen bekannt gebe.

Nachdem die Regierung ihre Verordnungen im „Közlöny“ zur allgemeinen Kenntniss bringe, u. die hierin erschienenen, verbindende Kraft besäßen, so werde die Anschaffung dieser Zeitung verpflichtend, nachstehendermaßen ausgesprochen.

Zur Pronumerirung auf diese Zeitung seyen gehalten:

1stens Jede Gerichtsbarkeit, Bezirk, Kreis in ihrer Eigenschaft als Behörden.

2stens Jede Stadt u. Gemeinde dergestalt, daß jede größere Stadt, oder Gemeinde für sich ein Exemplar besitzen, die kleineren Gemeinden aber könnten nach Maßgabe der Bevölkerung, Stellung, Lage, Post und anderer Umstände in einem Kreis gezogen werden, u. den „Közlöny“ unter sich circuliren lassen.

Die angedeutete Zusammenziehung der Kreise wird die bestehende Gerichtsbarkeit bestimmen, u. in 5 Tagen nach Empfang der gegenwärtigen Circular Verordnung die Zahl der Exemplare u. den Ort wohin solche geschickt werden, bekannt geben.

Im Hauptorte solle das Zeitungsblatt eingebunden u. ganz aufbewahrt werden, von den vorkommenden Gegenständen aber hätte der Notär das Register zu verfertigen.

Die Notäre der übrigen Kreise aber sollen die mindwürtigen od. nöthigen Angelegenheiten ins Protokoll auftragen.

3stens Der Pronumerations-Preis habe nicht die Gemeinde, sondern die Kreis Cassa, unter deren Ausgabe solcher aufgeführt werden solle, zu tragen.

Denjenigen Gemeinden deren Inwohner nicht Ungarn seyen, würde dies Blatt nicht zugeschickt werden, sondern es müßte theils die Gerichtsbarkeit dafür sorgen, daß in ihrem Mittel die ämtlichen Verordnungen übersetzt circulirt werden, theils würden solche in Folge seiner, des Ministers zutreffenden Verfügungen u. Zusicherungen in andern Sprachen erschienenen Zeitungsblättern, wenigstens im Auszuge mitgetheilt werden.

Zur Vernachrichtigung zeige er an:

1stens Alles das, was das Gesetz u. der Gebrauch bisher gegen die Abnahme einer Taxe zu publiciren angeordnet habe, würde auch im „Közlöny“ für eine Taxe veröffentlicht. Die Taxe sey demnach richtig einzusenden.

2tens Nach Empfang dieses Rundschreibens seyen die ämtlichen Bekanntmachungen an er. Minister zu richten, u. auf die Couvert anzumerken „Közlönyt Mető“ (den Közlöny betreffend).

Der Pränumerations Preis des täglich erscheinenden „Közlöny“ werde auf die vom laufenden Jahre rückständigen 7. Monate in Pesthofen pt. [?] 6, mit der Post aber auf 7 f. festgestellt.

Die andere Circular Verordnung v. 27t. May l.J. Z. 2227 B.848 lautet wie folgt:

Das ämtliche Blatt „Közlöny“ werde den 8. Juni zu erscheinen anfangen. Da nun dieses Blatt das alleinige Organ der ungarischen Regierung seyn werde, so sey es nothwendig, daß die darin bekannt gegebene werdende Nachrichten u. Berichte historische Glaubwürdigkeit besitzen. Welchem nach er. Minister, aus dem Mittel der hiesigen Gerichtsbarkeit einen solchen Berichterstatte zu verstehen bitte, welcher in alle Verhältniße der Gerichtsbarkeit eingeweiht, vermög seiner Stellung tauglich dazu sey, die Vorfälle mit allen ihren Einzelheiten u. Nuancen treu aufzufaßen, u. auch den hinreichenden Takt besitze, um die Grenzen der historischen Glaubwürdigkeit – was so sehr im Interesse der Regierung liege – genau einzuhalten. Er halte es für überflüssig zu bemerken, daß die Effectuirung des Angedeuteten, in Bezug auf die Regierung – welche sich durch den ämtlichen „Közlöny“ mit dem Volke in Berührung setze – sehr dringend sey, u. rechne er. Minister in dieser Absicht auf die kräftige Unterstützung des Magistr.

Die Berichte seyen immer unverzüglich unter dieser Aufschrift einzusenden:

„A Belügy ministeriumhoz“

„A hivatalas Közlöny számára. Budán.“

(Dem Ministerium der innern Angelegenheiten

Für das ämtliche Blatt Közlöny. Ofen.)

Die betreffenden Briefe seyen frei von der Zahlung des Postportos, welchem noch indessen nachstehende, vom Handelsministerium vorgeschriebene Vorschriften streng zu beobachten wären:

1. Die ermächtigten Individuen würden vermöge den bestehenden Vorschriften (Regeln) verpflichtet über die an das Ministerium der innern Angelegenheiten zu schickende, oder von demselben zu erhaltende

Schreiben ein Anmerkungsprotokoll zu führen; - u. solches bei jeder Aufgabe oder Uibernahme dem betreffenden Postamte oder Station zur Einschreibung vorzuzeigen.

2. Auf das erste Blatt dieses Buchleins werde dasjenige Siegel aufgedruckt, welches das ermächtigte Individuum jedesmal bei seinen Briefen gebrauche.

3. Auf die an das Ministerium zu schickenden Briefe sey anzusehen, daß solche den „Közlöny“ betreffen, u. von dem solche gesendet werden.

4. Zu diesen Berichten könnten Schriften oder Briefe fremdartigen Inhalts nicht beigeschlossen werden; im Uibertrettungsfalle würde die Taxfreiheit rücksichtlich des übertretenden Individuums aufhören.

5. Die Postämter u. Stationen würden dahin angewiesen werden, solche Briefe, bei welchen diese Vorschriften nicht genau beachtet seyen, in das Buchlein nicht einzuschreiben, u. taxfrei nicht zu expediren.

Schließlich ersehe er. Minister sobald der Berichterstatter erwählet u. derselbe sein Amt auch angenommen haben werde, dessen Namen u. bürgerliche Stellung alsogleich anzusenden, damit er das Namen Verzeichnis der Berichterstatter dem Handelsministerium behufs der den Postämtern zu ertheilenden Weisungen mittheilen könne, auch werde bemerkt, daß der Berichterstatter seine Berichte einzusenden alsogleich anzufangen haben werde.

Zuvorderst Mittelst Protocoll Auszug der 1. Collation mit dem Beyfügen mitzutheilen: daß von Seiten dieses Publicums auf 2 Exemplare dieser Zeitung zu praenumeriren seyn dürfte, weil dieselbe das Landtags Protocolle enthalte u. demnach 1 Exemplar als solches im Archiv aufbewahrt werden muß.

*

Primită în 2 iulie 1848

La orele 2

4925 B.

De la Ministerul de Interne

Către Magistratul oraşului Braşov

Ministrul Afacerilor Interne, Szemere Bertalan, îi transmite Magistratului sub nr. 405 B/1848 din 24 iunie a.c. două circulare referitoare la oficiosul guvernului „Közlöny“. În ceea ce priveşte atât prenumerarea la foaia oficială „Közlöny“ şi alegerea (numirea) reporterilor (correspondenţilor)

celor mai credibili, cât și cele prezentate în circulare, Magistratul este somat să se conformeze cu strictețe și să anunțe grabnic pe onoratul ministru asupra succesului obținut.

Prima ordonanță circulară sub nr. 1643 B'1848 din 20 mai are următorul conținut:

În iunie a.c. va apărea ziarul conducerii sub numele de „Közlöny”.

El va conține: ordonanțe și corespondențe ale guvernului, precum și erate ale unor evenimente incorect (fals) prezentate.

În timpul [desfășurării lucrărilor] parlamentului, el va relata pe larg dezbaterile ambelor table, înlocuind astfel jurnalele.

În același timp, va avea o rubrică de evenimente interne și una de evenimente externe, în care se vor ilustra selectiv, dar cât se poate de cuprinzător, chestiunile interne și externe. În ce privește comunicările interne, va utiliza îndeosebi sursele oficiale.

Acestea vor fi urmate de înștiințări oficiale, care până acum apăreau fie în ziare, fie în circulare guvernamentale. Acestea ar fi: citații (citații edictale) ale persoanelor de onoare, descrieri personale, amortizări ale înscrisurilor de datorie și modificări de nume.

Pentru crușarea intereselor altor ziare, înștiințările private nu sunt acceptate, cu excepția celor pe care guvernul poruncește să fie aduse la cunoștința generală, ca, de pildă, atunci când Akener [?] își face cunoscute licitațiile.

Deoarece conducerea își va face cunoscute în „Közlöny” ordonanțele, iar cele care apar aici dobândesc obligativitate și procurarea acestui ziar devine obligatorie.

Sunt obligate să facă abonamente la acest ziar:

În primul rând, fiecare jurisdicție, district, cerc, în calitatea lor de autorități.

În al doilea rând, fiecare oraș și comună, astfel încât fiecare oraș mai mare sau comună trebuie să dețină un exemplar, pe când comunele mai mici se pot grupa – în funcție de populația, poziția, așezarea lor și de oficiul poștal – într-un cerc, transmițând „Közlöny” de la una la alta.

Respectiva grupare în cercuri va fi decisă de autoritatea jurisdicțională, care trebuie să comunice în termen de 5 zile de la primirea acestei ordonanțe numărul exemplarelor și locul unde vor fi trimise ziarele.

În centrul zonal, ziarul va fi copertat și păstrat integral. Notarul trebuie să noteze în registru subiectele dezbătute [în fiecare număr].

Notarii celorlalte cercuri vor înregistra în protocol chestiunile minore sau pe cele necesare.

În al treilea rând, costul abonamentelor nu va fi acoperit de casa comunală, ci de cea cercuală, care va emite suma.

Nu se va trimite ziarul acelor comune ai căror locuitori nu sunt unguri. Jurisdicția trebuie să se îngrijească de traducerea și circulația ordonanțelor oficiale; de asemenea, ca urmare a dispozițiilor și asigurărilor ministrului, aceste ordonanțe vor apărea și vor fi aduse la cunoștință integral sau cel puțin în extras în ziare de altă limbă.

Pentru edificare ministrul arată:

1. Tot ceea ce legea și uzanța cereau până acum să fie publicat contra unei taxe, va apărea și în „Közlöny“ contra unei taxe. Deci taxa trebuie trimisă corect.

2. După primirea acestei circulare, înștiințările oficiale vor fi trimise onor. ministru, pe copertă menționându-se „Közlönyt Mető” (pentru „Közlöny”).

Prețul prenumerării la cotidianul „Közlöny” pentru cele 7 luni restante ale anului curent se stabilește în Budapesta la 6 pt. [?], iar prin poștă la 7 florini.

Cealaltă ordonață circulară nr. 2227 B 1848 din 27 mai a.c. are următorul conținut:

Foaia oficială „Közlöny” își va începe apariția în 8 iunie. Deoarece aceasta va fi singurul organ al guvernului ungar, este necesar ca știrile și corespondențele publicate aici să dețină credibilitate istorică. Prin urmare, onor. ministru îl roagă pe un asemenea corespondent din sânul jurisdicției de aici, inițiat în toate problemele juridice și apt prin poziția lui să redea fidel spețele în toate amănuntele și nuanțele lor, care, de asemenea, posedă suficient tact, să se mențină strict în limitele credibilității istorice – ceea ce este în interesul guvernului. Este superfluă observația că efectuarea celor indicate este imperios necesară din punctul de vedere al conducerii care, prin intermediul lui „Közlöny“, intră în legătură cu poporul, iar în această intenție a sa onor. ministru se bazează pe sprijinul puternic al Magistratului.

Correspondențele vor fi trimise neîntârziat pe această adresă:

„A Belugy ministeriumhoz“

„A hivatalas Közlöny számára. Budán.“

(Ministerului Afacerilor Interne

Pentru oficiosul „Közlöny”, Buda.)

Respectivele plicuri sunt scutite de plata porto-ului poștal. Trebuie însă respectate cu strictețe următoarele prescripții ale Ministerului de Comerț:

1. Persoanele împuternicite sunt obligate ca, pe baza prescripțiilor (regulilor), să țină un protocol de însemnări al tuturor scrisorilor trimise Ministerului Afacerilor Interne ori primite de la acesta; ele trebuie să prezinte protocolul spre înregistrare oficiului ori stației poștale la fiecare expediere sau primire.

2. Pe prima pagină a condicii va fi imprimat sigiliul utilizat permanent în scrisorile sale de persoana împuternicită.

3. Trebuie să se țină seama ca scrisorile trimise Ministerului [de Interne] să privească ziarul „Közlöny“ și să se noteze de cine au fost trimise.

4. Corespondențelor nu li se pot asocia scrieri sau scrisori cu alt conținut; în caz de nerespectare, persoana care a încălcat prevederea încetează a fi scutită de taxă.

5. Oficiile și stațiile poștale sunt avizate să nu înregistreze în condică scrisorile care nu se conformează cu precizie prescripțiilor de mai sus și să nu le expedieze fără taxe.

În fine, onor. ministru așteaptă ca, de îndată ce corespondentul a fost ales și și-a preluat funcția, să i se trimită numele și poziția socială a acestuia, pentru a putea comunica lista cu numele corespondenților Ministerului comerțului, astfel încât acesta să dea indicațiile cuvenite oficiilor poștale. Se precizează, de asemenea, faptul că, neîntârziat, corespondenții trebuie să înceapă să-și trimită corespondențele.

Cele de mai sus se aduc la cunoștință în baza extrasului de protocol al primei colățiuni, cu adăugarea că publicul de aici se va abona la 2 exemplare din acest ziar, deoarece ziarul conține protocoalele Dietei și, prin urmare, 1 exemplar trebuie păstrat în arhivă.

Copie. SJAN Brașov. Fond Magistrat. Nr. 2811/1848. Foto: 31933-31934.

74.

Pesta, 2 iulie 1848

Az országgyűlés megnyitásának rende
Julius 5-kén 1848

Július 4-én reggeli 10 órakor úgy a képviselők, mint a felsőház tagjai teremökben összegyűlnek.

Az alsóházban a legkorosabb tag elfoglalja az elnöki, a hat legfiabb tag a jegyzői széket, és sorshuzás útján 11 tagból álló küldöttség alakittatik.

A felsőházban szinte a legkorosabb tag foglalván el az elnöki helyet, az elnököket kinevező királyi rendelet felolvastatik, s az elnök székébe ülén, miután a négy legifjabb tag a jegyzői kötelességet veszi át, sorshuzás útján 11 tagból álló küldöttség alakíttatik.

A küldöttségnek tagjai az elnökök és jegyzők is.

A két küldöttség szónokot választván Ő Fenségénél mint királyi biztosnál és Ő Felsege képviselőjénél július 5-én, d.e. 10 órakor, a várban udvarol és tisztelkedik.

Ő Felsege július 5-én, délben 11^{3.4} órakor indul ki a várból, a ministerek és udvara kíséretében.

A menet sorkatonaság és nemzetőrség kettős sorai közt halad, kik a vártól kezdve a színpületi terem lépcsőzetéig leendenek fölállítva.

A lépcsőzetnél Ő Fenségét az alsó és felsőházi küldöttség fogadja.

Ennek előmenetele mellett vezetetik Ő Felsege az alsóházi terembe, hol mind az alsóház, mind a felsőház tagjai állva fogadják.

A teremben Ő Felsege beülén székébe, jobbrul és balrul a ministerektől körmyeztetvén, olvassa a trónbeszédet; felolvastatik Ő Fenségének az országgyűléshez intézett királyi kegyelmes két rendbeli leirata is, melyben Ő Fenségét mint királyi biztost az országgyűlés megnyitásával megbízni, és a törvényhozási és végrehajtási ügyekben teljes hatalommal felruházni méltóztatott.

Ekkor a miniszterelnök az országgyűlést Ő Felsege nevében megnyitottnak jelenti ki.

Ezután Ő Felsege fölkel, és a ministerek s udvara kíséretében, a két ház küldöttségének előmenetele mellett, a teremből eltávozik.

A két ház tagjai pedig teremeikben gyűlvén össze, megalakulásukkal foglalkodnak.

Kelt Budapest, július 2-án 1848

Szemere Bertalan
Belügyminister

*

Budapesta, 2 iulie 1848

Rânduiala deschiderii dietei
5 iulie 1848

În ziua de 4 iulie, dimineața la ora 10, atât deputații cât și membrii Camerei superioare, se adună în sălile lor.

În Camera inferioară, cel mai în vârstă membru ocupă scaunul de prezidiu, iar alți șase membri mai tineri pe cele de notari. După tragerea la sorți, se constituie o delegație formată din 11 membri.

În Camera superioară, de asemenea, cel mai în vârstă membru ocupă scaunul de prezidiu, citindu-se apoi decretul regal care îi nominalizează pe cei din funcția de prezidiu. Cel mai în vârstă ocupându-și așadar locul, [urmează] ca cei 4 tineri să își preia îndatoririle de notar, iar, după tragerea la sorți, se formează și aici o delegație compusă din 11 membri.

Între membrii delegației intră președinții și notarii.

Cele două delegații, alegând un orator, în ziua de 5 iulie, dimineața la ora 10, în curte, difilează salutând pe Alteța Sa ca și comisar regal, respectiv delegat al maiestății sale.

Alteța Sa, pe data de 5 iulie, după amiaza la ora 11^{3,4}, iese din cetate însoțit de miniștrii și de suita sa. Procesiunea înaintea între două rânduri formate din soldați și gardiști naționali care erau dispuși încă din cetate și până la treptele clădirii teatrului.

La trepte, Alteța Sa este întâmpinată de către delegațiile camerelor inferioare și superioare. Este condus apoi cu această procesiune în sala Camerei inferioare unde, la fel ca și în Camera superioară, membrii îl primesc ridicându-se în picioare.

În sală, Alteța Sa, ocupându-și locul și înconjurat fiind în dreapta și în stânga de miniștri, citește mesajul tronului.

Se citesc apoi cele două milostive rescripte ordinare regale înaintate Dietei de către maiestatea sa, prin care îl însărcina pe Alteța Sa cu deschiderea Dietei în calitate de comisar regal, rescripte cu care l-a înzestrat pe Alteța Sa cu putere deplină în chestiuni legislative și executive.

Atunci premierul, în numele maiestății sale, declară deschisă Dieta.

După aceasta, Alteța Sa se ridică și, însoțit fiind de miniștri și de curte, alături de delegațiile celor două camere, iese din sală.

Membrii celor două camere se adună în sălile lor și se ocupă de constituirea lor.

Dat la Budapesta, 2 iulie 1848

Szemere Bertalan
Ministru de interne

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. Az. 1848-49-i Minisztériumi Levéltár. Belügyminisztérium, f.n.

Pesta, 2 iulie 1848

Nagyméltóságú gróf s királyi főkormányzó, kegyelmes Uram!

E folyó év május 31^{án1} és június 2^{án2} excellentiádhoz felterjesztett alázatos jelentéseim összeköttetésébe szerencsém magas tudtára adni excellentiádnak, hogy minek utána Pestre érkeztem és ő császári királyi főherceg Nádor és király helyettesnek legkegyelmesebb jóváhagyásával szeretett urunk királyunkhoz Innsbruckba mentem a román nemzeti küldöttséggel és az ide mellékelt ./ legfelsőbb királyi választ kaptam volna, visszatérven Pestre, ahol is felsőbb ministeriális rendelet következtébe az országgyűlésén maradok, a hazának közérdekében lenni ítélem az ide ./ kapcsolt főpásztori körlevelemet a papságomhoz s híveimhez kibocsátani.

Miről is legalázatosabban tudósítván excellentiádat s tapasztalt kegyébe ajánlva, hódoló mély tisztelettel öröklök excellentiádnak legalázatosabb szolgálja.

Pesten, 2^{ik} július 1848

Saguna András
keleti püspök

*

Preamărite domnule conte și guvernator regal, milostive domn!

În conexiunea rapoartelor mele umile din 31 mai¹ și 2 iunie² a.c. înaintate excelenței voastre, am onoarea să aduc la înalta cunoștință a excelenței voastre că, după ce am sosit la Pesta și am plecat cu cea mai milostivă aprobare a palatinului și locțiitorului regal la Innsbruck, la iubitul nostru rege, împreună cu delegația națională românească, și am primit cel mai înalt răspuns regal anexat aici, m-am întors la Pesta unde rămân la dietă, în urma înaltului ordin ministerial. Iar pentru a lucra în interesul patriei, consider că trebuie să emit către clenul și credincioșii mei circulara episcopală atașată aici.

Înștiințându-vă despre acestea, cu cea mai mare umilință, și recomandându-mă grației voastre constatate, cu adâncă și devotată stimă rămân veșnic al excelenței voastre cel mai umil serv.

Pesta, 2 iulie 1848

Andrei Șaguna
episcop ortodox

¹ Vezi vol. V, doc. nr. 108.

² Vezi vol. V, doc. nr. 143.

76.

Cluj, 2 iulie 1848

Tisztelt Belügyminiszter Úr!

Azon hír, miszerint az orosz már beütött volna Oláh és Moldvaországokban, alaptalan. Moldváról maga a herceg Sturdza terjesztgette ezt, hogy ezáltal maga uralmát mindinkább szilárdíthassa. Az erdélyi főkormányzóhoz a jászai consultól szinte érkezett e tekintetben tudósítás, miről az ide levélben tesz jelentést öfensége nek.

A brassói oláh újság ügyeink barátja leend. Én vele egyezkedésre léptem. Az egyezkedés tartalmát személyesen közlendem.

Az erdélyi oláságnak igen rosszul esik, hogy a 'székely katonák hajaikat nyírják és hol szerit tehetik, megcsúfolják. Tordára nem is bátorzkodnak bejönni tulajdon természetnyei eladása végett. Illy körülmények között nem volna csoda, ha reactio is történnék, de nem leend, én erről jótállok, mert megszüntével az oknak, az okozat is elmarad. Én a királyi biztost, Vay Miklós urat figyelmeztettem ezekre, azt javallván, hogy a székely katonákat Abrudbánya vidékéről, hol megfordulván bajt s zavart nem tapasztaltam, a tordaiakkal egyesítse és úgy állomásozza további rendelésig Kolozsvárra – a tisztelt biztos úr ezt jónak és tanácsosnak találta.

Itt Erdélyben az oláság a magyarok irányában másképp áll, mint Magyarhonban. Nálunk *humanitás és méltányosság* uralkodik, de itt ezeknek ellenkezője. Elmellőzik mindenütt az oláhokat és iniuriazzák, a magyarok azonban mégsem annyira, mint a szászok.

A magyarok között is itt elég bujtogató, sőt több, mint az olá – ezek itt már csendesen vannak. Azokkal, kiknek legnagyobb behatásuk van, legtöbbnyire mindegyikkel személyesen beszéltem. Szebenben Fulé¹, kiknek a nem egyesültekre legnagyobb behatása van, a mi emberünk. Én reményfnyújték neki, hogy azon esetre, ha Saguna innét más helyre transzferáltatik, ha szótöbbséget nyerend, püspök lesz és ezt vélekedésem szerint ex ratione status meg is érdemli.

Vége csekély személyemre vonatkozólag bátor vagyok őszinte nyilvánítani, miszerint életem legszebb és legérdekesebb percei közé számítom azokat, melyekben hazámnak hasznos szolgálatokat tehetem. De ha akarom, pedig szilárd akaratom ez, miszerint hathassak célszerűleg a nagy sokaságra, nekem nem volna tanácsos továbbá is fogalmazónak megmaradni. Nekem ugyan szükségem van hivatalra, de megvallom, hogy szinte szégyenlettem elmondani alkalmazásomat – és miért? Azért, nehogy alkalma legyen az ellenségnek felbujtogatni az oláhokat azzal, hogy a magyarok az oláhoknak csak az asztalról lehulló morzsákat osztogatják. Status szempontjából tekintem én az egész dolgot és nem mellelegessérből. Bocsánat ezen őszinte nyilatkozatért.

Ki mély tisztelem mellett vagyok belügyminister úrnak alázatos szolgálója.

Kolozsvár, 2 július 1848.

Papp Sigmond
kövárvidéki követ

*

Mărite domn ministru de Interne!

Acea veste cum că rușii ar fi intrat deja în Țara Românească și Moldova este neîntemeiată. Despre Moldova, însuși prințul Sturdza a zvonit aceasta ca, prin ea, să își consolideze și mai bine propria domnie. La guvernatorul din Ardeal a sosit de la consulul din Iași înștiințare în această privință, despre care relatează maiestății sale în scrisoarea aici alăturată.

Ziarul românesc din Brașov este de partea cauzei noastre. Eu am început tratativele cu el. Subiectul tratativelor ți-l voi comunica personal.

Românilor din Ardeal le cade foarte rău că soldații secuî le tund părul și, cum au ocazia, își bat joc de ei [de români]. Nici nu îndrăznesc să intre la Turda ca să își vândă propriile produse. În asemenea circumstanțe, n-ar fi de mirare dacă ar izbucni rebeliunea, dar aceasta nu se va întâmpla, despre aceasta garantez, căci, odată cu încetarea cauzei, dispare și efectul. Eu i-am atras atenția comisarului gubernial, domnul Vay Miklós, asupra acestora, propunându-i ca pe soldații secuî din ținutul Abrudului – unde învățându-mă n-am sesizat probleme și tulburări – să-i unifice cu cei de la Turda și așa să staționeze la Cluj, până la noi dispoziții. Onoratul domn comisar a găsit [această propunere] bună și oportună.

Aici în Ardeal, românii se situează pe altă poziție față de maghiari, față de Ungaria. La noi domnește omenie și echitate, dar aici este contrariul.

Pe români îi neglijează peste tot și îi jignesc, dar maghiarii nu chiar așa de tare ca sașii. Și între maghiari sunt aici destul de mulți instigatori, ba mai mulți ca români – aceștia sunt deja liniștiți [românii]. Cu cei mai mulți, care au influența cea mai mare, am stat de vorbă personal. Fulea din Sibiu¹, care are influența cea mai mare asupra neuniților, este omul nostru. Eu i-am dat speranțe ca, în cazul în care Șaguna va fi transferat în altă parte, va deveni episcop dacă va obține majoritate de vot; și, după părerea mea, aceasta o merită *ex ratione status*².

În sfârșit, referitor la persoana mea neînsemnată, îndrăznesc să declar sincer cum că consider cele mai frumoase și dulci clipe ale vieții mele acelea în care am putut face servicii importante patriei mele.

Dar dacă aș vrea, și de fapt aceasta este voința mea neclintită, să am influență eficace asupra mării mulțimi, nu ar fi oportun să rămân și pe mai departe concepist. Eu, de fapt, am nevoie de slujbă, dar mărturisesc mi-a fost aproape rușine când am spus care este funcția mea – și de ce? ca nu cumva să-i dau dușmanului ocazia să instige românii cu faptul că ungurii distribuie între români doar firimiturile căzute de la masă. Eu privesc toată problema din punctul de vedere al statului, și nu din interes întâmplător. Îmi cer scuze pentru această declarație sinceră.

Cel care rămân cu stimă adâncă al ministrului de Interne serv umil
Cluj, 2 iulie 1848

Sigismund Pop
Deputat al Chioarului

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. Az 1848-1849-i Minisztériumi Levéltár. Belügyminisztérium. nr. 578/1848. E. Foto: 848-849.

¹ Este vorba de Moise Fulea, președinte interimar al Consistoriului ortodox de la Sibiu.

² Din rațiune de stat.

77.

Cluj, 2 iulie 1848

A cs. kir. honi főhadi parancsnokság tiszt. elnökségéhez

Gróf Kun Gothárd újonnan kinevezett Hunyad megyei főispánnak hozzám intézett két rendbeli előterjesztéseit, mellyek egyike szerint az egész megyében eláradt békétlenség szomorú következményekkel kitörhetése megelőzése tekintetéből a kormánya alá bizott megyébe még egy század

katonasăgôt kër beszăllítatni s az állandólag azon megyében fekvő losădi szélbeli lovas – s rákosdi gyalog katonasăg elöljáróihoz valamint áltăljăban a megyében s a közel Szăszvăros székében tanyăső katonasăg tisztjeihez olly szoros parancsolatot kívăn kiadatni, hogy minden hivatalos felszólításra magokat segítséğül felajănlani ne vonakodjanak, a măsik szerint pedig, miután a jelen körülmények elmulthatatlanul igénylik az egyszer măr oda tavaszkor kiszăllított századnak újbóli vissza küldését, annak sürgetőleg kirendelése iránt intézkedném, - eredetileg visszavărás mellett olly hivatalos megtalălással van szerencsém a t. c. elnökséğnek ált tenni: miszerint a folyamodó főispăn azon jogban, mellyel măs főispănok is felruhăztattak, tétessék részessé az által, hogy a megyéjében fekvő katonasăg kellőleg utasítandó tisztjei felszólítására hallgatni, s ott, ahol a törvényes rend fenyegettetnék, egyet értőleg közremunkălni igyekezzenek; a megyéből kivitt századot pedig, mivel most annak illendő beszăllításáról, élélmezéséről és székségesekkeli ellătásáról az ismételt főispăn kezekedik, ha lehetséges mielőbb az irt megyébe rendelni ne terheltessék.

Kolosvărt júlus 2^{kăn} 1848.

*

Stimatului prezidiu al Comandamentului armatei supreme a țării imperiale și regale

Cele două rapoarte ordinare înaintate mie de căt-re nou-numitul comite suprem al comitatului Hunedoara, contele Kun Gothárd, rapoarte dintre care unul cere ca, pentru preîntâmpinarea răsândirii în întreg comitatul a neliniștii cu consecințele cele mai triste, în cadrul comitatului pus sub conducerea lui, să se trimită încă o companie de soldăți, iar superiorii armatei de pedestrași din Răcăștie, respectiv compania de călăreți din zona de graniță de la Jeledinți, la fel ca și ofițerii armatei stabiliți în scaunul Orăștie din apropiere, vor primi ordinul ca, la fiecare solicitare oficială, să nu ezite să ofere ajutor. Celălalt raport arată că, întrucât împrejurările actuale o necesită fără întârziere, compania trimisă deja acolo în decursul primăverii, deși plecată, trebuie să revină urgent. Prin umare, pe lângă aceasta, am șansa să prezint prezidiului următoreea concluzie: comitele suprem petiționar să beneficieze de acel drept cu care și alți comiți supremi de comitat au fost investiți, prin umare ofițerii corespunzător instruiți ai armatei din comitatul său să binevoiască să asculte de apelul pe care îl lansează, iar acolo unde ordinea legală este amenințată, să se străduiască să colaboreze în bună înțelegere. Legat de compania luată din comitatul său, în condițiile în care de

transportarea ei corespunzătoare, de hrănirea ei, precum și de asigurarea celor necesare mai sus numitul comite suprem este responsabil, dacă se poate, să nu întârzie să dispună aceasta pentru comitatul amintit, în timpul cel mai scurt posibil.

Cluj, 2 iulie 1848

Concept. M.O.L. Fond. G. Pr., nr. 1772 E/1848.

78.

Cluj, 2 iulie 1848

Az országos karok és rendek elnökének

Nemes aranyosszéki dombrói szélbeli huszár katona közönségnek eredetileg idefogott, a hazai fő hadi parancsnokság elnökségének múlt június hó 27^{kén} 25129¹ szám alatti átírása útján vett óvás tételét, miszerint állítólag ezen közönséget illetett, de különböző időkben részint elidegenített, részint erőszakkal elfoglalt bizonyos határ részekre nézve ősi székely tulajdonosi jogaitak jövőre is fenn kívánják tartani az által, hogy ez az országos jegyzőkönyvbe szóról szóra beigtattassék, nagy méltóságodnak szokott tárgyalás végett van szerencsém álttenni.

Kolosvárt, július 2^{kán} 1848.

*

Președintelui Stărilor și ordinelor [Dietei]

Am onoarea de a vă transpune, în original, petiția comunității militare de husari grăniceri din Dumbrava, aflată în nobilul scaun Arieș, împreună cu rescriptul Comandamentului suprem din țară, dat în 27 iunie sub nr. 25.129, în care aceștia cer menținerea în continuare a dreptului strămoșesc secuiesc asupra acelor părți de hotare care, în diferite epoci, au fost ori înstrăinate, ori ocupate cu forța. Totodată cer ca această doleanță a lor să fie înregistrată, cuvânt cu cuvânt, în procesul verbal național.

Cluj, 2 iulie 1848

Concept. M.O.L. Budapcsta. Fond. G. Pr., nr. 1777 E /1848.

¹ Vezi vol. VIII. Doc. 22.

Cluj, 2 iulie 1848

Felséges Királyi Fő Igazgató Tanács,

Múlt év karácson hó 13-án 14.800 szám alatt költ rendelése következtetésében – a Kolosvár várossában felállított ujjanci bé sorozó bizatmány által hetenként bésorozott – s felküldettni parancsolt ujjanci kimutatást ide mellékelve bé mutatom tisztelettel maradtam

A Felséges királyi fő igazgató tanácsnak

Kolozsvár, Sz. Jakab hó 2-án 1848

Alázatos szolgálja
Szabo Josef
tart. biztos

*

Mărite Consiliu administrativ superior regal,

Pe data de 13 decembrie anul trecut, ca urmare a ordinului emis cu nr. 14.800 în orașul Cluj, s-au făcut recrutări săptămânale prin intermediul comisiei stabilite acolo. Prezint, atașând aici, specificarea privind recruții pe care ați și poruncit s-o trimit, rămânând cu stimă

al Consiliului administrativ superior regal,

umil serv,
Szabo Josef
comisar provincial

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P., f.n.

[Cluj, înainte de 3 iulie 1848]

Magyar Borzási közlakos Gergely Josef jelen folyamodásánál fogva panaszoja, miként volt földes ura Ajtai András ez előtti években jobbagy telke után tartozó 5 darab földjeit el vévén, az úri szolgálatot éppen azon menységbe vette fel rajta, mintha el vett földel mind birtokába lettek volna.

Mire való nézt kéri a K[irályi] Fő kormányt, hogy elvett földei vissza adattatása iránt hathatósan rendelést tétetni parancsolyon.

*

Locuitorul de rând, Gergely József din Boziaș, în prezenta petiție, se plânge că fostul lui moșier, Ajtai András, în anii precedenți, i-a luat cele 5 parcele de pământuri, ce-i reveneau după sesia iobăgească, în continuare însă l-a obligat la prestarea serviciilor urbariale de parcă aceste pământuri ar fi fost încă în posesia lui.

Petiționarul se adresează Guberniului cu rugămintea ca acesta să dispună [moșierului] retrocedarea pământurilor luate.

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P., nr. 8075 Urb. 334/1848.

81.

Sibiu, 2 iulie 1848

Prea onorate domnule!

Aflându-mă bolnav, nu sunt în stare a-ți scrie mai pe larg, precum îmi era dorirea. Astăzi primirăm o înștiințare de la Insbruck că măria sa d. episcop Șaguna cu 13 deputați de nou să înfățișară la maiestate, unde fuseră de tot bine primiți și, așternându-și peticiunile maiestății sale, le ascură de nou naționalitatea și toate dreptățile politice, după dânsa întemeierea școalelor și altele, din fundul statului ca și la alte nații ale altor confesiuni.

Scrisoarea e cu datul din 23 iunie. Se mai recomandă maiestatea sa și în viitoriu credința statornică către tron și Coroana Ungariei, precum și ascultarea către acel ministerium, viețuirea în pace cu conaționaliștii etc.

Domnul meu, primește și cercetează alăturatul articol în privința dețimelor, îndreptează-l după plăcere și de vei chibzui a fi vreun folos, binevoește a-l publica fără întârziere.

Cu acestea, cerând iertăciune, rămân pentru totdeauna a prea on[oratei] domniei tale umilit și sincer serv și amic,

Miklós

Sibii, 2 iulie [1]848

Original. Bibl. Acad. Rom. București. Ms. Rom. 1000, f. 225.

Braşov, 2 iulie 1848

Hochlöbliche k. Landesregierung!

Es hat der hiesige Ober Zehend Kommissair Jacob Papp am 1ten Juli l.J. eine an ihn gelangte h. Thesaurariats Verordnung vom 24ten Juni l.J. Z. 6214/848 dem unterfertigten Oberrichter vorgelegt, mittelst welcher ihm aufgetragen worden, den Fiscal Zehenden auch in diesem laufenden Jahr von den hiesigen Districts Bewohnern zu erheben.

Da nun aber laut dem 6ten Gesetz Artikel des heurigen Siebenbürgischen Landtags im 2ten, 3ten und 4ten Punct die Entrichtung der Zehend Gebühr auch auf Sachsenboden auf ewig aufgehoben, und blos den ewangelischen Geistlichen ausnahmsweise nur noch auf das heurige Jahr, und auch dies nicht unterm Titel des Zehendens, sondern als Besoldung zu erheben belassen worden, und die hiesigen Districtes Gemeinden sich diesem landtäglichen Beschlusse zufolge von der Zehendlast um so mehr befreit halten, als laut dem mittelst des h. Gubernial Erlaßes vom 7. Juni l.J. G.Z. 7273/Urb. 249 publicirten 4ten Gesetzes Artikel des heurigen Siebenbürg. Landtages auch die Zehend Abgabe Verpflichtung der nunmehr zu freien Leute erhobenen, bisherigen Unterthanen bereits vom 18ten Juni l.J. aufgehört hat, so sieht dieser Magistrat verpflichtet, Einer Hochlöblichen k. Landes Regierung seine Besorgniß – daß, wenn der Zehenden demungeachtet von den Distriktes Ortschaften durch den Fiscus erhoben worden wollte, eine allgemeine Widersetzlichkeit und Aufruhr zu befürchten ist, – mit der gehorsamsten Bitte mitzutheilen, womit Hochdieselbe bei der noch bevorstehenden Er[?] Zeit möglichst beschleunig das h.k. Landes Thesaurariat zu bewegen geruhen wolle, von der Forderung des Zehendens um so mehr abzustehen, als widrigenfalls die traurigen Folgen nicht abgesehen werden können.

Die wir mit vollkommenster Hochachtung zu geharren die Ehre haben, Einer Hochlöblichen k. Landes Regierung

gehorsamste Diener
der Kronstädter Magistrat
Johann Albrichsfeld,
Ob Richter
Friedrich Riemer,
Notair

Kronstadt am 2ten Juli 1848.

Onorat Guberniu crăiesc al țării!

Comisarul superior al zeciuiei din localitate, Iacob Papp, a prezentat judei suprem la 1 iulie a.c. dispoziția din 24 iunie a.c., nr. 6214/1848, parvenită lui din partea înaltului Tezaurariat, prin care este însărcinat să ridice și pe anul în curs de la locuitorii districtului zeciuiala fiscală.

Conform articolului legii nr. 6 a actualei diete transilvane, la punctele 2, 3 și 4, efectuarea dării zeciuiei este desființată pentru totdeauna pe Pământul Săsesc, lăsându-se, în mod excepțional și numai în anul acesta, ridicarea ei de către clericii evanghelici, și aceasta nu sub denumirea de zeciuială, ci ca salarizare a lor, în vreme ce comunele districtului se consideră, în baza deciziei dietale, scutite de sarcina zeciuiei, cu atât mai mult cu cât, conform articolului de lege nr. 4 a actualei diete transilvane, publicat în ordonanța gubernială din 7 iunie a.c. nr. Gub. 7273/urb. 249, obligația predării zeciuiei de către supușii de până acum, deveniți oameni liberi, a încetat încă din data de 18 iunie a.c.. Din aceste motive, Magistratul se vede nevoit a comunica onoratei conduceri a țării îngrijorarea sa, anume că, dacă în pofida celor de mai sus, fiscul va ridica zeciuiala din localitățile districtului, este de temut o rezistență și o revoltă generală, rugând respectuos [conducerea țării] ca aceasta să determine cât mai grabnic înaltul Tezaurariat c.c. să se abțină de la solicitarea zeciuiei, cu atât mai mult cu cât, în caz contrar, tristele consecințe nu pot fi prevăzute.

Avem onoarea de a rămâne ai preacinstitei conduceri a țării

slujitori supuși,

Magistratul Brașovului

Johann Albrichsfeld, jude suprem

Friedrich Riemer, notar

Brașov, 2 iulie 1848.

Original. M.O.L. Budapesta. Fond G.P., nr. 8285/1848.

83.

Brașov, 2 iulie 1848

Löblicher Magistrat!

Dem uns im Wege der Polizei Direction zugestellten verehrlichen Magistratual Auftrag unter M.Z. 2210/848 zufolge nehmen wir uns die

Freiheit, über das hier rückangeschlossene Gesuch der Marie Eheweibes des wegen seiner schlechten Conduite zum Rekruten gestellten Vasile Zamfir aus der oberen Vorstadt, um Entlassung dieses ihres Ehemannes von der Militärflicht gehorsamst zu berichten:

Zufolge dem bestimmten Auftrage des Löbl. Magistrats unter M.Z. 493/848 wurde auch Vasile Zamfir, laut dem angeschlossenen Berichte des Ehrl. V Stdt Hauptmanns Chrestels u. dem diesem Berichte beigegebenen Zeugnisse der Nachbarschafts Vorsteher Michael Daniel, Andrée Iuon Lupán u. Martin Gökel, welches Zeugniß durch viele anwesende Nachbarn mündlich bestätigt worden ist, von seinem Eheweib getrennt lebt u. dasselbe, ebenso wie seinen eigenen Vater u. Bruder oft mißhandelt hat, zur nothwendigen Correction zum Rekruten gestellt, um für seine Nachbarn u. eigener Familie Ruhe zu schaffen. Da sein Eheweib wohl einsieht, daß ihrem Ehemann durch seine Stellung zum Rekruten kein Unrecht geschehen ist, worüber dasselbe selbst auch nicht geklagt hat, so hat auch sie blos um dessen Visitation bei dem hohen Superarbitris gebeten, in der Meinung, daß er wegen strupirter (?) linker Hand zum Militärdienst untauglich sei.

Aus dem Vorhergehenden wird sich Ein Löblicher Magistrat überzeugen, daß, wenn auch Zamfir vom Militär entlassen würde, derselbe seine gewohnte Lebensweise fortsetzen u. seiner Familie u. Nachbarn wieder zur Überlast gereichen würde, während andererseits dessen moralische Besserung durch militärische Disciplin allein wach gehalten werden kann.

Übrigens berufen wir uns auf unseren unterm 30t Mai l.J. Einem Löblichen Magistrat untergesetzten Bericht über die Recruten Joseph Leiter u. Johann Tatar, in welchem über die Art u. Weise der Stellung sowohl dieser beiden als auch des Vasile Zamfir zu Recruten als umständlich bereits vorgestellt ist u. woraus erhellte, daß der nemlichen Rekrutenstellung keineswegs, wie die Bittstellerin angibt, Neid, Raube oder Verläumdungen im Spiele waren, sondern daß die gefertigte ganze Commission mit aller möglichen Unpartheilichkeit nur dem Eingangs erwähnten Magistratual Auftrage pflichtgemäß Folge geleistet hat.

Hochachtungsvoll verharrend, Eines löblichen Magistrats

gehorsamste Diener

die Kronstädter Conscriptions u. Loos Ziehungs Commission,

Joseph Trausch, Pol. Director.

Johann (?)

Lukas Gräser (?)

Friedrich Franz Zickelius

Franz Ziegler

Kronstadt, den 2. Juli 1848 (1)

*

Onorate Magistrat!

Ca urmare a însărcinării primite, prin intermediul direcțiunii poliției, de la onoratul Magistrat, sub nr. mag. 2210/1848, îndrăznim a raporta cu supunere următoarele, în legătură cu cererea aici anexată a Mariei, soția lui Vasile Zamfir din suburbia de sus, recrutat datorită proastei sale conduite, de eliberare a soțului ei din serviciul militar.

În urma însărcinării onoratului Magistrat cu nr. 493/1848, conform raportului stimatului căpitan al suburbiei, Paul Chrestels, și în baza mărturiilor fruntașilor vecinătății, Michael Daniel, Andrei Ion Lupan și Martin Gökel, anexate acestui raport și confirmate verbal de mulți vecini prezenți de față, Vasile Zamfir, care trăiește despărțit de soția lui și i-a maltratad adeseori atât pe aceasta, cât și pe propriul său tată și frate, a fost luat ca recrut spre a aduce liniștea în mijlocul vecinilor și al propriei sale familii. Întrucât soția lui recunoaște că, prin recrutarea soțului ei, nu s-a produs nicio nedreptate, lucru de care ea nici nu s-a plâns, ea a rugat doar pe înaltul superarbitru să aibă dreptul la vizitarea soțului ei, fiind de părere că, datorită mâinii stângi [oloage?], el nu este apt pentru serviciul militar.

Din cele precedente, onoratul Magistrat se va convinge că, chiar dacă Zamfir ar fi eliberat din armată, el și-ar continua obișnuitul său mod de viață și ar ajunge iar o povară pentru familia și vecinii săi, câtă vreme, pe de altă parte, singura modalitate de a ține trează îndreptarea sa morală este numai prin disciplina militară.

În fine, facem referire la raportul nostru înaintat onoratului Magistrat la 30 mai a.c., cu privire la recruții Joseph Leiter și Ion Tătar, în care s-a prezentat deja în amănunt modul de recrutare a acestora, precum și a lui Vasile Zamfir și din care rezultă că, în cazul respectivelor recrutări, nu a fost în joc niciun fel de invidie, tâlhărie, defăimare, așa cum susține reclamanta, ci de faptul că amintita comisie a dat curs, cu toată imparțialitatea posibilă, însărcinării magistratuale, menționate la început.

Rămânem cu stimă ai onoratului Magistrat

slujitori supuși,
comisia de conscriere și tragere la sorti,

Joseph Trausch, directorul poliției

Johann [?]

Lukas Gräser [?]

Friedrich Franz Zickelius

Franz Ziegler

Johann Christoph Bömches

Michael Schonz [?]

Michael Friedrich Damner [?]

Brașov, 2 iulie 1848¹

Original. M.O.L. Budapesta. Fond G.P. nr. 8954.

¹ Sub data de 15 iulie 1848, judele suprem din Brașov, Johann von Albrichsfeld, trimite Guberniului transilvan de la Cluj dosarul referitor la plângerea soției lui Vasile Zamfir, cu următoarea notă:

8954/848

Hochlöbliche k. Landesregierung!

In Erledigung der h. Verordnung vom 28. April l.J. Zahl 5163, betreffend das Gesuch der Marie, Ehefrau des wegen seiner schlechten Konduite zum Rekruten gestellten Vasile Zamphir aus hiesiger Ober Vorstadt, wegen Entlassung ihres Ehemannes von der Militärpflicht, nehmen wir uns die Freiheit, den Bericht der über dieses Gesuch angeschlossenen hiesigen Beschreibungs und Losziehungs Commission nebst dessen 2 Beilagen Einer Hochlöblichen k. Landesregierung unter Rückschluß mehrgedachten Gesuches in der Anlage zu übermachen.

Die wir mit vollkommener Hochachtung zu verharren die Ehre haben

Einer Hochlöblichen k. Landesregierung

gehorsamste Diener

der Kronstädter Magistrat

Johann Albrichsfeld, Ob Richter

Friedrich Riemer, Notair

Kronstadt am 15. Juli 1848

8954 1848

Preaonorat Guberniu c.e.!

Spre rezolvarea înaltei dispoziții din 28 aprilie a.c., nr. 5163, referitoare la plângerea Mariei, soția lui Vasile Zamfir din suburbia de sus a Brașovului, recrutat din pricina proastei sale conduite, de eliberare a soțului ei din serviciul militar, îndrăznim să trimitem preaonoratului Guberniu c.e. alăturat raportul asupra acestei cereri întocmit de comisia de recrutare și tragere la sorți din localitate, împreună cu plângerea menționată și cu două anexe.

Rămânem cu cea mai deplină stimă

Ai onoratului Guberniu c.e.

slujitori supuși,

Magistratul brașovean,

Johann Albrichsfeld, jude suprem

Friedrich Riemer, notar

Brașov, 15 iulie 1848

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P., nr. 8954.

Braşov, 2 iulie 1848

8957/848

Löbliche Polizey Direction

Auf die eine, von der hohen Landesstelle zur Information herabgelangten Beschwerde der hiesigen Maria Iuy Vasile Zamphir betreff ihres Mannes Vasile Zamphir welcher als Vagabund zum Löblichen Militär gestellt worden, von Einer Löblichen Polizey Direction unter dem Nro 774/848 zur Äußerung übergebener Beschwerde habe ich die Ehre folgende Erklärung zu geben.

Zeuge des Berichtes die 2 Ehrsamten Oberkronstädter Nachbarschaft und deren beyden würdigen unterfertigten Nachbar Vorsteher, nicht minder der mündlichen Äußerung der walachischen Geistlichen, nöthigen falls auch der Polizey Protocole, wo Vasile Zamphir mehr male vorkommt, was alles unter dem Vorsitze Einer Löblichen Polizey Direction und der beygegebenen Comission ja reichlich erwogen wurde, war es für diesen unkurablen Taugenichts wirklich ein Heil, und für sein späteres Leben ein Glück, daß er in eine gute Schule kam, deshalb muß es mich sehr wundern wie seine Frau, welche ihres Lebens über dreißig stets in Lebens Gefahr erschlagen zu werden, mit ihren Kindern zu ihren Eltern geflüchtet, dieses Bittgesuch zur Entlassung ihres Peinigers aufsetzen lassen konnte, und bringt mich unwillkürlich auf den Gedanken, daß dieses aber nicht von ihr, sondern von seinen Anverwandten geschehen.

Nebst beygebogenen Zurückstellung der oberwähnten Beschwerde, verharret mit der vorzüglichsten Hochachtung und Ergebenheit,

Einer Löblichen Polizey Direction

Gehorsamster Diener,

Paul Chrestels,

Kronstadt, den 2ten July 848

*

8957/1848

Onorată direcțiune a poliției!

Cu privire la plângerea Mariei lui Vasile Zamfir, sosită aici spre informare de la forurile superioare, respectiv de la onorata direcțiune a poliției, sub nr. 774/1848, referitoare la bărbatul ei Vasile Zamfir, vagabond, care a fost dus la armată, am onoarea de a da următoarea declarație:

Martorii raportului [sunt] cei doi onorabili frunțași ai vecinătății Brașovului de sus și cei doi stimați frunțași subsemnați ai vecinătății, de asemenea declarația verbală a clericilor români, la nevoie și protocoalele poliției, unde Vasile Zamfir este menționat în mod repetat. Toate acestea au fost evidențiate din belșug sub președinția onoratei direcțiuni a poliției și a comisiei arondate. Pentru acest incurabil pierde-vară a fost o adevărată salvare, iar pentru viața sa ulterioară un noroc că a intrat într-o „școală” bună [la armată]; de aceea, mă miră foarte tare cum se face că nevasta lui, care întreaga ei viață de peste 30 [de ani] a fost mereu în pericol de moarte din pricina bătăii și, împreună cu copiii, a fugit la părinți, a putut depune această rugămintă de eliberare a călăului ei, ceea ce mă duce, involuntar, la gândul că aceasta nu a venit din partea ei, ci din partea neamurilor lui.

Înapoiez alăturat sus-amintita plângere și rămân cu cea mai deplină stimă și devotament,

al onoratei direcțiuni a poliției

supus servitor,
Paul Chrestels,

Brașov, 2 iulie 1848

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P., nr. 8957.

85.

Brașov, 2 iulie 1848

Erh. am 2. July 848
2846/848

Die k. Landesregierung überschreibt unterm 24. Juny G.Z. 7785.

Nachdem der über die Wahl der zu dem am 2. July l.J. zu Pesth abzuhaltenden Reichs Tag zu entsendenden Abgeordneten verfaßte 2ter Landtags Artikel allhöchsten Orts bestätigt u. in der Landtags Sitzung v. 23. Juny publicirt wurde, so werde im Nachhang zu der Verordnung v. 7. Juny Z. 7147 dem Mgst aufgetragen, im Sinne des mit gemeinten Gubl Verordnung übersendeten Artikels die Wahl ohne allen Verzug vorzunehmen.

Gutachten. Nachdem der Mgst auf die von S.k. Hoheit, dem Palatin Erzherzog Stephan zur M.Z. 2764/848 erfloßenen dringenden Vorladung der Abgeordneten auf die am 2t d.M. zu eröffnenden Landtag in Pesth es für

seine Pflicht ersehen hat, die Wahl alsogleich vorzunehmen, u. das Ergebniß deren in heutiger Sitzung in Verhandlung kommen wird, so ist dadurch vorliegende h. Verordnung erledigt, u. soll nur noch die städtische Wahlbürgerschaft vom obigen Inhalt verständigt werden.

Schobeln

*

Primită la 2 iulie 1848
2846/1848

Înaltul Guberniu crăiesc al țării adresează la 24 iunie sub nr. Gub. 7785.

După preaînalta sancționare a articolului de lege nr. 2, referitor la alegerea deputaților ce vor fi trimiși la parlamentul ce se va deschide la Pesta pe 2 iulie a.c., și după anunțarea sa publică în ședința dietală din 23 iunie, în anexa ordonanței din 7 iunie nr. 7147, Magistratul este însărcinat ca, în sensul articolului de lege transmis de amintita ordonanță gubernială, să purceadă imediat la alegeri.

Aviz. La citarea insistentă a deputaților la deschiderea dietei de la Pesta din 2 iulie luna curentă, venită din partea înălțimii sale crăiești, arhiducele palatin Ștefan, sub nr. Mag. 2764/1848, Magistratul a considerat de datoria sa desfășurarea imediată a alegerilor, al căror rezultat va intra în dezbatere în ședința de astăzi. Astfel, înalta dispoziție este soluționată, conținutul ei urmând a fi adus la cunoștința cetățenilor electori orășenești.

Schobeln

Original. SJAN Brașov. Fond. Magistratul Brașovului. nr. 2846; Foto: 31.929.

86.

Dumbrăveni, 2 iulie 1848

Nádor István főherceg Úrhoz
Fenséges Főherceg Nádor Úr!

Midőn a haza veszedelemben lenni képzeltek, a jó honfi elfelejtkezve, minden bárminémű visszonyairól és öszveköttetéseiről, siet azt megmenteni, vagy az édesanya elhunytával velle együtt vérezni s lehet-e

ezen jó honfitól rossz néven venni, hogy az édesanya megszabadítása vagy azzal együtt halni óhajtása vágyától lelkesítette minden földi más kötelekeiről megfeledkezett?

Nem, fenséges nádor úr! A jó fiúnak szent kötelessége az édesanyának, kinek vérével táplálkozott, kinek emlőin ápoltatott, felhagyva minden földi más öszvekötetésekkel, segítségére rohanni s azt védelmezve dicsően élni vagy vele együtt meghalni.

Ezen erény szülte kötelességet követte a Württemberg nevet viselő honi huszárezered azon százada, mely közelebbi időkben a szomszéd Lengyelhonban volt állomásáról, a hazát veszedelemben lenni képzelve, minden rendelésen és előrei hírtételen kívül kevés órák alatt a honba termett, azt a képzelt véstől megmentendő vagy velle együtt elvérzendő.

Tudjuk mi, fenséges nádor úr, miszerént ezen hős század jelen ténnyé a katonai fegyelemmel meg nem egyeztethetik – de kérdjük, midőn a haza, a mindnyájunkat anyai vérével és emlőjén táplált jó anya veszedelemben van, szabad-e parancsokra várni? Nem kötelességünk-e mindnyájunknak bárminő parancs és felhíváson kívül annak megmaradására mindent elkövetni? Avagy azon századnak tulajdonítható-e hibául, miszerént a haza veszedelembé létiről balul értesítettet?

Mi erősen meg vagyunk győződve, hogy azon század jelen, a katonai fegyelemmel ugyan meg nem egyeztethető ténnyé nem megrovást, de méltánylást igénylő tény, s ezen meggyőződésünknel fogva császári királyi fenséged előtt alázatos tisztelettel esedezőnk, méltóztassék a mondott század ezen mindenesetre honszeretetet tanusító tényét atyai kegyes szemekkel elnézni s ezeknek netalán történendő fenyítésével a hon iránti hűséget másokon el nem fojtani. Kik egyébiránt örökös tisztelettel maradunk császári és királyi fenségednek alázatos szolgálai.

Erzsébetváros, július 2^{án} 1848.

Az erzsébetvárosi tanács és közönség

*

Către palatinul principe Ștefan
Alteța voastră domnule principe palatin!

Când patria se află în pericol, bunul patriot, uitând de toate relațiile sale individuale, se grăbește pentru a o salva sau pentru a se jertfi împreună cu ea. Prin urmare, nu se poate lua în nume de rău că acest bun patriot a uitat de tot ceea ce-l leagă de pământ și își exprimă adeziunea la salvarea patriei sau hotărârea de a muri cu patria.

Nu, preaînălțate domnule palatin. Fiul cel bun are sfânta datorie de a se grăbi în ajutorul mamei care l-a alăptat, are datoria de a lăsa la o parte toate celelalte îndatoriri pământești pentru a o salva sau pentru a muri împreună cu ea.

Compania regimentului de husari Württemberg a urmat tocmai această datorie născută din virtute, atunci când, în ultimul timp, a părăsit locul de staționare din Polonia și a venit în patrie în câteva ore, fără a da știre cuiva în prealabil, văzând-o în pericol, cu hotărârea de a contribui la apărarea ei sau a muri cu ea.

Preaînălțimea voastră domnule palatin, știm bine că fapta acestei companii viteze nu concordă cu disciplina militară, dar ne întrebăm: când patria, mama noastră dulce, care ne-a alăptat este în pericol, este oare permis să așteptăm ordine? Nu suntem datori cu toții de a face totul pentru salvarea ei, chiar fără ordine și chemări? Sau este, oare, vina acestei companii că a fost informată greșit despre pericolul care, chipurile, amenință țara?

Suntem convinși că fapta acestei companii, deși contrară disciplinei militare, nu merită condamnare, ci, mai degrabă, recunoștință? Pornind de la această convingere a noastră, vă rugăm cu umilință pe înălțimea voastră să priviți cu îndurare părintească faptul care dezvăluie în orice caz iubirea de patrie a companiei în cauză și să nu o amenințați cu pedeapsă pentru a nu suprima patriotismul altora.

Rămânem în veci cu respect față de înălțimea voastră cezaro-crăiască.

Dumbrăveni, 2 iulie 1848

Consiliul și comunitatea din Dumbrăveni

Concept. SJAN Brașov. Fond. Arh. Oraș Dumbrăveni. Nr. dos. 21/1848. Foto: 6990-6992.

87.

Băița de sub codru, 2 iulie 1848

A közös bükki erdőben némely mosóbányai és ilyésfalvi lakosok által tett lázas megtámadások, legeltetések kinyomozására Mosóbányára kiszállván, munkálkodásunk ugyan megkezdettük, de az itteni zavar s féketlenség nagyszerűsége miatt azt tovább folytatni reánk nézve bátorságosnak nem tartottuk. Ugyanis a vizsgálódás alkalmával közbeszólólag Henter Károly haszonbérelő úr panaszolván, hogy a mélyen

tisztelt királyi biztos és főispán báró Wesselényi Miklós úr május 18-án bizottmány gyűlésileg kimondott rendelete ellenére is volt szolgáló emberei, ámbár erre általa több ízben felszóllíttattak, restantialis napszámjaikat teljesíteni nem akarják. Ennek folytán egynéhányan, kik jelen voltak, előnkbe hívatván, megrendeltük, hogy az ily tartozásaikat teljesíteni kötelesek.

Miután ők kimondották, hogy azt tenni nem fogják soha, mivel a pap nékiek levélből azt olvasta, hogy 15-ik martiustól szolgálni nem tartoznak. Egy polgárt küldöttünk el a pap után, megkérni, hogy azon írással együtt jöjjön el szállásunkra. Erre a pap izenetképpen válaszolá, hogy ő csak azon esetben jelenik meg, ha írásban hívjuk. Azt is megtettük. S megjelenvén, az írást a nép között sebesen oláh nyelven felolvassván, bármennyire kértük is, hogy magyarázna belőle valamit – „nem tartozom véle” – felelvén – hazament a nép rivalgása között, midőn hallható vala: „csakugyan csókolni való ez a mi papunk, hogy a vármegye tisztje minden fütttyentésére, míg írásban nem hívjuk, meg nem mozdul”.

Igy a nép, melyet mi hazavonulni gondoltunk, a papnál még többen is összegyűlvén, hol az egész napon illyésfalvi Pap Mihály fia László tartózkodott, mint bizonyosan tudjuk, magát felpántlikázva elkezdett magának jegyzőt választani. Most már elegendő erőt érezvén magok körül, mintegy másfél százból álló néptömeg rohanja meg – notarius! notarius! magas kiabálások között – tisztí szállásunkat. S egynéhányan szobánkba bejövén, kívánák tőlem, hogy a múlt heteken általok megválasztott jegyző helyett most tüstént illyésfalvi Pap Lászlót, - mert mi megfogadtuk, úgy mond, a régi fizetésre, ne szóljon a vármegye a mi dolgunkba - most tüstént tegyem jegyzőjükké, - a mondott Pap László is a néptömeg közepén állva. E helység jegyzői hivatala állását megmagyaráztam így: Tisztelt Polgárok! Engemet mint szolgabíró az első alispán úrnak felpanaszoltak, hogy a jegyzői választásokban önkényűleg s a ti választási jogotok sérelmével jártam el. Az alispány úr kiküldötte hozzám a vádat feleletre, én a napokban felelni fogok, s az illető helyre beadandom. És akkor ítélni fog benne az alispány úr, és ha újabb választást rendel, bizonyosok lehettek benne, hogy a lesz a jegyzőtök, kit fogtok választani. Nem várjuk az alispányi választ sem, nekünk most kell, tegye nekünk most meg Pap Lászlót, - kiabálta a felbőszült néptömeg – mert mi ötet fogadtuk meg. Nagy zaj és kiabálás lévén, ismét felszólítom őket magokat békésen viselni. De már ekkor mellőzve minden szeréniséget, a felbőszült nép betölul a szobánkba s kimondotta, hogy ők tőlem kívánják, mert... Így, tisztelt első alispány úr, kényszerítve voltam törvényt szegni, amennyiben a nagybizottmányi gyűlés a

jegyzői fizetést meghatározta, kényszerítve voltam törvény ellen is Pap Lászlót kimondani, különben életem forog veszedelemben. Képtelenek voltunk munkálatunkat félbenhagyni, mert nem valánk bizonyosok abban, hogy nem kell-e e pillanatban a felbujtogatott nép áldozatává lenni. És most a felpántlikázott s ingerült tömeg vivatok között a közellévő papi lakba vonult, hol a pálinka nagy mértékben lett hordásának az estve csak azért szakadt vége, hogy más és harmadik napon azt tovább folytathassák. Mely miatt bármi rendelkezésünkre ezentúl a falusbírón és egy eskütten kívül egy embert is elővenni képesek nem valánk.

Ily felbujtogatott nép között a törvény megtestesült halott, ily körülményekben felsőbb rendeletek teljesítésére kiszállott tisztviselő játék és nevetség tárgya, a mai nehéz időkhöz képest, midőn rendelkezéseit nincs ki teljesítse, sőt élete van veszedelemben, felelősön el nem járhat. Azért alázatos tisztelettel kérjük a tisztelt első alispány urat, méltóztassék mielőbb a bujtogatók kinyomozását illő küldöttségről s a felbojdukt nép lecsendesítésére katonai erőről rendelkezni, s a fejtelenségszülte és ily nagy fokra hágott merész engedetlenséget a rendkívüli időkhöz képest gyökeresen orvosolni, a bizonyosan kiviláglandó bujtogatókat szigorúan büntetni.

*

Ne-am deplasat la Băița de sub Codru în vederea investigării atacurilor vehemente și a pășunatului ilegal, comise în pădurea comună din Bic de către unii locuitori din Băița de sub Codru și Băsești.

Dar, din cauza proporției tulburărilor și a desfrâului de aici, am considerat că, prin continuarea acestei investigații, ne periclităm propria siguranță.

În timpul desfășurării investigației, arendașul Henter Károly s-a ridicat la cuvânt și s-a plâns că slujitorii săi [foștii iobagi], în ciuda dispoziției haronului Wesselényi Miklós, expusă în 18 mai la adunarea generală comitatensă, nu vor să-și efectueze zilele de robotă restante, deși li s-a cerut acest lucru în repetate rânduri.

Ca urmare, i-am convocat în fața noastră pe cei câțiva prezenți acolo, spunându-le că sunt obligați să-și îndeplinească aceste datorii. Ei au declarat că nu vor presta nicicând aceste sarcini, întrucât preotul lor le-a citit dintr-o scrisoare că, începând cu 15 martie, nu mai au aceste obligații. Am trimis un cetățean după preot, chemându-l la sălașul nostru și să aducă cu el și scrisoarea respectivă; acesta însă ne-a transmis că va veni numai dacă va fi chemat în scris. I-am îndeplinit dorința și preotul a și venit. A început să citească oamenilor adunați o scrisoare scrisă în limba română, dar foarte

repede. L-am rugat să ne explice și nouă ceva din acea scrisoare, ne-a răspuns că nu este obligat. După citirea acesteia, preotul s-a întors acasă în ovațiunile poporului. Din mulțime se auzea: „preotul nostru este de milioane, nu sare la niciun fluierat al dregătorilor comitatensi, vine numai dacă îl cheamă în scris”.

Noi am crezut că poporul va pleca acasă, dar nici vorbă, s-au adunat la casa preotului unde se afla toată ziua băiatul lui Mihai Pop din Băsești, Vasile. Precum știm sigur, s-au împodobit cu panglici și au început să-și aleagă notar. Și, simțindu-se acum destul de puternici, o mulțime formată din aproximativ 150 de oameni a năvălit asupra sălașului nostru dregătoresc, strigând cu gură mare: notar! notar! Unii dintre ei au intrat în camera noastră și mi-au pretins să-l numesc imediat notar pe Vasile Pop din Băsești, în locul celui ales de ei cu câteva săptămâni înainte, pentru că: „noi l-am prevăzut deja cu vechiul salariu, iar comitatul să nu se amestece în treburile noastre.”

Numitul Vasile Pop se afla și el în mijlocul mulțimii.

În ceea ce privește funcția de notar al acestei localități, eu am încercat să le explic situația, în felul următor: „Onorați cetățeni! Eu, în calitate mea de jude nobiliar, am fost pârât la d-l prim vicecomite, că am procedat arbitrar în alegerea notarului, știrbindu-vă dreptul de alegători. D-l vicecomite mi-a trimis acuzația voastră, așteptând de la mine un răspuns. Îi voi răspunde în zilele următoare, înaintând răspunsul la locul respectiv. Și atunci d-l vicecomite va decide, și, dacă va ordona o nouă alegere, puteți fi siguri că notar va fi cel pe care îl veți alege.”

„Noi nu așteptăm răspunsul vicecomitelui, noi acum vrem notar, numiți-l imediat pe Vasile Pop, pentru că noi pe el l-am ales”- striga mulțimea înfuriată. Făcându-se mare gălăgie, i-am rugat din nou să se poarte mai pașnic, mai liniștit.

Dar în acea clipă, mulțimea înfierbântată, lăsând la o parte orice modestie, a năvălit în cameră, declarând că așteaptă numirea de la mine ...

Astfel, stimate d-le vicecomite, am fost obligat să încalc legea și, prin omiterea ei, să-l numesc notar pe Vasile Pop, cu atât mai mult cu cât adunarea generală comitatensă a fixat deja salariul notarului; în caz contrar, viața mea ar fi fost periclitată.

Am fost nevoiți să întrerupem și [investigația], întrucât n-am fost chiar siguri că, în acea clipă, nu vom ajunge victimele mulțimii instigate. Pe urmă, mulțimea agitată și împodobită cu panglici, prin strigăte de „să trăiască”, s-a deplasat la casa parohială aflată în apropiere, unde băutura se servea în cantitate mare. Aceasta, ca și ziua însăși, s-au sfârșit doar pentru a

continua în zilele următoare. În această stare a lucrurilor, noi nu am putut să contactăm niciun om, în afara judeului sătesc și a unui jurat.

Pentru o mulțime instigată în acest mod, legea moare. În asemenea circumstanțe, dregătorul deplasat în vederea îndeplinirii ordinelor superioare devine ținta jucăriei acesteia și se face de râs; nimeni nu-i îndeplinește dispozițiile, mai mult, viața lui este periclitată – ca atare nu poate proceda responsabil.

De aceea vă rugăm, stimate prim-vicecomite, să dispuneți trimiterea unei comisii corespunzătoare pentru cercetarea instigatorilor și a unei forțe armate în vederea liniștirii poporului agitat. Vă rugăm să binevoiți a lua măsuri în vederea tratării radicale a nesupunerii, izvorâtă din anarhie și ajunsă la așa proporții, pedepsindu-i sever pe instigatorii ce vor ieși cu siguranță la iveală.

Ember Győző, *Iratok*, ... p. 226-227. *Concept oficial*. M.O.L. Budapesta. Fond. Az. 1848/49-es Miniszteriumi Levéltár. Belügyminisztérium. Nr.1-248/1848.

88.

Iași, 2 iulie 1848

Yassy le 2 Juillet 1848.

N 2449 14 юли [1848].

Monsieur le Comte,

Je me fais un devoir d'expédier par la poste de demain une dépêche à l'adresse de Votre Excellence, que Mr. de Kotzebue m'a transmise sous cachet volant, et qui renferme des détails curieux et intéressants sur les événemens qui se sont succédés à Boucarest. depuis l'époque où le Pr. Bibesco a résigné le pouvoir.

Mais une lettre de Mr. de Kotzebue du 30 Juin. donc de quatre jours plus fraîche que la dépêche précitée, et que je viens de recevoir dans l'instant même, contient des nouvelles de la plus grande importance.

Les membres du gouvernement provisoire en Valachie faisaient les braves et parlaient de résistance, tant qu'ils ont crû que la Russie les laisserait faire et n'interviendrait pas. On peut dire que tous les écarts du parti révolutionnaire, tant en Moldavie qu'en Valachie, ont eu leur origine dans l'idée, généralement répandue dans des Principautés et accréditée avec complaisance par les consuls étrangers, que les Russes n'oseraient

pas franchir la frontière. Du moment où l'on s'est convaincu que cette supposition n'avait aucun fondement; du moment où l'on a connu à Boucares l'arrivée de notre avant-gard à Burlad, - la scène a complètement changé de face. Les cocardes tricolores ont commencé à disparaître; l'Ispravnik de Fokschany, qui s'était gravement compromis, a quitté son poste et en fin les membres du gouvernement provisoire on pris la fuite, emportant avec eux tout l'argent comptant, qui se trouvait dans les caisses de l'état. Ils ont manifesté l'intention de se retirer sur la cime des monts Carpathes et de veiller de là sur les destinées de leur patrie. Au départ du courrier on s'occupait à Boucares de l'établissement d'un gouvernement provisoire, ou Kaïmakamie, sur les bases fixées par le Règlement Organique.

Mr. de Kotzebue attendait d'heure en heure une communication officielle de la part du Métropolitain Néophyte, avec une relation circonstanciée des derniers événements, et il est possible qu'il me fasse parvenir sa dépêche encore avant le départ de la poste.

Vous voyez donc, Monsieur le Comte, qu'il a suffi de l'apparition des troupes russes en Moldavie, pour faire tomber ce gouvernement révolutionnaire, qui prétendait représenter le vœu du pays. Toutes les nouvelles qui ont été débitées sur une force auxiliaire, que tantôt les Transylvains, tantôt les Hongrois enverraient au secours de leurs frères en Valachie, n'ont, selon mon opinion, aucun fondement réel, et les meneurs du parti révolutionnaires les ont mises en circulation pour se donner du courage à eux-mêmes et à leurs adhérents. - Ne savons nous pas que dans ce moment même les Hongrois se trouvent engagés dans une lutte sérieuse avec les populations slaves de la Croatie et de l'Esclavonie? Et quant à la Transylvanie, elle est peuplée de trois races différentes, qui ont des intérêts opposés et qui ne feront jamais cause commune en faveur des Valaques. - Je ne veux pas dire pour cela que quelques corps francs ne pénètrent en Valachie, tant du côté de la Hongrie, que de la Transylvanie, mais ce ne sera jamais un pareil ramassis d'aventuriers, qui pourra mettre obstacle aux succès de nos armes.

Le gros de notre corps d'armée se trouve en avant de la ville de Burlad. - Les troupes turques, d'après ce que m'a dit Talaat-Effendi, sont arrivées à Matchine et passeront probablement demain le Danube à Galatz, avec l'aide d'un bateau-à-vapeur que le gouvernement Ottoman a nolisé à cet effet. Enfin, Monsieur le Comte, je crois dès aujourd'hui pouvoir considérer la révolution comme à demi-vaincue en Valachie et il s'agit maintenant de débattre la question et de savoir, ce qui reste à faire pour rétablir l'ordre légal momentanément troublé.

Mr. de Kotzebue me demande de le munir d'instructions relativement à son retour à Boucares, ainsi qu'à l'attitude qu'il aurait à observer vis-à-vis du prince Bibesco, si celui-ci voulait dès à présent venir reprendre les rênes du gouvernement.

Quant au premier point je me propose d'engager Mr. de Kotzebue de retourner à Boucares, dès qu'il pourra le faire sans danger pour sa personne et aussitôt qu'il saura d'une manière positive, *que le gouvernement révolutionnaire s'est dissous et que les rênes du pouvoir se trouvent entre les mains d'une Kaimakamie, formée d'après les principes du Règlement Organique*. Par son séjour au chef-lieu du gouvernement, Mr. de Kotzebue sera plus à même d'en régulariser la marche, et de tenir le Ministère *Imperial* au courant des événemens. Je pense aussi qu'il doit insister avec force pour *que les colonels Odobesco, Solomon et Gorbatzky soient réintégrés dans leurs commandemens, afin d'empêcher la désorganisation complète de la milice Valaque*.

Pour ce qui regarde la rentrée du Prince Bibesco au pouvoir, je ne voudrais pas sur ce point préjuger les déterminations du Cabinet *Imperial*, et j'ignore également si le Prince Bibesco consentira à reprendre les rênes du gouvernement ou bien s'il a abdiqué avec l'intention de ne plus quitter la vie privée.

Selon mon opinion les Boyards Valaques *auraient dû envoyer une députation à Kronstadt au Pr. Bibesco pour l'inviter à revenir au milieu d'eux, moyennant bien entendu une déclaration de sa part, que son adhésion au programme révolutionnaire, lui ayant été imposée par la violence, devait être considérée comme nulle et non avenue, et qu'il s'engageait formellement à gouverner le pays d'après les principes du Règlement Organique et conformément aux stipulations passés à cet égard entre la Porte Ottomane et la Cour Impériale de Russie*.

Je pense qu'il y aurait un double avantage à réintégrer le Pr. Bibesco, d'abord parce que malgré ses défauts il est beaucoup supérieur à tous ses compatriotes, et puis parce que on éviterait par là les embarras d'une nouvelle élection et la prolongation indéterminée d'un gouvernement transitoire, qui par sa nature même est faible et chancelant et ne répond pas aux exigences du moment. – Peut-être que la Porte s'opposera à la réintégration du Prince Bibesco; je juge au moins ainsi par quelques propos qui ont échappé à Talaat-Effendi. – Mais ce dernier est personnellement hostile au Pr. Bibesco, parce que celui-ci ne lui a rien donné pendant son séjour à Boucares et moyennant quelques milliers de ducats on le fera facilement changer d'avis.

Une troisième question que je crois, Monsieur le Comte, devoir soumettre dès aujourd'hui aux sages délibérations du Ministère *Imperial*,

c'est celle de savoir, si après le rétablissement de l'ordre légal en Valachie, les Principautés doivent immédiatement être évacuées par nos troupes et par les troupes turques, ou si l'occupation militaire doit se prolonger pendant quelque temps.

Talaat-Effendi est d'avis que dans la première alternative, l'état des choses resterait plus que précaire, et qu'après le départ des forces combinées, le parti révolutionnaire commencerait derechef à remuer et à causer de nouveaux embarras aux deux Cours Suzeraine et Protectrice. – Il pense donc, qu'il faudrait laisser pour quelque temps un régiment russe et un régiment turc en garnison à Boucarest, jusqu'à ce que les esprits se soient tranquillisés complètement. Peut-être, Monsieur le Comte, que pour plus de parité on pourrait convenir avec la Porte Ottomane de la mesure suivante: on confierait aux troupes turques l'occupation de la Valachie et nous pourrions nous borner à laisser à Iassy le détachement qui s'y trouve actuellement?

Il faudrait aussi déterminer le châtiment à infliger aux membres du pouvoir exécutif, aux ministres, qui depuis le 12 Juin ont tenu entre leurs mains les destinées du pays, enfin aux principaux facteurs du mouvement révolutionnaire qui a bouleversé la Valachie et l'a appauvrie pour longtemps. – La plupart d'entr'eux tâcheront sans doute de se soustraire par la fuite au sort qui les attend, mais quelques uns pourraient bien tomber entre nos mains et ceux-ci devraient être punis exemplairement, afin d'inspirer une crainte salutaire à tous les perturbateurs futurs.

Enfin, Monsieur le Comte, je pense qu'une mesure qui pourrait grandement contribuer à maintenir la tranquillité publique dans les deux Principautés à l'avenir, ce serait la conclusion d'une convention avec la Porte Ottomane, convention qui serait rendue publique et par laquelle il serait stipulé, que les deux Cours se réservaient le droit, à l'occasion de toute atteinte grave, portée à l'ordre légal, tant en Moldavie, qu'en Valachie, de faire entrer leurs troupes respectives dans les Principautés, sans qu'aucune entente préalable fût nécessaire à cet effet. – Il est urgent que les Moldo-Valaques sachent, que l'épée de Damoclès de l'occupation militaire est constamment suspendue sur leurs têtes, et c'est justement lorsque cette conviction sera bien enracinée dans les esprits, que l'on n'aura plus besoin de recourir à l'intervention de la force armée, pour le maintien de l'ordre public. J'ai l'honneur d'être, avec une très-haute considération et un respectueux dévouement,

Monsieur le Comte,
de Votre Excellence,

le très humble et très obéissant serviteur
A. Duhamel

P.S. – Le commissaire turc, Talaat-Effendi, venant de me communiquer une lettre, qui lui adresse le Métropolitain Néophyte, je me fais un devoir d'en transmettre une copie à Votre Excellence.

Ut in letteris.

*

Iași, 2 iulie 1848

N 2449 14 iulie [1848]

Domnule conte,

Îmi îndeplinesc datoria de a expedia, prin poșta de mâine, o scrisoare adresată excelenței voastre, pe care domnul de Kotzebue mi-a transmis-o prin ștafetă și care conține detalii curioase și interesante asupra evenimentelor succedate la București, după ce prințul Bibescu a demisionat de la putere.

Însă o altă scrisoare a domnului de Kotzebue din 30 iunie, adică la 4 zile după cea amintită anterior, primită de mine tocmai acum, conține noutăți de cea mai mare însemnătate.

Membrii guvernului provizoriu al Munteniei au făcut pe curajoșii și au vorbit de rezistență, atâta timp cât au crezut că Rusia îi va lăsa în pace și nu va interveni. Se poate spune că toate abaterile partidei revoluționare, atât în Moldova, cât și în Muntenia, își au originea în ideea, general răspândită în Principate și acreditată cu complezență de consulii străini, că rușii nu vor îndrăzni să treacă frontiera. Din clipa în care s-au convins că această supoziție este lipsită de orice fundament, din clipa în care s-a aflat la București despre sosirea avangardei noastre la Bârlad, decorul s-a schimbat total. Au început să dispară cocardele tricolore; ispravnicul de Focșani, grav compromis, și-a dat demisia și, în fine, membrii guvernului provizoriu au rupt-o la fugă, ducând cu ei toți banii aflați în numerar în casierile de stat. Ei și-au manifestat intenția de a se retrage pe crestele munților Carpați și de a veghea de acolo asupra destinului țării lor. La plecarea curierului, cei de la București se preocupau de instalarea unui guvern provizoriu sau Căimăcămii, pe bazele fixate de Regulamentul Organic.

Domnul de Kotzebue așteaptă, din oră în oră, un comunicat oficial din partea mitropolitului Neofit, cu o relatare a împrejurărilor ultimelor evenimente, și s-ar putea să-mi trimită o scrisoare încă înainte de plecarea poștei.

Vedeți, dară, domnule conte, că a fost suficientă apariția trupelor ruse în Moldova, pentru a face să cadă acel guvern revoluționar, ce

pretindea că reprezintă voința patriei. După părerea mea sunt nefondate știrile cu privire la o forță auxiliară, pe care, chipurile, o vor trimite curând atât ardelenii, cât și ungurii în ajutorul fraților lor din Muntenia, iar capii partidei revoluționare le-au pus în circulație pentru a se încuraja pe ei înșiși și pe susținătorii lor. – Oare nu știm noi că, tocmai în momentul de față, ungurii sunt angajați într-o luptă serioasă cu populațiile slave din Croația și Slovenia? Cât despre Transilvania, aceasta este populată de trei rase diferite, care au interese opuse și nu vor face niciodată cauză comună în favoarea românilor. – Nu vreau să spun prin aceasta că unele corpuri de voluntari nu vor pătrunde în Muntenia din partea Ungariei, precum și din Transilvania, dar acestea nu vor constitui niciodată o asemenea mulțime de aventurieri, încât să formeze o piedică în [calea] succesului armatelor noastre.

Grosul corpului nostru de armată se află în fața orașului Bârlad. – Trupele turce, conform spuselor lui Talaat Effendi, au sosit la Măcin și probabil mâine vor trece Dunărea la Galați, cu ajutorul unui vas cu aburi pus la dispoziție în acest scop de guvernul otoman. În sfârșit, domnule conte, eu cred că de astăzi revoluția poate fi considerată ca semi-înfrântă în Muntenia și acum este vorba despre dezbaterea problemei referitoare la ce rămâne de făcut pentru a se restabili ordinea legală, tulburată în momentul de față.

Domnul de Kotzebue mi-a cerut să îi furnizez instrucțiuni cu privire la întoarcerea sa la București, ca și la atitudinea pe care trebuie s-o adopte vizavi de prințul Bibescu, dacă acela va dori să reia de-acum înainte frâiele guvernării.

Cât despre prima chestiune, îmi propun să-l însărcinez pe domnul de Kotzebue să revină la București de îndată ce va putea să facă acest lucru fără a se pune în pericol și de îndată ce va ști cu certitudine că *guvernul revoluționar s-a dizolvat și că frâiele puterii au ajuns în mâinile unei Căimăcămii, alcătuite conform principiilor Regulamentului Organic*. Prin șederea sa la reședința guvernului, domnul de Kotzebue va fi el însuși în măsură să reglementeze mersul [lucrurilor] și să țină la curent Ministerul *Imperial* [rus] cu cursul evenimentelor. Cred, de asemenea, că el va trebui să insiste din răspuțeri *pentru reintegrarea coloneilor Odobescu, Solomon și Gorbatky în comandamentele lor, în scopul prevenirii dezorganizării totale a miliției muntene*.

În ceea ce privește revenirea prințului Bibescu la putere, nu vreau să condamn deciziile Cabinetului *Imperial* [rus] în acest sens și ignor în egală măsură dacă prințul Bibescu va consimți să reia frâiele guvernării sau, dacă a abdicat, cu intenția de a nu mai părăsi viața privată.

Conform opiniei mele, boierii munteni *ar trebui să trimită o deputație la Brașov, la prințul Bibescu, ca să-l invite să revină în mijlocul lor, intermediind, bineînțeles, o declarație din partea sa, cum că aderarea sa la programul revoluționar, ce i-a fost impusă prin forță, trebuie considerată ca nulă și neavenită și că el se angajează formal să guverneze țara după principiile Regulamentului Organic și în conformitate cu stipulațiunile încheiate în acest sens între Poarta Otomană și Curtea Imperială a Rusiei.*

Consider că ar rezulta un dublu avantaj prin reintegrarea prințului Bibescu, în primul rând deoarece, în ciuda cusurilor sale, el le este cu mult superior tuturor compatrioților săi, și apoi, pentru că astfel se va evita inconvenientele unei noi alegeri și prelungirea pe durată nedeterminată a unui guvern de tranziție, prin natura sa slab, oscilant și incapabil să răspundă exigențelor momentului. – Poate că Poarta se va opune revenirii prințului Bibescu, sau cel puțin asta cred din pricina unor afirmații care i-au scăpat lui Talaat Effendi. – Dar ultimul menționat vădește o ostilitate personală față prințul Bibescu, întrucât acesta nu i-a dăruit nimic în timpul șederii sale la București, însă cu câteva mii de ducați atitudinea i se va schimba cu ușurință.

A treia chestiune pe care, domnule conte, consider necesar a o supune înțeleptei decizii a Ministerului *Imperial* [rus] este aceea de a ști dacă, după restabilirea ordinii legale în Muntenia, Principatele vor trebui evacuate imediat de trupele noastre și de trupele turce sau dacă ocupația militară trebuie să se mai prelungească un oarecare timp.

Talaat Effendi este de părere că, în cazul primei alternative, starea lucrurilor va rămâne precară și că, după plecarea forțelor combinate [mixte], partida revoluționară va începe din nou să agite și să provoace noi necazuri Curții suzerane și celei protectoare. – De aceea, el crede că, pentru câțva timp, trebuie lăsate un regiment rus și un regiment turc în garnizoana de la București, până ce spiritele se vor liniști cu totul. Oare, domnule conte, pentru un plus de paritate, nu se va putea conveni cu Poarta Otomană asupra următoarei măsuri: să li se încredințeze trupelor turce ocupația Munteniei, iar noi să ne mărginim a lăsa la Iași detașamentul care acum se află acolo?

De asemenea, trebuie stabilită pedeapsa ce va fi aplicată membrilor puterii executive, miniștrilor, care după 12 iunie au ținut în mâinile lor destinul țării, în fine principalilor factori ai mișcării revoluționare ce a bulversat Muntenia și a sărăcit-o pentru multă vreme. – Fără îndoială că cea mai mare parte dintre aceștia se vor sustrage prin fugă soartei ce îi așteaptă, dar unii din ei vor cădea în mâinile noastre și aceștia trebuie pedepsiți exemplar, ca să inspire o frică sănătoasă oricărui viitori perturbator.

În cele din urmă, domnule conte, consider că o măsură care ar putea contribui din plin la menținerea pe viitor a liniștii publice în cele două Principate ar fi încheierea unei convenții cu Poarta Otomană, convenție care să fie făcută publică și care să stipuleze că cele două Curți își rezervă dreptul ca, în situația unor atingeri grave aduse ordinii legale fie în Moldova, fie în Muntenia, să permită intrarea trupelor respective în Principate, fără să fie nevoie de nicio înțelegere prealabilă în acest sens. – Moldo-muntenii trebuie să afle degrabă că sabia lui Damocles a ocupației militare atârnă mereu deasupra capetelor lor și atunci când această convingere va fi bine înrădăcinată în mintea lor, nici nu va mai fi nevoie de intervenția forței armate pentru menținerea ordinii publice. Am onoarea de a rămâne, cu înaltă considerație și respectuos devotament,

domnule conte,
al Excelenței Voastre

prea-umil și prea-supus servitor,
A. Duhamel

P.S. – Comisarul turc Talaat Effendi a venit să-mi comunice despre o scrisoare, adresată lui de mitropolitul Neofit; am onoarea de a transmite o copie excelenței voastre.

Ut in letteris.

Original. Arhiva de Politică Externă a Imperiului Rus din Moscova. Fond. 161 SPb G-A I-9, inv 8, d. 5 (1840), p. II, f. 204-208. Publicat, în original în limba franceză, de Ion Varta, *Revoluția de la 1848 în Țările Române. Documente inedite din arhivele rusești*, Editura Arc, Chișinău, 1998, p. 159-162.

89.

Sibiu, 20 iunie/2 iulie 1848

Săbii, 2 iuliu/20 iuniu [1]848

Frate Bălcescule!

Este aproape o săptămână de când am ajuns de la Viena, aici în Săbii. De atunci ți-am scris două scrisori, însă mă tem că nu le vei fi primit în aceste împrejurări fatale. De aceea, îți repetesc aici de nou cele ce-ți scrisesem în acele scrisori.

Precum știi, în 15 mai (adecă tocmai în zioa când noi am ținut adunarea în Blaș) s-a făcut acea mișcare în Viena, prin care Imperatorul a

fost silit să fugă în 19 m[ai] la Innsbruck. Noi am ajuns la Viena în 26 m[ai], când se rădica războiul. De acolo am plecat către Innsbruck, unde am aflat Curtea imperială cu totul încurcată. În 7 iunie, am primit audiență, în care ni s-a dat răspunsul care-l veți fi citit în gazete: adevărat, acela că prin uniunea Transilvaniei cu Ungaria, românii se pun în acea linie cu celelalte națiuni, căci de aici înainte nu se va mai lua în băgare de seamă diferența între naționalități, limbi și religii.

Acest răspuns nu putea să ne mulțumească. Când ne întoarserăm la Viena, ne întâlnim cu episcopul și ceilalți deputați ai noștri. Aceștia se duseră cu a doua petițiune la Innsbruck, prin care cerem să ne întărească naționalitatea. Încât pentru uniune, fiindcă aceasta s-a făcut fără de noi, noi nu o putem primi. Dacă este să se facă o uniune, atunci trebuie să se facă altă adunare compusă din deputați din toate națiunile, după proporțiunea numărului lor. Altminterea, noi rămânem pre lângă protestul nostru.

Când m-am întors prin Viena, am primit scrisoarea d-tale din luna lui mai. Venind prin Pesta, m-am dus pre la oamenii cari stau în capul treburilor Ungariei, precum mi-ai poruncit. Ungurii sunt slabi, și mai slabi decât poți să-ți închipuiești, însă ei afectează un fel de curaj și de tărie care nu o au. După aceea, limba magyară vor să o întinză peste toate celelalte națiuni, a lor să fie cea diplomatică, cum o numesc ei și de alta nici nu vor să știe. Ei sunt numai 4 milioane unguri și se află încungiu de 10 milioane neunguri și am băgat de seamă că ei simt tare lucrul acesta și de aceea nici n-ar mai vrea să primească elemente străine în sânul lor. O confederațiune elvețică încă nu vor. Mai aplecați se văd a fi spre a primi o confederațiune ofensivă și defensivă. Însă atunci, în loc de a putea da ei ajutoriu, sunt reduși la necesitatea de a cere ei ajutoriu de la noi, mai ales în contra croaților, serbilor și boemo-slavonilor, cari sunt în punctul de a-i sfârâma.

Noi, de altă parte, trebuie să băgăm bine de seamă că nu putem începe război cu națiunile vecine – cari nu ne fac niciun rău – în favoarea ungurilor, cari nu vor să recunoască nicio naționalitate, afară de cea magyară. Ei vor să asimileze toate națiunile și să le contopească în cea magyară. Chiar nici în dieta generală a țărilor confederate (dacă se va face), nu vor să știe de altă limbă decât cea magyară. O astfel de supremație o va recunoaște dracul!

Atât trebuie să știți că ei sunt slabi și superbi până la nesuferire. Ajutoriu nu poți să aștepti de la ei, dară pot să fie în confederațiune amicală, comercială etc. Cumpăniți bine lucrul acesta ca să nu faceți vreo greșală să vă încurcați mai rău decât ați fost până-acum!

Când am ajuns în Săbii, am auzit că mi-ați mai trimis o a doua scrisoare la protop[opol] N. Maniu, care el mi-o a adresat la Viena. Eu însă n-am primit-o și mă tem să nu se fie pierdut polița care zici că mi-o și trimis. Eu am scris după ea la acela către care o zis Maniu că o a adresat. Scrie și d-ta la banchierul ca, dacă va cădea în altă mână, să n-o plătească, ci să mi-o trimită aici în Săbii.

Am auzit de mișcările voastre. Hei bine, n-or veni rușii? Auz că au intrat în Moldavia.

Vei fi tare ocupat. Cu toate acestea, scrie-mi cât mai curând. Ar trebui să stăruim ca să facem un congres general dintre toți românii. Înțelegeți-vă cu toți patrioții cei vrednici și să ne scrieți.

Adieu!

Laurian.

[Adresa:] Domnului Nicolae Bălcescu, la București.

Original. Bibl. Acad. Rom. București. Fond. Coresp., cota S 22(3)/LXIV. inv. nr. 54122.

90.

Innsbruck, 3 iulie 1848

Gróf Batthyányi miniszterelnök úrhoz

Szerencsém volt az orosz kormánynak Moldvában és Oláhországban állítólagi intézkedések létesítése iránt folyó év június 23^{ról} kelt tisztelt értesítője következtében, melynek csatolmányait ide rekesztem, magam németül szerkesztett levelemben az ez iránti tett első lépéseimről méltóságodat értesíteni.

Jóllehet, hogy az angolországi itten lévő követ- kivel is az e tárgy felőli intézkedésemet szükségesnek véltem a kérdéses dolgot, a Török és Oroszország között, nevezetesen az adrianopoli fennálló tractátusnál fogva, mint semmi valószínű módon az orosz kormány érdekében fekvőt tekintvén - csak alaptalan híresztelésnek tartotta; mindazonáltal a szinte itten tartózkodó gróf Medem orosz követtel a dolgot tovább nyomozván, tőle – bátor hogy egyéb és más kormány iránt magát az ilyenekbeni nyilatkozatra kötelesnek nem tartja – az austriai és úgy a magyar kormánnyal mindenkor szíves összeköttetése tekintetéből azonban következő nyilatkozatot nyertem:

¹^{ör} A mi Duhammel őrnagynak Bukarestbeni megjelenését illeti: a moldvai bojarok herceg Bibesco ellen nyughatatlankodván, ezen őrnagy

Bukarestbe csak olly célra küldetett, hogy mint az orosz birodalomnak képviselője, óltalmazó jelenlétével a netalán veszedelembé kerülendő herceget biztosítsa és a bojároknak nyughatatlanságait orosz hatalmának az eddigi rend fenntartása iránti képességét kijelentvén lecsillapítsa.

2^{or} A megvásárlandó felsőségi adóra nézve az orosz kormánynak e tekintetben semmi érdeke, már azért is nem lehet, mert a Török – és Oroszország között fennálló adrianopoli tractatus következtében Oroszország ezen adó fizetéséért úgysis kezeskedni tartozván, részéről a kormányzási cím fejében pénzoszveget előlegezni csak felesleg költség volna. Végtére

3^{or} Az e pillanatban vett bel ügyministeri értesítvényben érintett orosz hadi seregnek Moldvában leendő indulását tekintőleg az érintett orosz követ olly felvilágosítást adni törekedett, hogy részint mindaddig, míg Moldvaországban a fennálló rend fel nem zavartatik –melly esetre a fenn említett tractatusnál fogva az orosz kormánynak a beleavatkozás kötelességében vagyon – és részint mindaddig, míg a magyar föld nem nyújt helyet olly seregnek, mely a szomszéd fejedelemségben fennálló rend ellen törjön, Oroszország részéről sem – mely a közös barátsági viszonyok további fenntartását kívánja az ilyen megindítás nem következend.

Innsbruck, július 3^{án} 1848

A külügyminister

*

Innsbruck, 3 iulie 1848

Domnului prim-ministru
Contele Batthyányi

Am avut șansa ca, în ceea ce privește îndeplinirea pretinselor dispoziții ale guvernului rus în Moldova și Țara Românească, ca urmare a onorabilei înștiințări din data de 23 iunie a anului în curs, ale cărei anexe le-am pus aici, în scrisoarea mea redactată în limba germană, legat de toate acestea s-o înștiințez pe domnia voastră [cu precădere] legat de primii pași făcuți în acest sens.

Se poate că delegatul britanic aflat aici – împreună cu care dispoziția mea legată de această chestiune am considerat-o a fi necesară, chestiune care, între Turcia și Rusia, îndeosebi în baza tratatului de la Adrianopol aflat în vigoare, reprezintă, fără îndoială un refugiu în interesul guvernului rus – a ținut s-o răspândească fără fundament.

Cu toate acestea, împreună cu delegatul rus, contele Medem, aflat de asemenea aici, am dus discuția mai departe. A fost curajos din partea lui că, față de unul sau altul din guverne, el nu se consideră obligat să facă vreo declarație privitoare la asemenea chestiuni. Din punctul de vedere al legăturilor mereu cordiale dintre guvernul austriac și cel maghiar am obținut următoarea declarație a sa:

1. În ceea ce privește apariția, în București, a maiorului Duhamel, boierii moldoveni [sic], revoltându-se împotriva prințului Bibescu, maiorul doar pentru aceea va fi trimis pentru ca, în calitate de reprezentant al imperiului rus, prin prezența sa, să-l protejeze pe prințul care s-ar putea confrunta cu un posibil pericol, iar revolta boierilor s-o înăbușe astfel, restabilind capacitatea puterii ruse de menținere a ordinii de până acum.

2. Legat de tribut, guvernul rus, în această privință, nu are niciun interes și nici nu poate avea, căci Rusia răspunde pe baza tratatului de la Adrianopol existent între Turcia și Rusia, iar avansarea unei sume de bani pentru titlul de guvernare ar fi doar o cheltuială de prisos.

3. Legat de înștiințarea ministrului de Externe, privind plecarea spre Moldova a armatei ruse, mai sus amintitul delegat rus s-a străduit să ofere o precizare potrivit căreia, atât timp cât ordinea în Moldova nu este tulburată – în cazul în care se produce [vreuna], conform tratatului amintit, intră în obligația guvernului rus de a interveni și, câtă vreme pământul maghiar nu oferă găzduire unei asemenea armate ce ar tulbura ordinea în Principatele vecine, nici Rusia nu va interveni – se dorește menținerea și pe mai departe a relațiilor de prietenie, iar un asemenea demers [venirea maiorului Duhamel] nu va avea loc.

Innsbruck, 3 iulie 1848

Ministrul de Externe

Copie. M.O.L. Budapesta. Fond Az. 1848-1849-i Miniszteriumi Levéltár. Belügyminisztérium. Nr. 547/1848. Foto 26925-26926.

91.

Pesta, 3 iulie 1848

Méltóságos Püspök Úr!

Van szerencsém arról értesíteni, hogy a miniszteri tanács az elvet miképpen az újbéli küldöttség a románok részéről kinevezendő tagokkal szaporíttassék, elfogadja s tagok iránt sietve fogván Méltóságodat értesíteni.

Fogadja hazafiúi tiszteletemet.
Budapest, július 3. 1848.

Szemere Bertalan
Belügyminiszter

*

Exzellența voastră domnule episcop!

Am onoarea de a vă înștiința: Consiliul de miniștri acceptă ideea sporirii numerice a românilor în comisia de uniune, iar, în legătură cu acești membri, o să vă informez pe excelența voastră degrabă.

Vă rog să acceptați stima mea patriotică.
Budapesta, 3 iulie 1848

Szemere Bertalan
Ministru de Interne

Publicat de S. Dragomir, *Studii și documente*, vol. II. p. 164.

92.

Cluj, 3 iulie 1848

A Magyar Minisztériumnak

A szász nemzet közönségének jelen hó 26^{ikáról}, valamint a beszercei, szebeni s megyesi tanácsoknak s újegyházszéki tisztségnek ugyanezen hó 28^{dikáról} és 29^{dikéről} ide tett s 7.977, 7.982, 7.989, 8.083 főkormányi számokkal jegyzett felirataik, melyekben azon okból, mivel a július 2^{dikán} Buda Pesten kinyitandó hongyülésre küldendő követek megválasztása iránt a tisztelt minisztériumtól jött rendelet a szász törvényhatóságokhoz csak közelebből érkezett meg, s az országgyűlés kinyitási hatámapja már-már jelen van, egyébiránt pedig a jelen erdélyi utolsó hongyülésről fölterjesztett törvénycikkek legfelsőbb aláírással szentesítve még nem érkeztek le, s a követeknek július 2^{ik} napjára Pesten léendő megjelenetésére természeti idő sincs: az országgyűlés kinyitását elhalasztani vagy ha meg nem eshetnék, a távolabbi törvényhatóságok követeit, ha az idő rövidsége miatt a szabott hatámapra meg nem jelenhetnének, büntetés alá nem vonatni, illetőleg pedig a szebeni és

megyesi tanácsok addig míg követek Pestre a hongyülésre meg nem érkeznek, a szász nemzetet érdeklő semmi tárgyat fel nem vétetni esedeznek: eredetileg ide mellékelve oly kéréssel terjesztetnek fel a tisztelt minisztériumnak, miszerint valamint az említett, úgy a többi szász s amint feltenni lehet, több magyar és székely törvényhatóságok követeknek, kik az ország gyűlése kinyitására határozott július 2^{ik} napjára meg nem jelenhetendnek, késedelmöket a választásoknak az idő rövidsége miatt véghez nem vihetésének tulajdonítani és ebbéli mentségöket elfogadni méltóztassék.

Kolozsvárt, július 3^{dikán} 1848.

*

Către Guvernul Ungar

În petiția națiunii săsești din 26 l.c., precum și în petițiile municipiilor din Bistrița, Sibiu și Mediaș și în cea a oficialității din districtul Nocrich din 28 și 29 l.c. sub nr. 7.977, 7.982, 7.989, 8.057 și 8.083, înaintate Guvernului și transferate aici, se arată că este insuficient timpul pentru alegerea deputaților pentru parlamentul de la Budapesta, ce se va deschide în ziua de 2 iulie. Aceasta deoarece dispoziția ministerială pentru alegerea de deputați în jurisdicțiile săsești a sosit abia acum, când ziua deschiderii parlamentului este foarte apropiată, iar pe de altă parte, legile adoptate la ultima dietă a țării n-au sosit cu sancțiunea cuvenită la aceste foruri. Se cere amânarea deschiderii parlamentului sau, dacă aceasta nu se poate face, să nu se aplice pedepse pentru întârzierea deputaților din districtele mai îndepărtate: se solicită, de asemenea, să nu se discute nicio problemă de interes săsesc, până când deputații nu vor sosi acolo. Prin urmare, această petiție are menirea de a arăta cauza eventualei întârzieri a deputaților sași și, probabil, și a altor mulți deputați din jurisdicțiile maghiare și secuiești, care este lipsa de timp. Cerem ca cele arătate mai sus să fie acceptate ca motiv de forță majoră.

Cluj, 3 iulie 1848.

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P. nr. 7.982/1848. Foto: 30914-30916.

¹ Vezi vol. VIII, doc. 1.

² Vezi vol. VIII, doc.-le 69, 70 și 73.

Cluj, 3 iulie 1848

Főhadi parancsnok nméltóságának

Albrichsfeld János brassói főbírónak hozzám intézett jelentését¹, melyben többek között a köz csend fentartása és Oláhországba vezető utak biztosabb megőrzése tekintetéből a báró Biánki gyalog ezredéből még egy századnak Brassóba rendeltetését kiegészítőni kéri, n.méltóságodnak olly ajánlattal kívántam átküldeni, hogy a mennyiben a fenn álló körülmények e kérelem teljesítését megengedik, ezt teljessítetni rendelni szíveskedjék.
Sz. Jakab hó 3^{án} 1848.

*

Domniei sale comandantului suprem al armatei

Înștiințarea înaintată mie, aparținând prim-judelui brașovean Albrichsfeld Johann, în care, între multe altele, din punctul de vedere al păzirii ordinii și al siguranței drumurilor ce conduc spre Muntenia, baronul cere mijlocirea în vederea destinării pentru Brașov a unui regiment de pedestrași Bianki și a unei companii, am decis să trimit această înștiințare domniei voastre cu recondmandarea ca, în măsura în care împrejurările permit îndeplinirea acestei cereri, să binevoiți să ordonați îndeplinirea ei.

3 iulie 1848

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G. Pr., nr. 1779 Eln. /1848.

¹ Vezi vol. VIII, doc. 127.

[Cluj], 3 iulie 1848

Ő császári s apostoli királyi felsége, Erdély nagyfejdelme székelyek ispánja, legkegyelmesebb urunk nevében

Az ágostai vallásbeli zsinatnak ide beadott s a jelen számmal jegyzett abéli kërlevelére, minél fogva a most folyamatba lévő országgyűlésen az

úrbériségben feküdt úri szolgálat, dézsma és pénzbeli fizetések kisajátításáról, úgy az úrbéri viszonyok elenyésztetésének testületek irányábani következéséről hozott 4^{ik} és 6^{ik} törvénycikkek ellen – mint amelyek állítólag az ágostai vallásbeli papok által századokon keresztül jogosan bírt dézsma megszüntetésére törvényellenesen hoztattak – ünnepélyes óvást jelentvén – Király Főkörmány által az említett, különösen pedig addig földesúri hatalom alatt volt helységekbeli papokra áradható méltatlanság megelőzése tekintetéből, minthogy az aratás nagyon közel van, a felidézett törvénycikkek pedig még felsőbb megerősítést nem nyertek, az illető hatósághoz siető rendelést kér tétettetni az iránt, hogy mivel a különben is csak úrbéri dézmákról szóló 4^{ik} törvénycikk a papi dézsmát nem érti, a volt dézsmaadás régi állapotában maradjon – ezennel a kérelem első ágának, melyben a kérelmes zsinat a folyamatban lévő országgyűlésen alkotott 4^{ik} és 6^{ik} törvénycikkek ellen óvást jelent, törvény ellen különben is óvának helye nem lehetvén, itteni tárgyalás alá nem vételével – a kérés második ágára nézve, tekintetbe véve azt, hogy az eddig tizedet vevő lelkészek ez évi szolgálatoknak még eddig szinte semmi jutalmát nem vették, a nemes tanács fölszólították, hogy igyekezzenek mindazokat, kik eddig lelkészeiknek tizedet adtak, arra bírni, miszerént az e folyó évre illő dézsmát nem ugyan dézsmajárandóság címe alatt, hanem mint papi bért saját vallásokbeli lelkészeiktől meg ne vonják.

Az erdélyi Nagyfejedelemség Királyi Főkörmányszékének Kolosvárt 1848^{ik} év Szent Jakab hava 3^{én} tartott üléséből.

B. Kemény Ferenc
Lázár László tartományi kancellár

*

În numele maiestății sale apostolice regale, marele principe
al Transilvaniei, șpanul secuilor, cel mai grațios domnitor al nostru
Către Consiliul din Brașov

Referitor la cererea scrisă a sinodului luteran înaintată aci și înregistrată cu prezentul număr, în care se protestează solemn împotriva repercusiunilor ce ating corporațiile în urma adoptării legii nr. 4 și 6 de către actuala dietă în desfășurare, privind servituțile urbariale bazate pe urbariat, zeciuială și exproprierea plăților, ca urmare a abolirii relațiilor urbariale – care cum se afirmă au fost adoptate în mod ilegal pentru a aboli zeciuiala de care preoții luterani se bucurau de secole de-a rândul, pentru a evita

inechitățile care ar putea atinge pe preoții amintiți, mai cu seamă în localitățile care, până în prezent, erau sub domnie nobiliară, întrucât recoltarea grâului este foarte aproape, iar legile sus-menționate încă nu au primit o sancționare superioară, supremul Guberniu regal cere să se ordone grabnic jurisdicțiilor în cauză ca, întrucât legea nr. 4 despre zeciuiala urbarială nu atinge zeciuiala prețească, fosta zeciuială să rămână în starea ei veche. Ca atare, în prima parte a cererii, sinodul petiționar protestează împotriva legilor nr. 4 și 6, create de Dieta în desfășurare, întrucât de altminteri nu se poate protesta împotriva legii, deci nu e cazul s-o analizăm; iar în ceea ce privește partea a doua a cererii: ținând seama că duhovnicii care, până acum, au strâns zeciuială, în anul curent încă nu au beneficiat de nicio recompensă pentru activitatea lor, nobilul consiliu este somat ca să se străduiască a determina pe aceia care, până acum, au dat zeciuială duhovnicilor lor ca, în anul curent, să doneze zeciuiala în cauză nu sub denumire de îndatorire de zeciuială, ci ca retribuție prețească, pe care să o plătească duhovnicilor lor de aceeași credință. Din ședința supremului scaun gubernial regesc al Marelui Principat al Transilvaniei ținută la 3 iulie 1848¹.

Baron Kemény Ferenc
Lázár László cancelar departamental
Fülel István secretar

Original. SJAN Cluj-Napoca. Fond. Arh. Com. Alba de Sus. Acte prezidiale. nr. 1125/1848; *Concept.* M.O.L. Budapesta. Fond. G.P., nr. 8053/1848.

¹ Exemplarul trimis comitatului Alba de Sus.

95.

Cluj, 3 iulie 1848

A besztercei, szebeni, megyesi tanácsoknak és újegyházi tisztségnek

Közelebb múlt Szent Iván hava

[Újegyháznak] 29^{dikéről}

[a többinek] 28^{dikáról}

[mindeniknek] ide tett hivatalos felirata e nemes

[Újegyház] Tisztségnek

[a többinek] tanácsnak

[mindenkinek] – melynél fogva a Pesten tartani kihirdetett hongyülés kinyitása napjára az idő rövidsége miatt követeknek pontosan meg nem jelenhetését jelenték föl s kérelmeket a választásoknak ily rövid határidő alatt véghez nem vihetésének tulajdonítani kéri – innen máj napról a magyar minisztériumhoz fölterjesztett: meghagyatik azonban a nemes tanácsnak [tisztiségnek], hogy a közelebbi Szent Iván hó 7^{dikén} 7.147 szám alatti rendeletben meghatározott módon a követeket haladék nélkül megválasztatni s azokat Pestre a közös hongyülésre legottan elindítani ismerje szoros kötelességének.

Kolozsvárt, július 3^{dikán} 1848.

*

Către municipiile din Bistrița, Sibiu și Mediaș
precum și oficialități din districtul Nocrich.

În legătură cu petițiile din 29 iunie și din 28, comunicăm oficialității [din districtul Nocrich] și [celorlalte] municipii că petițiile în care se arată că, din cauza timpului insuficient, nu pot să se prezinte punctual la parlamentul din Pesta, au fost înaintate în ziua de astăzi guvernului ungar. Se atrage însă atenția nobilului Consiliu (oficialității) că, potrivit dispoziției nr. 7.147 din 7 iunie, trebuie să se organizeze alegerile de deputați și trimiterea lor la parlamentul din Pesta.

Cluj, 3 iulie 1848.

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P. nr. 7.982/1848. Foto: 30.914-30.916.

¹ Vezi vol. VIII, doc. 87.

² Vezi vol. VIII, doc.-le 69, 70, 73.

96.

[Cluj], 3 iulie 1848

Hírlap útján közzéteendő nyilatkozat

A hírlapok útján terjesztett azon hír iránt, miszerént Gyulafejervárról nagymennyiségű lőpor szállítottatott volna Oláhországba, hivatalos úton felvilágosíttatván, a királyi kormány széki elnökség a nagyközönség megnyugtatóására nyilvánítani kívánja, miként mielőtt a lőpornak és fegyvereknek e honból kivitele legközelebből megtiltatott

volna, vitettet ugyan ki Gyulafehérvárról Oláhországba 80 mázsa lőpor, de ez az oláhországi kormány kérése s legfelsőbb jóváhagyással erősített egyezmény következtében csak a felesleg lévő lőporgyűjteményből készpénz-fizetés mellett történt, úgyhogy jelenleg is mind a rendes katonaság, mind a nemzeti őrsereg szükségeire elegendő mennyiségű lőpor létezik. Ezen lőpormennyiséget pedig éppen nem az orosz katonák, mint az „Ellenőr” idei 23^{ik} júniusi 29^{ik} számában hibáson áll, hanem az oláhországi kormány bizottja, Rachtivan nevű oláhországi hadi tiszt vette át. Mi a fegyvertárban volt fegyverek szétbontását illeti, még a múlt évben több régi kovás fegyverek bontattak el, csappantyúsokká alakítandók, az újabb időkben azonban ezek szétbontása is megszüntetett, hogy szükség esetében mostani alakjokban is használtathassanak. Végül mi a katonaruhák szállítását tárgyalja, ezek az e hazában lévő sorkatonaság szükségére szállítottak, mely szállítmány a szükség fedezhetésére még nem elegendő.

A főhadi vezérségnek

A főhadvezérségnek ez évi június 27^{ről} kelt hivatalos átiratában felvilágosított körülményeket, melyek Károlyfehérvárról 80 mázsa lőpornak Oláhországba vitelét, továbbá a károlyfehérvári fegyvertárban volt számos lőfegyvereknek szétbontását és egy szállítvány katonaöltözetnek az irt várerősségbe érkezését tárgyalják, tudásul vévén, ezen felvilágosítást az Ellenőr című lap által gyanúsítólag terjesztett hírek cáfolatjául és a nagyközönség lehető nyugtalansága csendesítése végett hírlap útján közzététetni rendeltem, mivelől a főhadvezérséget értesíteni kívánom.

[Kolozsvár], Szent Jakab hó 3^{án} 1848.

*

Declarație ce trebuie publicată în gazetă

Legat de știrea răspândită de gazete, de care am luat cunoștință, potrivit căreia s-ar fi transportat în Țara Românească o cantitate mare de praf de pușcă din Alba Iulia, prezidiul scaunului gubernial regesc dorește să liniștească publicul, în condițiile în care, înainte de interzicerea recentă a exportului de praf de pușcă și de arme din țară, deși s-au exportat în Țara Românească 80 de quintale de praf de pușcă, acest lucru s-a petrecut la cererea guvernului din Țara Românească și s-a efectuat pe baza convenției aprobate de către forurile cele mai înalte, fiind vorba despre cantități excedentare din stocul de praf de pușcă, contra plății în bani gheață. Astfel că, și în prezent, există cantitate suficientă de praf de pușcă necesar atât armatei

regulate, cât și gărzii naționale. Această cantitate de praf de pușcă nu a fost preluată de soldații ruși, precum s-a scris în mod greșit în „Ellenör” nr. 29 din 23 iunie anul curent, ci de reprezentantul guvernului din Țara Românească, adică ofițerul de armată cu numele Rachivan. În ceea ce privește demontarea armelor aflate în arsenal, încă în anul trecut s-au demontat mai multe arme cu cremene pentru a fi transformate în arme de percuție. Recent însă, s-au sistat demontările lor pentru ca, în caz de nevoie, să poată fi folosite în forma lor actuală. În fine, în ceea ce privește transportul de uniforme militare, acestea s-au transportat pentru necesitățile armatei de linie din această patrie, însă stocul transportat nu a acoperit încă necesitățile.

Către comandantul suprem al armatei

Am luat cunoștință de lămuririle circumstanțelor din transcriptul oficial al Comandamentului militar suprem din 27 iunie a acestui an, care se referă la demontarea numeroaselor arme de foc ce s-au aflat în arsenalul din Alba Iulia, precum și la sosirea în această cetate fortificată a unui transport de uniforme militare. Am dispus publicarea acestei lămuriri în gazetă, spre dezmințirea știrii răspândite în foaia intitulată „Ellenör”, dar și spre liniștirea marelui public care, eventual, a fost tulburat. Despre aceasta, doresc să informez Comandamentul militar suprem.

[Cluj], 3 iulie 1848.

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G. Pr., nr. 1781/1848. Foto: 25938-25940; 25950.

¹ Vezi vol. VIII, doc. 21.

97.

Cluj, 3 iulie 1848

Válasz

Elekes Gergely velkéri g. e. lélkész jelen számú kérlevelére

A kérelmes és részes társai ellen véghez vitetett nyomozódási munkálat már a kir. fő kormányhoz beadtván, ügyében hozandó határozatot, mely iránt a maga helyén ez úttal is általam sürgető intézkedés tétetett, várja el csendesen.

Kolosvárt, július 3^{kán} 1848.

*

Răspuns

*la scrisoarea de cerere cu număr prezent a preotului greco-catolic din
Velcher, Elekes Gergely*

Rezultatele muncii de anchetare împotriva petiționarilor și a celor ce vă sunt părtași fiind terminate și trimise deja Guberniului regal, să așteptați în liniște decizia dată în această chestiune, pentru care, pe această cale, am depus, în locul dvs., o dispoziție urgentă.

Cluj, 3 iulie 1848

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G. Pr., nr. 1778 E/1848.

98.

Cluj, 3 iulie 1848

A kormány előtt vádolt és a közönség előtt gyanúsított székely katonaságnak Koslárdon és Mihálcfalván állítólag elkövetett kihágásai iránt, kinevezett vegyes bizottmány által véghez vitt kinyomozási munkálat hiteles kivonatát több példányokban a méltatlanul vádlott katonaság igazolásául, szokott módon kihirdetés és közzététel végett átküldeni kívántam.

Kolosvártt. Sz[ent] Jakab hó 3^{kán} 1848

*

Doresc să transpun, în mai multe exemplare, extrasul original al investigației comisiei mixte, desemnată în vederea cercetării infracțiunilor presupuse ale armatei secuiești, efectuate cu ocazia evenimentelor de la Coșlariu și Mihălț. Aceste acte, care în mod obișnuit trebuie multiplicat în mai multe exemplare, vor servi, atât în fața Guberniului, cât și în fața publicului, pentru adevărarea celor legate de acuzația nedreaptă ridicată la adresa soldaților secui.

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G.Pr., nr. 1644 Eln./ 1848.

99.

Cluj, 3 iulie 1848¹

Királyi biztos báró Vay Miklós, Stindrich Márton, Abrudan Vaszilia s több Kolozs megyei szászlónai lakosoknak a törvényhozás által az úri

szolgálatok megszüntetése iránt tett kihirdetés után is szolgálattételre szoríttatásukat panaszló kérelemleveleket tárgyalás végett átküldi.

*

Comisarul regal, baronul Vay Miklós, a trimis pentru discuții petiția lui Stindrich Márton, Abrudan Vaszilia și a mai multor locuitori din Luna de Sus, comitatul Cluj, legată de constrângerea lor de a presta și pe mai departe robota, aceasta în ciuda anunțării privind desființarea prin lege a iobăgiei.

Referat gubernial. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P. nr. 8231/1848. Foto: 29135-29136.

¹ Cererea a fost întocmită în ziua de 3 iulie și a fost prezentată Guberniului la 4 iulie, unde a fost luată în discuție la 25 iulie 1848.

100.

Sibiu, 3 iulie 1848

Denkschrift der sächsischen Nation in Siebenbürgen über die Bedingungen ihrer Vereinigung mit dem Königreiche Ungarn (zur Vorlage an den ungarischen Reichstag)

Im letzten Siebenbürger Landtage haben die sächsischen Abgeordneten unter beengenden Einflüssen mehr ihren Privatansichten und Gefühlen, als den ertheilten Instructionen vertrauend, zu einer engeren Verbindung Siebenbürgens mit Ungarn Hand geboten, bevor noch das Wesen und die Form dieser Verbindung der sächsischen Nation anschaulich dargethan worden war. Die sächsische Nation war aber sowohl nach den Beschlüssen des 1842 und 1847ger Landtages und den 1848ger Vorlagen, als auch nach den natürlichen Grundsätzen der Freiheit selbständiger Nationen, eine Vorbehandlung um so mehr zu erwarten berechtigt, als sie weder jemals die Ungarländer Gesetze offiziell erhalten hatte, noch überhaupt sich mit den Ungarländer Zuständen und Reformen bekannt, verpflichtet war. Hiezu kommt, daß der eilfte Siebenbürger Gesetzartikel von 1791 die Versicherung enthält, daß die bestehende Regierungs- und Staatsform, so wie der Unionsakte der drei Nationen als Grundgesetz des Landes gelten, und der dreizehnte siebenbürgische Gesetzartikel von 1791 der sächsischen Nation ausdrücklich den diplomatischen Stand verbürgt. Grundgesetze des Landes aber und feierlich verbürgte Gerechtsame können nur nach längerer, reiflicher

Berathung, und nicht mit einem Schlage, nicht in einer einzigen, fast debattenlosen Landtagsitzung verändert und aufgehoben werden.

Des Rechtsgefühl der sächsischen Bevölkerung, durch die angedeutete Ueberstürzung verletzt, und mehr zur Mißbilligung des Geschehen, als zu einem Vertrauen in die Union gestimmt, konnte nur dadurch beruhigt und zur Fortsetzung der weiteren Unterhandlung gewonnen werden daß:

1. in Ungarn die verbundenen Theile sich nationaler Zugeständnisse bereits erfreuen, und somit das Prinzip absonderlicher Nationalitäten mit einem Verbands Ungarns nicht unverträglich sei;

2. daß den sächsischen Landtags Abgeordneten in den siebenbürgisch-ungarischen und Szekler Nationalversammlungen der Bestand der sächsischen Nationalität zugesichert worden;

3. daß zu erwarten steht, es werde auch die Regierung um so gewisser die sächsische Nation beschützen und bei den Reichstagsverhandlungen berücksichtigen, als Seine Majestät, der Kaiser, die Unverletzlichkeit aller Nationalitäten und Municipal-Einrichtungen, als allgemeinen Grundsatz der Regierung, in der Constitutions- Urkunde vom 25. April 1848 offen ausgesprochen, und am 11. Juni den sächsischen Deputierten in Innsbruck mit seinem Fürstenworte erklärt haben, daß Allerhöchst Dieselben „Ihre treuen Sachsen wie bisher, auch fernerhin in ihren Rechten und Freiheiten beschützen werden.“ Daß ferner

4. öffentliche Stimmen und Thatsachen bezeugen, daß das Königreich Ungarn, an Deutschland sich anlehnend, nur in der Verbindung mit Deutschland eine Zukunft haben könne; somit der Fortdauer des deutschen Elements und deutscher Institutionen nicht abhold sein dürfte. Das endlich

5. die Emporhaltung der sächsischen Nation und ihrer freisinnigen Verfassung dem geistigen und materiellen Fortschritt Ungarns durchaus keinen Antrag thut.

Werden diese Hoffnungen der sächsischen Nation nicht erfüllt, so kann sie als selbständige Nation, welche nur unter der Gewißheit einer fortdauernden National-Existenz dem Rufe ungarischer Könige folgte, und diese unabhängige National-Existenz, Zeuge der Geschichte und der vielen hierüber vorhandenen Urkunden, durch sieben Jahrhunderte, sowohl unter der ungarischen Königen, während der früheren Vereinigung mit Ungarn, als auch unter den Nationalfürsten, und letztlich unter der Regierung des österreichischen Kaiserhauses, unverletzt bewahrte; auch nur in dieser Voraussetzung im Leopoldinischen Diplome, dem erneuerten Staatsgrundvertrage beipflichte,

welche in diesem Gefühle seit 700 Jahren erzogen ist, und unter allen Stürmern der Zeit die Existenz zu behaupten wußte, unmöglich das höchste und gewisse Gut zum Opfer problematischer Reformen bringen.

Sie muß entweder Alles an ihre Erhaltung setzen, oder wenn sie keine Hoffnung zu einem glücklichen Erfolge hätte, nothgedrungen an diejenige Parthei sich anschließen, welche dem Principe der Emporhaltung der Nationalitäten huldigt. Sie wird vorhinein in eine der wahren Union feindliche Stellung versetzt – selbst bei einer gewaltsam durchgeführten Verschmelzung, niemals ein glückliches Glied der ungarischen Krone, und nie eine Stütze gemeinsamer Verstreungen werden. Soll aber, wie die sächsische Nation zuversichtlich hofft, dieselbe auch im engeren Verbande mit Ungarn fortbestehen, so muß ihr folgerecht Alles dasjenige gesetzlich und unabänderlich zugesichert werden, was ihren Bestand und Fortschritt bedingt. Die sächsische Nation hat ein Recht, dieses zu verlangen, weil:

1. die Unionsvertrag als ein freier Akt, und nicht als eine Unterjochung behandelt werden muß; denn einer Unterjochung muß ein erwiesenes Staatsvergehen oder ein Krieg vorausgehen.

2. Weil Ungarn zu einer Erstarkung der allgemeinen Sympathie bedarf, und bereits die unseligen Folgen der Nationalunterdrückung gewährend, in den verbundenen Theilen zu einer Aenderung des bisherigen Verschmelzungs-Systems sich genöthiget steht, somit auch in Absicht auf die sächsische Nation kein entgegengesetztes Prinzip aufstellen kann.

3. Weil die sächsische Nation, gerade: des gemeinsamen Vortheils wegen, ihre geregelte Verfassung, ihre Bildungs- und Humanitäts-Anstalten, keinen legislatorischen Experimenten, keinem Provisorium Preis geben, und eben so wenig - bis die übrigen Volksklassen Ungarns zu derselben Preise und Thätigkeit gelangen – sich zum Stillstande oder gar zum Rückschritte verurtheilen lassen kann. – Zu den, den Fortbestand und den zeitgemäßen Fortschritt der sächsischen Nation wesentlich bedingenden Gerechtsamen rechnet sie:

- I. Unveränderte Aufrechthaltung des sächsischen Territorialgebietes und dessen politischen Zusammenhanges in seiner jetzigen Gestalt, bestehend aus neun Stühlen und zwei Distrikten, sammt den, entweder in judicialer oder administrativer Hinsicht, dazu gehörigen Theilen.

- II. Die Sächsische Nations-Universität hat auch in Zukunft, als Grundlage des sächsischen Nationalverbandes unter dem auf Lebenszeit selbst gewählten sächsischen Nationsgrafen zu stehen.

Der Wirkungskreis derselben ist:

- a) Die Justiz als Appellations- Gericht;
- b) Die Verwaltung des National Vermögens;
- c) Entwerfung von Statuten in Absicht auf die inneren Verhältnisse.

III. die freie Communal Verwaltung und das Recht der freien Wahl der Kreis- und Communal Beamten wird garantirt.

IV. In allen ämtlichen Verhandlungen und Correspondenzen im Innern sowohl, als nach Außen soll die deutsche Sprache die Gerichtssprache sein. Die Landesgesetze sollen den sächsischen Kreisen in deutscher Sprache autentisch mithgeteilt werden.

V. Unabhängige freie Stellung der Kirchen und Schulen aller Glaubengenossen; freie Verwaltung ihres Vermögens; die Synodal-Verfassung und geistliche Gerichtsbarkeit der A.G. Verwandten; freie Wahl der Geistlichen; das Recht der freien Einrichtung und Beaufsichtigung des öffentlichen Unterrichts; Lehr- und Lernfreiheit; der ungeschmälerter Gebrauch der Muttersprache in Kirchen und Schulen, und die Unterstellung aller, zu einem und demselben Glaubensbekenntnisse Gehörigen unter die Leitung und Aufsicht ihrer eigenen, höheren sowohl, als niederen Kirchen- und Schulbehörden; wobei das höchste Aufsichtsrecht über die Kirchen und Schulen der A.G. Verwandten in Siebenbürgen unmittelbar dem Könige zukommt.

VI. Beibehaltung der sächsischen Municipal Gesetze (Statuten) mit Vorbehalt der Autonomie und der vermöge derselben vorzunehmenden, zeitgemäßen Reformen in den verschiedenen Beziehungen des National-Lebens im Allgemeinen sowohl, als auch insbesondere in Bezug der Regelung der Gewerbs- und Zunftverhältnisse, und der Einrichtung und Verwendung der national Bürgerwehr.

VII. Die sächsische Geistlichkeit nimmt in Verbindung mit der gesammten Nation, - da die Zehnten der sächsischen Geistlichkeit nach dem Vorgange auf dem Ungarländer Reichstag auch durch die siebenbürgischen Landesstände durch Art. IV. und VI. 1848 schlechtweg als aufgehoben erklärt werden, - eben auch nach Analogie des Ablösungsvorschlags abgeschaffter adeliger Privilegialrechte, eine angemessene Entschädigung für die der sächsischen Geistlichkeit wegzunehmenden Zehnten in Anspruch; weil nach allen denkbaren Rechtprincipien nicht die eine, zumal vertragsmäßig verpflichtete Volksklasse (wie dieß urkundlich bei den Zehentgebern der sächsischen Geistlichkeit der Fall ist) auf Kosten der andern, rechtskräftig kontrahirenden Partei begünstigt werden darf.

VIII. Die sächsische Nation verlangt, daß wieder nach dem Vorgange in der Ablösungsangelegenheit bezüglich der angeschafften

Adelsprerogative der Staatsschatz die Entschädigung für die sächsischen geistlichen Zehenten in der Weise übernehme, daß vom demselben der nach einer neunjährigen Durchschnittsberechnung der gesamten sächsischen reinen Zehenteinkünfte zu ermittelnde, jährliche Zehentbertrag, als jährliche Rente einer Kapital Summe, als eine immervährende nominelle Staatschuld anerkannt werden und fortbestehen soll.

IX. Die sächsische Nation glaubt sich berechtigt, weiter zu verlangen, daß die von den Sachsen erhobene, und in die öffentlichen sächsischen Perceptorats- Kassen eingeflossene Kontribution, unter den anderweitigen Staatseinkünften, namentlich als derjenige Fond bestimmt werde, woraus die in Rentenbezüge verwandelten, bisherigen Naturalzehent einkünfte der sächsischen Geistlichkeit präferenter an die Superintendent A. G. auszuzahlen sind, weil es ganz billig und folgerichtig ist, daß die aus der Mitte der sächsischen Nation fließenden Staatseinkünfte zunächst zur Erfüllung der für die Nation stipulierten Staatsobliegenheiten verwendet werden; wozu hauptsächlich die Bezahlung der geistlichen Renten, inmitten der sächsischen Nation, ohne Zweifel gehört.

X. Die sächsische Nation fordert endlich in sofern die bisherigen Zehenteinkünfte der sächsischen Geistlichkeit durch die stehenden, unantastbaren Verträge mit ihren Zehentpflichtigen über alle willkürliche Beeinträchtigung, seitens dieser, gestellt waren, - daß auch für die Zukunft für ihre zu beziehenden gesetzlichen Einkünfte, so wie für die stipulierten Adelsentschädigungen, die stärksten Garantien und respektive Hypotheken aufgestellt werden mögen; indem vom Verfall der geistlichen Einkünfte, woran alle Bildungs- und kirchlichen Anstalten der sächsische Nation mehr oder weniger geknüpft sind, der Verfall der sächsischen Nation selbst, ganz und gar abhängig ist.

Diese Garantien findet die sächsische Nation, außer den vom siebenbürgischen Landtag im Allgemeinen für die Bonification der Zehenten verpfändeten Kameralgütern und Proventen, vorzugsweise in der gesamten, vom Sachsenboden eingehenden Steuer, so daß die Geistlichkeit den unmittelbaren Regreß an den Steuerfond der Sachsen habe.

XI. Bezüglich der an sächsische Kommunen zu gemeinnützigen Zwecken verliehenen Zehenten, sollen dieselben Grundsätze festgehalten werden, wie bei den geistlichen Zehenten.

Die Verhältnisse und Beziehungen, in welchen die sächsische Nation mit garantierter eigener Municipal-Verfassung, Nationalität und Autonomie zum Königreich Ungarn, zu dessen allgemeiner Verwaltung und zu den Mitnationen zu stehen hat, stellen sich in Folgenden war:

a) rücksichtlich der allgemeinen Landesgesetzgebung. Allgemeine jeden Staatsbürger verbindende Gesetze werden auch die sächsische Nation verpflichtet; während die Entwertung der, bloß ihre eigentümlichen, inneren Verhältnisse betreffenden Gesetze der sächsische Nation, als zum Municipium gehörig vorbehalten ist;

b) rücksichtlich ihrer Bertretung im Reichstag. Im ganzen wird die sächsische Nation dem allgemeinen Landesgesetze fügen, und verlangt nur, daß:

1. der Nationsgraf Sitz und Stimme in der Magnatentafel erhalte;

2. daß die sächsischen Kreise nie mit anderen Wahlkreisen vermischt werden;

3. daß, wenn landtägliche Repräsentation nach der Volkszahl eingeleitet werden sollte keiner der sächsischen Kreise weniger als einen Deputirten zum Reichstag sende;

4. daß nach der dormalen bestehenden Eintheilung der Kreise, der Vorort (Städte Märkte) von den übrigen zum Kreise gehörigen Ortschaften nicht getrennt werde;

c) rücksichtlich der Betheiligung an der Steuer, den Landeslasten und den entsprechenden Vortheilen. Allgemeine, nach den aus dem Grundsatz der Gleichberechtigung fließenden gleichmäßigen Verpflichtungen hervorgehende Steuern und öffentliche Lasten, wird die sächsische Nation in dem sie treffenden Verhältnisse tragen, nur behält sie sich die Eintreibung und Administrierung der Steuer, so wie die Vertheilung der Lasten durch ihre eigenen Beamten vor; in gleichen Verhältnisse hat sie auch die, aus diesen Steuern und Lasten entspringenden Vortheile, so wie den gleichmäßigen Antheil an den Landeseinkünften anzugesprechen.

d) Rücksichtlich der Wehrpflicht. Nach dem Grundsatz der Gleichberechtigung wird auch die sächsische Nation sich der verhältnismäßigen Theilnahme an der allgemeinen Wehrpflicht nicht entziehen.

e) Rücksichtlich des höchsten Zentrums in der politischen Verwaltung und Justizpflege. Das höchste Centrum ist der constitutionelle König mit seinem Verantwortlichen Ministerium. Im Ministerium ist jedoch für die sächsischen Angelegenheiten eine eigene Sektion aus einer hinlänglichen Anzahl von Sachsen zu bilden. Zwischen der Nations-Universität und dem König hat keine Mitterstelle zu bestehen.

Ohne diese Bedingungen, deren Erfüllung allein die Fortdauer der sächsischen Nation gewährleistet, kann die sächsische Nation in eine engere Verbindung Siebenbürgens mit dem Königreiche Ungarn nicht eingehen.

Hermannstadt, den 3. Juli 1848

*

Memoriul națiunii săsești din Transilvania
despre condițiile uniunii sale cu regatul Ungariei¹
(pentru depunere la Parlamentul ungar)

În ultima Dietă transilvană, deputații sași, sub constrângerea unor influențe limitative, urmând mai mult propriile lor opinii și sentimente private decât instrucțiunile primite, și-au dat mâna pentru o mai strânsă legătură a Transilvaniei cu Ungaria, mai înainte chiar ca situația și forma acestei legături să fie stabilite. Națiunea săsească era însă totuși îndreptățită să aștepte un alt tratament, pe baza deciziilor dietelor din 1842 și 1847 și a proiectelor din 1848, ca și pe baza principiilor naturale ale libertății națiunilor independente, cu atât mai mult cu cât ea nu acceptase niciodată în mod oficial legile Ungariei și nici nu era obligată de realitățile și reformele din Ungaria, pe care nu le cunoștea. Mai mult decât atât, cel de-al unsprezecelea articol de lege transilvan din 1791 conține asigurarea că existența formă de stat și de guvernare, ca și actul de uniune a celor trei națiuni constituie legea de bază a provinciei, iar cel de-al treisprezecelea articol de lege transilvan din 1791 garantează națiunii săsești în mod expres statutul său diplomatic. Legile fundamentale ale țării și privilegiile garantate în mod solemn ar putea fi schimbate și abrogate numai după îndelungate și atente consultări și nu dintr-o lovitură, într-o singură ședință dietală aproape lipsită de dezbateri.

Simțul juridic al națiunii săsești, rănit printr-o neașteptată răsturnare și astfel înclinat mai mult spre dezaprobarea evenimentului, decât spre încrederea în uniune, poate fi liniștit și poate fi capacitat să continue negocierile, numai dacă:

1. în Ungaria părțile asociate se bucură deja de concesiile naționale și, astfel, principiul naționalităților separate nu este incompatibil cu o asociere la aceasta;

2. deputații dietali sași vor primi asigurări din partea adunărilor naționale transilvano-ungare și secuiești [din Dietă], cu privire la menținerea naționalității săsești;

3. se așteaptă ca și guvernul să țină cont de națiunea săsească în cadrul dezbaterilor din Parlamentul imperial, cu atât mai mult cu cât maiestatea sa împăratul a exprimat, în mod deschis, în actul constituțional din 25 aprilie 1848 inviolabilitatea tuturor naționalităților și instituțiilor municipale ca principiu general de guvernare, declarând la 11 iunie deputăției săsești la Innsbruck, cu cuvintele sale imperiale explicite, că maiestatea sa „îi va proteja și pe mai departe pe acești sași credincioși în drepturile și libertățile lor”;

4. vocile oficiale și faptele vor dovedi că regatul Ungariei, care se sprijină pe Germania, ar putea avea un viitor numai printr-o astfel de legătură cu Germania; prin urmare, continuitatea elementelor și a instituțiilor germane nu vor putea fi eliminate;

5. în fine, menținerea națiunii săsești și a constituției sale liberale nu aduce nicio atingere progresului spiritual și material al Ungariei.

Dacă aceste speranțe ale națiunii săsești vor fi îndeplinite, îi va fi imposibil să sacrifice averea cea mai prețioasă și mai sigură de dragul unor reforme problematice, căci este o națiune independentă, care a urmat chemarea regilor ungari numai sub certitudinea unei existențe naționale dăinuitoare și care a păstrat neatinsă această existență națională de sine stătătoare, ca martoră a istoriei și a numeroase documente existente de șapte secole, atât sub regii ungari, în timpul vechii uniuni cu Ungaria, cât și sub principii, până în vremea din urmă, sub guvernarea Casei imperiale austriece. Și în Diploma leopoldină principiile de bază înnoite ale statului au consfințit ceea ce în acest aspect este stabilit de 700 de ani și sub toate furtunile timpului a știut să își afirme existența.

[Națiunea săsească] trebuie să facă totul pentru menținerea ei sau, dacă nu ar fi nicio speranță de o încheiere fericită, silită se împrejurări, trebuie să se alăture acelei partide care se pune în slujba principiului protejării naționalităților. Fiind de la bun început plasată într-o poziție ostilă adevăratei uniuni, chiar în cazul unei fuziuni făcute în mod violent, ea nu va fi niciodată un membru fericit al coroanei ungare și nici reazem al eforturilor comune. Dacă însă, așa cum națiunea săsească speră plină de încredere, ea va dăinui pe mai departe și într-o asociere strânsă cu Ungaria, atunci trebuie să-i fie în mod consecvent asigurate toate drepturile legale și neschimbate care îi condiționează existența și progresul. Națiunea săsească are un drept să le revendice, deoarece:

1. Tratatul uniunii este un act liber și nu trebuie tratat ca o subjugare; pentru că o subjugare trebuie să fie precedată de o dovedită pierdere a statului sau de un război.

2. Ungaria are nevoie de o întărire a simpatiei generale și, deja observându-se efectele nefericite ale oprimării naționale, este obligată în aceste părți la o modificare a sistemului fuziunii de până acum; astfel nici în privința națiunii sâsești nu poate institui un principiu contrar.

3. Tocmai în avantajul tuturor, națiunea sâsească nu poate renunța la constituția sa reglementată, la instituțiile sale de educație și umanitare, pentru un provizorat și pentru experimente legislative; și, cu atât mai puțin, ea nu se poate lăsa condamnată la pasivitate sau chiar la regres, până când celelalte clase populare ale Ungariei vor ajunge la aceeași valoare și activitate.

Ea consideră esențial necesară pentru dăinuirea și progresul modern al națiunii sâsești existența următoarelor privilegii:

I. Menținerea neschimbată a teritoriului sâsesc și componența politică a acestuia în forma sa actuală, constând din 9 scaune și 2 districte, împreună cu părțile aparținătoare, fie din punct de vedere judiciar, fie administrativ;

II. Universitatea națiunii sâsești are să existe și în viitor drept bază a uniunii naționale sâsești, sub un comite al națiunii sâsești, ales de ea pe viață. Sfera ei de atribuții cuprinde:

- a) justiția, ca instanță de apel;
- b) administrarea averii națiunii;
- c) elaborarea statutelor în ceea ce privește relațiile interne.

III. Vor fi garantate libera administrare comunală și dreptul alegerii libere a funcționarilor cercuali și comunali.

IV. În toate negocierile și corespondența oficială, internă și externă, trebuie ca germana să fie limba de afaceri. Legile țării trebuie comunicate în cercurile sâsești autentic în limba germană.

V. Statutul independent al bisericilor și școlilor pentru toate comunitățile de credincioși, administrarea liberă a averilor lor; constituție sinodală și jurisdicție spirituală a confesiunii augsburgice; alegerea liberă a clerului; dreptul constituirii libere și al supravegherii învățământului public; libertatea de predare și învățare; folosirea neîngrădită a limbii materne în biserici și școli și așezarea tuturor celor care țin de aceeași credință sub îndrumarea și supravegherea aceleiași autorități școlare și bisericești, fie ea superioară sau inferioară, astfel încât cel mai înalt drept de supervizare asupra bisericilor și școlilor confesiunii de Augsburg din Transilvania să-i aparțină nemijlocit regelui.

VI. Menținerea legilor (statutelor) municipale sâsești, sub rezerva autonomiei și a reformelor efectuate pe baza lor în diverse domenii ale vieții naționale în general, ca și în special în ceea ce privește reglementarea

meșteșugurilor și a breslelor, precum și constituirea și utilizarea gărzii naționale.

VII. Întrucât decimele clerului săsesc, conform procedurii Parlamentului ungar și Stărilor transilvane prin articolul IV și VI din 1848, au fost declarate desființate, prin analogie cu propunerea de suspendare a privilegiilor nobiliare, și clerul săsesc împreună cu întreaga națiune pretinde o compensație adecvată pentru decimele pierdute ale clerului săsesc, deoarece, după toate principiile de drept imaginabile, nicio clasă populară nu poate fi favorizată pe spezele altei părți, opuse juridic, așa cum este cazul atestat documentar al celor care plătesc dijma clerului săsesc.

VIII. Tot după exemplul chestiunii desființării prerogativelor nobiliare, națiunea săsească solicită ca Trezoreria statului să preia compensarea pentru decima clerului săsesc și, după calcularea unei medii pe 9 ani a veniturilor nete încasate din decimă, contribuția anuală a dijmei să fie recunoscută ca pensie anuală de capitalizare, care să existe ca perpetuă datorie nominală de stat.

IX. Națiunea săsească se consideră îndreptățită să ceară ca acele contribuții colectate de la sași, intrate în casele perceptorale, să fie incluse între veniturile statului, anume ca fond din care să se plătească *praeferenter* sub formă de pensii dijmele, până acum în natură, ale clerului săsesc; deoarece este destul de corect și de logic ca veniturile colectate din mijlocul națiunii săsești să fie folosite mai întâi pentru acoperirea obligațiilor stipulate națiunii de către stat, între care se numără, fără îndoială și în principal, plata pensiilor clerului din sânul națiunii săsești.

X. În măsura în care fostele venituri sub formă de dijma ale clerului săsesc erau stabilite prin contracte ferme și inviolabile cu cei obligați la dijma, națiunea săsească solicită, în fine, ca și în viitor să se acorde cele mai puternice garanții, respectiv ipoteci pentru veniturile sale legale, la fel ca și *pentru despăgubirile nobiliare stipulate, așa încât să se prevină decăderea* taxelor clericale, de care depind în întregime toate instituțiile de învățământ și bisericești ale înseși națiunii săsești. Națiunea consideră că aceste garanții sunt de găsit, pe lângă cele pe care le-a propus Dieta transilvană pentru despăgubirea dijmelor: ipotecarea bunurilor camerale și a proventelor, mai cu seamă în ansamblul impozitelor încasate de pe Pământul Săsesc, așa încât clerul să aibă despăgubire totală din fondurile fiscale ale sașilor.

XI. În ceea ce privește decimele acordate comunelor săsești în scopuri obștești, și aici trebuie să se aplice aceleași principii ca și în cazul dijmelor ecleziastice.

Raporturile și relațiile, în care națiunea săsească, cu garantarea propriei sale constituții municipale, a naționalității și a autonomiei sale, urmează să se afle în exterior cu regatul [ungar], cu administrația generală a acestuia și cu națiunile conlocuitoare, sunt statuate după cum urmează:

a) În ceea ce privește legislația provincială generală:

Legile generale, obligatorii pentru toți cetățenii, vor fi obligatorii și pentru națiunea [săsească], în timp ce elaborarea legilor care privesc relațiile specifice interne este rezervată doar națiunii săsești, ca aparținând municipalității;

b) În ce privește reprezentarea în parlamentul imperial:

În general națiunea săsească se va ralia la legea generală a țării și cere doar ca:

1. Comitele națiunii să obțină un loc și un drept de vot în Camera magnaților;

2. Cercurile săsești să nu poată fi amestecate niciodată cu alte circumscripții;

3. Dacă reprezentarea dietală va trebui făcută în urma alegerii poporului, din nici un cerc săsesc să nu fie trimis mai puțin decât un deputat în parlament;

4. Conform actualei împărțiri a cercurilor, reședințele acestora (orașe, târguri) nu trebuie despărțite de restul localităților.

c) În ceea ce privește participarea la impozite, la sarcinile generale și la avantajele corespunzătoare:

După principiul egalității în drepturi și obligații referitoare la impozite și sarcinile publice generale, națiunea săsească va fi supusă proporțional la acestea, rezervându-și însă dreptul de a încasa taxele de către funcționarii ei proprii; ea pretinde a beneficia în aceeași proporție și de avantajele care decurg atât din aceste impozite și sarcini, cât și din veniturile țării.

d) În ceea ce privește serviciul militar obligatoriu:

Conform principiului egalității în drepturi, nici națiunea săsească nu se va sustrage de la serviciul militar obligatoriu, participând la acesta proporțional.

e) În ceea ce privește cel mai înalt centru al administrației politice:

Cel mai înalt centru (for) este regele constituțional, cu ministerul său responsabil, alături de care urmează să se instituie o secțiune pentru afacerile săsești, compusă dintr-un număr suficient de sași, cu mențiunea că: între Universitatea națională și rege nu trebuie să existe niciun intermediar.

Fără aceste condiții, a căror îndeplinire singură garantează dăinuirea națiunii săsești, națiunea săsească nu poate intra într-o legătură strânsă a Transilvaniei cu regatul Ungariei.

Sibiu, 3 iulie 1848

Universitatea națiunii săsești din Transilvania

Franz Salmen m.p.,
comitele națiunii săsești.

Karl Sigerus m.p.,
notar substituit

Original. SJAN Brașov. Fond Magistrat. Doc. nr. 3737, f. 9770-9777.

¹ O variantă identică a acestui memoriu a fost trimisă tot la 3 iulie 1848 împăratului Ferdinand. Se regăsește la Haus- Hof- und Staatsarchiv Wien, Kabinettskanzlei Ministerratprotokolle nr. 14572-14585/1848.

101.

Sibiu, 3 iulie 1848

9212/1848

Note

Mit der hierstelligen Note vom 20ten d.M. Min. 92651 sind dem Löblichen Gub[ern]ial Präsid. die Erörterungen der k.k. Agentie in der Walachei über die Verbreitung der Cholera in jenem Bereiche mitgeteilt und die Besorgniß ausgesprochen worden, daß diese Krankheit bei der noch steigenden Hitze schnell in das diesseitige Bereich eindringen wird.

Nach einer so eben vom Militär Grenz-Comando zu Kronstadt eingelangten Anzeige vom 28ten d. Mts. N. 1042/1046 sind dort bereits Cholera Fälle vorgekommen, die von derselben befallenen Individuen jedoch gerettet, somit zur Beseitigung der Gemüthsaufrregung der dortigen Bewohner verschwiegen wurde.

Es hatten sich zwar dem Gerüchte nach an dieser Krankheit zwar Todesfällen ergeben, welchem Gerüchte jedoch die Aerzte mit der Vorstellung widersprochen, daß die Todsfälle Folgen eines gelleist??? entzündendem Fiebers gewesen seyen.

Auch beim Militär-Paß-Commando zu Tömös ist am 26ten d. Mts. ein Mann an der Brechruhr erkrankt um an 27ten deßelben ein 2ter Mann mit

allen Anzeichen derselben befallen und beide in das Militär-Spital abgegeben wurden.

Ueber die Art und Weise, wie die Ausbreitung dieser Krankheit zu begegnen, die Heilung derselben bei deren Auftreten zu erleichtern und zu beschleunigen, somit ihren verheerenden Folgen zu begegnen wäre, ist am 21sten d.Mts. eine eigene Kommisionelle Berathung gepflogen und zu derselben nebst dem hierländigengenen dirigirenden Stabsfeldarzte Dtor. Martini auch der hiesige Stadt u. Stuhls-Physikus Dr. Schuster beigezogen wurde.

Welches Gutachten in Folge dessen der Erstere hierauf abgegeben hat, beehrt man sich Einem Löblichen Gubernium mit dem diesfälligen Beifügen in der abschriftlichen Anlage mitzuschicken, daß hiernach sämtliche Truppen, in Absicht des diätischen Verhaltens zur Verhütung der Krankheit, des Benehmens bei eingetretenem Unwohl und der zu treffenden Vorkehrungen bei Anweisung der Krankheit belehrt, und zum entsprechenden Befolg angewiesen worden sind. Da es bei dem schnellen Verlauf dieser böartigen Krankheit nach der in den früheren Epochen ihres Bestehens geschöpften Erfahrung von hoher Wichtigkeit ist, daß den von derselben Befallenen gleich beim Eintreten des Unwohlseyns die schnellste Hilfe geleistet werde, so sei diese in Loco wo weder Spitalen noch Marodehäuser bestehen, nicht erst wie sonst bei anderen gewöhnlichen Krankheiten geschieht, mittelst Vorspann in das nächste Spital transportirt, sondern gleich in Loco behandelt werden, so erheischt es die unumgängliche Nothwendigkeit, daß zu deren Aufnahme gleich in Loco ihrer Bequartirung geeignete Location fürgewählt und mit den nöthigen Erfordernissen an Bettfournituren und einigen Ustensilien eingerechnet, an jenen Orten aber, wo Marodehäuser bestehen, deren kaum jedoch nach den sogearteteten unabweislichen Anforderungen nicht ausreicht, thunlichst erweitert werden.

Indem man den unterstehenden Truppen aufträgt, sich wegen Ermittlung und Beistellung dieser Erfordernisse mit dem Orts Behörden in das freundliche und humane Einvernehmen zu setzen, sieht sich das General Commando veranlaßt, das Löbliche k. Landes Gubernium dienstfreundlichst zu ersuchen, geneigtest verfügen zu wollen, daß von Seite der unterstehenden Behörden den sogearteteten bittlichen Ansinnen der Truppen allenthalben im Interesse des Landes, des Dienstes und der Menschlichkeit so schnell als möglich und willfähig begegnen werde, von welcher Verfügung sich die güthige Mittheilung erbeten wird.

Das General Commando hofft der gütigen Willfahung diesens Ansuchens um so mehr mit Zuversicht entgegen zu kommen???, als die Belassung der Kranken Soldaten in den Quartieren der Contribuenten jedenfalls für die Letztern und ihre Familien nachtheilbringend wäre.

Hermannstadt, am 3ten Juli 1848

In Abwesenheit des Commandierenden Herrn General,
Pfersmann m.p.

*

Notă

Prin nota aici alăturată, din 20 ale acestei luni, nr. ministerial 92.651, se comunică onoratului prezidiu gubernial aprecierile agenției c.c. din Muntenia despre răspândirea holerei în acele zone și se exprimă temerea că această boală, în condițiile căldurii tot mai mari, se va răspândi rapid și în părțile acestea.

Conform anunțului pe care tocmai l-am primit de la Comandamentul militar de graniță din data de 28 ale acestei luni, nr. 1042/10046, acolo au apărut deja cazuri de holeră, indivizii afectați au fost însă salvați și, prin urmare, cazurile au fost ascunse, pentru a se evita agitația spiritelor în sânul locuitorilor de acolo.

Au fost și zvonuri, după care din cauza acestei boli s-au produs cazuri mortale, însă medicii au susținut ideea că aceste cazuri mortale au fost din cauza unei febre inflamatorii.

Și la Comandamentul militar de graniță de la Timișul de Sus un bărbat s-a îmbolnăvit în data de 26 ale acestei luni și, în data de 27, un al doilea bărbat a manifestat simptome identice, ambii fiind internați în spitalul militar.

Despre felul cum trebuie să se împiedice răspândirea acestei boli, cum să se ușureze și să se urgenteze vindecarea la apariția ei, deci pentru a se contracara consecințele ei devastatoare, în data de 21 ale acestei luni, s-a constituit o comisie proprie, consultativă la care, pe lângă medicul militar dr. Martini, a fost invitat să participe și dr. Schuster, medicul orășenesc și scăunal.

Urmare a [întrunirii] acestei comisii, primul menționat [Martini] a emis un referat, pe care avem onoarea să-l trimită onoratului Guberniu, împreună cu o copie anexată în scris, referitoare la faptul că toate trupele au fost instruite atât în privința comportamentului alimentar pentru evitarea bolii, cât și a comportamentului în cazul unor simptome de rău,

fiind prezentate măsurile potrivite la apariția bolii și urmarea lor corespunzătoare.

Deoarece, din pricina evoluției rapide a acestei boli supărătoare, experiența din epocile anterioare este de mare importanță, pentru ca celor infectați să li se acorde cel mai rapid ajutor încă de la apariția primelor simptome, acest [prim-ajutor] să se dea *loco*, acolo unde nu există nici spitale, nici bolnițe [Marodehäuser], spre deosebire de alte boli obișnuite, la care [bolnavii] sunt transportați la cel mai apropiat spital. Deci, aceștia să fie tratați *loco* și, de aceea, apare necesitatea inevitabilă ca, la preluarea lor *loco*, să se facă încartiruirea lor în locația destinată și cu necesarele cerințe în privința așternuturilor de pat și a câtorva ustensile incluse. Dar acolo unde există bolnițe care, în ciuda incontestabilelor cerințe pe care le îndeplinesc, nu sunt de ajuns, în măsura posibilului, acestea trebuie extinse.

Se poruncește trupelor subordonate ca, pentru găsirea și stabilirea acestor cerințe, să se pună de acord cu autoritățile locale și să cadă la înțelegere prietenească și omenească. Comandamentul general roagă respectuos onoratul Guvernul al țării să binevoiască a dispune ca autoritățile subordonate să ia măsuri cât mai grabnice și mai puternice, în interesul țării, al serviciului și al umanității.

Comandamentul general speră să se acorde o binevoitoare atenție acestei solicitări, cu atât mai mult, cu cât lăsarea soldaților bolnavi în încartiruirea contribuabililor cu siguranță nu ar fi benefică pentru cei din urmă și familiile lor.

Sibiu, 3 iulie 1848.

În absența domnului comandant general,
Pfersmann m.p.

Copie. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P. nr. 9212/1848.

102.

Sibiu, 3 iulie 1848

Dem Löblichen Mediascher Magistrat

Da in der von dieser Nations Universität unter Z. 767 l. J. festgesetzten und wegen Unterhandlung über die Unions Bedingungen zum ungarischen Reichstag entsandten national Deputation mitgegebenen Instruction, nach welcher sich auch die von den sächsischen Kreisen gewählten

Reichstagsabgeordneten zu richten haben, ausdrücklich zugestanden ist, daß die aus der allgemeinen Gesetzgebung hervorgegangenen alle und jeden Staatsbürger im Allgemeinen verbindenden Gesetze, wohin auch das Gesetz über die Wahl der zum Reichstag abzusenden[den] Abgeordneten gehört, auch die sächsische Nation verbinden sollen, die Reichstände Ungarns ferner die, nach der von dem Löblichen Mediascher Publikum vorgeschlagen, durch die Nationsuniversität zu verfassende Wahlmodalität gewählten Deputation nicht annehmen würden so auch ohne daß hierdurch die Verfassung und municipal Autonomie der Nation gefährdet würde, die durch Landestände in dem vorgeschriebenen Gesetzartikel verfaßte Wahlmodalität, wenn der gedachte Gesetz Artikel die Allerhöchste Sanction erhalten und gesetzlich verlaublich seyn wird auch für die Nation als verbindend angenommen werden. Welches dem Löblichen Magistrat in Erwiderung auf die Zuschrift vom 29. Juni 1848 MZ. 1644 hiermit eröffnet wird.

Hermannstadt, 3. Juli 1848

Franz Salmen

*

Onoratului Magistrat al Mediaşului

Instrucţiunile date de Universitatea naţională deputăţiei naţionale, trimise la parlamentul ungar sub numărul 767 a.c., referitoare la negocierile privind condiţiile uniunii, [instrucţiuni] pe baza cărora trebuie să se orienteze şi deputaţii parlamentari aleşi din cercurile săseşti, recunosc, în mod explicit, că şi naţiunea săsească trebuie să respecte legile ce decurg din legislaţia generală şi sunt obligatorii pentru fiecare cetăţean în parte, între acestea fiind şi legea despre alegerea reprezentanţilor în parlament. La fel, dacă Stările ungare nu ar accepta deputăţia propusă de onoratul public din Mediaş şi aleasă prin modalitatea electorală elaborată de Universitatea naţională, fără ca astfel să fie periclitată constituţia şi autonomia municipală a naţiunii, în schimb, modalitatea electorală impusă de stările ţării în prescrisul articol de lege, dacă amintitul articol de lege primeşte prealalta sancţiune şi primeşte putere de lege, va fi obligatorie şi pentru naţiunea săsească.

Acestea se comunică onoratului Magistrat, ca răspuns la adresa din 29 iunie 1848, nr. Mag. 1644.

Sibiu, 3 iulie 1848

Franz Salmen

Concept. SJAN Sibiu. Fond Universitatea Naţională Săsească. Doc. nr. 762/1848.

Sibiu, 3 iulie 1848

Bekanntmachung

Die im V. Hunyader Comitате zur Devaer Herrschaft gehörigen, auf der Landstraße in Deva gelegenen zwei großen Platzi und Vámi genannten Einkehrwirthshäuser, deren ersteres kürzlich erbaut, mit mehren bequemen Gastzimmern, einem Tanzsaal, einem besonderen Billard Zimmer, Winter- und Sommerküche, einer aus mehreren Zimmern bestehenden Wohnung für den Wirthen, dann einen abgesonderten Schankzimmer, und endlich einem geräumigen abgetheilten Keller versehen ist, und zu welchen beiden Wirthshäusern übrigens große wohl eingerichtete Holzschopfen und Ställe, für mehrere Wagen und Pferde gehören werden vom 1. August l. J. bis letzten October 1851 auf drei und ein viertel Jahr, mit allen dazu gehörigen Vortheilen dem Schank, Heu- und Hafer- Verkaufsrechte im Licitations Wege an den Meistbiethenden verpachtet werden.

Die dießfällige Licitation wird am 15 Juli l. J. Vormittags 10 Uhr, in der Devaer Herrschafts- Kanzlei im Schlosse, allwo auch täglich in den gewöhnlichen Vormittagsstunden, die Kontraktsbedingungen eingesehen werden können, abgehalten werden.

Ebenso wird an demselben Tage und Orte das Branntwein-Verkaufsrecht auf dem Devaer Platze gleichfalls für die Zeit vom 1. August 1848 bis letzten October 1851 d.i. auf drei und ein viertel Jahr an den Meistbiethenden verpachtet werden.

Die Pachtlustigen haben an Neugeld und zwar: für das Piatzi Wirthshaus 120 fl. für das Vámi- Wirthshaus 90 fl., und für das Branntwein- Verkaufsrecht auf dem Devaer Markte 50 fl. Conv.- Münze vor Beginn der Licitation zu erlegen.

*

Înştiinţare

Cele două hanuri mari, al Pieţei şi al Vămii, din comitatul Hunedoara, ţinând de administraţia Devei, aflate pe drumul principal din Deva, din care primul a fost construit de curând, cu mai multe camere de oaspeţi confortabile, o sală de bal, o sală specială de biliard, bucătărie de iarnă şi de vară, o locuinţă cu mai multe camere pentru proprietar, apoi o

cameră separată pentru cârciumă și, în sfârșit, este prevăzut cu o pivniță spațioasă separată, ambele hanuri având grajduri și șoproane pentru lemne bine construite pentru mai multe trăsură și cai, sunt scoase la licitație pentru cea mai bună ofertă pentru trei ani și un sfert, de la 1 august anul acesta până la 31 octombrie 1851 cu toate privilegiile aparținătoare: dreptul de cârciumărit și dreptul de vânzare a fânului și ovăzului.

Respectiva licitație se va ține la 15 iulie a.c. la ora 10 dimineața în cancelaria domeniului din castelul de la Deva; de asemenea, tot acolo, zilnic de obicei, înainte de amiază, pot fi văzute condițiile contractuale.

În mod similar, în aceeași zi și în același loc vor fi arendate pentru cea mai bună ofertă dreptul de cârciumărit în piața Devei, pentru perioada 1 august 1848 până la 31 octombrie 1851 pe trei ani și un sfert.

Participanții trebuie să depună înainte de licitație în bani noi și anume: pentru hanul pieței 120 fl., pentru hanul vămii 90 fl., iar pentru dreptul de vânzare a rachiului pe piața Devei 50 fl. m.c.

Publicație Publicat în „Intelligenzblatt zum Siebenbürger Bote”, nr. 52, Hermannstadt, 3 Juli 1848, p. 236.

104.

Sibiu, 21 iunie/3 iulie 1848

Măria Ta,
Prealuminate și Preasfințite domnule Episcopae!
Domnule și Părinte preaîndurate!

Poșta de eri, 2 iulie, au adus acest Măriei Tale intitulat decret ministerial. D[omnul] teolog Moga, cugetând doara ca va cuprinde ceva ce ar trebui să pună în lucrare Preaonoratul Consistoriu l-au desfăcut, însă spre mângâierea și marea bucurie a tuturor adevărat bine simțirilor, spre mângâierea și bucuria acelora, Măria Ta!, carii știu până încât au a se realiza sperințele neamului nostru prin puternica Măriei Tale conlucrare, văzând că numitul decret cuprinde regulile Măriei Tale, mi l-au înmănat ca să-l îndreptez către Măria Ta care, prin acestea, mă și grăbesc a le împlini. Ziua de eri au fost, Măria Ta, o zi de mare bucurie și mângâiere pentru noi și din altă privință. Eri au sosit aici 2 scrisori private de la Innsbruck despre

rezultatele călătoriei Măriei Tale acolo, la Maiestate, una din 22 de la d. Bolloga și alte din 23 iunie de la d. Părinte Sava, ale căror impresiuni în inimile noastre făcute sunt inexplicabile. Durerile inimilor noastre din neconținutele cleвете unor nesocotiți născute sunt acum cu totul alinate. Gurile acelora sunt acum astupate, iar sperințele altora cele egoistice, care era început a prinde rădăcini în capetele lor, încă vor înceta. Neamul întreg însă de nou se va convinge că, cu încrederea care o au pus-o în Măria Ta, nu s-au înșelat.

Aici mai îndrăznesc a alătura și un prezial gubernial care, tot sub acest nr., au venit și către Consistoriu. Alegerile de deputați la Pesta, în scaunele din Fundul regesc, încă nu s-au făcut, fără numai de Orăștie unde, pe lângă un ungur Lészay, s-au ales și protopopul nostru Nic[oale] Popovici. Din partea Excelenței Sale D[omnului] Gubernator s-au făcut rânduială ca, la comisiile culegătoare de voturile alegătorilor, să fie de față și un comisariu român care să privegheze să nu se calce dreptul românilor care, de la Preaonor[atul] Consistoriu, s-au făcut cunoscut prin țirculare în toate părțile.

Zidarii vor isprăvi doară cu lucrul în săptămâna aceasta și ziceau că, de cumva ar mai zăbovi încă Măria Sa mai mult ca o lună, le-ar trebui bani. Eu am fost îndrăznit a mai îndrepta către Măria Ta încă 2 scrisori și, în cea mai din urmă, am fost închis și o poliță despre 300 fl. c.M. Nădăjduiesc că vor fi venit la mâna Măriei Tale și aștept, în cea mai mare umilință, a mi se porunci în privința celor într-insele umilit însămnate.

Sărut mâinile Măriei Tale fiind în cea mai umilită supunere

Al Măriei Tale

Cel mai supus serv

Joann Hannia m.p.

V[ice] notariul episcopesc

Sibiu, 21/3 iulie 1848

La zidariul..... 200 fl. c.M.

La ceilalți.....165 fl. c.M.

365 fl.c.M.; dela 6-lea mai până la 5-lea iunie 1848

..... 665 fl.c.M.

Original. Arhivele Istorice Centrale București. Col. Documente transilvănene, pach. VI, nr. 41; publicat la Costin Feneșan, *Informații noi privind revoluția din Transilvania în vara anului 1848*, în „Sargeția”, XIV, 1979, p. 378-379.

Sibiu, 3 iulie 1848

Drittes Verzeichniß der freiwilligen Beiträge
zur Uniformirung unbemittelter National-Garden

conv. Münze

Hr. Orator Bayer-----	35 fl.—kr.
Ludwig Thiering-----	10
G. Hertel, Seifensieder-----	10
Andreas Singer-----	1
Zöhrev, Kaufmann-----	10
Dr. Schuster-----	10
Ernst Sill, Gardist-----	1
Paul Rendvich-----	20
Mederus, königl. Rath-----	5
Dr. Oleri-----	5
Frau Molnar, Apothekerin-----	8
Hr. Ziegler, Bürgermeister-----	10
Schmidt, Kaufmann-----	5
Frau Marie Schmidt-----	2
Frau Angermayer-----	4

Fräulein Josephine Seidl, Erzieherin, als Ertrag einer mit Ausspielung mehrer Ihr eigenthümlichen Gegenstände größtentheils in der Garde selbst veranstalteten Lotterie 48, 40

Summa 191 fl., 40 kr.

Uebertrag aus den frühern Verzeichnissen 318 fl. 40 kr.

Summa Summorum 513 fl. 40 kr.

Indem nochmals sämmtlichen hocherzigen Gebern der innigste Dank für diese bereits abgelieferten Beiträge gesagt wird, und namentlich die mit Aufopferung verbundene Spende eines edlen Frauenherzens unsere wärmste Anerkennung hervorrief, werden hiermit die Haussammlungen eingestellt, was zur Vermeidung jeden Mißbrauches angezeigt wird!

Nichtsdestoweniger quittiren zu Hause die beiden Garde-Adjutanten v. Hayendorf und Müller bereitwilligst fernere patriotische Beiträge.

Hermannstadt, am 30. Juni 1848

Viertes Verzeichniß freiwilliger Beiträge,
welche zur Bestreitung nöthiger Ausgaben für das Volkscomitee
eingezahlt wurden

Ertrag 142 fl. 48 kr.

Fr. Susanna Schemmel-----	20
Louise Popp-----	20
Minna Wolf-----	20
Therese Ranicher-----	20
Marie Klein-----	1
Elisabeth Zikeli-----	20
Johanna Wolf-----	20
Louise Ziegler-----	20
Josephine Schneider-----	1
Elise Binder-----	20
Regina Schnell-----	40
Wilhelmine v. Heynendorf-----	1
Ludovika Schuller-----	20
A. Maria Simonis-----	1
Katharina Dambach-----	20
Elise Reinerth-----	1
Johanna Reinerth-----	20
Katharina Theil-----	40
Sam. Binderin-----	40
Katharina N.N.-----	10
Sophie Klusch-----	10
Johanna Quicko [?]------	12
Marie Diebeck-----	12
Katharina Sander-----	20
Katharina Krempels-----	20
Louise Krempels-----	20
Rosine Ennesch-----	10
Johanna Melzer-----	1
Marie Sonntag-----	1
Regine Mössert-----	1
Sophie Lißt-----	1
Elise Schobesberrger-----	1
L.P.-----	40
N.N.-----	40
Therese Göbel-----	1

Johanna Pöbel-----	40
M. Fr. Schäffer-----	20
Kätschen Stenzel-----	1
Regine Söllner-----	20
v. Hochmeister-----	2
Amalie Trenk-----	20
Eleonore Wächter-----	1
Elise Wagner-----	1
Josephine Bergleiter-----	1
Wilhelmine Hochmeister-----	1
Josephine Wächter-----	1
Wilhelmine Wächter-----	1
Marie Wächter-----	1
Karoline Seiffert-----	1
Karoline Süßmann-----	1
Charlotte Weindel-----	1
Susanna Pilder-----	20
Susanna Roth-----	1
Rosalie Stenzel-----	20
Johanna Wolf-----	20
Summe-----	179 fl. 22 kr

*

A treia listă a contribuțiilor benevole
pentru echiparea membrilor săraci ai gărzii naționale

monedă convențională

Dl. orator Bayer-----	35 florini — crăițari
Ludwig Thiering-----	10
G. Hertel, săpunar -----	10
Andreas Singer-----	1
Zöhrev, comerciant-----	10
Dr. Schuster-----	10
Ernst Sill, gardist-----	1
Paul Rendvich-----	20
Mederus, consilier regal-----	5
Dr. Oleri-----	5
Doamna Molnar, farmacistă-----	8
Hr. Ziegler, primar-----	10

Schmidt, comerciant-----	5
Doamna Marie Schmidt-----	2
Doamna Angermayer-----	4

Domnișoara Josephine Seidl, educatoare, a donat venitul dintr-o loterie organizată în cadrul gărzii, unde s-au jucat mai multe dintre bunurile sale personale, 48 fl., 40 cr.

Suma: 191 fl., 40 cr.

Reportare din listele anterioare 318 fl. 40 cr.

Suma totală 513 fl. 40 cr.

Se transmite, încă o dată, tuturor inimoșilor donatori cea mai profundă recunoștință pentru contribuțiile livrate, și în special donației acelei nobile inimi feminine care, prin sacrificiul de sine, merită recunoștința noastră cea mai caldă. Prin aceasta se încheie donația de bunuri casnice, ceea ce se vestește pentru prevenirea oricărui abuz.

Cei doi aghiotanți ai gărzii, v. Hayendorf și Müller, preiau contra chitanță, cu drag, orice alte contribuții patriotice benevole.

Sibiu, la 30 iunie 1848.

A patra listă a contribuțiilor benevole,
care au fost plătite pentru acoperirea cheltuielilor necesare comitetului
popular

venituri 142 fl. 48 kr.

D-na. Susanna Schemmel-----	20
Louise Popp-----	20
Minna Wolf-----	20
Therese Ranicher-----	20
Marie Klein-----	1
Elisabeth Zikeli-----	20
Johanna Wolf-----	20
Louise Ziegler-----	20
Josephine Schneider-----	1
Elise Binder-----	20
Regina Schnell-----	40
Wilhelmine v. Heynendorf-----	1
Ludovika Schuller-----	20
A. Maria Simonis-----	1
Katharina Dambach-----	20
Elise Reinerth-----	1
Johanna Reinerth-----	20

Katharina Theil-----	40
Soția lui Samuel Binder -----	40
Katharina N.N.-----	10
Sophie Klusch-----	10
Johanna Quicko [?]------	12
Marie Diebeck-----	12
Katharina Sander-----	20
Katharina Krempels-----	20
Louise Krempels-----	20
Rosine Ennesch-----	10
Johanna Melzer-----	1
Marie Sonntag-----	1
Regine Mössert-----	1
Sophie Lißt-----	1
Elise Schobesberrger-----	1
L.P.-----	40
N.N.-----	40
Therese Göbel-----	1
Johanna Pöbel-----	40
M. Fr. Schäffer-----	20
Kätchen Stenzel-----	1
Regine Söllner-----	20
v. Hochmeister-----	2
Amalie Trenk-----	20
Eleonore Wächter-----	1
Elise Wagner-----	1
Josephine Bergleiter-----	1
Wilhelmine Hochmeister-----	1
Josephine Wächter-----	1
Wilhelmine Wachter-----	1
Marie Wächter-----	1
Karoline Seiffert-----	1
Karoline Süßmann-----	1
Charlotte Weindel-----	1
Susanna Pilder-----	20
Susanna Roth-----	1
Rosalie Stenzel-----	20
Johanna Wolf-----	20
Suma -----	179 fl. 22 cr

Sibiu, 3 iulie 1848

Sünden des Ungarischen Ministeriums

Das ungarische Ministerium hat an mehreren Orten das Standrecht publiziren lassen, ohne durch vorgehende Verbrechen dazu veranlaßt worden zu sein, weil dieselben von Serben bewohnt sind. In Neusatz, wo sie dasselbe auch auf politische Ansichten und Berathungen und sogar auf vorher verübte Verbrechen ausdehnten, haben sie dadurch die Freiheit der Bürger, welche die erste Bedingung eines konstitutionellen Staates ist, auf eine unwürdige und gefährliche Weise verletzt. Das ist Tyrannei.

Die ungarischen Minister vergeuden den Staatsschatz individueller Zwecke halber, um sich nur in ihren Aemtern behaupten zu können. Sie zehren an dem Staatsschatze ohne Bewilligung des Landtages bloß zum Vortheile einer kleinen Fraktion, d.i. des magyarischen Volkstammes in der Absicht, die übrigen 8 Millionen Einwohner Ungarns ihrer Nationalität zu berauben und zwar mit ihrem eigenen Gelde. Sie erhöhen die Abgaben ohne Zustimmung des Landtages auch nur für die eiteln Bestrebungen jener Fraktion. Sie heben die waffenfähige Mannschaft aus, um alle Nationen Ungarns die alle an Oesterreich hängen, einer handvoll Magyaren zu unterwerfen und auch dies ohne Genehmigung des Landtages; sie senden Emissäre aus, um die Walachen gegen die Serben aufzuhetzen und säen auf diese Weise Zwietracht unter Religionsbrüder. Wie soll da die Ernte ausfallen?

Das ungarische Ministerium hat den Kraly, welcher nach den Grundsätzen der Freiheit und Gleichheit das slavische Idiom in den slavischen Komitaten auf gesetzlichem Wege als Geschäftssprache einzuführen bemüht war, ohne Beweis einer Schuld, ja ohne Verhör und Richterspruch im Gefängnisse schmachten lassen.

Die ungarischen Minister haben verordnet, oder dulden wenigstens, die durch den Vice-Gespann des Temeswarer Komitats Sabbas Vukovics an die Temeswarer Postbeamten erlassene Verordnung: die daselbst ankommenden Neusatzer und kroatischen Zeitungen Niemanden auszufolgen und haben durch diese Eigenmächtigkeit die Preßfreiheit zu ihrem eigenen Vortheile auf eine ungesetzliche Weise zu beschränken gesucht.

Die ungarischen Minister haben mit ihrer dem Zeitgeiste entgegenstrebenden Politik die Serben und Kroaten tief gekränkt, indem sie ihre Rechte verletzen und ihre Nationalität unterdrücken. Und als sich die Serben und Kroaten dieser himmelschreienden Ungerechtigkeit entgegenstimmten, haben die ungarischen Minister einen Bürgerkrieg über sie verhängt, obwohl der größere Theil der ungarischen Bevölkerung jene gegen die Serben und Kroaten verübten Ungerechtigkeiten keineswegs billigte. Und dadurch haben sie den allgemeinen Frieden und die Sicherheit des Eigenthums und der Person dem ungewissen Schicksale des Krieges und der Gefahr Preis gegeben.

Wenn demnach die ungarischen Minister sich nicht nur als Minister von drei ein halb Milionen Magyaren, sondern von ganz Ungarn bekennen wollen, so haben sie durch ihre Handlungsweise die Constitution verletzt, die persönliche Sicherheit und Freiheit vernichtet, den Staatsschatz mißbraucht und Bürgerkrieg zwischen bisher in brüderlicher Eintracht lebenden Nationen verursacht. Aehnliche Handlungen haben Minister des konstitutionellen Englands und Frankreichs mit dem Leben büßen müssen! Wir werden sehen, wie es dem gräflich Bathyanischen Ministerium ergehen wird.

(Der Freimüthige)

*

Păcatele Ministerului ungar

Ministerul ungar a permis, în mai multe locuri, instaurarea statariului, fără ca în prealabil acolo să fi existat delict, deoarece acele locuri sunt locuite de sârbi. În Novisad, unde au aplicat statariul și la opinii și dezbateri politice, chiar la delict comise anterior, au încălcat astfel în mod deliberat și periculos libertatea cetățenilor, care este prima cerință a unui stat de drept. Aceasta înseamnă tiranie.

Miniștrii unguri risipesc vistieria statului în scopuri individuale, numai ca să se poată afirma în funcțiile lor. Ei consumă din vistieria statului fără încuviințarea Dietei, doar pentru avantajul unei mici facțiuni, respectiv în avantajul neamului maghiar, în scopul de a răpi naționalitatea celorlalte 6 milioane de locuitori ai Ungariei, și aceasta chiar pe banii acestora. Ei măresc dările fără votul Dietei, fie și numai pentru zădărnicierea strădaniilor acelor facțiuni. Ei ridică la arme trupe, pentru ca toate națiunile Ungariei care țin partea Austriei să se supună la o mână de maghiari, și aceasta din nou fără aprobarea Dietei; ei trimit emisari pentru a-i stârni pe valahi împotriva sârbilor și seamănă în acest fel discordie printre frații de aceeași religie. Care va fi recolta ce o vor culege?

Ministerul ungar l-a lăsat pe Kraly, care, conform principiilor libertății și egalității, a încercat să introducă în mod legal în comitatele slave limba slavă ca limbă uzuală, să se stingă în închisori, fără dovada unei vinovății și chiar fără proces și sentință.

Miniștrii unguri au poruncit, sau cel puțin au acceptat ordinul emis de vicecomitele comitatului Timiș, Sabbas Vukovics, către serviciul de poștă din Timișoara, ca nimănui să nu i se livreze nici ziarele de la Novisad, nici cele croate, încercând, prin această măsură arbitrară, să limiteze libertatea presei în avantajul lor propriu.

Miniștrii unguri i-au jignit profund pe sârbi și pe croați, prin politica lor contrară spiritului timpului, încălcându-le drepturile și suprimându-le naționalitatea. Și când sârbii și croații au contestat aceste nedreptăți strigătoare la cer, miniștrii unguri au dispus război civil împotriva lor, deși majoritatea populației maghiare nu a aprobat în niciun fel nedreptățile comise împotriva sârbilor și croaților. Și, prin aceasta, au lăsat atât pacea generală, cât și securitatea proprietății și a persoanei în voia pericolului și a soartei incerte a războiului.

Prin urmare, în cazul în care miniștrii unguri vor să fie recunoscuți ca miniștri nu numai de către trei milioane și jumătate de maghiari, ci și de întreaga Ungarie, printr-un asemenea mod de acțiune ei violează constituția, nimicesc siguranța și libertatea personală, abuzează de vistieria publică și provoacă războiul civil între națiunile care, până acum, au trăit frățește. Pentru fapte similare, miniștrii din Anglia și Franța constituțională au trebuit să plătească cu viața! Vom vedea cum se va descurca guvernul contelui Bathányi.

(„Curajosul“)

Publicație. Articol apărut în „Transsilvania, Beiblatt zum Siebenbürger Boten”, nr. 53, Hermannstadt, 3. Juli 1848, p. 239.

107.

Sibiu, 3 iulie 1848

Sibiu, 3 iuliu 1848

Domnul meu¹!

Tocmai ieri cetii scrisoarea popiu din Reșinariu, trimisă din Insbruch către comunitatea Reșinariului. Între altele era tradus și răspunsul pe care scrie numitul părinte că l-a căpătat de la imperatoriul pre a doua suplică.

Acela sună așa: românii se vor numi români în toate limbele, ni se va garantiza naționalitatea prin o lege deosebită, ni s-a dat voe a forma gardă națională, românii se vor primi în toate ramurile de dregătorii publice, după numărul poporului și după vrednicie și altele cari s-au dat și prin dietă. Eu cuget că n-ar strica, dacă s-ar publica și prin gazeta d-tale, până ce vom primi tot răspunsul Majestății Sale. Dară mi-ar plăcea dacă s-ar adauga și aceea că, pe lângă toate acelea, protestațiunea noastră stă.

Nu știu cauza pentru ce nu publicați d-voastră articlii ce vi se trimit. Vedeți cum ne batjocoresc ungurii! Tocmai ieri vă trimisesem ceva de publicat, când jurnaliștii unguri numia *bujtogató* pe toți românii ce au ceva capacitate, însă, până acuși, nu avui onoare a vedea publicat nimic din ceea ce vă trimisesem. Bărnuțiu asemine știu că a trimis un răspuns în cauza mihălțenilor, dară văd că nici acela n-a văzut lumina, cu toate că era prea interesant. Asemini și alții, mi s-au plâns că nu li s-au tipărit articlii trimiși către redacțiunea d-tale. Apropos! Nici reputațiunea articolului intitulat *Cum stau românii din Ardeal?* nu s-a tipărit. Pentru toate acestea, tinerii noștri sunt prea întristați și pre drept, căci toți ne calumniază, ne batjocoresc înaintea lumii și noi ne scuzăm sau nu ne putem dacă n-avem vre un organ public prin care să arătăm lumii minciunile și calumniile inamicilor noștri.

Voiu să știți și aceea că, precum se aude, maghiarii jurară pe români, în mai multe locuri, cu sila, că se vor uni cu Ungaria. În mai multe locuri chiar și prin secui i-a constrâns la jurământ. Asemenea, cu sila-i duc în capitalele comitatelor ca să aleagă deputați pentru dieta Pestei și apoi maghiarii le propun iarăși dintre ai lor pe care vor ei. În districtul Făgărașului, s-a întâmplat ceva frumos. Boér Antal, dacă a văzut că nu poate reuși ca să se aleagă de deputat iarăși, fiindcă toți românii voia pe un cancelist, Máté, zisă că și el e român și așa, prin machinațiunea aceasta, făcu renegatul de s-a ales iarăși. Aceasta o știu din gura unui martur imediat.

În urmă, îți rog bunătatea ca să trimiți scrisoarea aci închisă prin carul cel repede sau prin ver o altă ocaziune ce-ți sunt cunoscute, la București, ca să nu se prindă la vamă.

Al d-tale sincer,

Petru Suci
Profesor

Gazeta să mi se trimită încoace.

[Adresa:] Dumnealui domnului Georgie Baritz, redactoru „Gazetii de Transilvania”, la Brașov.

¹ Domnul meu !

Tocmai azi ceti-i scrisoarea popii din Reșinari, trimisă din Insbruck către Comunitatea Reșinariului, între altele era tradus și răspunsul pe care scrie numitul părinte că l-a căpătat de la imperatoriul pre a doua suplică; acela sună așa: Românii se vor numi români în toate limbele; ni se va garantiza naționalitatea prin o lege deosebită; ni s-a dat voc a forma gardă națională; românii se vor primi în toate ramurile de dregătorii publice, după numărul poporului și după vrednicie și altele cari s-au dat și prin dietă. Eu cuget că n-ar strica, dacă s-ar publica și prin gazeta d-tale, până ce vom primi tot răspunsul Majestății Sale. Dară mi-ar plăcea dacă s-ar adauga și aceea că, pe lângă toate acele, protestațiunea noastră stă. Nu știu cauza pentru ce nu publicați d-voastră articlii ce vi se trimit. Vedeți cum ne batjocoresc ungurii! Tocmai ieri vă trimiseseam ceva de publicat, când jurnaliștii unguri numia *bujtogató* pe toți românii ce au ceva capacitate; însă, până acuși, nu avui onoare a vedea publicat nimic din ceea ce vă trimiseseam. Bărnuțiu asemine știu că a trimis un răspuns în cauza mihalțenilor; dară văd că nici acela n-a văzut lumina, cu toate că era prea interesant. Asemine și alții, mi s-au plâns că nu li s-au tipărit articlii trimiși către Redacțiunea d-tale. Apropos -nici reputațiunea articolului intitulat: *Cum stau românii din Ardeal ?* nu s-a tipărit. Pentru toate acestea, tinerii noștri sunt prea întristați, și pre drept, căci toți ne calumniază, ne batjocoresc înaintea lumii și noi ne scuzăm sau nu ne putem dacă n-avem ver un organ public, prin care să arătăm lumii minciunile și calumniile inamicilor noștri. Voi să știți și aceea că -precum se aude- maghiarii jurară pe români în mai multe locuri, chiar și prin secui, i-a constrâns la jurământ. Asemenea, cu sila-i duc în capitalele comitatelor ca să aleagă deputați pentru dieta Pestei și apoi maghiarii le propun iarăși dintre ai lor pe care vor ei. În districtul Făgărașului, s-a întâmplat ceva frumos: Boér Antal, dacă a văzut că nu poate reuși ca să se aleagă de deputat iarăși -fiindcă toți românii voia pe un cancelist, Máté - zisă că și el e român, și așa, prin machinațiunea aceasta făcu renegatul de s-a ales iarăși; aceasta o știu din gura unui martur imediat. În urmă, îi rog bunătața ca să trimiți scrisoarea aci închisă prin cazul cel repede, sau prin ver o altă ocaziune ce-ți sunt cunoscute, la București, ca să nu se prindă la vamă.

Al d-tale sincer,

Petru Suci
Profesor

Gazeta să mi se trimită încoace.

[Adresa: | Dumnealui domnului Georgie Baritz, redactoru „Gazetii de Transilvania”, la Brașov.

108.

Sibiu, 3-6 iulie 1848

Das gute, heilige Recht der sächsischen Nation

Das Begebniß des 30. Mai, in welchem die sächsischen Deputirten eine so traurige, den wahren Willen des sächsischen Volkes verläugnende Rolle gespielt haben, indem sie in die Union einstimmten ohne dieselbe

nach dem Wortlaute ihrer Weisungen im vornehinein von Bedingungen abhängig zu machen, forderte mit gebieterischer Nothwendigkeit die Einberufung von frei zu wählenden Vertrauensmännern aus den 11 Kreisen zur verfassungsmäßigen Nationalversammlung. Diese hat Montag, den 26. Juni unter dem Vorsitze des Grafen der Nation begonnen und setzt täglich in regem Eifer ihre Berathungen und Arbeiten fort. Da es sich die Redaktion des Boten vorbehalten hat, die Berichte über die Verhandlungen in einem Beiblatte bekannt zu geben, so begnügen wir uns hier, unsern Lesern den Entwurf der 1. Abtheilung über die Bedingungen, „unter denen und auf deren förmliche vertragsmäßig und gesetzlich sanctionirte Gewährleistung die sächsische Nation die Wirksamkeit und Wahrheit der Union in Bezug auf sich anerkennen kann“, in der Fassung mitzutheilen, wie dieselbe in der öffentlichen Sitzung am 27. Juni beschlossen worden ist:

1.) Unveränderte Aufrechthaltung des sächsischen Territorialgebietes und dessen politischen Zusammenhanges in seiner jetzigen Gestalt, bestehend aus 9 Stühlen und 2 Distrikten sammt den, entweder in judicialer oder adiminstrativer Hinsicht dazu gehörigen Theilen.

2.) die sächsische Nationsuniversität hat auch in Zukunft als Grundlage des sächsischen Nationalverbandes unter dem auf Lebenszeit selbstgewählten sächsischen Nationsgrafen zu bestehen. Der Wirkungskreis derselben ist:

a) die Justitz als Appelationsgericht

b) die Verwaltung des Nationalvermögens

c) Entwerfung von Statuten in Absicht auf die innern Verhältnisse.

3.) Die freie Communalverwaltung und das Recht drei freien Wahl der Kreis- und Communalbeamten wird garantirt.

4.) In allen ämtlichen Verhandlungen und Korrespondenzen, im Innern sowohl als nach Außen soll die deutsche Sprache die Geschäftssprache sein. Die Landesgesetze sollen den sächsischen Kreisen in deutscher Sprache *authentisch mitgetheilt* werden.

5.) unabhängige freie Stellung der Kirchen und Schulen aller Glaubensgenossen; freie Verwaltung ihres Vermögens; die Synodalverfassung und geistliche Gerichtsbarkeit der A. C. Verwandten; freie Wahl der Geistlichen; das Recht der freien Einrichtung und Beaufsichtigung des öffentlichen Unterrichts; Lehr- und Lernfreiheit; der ungeschmalerte Gebrauch der Muttersprache in Kirchen und Schulen und die Unterstellung aller zu einem und demselben Glaubensbekenntnisse Gehörigen unter die Leitung und Aufsicht der eigenen, höhern sowohl als niedern, Kirchen- und Schulbehörden, wobei das höchste Aufsichtsrecht über die Kirchen und

Schulen der A.C. Verwandten in Siebenbürgen unmittelbar dem Könige zukommt.

6.) Beibehaltung der sächsischen Municipalgesetze (Statuten) mit Vorbehalt der Autonomie und der vermög derselben vorzunehmenden zeitgemäßen Reformen in den verschiedenen Beziehungen des Nationallebens im Allgemeinen sowohl als auch insbesondere in Bezug der Regelung der Gewerbs- und Zunftverhältnisse und der Einrichtung und Verwendung der National-Bürgerwehr.

Dies sind die Bedingungen der sächsischen Nation, die zu stellen sie das beste Recht und die unerläßlichste Pflicht hat. Es sind *conditiones, sine quibus non*. Entweder - oder! Von Rechten, die im Vernunft- und Staatsgesetze fußen, vom Rechte, das ein jedes Volk auf Leben und freie Bewegung in der Eigenschaft des Eigenthümlichen, hat, von dem Rechte, das die sächsische Nation im treuen Dienste für Fürst und Vaterland unter Hinopferung von Gut und Blut ihrer Bürger sich ehrlich erworben und verdient hat und das zu wahren sie den festen Willen und die Kraft besitzt, -von dem guten, alten, heiligen Rechte darf, und kann nichts vergeben, nichts abgefeilscht werden. Eine Nation, wie die sächsische ist, die weniger verlangt, begeht einen Selbstmord an ihrem eigenen Leben und hat, wenn sie elend verkümmert, Niemand anzuklagen, als sich selbst, denn einem solchen Volke, das sich noch vor dem Kampfe um sein Dasein feige aufgibt, hilft auch Gott nicht. Die Nation aber, die unser Recht nicht anerkennen und uns die Achtung desselben nicht mit ihrer Ehre verbürgen will, soll bedenken, daß sie damit die Hand aufhebt, um frevelnd einen Todtschlag zu begehen an einem Volke, das ein eben so gutes Recht zum Leben hat, soll bedenken, daß sie damit nur ihr eigenes Todesschicksal beschleunigt. Der Deutsche stirbt nicht, denn die Erde ist seines Namens voll; aber wehe dem Magyaren, wenn er in vermessenem Uebermuth die Völker zum einem Kampfe zwingt, in dem er leicht unterliegen kann; denn er hat keinen Bruder auf dem Erdkreis, der ihm an Blut, Sprache und Gesittung verwandt ist! Drum, wer leben will, der lasse auch Andere leben, sonst ist er selbst des Todes werth.

Als weitere Bedingungen sind auf die Vorlagen auch der übrigen Abtheilungen noch folgende festgesetzt worden:

7.) Die sächs. Geistlichkeit nimmt in Verbindung mit der gesammten Nation, - da die Zehnten der sächs. Geistlichkeit, nach dem Vorgange auf dem ungarländer Reichstag, auch durch die siebenbürgischen Landesstände durch Art. IV. und VI. 1848 schlechtweg als aufgehoben erklärt werden – eben auch nach Analogie des Ablösung. Vorschlags abgeschaffter adeliger

Privilegialrechte, eine angemessene Entschädigung für die der sächs. Geistlichkeit wegzunehmenden Zehnten in Anspruch, weil nach allen denkbaren Rechtsprincipien nicht die eine, zumal vertragsmäßig verpflichtete, Volksklasse wie das urkundlich bei den Zehntgebern der sächs. Geistlichkeit der Fall ist auf Kosten der andern, rechtskräftig kontrahirenden Parthei begünstigt werden darf.

8.) Die sächsische Nation verlangt, daß, wieder nach dem Vorgang in der Ablösungsangelegenheit bezüglich der abgeschafften Adelsprerogative, der Staatschatz die Entschädigung für die sächs. geistlichen Zehnten übernehme, daß von derselben der, nach einer 9 jährigen Durchschnittsberechnung der gesamten sächsischen reinen Zehnteinkünfte zu ermittelnde, jährliche Zehntbetrag, als jährliche Rente einer Kapitalsumme, als eine immerwährende nominelle Staatsschuld, anerkannt werde und fortbestehen soll.

9.) Die sächsische Nation glaubt sich berechtigt, weiter zu verlangen, daß die, von den Sachsen erhobene und in die öffentlichen sächs. Perceptoratskassen eingeflossene und von diesen an die Superintendentur abzuliefernde Contribution, unter den anderweitigen Staatseinkünften namentlich als derjenige Fond bestimmt werde, woraus die in Rentenbezüge verwandelten bisherigen Naturalzehnteinkünfte der sächs. Geistlichkeit *praeferenter* auszuzahlen sind, weil es ganz billig und folgerichtig ist, daß die aus der Mitte der sächs. Nation fließenden Staatseinkünfte zunächst zur Erfüllung der, für die Nation stipulirten Staatsobliegenheiten verwendet werden, wozu hauptsächlich die Bezahlung der geistlichen Renten inmitten der sächsischen Nation ohne Zweifel gehört.

10.) die sächsische Nation fordert endlich, in so ferne die bisherigen Zehnteinkünfte der sächs. Geistlichkeit durch die festesten und unantastbaren Verträge mit ihren Zehntpflichtigen über alle willkürliche Beeinträchtigung, seitens dieser, gestellt waren, daß auch für die Zukunft für ihre zu beziehenden gesetzlichen Einkünfte, so wie für die stipulirten Adelsentschädigungen, – die stärksten Garantien, und respektive, Hypotheken aufgestellt werden mögen, indem vom Verfall der geistlichen Revenuen, woran alle Bildungs- und kirchlichen Anstalten der sächs. Nation mehr oder weniger geknüpft sind, der Verfall der sächs. Nation selbst ganz und gar abhängig ist.

Diese Garantien findet die Nation, außer den vom Siebenbürger Landtag im Allgemeinen für die Bonifikation des Zehnten verpfändeten Kameralgütern und Proventen, vorzugsweise in der gesamten, vom Sachsenboden eingehenden Steuer, so, daß die Geistlichkeit den unmittelbaren Regreß an den Steuerfond der Sachsen habe.

11.) Bezüglich dem, an sächsische Communen zu gemeinnützigen Zwecken verliehenen Zehnten, sollen dieselben Grundsätze festgestellt werden, wie bei dem geistlichen Zehnten.

Im genauesten Zusammenhange mit den aufgezählten Bedingungspunkten steht die Feststellung des Rechts- und Staatsverhältnisses der Nation zu der ungarischen Krone und Regierung, wie folgt:

„Die Verhältnisse und die Beziehungen, in welchen die sächsische Nation mit garantirter eigener Municipalverfassung, Nationalität und Autonomie, nach Außen zum Königreich, zu dessen allgemeiner Verwaltung und zu den Mitnationen zu stehen hat, stellen sich in Folgendem dar:

a) rücksichtlich der allgemeinen Landesgesetzgebung:

Allgemeine, jeden Staatsbürger verbindende, Gesetze werden auch die Nation verpflichten, während die Entwerfung der, bloß ihre eigenthümlichen innern Verhältnisse betreffenden, Gesetze, der sächsischen Nation, als zum Municipium gehörig, vorbehalten ist.

b) rücksichtlich ihrer Vertretung im Reichstag:

Im Ganzen wird sich die Nation dem allgemeinen Landesgesetz fügen und verlangt nur das

- 1) der Nationsgraf Sitz und Stimme in der Magnatentafel erhalte;
- 2) die sächsischen Kreise nie mit anderen Wahlkreisen vermischt werden mögen;
- 3) wenn die landtägliche Repräsentation nach der Volkszahl eingeleitet werden sollte, keiner der sächsischen Kreise weniger als einen Deputirten zum Reichstag senden;
- 4) nach der dormalen bestehenden Eintheilung der Kreise der Vorort (Stadt, Markt) von den übrigen, zum Kreise gehörigen, Ortschaften nicht getrennt werden soll.

c) rücksichtlich der Betheiligung an der Steuer, an Landeslasten und den entsprechenden Vortheilen:

Allgemeine, nach der dem Grundsätze der Gleichberechtigung fließenden gleichmäßigen Verpflichtung, hervorgehende Steuern und öffentliche Lasten wird die sächsische Nation in dem sie treffenden Verhältniß tragen, nur behält sie sich die Eintreibung der Lasten durch ihre eigenen Beamten vor; in gleichem Verhältnisse hat sie auch die, aus diesen Steuern und Lasten entspringenden, Vortheile, so wie den gleichmäßigen Antheil an den Landeseinkünften anzusprechen.

Die Regulirung, Einhebung und Verwendung der Domestikal- und Lokalabgaben und Lasten wird die Nation selbständig bestimmen. Auf die

Vergütung des, der Nation seit 1762 vorenthaltenen Antheils des sogenannten 13 kr. Fonds für die einzelnen sächsischen Kreise, nach den diesfalls zu entwerfenden Berechnungen, ist ernstlich zu dringen.

d) rücksichtlich der Wehrpflicht:

Nach dem Grundsatz der Gleichberechtigung wird auch die Nation sich der verhältnißmäßigen Theilnahme, an der allgemeinen Wehrpflicht nicht entziehen.

e) rücksichtlich des höchsten Zentrums in der politischen Verwaltung:

Das höchste Zentrum ist der constitutionelle König mit seinem verantwortlichen Ministerium, dem jedoch für die sächsischen Angelegenheiten eine eigene, aus einer hinlänglichen Anzahl von Sachsen bestehende Section beizugeben ist, mit dem Beisatz: daß zwischen der Nations-Universität und dem König keine Mittelstelle zu bestehen habe.

Ohne diese Bedingungen, deren Erfüllung allein die Fortdauer der sächsischen Nation gewährleistet, kann die sächsische Nation in eine enge Verbindung Siebenbürgens mit dem Königreich Ungarn nicht eingehen.“

*

Drepturile bune și sfinte ale națiunii săsești

Evenimentul din 30 mai, în care deputații sași au jucat un rol atât de trist, și neținând cont de voința reală a populației, s-au alăturat uniunii, fără a o subordona condițiilor instrucțiunilor primite, a reclamat cu imperioasă necesitate convocarea liberei alegeri a oamenilor de încredere din 11 cercuri pentru adunarea națională constituantă. Aceasta a început luni, 26 iunie, sub președinția comitetului națiunii și își continuă zilnic cu zel dezbaterile și lucrările. Deoarece redacția ziarului și-a propus a face cunoscute rapoartele despre negocieri într-un supliment, ne mulțumim aici să le comunicăm cititorilor noștri *proiectul primei părți, în legătură cu condițiile sub care și pe a căror eficacitate și putere de garanție contractuală și sancționată legal, națiunea săsească poate să recunoască semnificația și adevărul „uniunii”, în redactarea în care acestea s-au definitivat în ședința din 27 iunie:*

- 1). Menținerea neschimbată a teritoriului săsesc și componența politică a acestuia în forma sa actuală, constând din 9 scaune și 2 districte, împreună cu părțile aparținătoare, fie din punct de vedere judiciar, fie administrativ;
- 2). Universitatea națiunii săsești are să existe și în viitor drept bază a uniunii naționale săsești, sub un comite al națiunii săsești ales de ea pe viață. Sfera de atribuții a acesteia cuprinde:

- a.) justiția, ca instanță de apel;
 - b.) administrarea averii națiunii;
 - c.) elaborarea statutelor în ceea ce privește relațiile interne.
- 3.) Libera administrare comunală și dreptul alegerii libere a trei categorii de funcționari cercuali și comunali vor fi garantate.
- 4.) În toate negocierile și în corespondența oficială, internă și externă, trebuie ca germana să fie limba de afaceri. Legile țării trebuie comunicate în cercurile săsești autentic în limba germană.
- 5.) Statutul independent al bisericilor și școlilor pentru toate comunitățile de credincioși; administrarea liberă a averilor lor; constituție sinodală și jurisdicție spirituală a confesiunii augsburgice; alegerea liberă a clerului; dreptul constituirii libere și al supravegherii învățământului public; libertatea de predare și învățare; folosirea neîngrădită a limbii materne în biserici și școli și așezarea tuturor celor care țin de aceeași credință sub îndrumarea și supravegherea aceleiași autorități școlare și bisericești, fie ea superioară sau inferioară, astfel încât cel mai înalt drept de supervizare asupra bisericilor și școlilor confesiunii de Augsburg din Transilvania îi aparține regelui.
- 6.) Menținerea legilor municipale săsești (a statutelor), sub rezerva autonomiei și a reformelor efectuate pe baza lor în diverse domenii ale vieții naționale în general, ca și în special în ceea ce privește reglementarea meșteșugurilor și a breslelor, precum și constituirea și utilizarea gărzii naționale.

Acestea sunt condițiile pe care națiunea săsească are toată îndreptățirea și obligația indispensabilă să le pună. Sunt condiții *sine qua non*. Sau, sau! Nu pot fi cedate și nu pot fi falsificate drepturile care se bazează pe legile rațiunii și ale statului, drepturile pe care fiecare popor cu specificul său le are la viață și libera circulație, dreptul pe care națiunea săsească și l-a câștigat și l-a meritat cinstit în serviciul credincios pentru principe și patrie, jertfind sângele și averea cetățenilor săi, și pe care are voința și puterea de a-l păstra; nici drepturile bune, vechi, sfinte nu trebuie și nu pot fi cedate sau falsificate. O națiune, precum este cea săsească, mai puțin exigentă, se îndreaptă spre sinucidere și, dacă își provoacă ea însăși nenorocirea, nu poate da vina pe nimeni, ci numai pe sine însăși; căci, pe un astfel de popor, care este laș în fața luptei pentru existență, nici Dumnezeu nu îl ajută. Dar națiunea care nu vrea să recunoască, să garanteze și să respecte dreptul nostru, trebuie să ne gândim că prin aceasta își ridică mâna să comită o nelegiuire asupra unei națiuni, care are le fel de bine dreptul la viață, trebuie să ne gândim că își grăbește propriul destin către moarte.

Germanul nu moare, căci pământul este plin de numele lui, dar, vai de maghiar, dacă din nemăsurat orgoliu provoacă popoarele la o luptă, în care el însuși poate cădea cu ușurință, pentru că el nu are pe lume niciun frate, de care să fie legat prin sânge, limbă și civilizație! De aceea, cine vrea să trăiască, acela să lase și pe alții să trăiască, altfel el însuși este vrednic de moarte.

Ca și condiții suplimentare, în celelalte secțiuni au mai fost stabilite următoarele:

7.) Întrucât decimele clerului săsesc, conform procedurii Parlamentului ungar și Stărilor transilvane prin articolul IV și VI, au fost declarate desființate, prin analogie cu propunerea de suspendare a privilegiilor nobiliare, și clerul săsesc, împreună cu întreaga națiune, pretinde o compensație adecvată pentru decimele pierdute, deoarece, după toate principiile de drept imaginabile, nicio clasă populară nu poate fi favorizată pe spezele altei părți, opuse juridic, așa cum este cazul atestat documentar al celor care plătesc dijma clerului săsesc.

8.) Tot după exemplul chestiunii desființării prerogativelor nobiliare, națiunea săsească solicită ca Trezoreria statului să preia compensarea pentru decima clerului săsesc și, după calcularea unei medii pe 9 ani a veniturilor nete încasate din decimă, contribuția anuală a dijmii să fie recunoscută ca pensie anuală de capitalizare, care să existe ca perpetuă datorie nominală de stat.

9.) Națiunea săsească se consideră îndreptățită să ceară ca acele contribuții colectate de la sași, intrate în casele perceptorale și livrate de acestea superintendentei, să fie incluse între veniturile statului, anume ca fond din care să se plătească *praeferenter* sub formă de pensii dijmii, până acum în natură, ale clerului săsesc; deoarece este destul de corect și de logic ca veniturile colectate din mijlocul națiunii săsești să fie folosite mai întâi pentru acoperirea obligațiilor stipulate națiunii de către stat, între care se numără, fără îndoială și în principal, plata pensiilor clerului din sânul națiunii săsești.

10.) În măsura în care fostele venituri sub formă de dijma ale clerului săsesc erau stabilite prin contracte ferme și inviolabile cu cei obligați la dijma, națiunea săsească solicită, în fine, ca și în viitor să se acorde cele mai puternice garanții, respectiv ipoteci pentru veniturile sale legale, la fel ca și pentru despăgubirile nobiliare stipulate, așa încât să se prevină decăderea taxelor clericale, de care depind în întregime toate instituțiile de învățământ și bisericești ale înseși națiunii săsești.

Națiunea consideră că aceste garanții sunt de găsit, pe lângă cele pe care le-a propus Dieta transilvană pentru despăgubirea dijmelor: ipotecarea

bunurilor camerale și a proventelor, mai cu seamă în ansamblul impozitelor încasate de pe Pământul Săsesc, așa încât clerul să aibă despăgubire totală din fondurile fiscale ale sașilor.

11.) În ceea ce privește decimele acordate comunelor săsești în scopuri obștești, și aici trebuie să se aplice aceleași principii ca și în cazul dijmelor ecleziastice.

În cea mai exactă legătură cu condițiile enumerate se află relațiile politice și de drept ale națiunii săsești față de coroana ungară, care sunt statuate după cum urmează:

Raporturile și relațiile, în care națiunea săsească, cu garantarea propriei sale constituții municipale, a naționalității și a autonomiei sale, urmează să se afle în exterior cu regatul [ungar], cu administrația generală a acestuia și națiunile conlocuitoare:

a.) în ceea ce privește legislația provincială generală:

Legile generale, obligatorii pentru toți cetățenii, vor fi obligatorii și pentru națiunea [săsească], în timp ce elaborarea legilor care privesc relațiile specifice interne este rezervată doar națiunii săsești, ca aparținând municipalității;

b.) în ce privește reprezentarea în Parlamentul imperial:

În general, națiunea se va ralia la legea generală a țării și cere doar ca:

1.) comitele națiunii să obțină un loc și un drept de vot în Camera Magnaților;

2.) cercurile săsești să nu poată fi amestecate niciodată cu alte circumscripții;

3.) dacă reprezentarea dietală va trebui făcută în urma alegerii poporului, din niciun cerc săsesc să nu fie trimis mai puțin de un deputat în parlament;

4.) conform actualei împărțiri a cercurilor, reședințele acestora (oraș, târg) nu trebuie despărțite de restul localităților.

c.) în ceea ce privește participarea la impozite, la sarcinile generale și la avantajele corespunzătoare:

După principiul egalității în drepturi și obligații referitoare la impozite și sarcinile publice generale, națiunea săsească va fi supusă proporțional la acestea, rezervându-și însă dreptul de a încasa taxele de către funcționarii ei proprii; ea pretinde a beneficia în aceeași proporție și de avantajele care decurg atât din aceste impozite și sarcini, cât și din veniturile țării.

Națiunea va stabili în mod independent reglementarea, perceperea și utilizarea taxelor și obligațiilor domestice și locale. Trebuie insistat asupra despăgubirii, conform calculelor actualizate, a părții rezervate națiunii [săsești] din 1762, așa-numitul fond de 13 creștări alocat fiecărui cerc săsesc.

d.) în ceea ce privește serviciul militar obligatoriu:

Conform principiului egalității în drepturi, nici națiunea săsească nu se va sustrage de la serviciul militar obligatoriu, participând la acesta proporțional.

e.) în ceea ce privește cel mai înalt centru al administrației politice:

Cel mai înalt centru (for) este regele constituțional, cu ministerul său responsabil, alături de care urmează să se instituie o secțiune pentru afacerile săsești, compusă dintr-un număr suficient de sași, cu mențiunea că: între Universitatea națională și rege nu trebuie să existe niciun intermediar.

Fără aceste condiții, a căror îndeplinire singură garantează dăinuirea națiunii săsești, aceasta nu poate intra într-o legătură strânsă a Transilvaniei cu regatul Ungariei.

Publicație. Articol publicat în „Transsilvania”, Hermannstadt, Nr. 53, 3. Juli 1848, S. 210-211; Nr. 54, 6. Juli, S. 214-216.

109.

Brașov, 3 iulie 1848

Eure Excellenz

Hochgeborener Herr Graf und Königlicher Gouverneur gnädigst
Hochgebiethender Herr!

Unterem Iten v[origen] M[onats] Pr. Zahl 1535 geruhten Euer Excellenz mir aufzutragen die Eröffnung einer Werbung zu einem möglichst zahlreichen Frey Corps für welches die Bedingungen mir nachträglich mitgetheilt werden würden allgemein bekannt zu machen, und das Namens Verzeichniß aller sich dazu Meldenden Euer Excellenz einzusenden.

Ich ermangelte nicht alsogleich im Wege des Magistrats diesem hohen Befehl zu entsprechen, und den V[ice] Stadthauptmann Paul Chrestels zum Werb Comissair zu ernennen, und gebe mir die Ehre das Nahmen Verzeichniß, der bis zum 2ten d. [dieses Monats] sich bey genannter Werb Comission gemeldeten Individuen mit dem gehorsamsten Bemerken Euch zu unterbreiten, daß laut mündlicher Anzeige des genannten V. Stadthauptmanns diese Individuen sich zwar zum Eintritt in das Frey Corps bereits erklärt, jedoch noch nicht bestimmt haben anwerben laßen, sondern vorerst gebitten haben, ihnen die Bedingungen unter welchen dieses

Corps zusammen gestellt werden wolle: Wie lange nemlich die Dienst Zeit dauern solle? – Welches Hand Geld der Angeworbene erhalten werde? Welche Löhnung derselbe zu gewärtigen habe? Und dergleichen mehr bekannt zu geben, damit sie sich sodann bestimmt erklären könnten.

Ich gebe mir die Ehre solches mit der gehorsamsten Bitte Euer Excellenz einzuberichten, womit Hochdieselben geruhen wollten, mich durch Ertheilung einer bestimmten Weisung hierüber oder einer ordentlichen Werb Instruction ehe baldigst in den Stand zu setzen den sich zu den Frey Corps Meldenden die gewünschte Auskunft und Zusicherung ertheilen zu können, weil in so lange die eröffnete Werbung ohne Erfolg bleiben wird.

Indem ich mit vollkommenstes Hochachtung und tiefster Ehrfucht zu ersterben die Ehre habe.

[Johann Albrichsfeld]

Euer Excellenz

Kronstadt, am 3. Juli 1848

*

Excelența voastră,

Preamărite domnule conte și guvernator regal, preaînălțate domn!

În data de 1 luna trecută, prin numărul prezidial 1535, excelența voastră a binevoit să mă desemneze pentru deschiderea unei recrutări pentru un număr cât mai mare de voluntari, urmând ca, ulterior, să-mi fie aduse la cunoștință condițiile, iar eu să vă transmit lista cu numele celor înscriși.

Eu nu am întârziat a da curs înaltei porunci pe calea Magistratului, l-am numit comisar de recrutare pe vice-căpitanul orășenesc Paul Cherstels și am onoarea de a vă înainta lista nominală a indivizilor care, până la data de 2 ale acestei luni, s-au prezentat în fața comisiei de recrutare, observând cu supunere că, în conformitate cu înștiințarea orală a numitului vice-căpitan, acești indivizi au fost gata să intre în corpul de voluntari, însă nu s-au înscris încă propriu-zis, ci mai întâi au cerut să li se explice condițiile în care s-ar fi dorit constituirea corpului: și anume, cât timp ar trebui să dureze serviciul? Ce bani ar primi recruții? La ce fel de salarii ar trebui să se aștepte? Și altele la fel să li se facă cunoscute, iar apoi ei se vor decide.

Am onoarea de a raporta acestea, cu supusa rugămintă ca excelența voastră să binevoiți a-mi da, cât mai curând posibil, o instrucțiune specifică privitoare la aceasta ori o instrucțiune de recrutare obișnuită, încât cât mai curând să pot pune la dispoziția voluntarilor

informațiile și asigurările dorite, deoarece, până atunci, recrutarea va rămâne fără succes.

Am onoarea de a rămâne, cu stima cea mai perfectă și cu cea mai profundă reverență.

Al excelenței voastre
[Johann Albrichsfeld]
Brașov, la 3 iulie 1848

Copie. SJAN Brașov. Acte revoluția de la 1848-1849. Doc. nr. 225. Foto nr. 11338-11339.

110.

Brașov, 3 iulie 1848

2854/1848

Die Nations Universität eröffnet unterm 30. Juni 848 Univ. Zahl 749/848.

Nachdem am 30. Mai l. J. auf dem Siebenbürger Landtag die Union dieses Großfürstenthüms mit dem Königreich Ungarn auch von den Deputirten der Sächsischen Nation, wenn gleich gegen den Willen einer großen Mehrheit dieser Nation, angenommen worden sey, so werde die Nation doch nimmermehr anstehen, sich dem Willen der k.k. Majestät zu fügen, wie Allerhöchst dieselben die Union durch Bestätigung des betreffenden Gesetzartikels anzuerkennen geruhen werde, um so weniger als diese stets getreue Nation, aus der an ihre Deputirten von Allerhöchst S. Majestät in Innsbruck gerichteten Zusicherung mit Dankbarkeit erkannt habe: „daß Se Majestät ihre treuen Sachsen, wie bisher, so auch fernerhin in ihren Rechten und Freiheiten beschützen werde“.

Da indeßen die löblichen Stände Siebenbürgens selbst im §3 des l. Gesetz Artikels von 848 klar ausgesprochen hatten: „Erdélyben a Közigazgatás és igazság szolgáltatás folyama és személyzeti szerkezete a közelebbi közös hongyülés általi elrendelésig jelen helyezetében marad“ – so habe es die Nation in hohem Grade bestürzt, als gegen dieses einzige uns beruhigende Actenstück des fließenden siebenbürgischen Landtags das hohe verantwortliche ungarische Ministerium factisch zu processiren begonnen habe.

Denn in einem Erlaße des ungarischen H. Ministers des Innern wurde die Nation über die Ausschickung eines k. Commissärs in der Person

des Hochgeb. Kronhüters Baron Nicolaus Vay verständigt, welcher mit ungemessener Vollmacht über alle Behörden Siebenbürgens, ja selbst über die Bürgerwehr ausgerüstet, auch mit der Gewalt betreut sey, das Standrecht selbst in solchen Fällen verkündigen und anwenden zu laßen, welche außer der Sphäre derjenigen liege, für welche nach der Allerhöchsten Verordnung das Standrecht angewendet werden dürfe.

Die getreue sächsische Nation sehe in dieser factischen Prozedur des H. Ministers des Innern im Königreich Ungarn nicht nur eine Aufhebung des sie einigermaßen beruhigenden § 3 des I. Gesetz Artikels dieses Jahres, sondern auch die Gefahr, daß bei der Unbestimmtheit der Fälle in denen das Standrecht Platz zu greifen habe, der Freiheit und Sicherheit des Lebens unserer friedlichen Bürger und Landleute aufs äußerste gefährdet sey, ja die ganze Maßregel selbst scheine ihr durchaus unmotivirt, da auf Sachsenboden noch keine Gewaltthat gegen die bestehenden Gesetze des Landes, während der uns rings umtobenden Stürme stattgefunden habe.

Indem nun die sächsische Nation gegen jede factische Prozedur des hohen ungarischen Ministeriums, gegen den obbelobten H. Commissär B. Nicolaus Vay und alle seine auf Sachsenboden zu unternehmenden Schritte, bis zur Zeit da auf dem nahen gemeinschaftlichen ungarisch siebenbürgischen Landtag vollbrachten und allerhöchst sanctionirten Regelung der Verhältnisse zwischen der sächsischen Nation und der ungarischen Regierung, ihrerseits vor Allerhöchst Se. Majestät *feierlichst protestiere*, habe sie zugleich an Allerhöchst dieselben das allerunterthänigste Ansuchen gestellt das h. Ministerium zu beauftragen, sich bis zu dem angedeuteten Zeitpunkt aller Prozedur bezüglich der sächsischen Nation zu enthalten und die Vollmacht des k. Comisärs bezüglich des Sachsenbodens in ihrer Geltung aufzuheben.

Die Nations Universität habe diese Protestation zugleich an Se. k.k. Hoheit den Erzherzog Palatin und das ungarische Ministerium, so wie an die h. Landes Regierung und Se Excellenz den Bevollmächtigten Landtags Commissär Freiherrn v. Puchner gelangen lassen und dieselben gebethen, die sächsische Nation, welche bis zum gegenwärtigen Augenblick sich keiner Gesetzwidrigkeit schuldig gemacht habe und in deren Mitte nicht ein einziger Fall ungesetzlicher Widersetzlichkeit vorgekommen sei, vor solchen Maßregeln zu bewahren, welche durch nichts begründet und nur dazu geeignet seien, die Ruhe und Gesetzlichkeit, weche aufrecht zu erhalten die sächsische Nation in ihrer Mitte bisher mit guten Erfolg bemüht war, umzustürzen.

Dieses durch die Nothwendigkeit gebotene Einschreiten der Nations Universität wurde dem Magistrat zur Wissenschaft mit dem Beifügen bekannt gegeben, daß es zur Bewahrung der Autonomie der sächsischen Nation einstimmig für nothwendig erachtet worden sey, dem obangeführten Beschluß der Nations Universität gemäß überall gleichmäßig vorzugehen.

Dient zur Wissenschaft.

2854/1848

*

Universitatea Națională comunică la 30 iunie a.c., nr. Univ. 749/848.

Întrucât la 30 mai a.c., în cadrul Dietei transilvane, uniunea acestui principat cu regatul Ungariei a fost votată și de către deputații națiunii săsești, împotriva voinței unei mari majorități a acestei națiuni, națiunea nu va întârzia să se supună voinței maiestății sale, care binevoiește să recunoască uniunea prin sancționarea respectivului articol de lege, cu atât mai mult cu cât mereu credincioasa națiune, cu recunoștință, a primit asigurarea maiestății sale, adresată deputaților ei la Innsbruck, „că maiestatea sa va apăra, ca și până acum, drepturile și libertățile sașilor“.

Deoarece onoratele Stări ale Transilvaniei au afirmat clar, chiar în paragraful 3 al primului articol de lege din 1848: „În Transilvania, servirea administrației și a adevărului și structura de personal rămân în forma actuală, până la decretarea venită de la cea mai apropiată Dietă națională comună”, națiunea săsească a fost extrem de consternată, când înaltul Minister ungar responsabil a început în fapt proces [?] împotriva acestui act al actualei Diete transilvane, singurul liniștitor pentru noi.

Căci, printr-un decret al înaltului Minister ungar de Interne, națiunea [săsească] a fost înștiințată despre trimiterea unui comisar regal în persoana măritului protector al coroanei, baronul Nicolaus Vay, care a fost investit cu plenipotență asupra tuturor autorităților din Transilvania, chiar asupra gărzii cetățenești, având puterea de a pronunța și folosi legea statarială, chiar și în cazuri care se află în afara sferei pentru care preainaltul regulament permite folosirea statariului.

Credincioasa națiune săsească vede în această procedură faptică a înaltului Minister de Interne din regatul Ungariei nu numai o revocare a liniștitorului paragraf 3 al primului articol de lege din acest an, dar, de asemenea, având în vedere imprecizia cazurilor în care se va aplica statariul, și riscul periclitării libertății și siguranței vieții cetățenilor și compatrioților noștri pașnici; mai mult decât atât, măsura în sine îi pare cu totul neîntemeiată, pentru că, pe Pământul Săsesc, încă nu a avut loc niciun

atentat la adresa legilor în vigoare ale țării, în timp ce, în jurul nostru, au avut loc tulburări.

Națiunea săsească *protestează solemn* în fața preaînaltei sale maiestăți împotriva oricărei proceduri faptice a înaltului Minister ungar, împotriva menționatului înalt comisar, baronul Nicolaus Vay, precum și împotriva tuturor măsurilor pe care acesta le va lua pe Pământul Săsesc, până ce reglementarea relațiilor dintre națiunea săsească și guvernul ungar va fi prevăzută de Dieta comună ungaro-transilvăneană și va avea preaînalta sancțiune; în același timp, [națiunea săsească] a rugat cu supunere preaînaltelor foruri [c.c.] să solicite înaltului Minister [ungar] ca, până la reglementarea tuturor procedurilor privitoare la națiunea săsească, plenipotența comisarului regal privitoare la Pământul Săsesc să fie abrogată.

Universitatea națională a depus acest protest concomitent la înălțimea sa c.c. arhiducele palatin și la ministerul ungar, ca și la înaltul Guberniu și la excelența sa comisarul dietal plenipotențiar, baronul von Puchner, rugându-i pe aceștia ca națiunea săsească, care până în momentul de față nu s-a făcut vinovată de nicio ilegalitate, căci în mijlocul ei nu a avut loc nici măcar un caz de încălcare a legii, să fie scutită de asemenea reglementări, care nu sunt prin nimic justificate și nu au rostul decât de a răsturna liniștea și legalitatea, care s-au păstrat, cu succes până acum, în rândul națiunii săsești.

Inițiativa Universității naționale, determinată de necesitate, se aduce la cunoștință Magistratului, cu adăugarea că, pentru apărarea autonomiei națiunii săsești, este nevoie ca pretutindeni [pe Pământul Săsesc] să se procedeze în conformitate cu decizia Universității naționale.

Dat spre știință.

Original. SJAN Brașov. Fond Magistrat. Doc. nr. 2854/1848. Foto: 32416-32417/1848.

111.

Brașov, 3 iulie 1848

Aufklärung

Der Beschluß, welchen der Landtag über die in eine Denkschrift gefaßten Unionsbedingungen der Sachsen gemacht hat, ist bekannt. Er lautet nämlich zu deutsch wie folgt: "Indem der Landtag obige Denkschrift, mit

Sympathie für die Sachsen annimmt, übergibt er dieselbe dem in Angelegenheit der Union ernannten Ausschuß mit dem Auftrag, letzterer solle innerhalb der Grenzen der Gerechtigkeit, Billigkeit und einer vernünftigen Regierungsweise mit aller Anstrengung dahin wirken, daß auf der Grundlage der berührten Denkschrift dem nächsten Reichstag ein Gesetzentwurf durch das Ministerium vorgelegt worden möge".

In der angeführten Fassung hat der letzte siebenb. Landtag seine Willensmeinung über die Unionsbedingungen der Sachsen einläßlich gar nicht ausgesprochen. Die Ausdrücke „innerhalb der Grenzen der Gerechtigkeit, Billigkeit und einer vernünftigen Regierungsweise“ sind so allgemein, daß man mit Bestimmtheit kaum anzugeben vermag, was und wie viel von den in der Denkschrift enthaltenen Bedingungspunkten anerkannt wird.

Daß dieser Beschluß so allgemein und unbestimmt abgefaßt worden ist, geschah auf das ausdrückliche Verlangen der Mehrheit der sächsischen und namentlich der Hermannstädter Landtagsabgeordneten. Denn der Beschluß, über welchen sich die ungarischen sowohl als sächsischen Mitglieder des landtäglichen Vorberathungsausschusses ursprünglich vereinigt hatten, drückte sich Betreff des Inhalts der mehrerwähnten Denkschrift ganz bestimmt und deutlich aus. Denn er lautete, vorläufig als bloßer Entwurf, also: Indem der Landtag obige Denkschrift mit Sympathie annimmt, übergibt er dieselbe dem in Angelegenheit der Union ernannten Ausschuß mit dem Auftrag letzterer solle aus allen Kräften dahin wirken, daß dem nächsten Reichstag durch das Ministerium ein solcher Gesetzentwurf vorgelegt werde, welcher einerseits inmitten der sächsischen Gerichtsbarkeiten den gesetzlichen Gebrauch ihrer Sprache aufrechthalte; andererseits die Integrität des Gebietes der selbigen Gerichtsbarkeiten, dann ihre in den Gesetzen gegründete innere Selbstverwaltung sicher stelle, und ihren Verband durch die Universität verbürge; während in dieser Beziehung als leitender Grundsatz auch der dienen möge, daß diese Rechte der sächsischen sowohl als überhaupt aller andern Gerichtsbarkeiten des Landes mit dem bezüglich des ganzen Landes nothwendigerweise bestehenden verantwortlichen Regierungssystem in Einklang gebracht werden.“

Die Mehrheit der sächsischen Abgeordneten verwarf diese bestimmte Fassung aus dem Grunde, weil im Schlußsatz davon die Rede sei, die sächsische Innerverwaltung mit dem allgemeinen verantwortlichen Regierungssystem des Landes in Uebereinstimmung zu setzen. Angenommen den höchst wahrscheinlichen Fall, daß es am Ende unmöglich erscheine, die Selbstverwaltung des sächsischen Municipiums durch

selbstgewählte und besoldete Orts- und Kreisbeamten vom Grundsatz der Regierungsverantwortlichkeit nach Oben und Unten gänzlich auszunehmen, so läßt sich der in jenem Schlußsatz angedeutete Einklang auf zweifache Art herbeiführen. Entweder es werden die Oberbeamten der einzelnen sächsischen Gerichtsbarkeiten gleich den Obergespänen in den ungarischen Gespanschaften von der Regierung ernannt und entlassen; oder es werden sämtliche Beamten in den sächsischen Gerichtsbarkeiten vom Volk candidirt und erwählt ohne irgend einer Bestätigung durch die Regierung zu unterliegen; dagegen aber ernennt die Regierung den durch sie entlaßbaren Sachsengrafen aus den ihr von den elf Gerichtsbarkeiten der Sachsen durch Stimmenmehrheit vorgeschlagenen sechs Individuen, und es bildet der Sachsengraf das Mittelorgan zwischen dem Staatsministerium und den sächsischen Gerichtsbarkeiten. Der letzere Modus scheint sowohl im Interesse der allgemeinen Staats- als auch der besonderen Innerverwaltung der Sachsen der bessere zu sein. Dafür daß der Sachsengraf nicht mehr lebenslänglich eingesetzt würde, wäre ein doppelter und vielfacher Gewinn darin enthalten, daß sämtliche Beamten in den Gerichtsbarkeiten einzig und allein von den Volkswahlen abhängen.

Schließlich wird bemerkt, daß im Obigen der Ausdruck „die in eine Denkschrift gefaßten Unionsbedingungen der Sachsen“ in der festen Ueberzeugung gebraucht worden ist, es finde bezüglich der politischen Bedeutung und Bindskraft zwischen der Wortform Bedingungen und Forderungen, wie sich die Denkschrift wörtlich ausdrückt in der Sache der Union gar kein Unterschied statt. Die wackern Landtagsabgeordneten der Sachsen hatten richtig erkannt, daß sie sich nicht nur ohne Nutzen, sondern mit unendlichem Schaden im jetzigen Schwung der politischen Ereignisse nur lächerlich machen müßten, wenn sie mit juristisch formulierten Verwahrungen, Protestationen und Sondermeinungen, wie in der gepuderten Perückenzeit vor dem März 1848 auftreten. Sie sahen es ein, man müsse sich auf das Gebiet politischer Transaction erheben, und auf die politischen Nothwendigkeiten fußen, welchen die Deutschen in Siebenbürgen einen siebenhundertjährigen Bestand bereits verdanken werden, ungeachtet gegenwärtig ein auf schwächliche Art fanatisirter Theil der Sachsen von jenen Nothwendigkeiten nichts zu ahnen scheint, denselben vielmehr, durch ein Wegwerfen an ein noch bloß durch sein numerisches Uebergewicht zu einer Bedeutung gelangtes Volkselement, einen kindischen Trotz entgegen setzen möchte. Daher muß es jedem Unbefangenen nur bemitleidenswerth vorkommen, wenn er die Kraftanstregungen wahrnimmt, womit einige Sachsen aus Wien und Hermannstadt in Bröschuren, Flugblättern und in der

constitutionellen *Donauzeitung* alle möglichen Schimpf- und Schmähreden und Unwahrheiten betreff der Personen und des Benehmens der sächsischen Landtagsabgeordneten bloß deshalb gebrauchten, weil die erwähnten Deputirten in ihren landtäglichen Erklärungen statt Forderungen nicht Bedingungen angewendet haben.

*

Lămurire

Este cunoscută decizia pe care a luat-o Dieta, în privința condițiilor sașilor asupra uniunii, cuprinse în memoriu. În germană sună după cum urmează: „Memoriul a fost primit în Dietă cu simpatie pentru sași; el a fost transmis comitetului numit în chestiunea uniunii, cu însărcinarea ca, în limitele justiției și echității și ale unui mod rezonabil de guvernare cu toate eforturile pe care le face, pe baza respectivului memoriu, să depună un proiect de lege în noul parlament prin intermediul guvernului [ungar].“

În versiunea dată, ultima Dietă transilvană nu s-a pronunțat deloc în privința condițiilor privind uniunea propuse de către sași. Termenii „în limitele justiției și echității și ale unui mod responsabil de guvernare“ sunt atât de generali, încât cu greu se poate afirma cu certitudine care și cât din condițiile cuprinse în punctele memoriului sunt luate în considerare.

Că această decizie a fost redactată atât de general și de vag s-a văzut la cererea expresă a majorității sașilor, și anume a reprezentanților sibieni în Dietă, decizie asupra căreia au căzut de acord la început atât membrii sași, cât și cei maghiari ai comisiei consultative a Dietei, și s-au exprimat foarte exact și clar în privința conținutului amintitului memoriu.

Deci, acesta suna, în prealabil ca simplu proiect, în felul următor: în Dietă respectivul memoriu este primit cu simpatie, el este transmis comitetului numit în problema uniunii, cu însărcinarea ca ultimul ar trebui să acționeze din răspuțeri, astfel ca, în noul parlament, să depună, prin intermediul Ministerului [ungar], un proiect de lege care, pe de o parte, să mențină în jurisdicțiile săsești folosirea limbii lor în mod legal; pe de altă parte, să asigure integritatea teritoriului aceluiași jurisdicții, apoi auto-administrarea internă întemeiată pe legi și să garanteze asocierea lor prin intermediul Universității săsești; în această relație ca principiu călăuzitor trebuie să slujească acela că drepturile jurisdicțiilor săsești, cât și ale celorlalte jurisdicții din țară vor fi aduse în armonie cu sistemul guvernării responsabile, existent în mod necesar în toată țara.

Majoritatea delegaților sași a respins această versiune specială, pe motivul că, în ultimul enunț, se spune că administrația internă a sașilor trebuie să fie pusă în armonie cu sistemul general de guvernare responsabilă. Presupunând cazul cel mai probabil că, în ultimă instanță, pare imposibil ca auto-guvernarea municipiilor săsești, prin funcționari locali și cercuali auto-aleși și plătiți, să fie complet exceptată de la principiul responsabilității guvernamentale de sus în jos, acordul la care se face referire în același enunț final poate fi interpretat în două moduri: fie că funcționarii superiori ai jurisdicțiilor săsești, ca și comiții supremi din comitatele maghiare, vor fi numiți și eliberați din funcție de către guvern; fie că totalitatea funcționarilor din jurisdicțiile săsești candidează din popor și sunt aleși fără nicio confirmare din partea guvernului. Dimpotrivă însă, comitele sașilor, care poate fi destituit de jurisdicțiile săsești, este numit de guvern din rândul celor 6 indivizi propuși cu majoritate de voturi de cele 11 jurisdicții ale sașilor, iar comitele sașilor devine organul intermediar între guvern și jurisdicțiile săsești. Ultima modalitate pare să fie mai bună, fiind atât în interesul general al statului, cât și în special al administrației interne a sașilor. Faptul că acest comite al sașilor nu ar mai fi numit pe viață ar constitui un dublu sau multiplu avantaj, întrucât toți funcționarii jurisdicțiilor [săsești] ar depinde numai de votul popular.

În fine, se remarcă faptul că, în exprimarea de mai sus, expresia „condițiile uniunii sașilor exprimate într-un memoriu” a fost folosită cu convingerea fermă că, în ce privește însemnătatea ei politică și obligativitatea ei, nu există nicio deosebire în chestiunea uniunii, între forma verbală „condiții” și cea de „revendicări”, așa cum se exprimă literal memoriul.

Vigilenții deputați dietali sași au recunoscut, în mod corect, că, în ritmul actual al evenimentelor politice, s-ar fi făcut de râs, nu doar fără foloase, ci și cu infinite pierderi, dacă s-ar fi certat pe formule juridice, proteste și comentarii speciale, precum în vremurile perucilor pudrate de dinainte de martie 1848. Ei au înțeles că trebuie să se ridice pe tărâmul tranzacțiilor politice și să se bazeze pe nevoile politice, care le-au asigurat germanilor din Transilvania o trăinicie de 700 de ani, în ciuda faptului că acum o parte a sașilor, fanatizată în mod bicisnic, habar nu are de acele necesități, cărora li se opune cu o încăpățănare copilărească, aruncându-le în seama unui element național, care a dobândit însemnătate, fie și numai datorită superiorității sale numerice.

Prin urmare, orice om sincer nu poate decât să compătimească, atunci când vede eforturile depuse de unii sași din Viena și Sibiu, în broșuri,

foi volante și în ziarul constituțional „Donauzeitung”, folosind toate minciunile și invectivele posibile, spunând neadevăruri referitoare la persoana și la comportamentul deputaților dietali sași, și acestea toate numai din pricină că deputații amintiți au folosit în declarațiile lor dietale [cuvântul] „revendicări”, în loc de „condiții”.

Publicație. Articol apărut în *Satellit*, Kronstadt, No. 53, 3. Juli 1848, p. 255-256.

112.

Brașov, 3 iulie 1848

An das ungarische Ministerium der Strassen und Verbindungen

Die siebenbürgische Handelsstadt Kronstadt hat ihren lebhaftesten Verkehr seit Jahrhunderten mit der Walachei und Moldau, und von dorthier, wie die Alten in ihrer Schlichtheit zu sagen pflegten, ihren *victum* und *amictum*, ihre Nahrung und Kleidung, weshalb sie auch stets mit den Hospodaren gute Nachbarschaft pflegte. Die Handelsherren von Hermannstadt und Kronstadt waren einst zum Theil auch die Mittler des orientalischen Handels durch Oberungarn nach dem nördlicheren Europa. Die standen mit Genuesern und Venetianern in Verbindung und Caffa und Constantinopel waren nicht die weitesten Stapelplätze des orientalischen Handels, woher sie ihre Waaren holten. Noch findet man es in alten Rechnungen verzeichnet, daß sie mit Gewürznägeln und Spezereien angesehenen Personen für jene Zeit werthvolle Geschenke machten. Damals genügten freilich Reitpfade um die Colli [?] herüber und hinüber zu fördern, und später allenfalls halsbrecherische Fahr-Straßen, um in schwerfälligen Wagen ähzend und mit großem Zeitverlust den Rücken der Karpathen zu bewältigen, denn es war nirgends viel besser und die herrlichen Römerstraßen waren schon überall Ruinen geworden. Der orientalische Handel nahm einem andern Zug, die schlechten Wege aber blieben oder wurden durch Verwahrlosung noch viel ärger, weil die siebenb. Hansa ärmer geworden war. Seitdem jedoch Dampfschiffe und Eisenbahnen alle Entfernungen auf ein Minimum reducirt haben, und man jetzt den Werth einer erleichterten Verbindung in merkantilischer und national-ökonomischer Hinsicht eben so wie bei den Römern in strategischer einsehen gelernt hat, jetzt muß das Mißverhältniß hemmender Gebirgsstraßen zu diesen schnellen und sichern Beförderungsmitteln wenigstens dadurch auszugleichen gesucht werden,

daß auch diese nach den Regeln der neuen Straßenbaukunst wo möglich in einen bessern Stand gesetzt werden, wenn man von ihnen nicht allen Waarenzug und jede Personenfrequenz mit Gewalt entfernen will. Solche im schreienden Mißverhältniß zu neueren Verbindungswegen stehenden Straßen sind die durch den Tömöscher Paß über den Prädial nach der Walachei und durch den Ojtosser Paß nach der Moldau führenden Morostraßen. Schon seit länger als 30 Jahren werden für die Erhaltung und Herstellung dieser Verbindungen, dem Vernehmen nach Mäuthen abgenommen und doch sind die Straßen in einem so schlechten Zustande, daß nicht nur in der Winterszeit oft Wochen lang wegen aufgehäuften Schneemassen, sondern auch im Sommer und Frühjahr nach heftigen Regengüssen wegen Aufschwellung der Gebirgsbäche aus Mangel an geeigneten Brücken, Tage lang der Verkehr unterbleibt oder doch die Passage gehemmt und lebensgefährlich wird. Erst im vergangenen Maimonat hat eine Frau, deren Kind nur mit Mühe gerettet wurde, ihr Leben in diesen zürnenden Fluthen eingebüßt, und der Kömersche Kronstadt-Bukarester Eilwagen, eine so lobenswerthe und für das ganze Publikum so ersprißliche Anstalt, die vielleicht nur an der unpraktikabeln Prädialer Straße scheitern wird, obwohl auf die meisten derartigen Unfälle vorbereitet, mußte dennoch mehrere Tage mit seinen Passagieren und Sendungen warten, bis es der Praowa beliebte etwas sanfter zu fließen. Wozu sollen einem so ehren vollen Ministerium noch mehr Unglücksfälle aufgezählt werden, die Menschen eben so wie das Zugvieh und die Eigenthümer von Waaren betrafen, da es ohnehin erleuchtend ist, wie nachtheilig derlei Gefahr drohende Störungen auf den allgemeinen Verkehr und wie hemmend auf die Weckung des Spekulationsgeistes wirken. Niemand füllt dies empfindlicher als die Kronstädter Handelswelt und mit ihr die sämmtliche erwerbende Bürgerschaft, da der Waarendurchzug immer mehr von dieser so alten Handelsstraße sich entfernen und der Speditionshandel, einst eine Hauptquelle des hiesigen Wohlstandes und Erwerbs, Kronstadt nur der beiden schlechten Straßen wegen gänzlich zu verlassen droht. Dieser Uebelstand wird aber um so mehr empfunden als walachischer seites schon in der That seit 2 Jahren sehr viel für die Prädialer Straße durch Brücken und Terrassirungen geschehen während unsererseits bis auf eine vor einigen Jahren mit vielem Fleiß und Sachkenntniß vom Herrn Ingenieur Hauptmann von Domashevsky vorgenommene Terrassirung alles beim Alten geblieben ist. Der Kronstädter Handelsstand hat sich schon öfters darüber beklagt und um Herstellung dieser Straßenzüge in fahrbaren Stand gebeten, selbst der für Hebung des Handels und der inländischen Gewerbindustrie so sehr

eingenomene und verdiente Herr Hofrath Karl B[aron] Geringer, gegenwärtig Generalconsul in Constantinopel, hat sich durch Ueberzeugung an Ort und Stelle die Verbesserung der Sachlage angelegen sein lassen, aber doch nicht mehr als mit Mühe die directe Postverbindung zwischen Kronstadt und Bukarest durch einen reitenden Briefboten bewerkstelligt, wofür ihm das mit Bukarest im häufigen Briefverkehr stehende Kronstädter Publikum gewiß zu vielem Danke verpflichtet ist. Den gleichen Mangel einer directen Postverbindung und einer practicableren Straße über Ojtos nach der Moldau fühlt der hiesige Handelstand nicht minder, da mit Fokschan ziemlich starke Geschäfte gemacht werden, die Briefe dahin aber über Bukarest gehen müssen und der noch nicht wegen Mangels an Geldmitteln in Angriff genommene, vom vorigen Jahre zum Ausbau übrig gebliebene größere Theil der Fahrstraße ebenfalls schrecklich schlecht ist, ungeachtet er mit verhältnißmäßig sehr geringen Kosten hergestellt werden könnte. Eine directe Postverbindung mit der Moldau und den Bau einer fahrbaren Straße über Ojtos darf die hohe Staatsregierung schon der Szekler und des Hafens von Galatz wegen nicht außer Acht lassen, da das Schwarze Meer und Alles, was mit demselben in directer Beziehung steht, für Ungarn desto mehr Bedeutung erhält, je bedrohlicher es mit den Häfen zu Triest und Fiume zu werden anfängt. Gute Straßen in Ermangelung von Eisenbahnen legen den ersten Grundstein zur merkantilischen Eroberung eines Landes, und Mercantilisch wenigstens müssen wir die Donau und die ihr zunächst liegenden beiden Fürstenthümer erobern, sonst ist vielleicht nicht so sehr die Industrie und der Handel des Königreichs, sondern gewiß der bürgerliche Wohlstand in den Grenzstädten gefährdet.

Da aber das freisinnige und erleuchtete ungarische Ministerium gewiß für die Extremitäten seines zu lenkenden Staatskörpers dieselbe Sorgfalt wird an den Tag legen wollen, wie für das Herz dieses Königreichs, und da dasselbe ferner zu Wirken durch die Journale aufgefordert hat, so dürfte diese anspruchslose und gutgemeinte, nur zur Aufmerksamkeit lenken wollende Anzeige weder spurlos verfallen, noch mißliebig aufgenommen werden, weil sie nur das regere Staatsleben, einem lebhafteren Verkehr im Handel und Wandel beabsichtigt. Dieser könnte übrigens hier an der Grenze gegen eine mittelbare türkische Provinz noch dadurch ungemein gewinnen, wenn das Comtumanzwesen einer Revision unterworfen und vielleicht, da die Moldau und Walachei ohnehin die trefflichsten Anstalten an der Donau gegen Einschleppung des Peststoffes aus der Türkei besitzt, mit dem lieber ganz abgeschafft und ein gemessenerer Zollsatz eingeführt würde.

Către Ministerul ungar al Drumurilor și Comunicațiilor

Orașul comercial transilvan Brașov se află de secole într-o vie comunicare cu Valahia și Moldova, [obținând] de acolo, așa cum arătau bătrânii în simplitatea lor, *victum* și *amictum*, alimente și îmbrăcăminte, din care cauză a și întreținut relații de bună vecinătate cu dărnicii [de la sud și est de Carpați]. Negustorii din Sibiu și Brașov au fost, în parte, și mediatorii comerțului oriental prin Ungaria Superioară spre Europa nordică. Au fost în legătură cu genovezii și venețienii, iar Caffa și Constantinopolul nu erau defel cele mai îndepărtate antrepozite ale comerțului oriental, de unde aduceau mărfurile. Se mai găsește consemnat în vechile registre că [negustorii brașoveni] făceau cadouri prețioase de mirodenii și coloniale unor persoane de vază din acea vreme. Pe atunci erau suficiente traseele pentru mersul călare pentru a transporta colii [?] înapoi și înapoi, iar mai târziu erau drumurile pe care-ți frângeai gâtul, în căruțele greoaie, ce scârțâiau, pentru a îmblânzi, cu mare pierdere de timp, coama Carpaților, căci nicăieri nu era cu mult mai bine, iar magnificele drumuri romane se transformaseră peste tot în ruine. Comerțul oriental a luat o altă turnură, drumurile proaste însă au rămas sau, datorită neglijenței, au devenit încă și mai rele, deoarece comerțul transilvan a devenit tot mai sărac. Dar, de când vapoarele cu aburi și căile ferate au redus toate distanțele la minimum, iar astăzi valoarea unei legături lesnicioase s-a învățat a fi exprimată în termeni mercantili și național-economici și chiar în termeni strategici, la fel ca și în vremea romanilor, acum trebuie să se elimine starea nepotrivită a drumurilor de munte, pline de obstacole, prin comparație cu aceste mijloace de transport rapide și sigure și, cel puțin unde e posibil, să fie aduse într-o stare mai bună după regulile construcțiilor de drumuri noi, dacă nu se va dori ca întregul trafic de mărfuri și circulația persoanelor să fie eliminate cu forță. Într-o astfel de stare deplorabilă față de noile căi de comunicare sunt drumurile care trec spre Valahia prin pasul Timiș și cele spre Moldova prin pasul Oituz. Deja de mai mult de 30 de ani, se percep taxe la vămi pentru menținerea și stabilirea acestor legături, și totuși drumurile sunt într-o stare atât de rea, încât nu numai în timpul iernii sunt închise adesea săptămâni întregi din cauza mormanelor de zăpadă, ci și vara și primăvara, după ploile abundente, din cauza revărsării pâraielor de munte și din lipsa podurilor adecvate, zile întregi traficul încetează, iar trecerile sunt blocate și pun viața în pericol. Chiar în luna mai a anului trecut, o femeie, al cărei copil cu greu a fost salvat, și-a pierdut viața în aceste ape involburate, și poștalionul rapid

Körner de Braşov-Bucureşti, un serviciu atât de lăudabil şi de folositor pentru întregul public, care probabil numai pe drumul nepracticabil al Predealului ar eşua, deşi este pregătit pentru astfel de accidente, a trebuit, cu toate acestea, să aştepte mai multe zile cu pasagerii şi coletele sale, până când râul Prahova a binevoit să se liniştească puţin. Oare onorabilul Minister ungar are nevoie să mai numere şi alte accidente, care îi afectează pe oameni, la fel ca şi animalele de tracţiune şi mărfurile, deoarece este cât se poate de clar cât de păgubitoare sunt asemenea pericole şi cât de ameninţătoare sunt asemenea perturbări pentru traficul general, şi cât de mult dăunează spiritului antreprenorial. Nimeni nu simte aceasta mai acut decât lumea comercială din Braşov şi, odată cu ea, toţi cetăţenii chivernisiţi, deoarece tranzitul mărfurilor se va depărta tot mai mult de această atât de veche rută comercială, iar expediţiile, odinioară un izvor important al bunăstării şi câştigului celor de aici, riscă să părăsească cu totul Braşovul, numai şi numai din cauza celor două drumuri proaste.

Acest inconvenient este cu atât mai mult resimţit, cu cât partea valahă a făcut de doi ani foarte mult pentru drumul Predealului prin poduri şi terasamente, în timp ce, de partea noastră nu s-a schimbat nimic, cu excepţia terasării întreprinse de inginerul căpitan v. Domaschewsky, cu multă muncă şi cunoştinţe de specialitate, cu câţiva ani în urmă. De atunci, comercianţii braşoveni au făcut numeroase plângeri pentru restabilirea acestor căi de comunicaţie şi aducerea lor în starea de a se putea călători pe ele. Însuşi domnul consilier imperial, baronul Karl Geringer, în prezent consul general la Constantinopol, cu atâtea merite în dezvoltarea comerţului şi a meşteşugurilor interne, s-a implicat cu convingere la faţa locului pentru îmbunătăţirea situaţiei, totuşi nu a reuşit mai mult decât stabilirea cu dificultate a legăturii directe dintre Braşov şi Bucureşti printr-un serviciu poştal efectuat călare, motiv pentru care publicul braşovean, aflat în corespondenţă intensă cu Bucureştiul, îi datorează numeroase mulţumiri.

Aceaşi lipsă a legăturii poştale directe şi a unui drum practicabil prin Oituz către Moldova o resimte negustorimea locală, deoarece cu Focşaniul se fac afaceri destul de însemnate; scrisorile de aici trebuie să treacă însă prin Bucureşti şi cea mai mare parte a drumului, a cărui construcţie, începută anul trecut, a rămas nefinalizată din cauza lipsei de mijloace băneşti, este de asemenea îngrozitor de rea, cu toate că s-ar putea realiza cu costuri foarte scăzute. O legătură poştală directă cu Moldova şi construirea unui drum circulabil prin Oituz nu trebuie ignorate de înalta conducere a statului, fie şi numai din pricina secuilor şi a portului Galaţi, deoarece Marea Neagră şi tot ce stă cu aceasta în legătură directă are cu atât

mai mare semnificație pentru Ungaria, cu cât mai amenințătoare începe să fie perspectiva legată de porturile de la Trieste și Fiume.

Drumurile bune, în lipsa căilor ferate, pun prima piatră de temelie la cucerirea comercială a unei țări și, cel puțin din punct de vedere mercantil, noi trebuie să cucerim Dunărea și cele două Principate situate în apropierea acesteia, altfel este amenințată nu atât industria și comerțul regatului, ci cu siguranță bunăstarea cetățenilor din orașele noastre de graniță.

Însă, pentru că liberalul și luminatul Minister ungar cu siguranță se va îngriji la fel de mult de ocârmuirea extremităților corpului de stat ca și de inima regatului, fiind îndemnat la aceasta de gazete, nu dorim nici să treacă neobservat, nici să fie înțeles greșit avertismentul de față, fără pretenții și binevoitor, ce dorește numai să atragă atenția, cu intenția unei vieți statale mai vii și a unei circulații comerciale mai intense. De altfel, comerțul ar putea câștiga nesperat de mult aici, la granița cu o provincie otomană indirectă, dacă regimul contumanței s-ar supune unei revizuirii și, deoarece Moldova și Valahia oricum au adoptat măsuri remarcabile împotriva aducerii ciumei din Turcia, poate ar fi cel mai bine să fie eliminată de tot [contumanța] și să se introducă un regim mai potrivit de vamuire.

Publicație. Articol apărut în „Satellit”, Kronstadt, no. 53, 3. Juli 1848, p. 256-257.

113.

Brașov, 3 iulie 1848

Allerlei Neuigkeiten

Heute, den 1. Juli, hat die Deputirtenwahl für den Landtag nach Pesth für die Stadt und den Distrikt Kronstadt begonnen. Sie ist auf breiter Grundlage der Volksvertretung vor sich gegangen. Das Resultat ist uns noch nicht bekannt. Wir kommen darauf zurück und bemerken nur so viel, daß die größte Ruhe und Ordnung bei dem ganzen Akte stattgefunden hat. Seit heute kostet das Pfund Rindfleisch 12 kr. W.W. Ein so hoher Preis ist seit dem Hungerjahr 1817 nicht mehr da gewesen!

Von der Nationalversammlung in Hermannstadt erfahren wir, daß es daselbst sehr lebhaft zugeht. Es herrscht volle Oeffentlichkeit. Nach Pesth ist eine Deputation abgeordnet, welche aus 7 Mitgliedern besteht und zwar aus den Herren Prof. Schuller, Prof. Schmidt aus Hermannstadt, Senator Joh. Schwarz aus Schäßburg, Polizeidirektor Trausch und Senator von Roth

aus Kronstadt, Stadthann v. Biedersfeld und Pfarrer Fabini aus Mediasch. Am Montag sind die Generalbeamten höheren Dienstranges auf die Constitution und Aufrechthaltung der Gesetze durch Herrn v. Perényi beeidet, die mindern Beamten leisteten den gleichen Eid. Es hat den Anschein, daß Erherzog Joseph, der künftige Thronerbe, als königl. Commissär zur Eröffnung des ungarischen Reichstags nach Ofen-Pesth kommen werde.

Das ungarische Ministerium hat den Grafen Vay zum s. Commissär für Siebenbürgen bestimmt, der in alle Jurisdictionen verfügen wird um die Verhältnisse zu ordnen.

Das österreichische Ministerium hat sich durch die außerordentlichen Staatsverhältnisse genötigt gefunden, eine außerordentliche Steuer einzuhoben, und von allen Besoldungen und Pensionen fünf und zehn Prozente zum besten des Staates abzuziehen. Höhere Pensionen als 800 fl. werden nicht mehr ausgezahlt. Die Anordnung tritt mit 1. Juli in Kraft. Die Beamten in den neueren Diätenklassen werden auf Dreivierteltheile herabgesetzt.

Aus Prag wird in den östereich. deutschen Zeitg. geschrieben Fürst Windischgrätz, der Aristokrat, wirkte für seine Partei mit allen Mitteln die ihm zu Gebote standen. Ist er ein Deutscher, ein Demokrat? Betrachten wir das Schlachtfeld, welches nach seiner Meinung die deutsche Demokratie behauptet hat. Seit drei Tagen sind hier Hausdurchsuchungen an der Tagesordnung und an die Stelle jener Proscriptionsliste, welche von den Demagogen entworfen und von den siegreichen Radikalen entdeckt worden war, koursirt jetzt eine andere, welche alle Jene gefährdet, Deutsche wie Czechen, welche an der Erhebung irgendwie Theil genommen haben. Die Prager Presse ist factisch verschwunden. Die Prager Blätter werden nach ihrem Druck sogleich konfisziert; von einer Besprechung des großen Ereignisses ist keine Rede, weder von einer mündlichen noch schriftlichen. *Die Denunzianten haben voll auf zu thun, mehr als in Deutschland zur Zeit der Demagogenricherei.* Selbst die Wiener Zeitungen werden nicht ausgegeben. Was sagen Sie? Die deutschen, demokratischen Journale dürfen hier, wo der deutsche Democrat Windischgrätz einen Sieg erfocht, nicht gelesen werden! Bloss die Augsburger Allgemeine allein ist erlaubt. Bereits haben mehrere Polizeibeamte die Stadt verlassen, auch nach Wien reisten einige vermutlich um die Flüchtlinge auszuforschen. Geht dies im demokratischen Wien noch an? Und die Wiener glauben noch immer, der Fürst Windischgrätz habe in ihrem Interesse die Stadt bombardirt? Oder ist die Demokratie in Wien zu gleicher Zeit wie in Prag geschlagen worden?

Glauben Sie mir, diese militärische Kontrerevolution hat in Prag den stärksten Vorposten der Wiener Revolution besiegt. Der Fürst Windischgrätz ist zufrieden wenn man sagt, er habe die Sache der Deutschen beschützt, aber ich versichere Sie, die Wiener müssen seinen Sieg gänzlich desavouieren, sie müssen den General selbst vor ein Gericht stellen wenn sie nicht die Deutschen für künftige Zeit der größten Gefahr aussetzen wollen, denn es ist schwer, eine solche Demokratie zu ertragen. Wie Graf Leo Thun die Czechen verrathen hat, wird er auch und hat schon die Deutschen verrathen, die Czechen haben einen sehr dummen Streich gemacht. Die provisorische Regierung hätte sich auflösen sollen, sobald Thun in dieselbe trat. Sie konnte ihm aber den Eintritt nicht verweigern und mußte daher abtreten, wenn sie nicht den Haß der österr. Deutschen gegen die Czechen provoziren und ihre eigene Nation der Gefahr des Verrathes aussetzen wollte. Die Prager Spießbürger blamiren sich für alle Ewigkeit: sie leckten dem Fürsten Windischgrätz Hände und Füße ab für die milde Behandlung der Stadt und die Wiederherstellung der Ruhe. Sie und die anderen Parteien außer den borniertesten Panslavisten sind die wahren Russenfreunde. Mir versicherte schon vor mehreren Wochen einer dieser verkappten Demokraten, daß er recht gerne die Russen hier sähe, wenn nur das unruhige Treiben aufhörte. Wir Deutsche in Prag hoffen von den Wienern das Beste und vorzüglich daß sie eine richtige Anschauungsweise in Bezug auf die Prager Revolution sich eigen machen und glauben werden, daß Windischgrätz Jeden ohne Unterschied der Nation zusammenschießen läßt, sobald er von liberalen Ideen infiziert ist.

*

Der k. Commissär Csernovics ist am 17. Juni in Neusatz angelangt. Das Dampfschiff welches ihn brachte hat zwischen Peterwardein und Neusatz auf der Mitte der Donau Anker geworfen. Csermovics selbst ist in Neusatz bei dem ehemaligen Senator Hadcsits abgestiegen, dem nämlichen, der vor einigen Jahren mit Zustimmung unserer Regierung den Codex legum für die serbische Staatsverfassung in Belgrad musterhaft ausarbeitete. Noch am nämlichen Tage musterte der k. Commissär die vor dem Rathhause aufgestellte städtische Nationalgarde, und wurde mit einem lebhaften Zsivo! empfangen. Unter den Einwohnern der Stadt herrscht Verzagtheit, Mißtrauen und Verwirrung, und der gegenseitige Nationalhaß tritt immer stärker hervor. Die Stimmung von ganz Bacska ist dieselbe: man schreibt über Verrath, und scheut sich nicht auszusprechen, daß Hrabovszky die Festung Peterwardein den Raizen in die Hände spielen wollte, so wie man

auch von baldiger Uebergabe der Grenzfestigungen Esseg und Temeswar faselt. Die Officiere der wenigen regulären Truppen, die man noch dazu täglich aus Neusatz herauszieht, sollen laut prophezeihen, daß es auf die Niederlage der Ungarn abgesehen sei. So viel ist gewiß, daß in Esurogh im Csajkisten Bataillon bereits 2-400 Servianer auf einem gewaltsam genommenen Dampfschiffe auf der Theiß angekommen, und mit allgemeinen Jubel und Musik empfangen worden sind, und nur den Vortrab von 30.000 formiren, die nächstens ankommen sollen; auch Jellacic wird mit einer bedeutenden Truppenmasse erwartet. Beinahe alle Popen der umliegenden Ortschaften stehen an der Spitze der Verschwörung und sind durch ihre Archimandriten förmlich in Eid genommen worden, damit sie für ihre im Lager befindlichen Landesleute fleißig Lebensmittel einsammeln und sie dahin mit schwerer Escorte abliefern sollen. Ueberhaupt glänzt auf den Gesichtern der Bacsker raizischen Bevölkerung die Hoffnung des Gelingens ihrer landesverrätherischen Unternehmung und frohen Muthes prahlen sie mit der Gunst des Wiener Hofes und mit der sicheren Aussicht auf einem glänzenden Sieg.

*

Aus Croatien wird vom 16. Juni geschrieben: Die Zurüstungen zu einem nahe bevorstehenden Kriege gegen Ungarn nehmen mit jedem Tage einen steigenderen Fortgang an. Ueberall rücken längs der Grenze starke Militärcolonen; in Warasdin, welches nur eine Stunde von der ungarischen Grenze liegt, rückten diese Tage 1 Compagnie Baron Rudelka und 1 Bataillon des Broder Grenzregimentes nebst 100 Seressaner – die bekannten Rothmäntler ein. Die Brücke dere Drau, welcher Fluß bei Warasdin Croation von Ungarn scheidet, wird schon seit 14 Tagen von der Nationalgarde stark besetzt gehalten, ja man wollte bereits die Brücke demoliren, hätte nicht der größte Theil der Bürger dagegen protestirt, da die Sperrung dieser Communication bei dem ohnedies sehr stockenden Handel nur auf das Störendste eingewirkt hätte. Die Nationalgarde soll im Verlaufe dieser Tage von dem Brückenposten durch die Seressaner abgelöst werden, und starke Patrouillen sollen gegen die ungarische Grenze bei Tag und Nacht von nun an in Wirksamkeit treten.

*

Die serbische National Deputation hat an die Tyroler folgenden Aufruf erlassen: „Edle tapfere Tiroler! Die in fernen untern Donaugegenden des weiten österreichischen Staates eingebürgerte, Euch zwar wenig

bekannte, aber Euch durch Heldenthaten und durch ererbte und seit Jahrhunderten erprobte Treue gegen unser erhabenes Kaiserhaus ebenbürtige, serbische Nation erscheint in ihren Vertretern in Eurer Mitte, um dem bedrängten Kaiser und König auch diesmal ihr Gut und Blut anzubieten, und zugleich die Wahrung ihrer in Ungarn bedrohten Nationalität treuehorsamst zu erflehen. Sie verlangt von unserm Kaiser und König nichts mehr, als was ihr durch k.k. Wort, durch Privilegien schon längst und wiederholt zugesichert, aber nie von der alten Politik gehalten worden; und bittet wenigeres, als bereits der Türke seinen christlichen Unterthanen in Serbien, Walachei und Moldau gegeben hat. Die serbische Nation, aus der lethargischen, verjährten Passivität zum Selbstbewußtsein erwacht, lebt und stirbt für diesen Wunsch; Millionen der Wünschenden garantiren für die Realisirung desselben; sie wollen dieses als Geschenk aus der kaiserl. königl. Hand haben: - Wir bitten um Eure Sympathien, Euere Gastfreundschaft.“

Der Pfaffe Sander in Salzburg hat in Gegenwart der Kaiserin Mutter gepredigt, daß man die Konstitution zurücknehme, da dieselbe ein Werk der Hölle und des Teufels sei, indem Jeder, der für die Konstitution sei, mit Haut und Haar der Hölle ver falle, und daß das einzige Heil für die Oesterreicher darin bestehe, Metternich und Sedlnitzky zurückzurufen.

*

In der Nähe Wiens hat ein Pfaffe gepredigt, daß jeder Bauer, der seinen Sohn nach Wien schickte, lebendig in die Hölle fahren müsse. Für seinen löblichen Willen wurde der Pfaffe in unangenehme Berührung mit den Fäusten der Bauern gebracht.

Die Raizen in der Bácska treiben Freiheit so weit, daß sie ganz naiv und höhnisch die dortigen Deutschen auffordern, sie sollen ihnen (den Raizen) als Urbewohner des Landes, Grund und Boden freiwillig abtreten, dann dürften sie keinen Angriff von ihnen befürchten!

*

Aus Pesth meldet die Ofner Zeitung vom 24. Juni: nachdem zwei Bataillons der schön adjustirten mobilen Nationalgarde heute früh Morgens im Invalidenpalais auf die Constitution beeidet worden, fand auf dem neuen Marktplatze die feierliche Weihe ihrer prachtvollen 2 Fahnen statt, welche die beiden Gräfinnen L. Batthyány und G. Károly den heimatlichen Kriegern verehrt hatten. Die Pesther Nationalgarde und eine unübersehbare Menschenmenge wohnte der Feierlichkeit bei und begleitete dann die beiden

Bataillons der mobilen Truppen zur Donau wo sie die Dampfschiffe bestiegen, die sie an den Ort ihrer Bestimmung, auf den Kriegsschauplatz in den untern Gegenden unseres Vaterlandes bringen werden. Tausend heiße Segnungen folgten den von Kampflust entbrannten, todesmuthigen Kriegern.

*

Die Regierung von Venedig hat sich an die Französische Republik gewendet, und um deren Einschreiten in dem Kampfe mit Oesterreich nachgesucht. Was Carl Albrecht bisher mit Sorgfalt vermied, hat also Venedig gethan – schwerlich zum Besten seiner Freiheit.

*

In Bezug auf die italienische Frage hat das Wiener Ministerium die angebotene Vermittlung Englands angenommen und es sollen zunächst mit dem sardinischen Hofe Friedensunterhandlungen angeknüpft werden und zwar auf die Grundlagen einer Freigebung der lombardischen und theilweise der venetianischen Provinzen gegen Uebernahme eines Theils der österreichischen Staatsschulden. Eine Estafette vom Gouverneur in Klausenburg ging nach Innsbruck, welche die Nachricht überbringt, daß man in Siebenbürgen einen russischen Spion aufgegriffen, und durch ihn erfahren habe, daß an der Grenze der Moldau 60.000 Mann russische Truppen bereit stehen, jeden Augenblick dort einzurücken, und daß sowohl im Banat als in Serbien und in der dortigen Gegend überhaupt russische Emissäre ausgeschickt seien, um die dort befindlichen Ruthenen zu einem Aufstand vorzubereiten, der in dem Augenblicke ausbrechen soll, als die Russen die moldauische Grenze überschritten haben würden.

*

Die Kaschauer illustrierte Zeitung vom 23. Juni bringt von dem gewesenen König der Franzosen folgende überraschende Nachricht: Ludwig Philipp ist in unserer Nähe. Wie wir so eben von einem glaubwürdigen Reisenden vernehmen, ist er mit seiner ganzen Familie in Edelin, einer dem Prinzen Cohary Coburg gehörigen Herrschaft ungefähr 10 Meilen von Kaschau entfernt, angekommen.

*

Von Regensburg wird vom 12. Juni berichtet: Seit einiger Zeit laden die Dampfschiffe ansehnliche Lieferungen von Silber, mitunter auch Goldbarren. Sie kommen von London über Hamburg und gehen nach Wien.

Aus Berlin wird vom 16. Juni geschrieben: Privatnachrichten aus Westpreußen melden, daß die im Königreiche Polen zusammengezogenen russischen Heerhaufen sich auf bedrohliche Weise der preußischen Grenze nähern, daß Thom [?] mit aller Schnelligkeit armirt und in Vertheidigungszustand gesetzt wird. Ich theile Ihnen eine Stelle aus dem Briefe eines unmittelbar aus dem Königreich Polen gekommenen Reisenden mit, in welchem es unter Anderem heißt: „Was mir am meisten auffiel war, daß ich unter den russischen Offizieren ganz offen von der Erhebung des allgemeinen Slaventhums reden hörte. Bei dem russischen Heere gibt es eine Art von Offizieren, welche man mit dem Namen Conversations-Offiziere zu benennen pflegt, und welche von Petersburg aus an die Truppentheile versendet werden, um den Geist der Heeres zu stimmen. Diese Conversations-Offiziere predigen in der letzten Zeit ganz laut die Idee des Panslavismus, und daß der „Batuschka“ (der Kaiser) bald eintreffen werde, um das Heer nach Deutschland zu führen und dort die Feinde Gottes und der Ordnung zu züchtigen. In diesem Sinne sucht man das Heer zu fanatisiren, und es dürfte somit doch noch letztlich dem Kaiser von Rußland vorbehalten sein, die wahre „Vereinbarung“ Deutschlands mit sich selbst in Wege zu bringen“.

In Prag sieht es unendlich öde aus, die Zeltnergasse, der Altstädter Ring und noch viele andere Plätze haben in ihren Häusern gar keine Inwohner, alles ist geflüchtet; nur wenige Friedensfahnen wehen aus den Fenstern. Trachten sieht man jetzt gar keine, die Swornost, von der bei einer abermals abgehaltenen Versammlung gegen 40 festgenommen wurden, und die Studierenden suchten entweder zu entkommen oder sich zu verbergen. Von den Technikern sind 40 gefallen. Einer derselben Namens Maur, der die Fürstin erschossen, wurde kriegsrechlich fusihrt [?]. Daß die Bewegung eine wohlberechnete ultraczechische war, stellt sich schon aus den jetzt gepflogenen gerichtlichen Untersuchungen heraus. Bouquoi, Graf Voyteczek Deym und Baron Willani sitzen, als überaus viel in der Sache compromittirt fest im Schlosse. Die Verschwörung, unter den Leitern schon früher abgemacht, soll auf dem Samstag den 10. Juni abgehaltenen Slavenballe breite Wurzel gefaßt haben. Bei eine Versammlung czechischer Hauswirte, so wird behauptet, wurden die Wohnungen der außer dem Ghetto wohnenden Juden und Deutschen aufgezeichnet. Aus diesem Grunde fand sich Windischgrätz zu den bekannten militärischen Maßregeln veranlaßt. Allgemein gesteht man zu, er ist überaus mäßig verfahren. Das

Militär hatte den strengen Befehl, nur dann wenn einer von ihnen gefallen oder verwundet worden wäre, schon zu erwiedern. Die ersten Bomben waren kurzrörig, in der Luft und die wenigen echten wurden nur gegen die bedrohenden Gebäude geworfen.

*

Noutăți diverse

Astăzi, 1 iulie, au început alegerile de deputați pentru dieta de la Pesta în orașul și districtul Brașov. Ele au plecat de la o bază largă de reprezentare populară. Rezultatul nu este cunoscut încă. Vom reveni, remarcând doar că totul s-a desfășurat în cea mai desăvârșită liniște și ordine. De azi, pundul (o jumătate de kilogram) de carne de vită costă 12 cr. v.v. [valoare vieneză] Un astfel de preț ridicat nu a mai fost aici din anul foametei, 1817!

De la adunarea națională din Sibiu aflăm că se desfășoară foarte activ și preocupă întreaga opinie publică. S-a trimis o deputație la Pesta care este formată din 7 membri, și anume din domnii prof. Schuller, prof. Schmidt din Sibiu, senatorul Johann Schwarz din Sighișoara, șeful poliției Trausch și senatorul von Roth din Brașov, judele orășenesc von Biedersfeld și preotul Țabini din Mediaș. Luni, în fața domnului von Perényi, funcționarii generali superiori au depus jurământul pe constituție și pe legile în vigoare; funcționarii inferiori au depus același jurământ. S-ar părea că arhiducele Joseph, viitorul moștenitor al tronului, va sosi la Pesta, în calitate de comisar regal, la deschiderea parlamentului ungar.

Ministerul ungar l-a confirmat pe contele Vay drept comisar pentru Transilvania, care să dispună de toate jurisdicțiile și să reglementeze toate chestiunile.

Ministerul austriac a găsit necesar, date fiind condițiile speciale în care se găsește statul, să introducă un impozit extraordinar și din toate salariile și pensiile să perceapă în beneficiul statului între cinci și zece procente. Pensiile mai mari de 800 de fl. nu se mai plătesc. Ordinul intră în vigoare de la 1 iulie. Nivelurile de salarizare ale funcționarilor prin noile clase de salarizare sunt reduse la trei pătrimi.

Ziarele austriece și germane scriu de la Praga că prințul Windischgrätz, aristocratul, a acționat prin toate mijloacele să ajungă la comanda partidului său; este el un german, un democrat? Să observăm câmpul de luptă, în care, după părerea sa, s-a afirmat democrația. De trei zile aici sunt la ordine zilei perchezițiile domiciliare, iar în locul listei de proscriși, care a fost întocmită de demagogi și a fost desoperită de radicalii

triumfători, acum tronează o alta, care îi periclitează pe toți cei care în vreun fel au luat parte la revoltă, fie ei germani sau cehi.

Practic, presa din Praga a dispărut. Foile din Praga sunt confiscate imediat după apariție, iar de o dezbatere a marilor evenimente nu poate fi vorba, nici verbal, nici în scris. Denunțătorii au multă treabă, mai mult decât aveau în Germania pe vremea demagogiei. Nici chiar ziarele vieneze nu se mai distribuie. Ce mai puteți spune? Aici, unde democratul german Windischgrätz a câștigat o victorie, nu ai voie să citești ziarele! Numai „Augsburger Allgemeine [Zeitung]” este permis. Deja au părăsit orașul mai mulți funcționari de poliție, unii au plecat spre Viena, probabil în căutarea refugiaților. Mai este posibil așa ceva în Viena democratică? Și vienezii încă mai cred că prințul Windischgrätz are interesul să bombardeze orașul? Ori democrația din Viena a fost înfrântă în același timp cu cea din Praga? Credeți-mă, această contrarevoluție militară a învins în Praga cel mai puternic avanpost al revoluției vieneze. Principele Windischgrätz este mulțumit când se spune că a apărât cauza germanilor, dar vă asigur că vienezii ar trebui să dezavueze complet victoria și că ar trebui chiar să-l aducă pe general în fața instanței, dacă nu vor să-i expună pe germani în viitorul apropiat celui mai mare risc, deoarece este dificil să suporte o astfel de democrație. Așa cum contele Leo Thun i-a trădat pe cehi, la fel și el îi va trăda și deja i-a trădat pe germani. Cehii au făcut o glumă foarte proastă. Guvernul provizoriu ar fi trebuit să se auto-dizolve de îndată ce Thun a intrat acolo, dar neputându-i refuza intrarea, ar fi trebuit să-și dea demisia, în cazul în care nu voia să provoace ura austrieilor germani împotriva cehilor și să-și expună propria națiune pericolului trădării. Micii burgezi din Praga se blamează pentru vecie: ei i-au lins picioarele și mâinile prințului Windischgrätz pentru tratamentul blând la adresa orașului și pentru restabilirea liniștii. Ei și alte partide ale lor, în afară de panslaviștii cei mai mărginiți, sunt prieteni adevărați ai rușilor. Cu mai multe săptămâni în urmă, unul dintre acești democrați camuflați m-a asigurat că s-ar bucura dacă i-ar vedea pe ruși cu adevărat aici, numai să înceteze odată agitațiile. Noi, germanii din Praga, sperăm tot binele din partea vienezilor și mai ales sperăm ca, pe viitor, să-și însușească un mod corect de a vedea revoluția din Praga și să înțeleagă că Windischgrätz ar porunci să fie împușcat oricine, fără deosebire de națiune, de îndată ce a fost contaminat cu idei liberale.

*

Comisarul regal Csernovics a ajuns în 17 iunie la Novisad. Vaporul care l-a adus a aruncat ancora între Petrovaradin și Novisad, în mijlocul Dunării. Csernovics s-a instalat chiar la fostul senator Hadcsits, același care

acum câțiva ani, cu acordul guvernului nostru, a elaborat în mod exemplar la Belgrad codul de legi pentru constituția de stat sârbească.

În aceeași zi, comisarul regal a inspectat garda națională orășenească adunată în fața primăriei și a fost întâmpinat cu un însuflețit „Zsivo!” Printre locuitorii orașului domină disperarea, neîncrederea și confuzia, iar ura națională reciprocă se intensifică. Starea de spirit din întreaga Bačka este aceeași: se scrie despre trădare și nu se evită să se afirme că Hrabowsky a vrut să dea pe mâna sârbilor fortăreața Petrovaradin, așa cum se zvonește și despre predarea fortărețelor de frontieră Esseg și Timișoara. Ofițerii pușinelor trupe regulate, care se retrag zilnic din Novisad, trebuie să profetească cu voce tare că înfrângerea ungarilor se întrevede. Se știe doar că, în Esurogh, în batalionul čeaikist, 2-400 de sârbi au ajuns deja pe Tisa, pe un vas cu aburi luat cu forța, și au fost întâmpinați cu bucurie generală și cu muzică, și că ei formează numai avangarda celor 30.000 de oameni care trebuie să sosească în curând. Și Jellačić este așteptat cu un contingent semnificativ. Aproape toți preoții din satele din jur sunt în fruntea conspirației și au jurat solemn în fața arhimandriților lor să adune alimente pentru cei aflați în tabere militare și să le livreze sub escortă puternică. În ansamblu, pe fețele celor din Bačka strălucește speranța reușitei acțiunii trădătoare de țară și se laudă în gura mare cu favorurile Curții de la Viena și cu perspectiva sigură a unei victorii strălucite.

*

Din Croația se scrie la 16 iunie: Pregătirile pentru un război iminent împotriva Ungariei iau amploare cu fiecare zi ce trece. Pretutindeni, de-a lungul graniței, înaintează puternice coloane militare. În Warasdin, care se află la numai o oră de granița ungară, s-a deplasat în aceste zile Compania I Baron Rudelka și Batalionul 1 al regimentului de graniță Broder, alături de 100 de sereșani, cunoscutele „mantale roșii”. Podul de pe Drava, râu care desparte Croația de Ungaria, este de 14 zile ținut ocupat cu strășnicie de către garda națională [croată]; ba chiar ar fi demolat podul, dacă marea parte a cetățenilor nu ar fi protestat. Aceasta ar fi avut cele mai tulburătoare efecte pentru comerțul și așa aproape blocat. În decursul acestor zile, garda națională [croată] va fi înlocuită cu sereșani, în vreme ce patrulile puternice vor intra de acum în acțiune, zi și noapte, către granița ungară.

*

Delegația națională sârbească le-a trimis tirolezilor următoarea proclamație: „Nobili și curajoși tirolezi! Națiunea sârbă - aflată în ținuturile

îndepărtate ale Dunării de Jos din întinsul stat austriac, vouă puțin cunoscută, dar egală vouă prin faptele ei eroice și prin loialitatea moștenită și dovedită timp de secole față de sublima noastră Casă imperială - sosește prin reprezentanții săi în mijlocul vostru, pentru ca să-și ofere, și de data aceasta, sângele și viața împăratului său aflat la strâmtoare și, în același timp, să implore cu supunere apărarea naționalității sale, amenințate în Ungaria. Ea nu cere de la împăratul și regele nostru nimic mai mult, decât ceea ce voi aveți prin cuvântul cezaro-crăiesc, prin privilegiile care vă sunt de multă vreme asigurate și reconfirmate, dar niciodată nu au fost anulate de vechea politică; ea cere mai puțin decât le-au dat turcii supușilor lor creștini din Serbia, Valahia și Moldova. Națiunea sârbă, trezită din pasivitatea ei letargică perimată, trăiește și moare pentru acest deziderat. Milioane de doritori garantează pentru realizarea sa; ei își doresc acest cadou din mâinile cezaro-crăiești. Vă rugăm să ne oferiți simpatia și ospitalitatea voastră.”

Preotul Sander a ținut la Salzburg o predică, în prezența împărătesei mamă, [cerând] să se retragă constituția, fiindcă ar fi o lucrare a iadului și a diavolului și oricine este pentru constituție va fi sortit iadului, iar singura salvare a austrieilor ar fi să-i cheme înapoi pe Metternich și pe Sedlnitzky.

*

În apropiere de Viena, un preot a predicat că toți țărani care și-au trimis feciorii la Viena vor ajunge în iad de vii. Pentru intențiile sale laudabile, preotul a făcut cunoștință neplăcută cu pumnii țăranilor.

Sârbii din Bačka duc libertatea atât de departe, încât complet naivi și disprețuitori îi provoacă pe germanii de acolo să le cedeze de bună voie pământurile, căci ei (sârbii) sunt cei mai vechi locuitori ai țării și că, apoi, nu ar mai trebui să se teamă de vreun atac din partea lor.

*

De la Pesta, „Ofner Zeitung” [ziarul din Buda] din 24 iunie anunță: După ce, azi dimineață devreme, două batalioane ale gărzii naționale mobile [ungare], frumos echipate, au jurat pe constituție în palatul invalizilor, a avut loc în noua piață sfințirea solemnă a celor două magnifice drapele, pe care ambele contese, L. Batthyány și G. Károly, le-au închinat războinicilor patriei. Garda națională pestană și o imensă mulțime de oameni au participat la ceremonie și au însoțit apoi cele două batalioane de trupe mobile la Dunăre, unde s-au imbarcat pe un vapor care îi va duce la destinație, pe câmpul de luptă, în partea de jos a țării noastre. Mii de urări fierbinți i-au însoțit pe temerarii războinici, dornici de luptă.

*

Guvernul din Veneția a apelat la Republica Franceză, rugând-o să intervină în lupta cu Austria. Ceea ce Carl Albrecht, până acum, a evitat cu grijă, a făcut, așadar, Veneția, nu tocmai cel mai bun lucru pentru libertatea sa.

*

În privința chestiunii italiene, guvernul vienez a acceptat oferta de mediere din partea Angliei. Mai întâi trebuie începute negocierile de pace cu Sardinia, și anume pe bazele unei eliberări a Lombardiei și, parțial, a provinciei venețiene, contra preluării unei părți a datoriei de stat austriece. O ștafetă a Guberniului din Cluj a plecat spre Innsbruck, cu vestea că în Transilvania a fost prins un spion rus, de la care s-a aflat că la granița Moldovei sunt pregătite trupe rusești de 60.000 de militari, gata de marș în orice moment; că, atât în Banat, cât și în Serbia și în regiunile de acolo, sunt trimiși într-adevăr emisari ruși, ca să-i pregătească pe rutenii de acolo de răscoala, care trebuie să izbucnească în momentul când rușii ar trece granița moldavă.

*

„Kaschauer Illustrirte Zeitung” [ziarul ilustrat din Košice] din 23 iunie aduce următoarea știre surprinzătoare despre fostul rege al francezilor: Ludovic Filip, cu întreaga sa familie, se află în apropierea noastră, la Edelin, pe un domeniu aparținând prințului Cohary Coburg, la circa 10 mile distanță de Košice.

*

De la Regensburg din data de 12 iunie se raportează: de ceva timp, vapoarele încarcă livrări semnificative de argint, uneori chiar lingouri de aur. Acestea sosesc de la Londra prin Hamburg și merg la Viena.

*

De la Berlin, din data de 16 iunie, se scrie: știri private din Prusia de vest relatează că trupele rusești, masate în regatul Poloniei, se apropie în mod amenințător de granița prusacă, că Thorn (?) se înarmează cu toată iuteala și se pregătește de apărare. Vă împărtășesc un pasaj din scrisoarea unui călător, sosit direct din regatul Poloniei, în care, printre altele, se spune: „Ceea ce m-a frapat cel mai mult a fost că am auzit printre ofițerii ruși foarte deschis vorbindu-se despre o ridicare a tuturor slavilor. În armata rusă există un fel de ofițeri, cărora li se spune ofițeri de conversație și care sunt trimiși

de la Petersburg în mijlocul trupelor pentru a observa moralul acestora. Acești ofițeri de conversație predică în ultima vreme, cu voce tare, ideea panslavismului și ideea că «Batiuschka» (țarul) va sosi curând, ca să conducă trupele spre Germania și acolo să-i pedepsească pe dușmanii lui Dumnezeu și ai ordinii. În acest sens, se caută fanatizarea trupelor și este posibil ca, în cele din urmă, țarul Rusiei să fie cel ce va iniția adevărata «împăcare» a Germaniei cu ea însăși”.

*

În Praga totul pare pustiu. În casele din ulița Zelltnergasse, din piața veche a orașului și încă din multe alte locuri, nu mai există niciun locuitor, totul este evacuat; numai puține steaguri de pace mai flutură la ferestre. Costume populare nu se mai văd deloc. *Swornost*-ii, din rândul cărora au fost reținute vreo 40 de persoane la ultima adunare, și studenții au căutat fie să fugă, fie să se predea. Dintre studenții de la școala tehnică au căzut 40. Unul dintre ei, pe nume Maur, cel care a împușcat-o pe prințesă, a fost executat potrivit legii marțiale. Că mișcarea a fost una bine calculată a cehilor radicali, o dovedesc investigațiile judiciare efectuate. Bouquoi, contele Voyteczek Deym și baronul Willani, foarte compromiși, sunt arestați în castel. Conspirația, asupra căreia șefii ei căzuseră de acord mai demult, a căpătat rădăcini puternice cu prilejul balului slavilor, ținut sâmbătă pe 10 iunie. Se spune că, la o adunare a gospodarilor cehi, s-a trecut la însemnarea locuințelor evreilor și germanilor rezidenți în afara ghetoului. Aceste motive l-au condus pe Windischgrätz la adoptarea cunoscutelor sale măsuri militare. În general, se admite că el a procedat extrem de cumpătat. Militarii au avut ordine stricte, să riposteze numai în cazul în care vreunul dintre ei ar fi fost rănit sau ucis. Primele bombe au fost trase aproape în aer, și numai câteva au fost lansate împotriva clădirilor amenințătoare.

Publicație. Articol apărut în „Satellit”, Kronstadt, No. 53, 3. Juli 1848, S. 260-262.

114.

Făgăraș, 3 iulie 1848

Tisztelt Belügyminiszter Úr!

Főkörmányzó által báró Kemény Domokossal ki lévően küldve mint kormányi biztosok, hogy a Szebenben létezett olá Comitét oszlassuk el és egy

kinyomozást vigyünk végben, ezen Comiténak eddigi működéseiről; ezelőtt egy héttel Szebenben volt szerencsém a Fogaras vidékinek főkapitánjává lett kineveztetésemről szolló rendeletet önnek 3.787. szám alatt kött hivatalos átíratával együtt tisztelni; minek következésül, minekutánna a vidéki alkapitántól megtudtam, hogy a [...] ¹ előkészületek a követeknek népképviselőt alapján leendő megválasztatásuk körül már megtörténtek, a vidéki közgyűlést múlt hó 29^{kére2} tűztem ki, amikor is az esküt letéve a követválasztáshoz fogtunk, mégpedig az idő rövidsége miatt már nem lévén időm jelenleg két választókerületre osztani a vidéket, mind a két követet egyszerre választottuk meg. A választás eredményéről, hogy tudniilik Teleki László és Boér Antal lettek a követek, a választó bizotmány jegyzőkönyvének fölterjesztése mellett a közgyűlés nevében külön van szerencsém önt tudósítani.

Azonban nem tehetem, hogy meg ne emlitem, miszerint ezen vidéknek legnagyobb része oláh lévén, a magyar elem egyedül Fogaras várossára van reducálva; a vidéki aprónemesség pedig, kiket itt bojéroknak neveznek és akik eddig is befolytak a választásokba, egyáltalában olá és számuk az ezeret felülhaladja, s amellet még a Kolozsvárt közelebből alkotott 2^k törvénycik nyomán a falusi küldöttek papok és az ezen vidékben létező 1° olá szélbeli ezere d zászlóaljának azon tagjai által, kik mint nemesek, a választásokban részt vehetnek, még legalább ezerrel szaporodott az oláh választók száma, egyszóval, hogy az olá elem talám egy magyar megyében sem bír aránylagosan azon túlsúllyal, mint ezen vidékben, miért is nagyon föl voltak ingerölve, különösen az olá papok, hogy mind a két követ magyar, azonban a közgyűlés alatt, valamint a szavazatszedő bizotmány munkálatának fölolvastatásakor, úgy akkor is, midőn enunciálódott, hogy kik kapták a szavazató többséget, egy szót sem szóllottak, hanem a gyűlés után kezdettek lármázni, mert ők azt akarták volna, hogy Teleki László és egy fiatal, idevaló születésű Pap Máté nevű kormányshéki olá ímok legyenek a követek; magam is mindvégig azt hittem, hogy azok kapják a szótöbbséget, és megvallom, sajnállom, hogy úgy nem történt, mert tartok tölle, hogy ezáltal a most is létező ingerültség még nőni fog: emlegették azt is, hogy Boér Antal pénzzel és borral corteskedett volna, de amint már említett, nem a gyűlés alatt, hanem csak azután, mikor már mindennek vége volt.

Azt is mondották, amint hallom, hogy se baj, mert már legalább megtanulták, hogy ezután mitévősek legyenek, mi annyit tett, hogy ennek utánna mindenkor csakis oláhokra fognak szavazni. Mit is megtudva, a papokat, kik mind katona falukbéliek voltak, béhívtam, és csendesítettem őket; leginkább azon nyugodtak meg, hogy ezen hongyülésen nyilván ki fog eszközöltetni, miszerént amint a királyhágon túl létező szélbeli ezeredeknek

az 5^{ik} törvénycikk nyomán már meg van engedve, úgy az idevalók is küldhessenek egy-egy követet a hongyúlésre: miben kettős hasznunk volna, ugyanis egyfelől őket ezáltal meg lehetne nyugtatni, másfelől pedig mi az olá választóknak egy nagy számától menekednénk meg; amiért is jó volna, ha a hongyulás eziránt mentől hamarabb rendelkezne.

Jó volna még ha a szebeni főhadkormányzóhoz Schurter generális helyiben, ki jelenleg ezen szélbéli ezerek brigáda generálissa, egy más, erélyes generális küldödnék, ki nemcsak azáltal igyekezzék a fölizgatott kedélyeket csendesíteni, hogy nékiek mindent igérjen, hanem némelykor reájok is merjen ijeszteni.

Nagy nyugtalanságot okoz továbbá ezen környékben a magyarok között azon hír, hogy a szélbéli székel ezerek kimennek, mire való nézt a csüggedőket, kik az olá elemtől szerfelett félnek, azzal bíztattam, miszerént bizonyosan arról is gondoskodni fog a minisztérium, hogy aránylagosan az olá ezredeknek is egy része az eddig úgynevezett Erdélyből ki fog vitetni.

Hátra van még, hogy önnek, tisztelt miniszter úr, kineveztetésemért köszönetet szavazzak, meg lehet ön győződve, hogy teljes igyekezettel azon leszek, miszerént mindazt mire ön fölszöllít, hazafi buzgalommal teljesítsem, de másfelől meg kell vallanom, hogy a jelen környülmények közt itteni helyzetem nagyon kényes, mert én ezen vidékben senkit sem ösmértem ennek előtte, és így azt sem tudom, hogy kit mire és mennyiben lehet megbízni, másfelől pedig a túlnyomó olá elemmel s különösen a szélbéli katonassággal, mely eddig sem sympatizált a polgári hatósággal, sok bajom fog lenni.

Végre jelenteni kívántam, hogy reggel indulok Kolozsvárra: királyi biztos báró Vay Miklós úrral némely tárgyakról értekezendő.

Fogaras, julius 3^{án} 1848.

Idősb Bethlen Gábor
Fogaras vidéke főkapitánya

*

Onorate domnule ministru de Interne!

Fiind trimis de către guvernator, împreună cu baronul Kemény Domokos, în calitate de comisar gubernial pentru a dizolva Comitetul român de la Sibiu, precum și pentru a efectua cercetări în legătură cu acesta, în urmă cu o săptămână, am avut onoarea, în Sibiu, de a vă trimite un raport sub numărul 3.787 despre activitatea de până acum, împreună cu actul numirii mele în postul de căpitan al districtului. În consecință, după ce am

aflat de la vice-căpitanul districtului că au avut loc deja pregătirile oficiale¹ pentru alegerea deputaților pe baza reprezentativității populare, am fixat data adunării generale pentru ziua de 29 luna trecută² când, după depunerea jurământului, ne-am apucat de alegerea de deputați; din cauza timpului scurt, neavând posibilitatea de a împărți districtul în două, am ales ambii deputați deodată. Despre rezultatele alegerii, adică despre faptul că au fost aleși Teleki László și Boér Antal, voi trimite un raport separat, la care voi anexa și procesul verbal al alegerii.

Nu pot să nu amintesc că majoritatea locuitorilor acestui district este românească, elementul maghiar reducându-se doar la orașul Făgăraș, iar nobilimea mică, numită aici boierime, care și până acum a exercitat drept de alegere, este românească, nu trece de o mie; pe lângă aceasta, pe baza celui de-al doilea articol de lege adoptat recent la Cluj, numărul alegătorilor români s-a majorat cu circa o mie prin delegațiile satești ale preoților și ale acelor membri ai regimentului românesc de graniță care, ca nobili, au avut și până acum drept de alegător. Prin urmare, poate în niciun alt comitat maghiar, elementul românesc nu are o pondere atât de mare ca în acest district, din această cauză, foarte mulți, îndeosebi preoții români, au fost iritați când au aflat că ambii deputați sunt maghiari. Totuși, în timpul adunării generale, n-au spus nimic, nici atunci când s-a trecut la numărarea voturilor, apoi la citirea numelor care au primit cel mai mare număr de voturi. În schimb, au început să facă gălăgie că aceștia ar fi vrut să fie aleși Teleki László și un tânăr originar de aici, Matei Pop, concepist român la Guberniu. Chiar și eu am crezut că ei vor primi majoritatea voturilor și regret sincer că nu s-a întâmplat astfel, căci mă tem că, prin aceasta, agitația de până acum va crește.

S-a vorbit și despre aceea că Boér Antal ar fi dat bani și vin în timpul campaniei electorale; dar aceste vociferări nu au avut loc – așa cum am spus – în timpul ședinței de alegeri, ci după aceea.

Au declarat și aceea – după cum am auzit – că nu-i bai; măcar de acum înainte știu ce au de făcut, ceea ce înseamnă că de acum înainte vor da votul numai pentru români. Auzind cele de mai sus, i-am chemat pe preoții satești, veniți cu toții din comunele militare, și am încercat să-i liniștesc; când le-am spus că, la actuala dietă, se va obține garanția dată în urma articolului 5 pentru regimentele de graniță de dincolo de Piatra Craiului și anume ca să poată trimite câte un reprezentant în dietă, s-au potolit. Aceasta ar avea ca efect, pe de-o parte aceea că ei s-ar liniști, iar pe de altă parte ne-am scăpa de un mare număr de alegători români. Este, prin urmare, de dorit ca Dieta să dispună în această problemă cât mai curând. Ar fi, de asemenea, de dorit ca, în locul generalului Schurtter, care, actualmente, este

în fruntea acestui regiment de graniță, să fie numit de la Comandamentul militar suprem de la Sibiu un alt general, mai energic, care să încerce să liniștească spiritele agitate; aceasta nu numai prin promisiuni, ci și prin intimidare, din când în când.

Provoacă mare neliniște în rândurile maghiarilor de aici știrea că regimentele de graniță secuiești vor ieși din țară, motiv pentru care pe cei descurajați, care se tem de români, am încercat să-i asigur că guvernul [maghiar] va avea grijă cu siguranță de a scoate din țară, zisă până acum Transilvania, și o parte a regimentelor de graniță românești.

În sfârșit, dumneavoastră, domnule ministru, doresc să vă exprim mulțumiri pentru numirea mea; pot să vă asigur că voi îndeplini sarcinile primite de la dumneavoastră cu elan patriotic. Dar, pe de altă parte, trebuie să exprim și acea părere că situația mea actuală este foarte dificilă; de fapt nu știu pe cine mă pot baza și în ce măsură, pe de altă parte, voi avea de furcă cu elementul românesc preponderent și, îndeosebi, cu regimentele de graniță, care, nici până acum, n-au simpatizat cu autoritatea civilă. În sfârșit, doresc să vă raportez că dimineată pornesc spre Cluj în vederea discutării anumitor probleme cu comisarul regal, domnul baron Vay Miklós.

Făgăraș, 3 iulie 1848.

Bethlen Gábor senior,
Căpitan suprem al districtului Făgăraș

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. Az 1848-1849-i Minisztériumi Levéltár. Belügyminisztérium. nr. 563/1848. E. Foto: 26989-26991.

¹ Indescifrabil. filmul fiind deteriorat.

² Vezi vol. VIII, doc. nr. 29.

115.

Șumuleu, 3 iulie 1848

A magyar minisztériumhoz
Csíksomlyón, Szent Jakab hó 3^{án} 1848.

Az egyesülés kimondásával Kolosvárról haza se jönni, hanem onnan egyenesen Pestre a két ország óhajtott összeolvadását bizonyító nagygyűlésre kiutazni volt szándékom.

Tervemet megbuktatta először a kormányom alatti törvényhatóságban némely bujtogatások szülte kitöréseknek sokasága, midőn ezeknek lecsillapítására hazautazni kormányilag rendeltettem.

Megérkezésem után tartott népgyűlés alkalmával tapasztalván a felizgatott kedélyeknek lecsillapulását, azonnal a kiindulásra szükséges készülletekről gondoskodtam, mit tisztviselőim megtudván, honmaradásom szükségességének fejtegetése mellett az elutazás elhagyását javasolták.

Hon maradásom szükségét máris tapasztaltam, mert itt – mivel a népnek nagyobb része katonatisztek kormányzása alatt van, hadi előjáróik többnyire horvát és szász de a kormány fenntartani óhajtván egyénekből áll – a bujtogatások máig sem szűntek meg, a katonatisztek még most is igyekeznek a népet alattomosan a polgári hatóság ellen felingerleni s felsőbb rendelkezéseken alapuló intézkedéseinek létrejöhétését gátolni, s ha alattomos tetteket figyelem nem kísérné, s azok ellen rögtön célszerű intézkedések nem lennének, máris káros kitöréseknek lennének tanúi.

Ezek az okok, melyek szándékomban s a tisztelt minisztérium rendelete teljesítésében akadályoztak, de ha hon maradásomra nem elégségesek, kegyelmes rendeletek vételével szent kötelességemnek ösmerem azonnal útnak és dicsőségnek a nagy magyar hon boldogsága feletti tanácskozásokban részesülhetni.

Addig is, míg felfejtett okaim helyeslése vagy megjelenési kötelességem teljesítése aránt rendelést nyerendek bátorkodtam a székelyföldi nép állását és a birtokosság kívánságait magában foglaló kérelmet mai napon tartott tiszti ülés határozata nyomám a tisztelt minisztérium hathatós pártfogásába ajánlani.

*

Către Ministerul ungar

Şumuleu, 3 iulie 1848.

După declararea uniunii nu am intenţionat să plec acasă din Cluj, ci am hotărât să mă deplasez de acolo drept la Pesta, la marea adunare care era menită să dovedească dorita uniune a celor două ţări.

Planul meu însă a fost contraccarat de multitudinea de revolte generate de instigatorii din jurisdicţia de sub cârmuirea mea, întrucât am fost rechemat acasă din oficiu pentru a le potoli.

Cu prilejul adunării populare care s-a ținut după sosirea mea, am putut să constat potolirea spiritelor agitate. Am luat măsuri necesare imediat pentru a pleca din jurisdicţie, adică la Pesta, ceea ce aflând funcţionarii mei,

aceștia explicându-mi necesitatea rămânerii mele acasă, m-au sfătuit să renunț la călătorie.

Deja m-am și convins de necesitatea rămânerii mele acasă, deoarece aci majoritatea populației aflându-se sub diriguirea ofițerilor, ai căror comandanți sunt de obște croați și sași, pe de altă parte [...] încât instigările n-au încetat nici până astăzi. Ofițerii, în taină, se străduiesc și în prezent să agite poporul împotriva autorităților civile și să împiedice promovarea măsurilor lor bazate pe dispoziții superioare. În caz că faptele subversive nu ar fi urmărite cu atenție și dacă nu s-ar întreprinde imediat măsuri eficiente, atunci am fi imediat martori ai răscoalelor.

Acestea sunt motivele care m-au împiedicat să execut ordinele onoratului Minister. Dacă ele nu sunt suficiente pentru rămânerea mea acasă, atunci în urma dispoziției dvs. voi ține de sfânta mea obligație ca să pornesc imediat în deplasare ca să mă alătur la consfătuirea care dezbate fericirea marii patrii ungurești.

Până atunci, până ce nu voi primi ordin privind aprobarea motivărilor mele sau privind obligativitatea prezentării mele, mă încumet să încredințez oblăduirii onoratului Minister punctul de vedere al poporului din secuime și dezideratele proprietarilor, potrivit hotărârii adoptate în ziua de azi de către adunarea generală.

Concept. SJAN Micurea Ciuc. Fond. Arh. Scaun. Ciuc. Actele prim-judelui regesc. Nr. 312/1848. E. Foto: 17400-17401.

116.

Abrud, 3 iulie 1848

Méltóságos Királyi Főkörmányszéki Bizottmány !

A méltóságos bizottmánynak általam tisztelt megtanálására közbejött beteges állapotok miatt eddig nem lehetvén, ezennel következő történet leírást vagyok bátor alázatos tisztelettel nagyságotok elébe terjeszteni. Ugyanis:

Idei *április 1^{stó}* napján nemes Alsó-Fejér megyében Enyeden tartatott s ugyanakkor bévégzett közgyűlés alkalmával megyénk tisztelt főispánja, Losontzi méltóságos liber báró Bánffy Miklós úr megparancsolá, miszerént a topánfalvi, kezem alá bizott járásbéli lakosok minden mozgalmaikat figyelemmel kísérve, azokról kimerítő tudósításokat akár Öméltóságához,

akár a nemes megyei állandó bizottmányhoz tenni esmérjem szoros kötelességömnek – mely utasítással Nagyenyedről hazafelé megindulván, megérkeztem Abrudbányára, szokott szállásomra, idevaló polgár Bíró István házához.

Április 3^{án} megérkeztem után nemsokára Abrudbányán aznap tartatott héti vásárból bejönnek hozzám járásombéli szeketurai közadózók Pántya Nyikuláj, Zekutz Gyorgye és Nyeks Makávej, rajtok kívül még mások is, kiknek neveiről nem emlékszem, s jelenték, miszerént a közönséges vásárból őket is, másokat is a topánfalvi adózó Morár Szamoilla szorgalmatosan hívogattya Abrudfalvára Tóbiás féle házhoz, mely jelenleg elemi iskola gyanánt használtatik, bizonyos ottan az oláh nemzet tartandó gyűlésbe. Ezeknek mialatt megmondottam, hogy dolgaikat Abrudbányán egymás után végezzék, s ne gyűlésbe, hanem haza mennyenek, megérkezett hozzám topánfalvi pandúrkáplár Motora Jonutz is, akit azonnal kiküldöttem a piacra gyűlésre hívogató Morár Szamoilla előmbé hozatala végett – gazdámát pedig, Bíró Istvánt küldém csendőrségi igazgató tekintetes Diószegi Sámuel úrhoz megtudandó, hon van-e vagy nincs. Erre Diószegi úr engem magához nem várva, szállásomra jött, kinek elbeszélvén, mi történik hétvásár alkalmával a városon, megkérém, miszerént a dolog mikénti állásáról hivatalos meggyőződést szerezve magának, a dolog igaz volta esetébe mint közigazgatási tiszt a gyűlés tartását erélyesen föllépve gátollya meg, míg Diószegi úrral együtt e tárgy felett értekezni, szállásomra jöve Jonettye Daniel Topánfalván lakó falusi jegyző is ittason, kinek azt mondtam, hogy töstént takarodgyék haza a városról, ne járjon részegen az emberek közt a piacon, mert ha nem menyen, azonnal bézáratom; Jonettye Dani engedelmeskedve azonnal hazaindult. Tekintetes Diószegi Sámuel úr pedig hivatalos kötelleségit tellyesittendő viszont eltávozott. Ezek után behozta pandúrkáplár topánfalvi Morár Számoillát, ki fel vala adva, hogy az embereket a vásárból gyűlésre hívogatja, kit miután kérdőre vontam, tagadván mindent, úgy nyilatkozott, hogy ő semmi gyűlésről nem tud, nem is azért jött Abrudbányára, hanem eladás végett hozott a városra két ökröt s egy tehenet, s miként azokat eladhattya, hazamegyen. Későbbre megkeresett szállásomon topánfalvi királyi ispánsági írnok Rákosi Nagy Ferenc úr, aki jelenté, hogy Enyeden létem alatt közelebb múlt szombaton verespataki lelkész Balint Simon Topánfalvára jöven, hétvásárba, bészállott odavaló Pictor Korkes Miklós Dregutz házához, oda több előkellő embereket, úgymint Tyok Todort, Korkes Jánost s másokat egybegyűjtvén, sokat tanácskozáván, utóbb az udvaron a vásárból odagyűlt emberekhez beszédet tartott – mire megtudva Rákosi Ferenc úrtól, hogy a kamara tisztjei közül

senki is rajta kívül aznap Topánfalván nem volt, maga pedig a beszédnek csak végére érkezvén, a beszéd tartalmáról semmit sem nyomozhattam ki. Rákosi urat, hogy elébeszéllye, még mik történtek járásomba hon nem létem alatt, magamnál marasztattam ebédre, s alig végezve bé csekély ebédünket, megjelenik nállam verespataki lelkész Bálint Simon, topánfalvi Tyok Todorral, kik közül az előbb írt megtámad, becsmérő szókkal illet, hogy miért küldöttem hozzájuk a politziae directort, miért csinálók nékiek rosz hirt, nevet, mivel ők semmi rosz célból nem akarnak tartani gyűlést, hanem azért, hogy a közelebb tartandó hongyülésre egy kérelmet szándékozván beadni az oláh nemzet nevében, annak mikénti fogalmazásáról tanácskozzanak, s miután azt meg fogják állítani, mi legyen kérelmök tárgya, s a kérést megírják, azt mindenkiel alá akarják íratni, mely fennebbi módon tett igazolására Bálint Simon úrnak felelém, miszerént Abrudbánya nem tartozván hatáskörömhez, itten nem parancsolhatok, hanem komollyan intem, hogy Topánfalvára, valamint tett aprilis 1^{sőjén} közelebb múlt szombaton, ne jöjjön beszédeket tartani s a népet ámítani, legyen gongya egyházmegyéjéhez tartozó híveire, a járásombeli népnek hadgyan békét, mert azoknak vadnak papjai is, tisztyei is, kik kormányozzák, nincs szükség idegen apostolokra s térítőkre. Melly nyilatkozatomra Bálint lelkész felelé: hogy nékie abba senki sem parancsol, s ő töllem való féltibe Topánfalván vásár alkalmával a piac közepére fog asztalt állítani, s arra reá állva, a néphez beszédet tartani. Tyok Tódor is beszéllett nékem akkor megnyugtató szókat, hogy ők nem terveznek semmi rosszat, hanem mint Bálint lelkész mondá, egy kérést akarnak beadni a hongyülésre, s afeletti tanácskozás végett kívánnak Abrudbányán gyűlést tartani az oláh nemzet értelmesebbjei. Mindezeket Rákosi N. Ferenc úr, ki a beszélgetésünken, szóváltásunkon jelen volt, hallotta. Miután ezek így történtek, ugyanaznap mingyárt délután hazaindultam, hogy a dolgot főispányom öméltóságának feljelenthessem a lehető sietséggel.

Ezen esetre tanúk politzia director tekintetes Diószegi Sámuel úr, Bíró István abrudbányai polgár, Rákosi N. Ferenc topánfalvi kir. ispánsági írnok, topánfalvi káplár Matora Juonutz, szeketurai Nyeks Makavej, ugyanoda való dominális bíró Pantya Niculae, ugyanoda való falusbíró Zekutz Gyorgye.

Április 4^{kén}. A célba vett gyűlés mint 4^{kén} hallottam, megtartatott, nem tudom, honnét ide, Abrudbányára telepedett szószolló Buttyán János elnöktele alatt, jelen volt ottan abrudbányai főbíró Nagy Károly úr is, kik vettek abba részt Topánfalváról s Abrudbányáról, mi tárgyalatott, azt a most címzett s ottan jelen volt főbíró úr jobban tudhattya. Bisztráról pedig

tudom én, hogy jelen volt a falu jegyzője Bálya György, odavaló lelkészek két fiai, Fodor László s Darabant Dénes, s talán valamelyik lelkész is, mit onnét tudok bizonyosan, hogy április 3^{án}, mingyárt hazaérkeztem után, kerestetem a jegyző Bálya Györgyét, s a lőn felelet, hogy sem pap, sem nótárius, sem papok fiai nincsenek hon, mindnyájon elmentek Abrudbányára, mivel ottan az oláhok nagygyűlést tartanak. S az nem is volt igaztalan állítás, mert csakis április 4^{kén} estvefelé kerültek haza Bisztrára a megnevezettek. Topánfalváról csak közhírből tudom, hogy a gyűlésen jelen lettek volna odavaló nem egyesült lelkész Patyitza János, királyi tanító Jonettye Péter, Tyok Tódor, Korkes János, Korkes Miklós Dragutz, Morár Számoilla á Vuki, Dángya Juonutz.

Április 4^{kén} reggelre még Abrudbányán magamhoz rendelvén pandúr káplár Motora Juonutzat, parancsot adandó, miszerént a topánfalviak minden mozgalmait szemmel kísérje, s mihent valami történik, azt nékem jelentse, a káplár el is jött, s kiadatván teendőiről a rendelést, töllem el is távozott, de nemsokára hazamenő uttyából visszahozták Tyok Tódor, Korkes János, Dángyá Juonutz s még egy negyedik, kinek nevére emlékezni fog a pandúrkáplár, Motora Juonutz, a megnevezettek egészen felbőszülve a káplár ellen mondák, miszerént káplár Motora Juonutzot azért hozták vissza előmbé, mivel ő a nevezetteket s részesseiket elvádolta volna nékem, hogy ők lázadást célzó gyűléseket tartanak, ugyanazért állítva, hogy nékiek jó hírek becsméreltetett, káplár ellen töllem elégtételt kérenek, mire én megnyugtattván panaszlókat, hogy nem a káplár árulta őket bé, hanem másoktól tudtam meg Abrudbányán, miszerént a magyar nemzet ellen ingerlő gyűlést tartattak Abrudfalván, s megfedvén, hogy a hibátlan káplárt miért térítették vissza hazamenő utjából, s miért bántják a közigazgatási szolgát, azt felelték: Hogy a káplárra nézve nagyon jó volt, miszerént uttyából megtérítették, mert Topánfalván egybegyűlve várta a nép a piacon, hogy hazaérkezve megragadgvák, s minden bizonnyal azon hiszembe, hogy ő az áruló, megölték volna. Mi annyival bizonyosabb, mivel ők bé tudgyák bizonyítani az abrudbányai főbíró úr testimóniumával, ki gyűlésükbe jelen volt, hogy Abrudbányán nem egyéb célból gyűltek egybe, csak azért, hogy a közelebb egybegyűlendő hongyülésre az oláh nemzet nevében beadandó kérelemlevél mikénti fogalmazásáról tanácskozzanak.

Mire kívántam is, hogy magok igazolására főbíró tekintetes Nagy Károly úrtól hozzanak bizonyítványt az április 3^{án} tartatott gyűlés tárgyairól, ígervén a kívánt bizonyítvánnak mindgyárt a következő naponi kézbesítését, tőlem eltávoztak. Erre tanú pandúrkáplár Motora Juonutz, de úgy hiszem, ők sem tagadhattyák, miután e tárgyban írásbéli adatok is léteznek.

Ugyancsak április 4^{kén} délután hozzám jöven Rákosi Nagy Ferenc úr, jelenti, miszerént április 6^{kán}, mely volt mindgyárt következő csőtörtökön, esett, óhitűek innepnapján a topánfalvi görög nem egyesült templomnál újból gyűlés tartása van célba véve, ezt hallva, írtam egy megintésről szolló utasítást, s jelentő Rákosi Ferencet Kendi Péter táblabíró úrral megkértem, hogy procedálynak Tyok Tódor, Korkes János, Korkes Miklós, görög nem egyesült lelkész Patyitza János, Dángyá Jonutz, Morár Számoilla ellen, mint akiket már tudtam, hogy Topánfalván fejei ezen mozgalmaknak, hozzájuk személyesen elmenve, s intsék meg, miszerént semmi esetre sem április 6^{án}, sem máskor, sem Topánfalván, sem egyebütt az abrudbányihoz' hasonló gyűléseket tartani ne bátorkodgyanak, ezt megtették a megnevezett régius urak, s mint panaszlák, Korkes János a megintést nem is akarva meghallani, őket házából becsmérő szavakkal illetve kikergette. Ezen procedurának eredménye a lett, hogy április 5^{kén} topánfalvi lelkész Patyitza János, Tyok Tódor, Dáskálovits Illyés, Korkes János, Dángyá Jonutz, Morár Számoilla s más többen, kiknek neveiről nem emlékszem, nállam megjelenvén, délután általadták másolatban abrudbányai főbíró Nagy Károly úrnak Abrudfalván április 3^{án} tartatott gyűlés folyamattjáról kelt bizonyítványát, továbbá adának még kezembe egy irománt, mit topánfalvi tanító Jonettye Péter irt, és nevét is más többekkel aláírta, saját aláírásokkal erősítve, mellynek foglalattya, mint emlékszem, a vala: Hogy ők gyűlést április 6^{án} minden esetre tartani fognak, s én azt ne törekedgyem ok nélkül megakadályozni, mert azáltal nagyobb zavart fogok okozni, mivel ők, ha pandúrokat küldök annak meggátlására, azokat szerte fogják verni. Ellenben ha békét hagyok nékiek, ők kezeskednek járásom csendessége felől, valamint arról is, hogy semmi lázadás nem fog történni, hanem békével bé fogják várni a dolgok kifejlődését. Ezen irománt, a régiusok admonitiójáról kelt tudósítást s az abrudbányai főbíró bizonyítványát, egy a főispány öméltóságához e tárgyban intézett tudósításomban zárva, ha jól emlékszem, ugyanaznap elküldöttem Enyedre.

Ennek igazolására méltóztasson a méltóságos bizottmány azon irományokat, ha Enyeden lennének, onnét, ha Kolosvárt, Kolosvárról is meghozatni, annyival is inkább, mivel ottan saját kezekkel aláírtak levélbe kezeskednek, a bujtogatások kezdői, járásom csendességéért, mely nem tartatván meg, méltányos volna, hogy azok hordozzák a katonákkal okozott költségeket is.

Ugy tudom, hogy főispány öméltósága jelentésem következtébe tudósítását megtette a dolgok állásáról a felséges királyi főkormányshékhez, honnét abrudbányai főbíró Nagy Károly úrnak jött is rendelés szószolló

Buttyán elfogatása iránt, s bárha akkor Buttyán János Abrudbányán tartózkodott, nem fogta el, mi ha akkor jó elején történt volna, most nem lenne országszerte s a városon is annyi zavar s aggodalom, annyi költség s nyugtalanság, mert a bujtogatás csírájában meg lesz fojtva.

Április 6^{án} Topánfalván, mint mondva volt, a görög nem egyesült hitűek templománál több volt egybegyűlve 4.5. száz embernél. Templomozás után Buttyán János, Bálint Simon, azelőtt való napon, nem tudom, honnét megérkezett Jánk Ábrahám, s a már megnevezett topánfalviak élén állva a tömegnek, Bálint Simon hosszason beszélt a népnek, beszédgyének foglalattját megmondhatták ottan jelen volt cameralis ispány Lázár György és kir. ispánsági ellenőr Moga Demeter urak. Még e tárgyban bizonyosság lehet Csertési Zsurzs Gyorgyitza s általa megnevezendő társai, kikkel lelkész Patyitza és Tyok Tódor azért, hogy nem voltak egy véleményen a lázasztókkal, nemcsak méltatlanul bántak, hanem a templomból is kikergetve, merőbe kitiltatták, hogy oda templomba többé ne járjanak, ezt onnat tudom, hogy Csertési Zsurzs Gyorgyitza maga panaszkolta nékem, miszerént meg is akarták verni, nem elégedtek meg a taszigálással.

Ugyaznap Bisztrán délelőtti templomozás után notarius Bállya György a templomba volt népet a templom mellett lévő nagy rétbe gyűjtötte, oda asztalt vitetett ki s íróeszközöket, minden jelenlevőnek nevét felírta s elejibe keresztvonást tett, melyet minden embernek ujjával nagyobb hitelesség végett le kellett nyomni, anélkül hogy sokan tudták volna, mire való. Azután nékiek nagyon hosszas beszédet tartott. Bizonságok erre a falu nagyobb része, név szerint pedig Butja Josi, Gligor Petru, Dráksá Jonutz, Dráksá Gyorgye pandúr, Márk Dumitru, Hudritz Petru, Gligor Todor Pondcu, Drázsá Petruka; ugyanaznap délután Bálint, Buttyán, Jánk, Jonettye Péter, Tyok Todor, Korkes János, Dangya Jonutz, Morár Szamoilla, Korkes Miklós nagy lármával, vivát kiáltásokkal Bisztrára mentek, odavaló lelkész Fodor János úrhoz. ahová a még el nem széllvedett bisztrai lakosokat Bállya György jegyző, Busztán Petru Klotsa, Gligor Thomutza és Butja Urszebia által a korcsmákról, házakból a pap lakához gyűjtötték újból. Ottan nékiek beszédet tartott Bálint is s jegyző Bállya György is, mi tartalmut, nem tudhattam meg.

Ezen esetre is bizonyságok lehetnek a fennebb megnevezettek s azonkívül még falusbíró Birla Juonutz, dominális bíró Goja Jonutz lui Petru, Kretz Mihailla, Kretz Juonutz lui Mihailla s még akiket ezek meg fognak nevezni.

Miután a topánfalviak a bisztraiakkal egyetértőleg a dolgokat Bisztrán is megírtak szerint bévégezték, nagy lármával, vivat kiáltásokkal,

mintha az egész falut fel akarnák forgatni, az egybegyűjtett néppel egyetemben kiabáltak, lármáztak, míg a topánfalviak hazamentek.

A következő napon Jánk Ábrahám Korkes Dregutzal, mint mondák, Szebenbe mentenek, s oda voltak április 13^{án}. Bálint pedig Tyok Todorral ment Felső – s Alsó – Vidrára, hogy ott is az embereket bujtogassák beszédgyeik által s neveiket felírják, azután hallottam, hogy Bálint Szohodolban is járt volna a népet tévutakra vezetend, Albákon is járt Tyok Todor, mostohatestvéreivel, Kotyetz Kosztándinnal, hogy az emberek neveit felírják. Mindezekre bizonságok lehetnek alsó – vidrai lelkész Nicula Juon, alsó – vidrai dominiális bíró Jank Avrám, vármegyebíró Tomus Todor s még az általok megnevezendők. Albákról bizonság lehet albáki bíró Togyá Iszpász, odavaló dominiális bíró Togyá Jonutz á Turki, Morár Jonutz lui Jonyitz, Nyikula Petrutz, Onyetz Gavrilla, Onyetz Nyikulae á Kártfi, Togyá Szimion pandúr, Plesa Josiv esküdt, Kontzer Lup.

Április 13^{án} hazakerülvén Jánk és Korkes Miklós Szebenből, elkezdődtek újból a gyűléstartások; egyszer Korkes Jánosnál, máskor testvérinél Korkes Miklósnál, meg máskor topánfalvi tanító Jonettye Péternél, mellyekben biztrai jegyző Bályá György, Fodor László s Darabant Dénes biztrai lelkészek fiai szorgalmasan részt vettek. Gyakran pedig elmentek Bisztrára a topánfalviak s Jánk és biztrai jegyző Bályá György házánál egész éjjelen át tanácskoztanak, néha pedig biztrai lelkész Fodor Jánosnál is. Mire bizonság lehetne Popovits Sofia, Kendi Ágnes, topánfalvi Szabó Nagy Ferenc, Bályá Nyikulájné talám tudhatnának valamit vallani arról, mikről folytak olly gyűlésekbe a tanácskozások, azomban amint egy a cameralis ispány Lázár György úr kezére került, oláh nyelven nyomott proclamatio értelméből kivehettem, ezen gyűléseknek célja nem kevesebb volt, mint a magyar nemzet kiirtása – a diplomaticai nyelv az oláh és mivel ők legtöbbször vadnak, csupán oláh tiszték általi kormányzása Erdélynek.

Április 13^{án}. Hazajöven Jánk Szebenből, a következő napon Topánfalván tartandó országos vásárba gyülekező népnek beszédeket tartott. Mit bizonyosan tett volna vásár napján is, ha én előre való számíttással, félve az akkor kiüthető lázadástól, meg nem kértem volna főispány ő méltóságát, hogy a két kerületi, nállamnál nagyobb tekintéllyel bíró tekintetes tiszt urakat járásomba legalább vásár utánig Topánfalván mulatandókat kikülgye. E szerint megjelenvén kerületi főbíró Boér Ferenc és alispány Pogány György urak, a vásár – „kivéve, hogy Bisztray Sándor egy brádi lakost kegyetlenül megvert, miért a kerületi tiszt urak eleibe került a dolog” – csendesen folyt s eloszlott a maga idejében, miről a most tisztelt kerületi tiszt urak bizonyíthatnak.

Április-14^{én} vásárnap estvéjén cameralis kultsár Sulutz Joseffnél voltak egybegyűlve több topánfalviak és bisztrai jegyző Bályya György, Fodor László, Darabant Dénes s mások, kiket Zalatnán lakó Áron Ferenc, ki történetesen közikbe csúszott volt, meg fog nevezni, valamint azt is, hogy az ottani beszélgetés miről follyt, meg fogja mondani. Tudna ezen tárgyba vallani topánfalvi szöcs Mészáros Miklós s ennek felesége, Tyok Ána.

Hazamenvén a kerületi tekintetes tiszt urak, húsvét szombattyán kapom főispányom ő méltóságától azon rendelést, hogy húsvét után való vasárnap, április 30^{án} az oláhok Balásfalván felsőbb engedelem nélkül gyűlést szándékozván tartani, azon gyűlésre való meneteltől az okon, hogy annak tartását a felséges királyi főkörmányszék kegyelmesen megtiltani méltóztatott, „mindenkit nagy büntetés terhe alatt tiltsak el”.

Ezen rendelést Bályya György jegyző s ennek testvére, Bályya János az eredetiről olvasván el, a több bisztraiaknak is tudtul esett, hogy a bétiltott gyűlésen Balásfalván megjelenni ne merészellyenek, Topánfalvára pedig királyi tanító, Jonettye Péternek, görög nem egyesült lelkész Pátitza Jánosnak, Tyok Todornak, Korkes Jánosnak s részesseiknek hivatalosan írtam, s a felséges kir. főkörmányszéki kegyelmes rendelet foglalattyát vellők tudatva terhes büntetés alatt megtiltottam, hogy április 30^{án} tartani szádéklott gyűlésre menni egy se merjen. Ezen hivatalos leveleket elküldöttem bisztrai gornyik Hudrits Petru Popitza által topánfalvi jegyző Balog Josephez oly rendeléssel, hogy mindenkinek szolló levelet küldök, gornyikom jelenlétibe személylesen kézbisettse, mit a nevezett jegyző meg is tett, mint nékem küldött válassza bizonyittá, s azon levelek foglalattyát is megmondhattya, mivel az írástudatlanoknak maga a jegyző Balog olvasta el.

Április 24^{én} húsvét másodnapján hallottam, miszerént Jank Abrahám, Korkes János és Tyok Todor Szöts Joseff kömívest megtámadták s a faluból ki akarták volna kergetni; mi okon, nem tudom, hanem maga Szöts Joseff, ki az aránt nem panaszott nékem, legjobban megvallhattya, mi bajok volt vele.

Április 24^{ken}. A felséges kir. főkörmányszék parancsa athagasaval is, „mely szerént a Balázsfalván 30án tartatni szándéklott gyűlésre menni meg volt tiltva”, Bisztráról jegyző Bályya György, lelkész Fodor János, ennek fia László és Darabant Dénes Bisztrai Sándorral annak szekerén. Topánfalváról pedig görög nem egyesült lelkész Patyitza János. Jánk Abrahám meg mások, kiket topánfalvi szekeres Márk Jonutz Albutzu kivitte, nevezhet meg jobban, ki az úton történt tanácskozásaikat is jól hallotta, s azokról vallani is tudna, Balásfalvára indultak, azonnal én is indítottam Bisztráról egy postát főispányom ő méltóságához azon jelentéssel, hogy mindazokat, kik járásomból a felséges kir. főkörmányszék

kegyelmes rendelése áthágásával s megvetésével Balásfalván megjelennek, annyival is inkább letartóztatni méltóztasson, mivel ha a felséges királyi főkormánysházának sem akarnak engedelmeskedni, tiszta igaz, hogy az én szavamra semmit sem hajtanak, s ezek szerént én, ha az általom több tudósításaimba megnevezett csendzavarók el nem fogatnak, nem áthatok jót járásom lakossainak csendességben tarthatása felől. Mindezek mellett a járásomból elment lázasztók nélkül, hogy elfogattak volna, Balásfalvát megjárták, s hazaérkeztek után dicsekedtek, hogy mily nagy becsületben voltak ottan, hogy többen voltak 7000 – nél, s az oda ment katonák, ha valamit mertek volna, mind összeverik, csúfolkodtak a főispánnal, hogy mikor kérdezték, ki hozott reájok katonákat, elbűjt a katonák közé ijedtebe, hogy Jankkal főbíró Fosztó s alispán Miksa kezét adtak, nemcsak, sőt bizonyítványt is, hogy ők millyen becsületesen viselték ottan magokat. Dicsekedtek azzal is, hogy visszajövő utjakba tekintetes Vadadi László úr pompáson megvendégelte, azúttal megmenekülve a bajtól, idehaza még gonoszabbul üzték lázasztásaikat, úgyannyira, hogy a nép nem tudta, nékiek-é vagy tisztjeinek engedelmeskedgyék. Biztatták a lakosokat, hogy megnyerik az erdőket, a korcsomárlási jogot, egyszóval minden regalékat, s mondák, hogy contributiót sem fognak fizetni, sem katonaélést, csak nékiek fogadgyanak szót, mert ők az urak. Mire bizonságok lehetnek minden helységek falus és kisbírái, valamint gornyikok és esküdtek, kik megmondhatták okát, miért nem szedhettek contributiót s nem fizethették bé katonaélést, jelesen bisztrai kisbíró Gligor Todor többeknek panaszkodott, hogy ő nem tudja, kinek engedelmeskedgyék, a notáriusnak-é, Bálya Györgynek, vagy a szolgabírónak, mert egyik egyképpen parancsol, míg a másik másképpen rendelkezik. Megtámadta jegyző Bálya György úr hivatalos tudósításaimat vivő gornyikaimat is, s a falusiakat ingerelte, hogy verjék meg, mert ők visznek minden hazugságokat Enyedre. Bizonság Drákza Petruka, Hudrits Petru, Márk Dumitru, petritzi. Megtiltatta a kisbíró Gligor Todornak a notárius, hogy napidíjjakat enyedi uttyaikért ne fizesse meg. Erre is ugyanazok a tanúk.

Békövetkezett az idő, midőn a falusbíráknak computusra kellett Enyedre menni. Látva Topánfalván Jánk s Korkes János, Tyok Todor, azt mondták többieknek, hogy mire mennek computusra, miért engedelmeskednek a szolgabírónak, hiszen a szolgabíró azokat csak a maga fejétől teszi. Maradjanak honn, mert elmúlt az idő, hogy szolgabíró szava után járjanak, ezt meg fogják vallani a falusbírák s jelesen szohodoli Bobár Avrám, ki ezt nékem jelentette is. Azon falusbírákat, erdőgornyikokat s más becsületes embereket, kik véllők egy kezen nem akartak jádzani, csúfolták

káromolták, ingerelték reájok a falusiakat. Erre tanú albáki Togya Iszspász, Mokán Tagyer és Mokán Todor szkerisoraiak és Kándrá Juon nyágrai dominális bíró, kiket az aerarialis pincénél Tyok Todor megtámadott s csúfolt, káromolt, hogy nem elegyednek közékbe, hanem az urakkal tartanak. A megnevezettek még adnak elé tanúkat, kik hallották.

Május 15^{kén} megengedvén a felséges kir. főkormányszék, hogy az esperestek s oláh nemzetbeli értelmesebb egyének Balásfalván gyűlést tartsanak, azelőtt néhány nappal Jánk Szebenből valami nyomtatott proclamatiokat hozott, s azokat a papoknak kiosztotta, mit onnét tudok, hogy zalatnai Kristóf nevű füsüs veje, bisztrai születésű Márk György beszéllette nékem, mi szerint afféle proclamatiót Jánk nékie is adott volna. Hogy a papoknak is osztottak aféle proclamatiókat, azt cameralis ispán Lázár György úrtól tudom, ki egy olly proclamatiót Felső Vidrán kézre kerítvén, hozzám hozott. Ezen Proclamatiónak, minek másolattyát, „az eredeti az ispány úrnál maradván”, főispány úr ő méltóságához béküldöttem, foglalattya a volt: Hogy most az ideje a rabszolgaságból menekülni; ne engedgyétek, hogy saját hónapokban idegen jövevény nemzet tartson járom alatt. Torolljatok vissza rajtatok elkövetett több századok oltai méltatlanságakat satöbbi. Ezen proclamatió következtében kihirdette Bisztrán Bálya György, hogy minden háztól egz ember menyen Balásfalvára, mert aki nem fog elmenni, azt pénzbeli büntetéssel fogja megbüntetni. Ezt hirdette Tyok Todor is Topánfalván, Jánk pedig Felső Vidrán a templomból ki jövő népnek, egy kertre felhágván; mit nékem egy felső-vidrai Marinka Gyorgye nevezetű beszélt, odavaló Gozsej Juonnak veje, Meltzer is hallotta. Bisztrán e tárgyban lehetnek bizonságok Butja Josi, Kretz Mihaille, Krétz Juon lui Mihailla, Drázsá Petruka, Hudrits Petru, Drázsá Gyorgye pandúr, kisbíró Gligor Todor, Gligor Petru á Nyikuli. Miután én a falusiaknak publicáltam, hogy Balásfalvára nem kel és nem is szabad senkinek menni, csak aki hivatalos, ezen parancsolatom dacára Bálya György, Busztán Petru á Klotsi és Gligor Nunutza által s még Butja Urszébia által is hátulról kergette lakaikból az embereket Balásfalvára, s így sikerült csak Bisztráról vagy 200 embert felzaklatni. Egy Bontsa Petru gyezetar nevű bisztrai ember jött hozzám panaszra, hogy a megnevezett három kerülők ötet azért, hogy nem akart Balásfalvára menni, megzalogolták. Ezek után megjött nyomtatásba a felséges kir. főkormányszék úttján azon udvari kegyelmes leirat, melyben ígértetett, miszerént a közelebb tartandó hongyülés első téendői közé tartozand az, hogy a köznép sorsa az úrbéri viszonyok megszüntetése által könnyebbítették – mikor ezt a falusi községnek közhírré tenném, ottan jelen levő Fodor László azt mondotta az egybegyűlt

népnek: Ne higgyétek, mert nem igaz, hogy Őfelségétől, a császártól lenne – ez a falusi község hallattára mondatott. Mikor a statariumról szóló rendelés publicatiója végett a gornyikokat a falusiak egybegyűjtésére kiküldtettem, Jánk s Fodor László Bisztray Sándomál lévén, behitták gornyikjaimat s azt mondták, hogy ne figyeljenek szavamra, hanem inkább üljenek ott s igyanak pálinkát, mert most ők az urak, s én semmit sem parancsolok; Hudrits Petru s Butja Urszëbia ott is maradott s lerészegedett, hanem Drázsá Petruka s kisbíró Gligor Todor elindultak parancsokat tellyesítendők, kik e tárgyban tanúk is lehetnek, valamint Hudrits Petru is s akiket ők meg fognak nevezni Tyok Todor, hogy az embereket Balásfalvára örökös jobbágyság büntetése alatt kergette, tanú bisztrai születésű Naritze Gyorgye molnár la Valyá Iuj Ilie nevű helyyen, kit Tyok Todor, midőn ment Balásfalvára, útba tanálván, megtámadott, hogy miért nem megyen Balásfalvára, miután parancsolat ki volt adva. Mikor Balásfalváról hazajöttek, mindenkinek muszka kokárda volt kalapján s mellénnyén, azt mondván, hogy ők Magyarhonnal nem akarnak egyesülni.

Azután békövetkezett a hongyülés, hogy erre elmeheessen Bálya György és Fodor László, pénz is kellett, tehát lelkész Fodor János úr a templomba közhírré tette, hogy mivel a nótárius Bálya György és fia Fodor László a falu dolgába mennek Kolosvárra, kitől mennyi telhetik, adakozzanak, - aki jobb gazda, egy pengő forintot, ki alább való, két pengő huszast, és úgy alább még a legszegényebb is adgyan 10 pengő krajcárt. Erre bizonságak Olár Antonie, Botzok Szimion, Hudrits Petru és felesége, Gligor Petru, Gligor Todor, Drázsá Gyorgye pandúr s csaknem az egész falu, a pénz felszedésébe jártak Busztán Petru Klotsa és Gligor Nunutza, mint hallottam, illy módon mintegy 300 váltó forint gyűlt bé. Ugyanakkor elküldötte nótárius Bálya György Fodor Lászlót tulajdon lován egy Butja Urszëbia nevű ember kíséretébe Lupsára, hogy ott is elámítván a népet, pénzt szedjen fel, a lupsai nótárius Spán Miklós ezt nekem jelentvén Lupsán Alb Veszelié Iuj Petru nevű ember által, attól azt izentem, hogy ha el nem fogattyák, kergessék az Aranyos mentén le, míg Pápai szolgabíró kezébe keritik. Erre bizonság lupsai notarius Spán Miklós, Alb Veszelié Iuj Petru s akiket ők meg fognak nevezni. A felszedett pénzzel a nótárius Bálya György, Fodor László s Darabant Dénes Kolosvárra mentek, de onnan jegyző Bálya György, mi nagyon természetes, senki dolgába nem járt, a hongyülés folyama alatt Jánku Szebenbe ment, az ottan alakult s általok elnevezett Comitétbe, s míg ott volt, semmi egyéb nem történt, sem Bisztrán, sem járásom helységeibe, csupán az, hogy topánfalvi lelkész Motora János, Tyok Vaszilié s még vagy négyen egy írásbéli panaszt adtak

bé hozzám, hogy Baranyai János uram, Topánfalván lakó csizmadiamester veje, Seres Márton őket Horának és gazembereknek, lázasztóknak kiáltotta volna, s kívánták, hogy Topánfalváról 30m napok alatt költözzék el, ezen panasz következtében írtam notarius Balog Joseffnek, hogy a panaszt investigállyá, s ha igaz, intse meg Seres Mártont, hogy ne ingerkedgyék az emberekkel, miután láttya, hogy ők nékem nem engedelmeskednek, s ellenek nincs erőm védelmezni, miként tellyesült ezen rendelésem, azt a notárius Balog Joseff fogja tudni, hogy miként rendelkeztem, a notarius kezénél lévő levélből megtetszik.

Június 4^{kén} Pünkösöd előtt való vasárnap délután Bisztray Sándor kiállott a kertjébe, s ahogy száján kifért, tolvajnak, zsidónak, árulónak, ki miatt elfogatott Fodor László, kiáltván, istenemet szidván megintett, hogy 15^{öd} napra költözzem el, mert reám gyűjtya a házat, azt is mondá, hogy lelkész Fodor Jánosnál megtették a törvényt, hogy engem felakasszanak, már nékie mindegy, mert én tétettem őtet fiscalis actio alá. Mindezekre tanúk Meltzer Antal, bisztraiak Ristyej Iszpász Zsurjlyá, Mulcutz Jonutz, György Koltzuluj, Ketana Kisului Szimeon, Kok Sándor szöcs, Gusa nevezetű szomszédom, ennek felesége, Szevutza, Tyok Számfira, Pots nevű pálínka főzőm, alsóvidrai nemes Pap Todor s még akiket ezek megneveznek. Arra, hogy szakácsnémat megöléssel fenyegette, ha meg nem mondgya, hol a pénzem, bizonság Kendi Ágnes, Márk Todor luj Szimion és Ana Mutului.

Június 9^{kén}. Mit publicalt Jánk, fel van jelentve.

Június 17^{kén}. A méltóságos bizottmány parancsolattyából Topánfalvára mentem, hogy a Jánk által parancsolt fegyveres nép gyűlését megakadályozzam. Ezen tárgyban mindgyárt július 10^{kén} cameralis Ispány Lázár György úrral írtunk volt Jánknak, hogy járja el a falukat, s amit publicált, tegye azzal jóvá, hogy azon fegyveres gyűlés meg ne történnyen, miről mind a levél conceptusa, mind a válasz a méltóságos bizottmánynak alázatos tisztelettel bé van küldve. Azonkívül júnis 15^{kén} minden falu biráinak s papjainak írtam, hogy aki akarminő fegyverrel be mer jönni 17^{kén} Topánfalvára, mind csendzavaró, rögtön bíróság úttyán fog megítéltetni, s ennelfogva akkor nem is jelent meg senki a hétvásárba öldöklő fegyverrel, mert Topánfalván is a falu minden bejáróihoz a jegyzöket, káplárt és falusbírói rendelttem, hogy mindazokat térítsék vissza, kik fegyverrel mennének. Erről tett hivatalos levelem notarius Jonettye Danielnél vagyon. Mint előbb íram, Topánfalvára érkezvén, felmentem a kir. ispánság íróteremébe, s onnat Tyok György perdi hajdút elküldöttem Jánk után, hogy ne emberekkel, hanem csak magára jöjjön fel a kir. ispánság íróteremébe, hová Jánk megjelenvén, cameralis ispán Lázár György úr és Meltzer Antal,

kulcsár Sulutz Joseff jelenlétébe megkértem, hogy a népnek se jót, se rosszat ne szónokoljon, hanem hallgasson s lássan egyéb dolgaihoz, mivel már elég zavart csinált járásomba, s meg is ígérte, hogy nem fog többet a néphez beszélni, de ezen ígérétye után alig tölt el mintegy kétórányi idő, s udvarom tele van több száz emberekkel, kiknek Jánk ottan beszédet tart, mivel addig Jánk oly vakmerő egyszer sem volt, hogy udvaromon tartson a néphez beszédeket, hanem azt rendesen Korkes Jánosnál az uttcára szolgáló tornából tette, engem ezen ténnyé anyival inkább felháborított, mivel általam megmondva, általa pedig megígérve volt, hogy semmiféle beszédet a néphez nem fog tartani. Kimentem az udvarra, kikergettem, s a kaput utánnok bététettem, ezután befogattam, s mikor éppen szekérre ülve a nagykaput kinyitottam, hogy mennjek haza, újból bėjöve Jánk udvaromra, honnét az uttcán lévő néptömeg eleibe kivezettem, s ottan kényszeríttem a nép előtt, hogy mutassa meg azon rendelését, minél fogva jogosítva [van] arra, hogy járásom népét felfegyverkeztesse s fellázassza. Protestáltam a nép előtt, hogy járásomba többet ne bujtogassan s azáltal ne nehezítse hivatalos kötelességem teljesítését, hanem lássom egyéb dolgához, erre, mit több száz ember hallott ugyan, de név szerént bizonságak lehetnek Motora Juonutz, Kamesa csertési falusbíró, ponorelli bíró Plésa Juon, szeketurai bíró Zehutz Gyorgye, szohodoli Gyanka Gyorgye Jámbor s mások, kiket ezek meg fognak nevezni, mert az egész vásár ott volt. Kotyétz Kosztináné, Naritze Mikulyasze, Bobár Gyorgyika, Szabo Miklós, Kendi Sándor, cameralis ispán Lázár György úr, hajdú Tyok Gyorgye perdi, kik halhatták, miket beszélt Korkes Miklós Dregutz s mások ellenem június 17^{kén} délután topánfalváróli eltávozásom után. Bisztraiak lehetnek aznap Topánfalván többen 100-nál, kik látva, hogy Jánkut leszidtam s hazaindultam, kiabáltak utánnam, hogy én eszem meg véreket, én vagyok oka, hogy követelt jogaikat meg nem kapják. Ezt hallotta Kotyétz Kosztináné s akiket ő megnevez.

Június 18^{an} is, mikor a méltóságos bizottmány Topánfalvára méltóztatott volt kiszállani, délután még mielőtt méltóságtok Topánfalváról elindultak volna, Korkes Miklós s utánna mások is káromoltak, csúfoltak, ahogy szájakra jött, mondták hogy ha én őket lázasztóknak s rossz embereknek tartom, mennyek, legyenek becsületes embereknek szolgabírájok, mert nékiek többé még akkor sem kellek, ha a közgyűlés megválasztana. Ezeket hallva s attól félve, hogy a lassanként ittasadni kezdő nép a Jánk és Korkes Dregutz ingerlésére Topánfalván is reám támad, jó korán hazamentem. Arra, hogy ők elcsaptak a szolgabírárságból, tanú Mészáros Miklós topánfalvi szöcs és ennek nője s mások, kiket ők meg fognak nevezni.

Junius 19^{kén}. Hogy voltak egybegyűlve Bisztray Sándornál Bálya György, lelkész fia Darabant Dénes s más többen, hogy gyülekeztek oda apradonként mintegy 20ig való emberek vasvillákkal, lándzsákkal ellátva, Bálya György hogy jött hozzám s utána előbb egy Persa Petru nevű ember 2 váltó forintért perelni, s miután ezt a falusbíróhoz utaltam, hogy jött egy más Vlezán Gavrilla nyomorék kezű ember viszont Bisztray Sándor által küldve s még egy 3^{ik} is. Mi történt tovább, ezt vagy 20 kapásom s cselédeim mondhatták meg. A kapások közül emlékszem, hogy jelen volt Olár Antonie, Gány Dumitru Perts, Juon Tyipen, Morkán Gyorgye. Még bizonyíthat arról volt katona Szeladzsa Ursz á Mariai, ki söt venni jött hozzám, szolgám Márk Dumitru, Pots nevű pálinkafőzőm, Kok Sándor szőcs. Hogy verték később félre a harangokat s ki parancsolattyaából, azt megmondhatta, aki a toronyba ment harangozni, miként mentek a falu végére s egész éjjel át ott voltak Bálya György jegyző s Bisztray Sándor vezérlete alatt.

Junius 20^{án}. Hogy bėjöttem Abrudbányára, itten beszéltek cselédeim, hogy Jánk Bisztray Sándorhoz jött, s ottan Bálya Györggyel s Darabant Dénessel s még másokkal, kiket Morkán Gyorgye nevezetű meg fog nevezni, egész estvig tanácskoztak s ittak. Estve megérkezett Moga Joseff is, és mint nekem a lupsai notarius, Spán Miklós beszéllette, július 3^{án}, tegnap június 20^{án} estve a lupsaiak közül is nagyon számosan mentek volna Bisztrára jegyző Bálya Györgyhez, hol őket Bálya György megeskette volna hívségekre. Mint ezt beszéllette Kendi Josef is, sógoromnak, Stofelnek, és nállam lévő káplár Szabó nevezetűnek. Hallottam továbbá, hogy Topánfalván a baromvásár helyén mintegy ötöd félszáz mindenféle még tüzelőfegyverekkel is ellátott néptömeg két osztályra osztva gyakorlotta volna magát a rendbe állásra, maschirozásra s fordulatokra, s Jank nékiek beszédet tartott volna. Commendirozó két abschidos katona volt, Tyok Todor testvére, Juon és volt gránátos Márk Duntutz. Dobot a kir. ispánsági cancelláriáról vittek, s topánfalvi Kotvétz Nutz verte. Továbbá július 3^{án} tegnap beszéllette szohodoli Juonits Jonutz, hogy látta volna albáki Gura Árési nevű kerület papjánál, Nikula Popá Juonnál Jánknak egy rendelését, mi szerént a pap az albakiaknak Jank parancsolattyaából mondgya meg, hogy mindenki felfegyverkezve azonnal mennyen Topánfalvára. Egyebeket e tárgyban nem tudhattam meg, hanem ha valami kitanált maradni főispányom ő méltóságához datumról datumra tett relatióimból, megtetszik, s ha emlékezetembe hozatik valamely körülmény, alázatos felvilágosító nyilatkozatomat megtenni szoros kötelességemnek esmérem.

Mellyeknek alázatos jelentések után alázatos tisztelettel maradok a méltóságos kir. főkörmányszéki bizotmányának alázatos szolgája.

Abrudbányán, július 3^{án} 1848^a

Bisztray Joseff

*

Mărite Guberniu regesc!

Nu am putut face față, până în prezent, solicitării onoratei comisii din cauza stării mele de boală.

Acum însă mă încumet să înaintez, cu stimă umilă, domniilor voastre descrierea întâmplărilor precum urmează:

Cu prilejul adunării generale ținute la Aiud, din nobilul comitat Alba de Jos, în data de 1 aprilie anul curent, măritul comite al comitatului nostru, domnul baron Bánffy Miklós de Losoncz, mi-a ordonat să urmăresc toate mișcările locuitorilor din plasa Câmpeni, încredințată cârmuirii mele, iar despre cele constatate, să consider de datoria mea a raporta detaliat ori măriei sale, ori comitetului permanent.

Cu această dispoziție la mână am pornit acasă de la Aiud și am ajuns la Abrud, la locul meu de cazare obișnuit, acesta fiind la casa cetățenului Bíró István.

Nu mult după sosirea mea din 3 aprilie la Abrud, au venit la mine din târgul săptămânal ținut în ziua pomenită, contribuabilii de rând din Vadul Moților: Nicolae Pantea, George Zehuț și Macavei Neacș, precum și alții ale căror nume nu mi le mai amintesc.

Ei au raportat că contribuabilul Samoilă Morar i-a chemat foarte sârguincios atât pe ei, cât și pe alții la Abrud-Sat, la casa lui Tobiás – care în prezent se folosește ca școală elementară – la o adunare ce urma să fie ținută cu certitudine de români.

În timp ce îi îndemnam să-și termine rând pe rând treburile la Abrud, și să plece acasă și nu la adunare, a sosit caporalul de panduri Iuonut Motora, pe care l-am trimis imediat la piață, ca să-l aducă în fața mea pe Samoilă Morar, cel care chema la adunare.

Iar pe Bíró István, gazda mea, l-am trimis la onoratul domn Diószegi Sámuel, directorul poliției, ca să afle dacă este acasă ori ba.

Domnul Diószegi, nemaiașteptând ca eu să merg la el, a venit dânsul la mine și i-am relatat despre cele întâmplate în oraș cu prilejul târgului săptămânal; l-am rugat, totodată, ca, personal și oficial, să constate

veridicitatea cazului, iar ca dregător administrativ să împiedice cu autoritate severă ținerea ședinței în cauză.

În timp ce discutam despre acest subiect cu domnul Diószegi, a venit la sălașul meu Daniilă Iuonete, notar sătesc din Câmpeni, în stare de ebrietate. I-am sugerat s-o șteargă imediat acasă din oraș și să nu se mai perinde turmentat printre oamenii din piață, că, în caz contrar, voi pune imediat să fie închis.

La care Daniilă Iuonete, supunându-se, a și plecat imediat acasă; iar onoratul domn Diószegi Sámuel a plecat și dânsul pentru a-și îndeplini misiunea oficială.

După aceasta, caporalul de panduri l-a adus în fața mea pe Samoilă Morar, locuitor din Câmpeni, care a fost denunțat că îi cheamă pe oamenii din târg la adunare.

L-am tras la răspundere, dar a negat totul. Mi-a declarat că nu știe nimic despre adunare, el nu pentru [această adunare] a venit la Abrud, ci ca să vândă în târg doi boi și o vacă și că va pleca acasă imediat ce va reuși să le vândă.

Mai târziu m-a căutat la sălașul meu concepiștul domenal regal din Câmpeni, domnul Rákosi Nagy Ferenc.

El mi-a raportat că, în timp ce eu eram la Aiud, preotul Simion Balint din Roșia Montană a venit sâmbăta la Câmpeni, la târgul săptămânal, și s-a cazat în casa pictorului Nicolae Corcheș Drăguț.

El a adunat acolo mai mulți oameni de vază, cum ar fi: Teodor Tioc, Ioan Corcheș și alții; acolo s-au sfătuit mult timp, apoi Ioan Corcheș a rostit o cuvântare oamenilor adunați.

De la domnul Rákosi Ferenc am aflat că, în ziua respectivă, în afară de dânsul, nimeni dintre dregătorii camerei nu era la Câmpeni; și el a ajuns doar la sfârșitul discursului, astfel n-am reușit să aflu conținutul lui.

Ca să aflu ce s-a mai întâmplat în timpul absenței mele, l-am reținut la prânz la mine pe domnul Rákosi.

Dar abia terminaserăm cu prânzul nostru modest, când s-a prezentat la mine preotul din Roșia Montană, Simion Balint, împreună cu Teodor Tioc.

Primul [Simion Balint] a sărit la mine, adresându-mi cuvinte de ocară pentru faptul că l-am trimis la ei pe directorul de poliție; m-a învinuit că le fac nume prost; ei nu urmăresc niciun scop răufăcător cu această adunare; [ei vor să se adune] pentru a se sfătui în legătură cu redactarea petiției pe care intenționează să o înmâneze proximei diete. Și, când vor stabili care să fie subiectul petiției lor, atunci o vor redacta și o vor da pentru iscălire la toți.

La expunerea de mai sus, i-am răspuns domnului Simion Balint că, întrucât Abrudul nu aparține jurisdicției mele, nu pot să-i poruncesc nimica aici.

Dar i-am atras serios atenția să nu vină la Câmpeni pentru a ține cuvântări, cum a procedat și în sâmbăta precedentă, adică la 1 aprilie, amăgind poporul; ci să aibă grijă de enoriașii eparhiei sale; și să lase în pace poporul din plasa mea, căci acesta are și el preoți și dregători, care să-l cârmuiască, și nu are nevoie de apostoli străini și nici de convertitori.

La declarația mea, preotul Balint a răspuns că, în această privință, lui nu-i poruncește nimeni și că el, din frică față de mine, va dispune să se pună o masă în centrul pieții din Câmpeni și, urcând pe ea, va rosti un discurs poporului.

Cu acest prilej, și Todor Tioc a încercat să mă calmeze, spunând că ei nu plănuiesc nimic rău, ci, precum a spus preotul Balint, intenționează să înainteze o petiție dietei și, pentru discutarea prelabilă a acesteia, doresc să țină o adunare la Abrud mai învățații națiunii române.

Toate acestea le auzise și domnul Rákosi N. Ferenc, care a fost prezent la conversație și la ceartă.

După ce lucrurile au decurs cum au decurs, am pornit acasă încă în după-masa aceleiași zi ca să raportez cât mai grabnic posibil măriei sale comitelui meu suprem.

Martorii acestui caz sunt directorul de poliție, onoratul domn Diószegi Sámuel, cetățeanul din Abrud Bíró István, concepistul de la șpanatul regal din Câmpeni, Rákosi N. Ferenc, caporalul de panduri din Câmpeni, Iuonuț Matora, Macavei Neacș din Vadul Moșilor, judele domenal Niculae Patiția și judele sătesc George Zecuț, ambii la fel din Vadul Moșilor.

La 4 aprilie. Precum am auzit, adunarea plănuită pentru 4 aprilie a fost ținută sub președinția avocatului Ioan Buteanu, care nu știu de unde s-a stabilit la Abrud.

A fost prezent acolo și prim-judele din Abrud, domnul Nagy Károly; dânsul știe mai bine cine a participat la adunarea din Câmpeni și Abrud și despre ce s-a discutat. Știu însă personal că, din Bistra, au fost prezenți: notarul satului Gheorghe Balea; doi fii de preoți, Vasile Fodor și Dionisie Darabant, și mai mult ca sigur și un preot.

Acest lucru îl pot afirma cu precizie, întrucât, în data de 3 aprilie, imediat după ce am sosit acasă, am trimis după notarul Gheorghe Balea, dar mi s-a răspuns că nici preotul, nici notarul și nici fiii preotului nu sunt acasă, cu toții sunt plecați la Abrud, deoarece acolo românii țin o adunare.

Această afirmație n-a fost una nefondată, întrucât, în data de 4 aprilie, numiții s-au reîntors acasă la Bistra numai spre înserate.

Din surse neoficiale am aflat că, la adunare, au fost prezenți: preotul ortodox de acolo Ioan Patița, învățătorul regal Petre Ioanete, Todor Tioc, Ioan Corcheș, Nicolae Corcheș Drăguț, Samoilă Morar al Vuchii, Iuonuț Dandea.

În dimineața datei de 4 aprilie, încă la Abrud l-am convocat la mine pe caporalul de panduri Iuonuț Matora pentru a-i ordona să urmărească cu atenție toate mișcările celor de la Câmpeni și, imediat ce se întâmplă ceva, să-mi raporteze.

Caporalul s-a și prezentat la mine și, după ce i-am trasat porunca acestei misiuni, a și plecat.

Însă nu peste mult timp a fost adus înapoi din drumul său spre acasă de către Todor Tioc, Ioan Corcheș, Iuonuț Dandea și de către un al patrulea de al cărui nume îmi va aminti caporalul de panduri, Iuonuț Matora.

Menționații au fost foarte furioși pe caporal și au declarat că de aceea l-au adus în fața mea, întrucât el ar fi denunțat că cei menționați și copărtașii lor țin adunări cu scopul de a provoca o răscoală. Menționații au susținut că li s-ar fi vătămat reputația bună, motiv pentru care cer de la mine satisfacție împotriva caporalului.

Eu i-am liniștit pe pârători spunând că nu caporalul i-a denunțat; eu am aflat la Abrud de la alții că acolo s-a ținut o adunare care instiga împotriva națiunii maghiare.

Totodată i-am admonestat pentru că l-au întors din cale pe caporalul nevinovat și pentru că s-au atins de un angajat al administrației.

Ei mi-au răspuns că, prin reîntoarcerea din drum a caporalului, i-au făcut de fapt un favor, întrucât poporul îl aștepta deja în piața din Câmpeni și, convins fiind că el este trădătorul, voia să-l apuce și foarte probabil să-l omoare. Ceea ce este cu atât mai verosimil [susțineau ei], întrucât pot dovedi cu *mărturia judeului suprem din Câmpeni, prezent și el la adunare, că la Abrud s-au adunat doar pentru a se sfătui despre modul redactării unei petiții ce urma să fie înaintată, în numele națiunii române, dietei ce se va întruni curând.*

La care mi-am exprimat dorința să aducă de la onoratul jude suprem, domnul Nagy Károly, o dovadă justificatoare despre ordinea de zi a adunării care s-a ținut la 3 aprilie. Ei mi-au promis că, ziua următoare, voi și primi această dovadă, după care au plecat de la mine.

Pentru acest lucru este martor caporalul de panduri Iuonuț Matora; dar cred că nici ceilalți nu-l pot nega, întrucât există și dovezi scriptice privind acest subiect.

Tot în data de 4 aprilie, după masă, a venit la mine domnul Rákosi Nagy Ferenc și mi-a raportat că se preconizează ținerea unei noi adunări pentru data de 6 aprilie în biserica ortodoxă din Câmpeni, dată ce pică în joia imediat următoare și este zi de sărbătoare pentru ortodocși.

Auzind acest lucru, am întocmit o ordonanță de mustrare și l-am rugat pe raportatorul Rákosi Ferenc ca, împreună cu domnul asesor onorific Kendi Péter, să întreprindă măsuri împotriva lui Todor Tioc, Ioan Corcheș, Nicolae Corcheș, preotul ortodox Ioan Patița, Ionuț Dandea și Samoilă Morar – despre care știam și până acum să sunt capii acestei mișcări de la Câmpeni.

Ei să meargă la sus-amintiții și să le atragă atenția ca să nu îndrăznească să țină adunări asemănătoare cu cea de la Abrud nici pe 6 aprilie și nici altă dată.

Domnii Rákosi Ferenc și Kendi Péter au și procedat ca atare, dar, după cum mi s-au plâns, Ioan Corcheș n-a vrut să ia cunoștință de admonestare și i-a alungat din casă cu cuvinte de ocară.

Ca urmare a acestui procedeu, preotul Ioan Patița din Câmpeni, Todor Tioc, Ilie Dascalovici, Ioan Corcheș, Ionuț Dandea, Samoilă Morar și încă mulți alții ale căror nume nu mi le mai amintesc s-au prezentat la mine în după masa zilei de 5 aprilie și mi-au înmănat în copie certificatul întocmit de domnul jude suprem Nagy Károly despre desfășurarea adunării ținute la Abrud Sat la 3 aprilie.

De asemenea, mi-au înmănat un document scris de învățătorul Petru Ioanete din Câmpeni, semnat de el și de alții și întărit cu propriile lor semnături, al cărui conținut, după cum îmi amintesc, a fost următorul: ei vor ține neapărat o adunare pe 6 aprilie, iar eu să nu încerc să le zădărnicesc planul pentru că voi pricinui o învălmășeală și mai mare, deoarece ei, în cazul că voi trimite acolo panduri pentru a-i împiedica, îi vor dispersa pe aceștia. În schimb, dacă îi las în pace, ei vor garanta pentru liniștea plășii mele că nu va izbucni nicio răscoală și că vor aștepta în liniște și pace desfășurarea lucrurilor.

Acest script, împreună cu înștiințarea despre mustrarea făcută de cei doi domni amintiți și împreună cu certificatul judeului suprem de la Abrud le-am trimis – dacă bine-mi amintesc – încă în aceeași zi la Aiud, la mărișă domnul comite suprem, anexate unui raport privind acest subiect.

Pentru justificare, să binevoiască onoratul comitet să dispună aducerea documentelor de la Aiud, dacă ele se află acolo, sau de la Cluj [dacă este cazul], cu atât mai mult cu cât, între ele, se află o scrisoare în care inițiatorii instigărilor garantează cu semnăturile lor pentru liniștea plășii mele, liniște care nerespectându-se, ar fi echitabil ca ei să suporte și cheltuielile pricinuite de soldați.

Precum știu, măritul comite suprem, în urma raportului meu, și-a înaintat înștiințarea despre starea lucrurilor către Guberniu. De acolo, domnul jude suprem Nagy Károly a și primit dispoziția privind arestarea lui Buteanu; acesta n-a fost arestat, deși atunci Ioan Buteanu era la Abrud, or, dacă arestarea lui s-ar fi efectuat de la bun început, acum n-ar fi atâta dezordine, teamă și neliniște în toată țara și la oraș; n-ar fi atâtea cheltuieli, deoarece instigarea ar fi fost înăbușită în germenii ei.

La 6 aprilie, la Câmpeni, așa cum s-a spus, s-au adunat peste 4-500 de oameni la biserica ortodoxă. După slujba bisericească, Ioan Buteanu, Simion Balint și Iancu Avram – sosit în ziua precedentă de nu știu unde – s-au aflat în fruntea amintitei mulțimi din Câmpeni; iar Simion Balint s-a adresat îndelung poporului.

Despre conținutul cuvântării sale ar putea relata și domnul șpan cameral, Lázár György, care a fost acolo, de asemenea și domnul controlor de la șpanatul regal, Dimitrie Moga. În acest subiect ar mai putea fi martor Gheorghită Jurj din Certege și tovarășii săi pe care îi va indica și cu care preotul Patița și Todor Tioc, din motivul că nu erau de aceeași părere în ceea ce-i privește pe instigatori, s-au purtat nedrept, alungându-i din biserică unde nu au voie să se întoarcă pe viitor.

Știu asta pentru că însuși Gheorghită Jurj din Certege mi s-a plâns, întrucât au vrut să-l și bată, nemulțumindu-se doar cu bruscările la care a fost supus.

În aceeași zi, înainte de masă, notarul Gheorghe Balea a adunat poporul ieșit de la slujbă pe câmpia întinsă de lângă biserică. A dispus ca acolo să fie adusă o masă și instrumente de scris. A notat numele fiecăruia dintre cei prezenți, făcând cruce în fața numelui, pe care, în semn de autenticitate, fiecare om a trebuit să-și apese degetul, fără să-i fi înțeles rostul.

După care, le-a rostit o cuvântare foarte lungă. Ca mărturie stă majoritatea satului, nominal: Iosif Butia, Petru Gligor, Ionuț Dracșa a Merui, George Dracșa pandurul, Dumitru Marc, Petru Hudriț, Gligor Todor Pondcu, Petruca Draja.

În după-amiaza aceleiași zile, Buteanu, Iancu, Petru Ioanete, Todor Tioc, Ioan Corcheș, Ionuț Dandea, Samoilă Morar, Nicolae Corcheș au plecat cu mare târâboi și cu strigăte de vivat la Bistra la preotul de acolo, domnul Ioan Fodor. Între timp, Petru Clocia Bustan, Tomuța Gligor și Ursebia Butia, din ordinul notarului Gheorghe Balea, i-a convocat la casa preotului Ioan Fodor pe acei locuitori din Bistra care nu se dispersaseră încă și se aflau ori la cârciumi ori la casele [din Câmpeni].

Acolo [în casa menționatului preot], Simion Balint și notarul Gheorghe Balea au ținut câte o cuvântare, al căror conținut însă n-am reușit să-l aflăm, dar sus-menționații ar putea să dea mărturie și pentru acest caz, ca de altfel și judele sâtesc Ionuț Bârla, judele domenal Ionuț Goia lui Petru, Mihaila Creț, Iuonut Creț al lui Mihăilă și încă alții pe care aceștia îi vor numi.

După care, cei din Câmpeni și cei din Bistra, în bună înțelegere, și-au încheiat treburile cu mare zgomot și strigare de vivat – de parcă voiau să răscoale tot satul – li s-au alăturat poporului adunat urlând, vociferând împreună, după care cei din Câmpeni au plecat acasă.

Ziua următoare, Avram Iancu împreună cu Drăguț Corcheș au plecat – precum se susține – la Sibiu, unde au rămas până în data de 13 aprilie.

În schimb, Balint plecase cu Todor Tioc la Vidra de Sus și Vidra de Jos ca și acolo să-i instige pe oameni prin cuvântările lor și să le înscrie numele.

Ulterior am aflat că Simion Balint ar fi umblat și la Sohodol pentru a induce în eroare poporul; iar Todor Tioc a fost și la Albac împreună cu fratele său vitreg Constantin Coteș, pentru a nota numele oamenilor de acolo.

Pentru toate acestea ar putea depune mărturie preotul din Vidra de Jos, Iuon Nicula; judele domenal din Vidra de Jos, Avram Iancu; judele comitatens, Todor Tomuș, și toți cei pe care îi vor numi ante-pomeniții.

Din Albac ar putea fi martori judele din Albac, Ispas Todea; judele domenal de acolo, Ionuț Todea a Turchii; Ionuț Morar al lui Ioniț; Petru Nicula; Gavrilă Oneț; Nicolae Oneț al lui Cartfi; Simon Todea pandurul; Iosif Pleșa juratul și Lup Coteș.

În 13 aprilie s-au întors de la Sibiu Avram Iancu și Drăguț Corcheș și au început ținările de adunări: când la Ioan Corcheș, când la fratele acestuia, Nicolae Corcheș, când la învățătorul Petru Ioanete din Câmpeni; la aceste adunări au participat cu sânguință și notarul din Bistra, Gheorghe Balia, precum și fiii preotului din Bistra, Vasile Fodor și Dionisie Darabant.

Cei din Câmpeni plecau adesea la Bistra, unde se sfătuiau toată noaptea ori acasă la Iancu, ori la notarul Gheorghe Balea, uneori la preotul Ioan Fodor.

Referitor la discuțiile purtate cu aceste ocazii ar putea face oarecare mărturie Sofia Popovici, Kendi Ágnes, Szabó Nagy Ferenc din Câmpeni și soția lui Nicolae Balea.

Însă, precum am deslușit din sensul unei proclamații tipărite în limba română, care ajunsese pe mâna domnului șpan camerar Lázár György, scopul acestor adunări nu a fost nici mai mult, nici mai puțin decât exterminarea națiunii maghiare, promovarea limbii române ca limbă

diplomatică și cârmuirea Transilvaniei exclusiv de către dregători români, deoarece ei [românii] sunt în majoritate.

La 13 aprilie s-a întors Iancu de la Sibiu și în ziua următoare a rostit cuvântări poporului adunat la Câmpeni pentru târgul anual.

Ar fi ținut el aceste discursuri chiar în ziua târgului, dacă eu, din precauție și din frica izbucnirii unei răscoale, nu l-aș fi rugat pe măritul comite suprem să trimită la Câmpeni doi dregători mai autoritari decât mine care să rămână acolo, cel puțin până după terminarea târgului.

În consecință, și-au făcut apariția domnul prim-jude districtual Boér Ferenc și domnul vicecomite Pogány György.

Târgul – exceptând faptul că Alexandru Bisztray a maltratât cumplit un locuitor din Brad, caz care a ajuns în fața domnilor dregători districtuali – a decurs în liniște și s-a dizolvat la timpul său, fapt ce poate fi dovedit de amintiții domni dregători districtuali.

În seara duminicii din 14 aprilie mai mulți cetățeni din Câmpeni, precum și notarul Gheorghe Balea din Bistra, la fel Vasile Fodor, Dionisie Darabant și alții, s-au întrunit la chelarul camerar Iosif Șuluțiu. Pe cei adunați îi va putea numi Áron Ferenc care, întâmplător, s-a strecurat printre ei; el va relata și despre subiectul discuției purtate acolo.

Despre acest subiect ar putea să mărturisească și cojocarul Mészáros Miklós și nevasta acestuia, Ana Tioc.

După plecarea acasă a domnilor dregători districtuali, promisem în sâmbăta Paștelui dispoziția de la onoratul domn comite suprem ca, întrucât în duminica de după Paști, adică la 30 aprilie, românii intenționează să țină o adunare la Blaj fără permisiune superioară, eu „să interzic tuturora sub amenințarea unei mari pedepse“ plecarea la acea adunare, sub motivul că măritul Guberniu a binevoit să interzică ținerea acesteia.

Notarul Gheorghe Balea și fratele acestuia Ioan Balea au citit acest ordin de pe original, dar au mai aflat mai mulți cetățeni din Bistra despre faptul că li s-a interzis plecarea la adunarea de la Blaj.

Iar învățătorului regal din Câmpeni Petru Ioanete, preotului ortodox Ioan Pațița, lui Todor Tioc și lui Ioan Corcheș, precum și părtașilor lor le-am scris oficial, aducându-le la cunoștință conținutul milostivului ordin gubernial și interzicându-le sub gravă pedeapsă, ca oricare dintre ei să plece la plănuita adunare de la 30 aprilie.

Aceste scrisori oficiale le-am trimis prin gornicul din Bistra, Petru Popița Hudrici, notarului Balog József din Câmpeni, cu porunca să le înmâneze personal și în prezența gornicului tuturor adresanților. Notarul a și procedat ca atare, ceea ce este dovedit prin răspunsul său pe care mi l-a

trimis, putând să relateze și despre conținutul scrisorilor, deoarece celor analfabeți însuși el le-a citit.

La 24 aprilie, în a doua zi de Paști, am auzit că Avram Iancu, Ioan Corcheș și Todor Tioc l-au atacat pe zidarul Szöcs József, intenționând să-l alunge din sat; nu cunosc motivul, întrucât Szöcs József nu mi-a făcut plângere, dar ar putea declara ce necaz avusese cu dâșii.

La 24 aprilie, prin încălcarea ordinului emis de măritul Guberniu „potrivit căruia a fost interzisă plecarea la intenționata adunare de la Blaj din 30 aprilie”, din Bistra, au pornit spre Blaj notarul Gheorghe Balea, preotul Ioan Fodor și fiul acestuia, Vasile, precum și Dionisie Darabant împreună cu Alexandru Bistrai cu trăsura acestuia, iar din Câmpeni, [au plecat] preotul ortodox Ioan Patița, Avram Iancu și alții, pe care i-ar putea numi birjarul Ionuț Albuț Marc, care i-a transportat și care, auzind bine pe drum despre ce s-au sfătuit, ar putea relata și despre [aceste discuții].

Eu, imediat, am trimis din Bistra o scrisoare mării sale, comitelui suprem, cu un raport alăturat, și i-am cerut ca toți cei din plasa mea care se vor duce la Blaj, în pofida interdicției măritului Guberniu regesc, să nu fie arestați, cu atât mai vârtos cu cât, dacă ei nu vor să dea ascultare nici ordinului măritului Guberniu regesc, este cert că nu mă vor asculta nici pe mine.

Ca atare, în cazul în care nu vor fi arestați numiții tulburători de liniște pomeniți în rapoartele mele, nu pot garanta că voi reuși să-i mențin în liniște pe locuitorii plășii mele.

Cu toate acestea, instigatorii care au plecat din plasa mea la Blaj, fără să fi fost arestați, după întoarcerea lor, s-au fălit că s-au bucurat de mare respect acolo; că erau peste 7000 de oameni și că soldații aduși acolo, dacă ar fi îndrăznit să facă ceva, ar fi fost cu toții bătuți; că și-au bătut joc și de comitele suprem care, când a fost întrebat cine i-a adus pe ostașii pe capul lor, s-a speriat și s-a ascuns în spatele soldaților.

Și s-au mai mândrit și cu faptul că, în drumul lor de întoarcere, au fost ospătați ca lumea de onoratul domn Vadadi László.

După ce, cu acel prilej [adică după Blaj], au scăpat de belea, au continuat și mai înrăit instigările lor, astfel încât poporul n-a mai știut de cine să asculte: de ei sau de dregătorii lor.

Ei au amăgit poporul că, dacă le va da ascultare, atunci va dobândi pădurile, dreptul la cârciumărit, cu un cuvânt toate regaliile, afirmând că nu vor plăti nici contribuție și nici alocații militare, deoarece ei sunt stăpânii.

Referitor la aceasta pot să aducă dovezi juzii și vice-juzii sătești, precum și gornicii și jurații care vor putea să expună cauza pentru care nu au putut să strângă contribuțiile și să plătească alocațiile militare; și anume

vice-judele sătesc din Bistra, Gligor Todor, s-a plâns la mai mulți că nu mai știe cui să se supună: notarului Gheorghe Balea sau judei nobiliar, deoarece unul poruncește într-un fel, iar celălalt dispune altfel.

Domnul notar Gheorghe Balea i-a atacat și pe gornicii mei care au dus rapoartele mele oficiale și i-a îndemnat pe săteni să-i maltrateze, deoarece ei duc toate minciunile la Aiud; ceea ce poate fi dovedit de către Petru Dracșa, Petru Hudriș, Dumitru Marc din Petrici.

Notarul [Gheorghe Balea] a interzis vice-judei sătesc Gligor Todor să plătească diurnele pentru deplasările lor la Aiud, ceea ce o pot dovedi aceiași martori.

A sosit vremea când juzii sătești trebuiau să plece la Aiud pentru a înainta calculele financiare. Aflând acest lucru, la Câmpeni, Iancu, Ioan Corcheș și Todor Tioc au declarat la mai mulți că nu are rost să plece pentru a da socoteală și să se supună judei nobiliar, căci acesta dăduse instrucțiunile amintite numai după capul său. Să rămână acasă, că a trecut timpul să se mai tot supună spuselor judei nobiliar.

Fapt despre care vor mărturisi juzii sătești, dar mai ales Avram Bobar din Sohodol, care mi-a raportat acest lucru.

Acei juzi sătești, gornici de pădure și alți oameni cinstiți, care nu au vrut să le facă jocul, au fost batjocoriți, înjurați, iar sătenii au fost instigați împotriva lor; martorii în acest sens sunt: Ispas Todea din Albac, Toader Mocan și Todor Mocan din Scărișoara și judele domenal din Neagra, Iuon Candra; amintiții fiind atacați de Todor Tioc la pivnița tezaurarială, care i-a batjocorit, i-a înjurat pentru că nu se alătură lor, ci țin cu domni.

Numiții vor mai putea aduce și alți martori din auzite.

Măritul Guberniu regesc a permis ca, la 15 mai, protopopii și cei mai învățați ai națiunii române să țină o adunare la Blaj.

Cu câteva zile mai înainte, Iancu a adus de la Sibiu niște proclamații tipărite pe care le-a împărțit preoților.

Acest lucru [adică distribuirea proclamațiilor] îl știu de la ginerele piețănarului Kristof din Zlatna, Márk György, originar din Bistra, care mi-a relatat că Iancu îi dăduse și lui o asemenea proclamație.

Faptul că și preoților le-a distribuit din aceste proclamații îl știu de la domnul șpan cameral Lázár György care, punând mâna la Vidra de Sus pe o asemenea proclamație, a adus-o la mine.

Copia acestei proclamații am trimis-o la domnia sa, d-l comite suprem, „originalul rămânând la domnul șpan”.

Conținutul ei a fost următorul: acum este timpul a ne scăpa de sclavie, nu vă lăsați ținuți în jug de o națiune străină, venetică, în propria

voastră patrie; să răzбunați lucrurile nedemne la care ați fost supuși secole de-a rândul etc.

Ca urmare a acestei proclamații, Gheorghe Balea a anunțat la Bistra ca, din partea fiecărei case, să plece un om la Blaj, iar cine nu va pleca va trebui să plătescă o amendă în bani.

Acest lucru a propovăduit și Todor Tioc la Cămpeni; iar Iancu la Vidra de Sus, unde, urcându-se pe clinul unei grădini, a înștiințat poporul care ieșise din biserică.

Acest lucru mi l-a relatat un localnic de acolo, Gheorghe Marinca, care este ginerele lui Iuon Gojei, dar a auzit și Meltzer.

În această privință ar putea fi martori la Bistra Iosif Butia, Mihăilă Creț, Iuon Creț al lui Mihăilă, Petruca Draja, Petru Hudriț, George Draja pandurul, vicejudele sătesc Todor Gligor, Petru Gligor al lui Niculi.

Eu am adus la cunoștința sătenilor că nu trebuie mers la Blaj și nici nu este permis nimănu să plece acolo, în afara celor invitați oficial. Totuși, în pofida acestei porunci a mele, Gheorghe Balea i-a pus pe Petru Bustan al Clocii, Nunuța Gligor și Ursebia Butia să-i gonească de la spate pe oameni din casele lor la Blaj; astfel s-a reușit să fie puși pe picioare numai din Bistra vreo 200 de oameni.

Petru Boncea, degetar din Bistra, a venit la mine cu plângerea că a fost amendat de cei trei gornici menționați, deoarece n-a vrut să plece la Blaj.

După aceasta a sosit tipărit, prin mijlocirea măritului Guberniu regesc, acel grațios rescript aulic, în care se promisese că una dintre principalele misiuni ale proximei diete va fi aceea de a ușura soarta poporului de rând prin abolirea relațiilor urbariale.

Eu am adus la cunoștința comunității sătești acest lucru, dar, cu acest prilej, Vasile Fodor, prezent acolo, a spus poporului adunat: „Nu-i adevărat și să nu credeți că acest rescript vine de la maiestatea sa împăratul”; și a spus acest lucru în auzul comunității.

Atunci când i-am trimis pe gornici să-i convoace pe săteni pentru a le comunica ordinul despre statariu, Iancu și Vasile Fodor, aflându-se la Alexandru Bistrai, i-au chemat înăuntru pe gornicii mei și le-au zis să nu-mi dea ascultare, ci, mai bine, să ia loc acolo și să bea țuică, deoarece acum ei sunt domnii și eu nu mai poruncesc nimica.

Petru Hudrici și Ursebia Butia au și rămas acolo și s-au îmbătat; însă Petruca Draja și vice-judele sătesc Todor Gligor au pornit să execute porunca mea. Ei pot fi martori în acest subiect; de asemenea și Petru Hudrici, precum și aceia pe care aceștia îi vor numi.

Morarul George Nariț din locul denumit Valea lui Ilie, dar originar din Bistra, ar putea fi martor că Todor Tioc a gonit oamenii la Blaj sub amenințarea pedepsei că vor rămâne altminteri iobași pe veșnicie; acesta, în drumul său spre Blaj, l-a întâlnit pe menționatul morar și l-a atacat că de ce nu merge și el la Blaj, când i s-a poruncit acest lucru.

După întoarcerea lor de la Blaj, toți purtau cocarde de muscali pe pălăriile și pieptarele lor, zicând că ei nu doresc să se unească cu Ungaria.

A urmat pe urmă Dieta.

Ca să poată participa la aceasta, Gheorghe Balea și Vasile Fodor aveau nevoie de bani, motiv pentru care preotul Ioan Fodor a spus în biserică că, întrucât Gheorghe Balea și fiul acestuia Vasile Fodor [sic !] merg la Cluj în interesul satului, fiecare să doneze [o sumă] potrivit posibilităților sale: gospodarii mai înstăriți un florin de metal, cei mai puțin înstăriți câte două monede de 20 de creițari, dar și cei mai săraci să dea cel puțin 10 creițari de metal.

Martorii în acest sens sunt: Antonie Olar, Simion Boțoc, Petru Hudrici și soția acestuia, Petru Gligor, Todor Gligor, George Draja pandurul și aproape întregul sat.

Au colindat pentru colectă Petru Bustan Clocea și Nunuța Gligor și, precum am auzit, astfel s-au strâns aproximativ 300 de florini.

Tot atunci, notarul Balea l-a trimis pe Vasile Fodor, pe propriul său cal, la Lupșa, secondat de un om cu numele Ursebia Butia, ca să amăgească și acolo poporul de rând, adunând bani.

Acest lucru mi-a fost raportat de notarul Spán Miklós prin lupșanul Veselia Alb al lui Petru. Prin acest om, i-am trimis vorbă notarului, respectiv că, dacă nu reușesc să-i prindă [pe Gheorghe Balea și pe tovarășii săi], să-i gonească pe valea Arieșului până ce judele nobiliar Pápai va pune mâna pe ei; martori în acest sens sunt: notarul din Lupșa, Spán Miklós, Veselia Alb al lui Petru și cei care vor fi indicați de aceștia.

Cu banii strânși, notarul Gheorghe Balea, Vasile Fodor și Dionisie Darabant au plecat la Cluj, dar, acolo, notarul Balea, cum e și prea firesc, nu a intervenit în favoarea nimănui.

În timpul derulării Dietei, Iancu a plecat la Sibiu, la Comitetul înființat de ei acolo și, sub această denumire și câtă vreme se afla acolo, nu s-a întâmplat nimic deosebit nici la Bistra și nici în localitățile plășii mele, exceptând faptul că preotul Ioan Motora din Câmpeni, Vasile Tioc, și încă vreo patru indivizi mi-au înaintat o plângere în scris, potrivit căreia Seres Márton, ginerele maistrului cizmar Baranyai János din Câmpeni, i-ar fi declarat Horia, ticăloși și instigatori, motiv pentru care

mi-au cerut ca numitul [adică Seres] să se mute din Câmpeni în decurs de trei zile.

În urma acestei plângeri i-am scris notarului Balog József, cerându-i să investigheze cazul și, dacă plângerea este fondată, să-l admonesteze pe Seres Márton ca să nu se lege de oameni, văzând că ei nu mi se supun și, ca atare, nici nu l-aș putea apăra în fața lor.

Domnul notar Balog va ști cum a fost îndeplinită această dispoziție a mea, iar ordinul dat de mine reiese din scrisoarea adresată lui.

În 4 iunie, în duminica dinaintea Rusaliilor, Alexandru Bistrai a ieșit în grădina lui și a început să strige cât îl ținea gura că sunt hoț, evreu, trădător, că, din pricina mea, a fost prins Vasile Fodor, înjurând de dumnezeii mei și m-a somat ca, în decurs de 15 zile, să mă mut, altminteri îmi va aprinde casa în cap.

A mai zis că, acasă la preotul Ioan Fodor, ei m-au condamnat deja să fiu spânzurat, ceea ce pe el nu-l interesează, deoarece eu l-am pus sub acțiune fiscală. Pentru toate acestea sunt martori: Meltzer Antal, iar din Bistra Rîștei, Ispas Jurliu, Ionuț Mulcuț, George al Colțului, Simeon Cătană al Chișului, jocarul Alexandru Coc, vecinul meu Gușa și soția acestuia Sevuța, Samfira Tioc, „fabricantul” meu de țuică cu numele Poci, nobilul din Vidra de Jos, Pap Todor, și aceia care vor fi indicați de ei.

Referitor la faptul că mi-a amenințat bucătăreasa că va fi ucisă, dacă nu-i va spune unde-mi sunt banii, martori sunt: Kendi Ágnes, Todor Marc al lui Simion și Ana Mutului.

La 9 iunie. Ce publicase Iancu este raportat.

La 17 iunie. Din ordinul onoratei comisii am plecat la Câmpeni ca să împiedic adunarea armată a poporului, dispusă de Iancu. În această problemă am scris imediat în data de 10 iulie¹ împreună cu domnul șpan cameral Lázár György lui Iancu, ca să cuture satele și să se reabiliteze [pentru cele publicate] prin împiedicarea adunării armate.

Atât conceptul scrisorii, cât și răspunsul sunt înaintate onoratei comisii.

În afară de aceasta, la 15 iunie, am scris tuturor juzilor sătești și preoților că aceia care cutează la 17 iunie să intre cu orice fel de armă la Câmpeni, vor fi condamnați de către judecătoria statarială ca tulburători de liniște.

În urma acesteia, atunci, nimeni n-a venit la târgul săptămânal cu arme ucigătoare, deoarece am dispus ca toate intrările din Câmpeni să fie supravegheate de notari, de caporal și de judele sătesc, care să-i reîntoarcă pe toți care ar veni cu arme.

Scrisoarea mea oficială, dată în acest sens, se află la notarul Daniilă Ioanete.

Așa cum am scris anterior, ajungând la Câmpeni, am mers în sala concepștilor din șpanatul regal. De acolo l-am trimis pe gornicul Gheorghe Tioc din Perd după Iancu, ca să nu vină cu oamenii săi în sala concepștilor șpanatului, ci numai singur.

Prezentându-se Iancu acolo, l-am rugat, în prezența domnilor șpan cameral Lázár György, a domnului Meltzer Antal și a tezaurarului Iosif Șuluțiu, ca să nu mai cuvânteze poporului de acum înainte nici bune, nici rele, să tacă din gură și să-și vadă de treabă, deoarece a făcut, până în prezent, destulă zarvă în plasa mea.

Dar abia au trecut două ore după această promisiune a lui și curtea mea era deja plină cu mai multe sute de oameni, căroră Iancu tocmai le-a rostit acolo o cuvântare. Întrucât el, până acumă, nicicând n-a cutezat să rostească discursuri poporului în curtea mea, - a făcut acest lucru îndeobște la Ioan Corcheș, din pridvorul acestuia ce dădea în stradă -, fapta lui Iancu m-a indignat cu atât mai mult, deoarece eu i-am cerut, iar el mi-a promis că nu va rosti niciun fel de discurs poporului.

Am ieșit în curte, i-am gonit pe toți și am închis poarta după ei.

După aceea am pus să fie înhămată trăsura, dar, în momentul când am urcat în ea și am ordonat să fie deschisă poarta cea mare, ca să pot pleca acasă, Iancu a intrat din nou în curtea mea; dar, de acolo, l-am condus în fața mulțimii și l-am obligat ca, în fața acesteia, să-mi arate acea ordonanță a lui, portivit căreia este îndreptățit să înnarmeze și să revolte populația plășii mele.

Pentru această somație a mea, deși a fost auzită de sute de oameni, nominal ar putea fi martori: Iuonuț Matora, judele sătesc Cameșa [Comșa?] din Certege, judele Iuon Pleșa din Ponorel, judele din Secătura George Zehuț, George Gianca Iambor din Sohodol și alții, pe care aceștia îi vor numi, deoarece acolo era tot târgul.

Nevasta lui Costin Coteș, Niculeasa Narița, Georgică Bobar, Szabó Miklós, Kendi Sándor, domnul șpan cameral Lázár György și George Tioc au fost aceia care au auzit ce au spus împotriva mea Nicolae Corcheș Drăguț și alții în după-amiaza zilei de 17 iunie după plecarea mea din Câmpeni.

În ziua aceea, la Câmpeni, au fost cam peste o sută de bistreni care, văzând că l-am admonestat sever pe Iancu și am pornit spre casă, au început să strige după mine că le beau sângele, îi trădez și eu sunt de vină că nu-și primesc drepturile pe care le revendică. Acest lucru l-a auzit nevasta lui Costin Coteș și cei pe care ea îi va numi.

În 18 iunie, când onorata comisie a binevoit să se deplaseze la Câmpeni, după-amiază, încă înaintea reîntoarcerii domniilor voastre de

acolo, Nicolae Corcheș și după el și alții au început să mă înjure, să mă batjocorească cum le-a venit la gură, spunând că, dacă eu îi socotesc instigatori și oameni răi, atunci să plec, să fiu judele nobiliar al oamenilor cinstiți, că ei nu mă vor nici în cazul în care adunarea generală mă va alege.

Auzind aceste vorbe și temându-mă că poporul, aflându-se din ce în ce mai mult în stare de ebrietate și la îndemnul lui Iancu și al lui Corcheș Drăguț, se va năpusti asupra mea și la Câmpeni, am pornit destul de devreme acasă.

Despre faptul că ei m-au destituit din funcția mea de jude nobiliar, martori sunt cojocarul Mészáros Miklós și soția acestuia, precum și alții pe care ei îi vor numi.

În data de 19 iunie, Gheorghe Balea, Dionisie Darabant, fiul preotului, și mulți alții s-au întâlnit la Alexandru Bistrai unde, încetul cu încetul, s-au adunat circa 20 de oameni înarmați cu furci și lănci.

Pe urmă a venit la mine Gheorghe Balea, urmat, mai întâi, de un om cu numele Petru Perșa, să se certe pentru 2 florini metalici. După ce l-am îndrumat la judele sătesc, a mai venit un alt om, acesta, cu mâna schilodită și cu numele Gavrilă Vlezan, care, în schimb, a fost trimis de Alexandru Bistrai, precum și un al treilea.

Despre ce s-a întâmplat în continuare ar putea relata cei aproximativ 20 de săpători ai mei, precum și slugile. Dintre săpători îmi amintesc că erau prezenți acolo Antonie Olar, Dumitru Perts Gani, Iuon Tipan și George Morcan.

Ar mai putea aduce dovezi în această privință și fostul soldat Selăgea Urs a Mariei, care a venit la mine să cumpere sare, „fabricantul” meu de țuică, Poci, și cojocarul Kok Sándor.

Despre cum au tras mai târziu clopotele [în semn de alarmă] și din ordinul cui, acest lucru l-ar putea spune cel care s-a urcat în turn pentru a le trage, dar tot acest om ar putea relata cum s-au perindat oamenii toată noaptea pe la capul satului sub comanda notarului Gheorghe Balea și a lui Alexandru Bistrai.

La 20 iunie. Venind la Abrud am auzit de la servitorii mei că Iancu a venit la Alexandru Bistrai, împreună cu Georghe Balea, Dionisie Darabant și cu încă alții – care vor fi numiți de către George Morcan – iar acolo s-au sfătuit și au băut până seara.

Seara a sosit și Iosif Moga și, așa cum mi-a relatat ieri, adică în 3 iulie, notarul din Lupșa, Spán Miklós, în seara zilei de 20 iunie, mulți dintre lupșeni ar fi plecat la Bistra, la notarul Gheorghe Balea, care i-ar fi pus să jure credință. Astfel a relatat și Kendi Iosef cumnatului meu Stofel și caporalului Szabó, aflat la mine.

Am mai auzit că la Câmpeni, pe locul târgului de vite, mai mulți oameni înarmați cu tot felul de arme de foc, împărțiți în două detașamente, s-ar fi antrenat în exerciții de front, în mărșăluiri și întoarceri și Iancu le-ar fi ținut un discurs.

Comandanții au fost doi soldați lăsați la vatră, fratele lui Todor Tioc, Iuon, și fostul grenadier Duntuți Marc.

Toba a fost adusă de la cancelariatul șpanatului regal și a fost bătută de Nuț Coteț.

În continuare, *în 3 iulie*, adică ieri, Ionuț Iuonici din Sohodol a relatat că ar fi văzut la Iuon Nicula, preotul cercului Gura Arezii din Albac, o ordonanță emisă de Iancu, în care preotul este somat să le spună celor din Albac ca, din ordinul lui Iancu, toată lumea să plece imediat înarmată la Câmpeni.

În această privință, altceva n-am aflat, dar, în caz că aș fi omis ceva, acesta va reieși din relatările mele cronologice înaintate măriei sale comitelui meu suprem.

Iar dacă îmi voi aminti de vreo circumstanță, voi considera ca fiind de strânsa mea datorie să fac declarațiile mele de specificare.

După raportarea umilă, rămân al înaltei comisii guberniale serv umil.

Abrud, 3 iulie 1848.

Bisztray József

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P., nr. 9012 /1848. Foto: 29944-29962.

117.

Sighetul Marmăției, 3 iulie 1848

Tekintetes Helyettes Fő Szolga Bíró Úr!

Sziget városa polgári közönségének az eddig külön testületet képzett úgynevezett nemesi és városi közönségek egyesítése iránt tett felfolyamodására folyó évi május hó 31^{éről} 2.509/2.510. szám alatt kelt és Máramaros vármegye egyeteméhez sikerszerzés végett áttett belügyminiszteri rendeletet s a megyei bizottmány e tárgyban hozott 1960. szám alatti határozatát tisztelt helyettes főszolgabíró úr múlt június hó 30^{án}2 testületünkkel oly felszólítás kíséretében közölvén, miszerint a városi közönséggel egyetértőleg az átalakulást hova előbb életbe léptetni s az eredményről a tisztelt helyettes főszolgabíró urat tudósítani ne késsünk.

Ezennel van szerencsénk jelteni, miszerint testületünk nem bocsátkozva ezúttal a városi polgári közönség egyoldalú folyamodványa egyes kitételei cáfolatába, sem a felhívott miniszteri rendelet törvényes volta megbírálásába, egyedül a jelen nehéz körülmények közt szükségelt közcsend és béke kellő fenntartása s a felsőbb rendeletek iránti tisztelet tanúsítása tekintetéből – ámbár még május hó 13^{áró} sürgöny útján a ministeriumhoz e tárgyban felküldött folyamodásunkra nem kis aggodalmunkra még mind ez ideig semmi választ nem nyerénk – átalakulási szándékunkat .../... alatt másolatban ide zárt nyilatkozatunk által a városi polgári közönségnek kijelentettük. Azonban, hogy ezen őszinte nyilatkozatunkra mi lett légyen a tisztelt városi polgári közönségnek elhatározása, az hitelesen tudomásunkra adva még eddig nem lévén, ezennel felkérjük tisztelt helyettes főszolgabíró urat, hogy a célba vett átalakulást mint a megyei bizottmány által ennek foganatosításával megbízott hivatalnok, a maga részéről is illető helyén a törvény értelmében előmozdítani, illetőleg előmozdítatni szíveskedjék.

Kik különben úri hajlandóságiba ajánlottak maradtunk tekintetes helyettes főszolgabíró úrnak igaz tisztelői.

Kelt a szigeti nemességnek folyó 1848^{ik} évi

Július hó 3^{ik} napján Szigeten tartott közgyűléséből.

Sziget várossa nemesi

Közönsége

*

Onorate domnule prim vice-jude nobiliar!

La cererea publicului civil al oraşului Sighetul Marmăţiei pentru unificarea adunării oraşului, care până acuma se constituise în două adunări, în așa-zisa nobiliară și cea orășenească, [s-a emis] ordonanța ministrului de Interne din 31 mai anul curent cu numărul 2.509/2.510, adresată Universității [în sens de public, nu de instituție de învățământ] și comitatului Maramureș, în care li s-a urat succes. Aceasta a fost adusă la cunoștința corporației noastre înainte, pe 30 iunie, de către onoratul domn prim vice-jude nobiliar, împreună cu hotărârea privind acest subiect adoptată de comitetul comitatens sub nr. 1960, somându-ne totodată să punem în aplicare, de acord cu adunarea orășenească, transformarea cât mai urgentă, iar despre rezultat să-l înștiințăm pe onoratul domn prim-vice-jude nobiliar. Prin aceasta, avem onoarea de a raporta că corporația

noastră nu a recurs, cu acest prilej, la negarea unor afirmații ale petiției unilaterale ale adunării cetățenilor orașului și nici la criticarea caracterului legitim al sus-citatului decret ministerial, ci numai având în vedere menținerea necesității liniștii și păcii publice și din considerațiune față de decretele superioare – deși, spre temerea noastră, nu am primit niciun răspuns până în prezent la memoriul nostru privind acest subiect trimis ministerului prin depeșă la 13 mai – intenția noastră de a ne transforma am declarat-o adunării cetățenilor orașului în declarația noastră a cărei copie o anexăm aici sub [nr. ...] Însă, în mod oficial, până în prezent, nu ni s-a adus la cunoștință hotărârea onoratei adunări a cetățenilor din oraș, privind declarația noastră sinceră. De aceea, prin aceasta, rugăm pe stimatul domn prim-vice-jude nobiliar ca, în calitate de funcționar împuternicit din partea comitetului comitatens cu efectuarea transformării propuse, să o promoveze din partea sa la locul respectiv, potrivit înțelesului legii, să binevoiască adică a întreprinde măsuri pentru facilitarea ei.

Cei care de altminteri rămânem, recomandându-ne favoarei domnești și onoratului prim-vice-jude nobiliar, cu adevărat respect.

Datat din adunarea nobilimii din Sighetul Marmației, ținută la 3 iulie 1848 la Sighetul Marmației.

Adunarea nobiliară din
Sighetul Marmației

Original. SJAN Sighetul Marmației. Fond. Arh. Comitatului Maramureș. Foto: 3557-3558.

¹ Vezi vol. V, doc. nr. 102.

² Vezi vol. VIII, doc. nr. 193.

³ Vezi vol. III, doc. nr. 335.

118.

Aiud, 3 iulie 1848

N. Enyed, 3^{dik} Iulii 1848

Nagyméltóságú gróf Kormányzó!
Kegyetmes Uram!

Pár órákra befordulván Abrudbányáról, a kormányszéki biztosok mellett lévő alispán, Pogány György, behozta ezen irományokat is, melyek a béfogott Moga Josef lakásán találtattak, ily rovid idő alatt legszorosabb

visgálat alá nem vétetthettem ezen nyalábot, és lehet, hogy ezen levelekben imitt, amott van még elszórva terhelő kifejezés; ami azonba elhatározottan nevezetes A és B betűk alatt, két darab, másolatokban sietek tisztelettel Excellentiáddal közölni; továbbá a Moga Josef elfogatása idejétől fogva letartóztattak még – híres lázító – verespataki unitus pap Balint Samu (!), ugyan csak a verespataki disunitus pap, és a topánfalvi dominialis bíró Korkes János, végül a felyebb említett alispánnak a Jank Abrahám elfogatása tárgyában tett dicséretes és igen célarányos rendelkezése mellett, megtaláltam a mai napról a Bihar megyei főispánt – megküldvén az illető személyes leírást is – hogy ezen annyira nevezetes büjtogatót fogassa el, mint aki lehet, hogy Rézbánya felé vette útját. Mely jelentésem után tisztelettel maradtam Excellentiádnak alázatos szolgálja

If. Kemény István
Főispán

*

Prea mărite guvernator!
Milostivul meu domn!

Vicecomitele Pogány György, aflat pe lângă comisarii guberniali, în drumul său de la Abrud, a venit pentru câteva ore [la Aiud] și a adus aceste acte găsite în locuința arestatului Iosif Moga. Din cauza timpului scurt, nu am putut efectua analiza amănunțită a teancului, deci este posibil să fi rămas ici-colo câte-o expresie incriminatoare. Ceea ce este însă extrem de semnificativ în cele două piese, aflate în copie, sub literele A și B, mă grăbesc să aduc la cunoștința excelenței voastre. În continuare, [vă comunic] că, în perioada scursă de la arestarea lui Iosif Moga, au mai fost arestați: vestitul instigator Simion Balint, preot din Roșia Montană; preotul ortodox tot din Roșia Montană, precum și judele domenial Ioan Corcheș.

În sfârșit, pe lângă dispozițiile date sus-amintitului vice-comite în legătură cu prinderea și arestarea lui Avram Iancu (dispoziții, care s-au dovedit a fi laudabile și foarte eficace), l-am contactat azi pe vicecomitele comitatului Bihor – trimițându-i și descrierea persoanei în cauză – în vederea arestării sale, întrucât s-ar putea să fi luat drumul spre Băița.

După raportarea cărora, rămân cu stimă al excelenței voastre serv
umil

Kemény István junior,
comite suprem

119.

Turda, 3 iulie 1848

Nagy méltóságú Gróf Fő Kormányzó Úr
Kegyelmes Uram!

Ezen nemes megye felső kerületében Nagy és Kis Iklandon esett törvénytelen kihágások kinyomozására fő bíró Viski Ferenc és alispány Boér Simon ki lévén általam rendelve¹, az arról kinyomozási munkálatot az említett személyek hozzám tett jelentésekkel együtt azon alázatos kérrrel mutatom be nagy méltóságodnak, méltóztasson e tárgyra nézve további rendelkezését megtenni.

Alázatos tisztelettel lévén
Nagy Méltóságodnak

Tordán, nyárhó 3^{án} 1848.

alázatos szolgája
G. Thorotzkai Miklós

*

Preamărite conte, domn guvernator,
Milostivul meu domn!

În vederea anchetării abuzurilor ilegale comise în Icelandul Mare și Mic, localități aflate în districtul superior al acestui nobil comitat, i-am desemnat pe prim-judele Viski Ferenc și vicecomitele Boér Simon.

Vă înaintez atât lucrările anchetei [efectuată de ei] trimise mie, cât și rapoartele menționaților domni adresate tot mie, cu rugămintea să binevoiți a lua măsuri ulterioare legate de acest caz.

[Rămân] al măriei tale

Turda, 3 iulie 1848.

serv umil
Thorotzkai Miklós, conte

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. H 15, nr. 649 /1848.

¹ Vezi vol. VIII, doc. nr. 37.

Racoş, 3 iulie 1848

No. 7

Copia

Kapitainlieut: Runkan

An

Ein k.k.Löbl. Bataillons- Commando

Rákosd, am 3. Juli 1848

Gestern Nachmittag gegen 4 Uhr versammelte der Gemeinde Lehrer Daniel Waradi und Edelmann Nagy István die Racosder Gemeinde sammt Edelleuten und Provinzialisten zusammen, welche dann unter ihrer Anführung mit einer grün weiß und rothen Fahne unter Ertönung der Glocken, Trommelwirbeln mit Musik begleitet, jubelnd längst der Strasse gegen Hunyad zogen, und an der Gränze von Rakosd mit der Hunyader National-Garde, welche ebenfalls eine Fahne bei sich hatte, und mit Musik und Trommeln begleitet war, zusammentrafen, wo sie stehen blieben, und Proklamationen sowohl in der ungarischen als walachischen Sprache abhielten; letztere lauteten dahin, daß sie dem König Ferdinand dem 5^L treu bleiben, und einer dem anderen freundschaftlich und brüderlich die Hand biethen, ihr Vaterland, wo ihre Groß und Urgroßeltern und Ahnen ruhen, bis auf den letzten Blutstropfen vertheidigen, und nimmermehr über sich eine Knechtschaft dulden mögen; der Geist der Zeit hat mit sich Freiheit, Brüderlichkeit, Freundschaft und Einigkeit gebracht, geben wir demnach die Hand brüderlich miteinander nochmals, und lassen wir keine Knechtschaft und Unterthänigkeit über uns kommen; hierauf wurde den Anwesenden die Frage dreimal aufgestellt, ob sie noch fernerhin Sklaven sein wollen; die Antwort war dreimal: Nein! – Es sollen uns dannach künftighin nur jene befehlen, die wir dazu selbst bestimmen, und mit uns gleich gesinnt sind.

Unter mehreren Ausrufungen: es lebe der König Ferdinand und das ungarische Ministerium, war der Marsch wieder nach Rakosd angetreten, und bis vor die Campagnie-Wache fortgesetzt, wo sie sich wieder aufstellten, und unter einer abermals erfolgten Proklamation die Fahne am Dache der Compagnie-Wache durch Lehrer Warodi ausgesteckt wurde, bei welcher Gelegenheit derselbe von mehreren den Eid, daß sie der Fahne treu bleiben, abnahm, und gleichzeitig anordnete, daß binnen 48 Stunden die Tafel an der Gränze gegen Hunyad, und die Geländer der Rakoscher-Brücke; welche letztere schwarz-gelb angestrichen sind, herunter gerissen worden, da die Compagnie von heute an eine National-Garde ist, und im jetzigen Hauptmanns-Quartier der Pesteser Stuhlrichter Jzsipp ziehen muß.

Am Schlusse dieser Anrede hat der gewesene Stuhlsrichter Para Antal, auf die hierwegen vom Feldwebel Passarar gemachte Vorstellung, daß die Leute ihre Anreden mißverstanden haben, und für die Zukunft keine Dienste mehr, bevor noch hierwegen etwas vom k. Ministerium herablangt, leisten dürften, noch beigefügt, daß die Gränzer jedoch so lange nicht vom Ministerium das Nöthige zu ihrer Erleichterung gelangen werde, sie demungeachtet den Befehlen ihrer Vorgesetzten Gehorsam leisten und den Dienst auch fernerhin, in wie weit aber sie ihr Versprechen halten werden, wird die Folge lehren.

Hievon wird ein löbliches Batallions-Commando mit der gehorsamsten Anfrage hiemit ehrfurchtsvoll in die Kenntniß gesetzt wie sich der gehorsamst Gefertigte bei dem Umstande, wo der Stuhlsrichter Jzsipi mit Macht das hierige Hauptmanns-Quartier beziehen sollte, benehmen, und was, mit der ausgesteckten Fahne geschehen soll, da für deren Aufrechthaltung Lehrer Warodi die Compagnie-Wache mit ihrem Leben verbindlich machte.

Runcan m.p.
Capitänlieutenant

*

Nr. 7 copie căpitan locotenent Runcan

Către onorata comandă a batalionului

Racoș, 3 iulie 1848

Ieri după-amiază către ora 4, învățătorul comunității, Dániel Váradí, și nobilul Nagy István au adunat comunitatea din Racoș, împreună cu nobilii și provincialiștii, care apoi, sub comanda lor, a pornit sărbătorește pe drumul către Hunedoara, cu un steag alb și roșu, în sunetul clopotelor, al tobelor și muzicii și, la hotarul Racoșului, s-a reunit cu garda națională hunedoreană, care, de asemenea, avea cu sine un steag și era însoțită de muzică și tobe; acolo s-au oprit și au rostit proclamații, atât în maghiară, cât și în limba valahă, ultimele din ele în sensul că rămân credincioși regelui Ferdinand V și unul altuia își întind mâna prietenește și frățește, că își vor apăra până la ultima picătură de sânge patria, unde odihnesc moșii și strămoșii lor, și nu vor mai răbda sclavia niciodată; „spiritul timpului a adus cu sine Libertatea, Frățietatea, Prietenia și Unitatea, să ne dăm așadar, încă o dată, mâna frățește și să nu mai lăsăm ca vreo sclavie și supunere să vină peste noi”. La toate acestea li s-a adresat celor prezenți de trei ori întrebarea dacă mai vor să rămână sclavi; răspunsul a fost de trei ori: „Nu! De acum înainte ne vor

porunci numai aceia pe care noi înșine îi vom desemna și care vor fi de același cuget cu noi.”

Marșul a reînceput înapoi către Racoș cu mai multe scandări: „Trăiască regele Ferdinand și Ministerul ungar” și a continuat până la sediul companiei, unde ei s-au aliniat din nou rostind o proclamație, iar învățătorul Váradi a arborat steagul pe acoperișul pazei companiei, ocazie cu care acesta le-a cerut câtorva să depună jurământ că vor rămâne fideli steagului și, în același timp, a ordonat ca, în 48 de ore, să fie ruptă tabla de la hotarul către Hunedoara și către podul Racoșului, aceasta din urmă fiind vopsită în negru și galben. Compania de acolo, de azi începând, să fie gardă națională, iar la cartierul militar de acum, trebuie să se mute judele scăunal din Peștiș [?], Jzsipp.

După ce sergentul Păsărar a explicat că oamenii au înțeles greșit discursul său și că, pe viitor, nu vor mai efectua servicii până nu vor sosi înștiințări de la ministerul c.c, fostul jude scăunal Para Antal a mai adăugat că, până ce de la minister nu vor sosi cele necesare pentru ușurarea situației, totuși, grănicerii vor trebui să dea ascultare ordinelor superiorilor lor și să-și îndeplinească, în continuare, serviciul; cât de mult își vor ține promisiunea, urmările o vor arăta.

Prin prezenta aduc acestea la cunoștința onoratei comande a batalionului, cu cea mai supusă cerere referitoare la cum trebuie subsemnatul să mă comport în situația în care judele Jzsipp se va muta cu forța în cvartirul de aici și ce trebuie să se întâmple cu steagul arborat, la a cărui menținere învățătorul Váradi a obligat paza companiei cu prețul vieții lor.

Copie. Ö.St.A. Viena. Kriegsarchiv, Schriften-Abteilung nr. 7, xerox: 15562-64/1848.

121.

Târgu-Secuiesc, 3 iulie 1848

Méltóságos Főkirálybíró Úr!

A kézdivásárhelyi nemes tanács panaszolván a nemes háromszéki méltóságos főkirálybíró úrhoz, valamint méltóságodhoz az aránt, hogy jelen év júniussa 17^{én} a kézdivásárhelyi majorságerdőben elkövetett merénylett kinyomozására polgári biztos tagtársait kinevezni méltóztatna, ezen tény kinyomozása aránt egyébaránt alakulván a bizottmány, minthogy nemes

Kászonszék részéről a polgári biztos tagtárs hiányzott, a munkálat nem folytatható, alázatos tisztelettel ezzel megtanáljuk méltóságodat a jelen hó 5^{kén} ide Kézdivásárhelyre a kívánt tény kinyomozása aránt elküldendő polgári biztos tagtárs megjelenését rendelni méltóztasson.

Alázatos tisztelettel lévén a méltóságos főkirálybíró úrnak alázatos szolgálai.

Kézdivásárhelyt, július 3^{án} 1848

Gábríány hadnagy

Puskás hadnagy

Nagy hadnagy

Jancsó Emmanuel

Nyujtódi Csüdön Moyseszes

táblabírák

*

Înălțimea voastră domnule jude regesc!

Nobilul consiliu din Târgu Secuiesc l-a sesizat pe domnul prim-jude regesc din Trei Scaune și pe înălțimea voastră pentru numirea de comisar civil în legătură cu atentatul din pădurea alodială a orașului Târgu Secuiesc, comis în data de 17 iunie anul curent. De altfel, pentru cercetarea acestui caz, s-a format un comitet, dar, lipsind comisarul civil din partea scaunului Cașin, activitatea în sine nu a mai putut fi continuată. Cerem cu supunere de la înălțimea voastră să trimiteți, în ziua de 5 l.c., la Târgu Secuiesc comisarul civil pentru a efectua cercetarea necesară.

Rămânem cu deosebită stimă ai înălțimii voastre

Târgu Secuiesc, 3 iulie 1848

Gábríány locotenent

Puskás locotenent

Nagy locotenent

Jancsó Emmanuel

Nyujtódi Csűröss Moyseszes

asesori la tabla regală

Original. SJAN Micurea Ciuc. Fond. Arh. Scaun Ciuc. Nr. 325/1848. E. Foto: 17398-17399.

122.

Sântivan, 3 iulie 1848

Tekintetes Királybíró Úr!

Idei 678. szám alatt küldött azon rendeletére, melyben az hagyatik meg, hogy járásom helységeit eljárván, a falusi elöljáróságoknak, biztosoknak adjam

tudtára, miként a változott körülményekhez képest az eddigi rendőrségek valóságos nemzeti őrségekkel változódjanak át s mindenütt, hol nem volna, röktön alakítsassék. Továbbá jegyeztessenek fel, hogy helységenként a nemzetőrség száma hány főből áll? Fegyvergyakorlat tartatik-e s azon őrség minő szabályokon alapszik? Mindezekről tegyek tudósítást, ezennel tudósítani kívánom a tekintetes királybíró urat, hogy járásom némely helységeit magam személyesen eljárva, s többeket pedig hivatalosan költ írásomnál fogva felkeresve, a helységekbeli előjáróságoknak, biztosoknak mindenütt tudtára adtam a méltóságos főkirálybíró úrnak 316. számú rendelete folytán keletkezett ezen rendeletét a tekintetes királybíró úrnak és úgy találtam, hogy

1^{ör} Szentiványlaborfalván a nemzetőrség száma 102

2^{ör} Komollón 50

3^{ör} Rétyen 163

4er Egerpatakon 70

5^{ör} Eresztevényen 29

6^{ör} Besenyőn 87

7er Angyaloson 129

8^{ör} Feldobolyban 100

9er Magyaróson 90

10er Lisznyóban az előbb alakultnak száma 160 – a rendelet vételével

alakult egy Jageri nevezett csapat, ennek száma 50, mint iratik

11er Bikfalván a nemzetőrség száma 112

12er Kökösbén a nemzetőrség száma 55

13^{ör} Uzonban 135

14er Szacsván nemzetőrség van, de számáról semmi hitelesen bé nem

küldetik

15^{ör} Nagyborosnyóról se íratik meg a szám

16^{ör} Kisborosnyóról is a tekintetes biztos úr a nemzeti őrseregről mit se ír.

17er A Dobollón, Bodzán és Túlpatakon az odavaló oláh ajkú

lakosok közt mi módon alakítsassék nemzetőrsereg – ezt elintézni a törvény és tisztség teendőinek és annak elhatározása alá járandónak vélem lenni. Egyébaránt a kijelelt 14 helységekbe a gyakorlat mindenütt folytatattatik. Az *uzoninak* alapszabályi a nemzetőrseregről készült törvénycikk, a többi helységekbe kevés kivétellel egyiknek, mint másinak alapszabálya a közcsend és belbátorság fenntartása. Az engedelmesség és a közigazgatást illető tárgyakba bé nem vegyülés. A régít kivéve, mivel az itteni nemzetőrségnek nagy codexe van és még párban nem adatott bé, s azért erről részletesen tudósításom nem is tehetem. Hogy a 676 és 677. számú tudósításimtól ezen tudósítás elmaradott, annak nem egyéb mint a

nemzetőrség számának és alapszabályainak nem tudása volt, és arra kellett várnom, melyeknek is eszerinti jelentése után teljes tisztelettel maradtam a tekintetes királybíró úrnak alázatos szolgája.

Szent-Ivány, július 3^{án} 1848

Szentiványi József duló

A feketeügyi járási dulótól

Nemes Sepsí szék érdemes helyettes királybírája

Tekintetes Nagy András úrnak teljes tisztelettel

Szotyorban

*

Onorate domnule jude regesc!

În urma dispoziției nr. 678 a.c. m-am deplasat în localitățile cercului meu și – aplicând dispoziția – am somat conducerea comunelor și comisarii în sensul că, în noile împrejurări schimbate, gărzile de pază existente trebuie transformate imediat în adevărate gărzii patriotice. Am cerut și consemnarea numărului membrilor gărzii patriotice, întrebând dacă să fac exerciții cu arme și pe ce baze.

Întrucât am fost obligat de a întocmi un raport despre acestea, îl informez pe domnul jude regesc despre următoarele: în unele localități din cercul meu, m-am deplasat personal, în altele am trimis ordin scris prin care m-am referit la dispoziția domnului jude regesc, emisă pe baza ordinului dat de către domnul prim jude regesc nr. 316.

Situația se prezintă în felul următor:

1. În Sântivan Lunca numărul membrilor gărzii naționale este de	102
2. În Comolău	50
3. În Reci	163
4. În Aninoasa	70
5. În Eresteghin	29
6. În Pădureni	87
7. În Angheluș	129
8. În Dobolii de Sus	100
9. În Măgheruș	90
10. În Lisnău, numărul membrilor gărzii înființate mai înainte este de	100
iar al celei înființate sub numărul de Iageri este de	50
11. În Bicfalău numărul membrilor gărzii este de	112
12. În Chichiș	55
13. În Ozun	135

14. Despre numărul gărzilor de Saciova nu s-a comunicat oficial nimic.
15. Nici din Boroşneu Mare.
16. Nici din Boroşneu Mic nu a comunicat domnul comisar nimic.
17. Felul cum să se organizeze garda patriotică în rândurile locuitorilor români din Dobârlău, Sita Buzăului şi Tulpatak – aceasta intră, cred, în competenţa legii şi a oficialităţii.

Astfel, în 14 comune se fac exerciţii. În Ozun, la baza activităţii gărzii patriotice stă legea despre gărzile patriotice în alte localităţi, cu mici excepţii, menţinerea liniştii şi a siguranţei interne, neimpunere şi neamestecul în treburile administrative.

Cea din Reci are un statut mare, dar încă n-a fost înaintat şi, prin urmare, despre aceasta, nu pot să fac referiri detaliate şi clare. Faptul că, din raportul meu nr. 676 şi 677, relatarea de faţă a rămas afară, are explicaţia în necunoaştinţa numărului membrilor gărzilor naţionale şi a statutelor.

Făcând acest raport, rămân, cu respect, umil serv al onoratului domn jude regesc.

Sântivan, 3 iulie 1848

Szentiványi József
jude nobiliar

Judele nobiliar Syentiványi József, către onoratul jude locţiitor regesc, d-l Nagy András, al nobilului scaun Sepsi, în Coşeni.

Original. SJAN Sf. Gheorghe. Arh. Scaun. Sf. Gheorghe. nr. 750/1848. Foto: 7851-7852.

123.

Arad, 3 iulie 1848

Minister Úr!

Tegnap vevénk Temes megye másod alispánja /. alá zárt hivatalos levelét. Az eddigelé csak fenyegető vész mind inkább közeledtét adván tudtunkra, a polgári kötelesség szent nevében hív fel bennünket védelmére alföldünk dús tájainak, védelmére az álnokul meggyaláztatni óhajtott magyar névnek. Lelkünk mélyébe hatott a felhívó levél hazafi szózata, s ./.. alá zárt végzésünkben elhatározzunk segélyt nyújtani a megtámadtaknak, vérünkkel oltalmazni e hont, melyet őseink életükkel szerzének számunkra! Mi nem akarjuk tétlenül bevárni a vihar fergetegét, s oda menendünk hol a

honfi kar véd erejére szükség van, megelőzendők a dúló vészt határaink felett. Mai napon ismét öszvegyültünk. A sürgetve intő veszélyes helyzet rögtöni teendőket parancsolt reánk. Pénztárunk nem bírja fedezni a segélyül jövő megyebeli fegyveres erő törvényes ellátását. S ezért . // . alatti végzésünk szerint 10000 pft. kölcsönt határozunk. Felhívjuk önt intézkedjék szigorúan és haladéktalanul, hogy a közelgő veszélynek ellent állhassunk. Mi kik helyzetünknel fogva megyénkbe kevés védő karokra számolhatunk, utolsó csepp vérig vívandunk honunk ellenségei ellen, de nem tudjuk elvérzésünk mellett meg állhatunk – e a vész rohama előtt? Kérjük, felhívjuk önt gondoskodjék komolyan és sietve segélyért számunkra.

Kelt az 1848^{ik} évi nyár hó 3^{án} Aradon tartatott bizottmányi ülésünkből.

Arad megye közönsége

*

Domnule ministru!

Ieri am primit scrisoarea oficială a celui de-al doilea vicecomite al comitatului Timiș; cea de până acum [scrisoarea] ne-a adus la cunoștință, mai degrabă, apropierea pericolului amenințator care, în numele sfintei obligații cetățenești, ne cheamă la apărarea bogatului nostru peisaj al câmpiei, la apărarea numelui de maghiar amenințat cu perfidie la umilință. Chemarea cuprinsă în cuvântarea patriotică a scrisorii ne-a impresionat până în fundul sufletului, hotărând, în final, să dăm ajutor celor atacați, să apărăm cu sângele nostru această patrie pe care străbunii noștri ne-au lăsat-o cu prețul vieții. Noi nu dorim să așteptăm inactivi pericolul furtunii, fapt pentru care mergem acolo unde este nevoie de forța brațului nostru patriotic și apărător, prevenind pericolul pustiitor asupra hotarelor noastre. Azi ne-am adunat din nou. Situația prevestitoare de pericol ne poruncește obligații grabnice. Casieria noastră nu poate acoperi viitorul ajutor pentru înzestrarea legală a forței armate comitatense. De aceea, conform deciziei noastre, am hotărât un împrumut de 10.000 de pft. Vă chemăm să dispuneți riguros și fără întârziere ca, împotriva primejdiei ce se apropie, să ne opunem. Noi care, în situația noastră din comitat, nu dispunem decât de puține brațe de apărare, vom lupta împotriva dușmanilor patriei până la ultima picătură de sânge. Nu știm însă dacă, cu acest sacrificiu al nostru, vom putea face față pericolului. Vă cerem să reflectați serios la aceasta și să ne oferiți ajutor degrabă.

Dat la Arad, pe data de 3 iulie 1848, în ședința comisiei noastre.

Comunitatea comitatului Arad

124.

Buda, după 3 iulie 1848

Nehogy az erdélyországi határőrvideki székely és oláh ezredi katonaságnak magyar honba való útnak indítását a szükséges pénz összeg hiánya akadályozza, a hadügy minister úr megkeresése következtében a kincstári fő fizető hivatalt egyúttal oda utasítom, hogy a kérdéses célra 20.000 p[engő] f[lorin]tot báró Puchner erdélyi hadparancsnok rendelkezésére a legközelebb f. hó 5-én indulandó posta kocsival Szebenbe küldjön.

Miről Excellentiádat szükséges tudomás végett értesíteni sietek.

*

Pentru ca nu cumva lipsa sumei necesare de bani să împiedice pornirea spre patria maghiară a soldaților din regimentul românesc și secuiesc din confiniul militar al Transilvaniei, ca urmare a solicitării domnului ministru de Război, ordon, pe această cale, oficiului suprem al Tezaurariatului ca, pentru motivul invocat, suma de 20.000 de florini s-o trimită la Sibiu cu trăsura de poștă, cel mai curând pe data de 5 a lunii în curs, pentru comandantul armatei transilvane, baronul Puchner.

Despre aceasta mă grăbesc să aduc excelenței voastre înștiințarea corespunzătoare.

Original. M.O.L. Budapesta. Fond Vay Miklós kormánybiztos iratai. nr. 52/1848.

Concept. G. Pr. nr. 1860/1848.

125.

Innsbruck, după 3 iulie 1848

M.R. 3163/1848

Euer Majestät!

Die Abgeordneten der sächsischen Nation zum dieses jährigen Siebenbürgischen Landtage durften ermöge der, von ihren Sendern erhaltenen, sie bindenden, Instuctionen, in eine *unbedingte* Union

Siebenbürgens mit Ungarn nicht willigen. Wir haben die Bedingungen auch wirklich zur Sprache gebracht, sind aber damit auf dem Grunde abgewiesen worden, weil die dringenden Zeitverhältnisse deren Verhandlung vor der Hand nicht erlauben, und dieselben bei der, die Unionsmodalität zu berathen habende Landtags Commission in Pesth geltend gemacht werden könnten. Die Mitstände versprachen übrigens, die gerechten Forderungen der sächsischen Nation, durch Anempfehlung ihrer Seiten zu unterstützen. – So wurden die sächsischen Landtags Abgeordneten beschwichtigt und der Unions Vorschlag, welchen Euer Majestät bereits in Thesi auch zu bestätigen geruht haben, kam zu Stande.

Der an das allerhöchste Hoflager entsandeten sächsischen National Deputation geruheten Euer Majestät unterm 11ten Juni l.J. in einer feierlichen Audienz die huldvolle Versicherung zu ertheilen:

„Daß durch die gedachte Union weder die Nationalität, noch die Freiheiten höchstdero sächsischen Unterthanen in Siebenbürgen gefährdet seien, und daß Euer Majestät dieselben treuen Sachsen auch fernerhin in ihren Rechten und Freiheiten beschützen werden“.

Dieses trostreiche Kaiserwort gibt uns den Muth, die heiligsten Interessen unserer Nation - deren Municipale Selbständigkeit, Freiheiten und Rechte, vor der zu Stande gekommenen Union, in unverbrüchlichen völkerrechtlichen und staatlichen Verträgen, theils mit Ihrem Herrscher Hause, theils mit ihren ständischen Schwesternationen, wurzelten - über deren fernere Anerkennung und Garantie es sich so eben handelt, Euer Majestät an das landesväterliche Herz zu legen, indem wir die, an die Ungarischen Reichsstände gerichtete, die Unionsbedingungen der Sachsen enthaltende Denkschrift¹ ehrfurchtstvoll mit der Erklärung hier beischließen, daß nur durch vollständige Annahme und Eintragung jener Bedingungen in den Gesetz-Codex unter dem Rechtstitel des Vertrags, die Nationalität und Freiheiten der Sachsen gesichert sein werden, und dieser treuergebenen Nation des ihr huldvollest zugesicherten Königlichen Schutzes sich in Wahrheit erfreuen, und ihrer Zukunft beruhigt entgegen sehen kann.

Die wir mit homagialer Verehrung ersterben,
Euer Majestät

Treu gehorsamste Unterthanen,
die Siebenbürgisch-Sächsische National-Deputation
Georg Binder,
Sup. Intendent A.C.
Peter Lange,
Magistr. Rath aus Kronstadt

M.R. 3163/1848

*

Maiestatea voastră!

În baza instrucțiunilor obligatorii primite de la emitenții lor, delegații națiunii săsești în Dieta Transilvaniei din acest an nu aveau voie să-și dea acordul pentru o uniune necondiționată a Transilvaniei cu Ungaria. Noi am formulat, într-adevăr, condițiile uniunii, dar am fost respinși pe motivul că împrejurările urgente nu permit discutarea lor și că acestea vor putea fi prezentate într-o comisie consultativă cu privire la uniune, din cadrul parlamentului de la Pesta. În plus, celelalte Stări [transilvane] ne-au promis să susțină cererile justificate ale națiunii săsești, prin recomandarea din partea lor. În acest fel au fost domoliți delegații dietali sași și s-a creat propunerea [articolului] uniunii, pe care maiestatea voastră a avut onoarea de a-l confirma deja *in thesi*.

Deputăției naționale săsești, trimisă la preainalta Curte, în audiența solemnă din 11 iunie a.c., maiestatea voastră ați binevoit a-i împărtăși asigurarea plină de bunăvoință: „că, prin uniunea plănuită, nici naționalitatea, nici libertățile supușilor sași din Transilvania nu vor fi puse în pericol și că maiestatea voastră îi veți proteja și pe mai departe pe acești sași credincioși, în drepturile și libertățile lor.“

Acest cuvânt imperial mângâietor ne dă curajul să aducem la inima părintească a maiestății voastre cele mai sacre interese ale națiunii noastre, a cărei autonomie municipală, ale cărei libertăți și drepturi, înainte de încheierea uniunii, își au rădăcinile în tratatele inviolabile, bazate pe dreptul popoarelor și pe dreptul statului, [încheiate] în parte cu Casa voastră domnitoare și, în parte, cu națiunile de Stare surori; este vorba despre recunoașterea și garantarea pe viitor a acestor [interese sacre]. Cu venerație, adăugăm memoriul, ce conține condițiile uniunii, depus de noi la Stările regatului Ungariei, dimpreună cu lămurirea că numai prin acceptarea deplină și consfințirea acelor condiții în codul de legi, cu titlu juridic de tratat, naționalitatea și libertatea sașilor vor fi protejate, iar această credincioasă națiune se va putea bucura cu adevărat de milostiva voastră protecție imperială asigurată și va putea privi liniștită spre viitor.

Rămânem, cu stimă omagială, ai maiestății voastre

ascultători supuși,
deputăția națională a sașilor transilvăneni

Georg Binder,
superintendent al confesiunii augsburgice
Peter Lange,
consilier al Magistratului din Braşov
Joseph Zimmermann,
profesor din Sibiu

Original. Ö.St.A. Viena. Haus- Hof und Staatsarchiv. Kabinettskanzlei.
Ministerratsprotokolle. X. 14568-14571.

¹ Vezi memoriul saşilor din 3 iulie 1848. doc. nr 100.

126.

[Fără loc], după 3 iulie 1848

Hohes ungarisches Ministerium!

Die sächsischen Abgeordneten haben auf dem letzten siebenbürgischen Landtag ihre Beitrittserklärung zur Vereinigung Siebenbürgens mit Ungarn nur mit dem im Angesichte Europas und der ganzen civilisirten Welt ausgesprochenen Vorbehalte abgegeben: „die gerechten Forderungen der sächsischen Nation in Betreff der Aufrechthaltung ihrer Gebiets- Integrität, Municipal- und Kirchen Verfaßung, Nationalität und Sprache beim Vollzug der Vereinigung geltend zu machen“ – und die siebenbürgischen Landesstände haben deren diesfalls eingereichte Denkschrift mit warmer Sympathie aufgenommen und die durch den Unionsartikel bezüglich der Coordinirung der siebenbürgischen Interessen gesetzlich ausgesendeten siebenbürgischen Landtags-Deputation zur gerechten und billigen Berücksichtigung bei ihren Verhandlungen mit dem hohen Ministerium mitgegeben und empfohlen. Die sächsische Nation hat ihrerseits auch nicht gesäumt in Gemäßheit dieses Vorbehaltes eine in ihrer National-Versammlung vom 3. Juli 1848 entworfene Denkschrift zur Wahrung ihrer höchsten, heiligsten Interessen, sowohl Sr. k.k. Hoheit dem Erzherzog Reichspalatin, als auch dem hohen Ministerium und der siebenbürgischen Landtags Deputation zur verdienten Würdigung bei der Verhandlung über die künftige Feststellung der Verhältnisse Siebenbürgens durch die gefertigte aus ihrer Mitte entsendete National-Deputation einzureichen, worin die dem Fortbestand und zeitgemäßen Fortschritt der

sächsischen Nation wesentlich bedingenden Punkte enthalten sind, ohne deren Erfüllung sie die Vereinigung mit Ungarn nicht als freiwillig eingegangen anerkennen könne.

Daß die sächsische Nation, welche vor 700 Jahren zum Schutz des Landes, das sie oft genug mit dem Blute ihrer Söhne getränkt und zur Beförderung der Kultur von ungarischen Königen einberufen, nicht eingemächtig eingedrungen ist, welche ihre Mission durch Verbreitung von Ackerbau und Gewerben, von Handel und Industrie, Kunst und Wissenschaften, sowie im Kampfe mit des theuren Vaterlandes Feinden durch so viele Jahrhunderte treu und redlich erfüllte, ein wohlgegründetes, unveräußerliches Recht hat, die Aufrechthaltung ihrer freien, bürgerlichen, auf die Freiheit und Gleichheit beruhenden, von König Andreas II. durch Grundvertrag im Jahre 1224 gewährleisteten, von allen nachfolgenden Königen bis auf die letzte Zeit feierlich beschwornen Institutionen bei der nunmehrigen Vereinigung mit Ungarn, welches in seiner neuen, durch die denkwürdigen Märztage errungene Verfassung dieselben Grundsätze obenan gestellt hat, somit dasselbe durchzuführen sich bestrebt, in dessen Besitz sich die Sachsen schon seit Jahrhunderten befinden, als durch das Prinzip der Freiheit, Gleichheit, und Brüderlichkeit bedingt, zu fordern, ist unleugbar, und sie glaubt dies mit um so größerer Zuversicht thun zu können, als einerseits Siebenbürgen nicht durch Waffengewalt bezwungen und erobert worden ist und dessen Vereinigung mit Ungarn eine freiwillige sein soll, andererseits aber durchaus nicht angenommen werden kann und darf, daß die angedeuteten obersten Staatsgrundsätze Ungarns für Siebenbürgen und zunächst auch für die sächsische Nation keine Anwendung finden sollen.

Die siebenbürgische Landtagsdeputation hat nun über die in der Denkschrift enthaltenen Punkte dem hohen Ministerium ihr Gutachten gegeben und darin ausgesprochen.

1. „Das unter den sächsischen Gerichtsbarkeiten befindliche Land solle auch fernerhin in seiner dermaligen Ausdehnung bleiben.“

Mit dieser Faßung kann sich die sächsische Nation um so weniger begnügen, weil darin einerseits ihr dermaliger Gebietsbestand nicht bestimmt ausgedrückt ist, wo doch jedes Gesetz, besonders aber über Gebietsausdehnungen ganz klar und bestimmt sein muß, um keinen zweideutigen Auslegungen Raum zu geben, und weil andererseits der entweder in gerichtlicher oder administrativer Hinsicht bisher unter den sächsischen Gerichtsbarkeiten gestandenen Theile keine Erwähnung geschieht.

Die Unterfertigten bitten daher im Namen der sächsischen Nation, diesen Punkt, sowie er in der Denkschrift enthalten ist, beibehalten zu wollen,

nämlich: unveränderte Aufrechterhaltung des sächsischen Territorialgebietes und dessen politischen Zusammenhanges in seiner jetzigen Gestalt, bestehend aus neun Stühlen und zwei Distrikten, sammt den entweder in judicieller oder administrativer Hinsicht dazu gehörigen Theilen.

2. „Der Graf der Nation soll in seiner bisherigen Amtssphäre verbleiben und auch in Zukunft von der sächsischen Nation frei und auf breitester Grundlage des Wahlrechtes gewählt werden; auch soll die Universität in ihrem dermaligen Stande bleiben, bis die Reichsgesetzgebung diesfalls weiter verfügen wird.“

Diesem Vorschlage würde ohne Anstand beigestimmt werden, wäre nicht am Schluß, statt der gewünschten Garantie für den Fortbestand des Nationsgrafen und der Universität blos ein Provisorium geboten, das die sächsische Nation nicht zufrieden stellen kann. Beide sind so alt, als die Nation in Siebenbürgen ist, beruhen auf Gesetz und königlichen Freibriefen und haben sich durch so viele Jahrhunderte als wohlthätig bewährt, die Nation hat ihren festgegliederten Bestand, ihre Einheit nur in der Universität, deren Vorsitz der Nationsgraf ist, und muß mit dem Aufgeben derselben zerfallen, ja sie würde vielleicht in nächster Zeit schon im walachischen Element aufgehen, was eben so wenig im Interesse der Ungarn und Szekler, welche, wenn die Sachsen als Opfer fallen, dieser Verschmelzung nachgerade eben auch nicht entgehen werden, liegen kann, weil dies dem Trieb der nationalen Selbsterhaltung offenbar widerstreiten würde. Es läßt sich übrigens der Fortbestand der sächsischen Nations-Universität mit der neuen Verfaßung Ungarns eben so gut vereinigen und in dieselbe Kategorie bringen, wie die durch den 25., 26., 27. Gesetzartikel vom Jahr 1847/48 den Distrikten der Jazyger und Kumanier, Haiduken, Fiume und Buccari gewährleisteten General-Versammlungen.

Es erlauben sich demnach die Gefertigten die Bitte an ein hohes Ministerium, in dem für den Reichstag vorzubereitenden Gesetzentwurfe den Schlußsatz: „bis die Reichsgesetzgebung weiter verfügen wird“, weglassen und dadurch der sächsischen Nation die gewünschte Garantie für „den Fortbestand ihres Nationsgrafen und der Nationsuniversität verschaffen zu wollen“.

3. „Die innere Selbstverwaltung in Betreff der freien Wahl ihrer Beamten und Richter und der Handhabung ihres Vermögens soll den Sachsen unter der auch bisher bestandenen Abhängigkeit und Oberaufsicht der Regierung belassen werden, jedoch mit der Abänderung, daß die Oberbeamten der Kreise, nämlich die Bürgermeister vom Ministerium zu

ernennen sind, die übrigen Beamten und Richter aber können sie sich so frei als möglich wählen und auch sogleich in ihre Aemter einsetzen“.

Während das vor den Märztagen bestandene Metternichsche Beaufsichtigungs- und Bevormundungssystem überall aufgehört hat und den Kreisen und Communen die freie Bewegung in allen Beziehungen des Staats- und Communallebens wiedergegeben und gewährleistet worden ist, wird durch diesen, dem Geist der Zeit offenbar widerstreitenden Vorschlag der Deputation, die sächsische Nation von einer der wichtigsten Errungenschaften der Neuzeit ausgeschlossen und zu fernerer Abhängigkeit und Bevormundung bezüglich der auch bisher derselben ganz ungesetzlich verkümmerten Verwaltung ihres selbstgeschaffenen National- und Communal-Vermögens verurtheilt, somit das jeden Privaten staatsrechtlich zustehende freie Verfügungsrecht über sein Eigenthum blos der sächsischen Nation und ihren einzelnen Communen beschränkt. Ohne das Oberaufsichtsrecht des Staates, das die sächsische Nation anerkennt, in Frage zu ziehen, muß sie sich in dieser Hinsicht bestimmt aussprechen: daß sie aus den angeführten Gründen die in neuerer Zeit stattgefundene Bevormundung in Bezug auf die Verfügung über ihr National- und Communal-Vermögen, welche jede bedeutendere Verwendung von der höhern Bewilligung abhängig machte, nimmermehr zugeben kann, wogegen die Controlle der Regierung als hinlänglich gesichert erscheint, wenn derselben wie bisher, so auch in Zukunft die öffentlichen Jahres-Rechnungen aus den sächsischen Kreisen zur Durchsicht und Prüfung unterlegt werden.

Im Vorschlag der siebenbürgischen Deputation wird ferner die Aufhebung des freien Wahlrechtes der Kreisoberbeamten beantragt und deren Ernennung dem Ministerium zugewiesen.

Die sächsische Nation hat das ihr im Andreanischen Grundvertrag, im Leopoldinischen Diplom und im 13. Art. 1791 verbürgte Recht, ihre Beamten und Richter frei zu wählen, seit 17 Jahrhunderten ungestört ausgeübt, und dies Recht ist somit ihrem innersten Volksleben verwachsen, daß sie sich davon nicht trennen kann, sie betrachtet es als einen Grundpfeiler ihrer freien bürgerlichen, auf demokratischen Prinzipien gegründeten Verfassung, und wenn es ihr gegen ihre Zustimmung genommen werden wollte, würden dadurch sicherlich keine Sympathien für die neue Ordnung der Dinge geweckt, sondern leicht gefährliche Aufregungen hergerufen werden. Hiezu kommt, daß die Sachsen ihre Kreisoberbeamten aus ihren eingenen Allodial-Kassen bezahlen, woraus das natürliche Recht erwachsen ist, sich diese Beamten auch selbst frei zu wählen; daß ferner die mehresten sächsischen

Kreisoberbeamten zugleich auch städtische Beamte sind, den Städten in Ungarn aber durch den 23. Gesetzartikel 1847/48 das Wahlrecht ihrer Bürgermeister gesichert worden ist, daß endlich diese Oberbeamten zugleich Vorsitz von Appellationsgerichten sind, und die Richter nach der ungarischen Staatsverfassung gewählt werden müssen. Das auf dem staatsrechtlichen Begriff der bürgerlichen Freiheit beruhende Volksrecht, sich seine Beamten und Richter zu wählen, steht übrigens dem Wesen des verantwortlichen Ministeriums nicht entgegen, weil auch ein aus der Volkswahl hervorgegangener Beamter der Regierung, unter deren Obergangsaufsicht er gestellt ist, für seine Handlungen verantwortlich bleiben muß; und weil überhaupt in der Volkswahl die sichersten Garantien gegen Uebergänge der Oberbeamten und für deren Verantwortlichkeit dem Volke, oder was identisch ist, dem Staate gegenüber geboten werden.

Aus allen diesen Gründen wolle es daher dem hohen Ministerium gefällig sein, diesen Punkt nach der in der Denkschrift enthaltenen Fassung in den Worten: „die freie Communal-Verwaltung und das Recht der freien Wahl der Kreis- und Communalbeamten wird garantiert“ in seinem dem Reichstage vorzuliegenden Gesetzentwurfe beizubehalten.

4. „Soll es ihnen frei stehen, in ihrer Mitte, sowie in ihren Correspondenzen, mit den höhern Behörden *auch* die deutsche Sprache gebrauchen zu können. Privatgesuche aber sind in welcher in den Gerichtsbarkeiten gebräuchlichen Sprache immer anzunehmen, mit den übrigen Gerichtsbarkeiten des Landes sollen sie in ungarischer Sprache korrespondieren.“

Die Sprache ist der lebendige Ausdruck, und eben darum das Palladium der Nationalität; sie ist das heiligste, und weil unveränderlich, das unantastbarste Gut jedes Volkes, worüber, nach dem Vernunftrecht und den daraus hergeholten neuesten Prinzipien des ungarischen Staats- und Völkerrechts keine Gesetzgebung in solcher Weise zu verfügen ermächtigt ist, daß der Gebrauch der Muttersprache einer Nation verkümmert und gleichsam nur einstweilen belassen und deren freie Entwicklung in allen Beziehungen des National und öffentlichen Lebens gehemmt werde. Diese Grundsätze sind bezüglich der ungarischen Sprache seit dem Jahre 1832 der Regierung gegenüber wiederholt und zwar mit Erfolg angewendet worden, indem mit Beseitigung der früher gebräuchlichen toten lateinischen, die ungarische zur diplomatischen oder Staatssprache in Ungarn gesetzlich erhoben wurde.

In Siebenbürgen dessen Grundverfassung auf dem System der drei ständischen, gleichberechtigten Nationen: Ungarn, Szekler und Sachsen beruhte, wurde zwar durch den 1. Gesetzartikel 1846/47 ebenfalls die

ungarische zur diplomatischen Sprache erhoben, der sächsischen Nation aber in Anerkennung ihrer Gleichberechtigung mit den andern beiden Nationen nicht nur das Recht des freien Gebrauchs ihrer deutschen Muttersprache in den ämtlichen Verhandlungen, Protokollen und Korrespondenzen in ihrer Mitte, sondern auch mit den höhern Behörden gewährleistet und bezüglich der Korrespondenzen mit den übrigen Gerichtsbarkeiten der bisherige Gebrauch fernerhin zu beobachten bestimmt, zugleich ausgesprochen, daß den Sachsen in Zukunft die Gesetze auch in einer authentischen deutschen Übersetzung mitgetheilt werden sollten. Dieses Gesetz ist auch seit Dezember des vorigen Jahres ins Leben getreten und besteht bis heute noch in seiner ganzen gesetzlichen Kraft. Dem ohngeachtet hat die siebenbürgische Landtagsdeputation eine bedeutende Abänderung desselben beantragt, indem sie, ohne den Rechtsboden, worauf die sächsische Nation steht, zu berücksichtigen, statt des bestehenden positiven Gesetzes und im Widerspruche mit dem ungarischen 7. Gesetzartikel 1847/48, worauf bei der Vereinigung die speziellen Freiheiten und Gesetze Siebenbürgens, welche der Vereinigung nicht hinderlich, der Nationalfreiheit und Rechtseinheit aber günstig sind aufrecht erhalten werden sollen, nunmehr eine permissive Bestimmung vorschlägt und der sächsischen Nation gleichsam nur als eine Gnade den ferneren Gebrauch *auch* der deutschen Sprache belassen will.

Die sächsische Nation hat seit ihrer Einwanderung die deutsche Sprache im Haus, Kirche und Schule, sowie im öffentlichen Leben ungehindert gebraucht und ist während dem Lauf so vieler Jahrhunderte und unter den wechselvollen Schicksalen und Stürmen, die sie während dieser Zeit gemeinschaftlich mit ihren ungarischen und Szekler Brüdern, mit denen sie zugleich geduldet und geblutet hat, über sich ergehen lassen mußte, hierin nie gestört oder gehindert worden, nicht unter den ungarischen Königen, nicht unter den siebenbürgischen Fürsten, nicht einmal während der Türkenherrschaft. Um so weniger könnte sie eine derartige Beeinträchtigung dieses ihres angestammten und gesetzlich garantirten Rechtes dermalen sich gefallen lassen, zu einer Zeit, wo die vorherrschenden Ideen in Europa keinen Zwang im nationalen Leben gestatten, zu einer Zeit, wo als Folge der durch fast alle Länder geschrittenen politischen Erregung sich der Grundsatz der Freiheit, Gleichheit und Brüderlichkeit in jedem neu constituirten Staate obenan gestellt hat und überall Achtung jeder Nationalität ausgesprochen worden ist, welche Principien Ungarn seiner Neugestaltung als Grundlage unterlegt hat.

Die Sprache der Gesetzgebung sei und bleibe die ungarische, nur sollen, da die Gesetze jedem Staatsbürger verständlich sein müssen, dieselben den Sachsen authentisch in deutscher Sprache mitgetheilt werden.

In allen ämtlichen Verhandlungen, Protokollen und Correspondenzen im Innern sowohl, als auch nach Außen soll bei den Sachsen die deutsche Sprache die Geschäftssprache sein, sowie es für die ungarische Kreise die ungarische ist, Privatgesuche aber in jeder der in den sächsischen Gerichtsbarkeiten gebräuchlichen Sprachen angenommen werden. Dies erfordert die Rechtsgleichheit, dies die Förderung der öffentlichen Verwaltung, dies der eigene Vortheil der Landesbewohner, für welche die Kenntniß der Landessprache gleich unentbehrlich ist, dies endlich das wohlverstandene Interesse des Staates. Die Wahrung und unverletzte Emporhaltung der Nationalität und der durch sie bedingten Sprache, der süßen Laute die man an der Mutterbrust lallen gelernt, die als erste Erinnerung mit dem Menschen steht und fällt, ist die leitende Idee der Neuzeit und der Völker geworden, und wer sie für sich in Anspruch nimmt, wird doch wohl auch gleiches Recht Andern gewähren vollen. Darum hofft auch und beansprucht die sächsische Nation den Fortbestand dieses ihres natürlichen, aber auch gesetzlich gesicherten Rechtes mit um so grösserer Zuversicht und um so entschiedener, weil sie einerseits damit in ihrem guten Rechte ist, und die ungarische Gesetzgebung Achtung aller Nationalitäten täglich ausspricht, und weil andererseits eben diese Gesetzgebung unmöglich das Kleinod, für das sie mit Recht selbst so heiß entbrannt und begeistert ist, irgend einem Völkerstamme in Ungarns weiten Gauen zu nehmen und dadurch den kaum beschwichtigten unseligen Sprachkampf wieder herauf zu beschwören gesonnen sein kann und wird, denn ein Volk an seiner Nationalität angegriffen, setzt selbst die letzte Kraft an deren Vertheidigung.

5. „Die Regelung der Kirchen und Schul-Angelegenheiten in ihrer Mitte, die freie Verwaltung ihrer diesfälligen Einkünfte und die freie Wahl ihrer Geistlichen wird den Sachsen unter Obergewalt des Staates auch für die Zukunft garantirt und zugleich ausgesprochen, daß sie in allen auf den Königsboden befindlichen sächsischen Kirchengemeinden und Schulen als Geschäftssprache im Innern und Unterrichtssprache die deutsche auch künftighin gebrauchen können. In den Correspondenzen mit andern Kirchengemeinden und Gerichtsbarkeiten ist die ungarische Sprache beizubehalten.“ Dies alles versteht sich aber nur bis zur weiteren Verfügung der Gesetzgebung.

Die siebenbürgische Landtagsdeputation hat bei diesem Punkte mehrere wesentliche Bestimmungen übergangen, deren Garantie die sächsische Nation nicht missen kann, als: die Synodal-Verfassung und geistliche Gerichtsbarkeit der A.L.K. [Augsburger Landes Kirche], eine Einrichtung, die sich seit Jahrhunderten höchst wohlthätig erwiesen hat und

welche nach protestantischen Grundsätzen, als rein der Kirche vorbehalten, durchaus nicht auf den Staat übertragen werden kann; ferner die durch alle neuern Verfassungen zugestandene Lehr und Lernfreiheit, dann die Unterstellung aller zu einem und demselben Glaubensbekenntniße Gehörigen unter die Leitung und Aufsicht ihrer eigenen, höhern sowol, als niederen Kirchen- und Schulbehörden unter der Oberaufsicht des Staates, was um die nöthige Einheit zu erzielen, um so nothwendiger ist, als bisher manche Kirchengemeinden helvetischer Confession unter dem Ober-Consistorium der A.L.K. und umgekehrt, nicht wenige Gemeinden Augsburgischer Confession unter dem reformirten Ober-Consistorium gestanden sind. – Die Landtagsdeputation will ferner bloß den auf Königsboden befindlichen sächsischen Kirchengemeinden und Schulen den Gebrauch der deutschen Sprache im Innern und beim Unterrichte belassen, somit alle in den siebenbürgischen Comitaten befindlichen sächsischen Kirchen und Schulen hievon ausschließen wiewohl auch die Comitats-Ecclesien dies Recht von jeher geübt haben und denselben dies auch durch den 1. Gesetzartikel 1846/47 im 5. § ausdrücklich gewährleistet worden ist, was offenbar eine Rechtsverletzung und traurige Folgen nach sich ziehen würde, denn auch diese werden sich den Gebrauch ihrer Muttersprache in Haus, Kirche, und Schule gewiß nicht gutwillig nehmen lassen. Die siebenbürgische Deputation trägt endlich darauf an; es solle in den Correspondenzen mit andern Kirchengemeinden und Gerichtsbarkeiten die ungarische Sprache beibehalten werden. Hiebei wird aber von einer ganz unrichtigen Annahme ausgegangen, als ob sich nämlich die sächsischen Kirchengemeinden bisher in ihren Correspondenzen nach Außen der ungarischen Sprache bedient hätten, wo dies doch nie der Fall gewesen ist, und diese Correspondenzen nicht in einer andern als der deutschen Sprache geführt worden sind.

Abgesehen von dem unnatürlichen Zwang, welcher durch diesen Vorschlag der siebenbürgischen Deputation den sächsischen Kirchengemeinden angethan würde, ist solcher auch völlig unausführbar, weil nur die wenigsten sächsischen Geistlichen der ungarischen Sprache mächtig sind.

Auf der Beibehaltung des 5. Punktes, wie solcher in der dem hohen Ministerium eingereichten Denkschrift abgefaßt ist, nämlich: „Unabhängige freie Stellung der Kirche und Schule aller Glaubens-Genossen, freie Verwaltung ihres Vermögens; die Synodalverfassung und geistliche Gerichtsbarkeit der A.L.V., freie Wahl der Geistlichen, das Recht der freien Einrichtung und Beaufsichtigung des öffentlichen Unterrichts, Lehr- und Lernfreiheit, der ungeschmälerte Gebrauch der Muttersprache in

Kirche und Schulen und die Unterstellung aller zu einem und demselben Glaubensbekenntnisse gehörigen unter die Leitung und Aufsicht ihrer eigenen, höhern sowohl als niedern Kirchen- und Schulbehörden unter Oberaufsicht des Staates“ sehen sich daher die Gefertigten um so mehr zu beharren bemüht, als derselbe weder der neuen, alle Volksrechte verbürgenden Verfassung Ungarns, noch der Staatseinheit zuwider ist.

Die siebenbürgische Landtagsdeputation hat die übrigen Punkte der Denkschrift, so den 6. wegen Beibehaltung der sächsischen Munizipalgesetze mit Vorbehalt der Autonomie und der Vermöge derselben vorzunehmenden zeitgemäßen Reform in den verschiedenen Beziehungen des Nationallebens im allgemeinen sowohl, als auch insbesondere in Bezug der Regelung der Gewerbs- und Zunftverhältnisse und der Einrichtung und Verwendung der National Bürgerwehr, den 7. bis 11. bezüglich der Vergütung der Zehnten der sächsischen Geistlichkeit, dann die Bestimmungen rücksichtlich der allgemeinen Landesgesetzgebung, der Vertretung der sächsischen Nation im Reichstag, ihre Betheiligung an der Steuer, den Landeslasten und entsprechenden Vortheilen, der Wehrpflicht und des höchsten Centrums in der politischen Verwaltung und Gerechtigkeitspflege gänzlich übergeben, deren Feststellung jedoch im wesentlichen Interesse der sächsischen Nation liegt, indem dadurch die Regelung der Rechte und Pflichten der sächsischen Nation in ihrer künftigen Stellung im Königreich Ungarn bedingt wird.

Die Gefertigten erlauben sich daher, auch diese Punkte dem hohem Ministerium zur gerechten Berücksichtigung und Würdigung zu empfehlen und verbinden damit die Bitte, alle diese Bestimmungen in Bezug auf die sächsische Nation in dem, dem hohen Reichstag vorzulegenden Gesetzesentwurf nicht bloß provisorisch, wie die siebenbürgische Landtagsdeputation beantragt, sondern als feste Garantie für die Zukunft vorschlagen zu wollen, indem die sächsische Nation nur auf diese Weise beruhigt werden und ihre Zukunft im Verbande mit Ungarn gesichert werden kann, zugleich bitten wir die Versicherung entgegenzunehmen, daß die sächsische Nation, so wie sie sich schon bisher auf die Bahn des Fortschrittes und zeitgemäßer Reformen bewegt hat, den Geist der Zeit nie verkennen, sondern vielmehr alles anwenden wird, um auch künftig auf dieser Bahn fortzuschreiten, daß sie aber auch, wenn ihre gerechten Verlangen gewährt werden, für den Staat, dem sie fortan angehören wird alle ihre Pflichten gerne und willig zu erfüllen bereit ist, sowie sie es von jeher seit ihrem Bestande in Siebenbürgen gethan hat.

Die sächsische National-Deputation

Înalt Minister ungar!

Deputații sași și-au dat la ultima Dietă transilvană declarația aderării la uniunea Transilvaniei cu Ungaria, dar numai sub rezerva, exprimată în ochii Europei și ai întregii lumi civilizate, că „prin împlinirea uniunii vor fi aplicate revendicările întemeiate ale națiunii săsești, în ceea ce privește menținerea integrității sale teritoriale, constituția municipală și bisericească, naționalitatea și limba“, iar Stările transilvane au primit cu caldă simpatie memoriul lor, depus în acest sens, și au înaintat și recomandat Dietei transilvane deputăția, ce a fost trimisă legal, în baza articolului uniunii pentru coordonarea intereselor transilvane, pentru o justă și echitabilă luare în considerare, la negocierile sale cu înaltul Minister [ungar]. Având în vedere această rezervă, pentru a fi luată în considerare și recunoscută la negocierile pentru o viitoare stabilire a situației Transilvaniei, națiunea săsească nu a întârziat să trimită, atât înălțimii sale arhiducelui palatin, înaltului Minister, cât și deputăției Dietei transilvane, un memoriu, elaborat de adunarea națională din 3 iulie 1848, pentru protejarea celor mai înalte și sacre interese ale ei, prezentat de delegația națională pregătită a fi trimisă din mijlocul ei, în care sunt cuprinse punctele esențiale necesare dănuirii și progresului națiunii săsești, fără a căror îndeplinire, ea [națiunea săsească] nu poate recunoaște uniunea cu Ungaria ca fiind realizată benevol.

Națiunea săsească – care cu 700 de ani în urmă a fost adusă pentru apărarea țării, pe care a udat-o cu sângele fiilor ei, și care a fost chemată de regii unguri pentru răspândirea culturii – nu a pătruns aici samavolnic, dar timp de atâtea secole și-a îndeplinit fidel și onest misiunea, prin răspândirea agriculturii, meșteșugurilor și comerțului, a artei și științelor, ca și în lupta contra dușmanilor patriei sale dragi. [Națiunea săsească] a dobândit un drept bine stabilit și inalienabil de revendicare, și este incontestabil că ea depune eforturi pentru menținerea instituțiilor sale libere, cetățenești, bazate pe libertate și egalitate, garantate de regele Andrei II prin diploma din 1224, ulterior reconfirmate solemn de către toți regii care au urmat, până astăzi, când la uniunea cu Ungaria, în noua constituție, câștigată prin evenimentele memorabile din martie, au fost statornicite și propuse aceleași principii, anume principiile libertății, egalității și fraternității, în a căror posesie sașii se află de secole. [Națiunea săsească] nutrește această convingere cu atât mai mult cu cât, pe de o parte, Transilvania nu a fost învinsă și cucerită prin forța armelor, de aceea uniunea cu Ungaria trebuie să fie una benevolă, iar pe de altă parte nu se poate și nu este permis să se pornească de la prezumția

că amintitele principii superioare de stat ale Ungariei nu vor fi aplicate în Transilvania și, în primul rând, în cazul națiunii săsești.

Deputăția Dietei transilvane și-a dat avizul în legătură cu punctele cuprinse în memoriul înaintat înaltului Minister, arătând următoarele:

1. „Teritoriul aflat sub jurisdicțiile săsești [Pământul Săsesc] trebuie să rămână și pe viitor în configurarea sa actuală.“

Națiunea săsească nu se poate mulțumi cu această formulare, deoarece, pe de o parte, ea nu exprimă exact posesiunile ei teritoriale, când totuși toate legile, în special însă cele referitoare la precizări teritoriale, trebuie să fie foarte clare și exacte, încât să nu facă loc niciunei interpretări ambigue, și pentru că, pe de altă parte, ea nu menționează deloc, nici din punct de vedere juridic, nici administrativ, părțile aflate până acum sub jurisdicție săsească.

Subsemnații cer așadar, în numele națiunii săsești, păstrarea acestui punct, așa cum este el cuprins în memoriu, și anume: menținerea neschimbată a teritoriului săsesc și componența politică a acestuia în forma sa actuală, constând din 9 scaune și 2 districte, împreună cu părțile aparținătoare, atât din punct de vedere judiciar, cât și administrativ.

2. „Comitele națiunii trebuie să rămână în sfera atribuțiilor sale de până acum; și în viitor va fi ales de către națiunea săsească în mod liber și pe o bază largă a dreptului de vot; și Universitatea națiunii trebuie să rămână în starea prezentă, până când legislația imperială în acest sens va dispune altminteri.“

Am încuviința fără ezitare această propunere, dacă la sfârșit, în locul doritei garanții necesare pentru menținerea comitelui națiunii și a Universității, nu ar fi doar o ofertă provizorie, cu care națiunea săsească nu se poate mulțumi. Ambele [instituții, cea a comitelui și cea a Universității săsești] sunt tot atât de vechi precum însăși națiunea [săsească] din Transilvania, fiind bazate pe lege și pe privilegiile regale, și s-au dovedit peste veacuri ca fiind benefice. Națiunea are stabilitatea sa legată de acestea, unitatea sa constă numai în Universitatea, al cărei președinte este comitele națiunii, și abandonarea acestora va duce la dezintegrarea ei, ba poate în viitorul apropiat [națiunea săsească] se va dizolva în elementul valah, ceea ce este tot atât de puțin în interesul maghiarilor și secuilor, care nici ei nu vor scăpa de această asimilare, dacă sașii îi cad victimă, deoarece aceasta este cu totul contrar instinctului de conservare națională. În plus, menținerea Universității națiunii săsești concordă la fel de bine cu noua constituție a Ungariei și poate fi inclusă în aceeași categorie, ca și adunările generale, garantate districtelor iazigilor, cumanilor, haiducilor, precum și [districtelor] Fiume și Buccari prin articolele de lege nr. 25, 26, 27 din anul 1847/48.

În consecință, subsemnații își îngăduie să ceară înaltului Minister, pentru proiectul de lege care se va pregăti în parlament, să fie lăsată la o parte concluzia finală: „până când legislația imperială va dispune altminteri“, oferind astfel națiunii săsești necesara garanție pentru „existența în continuare a comitelui ei și a Universității naționale“.

3. „Auto-guvernarea internă, în ceea ce privește alegerea liberă a funcționarilor și magistraților, ca și administrarea averilor sașilor, trebuie să rămână neschimbate ca și până acum, în condițiile statornicitei dependențe și subordonări față de guvern, dar cu modificarea că oficialii cercuali superiori, anume primarii să fie numiți de Minister, iar ceilalți funcționari și magistrații să poată fi aleși pe cât de liber posibil și totodată să-și poată prelua funcțiile neîntârziat”.

În timp ce sistemul de control și supraveghere de tip Metternich, existent înainte de zilele lui martie, a fost pretutindeni abandonat, redându-se și garantându-se tuturor cercurilor și comunelor libera manifestare în toate relațiile vieții de stat și comunitare, prin această propunere a deputăției, aflată în evidentă contradicție cu spiritul timpului, națiunea săsească a fost exclusă de la una dintre cele mai importante cuceriri ale vremurilor moderne și a fost condamnată pe mai departe la dependență și subordonarea în privința administrării propriilor ei averi naționale și comunitare, [administrare] care și până acum a fost ciuntită contrar legii, și astfel numai națiunii săsești și comunelor sale individuale le-a fost limitat dreptul, admis de altfel fiecărei persoane private, de a dispune asupra proprietății lor. Fără a pune în discuție dreptul de supraveghere al statului, pe care națiunea săsească îl recunoaște, este nevoie ca în această privință ea să se exprime foarte limpede că, din motivele amintite, niciodată ea nu va mai admite ca, în privința dispunerii de averile sale naționale și comunitare, să mai depindă de tutelă și de înalte aprobări, de vreme ce este suficient controlul guvernului, dacă acestuia, la fel ca până acum, i se vor supune și de acum înainte spre revizuire și control bilanșuri anuale din partea cercurilor săsești.

În proiectul deputăției transilvane s-a mai propus anularea dreptului de liberă alegere a funcționarilor cercuali superiori, atribuindu-se guvernului numirea lor.

Națiunea săsească și-a exercitat nestânjenită timp de 7 secole dreptul, garantat prin tratatul de bază andrean, prin Diploma Leopoldină și prin articolul de lege nr. 13 din 1791, să-și aleagă liber magistrații și funcționarii. Prin urmare, acest drept s-a dezvoltat în cea mai strânsă legătură cu viața națională, astfel că [națiunea săsească] nu poate renunța la acest drept, considerându-l ca pe un pilon de bază al constituției ei cetățenești libere, constituită pe principii

democratice. Și dacă [acest drept] i se va lua fără încuviințarea sa, aceasta nu ar trezi cu siguranță nicio simpatie pentru noua ordine a lucrurilor, ci ar stârni cu ușurință agitații periculoase. La acestea se adaugă faptul că sașii își plătesc funcționarii cercuali superiori din propria lor casă alodială, de unde decurge dreptul natural ca și pe acești funcționari să-i aleagă ei înșiși în mod liber. Apoi cei mai mulți funcționari cercuali superiori sunt, totodată, funcționari orășenești, iar în Ungaria dreptul orașelor de a-și alege primarul este garantat prin articolul de lege nr. 23 din 1847/48 și, în fine, acești funcționari superiori sunt în același timp, președinții Curții de apel, iar magistrații trebuie aleși potrivit constituției statului. Dreptul poporului, bazat pe un concept al dreptului statului, anume cel al libertății cetățenești, de a-și alege judecătorii și funcționarii, nu este contrar în esență guvernului responsabil, deoarece și funcționarul guvernului, sub a cărui supraveghere el este plasat, funcționar ales prin vot popular, trebuie să rămână responsabil pentru acțiunile sale; și de asemenea, deoarece prin alegerile populare se oferă, în general, cea mai sigură garanție împotriva abuzurilor funcționarilor superiori și pentru răspunderea lor în fața poporului sau, altfel spus, în fața statului.

Din aceste motive, înaltul Minister să binevoiască să mențină în proiectul său de lege înaintat parlamentului acest punct, așa cum apare el în formularea conținută în memoriu prin cuvintele: „se va garanta libera administrare comunală și dreptul liberei alegeri a funcționarilor cercuali și comunali“.

4. „Trebuie să aibă libertatea ca atât în interior, cât și în corespondența cu autoritățile mai înalte să poată folosi și limba germană. Cererile private se vor formula însă, întotdeauna, în limba utilizată cel mai des în jurisdicția respectivă; cu celelalte jurisdicții ale țării trebuie să se corespundeze în limba maghiară.“

Limba este expresia cea mai vie și pentru acest motiv este scutul naționalității; ea este cea mai sacră și, fiind de neschimbat, este cel mai *intangibil bun al fiecărui popor, asupra căruia, pe baza dreptului rațiunii și a celor mai noi principii, extrase din acesta, ale dreptului ungar al statului și popoarelor*, nicio legislație nu este împuternicită să dispună într-un astfel de mod, încât folosirea limbii materne a unei națiuni să fie știrbită sau numai temporar permisă, și totodată să fie inhibată libera sa dezvoltare în toate relațiile vieții publice.

S-a tot insistat asupra acestor principii, cu referire la limba maghiară, încă din anul în 1832, și ele au fost aplicate cu succes; și anume, prin eliminarea limbii latine moarte, utilizate anterior, limba maghiară a fost ridicată prin lege la statutul de limbă diplomatică sau de stat în Ungaria.

În Transilvania, a cărei constituție se întemeia pe sistemul celor trei națiuni de Stare egal îndreptățite: maghiari, secui și sași, de asemenea, limba maghiară a fost ridicată la rang de limbă diplomatică, și anume prin articolul de lege nr. 1 din 1846/47. Națiunii săsești, însă, prin recunoașterea egalității sale cu celelalte două națiuni, i s-a acordat dreptul utilizării libere a limbii sale germane materne nu doar în afacerile publice, protocoale și în corespondența internă, ci și cu autoritățile superioare; folosirea de până acum trebuie să se garanteze și pe mai departe în privința corespondenței cu celelalte autorități, stabilindu-se că pe viitor legile trebuie să li se comunice sașilor și într-o traducere germană autenticată. Această lege este în vigoare din decembrie anul trecut și rămâne până azi în putere juridică deplină.

Fără a ține cont de ea, delegația dietală transilvană a propus o modificare semnificativă a acesteia și, fără a lua în considerare temeiul legal prin care există națiunea săsească, în locul legilor existente și în contradicție cu articolul de lege maghiar nr. 7 din 1847/48, prin care unificarea libertăților speciale și a legilor Transilvaniei, care nu sunt un obstacol în calea uniunii, ci sunt favorabile libertăților naționale, trebuie menținute și de aici înainte, [modificarea] propune o prevedere permisivă, lăsându-i ca o favoare națiunii săsești utilizarea pe mai departe și a limbii germane.

De la colonizarea sa, națiunea săsească a folosit, în mod nestingherit, limba germană în casă, în biserică și în școală, precum și în viața publică. În decursul atâtor veacuri, sub sorții schimbători și în furtunile străbătute între timp dimpreună cu frații ei maghiari și secui, alături de care a răbdut și s-a jertfit, [națiunea săsească] nu a fost niciodată stânjenită sau împiedicată [în folosirea limbii germane], nici sub regii maghiari, nici sub principii transilvani și nici chiar în timpul dominației turcești. Cu atât mai puțin ar putea îngădui o astfel de lezare a drepturilor ei tradiționale și legale, într-o vreme în care în Europa nu mai este permisă nicio constrângere în viața națională, într-o vreme în care în aproape toate țările trezirea națiunilor s-a bazat, mai presus de orice, pe principiul libertății, egalității și fraternității în fiecare dintre statele nou constituite și peste tot s-a afirmat respectul pentru fiecare naționalitate, aceste principii fiind prevăzute și de Ungaria drept bază în reorganizarea sa.

Limba legislației să fie și să rămână maghiara, dar, întrucât legile trebuie să fie inteligibile fiecărui cetățean, acestea trebuie să le fie comunicate sașilor în mod autentic în limba germană. În toate dezbaterile oficiale, în protocoale și în corespondență, atât în interior, cât și în exterior, în cazul sașilor, limba uzuală trebuie să fie germana, așa cum în cercurile ungurești este limba maghiară. Cererile private, însă, se vor prelua în oricare din limbile uzuale în jurisdicțiile săsești. Egalitatea în fața legii reclamă

aceasta; aceasta este provocarea adresată administrației publice; acesta este avantajul locuitorilor țării, pentru care cunoașterea limbii țării este indispensabilă; în fine, acesta este și interesul bine înțeles al statului. Apărarea și conservarea neștirbită a naționalității și a limbii condiționate de ea, sunetele dulci, învățate și îngânate la pieptul mamei, care reprezintă prima experiență cu care omul există și dispare, au devenit ideea călăuzitoare a timpurilor moderne și a popoarelor, iar cine și-o revendică pentru sine va acorda același drept și altora. De aceea, cu încredere și hotărâre, națiunea săsească speră și ea și revendică menținerea acestui drept natural al ei, asigurat prin lege, deoarece, pe de o parte, este îndreptățită la aceasta, iar legislația ungară proclamă zilnic respectarea tuturor naționalităților; dar pe de altă parte, este imposibil ca tocmai această legislație să fure vreunei seminții din Ungaria comoara, pentru care pe bună dreptate ea însăși se înflăcărează și se entuziasmează atât de tare, și astfel să deschidă din nou războiul limbilor, abia potolit, căci dacă unui popor îi este amenințată naționalitatea, va sări până la ultimele puteri pentru apărarea acesteia.

5. „Reglementarea afacerilor bisericești și școlare în interior, libera administrare a veniturilor acestora, alegerea liberă a clerului vor fi garantate sașilor și pentru viitor, sub supervizarea statului, cu mențiunea că, în toate școlile și comunitățile religioase existente pe Pământul Săsesc, limba germană să se poată folosi și mai departe drept limbă uzuală și limbă de predare. În corespondența cu celelalte comunități bisericești și autorități se va păstra limba maghiară.” Toate acestea, se subînțelege însă, numai până la dispoziții ulterioare ale legislației.

La acest punct, deputăția dietală transilvană a omis mai multe prevederi importante, de a căror garanție națiunea săsească nu se poate lipsi, precum sunt constituția sinodală și jurisdicția spirituală a bisericii de confesiune augsburgică, o instituție care de veacuri s-a dovedit a fi extrem de benefică și care, bazată pe principiile protestantismului, rezervate exclusiv bisericii, nu poate fi transferată asupra statului; apoi libertatea de predare și învățare, acordată de toate constituțiile mai noi; pe urmă, subordonarea tuturor credincioșilor aparținând uneia și aceleiași confesiuni sub conducerea și vegherea propriilor autorități bisericești și școlare, atât a celor mai înalte, cât și a celor inferioare sub supravegherea statului, care să conducă la realizarea unității, care este cu atât mai necesară, cu cât până acum multe comunități bisericești de confesiune helvetică au fost subordonaute consistoriului suprem al bisericii de confesiune augsburgică, și invers, nu puține comunități de confesiune augsburgică au fost subordonate consistoriului suprem reformat. De asemenea, deputăția dietală dorește menținerea dreptului folosirii limbii

germane doar în comunitățile bisericești și școlare aflate pe Pământul Săsesc, urmând ca astfel să excludă toate bisericile și școlile aflate în comitatele transilvane, cu toate că bisericile din comitate au exercitat din totdeauna acest drept, garantat și de articolul de lege nr. 1 din 1846/47 în subcap. 5. Aceasta este evident o încălcare a legii și atrage consecințe tragice, căci nu vor accepta de bunăvoie să li se ia folosirea limbii lor materne în casă, în biserică și în școală. Delegația transilvană propune, în sfârșit, ca în corespondența cu celelalte comunități bisericești să se păstreze limba maghiară. Aici însă se pleacă de la premisa complet eronată, că acele comunități bisericești sășești ar fi folosit până acum limba maghiară în corespondența lor externă, ceea ce nu a fost cazul niciodată și această corespondență nu s-a purtat în vreo altă limbă decât cea germană.

Făcând abstracție de constrângerile nefirești, pe care această propunere a deputaților transilvăneni le-ar fi produs comunităților bisericești sășești, așa ceva este complet irealizabil, deoarece numai foarte puțini clerici sași stăpânesc limba maghiară.

Pe menținerea punctului 5, așa cum este el redactat în memoriul prezentat înaltului minister, și anume: „Statutul independent al bisericilor și școlilor tuturor credincioșilor, administrarea liberă a averilor lor, constituție sinodală și jurisdicție spirituală a bisericii confesiunii augsburgice, alegerea liberă a clerului, dreptul organizării libere și al supravegherii învățământului public; libertatea de predare și învățare; folosirea neîngrădită a limbii materne în biserici și școli, precum și subordonarea credincioșilor de aceeași confesiune sub conducerea și îndrumarea propriilor lor autorități școlare și bisericești, fie ele superioare sau inferioare, sub supervizarea statului”, subsemnații se văd nevoiți să insiste, cu atât mai mult cu cât [punctul 5] nu este contrar nici noii constituții a Ungariei, ce garantează toate drepturile populare, și nici unității statului.

Deputația dietală transilvană a trecut total cu vederea celelalte puncte ale memoriului, și anume: cel de-al șaselea, privind menținerea legilor municipale sășești cu păstrarea autonomiei și, pe baza acesteia, cu introducerea de reforme conforme timpului în diverse relații ale vieții naționale în general, precum și mai ales în privința reglementării meșteșugurilor și a breslelor și în privința constituirii și utilizării gărzii naționale; punctele 7-11, referitoare la răscumpărarea decimelor clerului săsesc, apoi prevederile referitoare la legislația provincială în general, la reprezenatrea națiunii sășești în Parlamentul imperial, la participarea ei la impozite, la sarcinile țării și la avantajele corespunzătoare acestora, la serviciul militar și la cel mai înalt centru al administrației politice și al administrării justiției. Stabilirea acestor [puncte] este totuși în interesul esențial al

națiunii săsești, căci condiționează reglementarea drepturilor și obligațiilor națiunii săsești în viitoarea ei poziție, în cadrul regatului Ungariei.

Subsemnații își îngăduie, prin urmare, ca și aceste puncte să le recomande înaltului Minister spre o corectă examinare și evaluare, adăugând rugămintea să binevoiască a propune dispozițiile privitoare la națiunea săsească, în forma unui proiect de lege, înaltului Parlament imperial, dar nu numai cu titlu provizoriu, așa cum a procedat deputăția dietală, ci ca pe o garanție sigură pentru viitor. Doar astfel este liniștită națiunea săsească și viitorul ei poate fi asigurat în asociere cu Ungaria. În același timp, rugăm să acceptați asigurarea noastră că națiunea săsească, care a înaintat și până acum pe calea progresului și a reformelor moderne, nu va ignora niciodată spiritul timpului, ci, dimpotrivă, va întrebuița toate mijloacele, ca și pe viitor să progreseze pe această cale; de asemenea, în cazul în care revendicările ei legitime vor fi acordate, ea este pregătită să-și îndeplinească de bună voie și cu bucurie toate obligațiile sale pentru statul căruia îi va aparține de acum înainte, așa cum a făcut-o dintotdeauna de la stabilirea ei în Transilvania.

Deputăția națională săsească

Original. SJAN Sibiu. Fond D.D. 152 (82-90) Zimmermann nr. 11387-11404/1848.

127.

Cluj, [înainte de 4 iulie 1848]

Záfi Nyikuláj, Solomon Patzityie és Szavujfir Alexa a F[első] Fejérmegyében kebelezett fejéregyházi adózó közönség nevében jelen folyamodásuknál fogva panaszolyák, hogy földes uruk Gr. Haller Ferenc azt állítván, miszerént udvari földön vagynak s olyan földet bírnak, a szabadság ki hirdetése után is, úri szolgálat tételre erőlteti, sőt a megtagadás esetében erővel és veréssel is rea szorítja mire való nézt, magokat ezen erőszakolandó úrbéri szolgálatok tételétől mentesíteni kéri.

Kolosvár július 4 1848.

*

Zafi Niculai, Solomon Patiție și Savufir Alexa, locuitori din Albești, înglobat în comitatul Alba de Sus, în numele contribuabililor de acolo, prin prezenta petiție, se plâng de faptul că proprietarul funciar, contele Haller Ferenc, susținând că sunt pe pământul curții și tot pe acesta îl și folosesc, chiar și după anunțarea eliberării [din iobăgie], îi silește la îndeplinirea

servituților. În caz de refuz, îi constrânge pe aceștia, prin forță și bătaie, fapt pentru care ei cer scutirea lor de aceste servituți urbariale impuse cu violență.

Cluj, 4 iulie 1848

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P., nr. 8106/1848.

128.

[Cluj, înainte de 4 iulie 1848]

Koller Joséfa jelen folyamodása rendében panaszolya, miként úrbéressének Krisán Juonnak ellenszegüléseit tovább nem szenvedhetvén, múlt évi Sz[ent] Mihály hó 17^{kén} a költözködéssre A szerént megintette s nevezett úrbéres ezen intést aval a feltétellel, hogy ipara becsára téríttessék meg el is fogadta.

Mind azon által kerületi fő bíró Váradi János folyamodó iránt viseltető ellenszenvből a dolgot mind szolgabíró, mind tisztség előtt oda vitte, hogy nevezett úrbéres sem az ajánlott ipar becst el nem fogadta, sem pedig állományából ki nem költözött.

Erre való nézt a tisztségnek jelen tárgyban hozott határozata megváltoztatásával, érintett úrbérest állományából kitétetni s magának birtokába adatni rendelni kéri.

*

Koller Joséfa, în prezenta petiție, se plânge că, nemaiputând suporta împotrivirile colonului Iuon Crișan, în 17 septembrie 1847, a recurs la atenționarea acestuia, obligându-l totodată pe baza punctului A [probabil din contract] să se mute. Numitul urbarial s-a și angajat că se va muta, cu condiția că va fi recompensat cu prețul de evaluare a meșteșugului său.

Judele districtual însă, Várady János, din aversiune ce-i purta petiționarului, a prezentat situația în așa fel în fața judeului nobiliar și în fața dregătoriei, încât urbarialul Iuon Crișan nu a acceptat nici prețul de evaluare oferit și nici de pe sesie nu s-a mutat.

Astfel petiționara cere ca, prin modificarea rezoluției dregătorești aduse în această problemă, numitul urbarial să fie mutat de pe sesie și aceasta să-i revină petiționarei.

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P., nr. 8.105. Urb. 336/1848.

[Cluj, înainte de 4 iulie 1848]

A pagocsai volt úrbéreszek jelen folyamodásuknál fogva panaszozzák, miként illető földes uraik ez előtti évekbe jobbágy állományaik után járó földjeiket be szedvén – őket mezőre telepítették, s most miután az úrbérség megszüntetése közhírré tétetvén, azon ürügy alatt, hogy curialis helyen lagnak szolgálat tételre hajtják – minél fogva jelenleg éppen birtok nélkül vagynak.

Mire való nézt addig is, míg az úrbéri viszonyok elhatározására kiküldendő bíróság munkáját bevégezné, magoknak ez előtti évekbe földesuraik által elvett földjeiket vissza adatni rendelni kéri.

*

Foștii urbariali din Pogăceaua, în prezenta petiție, se plâng că moșieri lor, în anii precedenți, le-au luat sesiile de iobagi și pe ei i-au colonizat pe câmp.

Acum, după publicarea desființării iobăgiei, sub pretextul că locuiesc pe pământ curial, îi obligă la prestări de munci – motiv pentru care ei, actualmente, nu posedă niciun pământ.

Prin urmare cer ca, până când judecătoria trimisă pentru rezolvarea problemelor legate de desființarea iobăgiei își va încheia misiunea, să li se dea înapoi pământurile luate de moșieri în anii precedenți.

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G. P., nr. 8.107. Urb. 338/1848.

Cluj, 4 iulie 1848

Főhadi parancsnok úr önmlgának

B. Vay Miklós kir. biztosnak eredetileg visszavárás fejében ide fogott hivatalos megtalálását, - mellynél fogva azon ötletből, hogy az Alsó Fejér megyei főispántól a sülyei g. e. lelkész letartóztatására nézve kívánt katonai segély megtagadtatott, Nagyméltóságod útján teendő olly intézkedésre szólít fel: miszerint az illető katonai előjáróságok főtisztjeinek megtalálására és felelőségekre a részletes esetekben is kívánandó katonai segélyt haladék nélkül megadni kötelességöknek ismerjék, - nagyméltóságodnak, tegnapról 1780 szám alatt kelt hasonló tartalmú felszólításom kapcsában, az ott írt célból van szerencsém közleni.

Kolosvárt, július 4^{kén} 1848.

Domniei sale domnului comandant suprem al armatei

În așteptarea retrimiterii ordinului oficial, atașat aici în original, al domnului comisar regal, baronul Vay Miklós, conform căruia s-a refuzat din partea comitelui suprem al comitatului Alba de Jos ajutorul militar dorit pentru reținerea preotului greco-catolic din Șilea, ca ordin din partea domniei voastre, îmi cereți ca respectivele notabilități militare, ținând cont de investigația și răspunderile ofițerilor superiori municipali, chiar și pentru situațiile aparte, să dea în mod obligatoriu și fără întârziere ajutorul militar solicitat; privitor la cererea mea cu conținut asemănător, dată domniei voastre ieri, având nr. 1780, în vederea scopului menționat acolo, am șansa să v-o comunic acum.

Cluj, 4 iulie 1848

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G.Pr., nr.1794 E /1848.

131.

Cluj, 4 iulie 1848

Ans General Commando

Klausenburg, am 4ten Juli 1848

Die Verhältnisse stehen so – daß der Marschbefehl für die Truppen nach Ungarn, ohne eine schwere Verantwortung auf sich zu lasten, *durchaus* nicht verzögert werden darf. Daher ich mich genöthigt sehe, meinen decisirten [!] Befehl Gh. Nr. 83 vom 27. v[origen] M[onats] hiermit zu wiederholen und dessen *augenblickliche* Befolgung anzubefehlen.

Comandamentului general

Cluj, 4 iulie 1848

Condițiile sunt de asemenea natură, încât ordinul de marș pentru trupele către Ungaria nu mai trebuie întârziat sub niciun chip, fără ca o grea răspundere să apese pe acestea. Prin urmare, mă văd obligat să repet ordinul meu, decis prin nr. secret 83 din 27 ale lunii trecute¹, și să ordon numaidecât executarea acestuia.

¹ Vezi vol. VII, doc., nr. 13.

132.

Cluj, 4 iulie 1848

Ns. Küküllő megye főispánjának
B.Bánffy Jánosnak

A méltóságod kormánya alá bízott ns. megye bátorléti biztossága által folyó hó 1^{ső} napjáról 104¹ szám alatt felterjesztett szolgabírói tudósítást, az oláh ajkú izgatók számára gyűjteni célzott segedelem iránt, tudomásul vévén, ezt olly megjegyzéssel rekesztem vissza: miszerint a kérdésben forgó segedelem gyűjtés nékem más úton is értésemre esvén, a felszólítást aláírtak elleni szoros nyomozódást elrendeltem; egyszersmind méltóságodat hivatalosan felhívom az érintett bátorléti biztosság által betiltott hasonló adakozás iránt megtett intézkedése teljesedésbe vételére éber figyelmet fordítani.

Kolosvárt, július 4^{kén} 1848.

*

Comitelui suprem al comitatului nobiliar Târnava
Baronului Bánffy János

Luând cunoștință de înștiințarea judeului nobiliar, înaintată cu nr. 104, din ziua de 1 a lunii în curs, prin curajoasa comisie pentru menținerea ordinii a nobilului comitat și pusă sub conducerea domniei voastre, înștiințare referitoare la strângerea intenționată de ajutor pentru agitatorii de limbă română, v-o înapoiez cu următoarea mențiune: întrucât chestiunea strănerii de ajutor mi-a parvenit și pe altă cale, am decis începerea unei investigații detaliate împotriva celor care au semnat somația propriu-zisă. Invit, totodată, oficial pe domnia voastră să-și îndrepte întreaga atenție spre realizarea integrală a dispoziției privind interzicerea de către comisie a acordării aceluia ajutor mai sus menționat.

Cluj, 4 iulie 1848.

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G. Pr. 1816 E/1848.

¹ Vezi vol. IX, doc. nr. 63.

Cluj, 4 iulie 1848

Ns. Alsó Fejérmegye Főispánjának

A Rác Vazul és Cziparin Timothe balásfalvi kánonok által, állítólag az oláh nemzet ügyében és érdekében fáradozó oláh ifjak felsegállítására intézett felszollítást, gróf Béli Ferenc és méltóságod mint k. kormányzéki biztosok ez évi Sz. Iván hó 21^{kén} kelt jelentések mellett, azon okból, mivel a nevezett kánonokok bécsi útjokból még vissza nem tértek, és az ők kihallgatások nélkül e felszollítás körülményeit kinyomozni nem lehet, vissza küldvén, ezt olly ajánlattal küldöm át méltóságodnak: hogy ennek körülményeit, mihelyt a nevezett kánonokok útjokból haza érkeznek, maga útján kinyomoztatni és az eredmény felől engemet értesíteni ne terheltesék.

Sz: Jakab hó 4^{én} 1848.

*

Comitelui suprem al nobilului comitat Alba de Jos

Contele Béldi Ferenc și domnia voastră, în calitate de comisari guberniali, în anexa raportului înaintat nouă în data de 21 iunie, ne retrimiteți apelul canonicilor din Blaj, Vasile Raț și Timotei Cipariu, lansat în vederea ajutorării tinerilor români care activează în interesul națiunii române.

Menționați că acei canonici în cauză nu s-au întors încă de la Viena, iar fără interogarea lor elucidarea circumstanțelor este imposibilă.

Retrimite actele în cauză mării tale cu mențiunea ca, îndată ce canonicii se vor întoarce, să efectuați cercetările necesare și să-mi trimiteți un raport despre cele constatate.

Cluj, 4 iulie 1848.

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G. Pr., nr. 1788/1848. Foto: 25951-25952.

¹ Vezi vol. VII. doc. nr. 146.

Cluj, 4 iulie 1848

Felséges Királyi Főkörmány!

Ifjabb gr. Karacsay Sándornak mint kormányi biztosnak a sombori és almási vidéken tett nyomozása rendin tamásfalvi jegyző Nánási József és nagyalmásai görög egyesült lelkész Porutziu Vazul ellen felmerült vádakra nézve 6.571 urb. 197 szám alatt kihallgatás rendeltetvén, annak következtében a nevezettek feleleteiket – mely szerint amaz a tetteket feltében kényszeredte elkövetetnek emez pedig az ellene felhozottakat hamis vádoknak nyilváníti – megtévén, azokat a közlöttek visszazárása mellett tisztelettel küldjük, hasonlóan lévén a felséges Királyi Főkörmánynak alázatos szolgálai Nemes Kolos megye tisztségéből.

Kolosvárt, július 4^{én} 1848

Sala Elek
főbíró
Dorgó László
aljegyző

*

Înalt Guberniu regal!

În urma anchetei întreprinse de contele Karacsay Sándor junior, în calitate de comisar gubernial, în ținutul Jimbor și Almașu, ordonându-se un interogatoriu cu nr. 657/urb. 197 cu privire la acuzațiile aduse împotriva notarului din Tămașu, Nánási József, și a preotului greco-catolic din Almașu, Vazul Porutiu, vă trimitem cu respect, în urma acestui ordin, răspunsurile date de cei doi numiți – conform cărora primul și-ar fi comis faptele din frică, iar celălalt declară că acuzațiile ridicate împotriva lui sunt acuzații false, retrimițându-vă cele comunicate și rămânând servii umili ai înaltului Guberniu regal.

Cluj, 4 iulie 1848

De la dregătoria comitatului Cluj

Sala Elek,
prim-jude
Dorgó László,
viconotar

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P., nr. 8432/1848. Foto: 29293-29295.

Sibiu, 4 iulie 1848

Praesidiale no. 799/p

An Ein Löbl. Königl. Landes-Oberkommissariat

Hermannstadt, am 4. Juli 1848

Auf höchsten Befehl Se. k.k. Hoheit des Herrn E. H. Stephan Palatins und königl. Statthalters von Ungarn, haben in Anbetracht der durch die Zeitverhältnisse gebotenen dringenden Nothwendigkeit:

1. Bataillon vom 1^t Szekler
2. Bataillon vom 2^t Szekler
1. Bataillon vom 1^t Walachen
1. Bataillon vom 2^t Walachen

dann die Oberstlieutenante Division vom Szekler Husaren Regimente baldigst nach Szegedin in Marsch gesetzt zu werden.

Indem das General Commando sich vorbehält, Einem Löbl. Landes Oberkommissariate seiner Zeit die bezügliche Standes-, dann Vorspanns- und Natural-Erfordernisse Ausweise der genannten Truppenabtheilungen behufs der gefälligen Ausfertigung der Marsch Tabellen zu übermitteln, beehrt man sich vorläufig sich diesen Ausweis bloß für die am 10ten d. M. vom Fogaras nach Enyed abrückende Division des 2ten Szekler Regiments mit dem dienstfreundlichen Ersuche anzuschliessen, die Marschtabelle für diese Division dermassen gefälligst ausfertigen zu wollen, daß dieselbe am 10ten nach Martinsberg, am 11ten nach Leschkirch marschiere, am 12ten dort Rast Tag halte, sodann am 13ten nach Bürköß, 14ten Meschen, 15ten Sidwe abücke, den 16ten dort Rasttag halte und am 17ten nach Elekes, endlich am 18ten nach N. Enyed sich begeben und am 19ten dort Rasttag habe, von wo diese Division mit dem Batallionsstab und mit den übrigen Abtheilungen des componirten 1ten Batallions vom 2ten Szekler Regimente über Feketetö nach Ungarn abücken und das General Comando zur gehörigen Zeit um die diesfällige Marschtabelle, unter Anschluß der hiezu erforderlichen Eingabe bitten wird, gegenwärtig aber bloß dringend ersucht, die Marschtabelle für die erstgenannte, von Fogaras abrückende Division nach den bezeichneten Tagen gefälligst entwerfen, und um so schleuniger dem General Commando übermitteln zu wollen, als die Zeit zum Abrücken sehr kurz, und vom Marsche dieser Division die Einleitung der fernern Dispositionen bedingt ist.

Man hofft, daß die in Rede stehende Division in der Station Leschkirch um so weniger zu irgend einer ähnlichen Klage, wie die früher

durchmarschirte Division Anlaß geben werde; als der Herr General Major von Wolnhofer die fräglichche Division dorthin begleiten, und am 12ten d.M. deren Revision allort vornehmen wird.

Als Ersatz für die von Fogaras abmarschirende Abtheilung, wird eine Compagnie des 1ten Battallions vom Baron Bianchi Infanterie am 7ten d.M. von hier nach Fogaras abzurücken, und am 9ten dort einzutreffen, dagegen die gegenwärtig in Reuszmartt liegende Compagnie des 2ten Battallions Biánchi am 8ten d.M. hier einzutreffen, und bezüglich dieser Märsche, das betreffende Regiments Commando mit dem hierortigen löblichen Districts Provincial Commissariate in das directe allsogleiche Einvernehmen sich zu setzen haben.

Pfersmann m.p.

*

Nr. prezidial 799/p

Către onoratul Comisariat regesc suprem al țării

În conformitate cu preaînaltul ordin al înălțimii sale, domnul palatin și guvernator regal al Ungariei, Ștefan, având în vedere condițiile prezente de necesitate urgentă:

- 1 batalion de la regimentul secuiesc nr. 1,
- 2 batalioane de la regimentul secuiesc nr. 2,
- 1 batalion de la regimentul românesc nr. 1,
- 1 batalion de la regimentul românesc nr. 2,

precum și divizia locotenent-coloneilor de la regimentul de husari secuiei trebuie să se pună cât mai curând în marș spre Seghedin.

În timp ce Comandamentul general își rezervă dreptul de a trimite la momentul oportun onoratului Comisariat suprem al țării atestatele referitoare la necesarul de efective, atelaje și produse, în scopul elaborării tabelului de marș, avem onoarea de a atașa, deocamdată, atestatul diviziei regimentului al doilea secuiesc, care va pleca în data de 10 ale acestei luni de la Făgăraș către Aiud. În același timp, vă rugăm să binevoiți a redacta ruta acestuia de asemenea manieră, încât [respectiva divizie] să plece pe data de 10 către Șomărtin, în 11 către Nocrich, pe 12 să aibă acolo o zi de odihnă, apoi, pe 13, să fie dislocată la Bârghiș, pe 14 la Măgina, pe 15 la Jidvei, unde va avea pe 16 zi de odihnă, iar pe 17 se va îndrepta spre Șona și, în fine, pe 18 către Aiud, unde, pe 19, va avea o zi de odihnă, de unde această divizie, împreună cu comanda batalionului și cu celelalte unități ale primului batalion al regimentului al doilea secuiesc, urmează să plece către

Ungaria prin Negreni. La timpul potrivit, Comandamentul general va solicita respectivul tabel de marș; momentan însă cerem urgent elaborarea pe zile a rutei de marș pentru mai sus amintita primă divizie, cu plecare de la Făgăraș, și trimiterea ei, cât mai promptă, Comandamentului general, deoarece timpul până la plecare este foarte scurt și de marșul acestei divizii depinde adoptarea dispozițiilor viitoare.

Sperăm ca staționarea diviziei în cauză la Nocrich să dea naștere la cât mai puține plângeri similare celor create de divizia care a trecut pe acolo anterior; domnul general maior von Wolnhofer va conduce într-acolo respectiva divizie; la data de 12 ale lunii acesteia, revizuirea acesteia se va face în aceeași localitate.

Ca substitut pentru unitatea care va mărșălui de la Făgăraș va fi trimisă într-acolo, pe data de 7 a acestei luni, o companie a primului batalion de infanterie Baron Bianchi și pe data de 9 va ajunge acolo; în schimb compania celui de-al doilea batalion Bianchi aflată la Miercurea Sibiului va ajunge aici pe 8 ale acestei luni. În ce privește aceste marșuri, comanda regimentului trebuie să se pună numaidecât de acord cu comisariatul provincial al districtului.

Pfersmann m.p.

Original. M.O.L. Budapesta. G. Pr. 1848. Foto nr. 32900-32903.

136.

Abrud, 4 iulie 1848

Nagy Méltóságú Gróf, Fő Kormányzó Úr
Kegyelmes Urunk!

Az ide rendelt katonaság által követelt, és általunk a körülmények fontos voltából biztosított dupla fizetés tárgyában, f. é. Sz. Iván hó 29^{ről} 52^l szám alatt Nagy Méltóságodhoz intézett alázatos felterjesztésünk nyomán, az abba jelentett biztosításunknak kért helybehagyása alázatos sürgetése mellett, tisztelettel kívántuk Nagy Méltóságodnak jelenteni: hogy hónap u. m. Sz. Jakab hava 5^{én} szándékozunk Topánfalvára, Bisztrára, Offenbányára és a több fölízgatott falukra magunk a katonaság kíséretében kiszállani és munkálódva a csend és rend helyre állítása iránt, erélyesen intézkedni; a mi azomban a katonaságot, melynek kíséretében assistentia gyanánt fogunk kiszállani, illeti: arra nézve érintett alázatos felterjesztésünkbe fölhozott

azon tervünk, hogy egy század rendes, és egy század székely katonaságot vigyünk magunkal a nevezett falukba és vidékeibe, megváltozott, a tegnapi napon a két rendbéli katonaság között történt következő kedvetlen esetek miatt:

Tegnap Július 3^{án} délutánni 2 óra tájba egy székely közlegény bé akart menni a tanácsház épülete árnyékszékebe – mely épületnek alsó részén van a katonai őrtanya, s mellette egy más szobába egy pap fogoly – a felső részibe pedig megint egy más oláh pap fogoly, mind kettő a biztosság által letartóztatva, és katonai őrizet alá helyeztetve – ezen tanácsházi épület utca ajtójába egy polák őr állott /: minthogy azon nap az őrtanyát polákok váltották fel /: az őr a székelyt nem bocsátotta bé, a visszautasítást polák nyelven adván értésére, a székely pedig oláhuul monda az őrnek, hogy ő semmi rosszat nem akar, s a tanácsház udvarárai bémehetést csak is sürgető bajának végezhetése tekintetéből kívánja, hol tudta a járást, mivel azelőtt ő maga is volt az őrtanyán, de ekkor is visszatartóztatott, miért a katona bémegy az őrtanyára, s a kadét káplártól meggyesi születésű szász Sálmen Dánieltől kért bémenetelrei engedelmet, de a káplár is azt tőlle megtagadván, a székely az őrtanyáról kijött, nevezett káplártól követtetve, s ekkor a káplár valamit polákuul szólván az őrnek, arra az őr a székely katonát puskájával megcsapta főbe, sőt a fejét, s nyakát megis szúrván, megvérezte. Ekkor a polákok ezen Jánosi Mihály nevű székelyt béhúrcolták az őrtanyára, mit a többi székely katonák megértvén, öszve szaladtak fegyvertelenül, s megsebzett társukat az őrtanyai fegyveres polákok belé eggyezésével az őrtanyáról kivívén, kapitányukhoz vitték, ki rögtön orvos után küldvén, látletet vétetett, és sebeit békötöztette.- Erre a székely katonaság roppant ingerültségbe jött, a polákokrai réá rontás, és egy borzasztó vérengzés megejtésétől, tisztjeik és a városi magyar ajkúak alig tudták visszatartóztatni; csak ugyan ekkor a székelyek az őrtanya utcáján, az őrtanyától nem messze, egy polákot előkapván, azt verni kezdték, de az oda szaladott székely tisztek megoltalmaztak a nagyobb veszelytol. Ezzel az őrtanyáról a polákok rögtön vissza vonultak, s helyöket a nemzet örök foglalták el mind addig, míg egy pár óra múlva székely katonáktól váltattak fel.

Ezen zavarok folyamába délutánni 6. óra tájba, székely hadnagy Benkő Nápoléon, kapitánjától szállására visszatérendő, az utcán nagy lármát hall, és sietve a láрма felé indulván, maga előtt látja említett Sálmen Dániel polák kadétot fegyveresen felvont csappantyúval sietni, kit megszólított hogy ályon meg, s töstént térjen vissza szállására, de a kadét ezt nem teljesítette;

2^{or} is felszöllítatott, de e se sikerülvén, kéntelen volt a hadnagy maga megragadni a kadét fegyverét hogy azt kezéből kivége vagy legalább a fegyvere csappantyuját lebozsássa, - de a kadét ekkor is huzakodván, s több székely katonák is fegyverének kezéből kivételére öszvejövén, e közbe a kadét fegyverét nevezett székely hadnagy lába elsütötte, s a tisztet ugyan nem érte, de a tiszt háta megett egy oláh nőt karján tartott csecsemőjével együtt megsebesítette, s azzal a kadét egyenesen szaladott fő hadnagya Feleknek szállására; mire lön 2^{or} még sokkal nagyobb ingerütség, kiáltván a székelyek hogy a polákok az oláhokkal tartanak, és mind le kell őket ölni, - sok bajba került ezen borzasztó szándékjuktól is föltartóztatni de a mi mégis sikerült.

Csak ugyan ezen estveli 8 órakor a város végén egy kádét udvarán egy szegény székely közvitézt, László Ferenc nevűt, egy csoport polák megrohanván, ötet kegyetlenül megverte, fején és homlokán kemény szurony hasításokat tett, s egészen vérbe küpülte.

Mely esetek után a rendes katonaság előljáró tisztje, fő hadnagy Jelenek a többi székely tiszt urakkal a biztosság előtt abba nyilatkozván, miszerint a fölböszült székely katonaság kitorhetésétől nem ok nélkül lehetvén tartani, jónak vélné még a következett éjjel a rendes katonasággal innen csendességbe eltávozni; -minek következtében a megtörténhető nagy és veszedelmes vérontás köteles kikerülése méltó tekintetéből, a bizotmány azonnal rendelkezett a rendes katonaságnak reggeli két órakor csendességbe Verespatakra leendő átszállítása iránt, minden – elfogadásukra és béhelyeztetésökre megkívántatok iránti rendelkezések azonnal megtétetvén; és így a biztosság az itten maradott két székely századdal Topánfalvára és vidékére kiszálván, a rendes katonaság Verespatakról vissza fog Abrudbányára szállani és itten szállásolni mind addig, míg a biztosság ide visszatérendő lessz, a mikor a rendes katonaságnak újbóli eltávolításáról a biztosság intézkedni el nem fogja mulatni.

Ezen körülményeknek alázatos felterjesztése mellett tisztelettel jelentjük, miszerint a verespataki eggyesült görög hitű lelkész Bálint Simon mint bujtogató, -s ugyan csak odavaló nem eggyesült görög hitű lelkész popa Kozsokár Ilia, és oda való bányász Korpágyé Juon mint veszedelmes fenyegetők letartóztatvatván, őrizet alá tétettek. Továbbá valamint Abrudbányán, Verespatakon és Kornán, úgy a topánfalvi, abrudfalvi és offenbányai uradalmakban az oláh ajkú lakósoktól a fegyvereknek beszédése, úgy az abrudbányai, verespataki és kornai oláh ajkúaknak innen a vidékbe kiindításunk előtt a szükséges kezesítés iránt rendelkezünk, és a fegyverek beszédése itten nagyobb részint megis történt, - if. Jánk Ábrahámnak befogatása még nem sikerülvén.

Magunkat egyébaránt Nagy Méltóságodnak úri kegyibe alázatosan
ajánlva, hasonló tisztelettel maradtunk

Abrudbányán Július 4^{én} 1848ba

alázatos szolgái

Kozma Pál

Fő Kormányi tanácsos

Nemegyei M. János

K.Bányásztanácsos és Igazgató

Némethy János

Fő Korm.Titoknok

Kirendelt biztosok

*

Preamărite domn guvernator!

Grațiosul nostru domn!

V-am înaintat în 29 iunie a.c. sub nr. 52. umila noastră înștiințare
legată de salariul dublu cerut de armata dislocată aici și garantat de noi din
cauza importanței circumstanțelor; tot în această înștiințare am cerut
urgentarea aprobării acestei asigurări făcute de noi.

În urma acelei înștiințări am dorit să raportăm, cu stimă, măriei tale,
că dorim să ne deplasăm în 5 iulie cu escortă militară la Câmpeni, la Bistra,
la Baia de Arieș, precum și în alte sate instigate, unde, prin măsuri energice,
să restabilim liniștea și ordinea.

În ceea ce privește însă armata, în compania căreia doream să ne
deplasăm în calitate de asistență, acel plan al nostru prezentat și în
menționata înștiințare, cum că dorim să ne deplasăm în satele și ținuturile
amintite cu un regiment regulat și unul secuiesc, s-a schimbat în urma unui
eveniment neplăcut, petrecut ieri între cele două regimente:

Ieri, în 3 iulie, în jurul orei 2 d.m., un soldat de rând, secuî, a dorit să
între în latrina din clădirea consiliului local. La parterul acestei clădiri este
cantonamentul militar, lângă care, într-o cameră, este ținut ca prizonier un
preot, iar sus se află un alt preot român, tot prizonier, ambii ținuți sub
supraveghere militară.

La intrarea în clădire era de gardă o santinelă poloneză (întrucât în
ziua respectivă paza a fost efectuată de polonezi).

Santinela nu a permis secuîului intrarea, iar acest lucru i l-a spus în
limba poloneză. Secuîul i-a explicat în limba română că nu vrea să facă
niciun rău, dorește să între doar pentru a-și face nevoile urgente, cunoaște și
drumul, întrucât a mai fost pe aici. I s-a refuzat din nou intrarea, după care

soldatul a intrat în cantonament cerând permisiunea intrării de la caporalul Daniel Salmen, originar din Mediaș; dar și acesta i-a refuzat cererea. Mai mult, l-a urmărit până la ieșire, unde a adresat santinei câteva cuvinte în limba poloneză. Acesta din urmă l-a lovit în cap cu pușca pe soldatul secui, dar și pe gât în așa fel încât acesta a început să sângereze.

Soldații polonezi l-au luat pe secuul numit János Mihály și l-au cărat la cantonament. Soldații secui, dându-și seama de cele întâmplate, repede s-au adunat neînarmați și, cu permisiunea polonezilor înarmați, l-au luat pe tovarășul lor János Mihály rănit, l-au scos din cantonament, l-au dus la căpitanul lor, care a trimis imediat după medic. Medicul a făcut constatarea medico-legală și i-a pansat rănile.

Soldații secui au devenit foarte agitați și numai ofițerii lor și orășenii de limbă maghiară au reușit să-i rețină de la atacarea polonezilor, împiedicând, astfel, o baie de sânge.

Dar secuii, nelăsându-se, chiar pe strada unde se afla cantonamentul, dar nu departe de aceasta, au pus mâna pe un polonez, au început să-l bată, și numai ofițerii secui veniți în fugă la fața locului au reușit să-l scape.

După acest eveniment, soldații polonezi s-au retras din cazarmă, în locul lor a venit garda națională care, după câteva ore, a fost schimbată de soldații secui.

În urma acestor evenimente agitate, după masa de la ora 6, locotenentul secui Benkő Napoleon, în drumul de întoarcere de la căpitanul său, a auzit o mare gălăgie pe stradă. S-a îndreptat într-acolo și, la un moment dat, l-a văzut pe amintitul cadet polonez Daniel Salmen înarmat, grăbindu-se cu arma pregătită pentru tragere.

L-a somat să se oprească și să se întoarcă la locul de cazare; cadetul însă nu i-a dat ascultare.

L-a ordonat și a doua oară, dar și acum fără niciun rezultat, astfel că el a fost nevoit să apuce arma cadetului, măcar pentru ca să închidă clapa puștii. Dar cadetul nu s-a lăsat, motiv pentru care mai mulți soldați secui [au sărit în ajutorul locotenentului], cu dorința de a lua pușca cadetului. În încăierare, arma polonezului s-a descărcat din cauza impactului cu piciorul locotenentului secui amintit, pe ofițer nu l-a rănit, dar a rănit o femeie româncă și copilul din brațele acesteia, aflați amândoi în spatele ofițerului.

Cadetul a luat-o la fugă, direct spre locul de cazare al locotenentului său, numit Felek.

Acum, a doua oară, agitația a devenit și mai mare, secuii au început să strige că polonezii țin cu românii, trebuie deci omorâți toți.

Multă bătaie de cap ne-a dat împiedicarea lor în această intenție, totuși, până la urmă am reușit.

În seara zilei respective, la ora 8, la capătul orașului, în curtea unui cadet, un grup de [soldați] polonezi au atacat un soldat de rând secuiei pe nume László Ferenc; l-au bătut crunt, i-au făcut tăieturi cu baionetele pe cap și pe frunte, l-au lăsat într-o baltă de sânge.

După aceste evenimente, ofițerul superior al armatei regulate, locotenentul Jelenek, împreună cu ceilalți domni ofițeri secuiei s-a prezentat [în fața comisiei de investigație] și a declarat că se poate aștepta, și nu fără motiv, răzvrătirea soldaților secuiei agitați, motiv pentru care crede că ar fi foarte oportun ca armata de rând să plece de aici în mare liniște încă în toiul nopții următoare.

Ca urmare, pentru a împiedica o mare și periculoasă vărsare de sânge, comisia a luat imediat măsuri ca, la ora 2 în zori, armata de rând să se retragă în mare liniște la Roșia Montană; acolo să fie primită și încartiruită.

Întrucât comisia împreună cu cele două regimente secuiești s-a deplasat la Câmpeni și în împrejurimi, armata regulată se va întoarce de la Roșia Montană la Abrud, unde va staționa până la întoarcerea comisiei, care va hotărî unde să fie trimisă în cele ce urmează.

Pe lângă relatarea acestor circumstanțe, avem onoarea de a vă mai raporta că preotul unit din Roșia Montană, Simion Balint, preotul ortodox Ilie Cojocaru și minerul Iuon Corpadia – toți din Roșia Montană, ca instigatori și amenințatori periculoși, au fost arestați și puși sub supraveghere.

În continuare am dispus confiscarea armelor de la locuitorii români din Abrud, Roșia Montană și Corna, precum și din domeniile aparținătoare acestor localități.

La fel am luat măsuri în vederea depunerii cheazășiei românilor din amintitele localități, de fapt aici s-a efectuat deja, în mare parte, adunarea armelor de la români.

Pe Iancu Avram junior încă nu l-am putut aresta.

Rămânând ai înălțimii tale servi umili:

Abrud, 4 iulie 1848

Kozma Pál
consilier gubernial
Nemegyei M. János
consilier și director montanistic
Némethi János
secretar gubernial
detașați în calitate de comisari

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G. Pr.. nr. 1843E/1848.

Orăștie, 4 iulie 1848

8254/1848

Hochlöbliche k. Landes-Regierung

Das in der Anlage beigeschlossene Klaggesuch des hiesigen Kapitels, worin dasselbe die ämtliche Anzeige macht, daß der gesamte sächsische Clerus, mit Innbegriff der hiezu gehörenden reformierten Geistlichen, gegen den auf den letzten Siebenbürgischen Landtage verfaßten 6 Gesetzesartikel in Betreff des Aufhörens des Zehentens sowohl beim Landtage, als auch beim h[ohen] Ungarischen Ministerium und unsern glorreichen Monarchen protestirt habe, und zugleich bittet, in dem der erwähnte Gesetzartikel noch nicht bestätigt worden, die gütige Fürsorge zu treffen, daß das gebührende Zehntpunctum von den bisherigen Zehntgebern denselben ungeschmälert erhalten werde – erlaubt sich dieser Magistrat Einer Hochlöbl. K. Landes Regierung mit der gehorsamsten Bitte zu unterbreiten, womit Hochderselbe in dieser so wichtigen Angelegenheit eine hohe Weisung hochgeneigt zu vertheilen geruhen wolle. Zugleich geben wir uns die besondere Ehre Einer Hochlöbl. K. Landesregierung gehorsamst einzuberichten, daß dieser Magistrat, auf das hier beigeschlossene Klaggesuch den Kreis Inspectoren mittelst Note den Auftrag ertheilt habe, die betreffenden Communitäten darüber zu verständigen, daß der erwähnte Gesetzes Artikel von Sr. Majestät noch nicht bestätigt worden sei, weswegen sie zur Entrichtung des Zehentens verpflichtet wären; sollten die Communitäten dieser Anordnung nicht Folge leisten wollen, so soll der Zehenten durch die Communitäten betrieben werden.

Mit der vollkommensten Hochachtung verharrend

Einer Hochlöblichen k. Landesregierung
 Gehorsamste Diener,
 Magistrat des k. freien Markt und Stuhls Broos,
 Franz Bresz,
 Königsrichter,
 Alexander R[...],
 Obernotär

Broos, am 4. Juli 1848.

8254/1848

Prea onorat Guberniu,

În anexata plângere a capitlului de aici se face anunțul oficial că întregul cler săsesc, inclusiv clerul reformat aparținător acestuia, a protestat atât în Dietă, cât și la înaltul Minister ungar și la gloriosul nostru monarh împotriva articolului 6 de lege, elaborat de ultima Dietă transilvană, privitor la abolirea dijmei și, întrucât, amintitul articol de lege nu a fost încă sancționat, cere totodată să fie păstrat neatins dreptul de dijmă în bani de la plătitorii de până acum. Magistratul își îngăduie să prezinte [plângerea] prea-onoratului Guberniu, împreună cu cea mai supusă rugămintă, ca acesta să binevoiască a comunica o lămurire în această importantă chestiune. În același timp, avem deosebita onoare să comunicăm în mod supus înaltului Guberniu faptul că, urmare a plângerii, acest Magistrat a împărțit inspectorilor cercuali să notifice comunităților în cauză faptul că articolul de lege menționat încă nu a fost sancționat de maiestatea sa, din care cauză ele sunt obligate la plata dijmei. În cazul în care comunitățile nu se vor supune acestui ordin, dijma trebuie să fie încasată de către comunități.

Rămânem cu cea mai profundă venerație

Ai prea-onoratului Guberniu

Supuși servi,
Magistratul liberului oraș regal și al scaunului Orăștie,

Franz Bresz,

jude regesc,

Alexander R[...],

notar suprem

Orăștie, 4 iulie 1848

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P. nr. 8254/1848.

138.

Turda, 4 iulie 1848

Nagy Méltóságú Gróf Gubernátor Úr

Kegyelmes uram!

Nagy Méltóságodnak június 13^{án} idei 1524¹ számok alatt általam tisztelt rendelete következtében, e nemes megye felső kerületében Gerebenesen történt lázadást magában foglaló tény kinyomozására általam kinevezett biztosoknak

kinyomozási munkálatokat Nagy Méltóságodnak midőn a további rendelete megététele végett tisztelettel felterjeszteném – hasonló alázatos tisztelettel vagyok.

Nagy Méltóságodnak
alázatos szolgája
G.Thorotzkai Miklós

Tordán Julius 4^{én} 1848

*

Domnia voastră domnule conte guvernator
Milostivul meu domn!

Ca urmare a onoratului ordin al domniei voastre, cu nr. 1524 din data de 13 iunie, referitor la investigarea revoltei petrecute în circumscripția Gereben din acest nobil comitat, cu stimă raportează domniei voastre demersurile de investigare ale comisiei numită de mine, la fel ca și îndeplinirea și pe mai departe a ordinului dat, rămânând cu aceeași umilă stimă

al domniei voastre
umil serv
G. Thorotzkai Miklós

Turda, 4 iulie 1848

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G. Pr., nr. 1827 E /1848.

¹ Vezi vol. VI. doc. nr. 217.

139.

Hațeg, 4 iulie 1848

No 58

Copia

Major Joseph Riebel

An

Ein Kais. Königl. hohes hierländiges General
Commando Praesidium

Wie weit es der Rakosder Gemeindelehrer Varodi unter dem Deckmantel – Seiner Majestät dem ungarischen König und Allerhöchst dessen Ministerium huldigen zu wollen, jedoch wie bekannt nur aus Eigennutz, indem derselbe für die errungene Befreiung der Rakosder Grenz

Gemeinde vom Militär Grenzverbande das Gemeinde Schulgebäude als Belohnung zu erhalten sich versichert haben soll, mit so oft bewährter Frechheit wagt, den Allerhöchsten Anordnungen vorzugreifen, und dadurch die öffentliche Ruhe und gesetzliche Ordnung mit unberechenbaren traurigen Folgen zu untergraben, geruhe Ein hohes General Commando Praesidium aus der gehorsamst anliegenden Anzeige des Commandanten der 1ten Compagnie Herrn Kapitänalieutenant Runkan hochgefälligst zu entnehmen.

Indem sich der Unterzeichnete die nöthigen Verhaltensbefehle gehorsamst erbittet, was mit dem oben bezeichneten Aufwiegler Varodi zu geschehen habe, verfügt sich derselbe unter Einem nach Rakosd, um den dortigen irre geleiteten Grenzstand bis zur Allerhöchsten Entscheidung über derselben künftigen Bestimmung, in so weit als möglich wieder zur Ruhe und zum Gehorsam zu bringen, und wird nicht säumen, das Resultat hievon Einem hohen General-Commando Praesidium ausführlich zu berichten.

Hatzeg, am 4. Juli 1848

Riebel m.p.,
Major

*

Nr. 58

Copie

Maior Joseph Riebel

Către

Prezidiul înaltului c.c. Comandament general provincial

Cât de departe a mers învățătorul comunal din Racoș, Váradi – sub acoperirea că dorea să aducă omagii maiestății sale regelui Ungariei și preaînaltului Minister, știut fiind că, de fapt, numai din auto-interes s-a asigurat, pentru a obține clădirea școlii localității drept recompensă pentru desprinderea comunității de graniță din Racoș din uniunea militară grănicerească, socotind cu o atât de experimentată ohrăznicie să anticipeze preaînaltele ordine și, prin aceasta, să submineze liniștea publică și ordinea legală cu consecințe tragice, imprevizibile - binevoiește înaltul prezidiu al Comandamentului general să extragă, cu cea mai înaltă bunăvoință, din preasupusul anunț, anexat aici, al comandantului companiei nr. 1, domnul locotenent-căpitan Runcan¹.

Subsemnatul cere respectuos necesarele instrucțiuni despre cum să se procedeze și ce trebuie făcut cu amintitul agitator Váradi. În același timp, subsemnatul pomenește pe dată la Racoș ca, până la sosirea prea-înaltei decizii cu privire la cele de mai sus, pe cât posibil să readucă la pace și ascultare

Starea grănicerească indusă în eroare și nu va întârzia ca rezultatul să-l prezinte în detaliu înaltului Comandament general.

Hațeg, 4 iulie 1848.

Riebel m.p.,
maior

Copie: Ö.St.A. Viena. Fond: Kriegsarchiv. Schriften-Abteilung nr. 58. xerox: 16559-16561/1848.

¹ Vezi mai sus. doc. nr. 120. datat Racoș. 3 iulie 1848.

140.

Sighetul Marmației, 4 iulie 1848

Tisztelt városi polgári közönség!

Folyó hó 2^{án} 243^{ik} szám alatt közlött őszinte nyilatkozatunkra a tisztelt polgári közönségnek mi lett légyen elhatározása, velünk hitelesen tudatva még ekkoráig se lévén: ezennel baráti szíves bizodalommal felkérjük a tisztelt polgári közönséget, hogy érintett nyilatkozatunkra vonatkozó elhatározásukat a méltányosság s célba vett átalakulás egyesített erővel eszközölése tekintetéből velünk mielőbb viszont tudatni szíveskedjenek.

Mire is midőn ismételve felkérjük a tisztelt polgári közönséget, nem késünk egyúttal tudatni, hogy mi a fenntartott előleges kölcsönös értekezletre kebelünkől Kolos Miklós helyettesített hadnagy elnökte alatt küldöttséget is neveztünk ki.

Kik különben atyafi szeretetökbe s barátságokba ajánlottak maradtunk.

Kelt a szigeti nemességnek 1848^{ik} évi július
hó 4^{ik} napján Szigeten tartott közgyűléséből

Szíves atyjokfiai s baráti
Sziget városa nemesi közönsége

*

Stimat public cetățenesc al orașului!

Întrucât la sincera noastră declarație din 2 l.c. sub nr. 243 nu am primit răspuns oficial, prin prezenta vă cerem cu prietenie ca, în legătură cu

propunerea noastră de a efectua cu puteri unite transformările plănuite, să ne comunicați cât mai urgent poziția dvs.

Declarăm din nou publicului cetățenesc al orașului că noi, din partea noastră, am numit o comisie în frunte cu vichenotarul Kolos Miklós.

De altfel rămânem cu prietenie

Din adunarea publică a nobilimii din Sighet din 4 iulie 1848.

Publicul nobiliar al orașului Sighet

Original. SJAN Sighetul Marmăției. Fond. Arh. Comit. Maramureș. Foto: 3561.

141.

„Pesti Hírlap”, 4 iulie 1848

Nyílt levél Kemény Zsigmondhoz
Kolozsvár, június 26.

Ma reggel 6 órakor kezdetett meg a kolozsvári követválasztás. A közvélemény már hetek óta ingatlanul nyilatkozván, egyhangúlag, egyetlen ellenmondás nélkül s buzgó lelkesedéssel gr. Széchenyi István miniszter és Méhes Sámuel lőnek elválasztva.

Holmi csekély ármánykodások –, vagy inkább korteskedésekről köröztek ugyan némi homályos hírek, de Kolozsvár – mint mindig – jelenleg is bebizonyította, azon szilárd elv és jellemegységet összes föllépésében, melyről e magyar város ismeretes.

Óhajtjuk s reméljük, hogy Széchenyi a követséget elfogadandja.

Ha a tágas honban körültekintünk, s nemcsak kebelünkben, de egész Európában aggasztva terjengő lázongások nehéz napokat jósolnak számunkra: lehetlen, hogy más részt szívünk, bizalmunk ne nőjjön, ha meggondoljuk, minő magasztos és nagyszerű feladat megoldása áll előttünk.

Az a természete van a valódi erélynek, mikép, mint a csata zaja, igaz hős szívre, nem csüggesztőleg hat: úgy az öserő, a buzgó honszeretet, a növekedő veszély arányában szilárdul és központosul.

Magyarhon s a magyar nemzetiség sok veszély napjait látta már. Voltak idők, midőn a cseh rablóvárok kényurái, a trónkövetelők s a fűkevesztett olygarchák, tűzhálóval kerítették körül, hogy a veszélyt, a mostanihoz mérve is, óriásinak találандjuk. Volt másfél század, melyben a török félhold emelkedett számos váraink tornyain, és napok, hol az elmosódott közérdek, nyelvben,

érzésben elkorcsosodással fenyegetett: és mind e vészes napok és véres századok után áll a magyar, nemzeti érzelve óriásilag felmagasodott, nyelve, gazdagságban, erőben a legmíveltebbek sorába lépett, s ösereje, buzgósága nagyobb, mint valaha. Isten tudja! Én nem tudok félni jövőnktől: én azt hiszem, hogy a mi egykor kevesebb számú magyarnak, a mi később a korcsosulásából ébredő nemzeti érzelmnek, s mi századok előtt, egyetlen hőskirály magas teremő szellemének sikerült, lehetlen, hogy a számban, nemzeti érzelemben s értelmi felsőségben szilárdult s gazdagult magyarnak ne sikerüljön, megóvni honát, megóvni magát.

Azt hiszem, hogy azon nemzet, mely a mindig sűrűdő bántalmak s megtámadások közepette is, a védelem rendszerével tart, s midőn azok, kiknek baráti kezet nyújt, fegyvert fennek és élesítnek ellene, nem szűnik békét, egyetértést, testvériséget ajánlani, olly téren áll, hogy az örök igazság s a gondviselés pártolására és segélyére számíthat, de számíthat főleg önmagára.

Talán egyik oka annak, hogy ellenségeink itt-ott megelőztek és túlszárnyaltak az, hogy mi magyarok saját érzelmeinkről ítélve nem bírtunk tiszta öntudatával azon fajok gyűlöletének, mellyeket kebelünkön melengeténk: de most, miután ellenségeink növekedő dühvel szövetkeznek, s minden eszközt felhasználnak ellenünk, a kétkedés s a jobbratérés reményének órája elkondu, s előállt a nagyszerű öszhangzó cselekvés ideje. Mi történetileg be tudjuk nemzeti életünknek arany és véres lapjaiból bizonyítani: mikép csüggedés és erélytelenség nincsenek nemzeti jellemünkben, s hiszem, hogy a magyar, ki nevére soha olly teljesen büszke nem lehetett, mint épen most, 800 és több évek történeti emlékeit nem fogja megcáfolni.

Nálunk is nagy a lelkesedés; egyetlen panasz van, melly közös, s ez a fegyver hiánya. Azt hiszem, hogy a bátor elszántságnak nem kell sok, nem kell tökéletes fegyver; ellenségeink s megtámadóink, minden kézügyben levő fegyvert használni tudnak. Istennek hála, ha aranyunk s ezüstünk megszűkü, vasunk még van, van kasza, vasvilla, bárd, fejsze, készülhetnek láncsák, s még célszerűbb fegyvereink nagyobb számmal szétosztathatnának, nyúlunk ahhoz, a mi van. A hussziták csépekkal, s kaszákkal vívtak, őseink bárdokkal és buzogányokkal, a flibusztiak minden fegyvere rövid tör volt, s mégis hihetlen dolgokat vittek végbe: ne mondjuk, hogy nincs fegyver. A hon van veszélyben, a védő buzgó fiának melle a paizs, s a fegyver bővségben van mindenhol, csak föl kell emelni. Székelyeink a csata hevében megfordítják a puskát, s agyával verik szét az ellenséget.

Az igaz vitézségnek egy erdő elég fegyvertár.

De isten mentsen, hogy e költőisége a buzgóságnak azt fejezze ki, hogy fegyverek hirtelen készítéséről s előszerzéséről ne gondoskodjunk.

E részben is van még sok menedék, mielőtt a ministerium a haza védőit több fegyverekkel elláthatja. Hány puska van Magyarhonban, hány helyt van még a fegyvertárakban lő- és vágó fegyver letéve; s azt hisszük, itt az idő, hol minden eszközt föl kell használnunk, a szükségét ideiglen is pótolni.

Utóbbi leveleim egyikében emlékeztettem a “Pesti Hírlap” olvasóit a Gy. fejevári fegyvertárra. Most legyen szabad az illetőket, láncsák, kaszák készítésére Erdélyben Toroczkóra, Vajda-Hunyadra, Láposra emlékeztetni.

Itt egy önkéntes század alakult, leginkább gr. Bethlen Olivér fáradhatatlan munkássága által, ki alkalmasint maga fogja e vidám, fiatal, harcravágyó sereget vezérelni. Megvallom, örültem, mikor e csinos, zsönge, de bátor tekintetű ifjú arcokat láttam, s ki csatákban volt, annak alig szükség mondanom, minő sok hasznát lehet az illy ifjún buzgó seregnek ellenség előtt venni.

1814-ben Olaszthonban Napoleon seregében 15-16 éves ifjak harcoltak az olasz seregek közt, s valóban nem volt okuk a legrégibb ezredek előtt pirulni.

Önkényteseink is fegyverre várakoznak, és még valamire... pénzre, s a parancsra: menni!

Kir. bízós b. Vay Miklós még nincs körünkben. Erdély a választást igen szerencsésnek találja, - várvavárta megérkezését. Aligha csalatkozunk azon hitben és reményben, hogy Vay Miklós a feladatot, mely itt reá vár, nem fogja olly nehéznek találni, mint talán távolról gondolhatná. Itt egy igen egyszerű dolog nemcsak könnyítendi, de magyarán szólva, egészen nyélbe üti a teendőket, s ez az leendő; ha a katonai kormány a polgárinak alá fog rendeltetni, s így a kettőben azon közremunkálás és egység lép életbe, mellynek hiánya eddig fő akadály volt minden erélyes cselekvésben.

Mikép már utóbbi levelemben sejteni engedtem, a topánfalvi oláh fölkelés és székelyekkel összeütközés nem volt olly nagy, s utóbbi hírek szerint, nem is véres, miként azt itt közönségesen beszéltek.

Most biztoson állíthatjuk, hogy a több ezerre menő, s kaszákkal, dorongokkal fölfegyverkezett oláhság, ellenkezés nélkül szétoszlott. Mondják, úgy jártak, mint a két álkisértet a bohózatban; egyik a másiktól félt, s végre az egész félreértésnek s elrémisztésnek mutatkozott.

Kolozsvár követünk tiszteletére ki volt a város világítva: a városháza erkélyén égő betűkkel olvastuk: gr. Széchenyi István, Méhes Sámuel Kolozsvár követei éljenek! E szerencsés választás még a nő-világban is általános rokonszenvre talált.

Jósika Miklós

Scrisoare deschisă către Kemény Zsigmond!

Cluj, 26 iunie

Azi dimineată, la ora 6, a început alegerea de deputați clujeni. Opinia publică, în mod hotărât și cu cea mai zeloasă însuflețire, a declarat, deja de o săptămână, în mod unanim și fără nicio contradicție, că [domnul] conte Széchenyi István și Méhes Sámuel vor fi cei aleși. Niște mici intrigi – sau mai degrabă unele știri vagi – au fost lăsate să circule ca propagandă electorală, dar Clujul, la fel ca întotdeauna, a dovedit și acum acel caracter unitar, respectiv acel principiu solid în întreaga sa poziție, fapt pentru care acest oraș e și cunoscut de altfel.

Dorim și sperăm că [domnul] conte Széchenyi István va accepta deputăția.

Dacă aruncăm o privire în întreaga țară, deci nu doar asupra noastră, ci și în întreaga Europă, [vedem] că revoltele zgomotoase și îngrijorătoare ne prorocesc zile grele; e cu neputință, pe de altă parte, ca, în inima noastră, să nu crească încrederea, dacă ne gândim cât de mare și cât de sublimă e misiunea care stă în fața noastră și pe care trebuie să o soluționăm. Într-o virtute adevărată [persistă] acea trăire conform căreia zgomotul luptei nu poate descuraja o inimă vitează, la fel și forța strămoșească și zeloasa dragoste de țară, ele pot crește și se pot întări doar în umbra pericolului. Patria și națiunea maghiară au văzut deja multe pericole. Au fost vremuri când tiranii cehi din castele de cavaleri jefuitori, претенdenții la tron și oligarhii desfrânați au năpădit [patria] cu foc și sabie, iar pericolul, comparat cu cel de acum, îl găsim uriaș. A fost un secol și jumătate în care semiluna turcească s-a ridicat pe numeroase din cetățile noastre și au fost zile în care a pălit interesul public, astfel că limba și simțirea au fost amenințate cu degenerarea; și iată că, după secole sângeroase și după aceste zile periculoase, simțământul național maghiar a rezistat, ridicându-se enorm. Limba, în bogăția sa, a pășit în forță în rândul celor mai cultivate, iar forța strămoșească și zelul sunt mai mari ca niciodată. Dumnezeu știe! Eu nu mă pot teme pentru viitorul nostru și cred că ceea ce cândva pentru un număr mai mic de maghiari, ceea ce mai târziu pentru simțămintele naționale trezite din adormire și ceea ce, cu secole înainte, a reușit unui înalt spirit de rege întemeietor, este cu neputință ca, prin ce spune, prin simțământul național, maghiarul întărit și îmbogățit pe culmile intelectuale să nu reușească a-și apăra patria, dar și pe sine.

Eu cred că acea națiune, care întotdeauna, în mijlocul numeroaselor vicisitudini și atacuri, își apără patria, iar, când aceia cărora le întinde o

mână prietenească se înverșunează împotriva sa, ascuțindu-și armele, acea națiune nu încetează să ofere pace, înțelegere și frățietate, ea poate conta pe adevărul veșnic, pe ocrotirea și ajutorul divinității, dar, mai ales, poate conta pe ea însăși.

Poate că adversarii noștri au anticipat faptul că noi, maghiarii, judecând după simțămintele noastre naționale, cu conștiința curată fiind, nu am putut să urâm acele principii care ne încălzesc sufletul, iar acum, când dușmanii noștri se aliază cu mânie crescândă și folosesc orice mijloace împotriva noastră, a răsunat ceasul scepticismului, dar și al speranței spre mai bine, ivindu-se timpul minunat pentru niște acțiuni în deplină consonanță.

Noi, din punct de vedere istoric, putem dovedi existența noastră națională prin paginile ei de aur și de sânge, dar și faptul că, din specificul nostru național, nu fac parte descurajarea și delăsarea și cred că maghiarul niciodată nu a putut fi mai mândru ca acum. Amintirile sale istorice, de 800 și mai bine de ani, nu pot fi combătute. Și la noi este mare însuflețirea; avem o singură plângere care este comună, iar aceea este lipsa armelor. Eu cred că, pentru cutezanță, nu trebuie multe arme și nici desăvârșite. Dușmanii și atacatorii noștri au știut să folosească orice armă le-a încăput în mâini. Slavă lui Dumnezeu, dacă aurul și argintul ni s-au împuținat, fier încă mai avem, coase, furci, topoare, barde, lănci se pot face, la fel ca și alte arme corespunzătoare care se mai pot împărți. Să apucăm ceea ce avem! Husiții au luptat cu îmblăcii și cu coase, strămoșii noștri cu topoare și buzdugane. Multe din armele piraților au fost pumnale scurte și, totuși, câte lucruri incredibile au făcut. Să nu spunem că nu avem arme! Patria e în pericol, iar fiii ei trebuie să fie lângă ea cu scutul și cu elan de apărare; arme sunt din belșug peste tot, ele trebuie doar ridicate. Secuii noștri, în focul luptei, întorceau pușca și, cu patul ei, spulberau dușmanul. Pentru vitejia adevărată o pădure este destul ca arsenal.

Dar să ferească Dumnezeu ca această odă de curaj să se încheie brusc prin aceea că nu ne mai gândim repede la pregătirea și procurarea prealabilă a armelor. Și în această parte se pot găsi destule posibilități. Înainte ca Ministerul să le ofere arme celor ce apără patria. Câte puști nu sunt oare în Ungaria, în câte locuri se află încă depozite de armament, [unde se pot găsi] arme de împușcat și de tăiat? Și credem că a venit vremea când trebuie să folosim orice mijloc pentru a suplini provizoriu tot ceea ce este necesar.

Într-una din ultimele scrisori, le-am relatat cititorilor ziarului „Pesti Hirlep” despre depozitul de arme de la Alba Iulia. Să-mi fie îngăduit acum să le amintesc aceluia să pregătească lănci și coase în Ardeal la Rimetea, Hunedoara și Lăpuș. Aici s-a format o companie de voluntari, prin activitatea neobosită a contelui Bethlen Oliver, care va conduce această

armată veselă, tânără și dornică de luptă. Mărturisesc faptul că m-am bucurat când am văzut fața acestui tânăr simpatic, cu privire curajoasă și care a fost în atâtea lupte. Aceluia abia dacă e nevoie să-i spun de cât folos ar fi dacă o asemenea armată tânără și zeloasă s-ar afla în fața dușmanului.

În anul 1814, în Italia, în armata lui Napoleon, au luptat 15-19 tineri în armatele italiene și, cu adevărat, nu au avut motive să roșească în fața regimentelor mai vechi. Și voluntarii noștri așteaptă arme și încă ceva ... bani și ordin: să plece! Domnul comisar regal, baronul Vay Miklós, încă nu este între noi. Ardealul găsește ca fiind foarte reușită alegerea sa și îi așteaptă venirea. Ne alăturăm în acel crez și în acea speranță că baronul Vay Miklós nu va găsi ca fiind atât de grea însărcinarea ce îl așteaptă aici, precum, poate de la distanță, așa ar crede. Aici un lucru foarte simplu nu doar că se face rapid, ci – în ungurește spus – cu obligațiile este tot la fel. Dacă guvernul militar se va subordona celui civil, între cele două se vor naște o conlucrare și o unitate care, până acum [lipsind], s-a ivit un obstacol în calea unei acțiuni hotărâte.

După cum în ultima scrisoare mi-am permis deja să bănuiesc, ridicarea românilor din Câmpeni și confruntarea lor cu secuii nu a fost atât de dură, iar, după ultimele știri, nu a fost nici atât de sângeroasă după cum se tot vorbește de obicei. Acum putem stabili sigur că românii înarmați cu ciomege și coase, într-un număr care se îndreaptă spre câteva mii, fără nicio opoziție, s-au împrăștiat. Se spune că au pățit precum fantomele din farsă: se sperie una de alta, pentru ca, în final, totul să fie o neînțelegere și o sperietoare.

În onoarea deputatului nostru clujean, orașul a fost iluminat. La balconul primăriei, am putut citi cu litere luminate: „Să trăiască contele Széchenyi și István Méhes Sámuel, deputați ai Clujului!” Această norocoasă alegere, chiar și în lumea feminină, s-a bucurat de o simpatie generală.

Jósika Miklós

Publicație: „Pesti Hírlap”. 4 iulie 1848.

142.

„Közlöny”, 4 iulie 1848

Krassóbol. Lugos, júnus 29.

A követválasztások befejeztettek, Oravicán felkiáltással ismét Murgu Euthim választatott követté, Szászkan pedig Bozsinka Axent.

Legyen szabad magokra a választásokra vonatkozólag némieket megjegyezni: Lugoson a legszebb renddel, és a választók osztatlan egyetértésével választott meg Murgu; nem lehet azonban tagadni, hogy az intelligencia legnagyobb része vissza vonult, és a választásban semmikép sem vett részt. Facséten a választás már nem volt illy békés, ott a nemzetőrség is fellépett, és Pászku Miksa, a kevesbségben maradt követjelölt panaszt emelt gyűlésünk előtt, és fenytő törvényszék kiküldetését szorgalmazta, megjegyezvén egy úttal, hogy Facset város követválasztási helyül többé nem szolgálhat; ennek következtében vizsgálat rendeltetett.

Nagy-Zorlenczen semmi tetteles kihágás el nem követtetett. Bogsánban az értelmiség jelöltje Joannovics György, ki az utóbbi országgyűlésen Temesvár városát becsülettel képviselte, megbukott; ő, és választói a vásárra egybesereglett, és mint mondatik egy oláh színész, és más egyén által felizgatott néptömeg elől, melly már verekedést is kezdett meg, futással menekülni voltak kénytelenek; a jogaik gyakorlatában erőszak által gátolt választók a megyéhez folyamodtak, sérelmül jegyezvén fel azt is, hogy a választás nem a kitűzött órában, hanem előbb kezdetett meg, s e miatt több választók részt nem vehettek; a folyamodók kik a választás megsemmisítését is kérték, a törvény 47. szakaszára utasítottak, egyébiránt a bujtogatási és erőszakoskodási vádat illetőleg vizsgálat rendeltetett. Az oravicei választás tiszta. Szászkan nem történt semmi kihágás, de ott is a nyers tömeg diadalmaskodott az értelmiség felett; a választás nem tiszta, mert a bányász tisztek, kiknek egy belügyministeri rendelet szavazatot ad, óvást tettek, minthogy a rendelet későbbben hirdettetett, mint sem hogy joguk gyakorlatára megjelenhettek volna, de más részről a választott követ képessége is kétségbe vonatott, mert mint választó sehol sincs bejegyezve, mert semmi vagyona nincs, és mert az oklevelek sorába sem tartozik; azonban ezen észrevétel ellenében Bozsinka Axent az elválasztott követ, előmutatott egy oláh nyelven szerkesztett, néhány soros okiratot, melly szerint bátyja neki egy házat, a hozzá tartozó telekkel, és szorgalomföldet ajándokul adott

Ezek szerint követválasztásunk lesz legalább három, de ha szigorúan vétetik, talán négy; említést érdemel, hogy Murgu mind a három választást elfogadta, és különben is sokan vannak azon hiedelemben, hogy csak országgyűlésen kell nyilatkozni azoknak, kik több helyen választattak el, és hogy illy esetben is az alsó tábla rendelhet csak új követválasztást, én másképp értem, de úgy hiszem, Murgunak itt kellett volna nyilatkozni, hogy melyik kerületet akarja képviselni, és hogy a többi kerületekre nézve a középponti választmány tett volna, vagy tehetett volna új követválasztásra rendelt.

Folyó hó 27-én¹ Murgu Euthim ·elnöklete alatt megtartatott a népgyűlés is; hirdetve volt, hogy 20 000 ember fog a bánsági megyékből egybeseregleni, azonban hiteles szemtanúk erősítik, hogy a nagy számú nézőket is odaszámítva, alig volt együtt 1500 ember; mindenek előtt hűséget esküdtek a királynak, és az alkotmánynak, és az elnök igen jó beszédet tartott, mellyel minden alkotmányos honpolgár meglehetett elégedve; de a gyűlés eredménye, fájdalom, nem felel meg a megnyitó beszéd loyálisának, és igen is igazolja azok aggodalmait, kik a szép beszédek dacára is kétségeskedtek; ugyan is kimondatott, hogy a nép püspökeinek ne engedelmeskedjék, a püspöki fizetést ki ne szolgáltassa; sőt püspöki helyettesek nevezettek ki; kimondatott, hogy az egész bánságban mindenütt a hivatalos nyelv az oláh legyen, és egyedül a ministeriummali levelezés legyen magyar, a belügyminister rendeletéből kiállítandó védseregnek bánsági főkapitányává Murgu, alkapitánnyá ennek testvére választatott. Mind ez hiteles kütföből esett értesemre. A népgyűlés napján körünkben volt Vukovits Sabbás kir. biztos; és mivel híre járt, hogy a népgyűlés a megyei rabokat kiszabadítani készül, a Temesvártól Oravicára rendelt 2 ágyú más napig itt tartóztatott, a nemzetőrség fegyverben állott, a facségi nemzetőrök is berendeltettek, és a csend és közbátorság tekintetében minden egyéb intézkedések megtétettek. A nép semmi lelkesedést nem mutatott, csendesén, és úgy látszik nem éppen meglegedve oszlott szét. Folyó hó 26. és 28-án bizottmányi ülést tartottunk, Vlád Alajos vádat emelt a ministerium ellen, mondván, hogy fegyverszerzésben hanyag volt, ellene cáfolólag fellépett Athaneszievics György helybeli szolgabíró. A belügyminister azon rendelete ellen, melly szerint a bányatiszteknek, kiknek 100 ftnyi fizetésök van, követválasztás jogot tulajdonít; és azt mondja, hogy a bányahelyek rendezett tanáccsal ellátott községeknek tekintendők, és ennél fogva azok, kik ott 300 ft. értékű házat, vagy földet bírnak, választók, óvás tétetett a jegyzőkönyvben és felírás is határoztatott. Ugyanazon gyűlésből megkérletett a kormány, hogy a védseregnek fizetést rendelni méltóztassék, mert különben kiállítani nem lehet.

„Közlöny”. 1848. Július 4. 99. oldal.

*

„Közlöny”, 4 iulie 1848

Din [comitatul] Caraş. Lugoj, 29 iunie 1848

La Oravița, alegerile de deputați s-au încheiat prin exclamație, iar Eftimie Murgu a fost ales, din nou, deputat; la Sasca însă [a fost ales]

Axente Bojincă. Să fie îngăduit ca, legat de aceste alegeri, să fie menționate câteva aspecte: la Lugoj, alegătorii, în cea mai frumoasă ordine și în deplină unitate, l-au ales [deputat] pe Eftimie Murgu; nu se poate însă tăgădui faptul că inteligența, în cea mai mare parte, a făcut pasul înapoi, iar, la alegeri, nu a luat parte defel.

La Făget, alegerea nu a fost tocmai atât de calmă, întrucât acolo, și-a făcut apariția garda națională, iar Pascu Micșă, rămânând în minoritate ca deputat propus, a ridicat un protest în fața ședinței noastre, cerând pedepsirea [nedreptății] în instanță, notând pe această cale faptul că Făgetul, oraș maghiar, nu mai poate servi ca loc de alegere pentru deputați. Ca urmare a acestui fapt, s-a dispus începerea unei investigații.

La Zorlențu Mare nu s-a produs niciun delict. La Bocșa, cel desemnat de intelectualitate, Ioanovici Gheorghe, care, la ultima dietă, a reprezentat cu onoare orașul Timișoara, a eșuat [în demersul său]. El și alegătorii lui, din fața mulțimii agitate, strânsă la un loc în târg, nu au mai putut fugi – după câte se spune, [mulțimea a fost agitată] de către un actor român laolaltă cu o altă persoană – în condițiile în care s-a iscat și o bătaie. Alegătorii, opriți prin forță în exercitarea drepturilor lor, au mers la comitat, acuzând faptul că alegerea în sine a început nu la ora fixată, ci mai înainte, motiv pentru care mulți dintre alegători nu au putut participa. Petiționarii care au cerut anularea alegerii au făcut apel la articolul 47 din lege; în ceea ce privește acuzația de agitație și violență s-a decis [începerea] unei investigații.

Alegerile de la Oravița sunt curate. La Sasca nu s-a produs niciun delict, dar și acolo mulțimea a triumfat în fața inteligenței. Alegerile nu sunt curate, căci ofițerii montanistici, cărora un decret al Ministerului de Interne le dă drept de vot, au protestat, întrucât acest decret s-a anunțat prea târziu pentru ca ei să poată beneficia de exercitarea dreptului. Pe de altă parte, competențele deputatului ales au stârnit îndoială, deoarece el nu apărea notat nicăieri ca eligibil, aceasta în condițiile în care nu are nicio avere și nu este inclus în rândul celor cu diplomă. Împotriva acestei observații, deputatul ales Axente Bojincă a adus un document conținând câteva rânduri, redactat în limba română, conform căruia fratele său mai mare i-a făcut cadou o casă, cu moșia aferentă și pământul pentru lucru.

Conform celor de mai sus au fost cel puțin 3 alegeri de deputați, iar, dacă judecăm mai exigent, poate chiar 4. Este demn de amintit că Eftimie Murgu a acceptat toate cele 3 alegeri, dar, în particular, mulți sunt de părere că numai Dieta poate stabili [ce se întâmplă] în cazul celor aleși în mai multe locuri și că, în asemenea cazuri, doar Camera inferioară poate hotărî o

nouă alegere. Eu altfel înțeleg aceasta, dar cred că Murgu ar fi trebuit să declare ce circumscripție vrea să reprezinte, cât privește celelalte circumscripții să decidă comitetul central de alegere sau să fie dat un decret pentru începerea unei noi alegeri.

În luna în curs, în ziua de 27, sub președinția lui Murgu s-a ținut și adunarea poporului. S-a anunțat că se vor aduna 20.000 de oameni din comitatele bănățene, însă martorii noștri credibili întăresc faptul că, luând în calcul și numărul privitorilor, abia dacă s-au strâns 1500 de oameni; înainte de toate, ei au jurat credință regelui și constituției, iar președintele [adunării] a ținut un discurs bun cu care fiecare cetățean patriot a putut fi mulțumit. Rezultatul adunării e însă durere, căci nu corespunde cuvântării loialiste de deschidere și justifică grijile acelor care, în ciuda cuvântărilor frumoase, s-au îndoit [de toate]. Cei adunați s-au exprimat ca poporul să nu se mai supună episcopilor, aceștia să nu mai fie plătiți și chiar să se numească câte un vicar episcopal. S-a cerut ca, în întreg Banatul, limba oficială să fie limba română și, doar în corespondența cu Ministerul, să se folosească limba maghiară. Apoi, Murgu să fie ales ca și căpitan al unei armate de apărare, echipată prin decretul Ministerului de Interne, iar vice-căpitan a fost propus fratele său. Toate acestea mi-au fost aduse la cunoștință din sursele cele mai credibile.

În ziua adunării, alături de noi a fost comisarul regal Vukovics Sebő. Și, întrucât a circulat știrea că adunarea se pregătește să-i elibereze pe deținuții comitatului, cele două tunuri aduse de la Timișoara la Oravița au fost păstrate aici până a doua zi, garda națională a rămas înarmată, iar, pe lângă aceasta, au mai fost trimiși și gardiștii naționali din Făget. Astfel, pentru liniștea și siguranța publică, s-au dat toate dispozițiile [necesare]. Lumea nu a arătat însă nicio însuflețire, fapt pentru care, în liniște, fără a fi tocmai mulțumită, s-a dispersat.

Pe data de 26 și 28 luna în curs, am ținut ședință de comitet, unde Aloisiu Vlad a ridicat o acuzație împotriva Ministerului, spunând că a fost neglijent în privința procurării armelor. Drept contraargument, împotriva s-a ridicat judele nobiliar din localitate, Athanasziewics György. Contra celui decret al Ministerului de Interne conform căruia ofițerii montanistici care au un salariu de 100 forinți au drept de vot, el a spus că localitățile miniere care dispun de consiliu sunt privite ca și comune, prin urmare cei care dispun acolo de o casă de 300 forinți sau de pământ sunt alegători. S-a depus un protest, trecut în procesul verbal, și s-a decis o adresă. Tot în cadrul acestei ședințe, s-a cerut guvernului ca pentru armata de apărare să se dispună o plată, căci, altfel, aceasta nu va putea fi echipată.

„Közlöny”, 4 iulie 1848

¹ Vezi vol. VIII, doc. nr. 48

143.

Cluj, înainte de 4 iulie 1848¹

Tisztelet Ministerium!

A kivívott szabadság, emberiség s a szakadva volt két hon egyesültének malasztja keblünkben a legtisztább öröm, de jövőnkre nézt kétség érzelmeit is szüli. Mert mi, az egykori Erdély kormánya tiszteletbeli fogalomgyakornokai és tisztelebeli írnokai aggódunk egykori jutalmazás reményében épített jövőnk felett.

Hivatali pályán szolgáltuk a hont, áldozók e szolgálat ideje alatt javainkat, szerzők – ha vagynak – érdemeinket. A méltánylást e téren várjuk. Vigasztaló ugyan keblünknek a hit és teljes a bizalom, miként a tisztelt magyar felelős ministerium eddigi szolgálataink tekintetbe vételével reánk, alkalmaztatásunkra nézt, méltányos figyelmet fordítand, munkát adand s díjazni fogja azt.

Az egykori Erdély kormányának férfiai ismernek bennünket, képességünk, magunk eddigi alkalmazásáról tanúbizonyságot tehetnek. Az örök igazság szava szerint munkát várunk az álladalomtól, munkát a téren, mellyen eddig szolgálók a hont; s hová hivatava leszünk – hová a tisztelt ministerium parancsa bennünket rendezni fog, diát, jutalmát a munkának. Bizalomteljesen maradunk a tisztelt ministeriumnak alázatos szolgálói Erdély kormánya tiszteletbeli fogalomgyakornokai és tiszteletbeli jegyzői

Olasz Károly
Lukács Ferenc
Gál Ignác
Székely Samu
Szilágyi István
Virág Sámuel
Szántó János
Jékeli Josef
Teslák György
Szentés Márton
Kedves Alajos

Endes István
Daróczy László
Griz István
Szigethi cs. Károly
Fekete Pál
Szabó Imre
Gálszter Lajos
Csibi Gergely
Urházi György
Kollerffy János
Ajtai László

Török Sándor
Szabó Sigmond
Dietrich Omodé
Miske György
Bágyi Endre
Szeles Lajos
Páll Jakab
Tompá Károly
Balás Károly
Medgyesi Tivadar
Menaságy György
Papp János
Chirstoph Adolf
Kováts Josef
Váradi Mihály
Benő Sándor
Gouthárd Lajos
Szilágyi Sándor

Szigeti Csehy Sándor
Ifj. Konc László
Ágoston János
Agh Antal
Roth Frigyes
Dáné Joseff
Kimpián László
Bálinth Jozsef
Dobokai Ferenc
Emődi Kis Dani
Ifj. Filker Elek
Grois Ferdinánd
Sütő Mihály
Vajda László
Böjthe Zsigmond
Végh Joseff
Kolosvári Imre

*

Stimat Minister!

Libertatea obținută prin forță, umanitatea și unificarea celor două patrii, care au fost rupte, ne umplu sufletul de bucurie, dar, totodată, ne și trezesc simțământul de îndoială privind viitorul nostru. Căci noi, concepiști de onoare ai Guberniului transilvan de odinioară și canceliști stimabili, ne îngrijorăm în legătură cu viitorul nostru construit în speranța răsplătirii de odinioară.

Am servit patria pe tărâmul slujbei noastre, ne-am sacrificat bunurile pe durata acestui serviciu unde am devenit autori ai meritelor noastre, căci ne-am dorit aceasta. Așteptăm aprecierea pe acest plan. Consolarea sufletului nostru este credința și încrederea deplină că stimatul guvern maghiar responsabil, luând în calcul serviciul nostru de până acum, privind spre funcția noastră și acordându-ne o atenție demnă, ne va oferi de lucru, remunerându-ne totodată.

Bărbații Guberniului ardelean de odinioară ne cunosc, iar capacitatea noastră, de la angajare și până acum, poate sta mărturie în acest sens. După cuvântul adevărului veșnic, așteptăm muncă de la stat, muncă pe acel plan în care am servit țara și până acum; iar unde vom fi chemați, acolo vom fi, mai

ales unde ordinul stimatului Minister ne va dispune, răsplătindu-ne apoi munca.

Cu încredere deplină rămânem ai stimatului Minister umili servi.
Onorabilii concepiști ai Guberniului transilvan și onorabilii notari:

Olasz Károly	Endes István
Lukáts Ferenc	Daróczy László
Gál Ignác	Griz István
Székely Samu	Szigethi cs. Károly
Szilágyi István	Fekete Pál
Virág Sámuel	Szabó Imre
Szántó János	Gálszter Lajos
Jékéli Josef	Csibi Gergely
Teslák György	Urházi György
Szentes Márton	Kollerffy János
Kedves Alajos	Ajtai László
Török Sándor	Szigeti Csehy Sándor
Szabó Sigmond	Ifj. Konc László
Dietrich Omodé	Ágoston János
Miske György	Agh Antal
Bágyi Endre	Roth Frigyes
Szeles Lajos	Dáné Joseff
Páll Jakab	Kimpián László
Tompa Károly	Bálinth Jozsef
Balás Károly	Dobokai Ferenc
Medgyesi Tivadar	Emődi Kis Dani
Menaságy György	Ifj. Filker Elek
Papp János	Grois Ferdinánd
Chirstoph Adolf	Sütő Mihály
Kováts Josef	Vajda László
Váradi Mihály	Böjthe Zsigmond
Benő Sándor	Végh Joseff
Gouthárd Lajos	Kolosvári Imre
Szilágyi Sándor	

Original. M.O.L. Budapesta. Fond Az 1848-1849-i Minisztériumi Levéltár. Foto 26985-26988.

[†] Actul a fost prezentat în ziua de 4 iulie 1848 gubernatorului Teleki József care, la rândul său, l-a înaintat Ministerului de Interne.

[Cluj, înainte de 5 iulie 1848]¹

Dalatzi István, Orbán Sándor, Kozma Vaszilika a több Dobóka megyei százmátéi közlakosok jelen folyamodásuknál fogva panaszolják, miként földesuruk, Gr. Haller Ferenc helybeli gazdatisztje őket mindamellet is, hogy kevés, de a többet s egész örökséget bíró s jelenleg felszabadult úrbéresekkkel egy természetű földet bírnak, terhes úri szolgálattételre kényszeríti, mire nézve magukat ezen úri szolgálattételtől felmentetni rendelni kérik.

*

Locuitorii din Matei, comitatul Dăbâca: Dalatzi István, Orbán Sándor, Kozma Vaszilika și alții, prin prezenta, îl reclamă pe administratorul moșierului, contele Haller Ferenc, că, deși dețin puțin pământ, cu totul identic cu cel stăpânit de cei eliberați, în suprafețe mai mari și din sesii întregi, sunt siliți la prestarea grelei slujbe iobăgești. Cer dispoziție în vederea eliberării lor.

Concept gubernial. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P., nr. 8131/1848. Foto: 29028-29030.

¹ Cererea a fost înaintată Guberniului în ziua de 5 iulie și luată în discuție în ziua de 25 iulie 1848.

[Cluj, înainte de 5 iulie 1848]¹

M. Borzási közlakos Joó Jozsef jelen folyamodásánál fogva panaszolja, miként földesura, Ajtai András, ezelőtt 3 évvel több szántó és kaszálóhelyeit foglalván el nemcsak tőle, hanem más odavaló úrbéresektől is, határukat jelenleg hol semmi udvari földje nem volt, nagy mennyiségű udvari földet bir annak okáért, mivel elfoglalt földeinek királyi adóját mind e mai napig ő fizette, azokat magának visszaadtni s háromévi adóját volt földesura által megtéríttetni rendelni kéri.

*

Iobagul Joó Jozsef din Bozieș, prin prezenta, deplânge faptul că fostul stăpân, Ajtai András, a luat acum 3 ani de la el și de la alții mai multe arături și fânețe. Deși, înainte, moșierul nu avea alodiu, acum are o mare

întindere de astfel de pământ. Întrucât pentru pământurile luate de moșier, solicitantul a plătit contribuția regească, până în zilele noastre, cere măsuri pentru restituirea pământului și achitarea de către moșier a contribuției pe cei trei ani.

Concept gubernial. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P., nr. 8133/1848. Foto: 29033-29034.

¹ Cererea a fost înaintată Guberniului în ziua de 5 iulie și luată în discuție în ziua de 25 iulie 1848.

146.

[Cluj, înainte de 5 iulie 1848]¹

Bálványosváralja közlakosok Deák Mihály és Czira István jelen folyamodásuknál fogva panaszoznak, miként földesuruk, Gr. Korniss Gábor, egyiküket, az elmúlt [!] Cziráat pedig folyó év Szt. György-napkor tétette ki állományából minden megintés vagy javítási s építési becsár megtérítése nélkül, tehát kéri a Királyi Főkörmányt elvett állományaikba s járulékaikba magukat visszahelyeztetni rendelni.

*

Iobagii din Unguraș, Deak Mihály și Czira István, arată în cererea lor că proprietarul, contele Korniss Gábor, i-a îndepărtat din sesie și anume pe unul în ziua de Sfântul Gheorghe anul trecut, iar pe altul în anul acesta, fără niciun avertisment. Cer Guberniului repunerea lor în sesie și anexele ei.

Concept gubernial. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P., nr., 8132/1848. Foto: 29031-29032.

¹ Cererea a fost înaintată Guberniului în ziua de 5 iulie și luată în discuție în ziua de 25 iulie 1848.

147.

[Cluj, înainte de 5 iulie 1848]¹

Vintyila Farkas, Titzgréf Hanzi, Solometye Andrėj, s részeseik Doboka megyei százújfalusi közlakók jelen folyamodásuknál fogva

panaszolják, miként illető földesuraik őket jelenleg is úri szolgálattételre hajtják, mivel az adórovati táblákba nem találtató földeket bírnak s főadót nem, de királyi adót fizetnek, annak okaiért az úri szolgálattételtől örökségökben hagyatván magokat mentesíttetni rendelni kérik.

*

Contribuabilii din Satu Nou, comitatul Dăbâca, Farcaș Vintilă, Hanzi Titzgref, Andrei Solomete și semenii, arată că foștii lor stăpâni îi constrâng și acum la prestarea robotei, motivând că sesiile aflate în mâna lor nu figurează în tabelul pământurilor [urbariale] după care se achită impozite, că ei nu plătesc capitația, ci doar impozitul regal. Cer eliberarea de robote și menținerea lor în sesiile moștenite.

Concept gubernial. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P., nr. 8135/1848. Foto: 29037-29038.

¹ Cererea a fost înaintată Guberniului în ziua de 5 iulie și luată în discuție în ziua de 25 iulie 1848.

148.

[Cluj, înainte de 5 iulie 1848]¹

Doboka megyei manyiki közlakos Moldován Gligor jelen kérelménél fogva panaszojja, miként földesura, báró Kemény Domokos helybeli tisztje ötet elei által bírt s általa épített örökségéből jelen tavaszon, hogy elszegényedése miatt ökrös szolgálatot nem tehetett, kimozdította, építményeit csak 14 váltó forint 30 krajcárra becsültetvén, s helyébe egy olyan egyént tett, ki eddig sem úri, sem pedig megyei szolgálatot nem tett – annak okáért magát előbbi örökségébe visszahelyeztetni rendelni kéri.

*

Contribuabilul Gligor Moldovan din Manic, comitatul Dăbâca, arată, în plângerea de față, că administratorul moșierului, baronul Kemény Domokos, l-a alungat din sesia moștenită, după care n-a putut presta slujba iobăgească cu boi din cauza sărăciei, iar clădirile i-au fost evaluate doar la 14 florini și 30 creițari. În locul lui a fost instalat un individ care, până acum, n-a prestat robotă pentru moșier, nici [corvezi] pentru comitat. Din această cauză cere repunerea lui în sesia moștenită.

¹ Cererea a fost înaintată Guberniului în ziua de 5 iulie și luată în discuție în ziua de 25 iulie 1848.

149.

[Cluj, înainte de 5 iulie 1848]

Aranyas Moritzi közlakos Rusz Záhi jelen folyamodásánál fogva panaszoja, miként B. Kemény Domokosnak kamarási tisztye az előtt öt évekkel ötöt 80 évektől olta rokonai által bírt és javított állományából kitéven, öregségére inségre juttatta, más úrbérest téven helyébe- mire nézve elvett telkének s járulékinak legalább fele részit magának vissza adatni rendelni kéri.

*

Locuitorul de rând Zaharia Rus din Moruț, în prezenta petiție, se plânge că, în urmă cu 5 ani de zile, administratorul baronului Kemény Domokos l-a scos din sesia posedată de 80 de ani de rudele lui și pe care el a făcut modificări și îmbunătățiri.

În locul lui, pe sesie, administratorul a pus un alt colon, pe el lăsându-l în sărăcie la bătrânețe.

Petiționarul cere redarea măcar a jumătate parte a sesiei și anexelor aparținătoare ce i s-au luat.

Concept gubernial. M.O.L. Budapesta. Fond. G. P., nr. 8.130 Urb. 343/1848.

150.

Buda, 5 iulie 1848

1058 E.

Der Kriegsminister Lázár Mészáros

An das Temesvárer General-Commando

Ofen, 5. Juli 848

Aus dem Anhang des Temesvárer Wochenblattes No. 26, Sonnabend, den 24. Juni, worin vom banater Artillerie District eine Licitationskündigung enthalten ist, in welcher derselbe zu Folge höherer Anordnung ddto Temesvár am 19. Juni, dreitausend ein und dreyßig Stück

brauchbare, mit allen Bestandtheilen versehene Gewehre nach Wien zu transportiren auffordert, mußte ich mit Befremden den darin angezogenen Befehl entnehmen.

Woher besagtem Artillerie District ein solcher Befehl zugekommen sein mag, ist mir nicht bekannt. Daß er nicht von mir erflossen ist und auch nicht von mir ergehen konnte, ist aus dem Grunde klar, da ich bis heute nur unliebsam erfahren mußte, daß das General Commando meinem Befehl, wonach an Nationalgarden mehrerer Gemeinden Gewehre hätten verabfolgt werden sollen, bis zur Stunde nicht nachgekommen ist. Ich fordere sonach hiemit das General Commando erneuert und zum letzten male auf, meine durch Seine Majestät unsern König geheiligte Stellung zu achten und meine Befehle auszuführen, indem, wenn dieses auch fernerhin nicht geschieht, und meinen Ministerial-Erlässen keine Folge gegeben wird, ich die ganze Verantwortung auf das General Commando übertragen werde, das sich um so mehr hievor bewahren sollte, als dies nur die Anwendung schärferer Maßregeln nothwendig machen, die ich unter den gegenwärtigen Verhältnissen zu vermeiden wünschte, aber endlich nicht mehr werde vermeiden können.

In Folge des Angeführten hat demnach das General Commando bis zur Erstattung der betreffenden Anzeige anher, die Abhaltung dieser Licitacion sogleich zu verbiethen, über den Sachverhalt unverweilt Bericht zu erstatten und alle jene Gewehre, welche an die durch mich bezeichneten Gemeinden auszufolgen waren, allsogleich an dieselben, ohne irgend eine Gegenvorstellung, abzulegen.

*

1058 E.

Ministrul de Război Lázár Mészáros

Către Comandamentul militar suprem din Timișoara

Buda, 5 iulie 1848

Cu stupoare am aflat de ordinul cuprins în anexa săptămânalului timișorean nr. 26, de sâmbătă, 24 iunie, care conține anunțul unei licitații a districtului bănațean de artilerie, prin care, ca urmare a unei înalte dispoziții date la Timișoara în 19 iunie, acesta îndeamnă să se trimită la Viena trei mii trezeci și una de bucăți de puști utilizabile, dotate cu toate componentele.

Nu îmi este cunoscut de unde i-ar fi parvenit amintitului district de artilerie un asemenea ordin. Că el nu a fost emis de mine și nici nu putea fi

emis de mine reiese limpede din motivul că abia astăzi a trebuit să aflu cu neplăcere că, nici până la ora actuală, Comandamentul suprem nu a dat curs ordinului meu de a împărți puști gărzilor naționale din mai multe localități. Prin urmare, somez Comandamentul general, din nou și pentru ultima oară, să respecte poziția mea consfințită de maiestatea sa, regele nostru, și să-mi îndeplinească ordinele, iar dacă acest lucru nu se va întâmpla nici pe viitor, voi transfera întreaga răspundere asupra Comandamentului suprem, care va trebui cu atât mai mult să se păzească de aceasta, cu cât ea va face necesară aplicarea unor măsuri mai aspre, pe care aş fi vrut să le evit în actualele împrejurări, dar pe care, în cele din urmă, nu le voi mai putea evita.

Ca urmare a celor de mai sus, Comandamentul general trebuie să interzică imediat desfășurarea licitației, înainte de înfăptuirea respectivului anunț, să raporteze fără zăbavă asupra stării de lucruri și să predea de îndată și fără nicio întâmpinare de opoziție toate acele puști, care trebuiau împărțite localităților desemnate de mine.

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. H 147. Cutia 9. f. 202/205.

151.

Pesta, 5 iulie 1848

Consistoriului neunit din Ardeal

După ce deputățiunea al cărei prezident am fost eu, îndreptată de națiunea noastră către Maiestatea Sa și-au împlinit, după cugetul meu, cu bun succes, datoria cu care a fost însărcinată și după ce, cu ajutorul lui Dumnezeu, ne-am întors iar în Pesta și am aflat cu deamănuntul cum stau treburile pe aici, am găsit de neapărată lipsă a trimite numai decât *credincioșilor grijii mele încredințați sfaturile în acestea aici de-a dreptul* alăturate circulare cuprinse, prin care arătându-le cum că soarta noastră s-au îmbunit prea mult și se îmbunează, doresc a-i liniști și a-i mângâia. Pentru aceea provoc pe cinstitul Consistoriu ca, fără de nicio pregetare, să lucre din toate puterile ca să priceapă oamenii noștri sfaturile mele și să se ție de ele. Mai încolo aş dori să văd copia rânduiei care o au dat cinstitul Consistoriu la provocarea mea făcută din Viena în iunie a.c. în privința slobozirii iobagilor de sub robote.

Eu voi fi aici până la sfârșirea Dietei, în care am scaun și până va ținea deputățiunea regnicolară, de a căreia membru sunt denumit. Văzând eu

că la deputățiunea aceasta sunt prea puțini români, m-am înțeles cu aceia care au fost cu mine la Insbruck și am poftit pe ministeriul unguresc ca să mai primească încă 9 bărbați români la deputățiunea aceasta, care asemenea să se plătească din casa statului. Cum că am fost norocos a-mi vedea primit principiul și planul meu, va cunoaște cinstitul Consistoriu din aici alăturata copie.

Așteptând cea mai grabnică și mai credincioasă înștiințare despre starea lucrurilor din Ardeal, rămân al cinstit. Consistoriu

De bine voitor
A. Șaguna

Original. AMS Arh. Consistoriului Ortodox Sibiu, nr. 9 (67).

152.

Cluj, 5 iulie 1848

Fenséges császári királyi főherceg Nádor és királyi helytartó úr,
legkegyelmesebb uram!

A törvényes királyi táblának pünkösöd hó 23^{ról} kelt feliratát, melyben felséges urunknak királyunknak azon kegyelmes rendeletéért, melynél fogva császári királyi fenségednek hatóságát e honra is kiterjeszteni méltóztatott, örömét s hazafi lelkesedését nyilvánítja, ide zárva császári királyi fenségednek alázatos tisztelettel feljeleníteni szerencsém van.

Aki hódoló mély tisztelettel maradok császári királyi fenségednek alázatos szolgája

Kolosvártt, Szent Jakab hó 5^{én} 1848-ban

Gróf Teleki Josef

*

Alteței sale domnului prinț imperial regesc palatin și locotenent regal,
celui mai grațios domn al meu!

Memoriul Tablei regești legitime din 23 mai, în care își exprimă bucuria și însuflețirea sa patriotică cu prilejul grațioasei ordonanțe a Maiestății sale regelui nostru domnitor, potrivit căreia a binevoit să extindă jurisdicția alteței voastre cezaro-regale și asupra acestei patrii, am onoarea

să îl aduc, cu umil respect, la cunoștința alteței voastre cezaro-regale, aci alăturat.

Cel care rămân cu adâncă stimă umilul serv al alteței voastre cezaro-regale

Cluj, 5 iulie 1848

Conte Teleki József

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G.Pr., nr. 1806/1848. Foto: 12 327- 12 328.

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond G. Pr., nr. 1806/1848.

153.

Cluj, 5 iulie 1848

Méltóságos Főkirálybiró Ur!

E hónap 1^{rei} hozzam intézett jelentését méltóságodnak mennyiben a követválasztásról és evégett tartott közgyűlés körülményeiről tudósít, tudomásul vévén, a megrendeltetni kért fegyverekre és ágyúkra nézve megjegyeztetni kívánom, hogy közelebbről egy kevés mennyiség fegyver rendelkezésem alá jövén, abbol a nemes szék részére is annyit, mennyit a többfelé kívántató mennyiségből juttathatok, rendelni fogok, az ágyúkat pedig, mivel ezek a károlyfehérvári s más várerősségekben is kevés számmal vannak és azokban szükségesek, most nem rendelhetem meg. Mi a lehető kihágások korlátozása tekintetéből hatalommal felruházott tekintélyes egyénnek a székbe mentelét illeti, méltóságodat előlegesen értesíteni kívántam, miként b. Vay Miklós királyi biztos nagyméltósága e hónap 9^{én}, azaz közelebbi vasárnap estve vagy másnap, úgymint 10^{én} délelőtt Szepsiszentgyörgyön léend, kinek illő elfogadásáról gondoskodjék, s akit az ottani körülmények felől értesítven, munkalkodásában minden szükséges segéllyel lenni igyekezzék. Mi a népgyűlések eltiltását vagy legalább megszorítását tárgyazza, erre nézve a ministeriumhoz szükséges felterjesztést intéztem, melynek eredménye felől méltóságodat annak idejében értesítendem.

Egyébaránt szokott tisztelettel lévén méltóságodnak elkötelezett szolgálja

Kolosvártt, Szent Jakab hó 5^{én} 1848.

Gróf Teleki József

Preaînălțimea voastră domnule jude regesc!

Am luat cunoștință de raportul dvs. despre alegerile parlamentare și despre adunarea publică ținută în această problemă. În legătură cu puștile și tunurile solicitate aș dori să remarc că, în ultimul timp, am obținut un număr redus de arme din care voi repartiza și celuilalt nobil scaun un anumit număr de tunuri, în măsura posibilităților, întrucât sunt insuficiente chiar și în Alba Iulia și în alte cetăți unde este nevoie de ele, dar nu se pot obține. În ceea ce privește deplasarea în scaun a unei persoane investite cu puteri în vederea îngrădirii contravențiilor, doresc să vă informez, în prealabil, că baronul Vay Miklós, comisar regal, va fi la Sfântu Gheorghe în ziua de 9, adică duminică sau luni, înainte de masă. Să vă străduiți a-l primi în mod convenit și să-l informați despre evenimentele de acolo; să-l ajutați în munca lui cu toate mijloacele posibile. Referitor la interzicerea sau îngrădirea adunărilor populare, în această privință, am trimis o propunere necesară la Minister; despre rezultatele ei veți fi înștiințat la timpul potrivit. Altfel, rămân cu respectul obișnuit față de preaînălțimea voastră.

Cluj, 5 iulie 1848

Conte Teleki József

Original. SJAN Sf. Gheorghe. Fond. Arh. Scaun Trei Scaune. Actele prim-judelui regesc. Nr. 318/1848. Foto: 7868-7869; *Concept.* M.O.L. Budapesta. Fond. G.Pr., nr. 1800/1848.

154.

Cluj, 5 iulie 1848

Nagyméltóságú fő kormányzó úr!

Kolozs megye közcsendi bizottmányának múlt hó 30 ikáról hozzám intézett s írt megye szomszédságában levő Kis Sajó és Monor katona helységekben a köznépét lázasztó Tonka nevezetű clericus elfogatása iránt rendeltést tétetni kérő fölterjesztését záradékával együtt Nagyméltóságodnak ismert tapintata szerinti rendelkezése végett áttenni szerencsém vagyon, teljes tisztelettel lévén

Nagyméltóságodnak

alázatos szolgája

Kolozsvárt, július 5. 1848.

B.Vay Miklós

Domnia voastră domnule guvernator!

Ca urmare a ordinului [emis] cu tactul cunoscut al domniei voastre, am onoarea de a vă prezenta adresa comisiei de liniște publică din comitatul Cluj, trimisă mie pe data de 30 a lunii trecute, cu concluziile [de rigoare] privind ordinul de prindere a clericului pe nume Tonka, agitator al oamenilor din așezările militare Șieut și Monor, în vecinătatea comitatului menționat, rămânând cu stimă

Al domniei voastre
umil serv
B[aron] Vay Miklós

Cluj, 5 iulie 1848

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G. Pr., nr.1832 E/1848.

155.

Cluj, 5 iulie 1848

Beszterce vidéke és várossa Főbirájának

E hónap 4^{ről} hozzám intézett jelentésére uraságodnak, melyben a közelebbi követválasztás alkalmával, az azon vidék részéről választott egyik követre nézve a szózatolók egymásközt meghasonlván, magát a felől: ha vallyon az eként megválasztott követ elküldessék é? Vagy más új választás tartassék: utasíttatni kéri.

Visszaírni kívántam, miszerént, a képviselet alapján teendő követválasztásról szolló közelebbi hongyülésen alkotott törvénycikk 47^{ik} §-lye szerént a követválasztások tárgyában keletkezheto minden panaszok és sérelmek az országgyűlése elébe terjesztendők s az által elhatározandók, mire nézve ez esetben semmi utasítást nem adhatok, ámbár az idézett törvénycikk 34^{ik} és 35^{ik} §-lyei egybevetéséből úgy látom, hogy midőn a választóknak átalános többsége /: majoritas absoluta /: egy egyénben nem központosul, ez esetben a választás a két legtöbb számot nyert egyénre szorítkozva mind addig folytatandó hogy a képviselő átalános, azaz a jelenlevő választók özves számának fele részét legalább egy szózattal meghaladó többséggel választatik el.

[Kolozsvár], Sz[ent] Jakab 5. 1848.

Prim-judelui ținutului și orașului Bistrița

Am primit raportul domniei voastre înaintat mie în data de 4 a lunii curente, în care relațați despre neînțelegerile ivite între alegători în legătură cu unul dintre deputații aleși din partea aceluia oraș.

Ne adresați întrebarea dacă, în cazul de față, deputatul astfel ales poate fi trimis [la dieta de la Pesta] sau în locul lui trebuie ales un altul.

La această întrebare nu vă pot da nicio îndrumare, întrucât în sensul legii 47 adoptate la recenta dietă, toate plângerile și doleanțele ivite în jurul alegerilor trebuie înaintate dietei, care va lua măsuri.

Totuși, din confruntarea legilor 34 și 35, rezultă că, în cazul în care o singură persoană nu dispune de majoritatea absolută a alegătorilor, în atare situație aria alegerilor se restrânge asupra acelor doi vizați, care au obținut cele mai multe voturi și se continuă până când unul dintre ei obține jumătate plus unu din voturi.

Cluj, 5 iulie 1848

Concept. M.O.L. Budapesta. Fond. G. Pr., nr. 1799 E/1848.

156.

Cluj, 5 iulie 1848

Felséges Királyi Fő Kormány !

A belügy Minister Úrnak, múlt hónap 24^{ről} 4325/B szám alatt a „Közlöny” című kormányi hivatalos lap iránt a megyéhez intézett rendelete következtében, mely mellett az e tárgyban idei május 20^{ről} 1643/B és 27^{kéröl} 2227/B szám alatt kiadott rendeleteit pótlólag teljesítés és a szükséges teendők végett közlé, aként intézkedtünk, hogy miután a *Közlönyben* megjelenendő rendeletek kötelező erővel bírnak, és ennél fogva köteleességül tétetett, hogy a házi pénztár költségére azt e megye is törvényhatósági minőségében és terjedelméhez képest a községek körülményei szerint kellő számú példányokban hordassa. A hivatalos Közlönyből a megye, mint törvényhatóság részére egy, és mindenik járás számára külön egy – egy, s így összesen az egész megye szükségére *tizenhárom* példány küldessék.

Mely példányok árrára nézve /: a tisztelt rendelet szerint egy példánynak árra postán a jelen évnek június 8^{kától} számítólag – hátralevő részére 7 ezüst rft. lévén /: a tisztségnek meghagytuk: hogy azt a megyei kir.

pénztárnokok által oda, hová a veendő utasítás szerint kellend, kifizettetni eszközölje.

Mit a végett kívántuk feljelenteni, miszerént a tisztelt Fő Kormánysszék azon netán lehető nehézséget, mely a „Közlöny” kívánt számú példányainak ezen megye számára megküldését gátolná, részéről is elhárítani méltóztassék, szokott tisztelettel lévén a

Felséges Királyi Fő Kormánynak

alázatos szolgálai
Matskási Pál
Fő isp.
Nagy Elek
főjegyző

Kolos megye képviselő állandó

Bizottmányából

Kolosvárt, Julius 5^{kén} 1848

*

Preamărite Guberniu!

Ca urmare a ordinului d-lui ministru de Interne, dat sub nr. 4325/B în data de 23 a lunii trecute, transmis comitatului în legătură cu organul oficial al Guvernului, „Közlöny”, la fel celor date în 20 ale lunii sub nr. 1643/B, cât și cel cu nr. 2227/B din data de 27, transmise în această problematică, dat fiind faptul că dispozițiile publicate în acest organ central de presă sunt obligatorii și pentru noi, comitatul, în calitatea sa de organ judecătoresc, a hotărât să se aboneze pe cheltuiala casieriei, la câteva exemplare, evident conform întinderii comitatului

Astfel, din organul de presă „Közlöny”, comitatul, în calitatea sa de oficiu judecătoresc, să primească un exemplar, iar pentru fiecare plasă să fie repartizat câte un exemplar, deci pentru întregul comitat să fie alocate în total *treisprezece* exemplare.

În ceea ce privește prețul exemplarelor – prețul de poștă al unui exemplar, în sensul stimatului ordin, socotind din data de 8 a lunii iunie anul *curent și până la finele anului fiind 7 florini renani argint* – am dispus dregătoriei ca, prin casieria regală de comitat, să înainteze plata acolo unde distinsul ordin prevede.

Ceea ce am și dorit să aducem la cunoștință stimatului Guberniu, cu rugămintea să încercați să înlăturați orice fel de piedici care s-ar ivi în trimiterea exemplarelor solicitate de acest comitat.

Rămânem cu stimă

ai prea măritului Guberniu

servi umili
Matskási Pál
Jude prim

Cluj, 5 iulie 1848

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G. P., nr. 8390/1848.

157.

Cluj, 5 iulie 1848¹

Locuitorii din Jucu de Jos, Irimie Bere, Vasilie Moldovan, Mina Szabó și Neuc Bedecan, în numele întregului sat, se plâng că, în ciuda desființării pe cale juridică a robotei, ei sunt constrânși la prestarea acesteia.

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G. P., nr. 3819/1848. Foto: 29.198-29.200.

¹ Cererea datează din 5 iulie, dar a fost prezentată Guberniului în ziua de 10 iulie și luată în discuție la 8 august 1848.

158.

Sibiu, 5 iulie 1848

An Se. des k.k. wirklichen Herrn geheimen Raths und Kämmerers,
Großkreuz des k. öster. Leopoldi Ordens, Obergespans des Szaboltscher
Comitats, Praeses der k. ung. Gelehrten-Gesellschaft in Pesth und Landes
Gouverneur in Siebenbürgen

Josef Grafen de Szek Excellenz

Hermannstadt, 5. Juli 848

Aus der abschriftlich mitfolgenden Anzeige¹ des Rákosder Companie
Commandanten, Hauptmann Runkán, vom 3. Juli l.J. und dem Berichte² des
betreffenden Bataillons-Commandanten, Majors Riebel, dto. Hatzeg am 4.
Juli werden Euer Excellenz entnehmen, daß der dortige, zur ungarischen
Nationalität gehörige Gemeindelehrer Várady, welcher laut den dem
General-Commando im Privatwege zugekommenen Nachrichten schon bei

der letzten Marchal-Congregation des Hunyader Comitats in Deva Anträge gestellt hat, den Gränzstand der dortigen Companie zu verleiten und dahin zu bringen, damit er vom Militair-Gränz Verbande und der bisherigen Militair-Pflicht sich sogleich faktisch gänzlich lossage und als *Provinzial-National Garde* sich mit jener von Deva vereinige, in welcher Angelegenheit jedoch auf die vom General-Commando Präsidium an das Offiziolat dieses Comitats schon vor einigen Monaten gerichtete dienstliche Aufforderung um Mittheilung des diesfälligen Sachverhalts, zur angemessenen Behandlung dieses in wühlerischen Umtrieben begriffenen Gemeindelehrers, seither, trotz der wiederholten Betreibung dieses wichtigen Gegenstandes, nicht einmal eine Antwort hierher erfolgt ist, *neuerdings nach seiner erst vor wenig Tagen erfolgten Rückkehr aus Klausenburg*, wohin er sich in gleicher Absicht, auf Befreiung der gedachten Gränz-Kompagnien von der Militairgrenzpflicht, ganz willkürlich, ohne allem Passe und Erlaubniß und unter Hintansetzung seines Schuldienstes begeben hatte, im engsten Einverständniß mit dem Edelmann Nagy István und den übrigen Edelleuten der dortigen Nachbarschaft die Rákosder beinahe Größtentheils aus Ungarn bestehende Gränz Population nunmehr unter dem auch auf gleiche Weise bei dem Szekler Gränz Militair des Haromszeker Stuhls *mißbrauchten Deckmantel*, Sr. Majestät dem König Ferdinand und dem ungarischen Ministerium huldigen zu wollen, von ihrer Militairdienstpflicht abwendig gemacht und zu dem durch mehrfache Handlungen und öffentlichen Gepränge bereits bethätigten Beschlusse gebracht hat, vom 3ten Juli angefangen, *nicht mehr Militair-Grenz-Compagnie*, sondern blos Nationalgarde bilden zu wollen und in das bisherige Quartier des Compagnie Commandanten von jetzt an, nöthigenfalls mit Gewalt, den Pestcser Stuhlrichter Izsipp zu verlegen, und sonach keine Militair-Dienste mehr zu leisten und überhaupt nur die Befehle Jener anzuerkennen, die sie selbst zu Vorgesetzten bestimmen und mit ihnen gleich gesinnt wären.

Nach dem Detail-Inhalte dieses Berichtes scheint nebst dem, daß diesen Lehrer lediglich *Eigennutz*, um das bisherige *Schulgebäude* als Lohn seiner aufwieglerischen Bestrebungen zum Eigenthume zu erhalten, zu solchen eben so kühnen als sträflichen Schritten verleitet, auch der gewesene Stuhlrichter Para Antal, obgleich er *auf die Vorstellung* des Feldwebels Passarar das Rákosder Gränz-Volk zum einstweiligen Gehorsam für ihre bisherigen Militair-Vorgesetzten bis auf weitere Entscheidung des k. ungarischen Ministeriums, wenn gleich vergebens, ermahnte, den stattgefundenen Umtrieben und Wühlereien des genannten Lehrers und des dortigen Provinzialadels nicht fremd gewesen zu sein.

Obgleich der betreffende Bataillons Commandant, Major Riebel, gleich nach Erhalt dieser Nachricht an Ort und Stelle geeilt ist, um wo möglich Ordnung, Ruhe und Gehorsam unter dieser wieder durch fremden Einfluß aufgewiegelten Militair-Gränz-Bevölkerung herzustellen und die Militair-Gränz-Pflicht, und mit ihr den militairischen Dienstbetrieb und die Cordonsbesetzung grade jetzt unter den in der benachbarten Walachei so bedenklichen und gefährlichen Umständen aufrecht zu erhalten: so steht doch sehr zu besorgen, ob ihm dieses gelingen und die diesfällige Aufregung nicht etwa auch die benachbarten Walachischen Militair-Grenz-Gemeinden immer weiter fort ergreifen und auf diese Weise den Bestand auch des ganzen 1ten Walachen Gränz Regiments – so wie es in der Szekler Gränze geschehen ist – ernstlich gefährden würde.

Um dieser gefährlichen und, wie oben gedacht, unter mißbrauchtem Deckmantel veranlaßten Aufwieglung des Militair-Gränz-Volkes, welche nach der bezeichneten Aufklärung eine wahrhaft sträfliche Verführung der unter Eid und Pflicht stehenden Gränz-Soldaten bildet und daher gegenüber allen andern hierländigen politischen Partheiungen und Wühlen mit besonderer Strenge und Exemplification behandelt werden muß, wenn nicht der ganze Gränz-Verband und das ganze Grenz-Militair sich willkürlich auflösen und daher auch jede Verwendung und Beorderung von Gränz-Truppen nach Szegedin von selbst gänzlich vereitelt werden soll, schleunigst Einhalt zu thun: ist es daher dringendst geboten, ohne allem Verzuge eine Gubernial-Commission mit entsprechender Vollmacht an Ort und Stelle abzusenden, welche *einvernehmlich mit dem betreffenden Bataillons-Commandanten, Major Riebel*, welcher unter Einem hiezu angewiesen wird, die vorgefallene Aufwieglung der dortigen Militär Grenz-Bevölkerung durch den Lehrer Várady, Edelmann Nagy Istvan und dem übrigen Provinzialadel und Stuhls-Beamten streng und rasch untersucht, die Schultragenden nach Beschaffenheit der Jurisdictions Kompetenz entweder dem 1ten Walachen-Grenz-Regimente oder dem Provinziale zur verdienten gerichtlichen Behandlung und Abstrafung zuweist und sofort die gehörige nöthige Ordnung und Ruhe wieder herstellt.

Was die wünschenswerthen Erleichterungen für den Militair-Grenzstand anbelangt: so wird von Seite des General-Commandos ohnehin *nächste Tage* – so weit man solche erweiterte Zugeständnisse über sich nehmen kann –, die unter den gegenwärtigen Umständen nur immer möglichste Berücksichtigung auf eine Weise realisirt und publizirt werden, daß der Gränzstand immerhin die von höherer Entscheidung abhängigen Punkte sodann mit einiger Geduld abzuwarten in der Lage sein wird

Indem ich mir die Ehre gebe, Euer Excellenz hievon mittelst Estaffette in Kenntniß zu setzen, bitte ich wiederholt um schleunigste Verfügung der obengedachten Maßregeln und um geneigte Eröffnung derselben, damit ich auch Major Riebel hiernach schleunigst verständigen könnte.

In Dienstabsein des Commandirenden Herrn Generals

Pfersmann

F.M.L.

*

Către domnul adevărat consilier secret și camerar c.c., purtător al Marii Cruci a Ordinului austriac Leopold, comite suprem al comitatului Szabolcs, președinte al Societății regale ungare a învățaților de la Pesta și guvernator în Transilvania,

Contele Josef de Szek

Sibiu, 5 iulie 1848

Din anexa de pe data de 3 iulie, trimisă în copie de comandantul de companie din Racoș, căpitanul Runcan, și din raportul respectivului comandant de batalion, maiorul Riebel, dat la Hațeg pe 4 iulie, excelența voastră va afla despre învățătorul comunal de naționalitate ungară, din localitate, Várady. Acesta, conform veștilor sosite pe cale privată la Comandamentul suprem, încă la ultima adunare marcală a comitatului Hunedoara de la Deva a făcut propuneri pentru a-i conduce pe grănicerii companiei de acolo pe căi greșite și a-i aduce la punctul de a se desprinde faptic pe dată de uniunea grănicerilor militari și de obligațiile militare de până atunci, de a se uni cu cei din Deva pentru a forma *garda națională provincială*. În această problemă, totuși, la solicitarea de serviciu, adresată acum câteva luni de prezidiul Comandamentului militar oficiatului acestui comitat, de a i se comunica starea lucrurilor în acest caz, pentru a se putea aplica tratamentul potrivit acestui dascăl comunal, amestecat în uneltiri incitatoare, de atunci încoace și în pofida [cererilor] repetate de promovare a acestui important subiect, nu ne-a fost trimis nici măcar un răspuns. Ba mai mult, *recent, după întoarcerea sa de la Cluj, survenită acum puține zile*, unde se deplasase după bunul său plac, fără pașaport și prin neglijarea slujbei sale la școală, cu aceeași intenție de a elibera amintita companie grănicerească de obligațiile grăncerilor militari, în strânsă înțelegere cu nobilul Nagy István și cu ceilalți nobili din vecinătatea de acolo, a vrut să

determine populația grănicerească din Racoș, compusă în cea mai mare parte din unguri, în modul folosit și de militarii grăniceri secui ai scaunului Trei Scaune, adică *sub falsa acoperire* de a aduce omagii maiestății sale regele Ferdinand și guvernului ungar, să se întoarcă împotriva obligației lor militare grănicerești și, prin acțiuni multiple și cu multă pompă, să adopte decizia ca, începând din data de 3 iulie, să nu mai fie *companie militară grănicerească*, ci să formeze numai garda națională, să-l ducă, la nevoie cu forța, pe judele scăunal din Pestiș [?], Izsipp, la cvartirul de până atunci al companiei, să nu mai îndeplinească niciun fel de servicii militare și, în general, să nu admită decât poruncile celor pe care ei înșiși îi stabilesc drept căpetenii și care sunt de același cuget cu ei.

Din conținutul detaliat al acestui raport rezultă că acest dascăl este mânat în aceste demersuri pe cât de temerare, pe atât de penale, numai de *folosul propriu*, de a obține în proprietate *clădirea școlii* de până acum ca răsplată a eforturilor sale ațăătoare. Chiar dacă fostul jude scăunal Para Antal, la *sugestia* plutonierului Păsărar, a îndemnat zadarnic poporul grăniceresc din Racoș la ascultare față de foștii lor superiori militari, până la decizia ulterioară a guvernului regal ungar, nici el nu pare a fi fost străin de mașinațiile și intrigile amintitului învățător și ale nobilimii provinciale de acolo.

Imediat după aflarea acestei știri, respectivul comandant de batalion, maiorul Riebel, a alergat la fața locului, pentru a readuce, pe cât posibil, ordinea, liniștea și ascultarea în sânul populației militare grănicerești, ațătate din nou sub influență străină, și pentru a menține obligațiile militare grănicerești, precum și pentru efectuarea serviciului militar și de cordon, tocmai acum, în împrejurări atât de îngrijorătoare și periculoase în învecinata Muntenie. Cu toate acestea, îngrijorarea noastră este dacă el va reuși acest lucru ori dacă, nu cumva, agitația de aici nu va cuprinde tot mai multe comune militare grănicerești învecinate, ceea ce va pune serios în pericol existența întregului regiment grăniceresc românesc nr. 1, așa cum s-a întâmplat și pe granița secuiască.

Pentru a sista cât mai grabnic această tulburare periculoasă și, cum s-a spus mai sus, sub falsă acoperire a poporului militar de grăniceri – tulburare, ce reprezintă, conform explicației desemnate, o ademenire cu adevărat penală a soldaților grăniceri aflați sub jurământ și sub ordin, de aceea, vizavi de celelalte partidisme și uneltiri, trebuie tratată cu deosebită și pilduitoare asprime, pentru ca nu cumva să ducă la dizolvarea întregii uniuni a grănicerilor și a militarilor, ceea ce va împiedica definitiv utilizarea și trimiterea de trupe de grăniceri la Szeged; este stringent necesară convocarea, fără întârziere, a unei comisii guberniale, dotate cu plenipotența corespunzătoare, care, *în acord cu*

comandantul de batalion, maiorul Riebel, avizat prin prezenta, să ancheteze aspru și rapid amintita instigare a populației militare grănicerești de către învățătorul Várady, nobilul Nagy István și de ceilalți nobili provinciali și funcționari scăunali, să-i trimită pe vinovați, în funcție de competența jurisdicțională, fie regimentului grăniceresc românesc nr. 1, fie [judecătoriei] provinciale, spre cercetare pe cale judecătorească și pedepsire, și să restabilească imediat cuvenita ordine și liniște.

În ceea ce privește doritele ușurări ale stării grănicerilor militari, Comandamentul suprem va fi în situația de a răspunde deja în *zilele următoare*, în măsura în care, în actualele condiții de a realiza și face, putem să ne asumăm răspunderea pentru angajamente atât de largi, care sunt realizate și public, luându-se în considerare ca starea grănicerilor să aștepte cu răbdare punctele ce depind de decizia forurilor mai înalte.

Am onoarea de a aduce, prin ștafetă, toate acestea la cunoștința excelenței voastre, rugându-vă repetat să dispuneți grabnic măsurile propuse mai sus și cuvenita anunțare a lor, astfel încât și eu să îl pot încunoștiința despre acestea, cât mai degrabă, pe maiorul Riebel.

În absența domnului comandant suprem,

Pfersmann,
feldmareșal-locotenent

Copie. M.O.L. Budapesta. Fond. G. Pr.. nr. 804/1848. Foto: 26.010-26.019.

1. Vezi mai sus, doc. nr. 120, datat Racoș, 3 iulie 1848.

2. Vezi mai sus, doc. nr. 139, datat Hațeg, 4 iulie 1848.

159.

Sibiu, 5 iulie 1848

Alázatos tudósítás

A felső-Fejér vármegyei királyi tárnok Köntzei Lajosnak azon panaszát, mely szerént azt adgya fel, hogy az azon megyebéli adózóktól a rendes királyi adó a birák hanyagsága és a föld népe merész engedetlensége miatt nem szedettethetik, ide mellékelve azzal az alázatos kéressel mutatya be ezen főbiztosság, hogy méltóztasson a felséges királyi főigazgató tanács a királyi adónak felszedettetésére nézve nemcsak ezen vármegyéhez, hanem egyáltalába a többi törvényhatóságokhoz és azok fő s igazgató tisztjeikhez is hathatósabban rendelkezni, mert különben az országos pénztár máris

csaknem kiürülvén, lehetetlen leszén a legszorgosabb és el nem halasztható költségeket is megtenni.

Erdélyi tartományi főbiztosságtól. Nagyszeben. Szent Jakab hó 5^{ik} 1848.

A főbiztos úr Ö Nagyméltósága beteg létében Mederus Samu

*

Sibiu, 5 iulie 1848

Înștiințare umilă

Acest Comisariat general trimite în anexă plângerea asesorului regal al comitatului Alba de Sus, Köntzei Lajos, în care acesta prezintă că nu poate încasa darea regală obișnuită de la contribuabilii acelui comitat din cauza delăsării juzilor și a nesupunerii îndrăznețe a poporului, cu rugămintea umilă ca înaltul consiliu diriguitor suprem regal să binevoiască a trimite dispoziții mai energice nu numai acestui comitat, ci, în general, și celorlalte municipalități și autorităților lor superioare și diriguitoare în vederea ridicării dărilor, căci, altfel, va fi imposibil a acoperi cele mai urgente și de neamânat cheltuieli, caseria de stat fiind deja aproape goală.

De la Comisariatul general provincial al Transilvaniei

Sibiu, 5 iulie 1848

Înălțimea sa domnul comisar suprem fiind bolnav
în locul lui, Mederus Samuel,

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G. P. Nr. 8370/1848. Foto: 29254-29255.

160.

Brașov, 5 iulie 1848

Hochlöbliche königliche Siebenbürgische Landesregierung!

Den anliegenden Vortrag des hiesigen Kreisarztes und Doktors der Medicin Joseph von Greissing nehmen wir uns die Freiheit Einer Hochlöblich königlich Siebenbürgischen Landesregierung mit der gehorsamsten Vorstellung zu unterlegen: Hochdieselbe wolle daraus zu ersehen geruhen, welchen außerordentlichen Nachtheil die gegenwärtig ohne alle Ursache bestehende Contumaz Periode, so wie auch der Verboth des Eintriebes von Rindvieh nicht blos für Kronstadt, sondern für das ganze Land nach sich zieht, um so mehr als bei der vollkommenen Gesundheit des

Viehes in der Wallachei und Moldau so beschränkende Maßregeln nicht nur gänzlich unnöthig, sondern vielmehr zum größten Nachtheile sind, da bei steigender Theuerung, so wie beim Mangel des Rindfleisches die ärmere Klasse schädlichere Nahrung zu sich nehmen muß, hiedurch aber bei einer drohenden Epidemie dem Verderben um so mehr preisgegeben ist.

Gestützt auf diese, die höchste Rücksicht verdienende Gründe nehmen wir uns denn die Freiheit Einer Hochlöblichen königlich Siebenbürgischen Landesregierung gehorsamst zu bitten, womit Hochdieselbe gewogendst die Anordnung zu treffen geruhen wolle, daß die Contumatz Periode, so wie der Verboth des Vieheintriebes um so mehr gänzlich aufgehoben werde, als auf den Gebürgen fest an der Landes-Gränze auf Wallachischer Seite dermalen noch viel Vieh oesterreichischer Unterthanen sich befinden soll, welches sodann sämtlich nach Siebenbürgen eingetrieben werden würde, in der Folge aber beim befürchteten Einrücken der Russischen Truppen für unser Vaterland verloren gehen und in der Wallachei oder Moldau verzehrt werden könnte, Siebenbürgen aber hiedurch den größten Mangel an Schlachtvieh leiden würde.

Die wir mit der vollkommensten Hochachtung zu verharren die Ehre haben

Einer Hochlöblichen königlich Siebenbürgischen Landesregierung
Gehorsamste Diener

Der Kronstädter Magistrat
Johann Albrichsfeld, Ob Richter
Friedrich Riemer, Notair
Kronstadt den 5t Juli 1848

*

Preaonorat Guberniu regesc transilvan!

Îndrăznim a înfăţişa cu supunere prezentarea alăturată a medicului cercual Joseph von Greissing, doctor în medicină, pentru ca onoratul Guberniu să binevoiască a extrage din aceasta ce dezavantaj extraordinar, nu numai pentru Braşov, ci pentru întreaga ţară, atrage după sine perioada de contumantă, stabilită în prezent fără cauză aparentă, ca şi interdicţia importului de vite, cu atât mai mult cu cât, în condiţiile deplinei sănătăţi a şeptelului din Muntenia şi Moldova, astfel de măsuri restrictive nu numai că sunt total inutile, dar sunt de-a dreptul defavorizante, întrucât, prin creşterea preţurilor şi prin lipsa de carne de vită, clasa mai sărmană trebuie să îşi procure hrană mai dăunătoare, fiind astfel expusă pieirii prin riscul unei epidemii.

Întemeiați pe aceste motive, ce merită cea mai înaltă atenție, îndrăznim, cu supunere, să prezentăm preaonoratului Guberniu regesc transilvan rugămintea de a porunci cu bunăvoință ca perioada de contumănță, precum și interdicția importului de vite să fie suspendate complet, mai ales deoarece pe munții de pe granița țării, pe partea spre Muntenia, se află încă multe vite ale supușilor austrieci, care astfel ar fi mânite toate spre Ardeal, însă, în cazul temutei înaintări a trupelor rusești, ele s-ar pierde pentru patria noastră și ar rămâne de consum în Muntenia și Moldova, iar Transilvania ar suferi, astfel, cele mai mari lipsuri de vite pentru tăiere.

Rămânem, cu cea mai deplină stimă, ai preaonoratului Guberniu regesc transilvan

slujitori supuși,
Magistratul brașovean,
Johann Albrichsfeld, jude suprem
Friedrich Riemer, notar
Brașov, 5 iulie 1848

Original. M.O.L. Budapesta. G.P.. nr. 8120.

161.

Brașov, 5 iulie 1848

Másolat 8812 korm. számra

Hochlöbliche k. Landes Regierung!

Gleich wie in mehreren Theilen des Vaterlandes und namentlich dieses Großfürstenthums unter dem Landevolke, besonders aber unter der Klasse der früheren Unterthanen verschiedene Unruhen und Bewegungen, wodurch nicht nur die öffentliche Sicherheit und bestehende gute Ordnung, sondern auch das fremde Eigenthum von gewalthsamen Schritten bedroht worden ist, und mit unter um noch bedroht wird, sich Kund gegeben haben; eben so sind auch unter einem geringen Theil der Bevölkerung, der zur Törzburger Herrschaft gehörigen, und der Gerichtsbarkeit dieses Magistrats unterworfenen Siebendorfer, als Bácsfalu, Türkös, Csernátfalu, Hosszufalu, Tatrany, Pürkeretz und Zaizon, auf Anstiften einiger in diesen Ortschaften erschienenen Aufwiegler, namentlich zweier Söhne des Reformirten Pfarrers Bong aus Bikfalva im Háromszeker Stuhl; – welche einige Zeit

früher an der durch die Szekler Truppen in Uzon thätlich gezeigten Weigerung ihres Ausmarsches großen Antheil genommen haben sollen – bedrohende Unruhen ausgebrochen. An die Spitze dieser Bewegungen, denen jedoch der größte Theil der Bevölkerung fremd geblieben ist, und welche zur Absicht haben, nicht nur die vorgedachten Ortschaften von der Gerichtsbarkeit des gehorsamst gefertigten Magistrats los zu reißen und unter jene des Hâromszßeker Stuhls stellen zu lassen, sondern auch das Allodial Eigenthum der Grundherrschaft, nämlich des hiesigen Publikums, für die betreffenden Gemeinden zu vindiciren – haben sich außer den obgenannten zwei Unruhestiftern, der Csernatfalver Dorf Notair Samuel Miklos, der Hosszufalver Inwohner und Dreißigst Konträsch Johan Skén und der Tatranyer Insaße Stephan Csabai gestellt. Diese haben einige von jeher als unruhige und widerspenstige Leute bekannte Dorfbewohner unter verschieden Vorspiegelungen für ihre unlautern und aufrührerischen Absichten zu gewinnen gewußt. Zur Erzielung ihrer Absichten haben sie nicht nur unter der Hand Unterschriften zu einer dem hohen Ungarischen Ministerium oder dem Reichstage einzureichenden Eingabe gesammelt, sondern sich auch – nachdem sie theils durch Überredung, theils durch Zwang von der Bevölkerung eine bedeutende Geldes Summe sich erpreßt haben – als Abgeordnete im Namen der sämtlichen Bevölkerung der eröffneten Ortschaften nach Pesth absenden lassen, um daselbst die Lostrennung der mehrgedachten Ortschaften von der Gerichtsbarkeit dieses Magistrats zu bewirken. Es befinden sich dem nach diese Unruhestifter, wider welche zwar so wie über ihre übrigen eingefangenen Mitschuldigen und Genossen vom Magistrat eine Untersuchung angeordnet worden ist, welcher sich aber dieselben bisher zu entziehen gewußt haben, in der unbefugten Eigenschaft als Abgeordnete dem Vernehmen nach dermalen in Pesth.

Weil nun aber diese unruhigen Leute u. Aufwiegler deren Umtriebe bereits so böse Folgen hervorgerufen, daß ein Theil der Bevölkerung den *politischen und gerichtlichen Anordnungen und Befehlen der vorgesetzten Ober- und Unterbehörden* keine Folge mehr zu leisten *Minen* [!] machen, ja sogar von dem ihr durch dieselben beigebrachten Wahne, daß auch das Allodial Eigenthum der Grund und Herrschaft, als Mühlen, Schenken, Curien, Acker, Wiesen, Waldungen und sonstige gesetzliche Nutzungen den Gemeinden gehören, solches sich gewaltsam zuzueignen beabsichtigen – keineswegs von der Gesamtheit der vorgenannten Dorfs Gemeinden zu den vorhabenden Schritten bevollmächtigt worden sind, ja im Gegentheil die bei weitem größtentheils aus Wallachen bestehende Bevölkerung der Siebendörfer, wie der Magistrat mit Bestimmtheit weiß und versichern

kann, jener Absicht nicht nur Ganz fremd, sondern entschieden abhold ist, so nehmen wir uns die Freiheit obige Umstände Einer hochlöblichen k. Landes Regierung mit der gehorsamsten Bitte vorzustellen, womit Eine k. Löbliche Landes Regierung diese Umtriebe dem h. Ungarischen Ministerium anzuzeigen u. sich bei Hochdemselben dahin zu verwenden geruhen wolle, daß die von den besagten Aufwieglern, welche sich gegenwärtig in Pesth befinden sollen, und ohne alle Vollmacht der Gesamtbevölkerung der Siebendörfer und anderer zur Törzburger Herrschaft gehörigen Ortschaften handeln wollen – entweder dem h. Reichstage oder aber dem h. Ministerium eingereicht werdende Bittschrift – da wider deren Zweck und dessen Gewährung der gehorsamst gefertigte Magistrat feierlichst protestiren muß – in keine Verhandlung genommen, sondern als eine unbefugte, nicht aus dem Gesamtwillen oder wenigstens der Mehrheit der Siebendörfer Inwohner hervorgegangene Petition zurückgewiesen werden möge, zugleich sieht sich dieser Magistrat genötigt, Eine hochlöbliche k. Landes Regierung gehorsamst zu bitten, Hochdieselbe wolle sich beim h. Ungarischen Ministerium gnädigst verwenden womit der Csernátfalver Notair Samuel Miklos in Pesth aufgegriffen, und unter sichere Geleite an diesen Magistrat herabgesendet werden möge, um sofort die gegen ihn und seine übrigen Genossen wegen mehrfachen Umtrieben angeordnete Untersuchung einleiten und beenden zu können.

Die wir mit vollkommenster Hochachtung zu verharren die Ehre haben

Einer hochlöblichen k. Landes Regierung

gehorsamste Diener
der Kronstädter Magistrat
Johann Albrichsfeld
Oberrichter
Friedrich Riemer
Notair
Kronstadt am 5ten Juli 848

*

Copie nr. Gub. 8812

Preaînalt Guberniu regesc!

La fel ca în mai multe părți ale patriei, anume ale acestui mare principat, în mijlocul poporului de la țară, în special însă în clasa foștilor supuși, s-au ivit diferite neliniști și mișcări, care periclitează deja și vor periclita și mai

mult nu doar siguranța publică și buna ordine existentă, ci amenință cu violență proprietatea străină, tot astfel, în sânul unei mici părți a populației, ce aparține domeniului Bran și celor Șapte Sate, subordonate jurisdicției acestui Magistrat, respectiv: Baci, Turcheș, Cernat, Satulung, Tătărani, Purcăreni și Zizin, au izbucnit neliniști alarmante la instigarea unor agitatori apăruiți în aceste localități, și anume doi fii ai preotului reformat Bong de la Bicfalău din scaunul Trei Scaune. Aceștia se pare că au jucat un rol important cu câțva timp în urmă în refuzul faptic al trupelor secuiești din Ozun de a pormi marșul. În fruntea acestor mișcări – de care cea mai mare parte a populației a rămas străină și ale căror intenții sunt nu numai de a rupe amintirile localității de sub jurisdicția supusului subsemnat Magistrat, pentru a le așeza sub aceea a scaunului Trei Scaune, ci și de a revendica proprietatea alodială moșierească, respectiv pe cea a publicului de aici, în favoarea respectivelor comune – s-au pus, în afară de cei doi sus-numiți agitatori, notarul sătesc din Cernat, Samuel Miklos, locuitorul din Satulung și contrașul tricesimei Johann Sken, precum și localnicul din Tătărani, Stephan Csabai. Aceștia au știut să-i câștige de partea intențiilor lor necurate și răzvrătite, prin diferite amăgiri, pe câțiva săteni cunoscuți din totdeauna ca oameni neliniștiți și îndărătnici. Pentru realizarea intențiilor lor, nu numai că au adunat pe sub mână semnături pe o petiție către înaltul guvern ungar sau către parlament, ci, după ce au presat populația să ofere, în parte prin convingere, în parte prin forțare, o sumă însemnată de bani, au obținut să fie trimiși la Pesta ca deputați în numele întregii populații din amintirile localități, pentru a determina acolo desprinderea sus-menționatei localități de sub jurisdicția acestui Magistrat. Astfel, acești instigatori - împotriva cărora, ca și împotriva celorlalți complici și tovarăși ai lor prinși deja Magistratul a poruncit deschiderea unei anchete, căreia însă au știut să i se sustragă până acum – se află, după toate aparențele, la Pesta, în neautorizata lor calitate de deputați.

Acești oameni neliniștiți și instigatori – ale căror agitații au iscat deja urmări atât de rele, încât o parte a populației nu mai vrea să dea ascultare *dispozițiilor politice și ordinelor juridice ale autorităților superioare și inferioare* și, în nebunia provocată de aceștia, fac figuri [amenință] că și proprietatea alodială și avuțiile, precum morile, cârciumile, curiile, pământul arabil, fânețele, pădurile și celelalte exploatare, aparțin comunelor și intenționează a și le însuși prin forță – nicidecum nu au fost împuterniciți în demersurile lor de către ansamblul comunităților satelor sus-numite, ba dimpotrivă, așa cum Magistratul știe cu certitudine și poate aduce asigurări în acest sens, populația din Șapte Sate, compusă în cea mai mare parte din români, este nu numai străină, ci chiar hotărât ostilă față de acea intenție. De aceea, îndrăznim a prezenta împrejurările de mai sus onoratului Guvern

regesc al țării, împreună cu supusa rugămintă ca onoratul Guberniu regesc să binevoiască a denunța aceste uneltiri înaltului guvern ungar și a interveni pe lângă acesta, să nu intre în dezbateră petiția pe care vor să o înainteze fie înaltului parlament, fie înaltului guvern, menționații instigatori, aflați momentan la Pesta, cu intenția de a acționa fără împrumutarea întregii populații din Șapte Sate și din celelalte localități aparținătoare de domeniul Bran, în schimb, ca această petiție – împotriva scopului și încuviințării căreia subsemnatul Magistrat protestează în mod solemn – să fie respinsă, ca neautorizată și neizvorâtă din voința generală sau cel puțin din voința majorității locuitorilor din Șapte Sate. În același timp, Magistratul se vede nevoit să roage cu supunere înaltul Guberniu regesc ca acesta să intervină la înaltul guvern maghiar, ca notarul din Cernat, Samuel Miklos, să fie arestat la Pesta și să fie trimis, sub escortă sigură, acestui Magistrat, pentru a se putea iniția și finaliza pe dată ancheta poruncită în baza multiplelor intrigi împotriva sa și a tovarășilor săi.

Avem onoarea de a rămâne cu deosebită stimă

Ai preanonatului Guberniu regesc

supuși slujitori,

Magistratul brașovean,

Johann Albrichsfeld,

jude suprem,

Friedrich Riemer,

notar

Brașov, 5 iulie 1848

Original. SJAN Brașov. Fond Magistrat 1848. nr. 2810. Foto: 18969-18974.

162.

Brașov, 5 iulie 1848

An die Hochlöbliche königliche Landesregierung

Kronstadt am 5ten Juli 1848

Die anliegenden Verhörsakten über den wegen Vordacht des Spionierens gefänglich eingezogenen Juon Pana aus Hosszufalu nehmen wir uns die Freiheit Einer Hochlöblichen königlichen Landesregierung zusammenst den über denselben unterm 28ten Juni 1848 gefällten Mag. Urtheil, vermöge welchem derselbe von dem ihm zur Last gelegten

Verdacht freigesprochen worden ist, mittelst Aktenverzeichniß zur hohen Einsicht gehorsamst zu unterlegen und haben die Ehre mit vollkommenster Hochachtung zu verharren

Einer hochlöblichen k. Landes Regierung

gehorsamste Diener
der Kronstädter Magistrat

Urtheil und Aktenverzeichniß sind auszufertigen und beizuschließen.

*

Către preonoratul Guberniu regesc

Braşov, 5 iulie 1848

Îndrăznim a trimite alăturat onoratului Guberniu regesc actele interogatoriului făcut lui Ion Pană din Satulung, arestat sub bănuiala de spionare, împreună cu sentinţa Magistratului din 28 iunie 1848, conform căreia amintitul a fost scos de sub suspiciunea imputată, alăturându-se şi indicele actelor. Avem onoarea de a rămâne cu deosebită stimă

Ale onoratului Guberniu regesc

Slugi preaplecate,
Magistratul braşovean

Sentinţa şi indicele actelor trebuie redactate şi anexate.

Original. SJAN Braşov. Fond Magistrat 1848. Nr. 2814. Foto: 32434.

163.

Braşov, 5 iulie 1848

Vom 5ten July 1848

2872/848

Einges. den 3. Juli 1848

Die Polizey unterlegt einen Schubpaß des Hermannstädter Magistrats mittelst welchem, der über den Rotherthurmer Paß im Wege der k.k. Bukarester Agentie wegen Pferdediebstahls nach Hermannstadt abgesendete Gligor Dogaru aus Tartlau gebürtig, hieher escortirt und den 19. Juny l.J. in den hiesigen Zuchthausarrest gesetzt worden sei mit dem Beifügen, daß die im Schubpaß angezogene Agentie Zuschrift dem Magistrat dürfte überschickt worden sein.

Fabricius. V[erordnung] dem Dist. Gericht hinüber zu geben um den Incapit [?] wenn auch die Agentie Zuschrift wird angelangt sein, zu verhören und das Verhör diesem Magistrat einzureichen.

2881/848

Einges. am 3 July 1848

Oberrichter von Albrichsfeld stellt vor:

Die Zohodoller, Poartaer und Prädjater Contribuenten gewesene Unterthanen zu Törtzburg bitten, das angeschlossene, vom Nikolaus Baksa Geistlichen, Buku Puskas Schullehrer, Juon Padu Lungu, Serbu Balka, Buku Tyoritze, Dumitru und Juon Bosch nebst noch 23 Inwohnern der gedachten 3 Törtzburger Abtheilungen unterfertigte Bittgesuch, ihm durch den Daskal Buku Puskas und den Pergas Serb Balka eingereicht, in welchem dieselben sich darüber beschwerten, daß der hiesige Pächter Juonitza Szteris das Heumachen auf den Dominal Wiesen, welches sie seit uralten Zeiten auf derselben besorgen, nachdem sie laut hohem, am 7. Juny l.J. publicirten Gub. Verordnung von dieser Robote freigesprochen worden, ohngeachtet sie durch den Buku Juon Reit sich zu dieser Arbeit angetragen und ohngeachtet, sie im Frühjahr mittelst Execution zur Reinigung dieser Wiesen von den Maulwurfhaufen verhalten worden, an Alt- und Neu Tohaner Inwohner um die Hälfte die Fechsung [?] überlassen habe, und bitten dieselbe zu verhalten, diese Dominal Wiese ihnen zur Einfachsung des Heues gegen die bedungene Hälfte um so mehr zu verabfolgen, als sie des Futters für ihr Vieh so sehr bedürftig seien und keine fremden Dorfsleute mit ihrem Vieh auf diesem Territorium dulden könnten.

Die Enhitenten [Emitenten!] dieses Bittgesuchs hätten auf ohnverweilte Erfüllung ihres Gesuchs gedrungen, der, Oberrichter aber vorerst dieses Bittgesuch dem Törtzburger Pächter Joneli Szteris zur schleunigsten Erklärung sowohl über die Beschwerde als das gestellte Bittgesuch aufgefordert und sei derselbe hierauf bei ihm erschienen und habe mündlich folgende Erklärung gegeben:

Die Behauptung der Beschwerdeführer, daß sie die Dominal Wiesen seit uralter Zeit immer gemäht und das Heu darauf gesammelt haben, so wie auch, daß er sie im Frühjahr mittelst Execution verhalten, die Maulwurfhaufen zu reinigen, sei unrichtig, denn im v.J. sey

a) die große Dominal Wiese mit Gerste und Hafer angebaut gewesen, somit darauf kein Heu erzeugt worden, auch keine Maulwurfshaufen daselbst zu zerstören gewesen

b) die kleine Wiese im Hellechtyen sei zu mähen und dann das Heu darauf zu machen, so wie solches bei den früheren Pächtern geschehen, Pflicht der Jäger gewesen, welche solche auch erfüllt

c) die Wiese Pelboze sei mit Hafer gesaet gewesen, sonach auch auf diese weder Heu erzeugt worden, noch Maulwurfshaufen zu zerstören gewesen

d) die Portaer Wiese endlich habe er für Bezahlung durch Törtzburger Kolonen von Gestrüppe und dessen Wurzeln, deren er 135 bezahlt nicht aber von Maulwurfshaufen reinigen lassen.

Da nun durch den publicirten Landtags Beschluß, daß die bisherigen Unterthanen von allen Urbarial Leistungen frei gehalten werden sollen, die bisherigen Verpflichtungen der Beschwerdeführer gleich gehoben, so glaube er, so lange als er die Pflicht habe, als Herr über diese Wiesen verfügen zu können, und hat, weil er mit der Beschwerdeführer Arbeit nicht zufrieden sei, das Heumachen auf dieser Wiese den Tohaner Inwohnern, welche ihm bessere Arbeit leisten könnten, überlassen, weswegen er solche den Beschwerdeführern nicht übergeben könne.

Der Oberrichter, übergebe sonach das ihm eingereichte Gesuch der Beschwerdeführer nebst Mittheilung der Äußerungen des Pächters Jenacsy Szteris dem Magistrate zur schleunigen Erledigung.

Zum Bescheid. Das Heu auf der Szohodoller und Portaer Dominal Wiese zu machen, sei bisher Pflicht der Colonie gewesen, nunmehr, da die Leistungen der Roboten und Collonial Praestationen aufgehört, habe der Pächter die Fechsung des Heues von den fräglischen Wiesen selbst zu besorgen. Da ihm nun aber hierin kein Zwang angelegt werden könne, und es in seinem Willen stehe, durch wen und auf welche Art er die fräglische Heufechsung bewerkstelligen wolle, so könne dem Verlangen der Bittsteller um so weniger zwar willfahrt werden, weil deren Angabe, im verflossenen Frühling die fraglichen Wiesen von den Maulwurfshaufen gereinigt zu haben, einerseits nicht erwiesen, andererseits vom Pächter, der sich mit der Arbeit der Bittsteller unzufrieden erklärt, widersprochen worden sei.

2607/1848

Einges. am 15 Juny 1848

Martin Dücks, Pächter aus Zernest, stellt vor: in seinem Prozesse wider die dasigen Inwohner Nicolas Komsa, Zmide Melpár, Nisztan, Metzian, Bruhu, Dar und Radu Mischkof wegen gewaltsamen Eintreibung von Schaefen, haben dieselben gegen die in Abschrift beigebogenen Gbl Entscheidung theils am 18 feb. theils am 19 März l.J. den Recurs an den

allerh. Hof insinuirt, da nun seit der Zeit 3 Monate verflossen sei, ohne daß in dieser Angelegenheit in Desectum praenotarium erfolgt sei, oder die Beklagten sich über die Beförderung des Recurses ausgewiesen hätten, so hätte er den Recurs zu cesiren, und die fragl. Gubl. Entscheidung in Vollzug zu setzen.

Dillmont. V. Dieses Gesuch ist zuvorderst dem Senator und Inspector Friedr. Fabritius zur Anhörung der Gegen Parthey des Bittstellers und Bericht Erstattung zuzustellen.

*

Din 5 iulie 1848

2872/848

Trimis la 3 iulie 1848

Poliția înaintează un pașaport sub escortă al Magistratului din Sibiu, conform căruia Gligor Dogaru, născut în Prejmer, trimis de către agenția c.c. de la București prin pasul Turnu Roșu la Sibiu din cauza unui furt de cai, a fost escortat încoace și în data de 19 iunie a intrat la închisoarea din localitate. Poliția arată că scrisoarea agenției menționate în pașaportul sub escortă va fi fost transmisă acestui Magistrat.

Fabricius. D[ispoziția] să fie transmisă judecătoriei districtuale și, la sosirea scrisorii de la agenție, arestatul să fie audiat, iar interogatoriul să fie înaintat acestui Magistrat.

2881/1848

Trimis la 3 iulie 1848

Judele suprem von Albrichsfeld prezintă, în anexă, petița contribuabililor din Sohodol, Poarta și Predeal, foști supuși ai Branului, semnată de clericul Nicolae Bacșa, învățătorul Bucu[r] Pușcaș, Ion Padu Lungu, Sârbu Balka, Bucu[r] Toriță și Ion Boș, împreună cu alți 23 de locuitori din cele 3 amintite subîmpărțiri ale Branului și înmănată lui [Albrichsfeld] de către dascălul Bucu[r] Pușcaș și Pergas [?] Sârbu Balka. În petiție, aceștia se plâng că fânul - făcut de ei pe câmpurile domeniiale, de care se îngrijesc din timpuri străvechi, după eliberarea lor din robote, prin înalta dispoziție gubernială publicată la 7 iunie a.c., fără a ține cont de faptul că ei au cerut această muncă prin Bucu[r] Ion și în pofida faptului că, în primăvară, ei au fost împiedicați prin execuție să curețe aceste câmpuri de mușuroaiele de cârțițe -, a fost lăsat pe jumătate de arendașul de aici, Ioniță

Steriș, locuitorilor din Tohanul Vechi și Nou, și roagă ca [judele suprem] să-i oprească pe aceia și să le predea lor facerea fânului contra jumătății contractate, cu atât mai mult cu cât ei au atâta nevoie de furaj pentru vite și nu ar putea suporta niciun sătean venetic cu vitele lui pe teritoriul lor.

Emitenții acestei petiții au insistat ca cererea lor să fie îndeplinită imediat, însă el, judele suprem, a prezentat mai întâi petiția arendașului brănean Ionel Steriș, pe care l-a convocat grabnic, pentru a da fără zăbavă o declarație în legătură cu plângerea și petiția depusă. Acela a compărut în fața lui și a făcut verbal următoarea declarație:

Afirmațiile reclamanților că, din timpuri străvechi, ei au fost cei care au cosit câmpurile domeniale și au adunat fânul, precum și aceea că, în primăvara trecută, el i-ar fi împiedecat prin execuție să curețe mușuroaiele de cârțițe, sunt incorecte, căci anul trecut

a) câmpul domenal cel mare a fost semănat cu orz și ovăz, deci nu s-a produs niciun fân pe el, nici nu au trebuit să fie distruse aici mușuroaiele de cârțițe;

b) câmpul cel mic de la heleșteu trebuie cosit și apoi făcut fânul, dar, așa cum s-a întâmplat la arendașii de dinainte, aceasta a fost obligația vânătorilor, pe care și-au și îndeplinit-o;

c) câmpul de la Pelboz a fost semănat cu ovăz, deci nici acesta n-a produs fân și nici aici nu a trebuit să fie distruse mușuroaiele de cârțițe;

d) în fine, pentru câmpul de la Poarta, el a plătit pe colonii din Bran cu 135, pentru a-l curăța de tufișuri și rădăcini, dar nu și de mușuroaie de cârțițe.

Conform hotărârii dietale publicate, supușii de până acum trebuie considerați eliberați de toate sarcinile urbariale, ridicându-se astfel și obligațiile reclamanților. De aceea, [arendășul] crede că, atâta timp cât el are obligația de a dispune ca domn asupra acestor câmpuri, nefiind mulțumit de munca reclamanților, va lăsa făcutul fânului de pe aceste câmpuri pe seama locuitorilor din Tohan, care îi prestează o muncă mai bună, pricină din care el nu o poate oferi reclamanților.

Judele suprem transmite Magistratului, spre grabnică rezolvare, cererea reclamanților înaintată lui, împreună cu comunicarea considerațiilor arendașului Ienache Steriș.

La decizie. Făcutul fânului pe câmpurile domeniale de la Sohodol și Poarta a fost, până acum, obligația colonilor. Acum, la încetarea robotelor și a prestațiilor colonicale, arendașul însuși trebuie să se îngrijească de făcutul fânului pe câmpurile în chestiune. El nu poate fi forțat în acest sens și rămâne la latitudinea sa prin cine și în ce chip dorește să efectueze adunarea

fânului. Astfel, dorinței petenților nu i se poate face pe plac cu atât mai puțin, cu cât afirmația lor, că în primăvara trecută ei ar fi curățat amintitele câmpuri de mușuroaiele de cârțițe, pe de o parte, nu a fost dovedită, pe de altă parte, ba chiar a fost contrazisă de arendaș, care se declară nemulțumit de munca reclamanților.

2607/1848

Trimis la 15 iunie 1848

Martin Dücks, arendașul din Zărnești, prezintă: în procesul său, împotriva locuitorilor din localitate, Nicolae Comșa, Zmide Melpăr [?], Nistan, Meșian, Bruhu, Dan și Radu Mișcof, din pricina mănării oilor cu forța, aceștia au insinuat [!] recursul la preaînalta Curte, o parte din ei, la 18 februarie, altă parte din ei la 19 martie a.c., împotriva hotărârii guberniale anexate în copie. Deoarece au trecut de atunci 3 luni de zile, fără ca în această problemă să fi parvenit un *Desection praenotarium* [?] sau fără ca reclamanții să fi aflat despre promovarea recursului, [arendașul din Zărnești] trebuie să oprească recursul și să pună în aplicare decizia gubernială menționată.

Dillmont. Această cerere trebuie mai întâi pusă la dispoziția senatorului și inspectorului Friedrich Fabritius, pentru audierea contrapartidei reclamanților și pentru efectuarea raportului.

Original. SJAN Brașov. Fond Magistrat 1848. Prot. 4 C 322, nr. 2392, 2431-2434. Foto: 31.675 a, 31676-31677.

164.

Brașov, 5 iulie 1848

Vom 5ten July 1848

[Lipsă începutul.]

Schobeln. Gutachten. Dem Vorstehenden zufolge und laut dem zur vorhergegangenen M.Z. 2896/1848 in Verhandlung gekommenen ähnlichen Wahlprotokoll von der Stadt, ist demnach die Wahl der auf den diesjährigen Pester gemeinschaftliche Landtag abzusendende Deputation dieses Kreises geschlossen und die vorangedeutete Stimmenmehrheit auf Senator Carl Mysz und Advokaten Elias Roth gefallen, und soll denselben anstatt den

bisher gewöhnlichen Credentialien ein über diese beiden in Stadt und Distrikt vollzogenen Wahlen ein vereinigt, die angegebenen Umstände so wie alle Wahlkörperschaften umfassendes Protokoll mit der Schlußziehung, daß demnach, in Folge dieser überwiegend ausgesprochenen Stimmenmehrheit, die genannten Personen aus dieser königlichen freyen Stadt Kronstadt und dem dazu gehörigen königlichen freyen Distrikt zu Abgeordneten auf den so ehe abzuhaltenden Ungarländer und Siebenbürgischen Landtage gewählt worden und als solche anzuerkennen seyen, mit authentischer Fertigung des Stadt und Distrikts Oerrichters und Notairs, dann des städtischen Wahlbürgerschaft Vormunds im Namen des Magistrats und des bei der Wahl mitanwesend gewesen Collets Ausschusses, ferner sämtlicher Inspectoren, als Wahlcommissaire ihrer unterhabenden Ortschaften zu ihrer Legitimation zugestellt werden.

Ferner ist an die Allodial Cassa eine Vorschuß Ausweisung über Zahl 500 [...] zu expediren, welche den besagten Abgeordneten zur vorläufigen Bestreitung der Reisekosten und sonstiger Bedürfnisse als ein Vorschuß aus der Stadt Allodial Cassa ausgezahlt werden solle.

Desgleichen ist dem Nations Comes Franz v. Salmen Hochwohlgeboren einzuberichten: Nachdem das k. Landes Gubernium mittelst hohen Verordnung vom 7. Juny l.J. G.Z. 7147/1848, hieher erst am 19. Juny angelangt, bezüglich dessen, daß der Gesetzartikel vom heurigen hierländigen Landtag über die Wiedervereinigung Siebenbürgens mit Ungarn bereits Sr. Majestät zur Allerhöchsten Bestätigung unterbreitet worden, und weil die Landesstände beschlossen, daß die zu dem auf den 2ten July l.J. ausgeschiedenen, in Pest abzuhaltenden Landtag abzusendenden Siebenbürgischen Abgeordneten auf Grundlage der Volksvertretung gewählt werden sollten, anzuordnen geruht habe, bis zur Herablangung der Allerhöchsten Bestätigung die Vorwahl der zwei Vertreter, der weniger als 8 Fl. C.Mze außer der Kopftaxe contribuirenden Volksklasse jede Gemeinde bei *der wirklichen Wahl der Landtags Deputirten im voraus zu vollziehen*, sey diese Vorwahl auf die Ortschaften durch die beauftragten Kreis Inspectoren kaum vollzogen worden, als schon am 26. Juny l.J. von Sr. königlichen Hoheit dem Palatin Erzherzog Stephan als Stellvertreter und im Namen Sr. Majestät des Königs Ferdinand das hohe Einberufungsschreiben vom 12. Juni l.J. zur Innen Minist. Zahl 3772 – MZ 2764/1848 hieher anlangte, worin die Absendung der Landtags Deputirten zu dem besagten Pester Landtag bei Androhung von Strafe anbefohlen worden.

Um also, bei der Nähe des Termins und Kürze der zu dieser mit vielen Umständen und Zeitverlust verbundenen Wahl, so wie zur weiten

Reise bis Pest an und für sich schon unzureichenden Zeit von derselben nicht noch mehr zu verlieren, habe der Magistrat es für seine Schuldigkeit gehalten, ohne Säumniß alle Anstalten hiezu in Stadt und Distrikt zu treffen, so daß schon am 29. Juny I.J. auf den Ortschaften, wo man auf die Anzeige, daß bei der begonnenen Heu Erndte sehr wenige Wähler vom Lande in der Stadt erscheinen würden, auch die wirklichen Landtags Deputirten Wahl vorzunehmen nothgedrungen gewesen, dieses Geschäft durch die Kreis Inspectoren größtentheils beendet worden.

Als demnach am 27. Juny I.J. der Nations Universitäts Erlaß vom 26. Juny I.J. Z. 7294/848 hierorts angelangt sei, habe man die angekündigte und vorbereitete Wahl im Distrikt und bei der Stadt, ohne großes Aufsehen und Verwirrung bei der Bevölkerung hervorzubringen, wegen der allseitig getroffenen Anstalten nicht mehr zurückhalten können und demnach am 1. Juli I.J. solche auch in der Stadt vollzogen, worauf schon der Tag darauf mittelst h. Gubernial Verodnung vom 24. Juny I.J. Z. 7785/1848 M.Z. 2486/1848 die Bestätigung des Wahl Distrikts von Sr. Majestät dem Kaiser mitgetheilt worden.

Der Austrag der in der Stadt und im Distrikt stattgefundenen Wahl, an der jedoch der größte Theil der walachischen Wähler, weil sie von der allerh. Beschließung Sr. kais. Majestät auf die eben in Innsbruck anwesende zweite Deputation in der Person ihres Bischofs Schaguna noch keine Kunde erhalten hätten, so wie auch einige ungarische ehemalige unterthänige Ortschaften, weil sie mit den Sachsen keine Gemeinschaft mehr haben wollten, nicht hätte Antheil nehmen wollen, eine Gemeinde ihre abgegebenen Stimmen stürmisch widerrufen hätte, bestehen darin, daß von 2944 Wählern Senator Carl Mysz 2703 und Advokat Elias Roth 2695 Stimmen, somit die überwiegende Mehrheit zu den Pester Landtags Abgeordneten erhalten hätte. Bis nun der auf seiner Rückreise vom Hermannstädter National Conflux vom Rothlauf beflusste Senator Carl Mysz genesen und in Pest eintreffen werde, sehe man auch der Anlangung der allerhöchsten Bestätigung des Unions Artikels entgegen.

Nebst Zustellung des genannten zur Beglaubigung der Sendung des Senators Carls Mysz und Advokaten Elias Roths als Pester Landtags Abgeordnete dieses Distrikts dienenden Wahl Protokolls, an Erstern, wie der Letztere bereits als Mitglied der siebenbürgischen Landtags Commission mit den Unionsbedingungen nach Pest abgereist ist, ist gedachter Senator von der verfügten Vorschuß Anweisung mit dem Beifügen zu verständigen, sich alsogleich nach seiner Genesung nach Pest zu verfügen und sodann nach erhaltener Kunde von der Anlangung des Allerhöchst bestätigten Unions

Artikels zusammt seinem Mit Deputirten auf den Landtag einzufinden und nicht nur die Wahrung der Rechte Siebenbürgens im Allgemeinen, sondern auch die in den sächsischen Kreisen bestehenden Institutionen nach den theils in der von den heurigen Siebenbürgischen Landtags Abgeordneten eingereichten Denkschrift enthaltenen, theils von der Nations Universität ihrer Deputation gegebenen Weisungen nach allen ihren Kräften sich angelegen sein zu lassen und zu empfehlen sein, möchten sie bezüglich der Errichtung eines Wechselgerichtes so wie einer Filialbank zu Kronstadt als der volkreichsten und der größten Handel treibenden Stadt in Siebenbürgen, dann endlich der Herstellung des bei schlechter Witterung völlig unpraktikablen Weges auf dem Prädjal ebenfalls des Tömös Passes gegen die Walachey den Landtag von der Nothwendigkeit zur Beförderung des allgemeinen Handels und des gegenseitigen Verkehrs der kaiserlichen Staaten mit der Walachei und Moldau zu überzeugen und daran ins Werksetzung herbeizuführen eifrig beflissen sein.

Schließlich ist die städtische Wahlbürgerschaft so wie sämtliche Ortschaftsbeamte und Geschworene vom Austrag der Wahl, und zwar erstern noch mit der Beifügung des angewiesenen Geldes Vorschusses und des an die Deputirten Verfügten, zu verständigen.

Endlich soll der siebenbürgische Landtags Deputirte Präsidial [...]
Lipsă final document.]

*

Din 5 iulie 1848

[Lipsă începutul.]

Schobeln. Aviz. Ca urmare a celor de mai sus și conform protocolului electoral orășenesc asemănător, dezbătut sub nr. Mag. 2896/1848, alegerea deputăției acestui cerc, ce va fi trimisă la dieta comună de la Pesta din anul acesta, și anterior menționata majoritate de voturi au revenit senatorului Carl Mysz și avocatului Elias Roth. Aceștea urmează să li se pună la dispoziție, în locul credenționalelor uzuale până acum, un protocol cuprinzând alegerea celor doi în oraș și în district, împrejurările date și corporațiile electorale, cu concluzia că, drept urmare a acestei majorități covârșitoare de voturi, numitele persoane din acest oraș liber regesc Brașov și din districtul liber regesc aparținător au fost alese ca deputați la dieta ungară și ardeleană, ce se va ține atât de curând, și vor fi recunoscute ca atare, primind spre legitimarea lor avizul judeului suprem al orașului și districtului și pe cel al notarului, apoi pe cel al tutorelui cetățenilor electori din oraș, în numele Magistratului și al comitetului

colectiv prezent la alegere, în fine al inspectorilor și al comisarilor electorali din localitățile subordonate.

Casei alodiale i se va expedia un ordin de avans sub nr. 500 [...?], care va fi achitat sub forma unui avans din casa alodială amintităilor deputați pentru acoperirea costurilor de călătorie și a celorlalte nevoi.

Comisului națiunii Franz von Salmen i se va raporta: referitor la faptul că articolul de lege al actualei diete privind reunirea Transilvaniei cu Ungaria a fost înaintat deja maiestății sale spre prealalta sancționare, și deoarece Stările țării au decis ca deputații transilvani, ce vor fi trimiși la dieta convocată pe 2 iulie a.c. la Pesta, să fie aleși în baza reprezentării populare, prin înalta dispoziție din 7 iunie a.c. nr. gub. 7147/1848, sosită aici doar la 19 iunie, Guvernul regesc al țării a binevoit să poruncească ca, până la venirea prealaltei confirmări, să se desfășoare în avans prealegerea celor doi reprezentanți din fiecare comună ai clasei populare a contribuabililor cu o capitație mai mică de 8 florini monedă convențională. Abia a fost realizată de către inspectorii această prealegere din localități, când, deja pe 26 iunie a.c., a sosit aici din partea înălțimii sale regești arhiducele palatin Ștefan, ca locțiitor în numele maiestății sale regele Ferdinand, înalta scrisoare de convocare din 12 iunie a.c., nr. Ministerului de Interne 3772, respectiv nr. mag. 2764/1848, în care se poruncește trimiterea deputaților la amintita dietă pestană sub amenințarea cu pedeapsă.

Așadar, datorită termenului apropiat și scurtimii timpului insuficient, dar necesar acestei alegeri legate de multe condiții și pierdere de timp, precum și datorită îndepărtatei călătorii până la Pesta, pentru a nu pierde și mai mult timp, Magistratul a considerat de datoria sa să dispună, fără întârziere, cele cuvenite în oraș și district, astfel încât, deja la 29 iunie a.c., în localitățile unde era necesară desfășurarea adevăratei alegeri a deputaților dietali, dar se știa că, datorită faptului că începuse recoltarea fânului, foarte puțini alegători vor apărea în oraș, această afacere a fost încheiată, în cea mai mare parte, de către inspectorii cercuali.

Apoi, după sosirea la 27 iunie a.c. a deciziei Universității naționale [săsești] din 26 iunie a.c. nr. 7294/1848¹, a avut loc anunțata și pregătită alegere în district și în 1 iulie la oraș, fără însă a se isca prea mare animozitate și tulburare în rândul populației, care datorită pregătirilor făcute peste tot nu ar mai fi putut fi ținută în frâu. În ziua următoare, în baza dispoziției guberniale din 24 iunie a.c. nr. 7785/1848, nr. mag. 2486/1848, s-a comunicat confirmarea districtului electoral de către maiestatea sa împăratul.

Rezultatul alegerii desfășurate în oraș și în district – la care, însă, nu a vrut să participe cea mai mare parte a alegătorilor români, deoarece nu

primise nicio veste despre preaînalta hotărâre a maiestății sale imperiale cu privire la cea de-a doua delegație [românească], prezentă la Innsbruck, [condusă] de persoana episcopului lor Șaguna, după cum nici câteva foste localități supuse ungurești, care nu mai vor să aibă nimic de-a face cu sașii, ba una din comune s-a dezis chiar furtunos de voturile pe care le dăduse –, rezultatul, deci, constă în aceea că, din cei 2944 de alegători, senatorul Carl Mysz a obținut 2703, iar avocatul Elias Roth 2695 de voturi¹, și astfel majoritatea zdrobitoare, [fiind aleși] ca deputați la dieta de la Pesta. Până la vindecarea senatorului Carl Mysz, molipsit de eripizel pe drumul de întoarcere de la conflusul național din Sibiu, și până la sosirea sa la Pesta, se speră că va ajunge aici și preaînalta sancționare a articolului uniunii.

Odată cu livrarea protocolului electoral amintit, de acreditare a misiunii senatorului Carl Mysz și a avocatului Elias Roth ca deputați ai acestui district la dieta de la Pesta, protocol care i se va înmâna primului, deoarece cel de-al doilea a plecat deja la Pesta, ca membru al comisiei Dietei transilvane însărcinat cu condițiile uniunii, amintitul senator va fi anunțat în legătură cu ordinul de avans, cu mențiunea ca, imediat după însănoșirea sa, să se deplaseze la Pesta și, după aflarea sosirii preaînaltei confirmări a articolului uniunii, împreună cu co-deputatul său, să se înființeze la dietă. Aici să susțină din toate puterile lor și să impună, pe baza indicațiilor pe de o parte cuprinse în memoriul înaintat de deputați[i sași] actualei Diete transilvane, și pe de altă parte date de Universitatea națională delegației sale, nu numai apărarea drepturilor Transilvaniei în general, ci și pe cele ale instituțiilor existente în cercurile săsești. De asemenea, să își dea toată silința pentru fondarea unei judecătoria de drept cambial, ca și a unei bănci filiale la Brașov, ca cel mai populat și mai mare oraș comercial din Transilvania, apoi la construirea drumului de la Predeal, complet impracticabil pe vreme rea, ca și a celui din pasul Timiș spre Muntenia², să convingă Dieta de necesitatea promovării comerțului general al statelor imperiale cu Muntenia și Moldova și să determine transpunerea în realitate a tuturor acestora.

În sfârșit, cetățenii electori din oraș, ca și toți funcționarii locali și jurații să fie anunțați despre rezultatul alegerii, cu mențiunea referitoare la avansul bănesc avizat și la dispozițiile date deputaților.

În fine, deputatul transilvan dietal [... Lipsă final document.]

Original. SJAN Brașov. Fond Magistrat 1848. Nr. 2388-2391. Foto: 31678-31679.

¹ Vezi vol. VIII. doc. nr. 204. p. 378-382.

² Vezi mai sus. doc. nr. 112.

Braşov, 5 iulie 1848

Vom 5ten July 1848
2901/848

Juon Dumitryes Kretze aus Rosenau beschwert sich, daß ihm wegen Stellung des Juon Radu Bereacu zum Militär, welchen er adoptiren wollen, vom Rosenauer Amte Militär Execution eingelegt worden sei, und bittet, da es nicht seine sondern Pflicht der Eltern sei denselben zu stellen von der Execution enthoben zu werden.

Dillmont. N. zum Bescheid. Da nach der Erklärung des betreffenden Kornis Inspectors zu Abstellung der dem Bittsteller eingelegten Execution bereits angeordnet worden sei, so habe sich dadurch Bittstellers diesfällige Beschwerde gehoben.

2903/848

Die Senatoren Friedrich Fabritius und Friedrich Bömches stellen vor: die wegen Unruhestiftung in den Siebendörfern ihnen zur Zahl [...] aufgetragene Untersuchung seien sie fortzusetzen außer Stande, weil der hauptsächlich in dieser Sache verwickelte Csernatfalver Notär Miklos, nachdem er beim Siebenbürger Landtage angeblich für die Siebendörfer gewesen, nun auch zum Landtag nach Pest gereist sei.

Da nun nach den eingeholten sicheren Nachrichten die Siebendörfer ungarischen Inwohner, theils aus Furcht vor ihren walachischen Mitbewohnern, theils in der Meinung, daß sie die grundherrlichen Rechte und Gründe dadurch erwerben würden, beim ungarischen h. Ministerium und bei Sr. k.k. Hoheit dem Erzherzog Palatin bittlich eingeschritten seien, womit sie von der Jurisdiction Kronstadts losgemacht und der von Háromszék zugetheilt werden möchten, auch in dieser Absicht in eigener Person nach Pest und an den ungrisch-siebenbürgischen Landtag angeordnet hätten, und bei diesen Umständen leicht möglich zum Nachtheil der Kronstädter Jurisdiction über die Siebendörfer etwas geschehen könnte, so glauben sie darauf antragen zu müssen, daß in dieser Hinsicht die nöthigen Schritte bei Zeiten gethan werden möchten, und schlagen vor: dem h. Ungarländer Ministerium zu schreiben, Hochdemselben vorzustellen, daß wegen

Unruhestiftung gegen den Orts Notär der hiesigen Distrikts Ortschaft Csernatfalu, Miklos, und einige anderen Personen eine Untersuchung angeordnet worden sei, deren Fortsetzung und Beendigung aber durch die Entfernung des erwähnten Notairs Miklos gehemmt worden sei.

Gegenwärtig habe sich der vorhererwähnte Notair Miklos mit einigen unruhigen Inwohnern der diesem District einverleibten sogenannten Siebendörfer Ortschaften, Batsfalu, Türkös, Csernatfalu, Hosszufalu, Tatrany, Purkeretz und Zaizon nach Pest begeben, um die Losreißung dieser Ortschaften und die Einteilung derselben unter die Háromszéker Jurisdiktion zu bewirken.

Weil aber diese unruhigen Leute keineswegs von den Dorfs Communitäten zu diesen Schritten bevollmächtigt worden seien, in dieser Absicht gar keine Dorfs Versammlung stattgefunden und die bei weitem große Anzahl der Siebendörfer Inwohner dieser Absicht nicht zur fremd, sondern entschieden abhold seien, so bäte man, diese von Aufwieglern irre geleiteten ohne alle Vollmacht der gesammten Dörfer handelnden Personen ab- und zur Ruhe zu verweisen, den in Untersuchung stehenden Notair Miklos aber unter Escorte hieher herabsenden zu wollen.

Zugleich tragen die Berichterstatter darauf an, womit die von ihnen begonnene diesfällige Untersuchung mit der dem Senator Friedrich Honigberger aufgetragenen Untersuchung wider einige unruhige Siebendörfer Inwohner, mit welcher sie ihrer Natur nach in enger Verbindung seien, in Zusammenhang gesetzt und die diesfälligen Akten daher auch dem Senator Honigberger zugestellt werden möchten.

Dillmont: Der Landesstelle ist gehorsamst vorzustellen:

Gleich wie in mehren Theilen des Vaterlandes und namentlich dieses Großfürstenthums unter dem Landvolke, besonders aber unter der Klasse der Unterthanen verschiedene Unruhen und Bewegungen, wodurch nicht nur die öffentliche Sicherheit und bestehende gute Ordnung, sondern auch das fremde Eigenthum von gewalthsamen Schritten bedroht worden ist, und mit unter um noch bedroht wird, sich Kund gegeben haben; eben so sind auch unter einem geringen Theil der Bevölkerung, der zur Törzburger Herrschaft gehörigen, und der Gerichtsbarkeit dieses Magistrats unterworfenen Siebendörfer, als Bácsfalu, Türkös, Csernatfalu, Hosszufalu, Tatrany, Pürkeretz und Zaizon, auf Anstiften einiger in diesen Ortschaften erschienenen Aufwieglern, namentlich zweier Söhne des Reformirten Pfarrers Bong aus Bikfalva im Háromszéker Stuhl [...] ².

Din 5 iulie 1848
2901/1848

Ion Dumitru Crețu din Râșnov reclamă că, din pricina recrutării lui Ion Radu Bereacu, pe care el voia să îl adopteze, oficiul din Râșnov i-a impus execuția militară și roagă să fie scutit de execuție, deoarece nu este obligația sa, ci a părinților de a-l trimite [recrut pe Ion Radu].

Dillmont. Notă la decizie. Întrucât, conform declarației inspectorului Corniș, s-a poruncit deja întreruperea execuției impuse reclamantului, pe această cale, s-a suspendat plângerea de față a reclamantului.

2903/1848

Senatorii Friedrich Fabritius și Friedrich Bömches raportează că nu sunt în stare să continue anchetarea instigării la agitație în Șapte Sate, poruncită lor sub numărul [...] ¹, deoarece notarul din Cernat, Miklós, care are principalul amestec în această chestiune, după ce s-ar fi prezentat în fața Dietei transilvane în cauza celor Șapte Sate, s-ar fi deplasat acum tocmai la parlamentul de la Pesta.

Conform unor știri sigure, locuitorii unguri din Șapte Sate, în parte din teamă față de conlocuitorii lor români, în parte datorită opiniei că astfel vor obține drepturi și pământuri moșierești, au înaintat o petiție scrisă la înaltul Minister ungar și la înălțimea sa c.c. arhiducele palatin, rugând să fie desprinși de jurisdicția Brașovului și cuprinși în aceea a celor Trei Scaune, transmitând această intenție în nume propriu atât Pestei, cât și Dietei transilvane. Având în vedere că, în aceste împrejurări, cu ușurință s-ar putea întâmpla ceva în legătură cu cele Șapte Sate spre defavoarea jurisdicției brașovene, ei găsesc cu cale a solicita adoptarea, din bună vreme, a măsurilor necesare și propun să se scrie Ministerului Țării Ungurești și să i se prezinte acestuia că, din motive de instigare la agitație, s-a declanșat o anchetă împotriva notarului din localitatea districtuală Cernat, Miklos, și împotriva câtorva alte persoane, anchetă a cărei continuare și încheiere este însă împiedecată de plecarea amintitului notar.

În prezent, mai sus menționatul notar Miklos, împreună cu câțiva locuitori neliniștiți din așa-numitele Șapte Sate încorporate acestui district, anume din Baci, Turcheș, Cernat, Satulung, Tătărani, Purcăreni și Zizin, s-a deplasat la Pesta, ca să obțină desprinderea acestor localități și repartizarea lor jurisdicției celor Trei Scaune.

Întrucât acești oameni agitați nu au fost nicidecum împuțerniciți în demersul lor de propriile comunități sătetești, neavând loc nici măcar o singură adunare sătetească în acest sens, în timp ce majoritatea locuitorilor din Șapte Sate sunt nu numai străini de această intenție, ci chiar potrivnici ei, se exprimă rugăminta ca acele persoane, ce acționează greșit și fără împuțernicirea satelor, fiind induse în eroare de instigatori, să fie refuzate și să li se ceară să se potolească, iar notarul Miklos, aflat sub anchetă, să fie trimis înoace sub escortă.

Raportorii mai propun ca ancheta declanșată de ei să fie corelată cu cea împotriva unor locuitori agitați din Șapte Sate, poruncită senatorului Friedrich Honigberger, cele două aflându-se, prin însăși natura lor, într-o strânsă legătură, actele anchetei de față fiind puse, de aceea, și la dispoziția senatorului Honigberger.

Dillmont: Forului țării să i se raporteze cu supunere:

La fel ca în mai multe părți ale patriei, anume ale acestui mare principat, în mijlocul poporului de la țară, în special însă în clasa foștilor supuși, s-au ivit diferite neliniști și mișcări, care periclitizează deja și vor periclita și mai mult nu doar siguranța publică și buna ordine existentă, ci amenință cu violență proprietatea străină, tot astfel, în sânul unei mici părți a populației ce aparține domeniului Bran și celor Șapte Sate, subordonate jurisdicției acestui Magistrat, respectiv: Baci, Turcheș, Cernat, Satulung, Tătărani, Purcăreni și Zizin, au izbucnit neliniști alarmante la instigarea unor agitatori apăruiți în aceste localități, anume doi fii ai preotului reformat Bong de la Bicfalău din scaunul Trei Scaune [...] ².

Original. SJAN Brașov. Fond Magistrat 1848. Nr. 2901 și 2903/1848. Foto: 31672-31675.

¹ Număr necomplet.

² Documentul continuă, până la final, cu conținut identic doc. nr. 161 din 5 iulie 1848, dar fără semnătură.

Senator und Zayzoner Inspector Friedrich Fabricius berichtet ad Nrum 2678/848: Er habe betreff der Anzeige, daß der Zayzoner Notair Miklos bei Verlautbarung der vorläufigen Verständigung, wornach die Frohndienste aufgehoben worden, als er bis zur Stelle gelesen, wo vom

Fortbestehen der Grundherrlichen Nutzungen, als Mühlen, Gebürge, Waldungen die Rede sey, eigenmächtig beygefügt, dies beziehe sich nur auf die Frohnbauern in den Comitaten, und dadurch nicht nur wider die Befehle des Magistrats und der H. Landes Regierung gehandelt, sondern sich offenbar aufrührerischer Umtriebe schuldig gemacht, die beiden Althannen Rabb István und Rabb [...] ¹ dann den fungirenden Hannen Bálinth Márton und den Geschwornen Bálinth János vernommen; die beiden Ersteren hätten einstimmig fatirt, der Notarius Miklos habe, als er bis zur Stelle gelesen, daß die Wirtschaftsgebäude, Gründe, Wälder und die sonstigen gesetzlichen Nutzungen der Grundherrschaft denselben als Eigenthümer auch fernerhin verbleiben sollten, allerdings die Bemerkung beigefügt, diese Anordnung beziehe sich nur auf die Comitate nicht aber auf Burzenland, und die Dorfleute würden Mühlen und Wälder und alles bekommen, so wie daselbst die Bürgerwehr errichtet sein werde. Dies habe die versammelte Gemeinde mit angehört, welche nun, da die Colonial Praestationen aufgehoben worden, in der Meinung ständen, als habe der Notar Miklos ihnen diese Begünstigung auf dem Landtag ausgewirkt, und daher seinen Worten Glauben schenken, und größtentheils auf seiner Seite ständen; die beiden Letztern hätten diese Fassion [?] ebenfalls, jedoch mit der Abweichung bestätigt, daß sie zwar die Worte des Notars, sie würden Mühlen, Gebürge, Wälder und alles erhalten, in der Kirche nicht vernommen, derselbe jedoch außer der Kirche besonders bei der in seiner Wohnung gehaltenen Versammlungen diese Rede viel und oft geführt habe. Da diesem nach der Notaer Miklos ein offener Volksaufwieglar sey, habe er denselben summarisch vernehmen, und dem erhaltenen Auftrag zu Folge in zuchthändlichen Arrest herein schicken wollen, der Hann habe jedoch die Arretirung bloß mit dem beigeordneten Dominal Gerichtsueberreuter [?] widerrathen, und alles ausführbar erklärt, weil die verblödeten und aufgeregten Dorfleute sich derselben entgegen stemmen würden. Deshalb habe der Berichtgeber, um Aufregungen zu begegnen, es vorgezogen, den genannten Notair und mit ihm auch den Ortshannen mittelst eines schriftlichen Auftrages gegen den folgenden Tag nach Kronstadt herein zu berufen, derselbe habe jedoch keine Folge geleistet, sondern die beigeschlossene Antwort hierum geschickt, wovon der Berichtgeber das L. Magistratual Praesidium alsogleich auch mündlich in Kenntniß gesetzt habe.

Vorgetragen am 5. Juli 848

Vorliegender Bericht ist mittelst Protokoll Auszug und unter Anschluß des eingereichten Antwortschreibens dem Secretär Friedr.

*

Senatorul și inspectorul de Zizin, Friedrich Fabricius, raportează sub nr. 2678/1848:

La anunțarea dispoziției provizorii de desființare a serviciilor iobăgești, notarul Miklos din Zizin, citind până la punctul unde se vorbea despre menținerea posesiunilor moșierești, cum ar fi morile, munții, pădurile, a adăugat cu de la sine putere că aceasta se referă doar la iobagii din comitate, astfel nu numai acționând împotriva poruncilor Magistratului și ale înaltului Guberniu, ci făcându-se vinovat și de uneltiri instigatorii fâțișe. Referitor la înștiințarea de mai sus, [senatorul Friedrich Fabricius] i-a anchetat pe cei doi vechi primari sătești Rabb István și Rabb [...] ¹, apoi pe primarul în funcție Bálinth Márton și pe juratul Bálinth János. Primii doi au depus mărturie, într-un glas, că notarul Miklos, citind până la un punct, cum că clădirile gospodărești, pământurile, pădurile și celelalte posesiuni legale ale moșierilor îi vor avea proprietari și în continuare tot pe aceștia, a adăugat observația că această dispoziție se referă numai la comitate, nu și la Țara Bârsei, unde oamenii vor primi morile, pădurile și pe toate celelalte, de îndată ce se va forma garda cetățenească. Acestea au fost auzite de comuna adunată, care acum, când prestațiile colonicale au fost desființate, este de părere că notarul Miklos le-ar fi obținut această înlesnire în dietă și, de aceea, acordă credit vorbelor sale, fiind în majoritate de partea sa. Ultimii doi amintiți au confirmat și ei aceasta, cu deosebirea că nu au auzit în biserică cuvintele notarului despre faptul că vor primi morile, munții, pădurile și totul, dar că acela a rostit această cuvântare mult și adesea în adunările ținute în afara bisericii și, în special, la locuința sa. Conform acestuia [Friedrich Fabricius], notarul Miklos este un instigator popular fâțiș, pe care l-a interogat sumar și, în baza însărcinării primite, a vrut să-l trimită încoace sub arest, însă primarul i-a recomandat să procedeze la arestare doar în prezența [?] domenal și a declarat că totul este [?], deoarece sătenii prostiți și ațâțați se vor opune arestării. De aceea, pentru a evita tulburările, raportorul a preferat să-l convoace printr-o avizare scrisă în ziua următoare la Brașov pe numitul notar și, împreună cu el, pe primarul sătesc, însă acela nu a dat ascultare, ci a trimis răspunsul anexat. Raportorul a adus toate acestea pe dată și oral la cunoștința onoratului prezidiu magistratual.

Prezentat la 5 iulie 1848

Raportul de față, împreună cu extrasul de protocol și cu anexarea scrisorii de răspuns înaintate, trebuie comunicate secretarului Friedrich Honigberger, sub nr. 2818, pentru a fi utilizate la ancheta ce se va întreprinde cu numiții [?].

Dillmont

Copie. SJAN Brașov. Fond Magistrat 1848. Nr. 2852. Foto: 32460.

¹ Loc lăsat gol.

167.

Brașov, 5 iulie 1848

Causa Mihalțului

Această cauză sângeroasă are în ochii noștri însemnătate istorică, pentru că de și numărul celor omorâți prin pușcăturile soldaților săcui fu numai de vr'o 12 și al celor răniți vr'o 9, totuși întâmplându-se această nenorocire puțin după congresul național dela Blaj și îndată dela începutul Dietei deschise în 29. Maiu, luă un caracter atât de național, pe cât pute să ia ori care eveniment mai grandios.

În zilele acestea vedem, că se publică o dechiărăciune [declarație] desvinovățitoare în privința soldaților săcui, carii fuseseră la Coșlard și la Mihalț subscrisă de toți patru comisarii cercetători, dată din Aiud 21. Iunie a.c.; prin aceeași să încearcă totdeodată refruptarea plânsorii așternute de cătră comitetul roman la comanda generală ostășească și la guvernul transilvan. Publicul întreg, și noi înșine citirăm acel extract de protocol cu totă luarea aminte; recunoscurem că unele puncte [puncte] sau mai bine numai înpregiurări atinse de comitet fuseră fals arătate, care însă nici decum nu e vina comitetului, căci el le așternu așa cum le primi reportate [raportate] îndată după spaima dintăiu. Însă capul lucrului la cauza aceasta se cuprinde în întrebarea: Cine au trimis pe soldații săcui la Coșlard și la Mihalț? Aceasta ni o desleagă în termeni cu totul categorici consistoriul neunit din Sibiu în circulariul său din Sibiu 6. Iunie c.p. Nr. 279, întru care în urmarea știrei luate dela guberniu zice cătră protopopi și preoți: „Trista întâmplare din Mihalț și Coșlard au băgat frică și cutremur în tot sufletul de român; deci spre domolirea celor înspăimântați, noi cei ce sântem mai bine înștiințați de curgerea lucrului, vă facem de știre, că uciderile în zilele

acestea la pomenitele sate, nu s'au făcut nici din porunca nici cu știrea în. [înaltul] cr. [crăiesc] guberniu sau a altei oarecărei dregătorii, ci numai din ôrecare neînțelegere, pentru care s'au și rânduit dela în. cr. guberniu o investigație strânsă, după care cei vinovați negreșit vor fi supuși la dreapta pedeapsă."

Așea dar guberniul nici decum nu demândase [ceruse] eșirea în esecutie a săcuilor la Coșlar și Mihalt. De aci încolo se știe că în patria noastră după legi n'are nimini dreptul a scoate în puterea sa esecutii ostășești și încă tocma de 240 armați.

Încât pentru comitetul roman, iată dechiărăciunea [declarația] Dlui S. Bărnuț dată comisiunii guberniale din Sibiu:

„Înțelegând comitetul așezat de națiunea romană, cumcă s'ar fi rânduit comisari în cauza mihălțenilor, și cum că esmișii [emișii] comisari ar pofti ca v. [vice] presidente, și un membru al comitetului să meargă la Mihalt. Comitetul au pus națiunea romană la întâmplare când n'ar fi desfăcut, s'ar afla îndatorat a se declara nemulțumit cu esmișii comisari din cauză, că între comisari nu se află rânduiți și romani (și încă desinteresați cu carii să fie mulțamiți și sătenii din Mihalt, și alții naționaliști romani amenințați prin acea întâmplare înfiorătoare) după cum cerea firea cauzei, și după cum au cerut și comitetul, și așa această comisiune nu se pôte socoti fără numai ca o comisiune a unei părți; adoa: înălțatul reg. guberniu disolvând comitetul, l'au înpedecat ca să nu pôtă lucra nimic nici în cauza Mihălțenilor, și încât adecă ar fi datoriu altmintrelea a răspunde.

Lăudații comisari esmiși stând lângă în. decret gubernial desolvătoriu de comitet, nu pot să stea față la Mihalt nici comitetul, care după decret nu există, și nici numiții doi membri ai comitetului, carii cu subscrierile lor nu pre sine, ci numai pre comitetul l'au reprezentat, și după decret încetând comitetul cu toți membrii săi, nici aceia nu mai sânt îndatorați a răspunde pentru lucrările comitetului, până nu vor fi de față toți membrii în a lor calitate, carii au conflucat la acea arătare, împreună cu Mihălțenii și cu ceilalți carii au făcut relăciune [relatare] comitetului, împreună cu ceilalți romani deputați ai națiunei romane cari în număr însemnătoriu au așternut la în. generalcomando presidiu rugămintea în cauza Mihălțenilor.

Această dechiărăciune o face comitetul combinând pofta comisarilor cu în. decret disolvătoriu de comitet, și ca reprezentanți ai națiunii romane se simt îndatorați a protesta în contra ori ce judecăți asupra Mihălțenilor sau a altora în asemenea cauze naționale, declarând sărbătorește înaintea a totă țara, cumcă precum nu pôte fi legiuită comisiunea cercătoare fără de comisari

romani desinteresăți, așa nici judecata legiuită nu se pôte face fără de con judecători romani în această cauză a Mihălțenilor și a altora asemenea.

Simion Bărnuț“

O scrisóre a Dlui Bărnuț alăturată lângă dechiărăciunea de sus mai poate informa pe doritorii de a cunoște adevărul în cauza aceasta și despre următoarele:

„Doi oameni de la Mihălț veniră sâmbătă în 6. Iunie și se plânseră numai despre cele întâmplate joi în 4, când satul protesta, asupra intrării soldaților, cerându-și 15 zile, (cum recunoște și protocolul comisiunii guberniale). În următoarea zi dimineață veni arhivariul Gherendi, profesorul Cherecheș și Niculae Murășanu, ca trimiși să repórte [raporteze] la comitet despre căderea Mihălțenilor și să ceară asigurare pentru acel țipet. Noi toți căți eram de față atunci nu numai am auzit cu întristare acel cas înfiorătoriu, ci am și dat crezământ referitoriu, că acel cas s'a întâmplat în adevăr; pentru aceea precum știți, au și făcut comitetul rugămintे cãtră în. General comando-presidiu ca să revoce pe săcui și să se trimită alți militari unde va fi lipsă de esecutiune; să se facă știre Maiestății despre această întâmplare, și să apere năciunea [națiunea] de asemenea năpăstui; s'a dat rugămintे și cãtră î. guberniu ca să trimită cercetare mistă [mixtă], în care să fie și romani, la care comitetul însă și presemnase [desemnase] pe Ddnii Man și Dunca concepistii. Acum vedem, că la Mihălț s'au trimis tot feliul de comisari, numai romani nu.

După ce am scris numita dechiărăciune am căpătat gazetele, unde galeria dietei amenință moarte membrilor comitetului. Aceasta o combinarăm cu știrile omogene căpătate de la Cluj în epistole, cu întâmplarea celor doi neguțetori nevinovați dela Peșta semnați la Nr. 57 al lui Sieb. Bote (cum și cu pușcătura asupra deputatului Schmidt de la Sibiu, când trecea pe la Bălgrad)¹, și bågând de samă la înverșunarea unguirilor asupra noastră nu ne am putut rezolvi a merge la Mihălț, căci comisiunea nu ne pôte da nici o garanție pentru securitatea personală. Domnii numesc răsclători pe romani numai pentru că își apără libertatea cu cuvântul. Șcl, șcl.²” *

* Am împărtăși scrisórea întreagă, dacă n'am fi amerințați și noi pe tot minutul; peste aceasta credeți [...] Domnilor și fraților, că apărările noastre încă pe atât de bine scrise în cărți și jurnale române și adresate altor națiuni, ajută nimic, din acea prea simplă pricină căci străinii nu citesc românește, necum și de ai noștri prea puțini cetesc în limbele lor. Dacă voim a ne înțelege cu compatrioții noștri de alte nații și cu străinii, se cere nesmintit ca

să scriem apologii în limbele lor, cum și ei în a noastră. Așa făcură ungurii în certele lor cu nemții, așa nemții cu franțozii. Moldavo-românii până nu începură a tipări lucruri naționale, franțozește, era cu totul necunoscuți. În Vas. Ujság³ din 2 Iulie se ivi o apărare a românilor; câți o citiră, toți își dereseră [corectară] opiniile. Kolosv. Hir.⁴ din 9 Iulie încă ar trebui refruptat.

Red. [Redacția]

Publicație. Articolul *Causa Mihalțului*, ce conține declarația lui Simion Bărnuțiu și un fragment dintr-o scrisoare a aceluiași, urmate de comentariul redacției. a fost publicat în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, nr. 27, luni. 5 iulie 1848. Brașov. redactor-șef George Barițiu, editor Johann Gött, p. 212-214, Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, cota 279356.

¹ Este vorba despre deputatul sas de Sibiu la Dieta din Cluj, avocatul Konrad Schmidt, cel care îl apărase pe Bărnuțiu cu prilejul procesului Iemenian.

² Șcl., șcl. (și celelalte) = et caetera.

³ „Vasárnapi Újság” (Știrile de duminică), ziar clujean.

⁴ „Kolozsvári Híradó” (Vestitorul clujean), altă gazetă de la Cluj.

168.

Sighișoara, 5 iulie 1848

8460/848

Hoch Löbliche Königliche Landesregierung!

Der Bittsteller Iuon Munzár hat laut des hier anliegenden Berichtes der betreffenden Conscriptions und Loosungs Comission, und selbst laut eigener Angabe zwei Söhne und zwei Töchter, und eine Ehefrau, welche ihm in der Besorgung seiner nicht ausgebreiteten Wirtschaft behilflich sein kann; dazu ist Bittsteller selbst, nach dem unter ... // ... aufgelegten ärztlichen Zeugnisse zur Bestellung seiner Wirtschaft noch nicht unfähig, weswegen denn auch derselbe laut des von ihm unter Nr. 1283 u. 1306/1848 aufgelegten Bescheide von hieraus mit seinem Verlangen abgewiesen worden ist; und es hegt der Magistrat die Hoffnung, daß diese seine Meinung auch von der Hohen Königlichen Landesregierung werde bestätigt werden, um so mehr, als das Rekrutirungs Gesetz denjenigen, dessen Bruder in eine andere Gemeinde geheirathet hat, der Militairpflicht durchaus nicht enthebt.

Dieses in Folge der Hohen Verordnung vom 8ten Junius 1848 Gubl. Zahl 6802 Ano 1848 gehorsamst einberichtend u. die herabgegebenen 8 Schriftstücke zurücksendend haben wir die Ehre Hochachtungsvoll zu geharren

Einer Hochlöblichen Königlichen Landesregierung

gehorsamste Diener
der Magistrat von Schäßburg
Karl Sternheim,
Bürgermeister
Joseph Krauß,
O. Not.

Schäßburg den 5t Julius 1848

*

8460/1848

Preaonorat Guberniu regesc!

Reclamantul Ion Mânzar are, conform raportului anexat al comisiei de conscriere și tragere la sorți, precum și conform propriei sale mărturii, doi fii, două fiice și o soție, care îl ajută în gospodăria lui nu foarte mare; el însuși este încă apt să se ocupe de gospodărie, conform certificatului medical anexat sub ... // ..., pricină din care, prin deciziile cu nr. 1283 și 1306/1848, cererea lui a fost respinsă. Magistratul nutrește speranța că opinia sa va fi confirmată de înaltul Guberniu regesc, cu atât mai mult cu cât legea recrutării nu îl scutește de serviciul militar pe acesta, al cărui frate s-a însurat într-o altă comună.

Raportând cu supunere toate acestea, ca urmare a înaltei dispoziții din 8 iunie 1848, nr. gub. 6802/1848, și înapoind cele 8 acte primite, avem onoarea de a rămâne cu stimă

Ai preaonoratului Guberniu regesc

slujitori supuși,
Magistratul din Sighișoara
Karl Sternheim,
primar
Joseph Krauß,
notar suprem

Sighișoara, 5 iulie 1848

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G.P., nr. 8460.

Hateg, 5 iulie 1848

Major Joseph Riebel

An ein kaiserlich-königliches hierländiges General Commando-Praesidium!

Nach der Anzeige des in Gehorsam Gefertigten vom gestrigen Tage, verfügte sich derselbe in die militärische Grenz-Station Rakosd, und ließ allda angelangt alsobald *den Grenzstand* mittelst den vorgeschriebenen Trommelstreichen versammeln, was aus dem Grunde ausführbar war, als wegen dem regnerischen Wetter Niemand der Feldarbeit nachgehen, daher alle Männer vom dienenden Stande, die sonst nicht anwesend gewesen, leicht erscheinen konnten, und bei dem Umstande als Vertreter dieser Grenz-Gemeinde, bei allen Gelegenheiten, nämlich der *Gemeinde-Lehrer Várodi* nicht zu Hause sein soll, auch wirklich über alle Erwartung früher erschienen.

Der in Gehorsam Unterzeichnete äußerte sohin dem versammelten Grenzstande darüber, daß selber der *National-Garde von Hunyád* brüderlich die Hand gereicht und jubelnd die ungarische National-Fahne am Dache der Kompanie Wachstube aufgepflanzt hat, seine besondere Freude und Zufriedenheit, nachdem derselbe hieraus nur die gute Gesinnungen der Grenz-Gemeinde für den allergnädigsten Monarchen und allerhöchst dessen königlich ungarischen *Statthalter Erzherzog Stéfan Palatin* und *ungarisches Ministerium* erkenne; jedoch sprach derselbe gleichzeitig dessen Betrübniß darüber aus, daß der Grenzstand bei dieser Gelegenheit aufgefordert wurde, die aufgestellte Grenz-Stationen Tafel gegen Hunyad und die Rakosder Brücke herunter zu reissen, da beide schwarz und gelb angestrichen, und diese Farben doch jene der kaiserlichen Fahne sind, die ihre Ahnen als tapfere Krieger mit Blut und Leben verteidiget und Ehrevoll erhalten, endlich sie selbst zu dieser Fahne den feierlichsten Eid abgelegt haben; ferner weil die Compagnie nunmehr zur National-Garde zu gehören vermeint, das Hauptmanns-Quartier von dem *Stuhlsrichter Izipi aus Pestes* bezogen werden sollte, wodurch gleichsam jener Gehorsam gegen ihren damaligen Hauptmann aufgesagt wäre. Ich forderte sofort die Versammlung ernstlich auf, diesen sträflichen Aufforderungen umso weniger ein Gehör zu schenken, und über alle Veränderungen die allerhöchsten Entschließungen Sr. Majestät und die hohen Anordnungen des ungarischen Ministeriums abzuwarten, als sie sonst diesen vorgreifen und sich sehr sträflich machen würde.

Ohne die erwähnten, sträflichen *Verführungs-Versuche* geradezu in Absicht gestellt zu haben, versicherte die Versammlung hierauf einstimmig,

daß selbe derlei Unfüge nie zugeben, ihren Hauptmann und allen Offizieren, gegen welche selben gar *keine Klage vorzubringen hätte, bis zur allerhöchsten Entscheidung* über die Verbesserung ihrer dermaligen bedrückten Lage, den pünktlichsten Gehorsam leisten wolle.

Später hierauf erschien auch *Gemeindelehrer Várodí*, angeblich von Deva kommend, und stellte in Abrede, daß er die Grenz Tafel der Gemeinde gegen Hunyad und die Brücke beim Hauptmann-Quartir niederzureissen anbefohlen und geäußert habe, daß Izipi in das Hauptmannsquartir ziehen müsse, läugnete aber nicht, daß er das Gelände von der Brücke und die Grenztafel mit den *National-Farben anzustreichen angetragen habe*, was er auch nunmehr und zwar dieser Tage auf seine Kosten auszuführen fest entschlossen sei; übrigens versicherte Várodí ganz frech, daß er nun damit seine Absicht vollkommen erreicht habe, *daß er nämlich die National-Fahne bei der Haupt Wache in Rakosd aufpflanzen konnte*, und nun ganz ruhig sein wolle.

Hievon säume ich nicht, Einem hohen General Commando Präsidium nachträglich zu dem gestrigen Berichte anmit die gehorsamste Meldung zu erstatten.

Riebel
Major

Hatzeg, am 5ten Juli 848

*

Maior Joseph Riebel

Către prezidiul Comandamentului general c.c.!

După anunțul făcut de supusul subsemnat în ziua de ieri, același s-a deplasat la stația militară grănicerească Racoș și, ajuns acolo, a pus să se adune pe dată, prin prescisele lovituri de tobă, *Starea grănicerilor*. Acest lucru a fost posibil, deoarece, din cauza vremii ploioase, nimeni nu putea merge la munca câmpului și, astfel, au putut apărea cu ușurință toți bărbații acestei Stări, care altminteri nu ar fi fost prezenți. [S-a adăugat] împrejurarea că reprezentantul acestei comune grănicerești în toate ocaziile, anume *învățătorul comunal Váradí*, aparent nu era acasă. Astfel, toți au apărut mai degrabă decât toate așteptările.

În fața Stării grănicerilor adunați, supusul subsemnat și-a exprimat deosebita bucurie și mulțumire față de faptul că ei întinseseră o mână frățească *gărzii naționale din Hunedoara* și că ridicaseră în urale steagul național ungar pe acoperișul postului de pază al companiei, recunoscând numai bunele intenții

ale comunei grănicerești față de milosârdul monarh și al său preaînalt *locțiitor, arhiducele palatin Ștefan*, precum și față de *guvernul ungar*. În același timp, însă, același a dat glas tristeții sale că, cu acest prilej, s-a dat îndemnul să se smulgă tabla stației grănicerești spre Hunedoara și cea către podul de la Racoș, întrucât ambele erau vopsite în negru și galben, când acestea sunt doar culorile steagului imperial, pe care strămoșii lor l-au apărut ca niște războinici viteji cu sângele și viața lor, ba chiar ei înșiși au depus în fața acestui steag cel mai solemn jurământ; apoi că, de-acum, compania a hotărât să aparțină gărzii naționale, vrând ca sediul căpitanului să fie ocupat de *jucele scăunale Izipi din Pestiș*, ceea ce ar însemna refuzul oricărei supuneri față de fostul lor căpitan¹. Am atras serios atenția adunării să nu dea ascultare acestor chemări penale și să aștepte pentru toate transformările deciziile preaînalte ale maiestății sale și înaltele porunci ale guvernului ungar, altfel le-ar lua-o acestora înainte și s-ar face foarte vinovați.

Fără să recunoască amintitele *încercări penale de ademenire*, adunarea m-a asigurat într-un glas că ei nu vor admite niciodată astfel de nesupuneri, acordând *până la preaînalta decizie*, cea mai punctuală ascultare căpitanului lor și tuturor ofițerilor, *căroră nu au a le aduce nici o plângere*.

După acestea, mai târziu a apărut și *învățătorul comunal Váradi*, care, chipurile, sosise de la Deva. El a contestat atât faptul că ar fi ordonat să se smulgă tabla de hotar a comunei spre Hunedoara și cea spre podul de la cvartirul căpitanului, cât și afirmația sa că Izipi trebuie să se mute în cvartirul căpitanului, dar nu a tăgăduit că *el ar fi propus să se vopsească în culorile naționale* [ungare] podul și tabla de hotar, ceea ce este ferm decis să și întreprindă zilele acestea, și anume pe cheltuiala sa. În rest, Váradi m-a asigurat foarte obraznic că, astfel, el și-a îndeplinit pe deplin intenția, *anume că a fost în stare să înalțe steagul național pe postul de pază principal din Racoș*, și care acum poate să stea liniștit.

Nu întârziu a raporta cu supunere despre toate acestea înaltului Comandament suprem, în continuarea raportului meu de ieri.

Riebel,
maior

Hațeg, 5 iulie 1848

Copie. Ö.St.A. Viena. Kriegsarchiv. Schriftenabteilung. nr. 59. Xerox: 16.565-16.569.

¹ Vezi mai sus. documentele nr. 120, 139.

Târnăveni, 5 iulie 1848

Nagy méltóságú királyi fő kormányzó Úr!

Teljes tisztelettel jelentem, hogy a követ választó népgyűlést ma meg tartottam, csendben és békében. Követek egyértelmű fel kiáltás útján G.Teleki Domokos és G.Haller Lajos, pótló követ Szentpáli Josef. Bátorkodom egyszersmind kérni Nagy Méltóságodat, miként a tisztelt Belügy Minister úrhoz szolló ide zárt tudósításomat ezen választás felől fel terjeszteni méltóztassék.

Tisztelettel maradtam

Nagy Méltóságodnak

alázatos szolgálja

Dicsőszentmárton Julius 5^{én} 1848.

B.Bánffy János

fő ispán

*

Domnia voastră domnule guvernator regal!

Cu profundă stimă vă anunț că adunarea populară [convocată] în vederea alegerii de deputați am ținut-o azi în pace și liniște. Prin exclamație de unanimitate au fost aleși ca deputați contele Teleki Domokos și contele Haller Lajos, iar, în calitate de deputat suplinitor, Szentpáli Josef. Totodată îndrăznesc să cer domniei voastre ca înștiințarea mea, privitoare la alegerile făcute, anexată aici și adresată domnului ministru de Interne, să vă învredniciți să i-o înaintați.

Cu stimă rămân

Al domniei voastre

umil serv

B[aron] Bánffy János

comite suprem

Dat la Târnăveni,

5 iulie 1848

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. G. Pr.. nr. 1833 E /1848.

Bonțida, 5 iulie 1848

Tisztelt Ministeri tanács!

Főherceg Nádor Ő Főnséginek tisztelt belügyministerünk előterjesztésire kelt gróf Béldi Ferenc fő ispányá kinevezését, s e megyének ez évi július 2^{kán} kezdődő ország gyűlésre meghívását tartalmazó rendeleteit határtalan örömmel fogadva, alkalmat vettünk magunknak, önöknek hódoló tiszteletünket, ragaszkodásunkat, bizalmunkat és engedelmességünket kifejezni;

Kijelelve azon tántoríthatlan hitünket is, hogy ha bár a legnehezebb körülmények közt állítá a nemzet osztatlan bizalma önöket a kormányzás élire, de abban, hogy önök állanak ott, ki van mondva a legszerencsésebb kezdet melyen valaha nemzet új pályának indult.

A jelen idő hivatva van az egyesült haza jövőjét a legbiztosb alapra állítani.

A magyar nemzet a polgári kötelességek és kifejlett alkotmányosság munkás és gyümölcshozó terén áll.

Fogadják el hódoló tiszteletünket, bizalmunkat s számítsanak bennünk mindig – míg e téren állanak hív és engedelmes polgárokra.
Kelt Bonchidán Szent Jakab hava 5^{ik} napján 1848^{ba}.

Hív polgártársaik
Doboka megye egyeteme

*

Onorata comisie ministerială!

Întâmpinăm cu o bucurie nețărmuită ordinele maiestății sale palatinul Ștefan privind numirea contelui Béldi Ferenc în funcția de comite suprem și invitația acestui comitat la Dietă cu începere din data de 2 a lunii iulie anul curent, toate acestea datorate înaintării venite din partea stimatului ministru de Interne.

Cu această ocazie am cutezat să exprimăm omagiul nostru, stăruința, încrederea și supunerea totală față de dvs.

Exprimând totodată acea credință neclintită a noastră că, deși încrederea indivizibilă a națiunii v-a așezat în fruntea guvernării într-o perioadă și în circumstanțe cât se poate de grele, dar constatarea că dvs. stați

acolo, decide acel început norocos prin care o națiune a putut porni vreodată pe o cale nouă.

Vremurile prezente sunt menite să pună temeliile sigure ale viitorului patriei unite.

Națiunea maghiară stă pe temelia îndatoririlor cetățenești, a constituționalității evolute pe tărâmul muncii și a roadelor acestora.

Primiți, deci, omagiul, încrederea și considerațiunea noastră, rămânând întotdeauna cetățeni fideli ai dvs. pe care vă puteți sprijini pe tot timpul cârmuirii dvs.

Dat la Bonțida în data de 5 a lunii iulie 1848.

Cetățeni fideli
Universitatea comitatului Dăbâca

Original. M.O.L. Budapesta. Fond. Az 1848-49-i Minisztériumi Levéltár. Fond H2/ O.H.B./, nr. 439 E /1848.

172.

Sighet, 5 iulie 1848

Tisztelt városi közönség!

Az általalakulás tárgyába jött ministeri levél és az árra keletkezett megyei bizottmány határozata a tisztelt nemesség közönségével általam tett közlése után a tisztelt nemességnek hozzám küldött megkereső levelét az ./. húzás alatt ide zárva avégett közlöm a tisztelt városi közönséggel, hogy az átalakulás tárgyába testvéreihez illő minden módokat megpróbálni és célerányos lépéseket tenni szíveskedjen, hogy így az ingerültség tüze a lakosok között örökre eloltatván, az átalakulás annál alaposabban létrejöhessen de annak édes gyümölcseit minél hamarébb élvezhessék a lakosok.

Ezek után szíves barátságokba ajánlott vagyok
Szigeten, július 5^{ik} –én 1848.

a tisztelt városi közönségnek
igaz tisztelője
id. Asztalos Péter
helyettes főszolgabíró

Onorat public orășenesc!

Vă trimit scrisoarea onoratului public nobiliar orășenesc, formulată pe baza adresei ministeriale și a hotărârii comitatului în chestiunea transformărilor, cerând onoratului public orășenesc să facă totul în vederea realizării înnoirilor, așa cum au făcut frații lor, spre a stinge pentru totdeauna focul animozităților dintre locuitorii orașului. Este de dorit ca reforma să intre, cât mai curând posibil, în vigoare pentru ca locuitorii să beneficieze cât mai repede de roadele ei.

Rămânem cu prietenie cordială

față de onoratul public orășenesc
Asztalos Péter sen[ator]
Vicejude nobiliar

Original. SJAN. Sighetul Marmăției. Foto: 3559.

173.

Sfântu Gheorghe, 5 iulie 1848

Székely huszár ezeredes méltóságos Sombori Sándor Úrnak
Sepsiszentgyörgy, július 5^{ik} 1848

Méltóságodnak folyó hó 1^{ső} napjáról 52. szám alatt hozzám intézett azon kérdésére, hogy arra nézve, miként mindaddig amíg a székely katonaság ügyébe Ő Felsége által szentesítendő törvény keletkezend az eddigi rendszer minden tekintetbe sértetlenül maradjon s ebből kifolyólag az alakítandó nemzeti őrseregbe is csak azon személyek vegyenek részt, kik katonai öszveírás alatt nincsenek, minő lépéseket és micsoda eredménnyel tettem, sietek a következőkbe felelni:

Június 15^{éről} 294² szám alatt a négy alkirálybirókhöz rendelést tettem miben is főkormányzó önagyméltósága 1446/E. szám alatti rendeletéhez képest köröztessék az, hogy a közös hongyülés intézkedéséig a mostani állásban változtatást tenni nem lehet. Június 20^{káról} 316³ szám alatt intézkedtem arról, hogy a nemzeti őrseregbe való béállás senkit is rendes kötelessége teljesítése alól föl nem ment.

Június 27^{kéről} 334. szám alatt a négy alkirálybirókhöz rendelkeztem, hogy ezeredes méltóságos Dobai Károly úr felszólítása nyomán költ azon

rendelésemet, mely szerint a nemzeti fegyveres erőről hozott 3. törvénycikknek a magyar ministerium általi életbe léptetéséig a határszél őrzésétől és hivatalos levelek hordozásától az illetőket eltartóztatni nem lehet – köröztessék.

Hogy mindezeknek minő eredménye lett, nem tudhatom, azonban hogy a rendes katonai szolgálat ellenszegülés nélkül foly, abból gyanítom, hogy az ellenkezőről sem a tisztelt ezeredektől, sem egyéb úton hivatalos tudósításom nincs.

*

Către comandamentul regimentului secuiesc de husari,
domnului Sombori Sándor
Sfântu Gheorghe, 5 iulie 1848

În legătură cu propunerea dvs. din l.c. sub nr. 52 de a lăsa în forma actuală regimentele de graniță secuiești, până când se va elabora o lege sancționată de preaînaltul monarh și, prin urmare, în gărzile cetățenești să fie încadrate numai persoanele neafiate în evidența militară, mă grăbesc să vă informez despre demersurile mele:

În ziua de 15 iunie, sub nr. 294, am dispus celor patru juzi regești ca, pe baza dispoziției nr. 1446/E a preaînălțimii sale guvernatorul, până la hotărârea parlamentului comun, totul va rămâne așa cum este. În ziua de 20 iunie, sub nr. 316, am făcut cunoscut că cei ce intră în gărzile patriotice nu vor fi scutiți de sarcinile existente.

În ziua de 27 iunie, sub nr. 334, am dispus celor patru juzi regești ca, pe baza apelului domnului colonel Dobai Károly, până la intrarea în vigoare, pe baza hotărârii guvernului maghiar a articolului nr. 3 despre armata națională, cei în cauză nu pot fi scutiți de paza granițelor și a transportului poștei.

Ce efect au avut toate acestea nu știu. Dar că serviciul militar obișnuit se desfășoară în mod normal o pot deduce din faptul că despre contrariul n-am fost informat nici din partea onoratului regiment, nici din partea altcuiva, pe cale oficială.

Concept. SJAN Sf. Gheorghe. Fond. Arh. Scaun Trei Scaune. Actele prim-judelui regesc. Nr. 372/1848. Foto: 7844-7845.

¹ Vezi vol. IX. doc. Nr. 62.

² Vezi vol. VI. doc. nr. 263.

³ Vezi vol. VII. doc. nr. 109.

Cașinul Mare, 5 iulie 1848

Méltóságos Főkirálybíró Úr!

A haza számíthatatlan költségein könnyíteni törekedő indulatból főkormányszéki elnöki 1530. számú rendelet a méltóságos főkirálybíró úr által kiküldetvén, nem mulattam el ezen nemes Kászonszékben a nemzeti őrsereg egyéni összeírása alkalmával, a minden faluból nagy számmal összevgyűlt népet szeretett hazánk felett tornyosuló vészek elháríthatása tekintetéből, a haza oltárára bár kevés áldozattal járulásra felhívni; de sem egyes, sem öszves falusi lelkülettel nem ajánlkózván, buzdító szavaim eredménytelenül hangzottak el: minthogy pedig a haza terhén könnyíteni polgári hív kötelesség, jónak látnám marchalis gyűlés által meghatározandó rovatal úttján annak teljesítését létrehozni, hogy mü is bármi kevés mértékbeni áldozattal a haza több polgárai méltánylását megérdemelhessük, teljes tisztelettel maradván a méltóságos főkirálybíró úrnak alázatos szolgálja

Nagykászonban, Szent Jakab hó 5^{én} 1848

Székely Károly
alkirálybíró

*

Preaînălțimea voastră domnule prim-jude regesc!

Pe baza dispoziției guberniale nr. 1530 pref., trimisă nouă de către domnul prim-jude regesc, n-am scăpat prilejul, cu ocazia conscrierii individuale a membrilor gărzii cetățenești, de a apela la poporul adunat în număr mare din fiecare sat, pentru a contribui la înlăturarea greutăților care apasă asupra patriei, prin contribuții fie ele cât de mici. Dar nici indivizii, nici comunitățile nu s-au arătat gata la donații. Întrucât însă contribuția cetățenilor la ușurarea poverilor țării este o sarcină cetățenească, aş crede că ar fi binevenită colectarea contribuției citate de către adunarea publică, pentru a câștiga recunoștința patriei, chiar dacă va fi mai mică. Altfel, rămânem cu tot respectul față de domnul prim jude regesc.

Cașinul Mare, la 5 iulie 1848

Székely Károly
vicejude regesc

Original. SJAN Miercurea Ciuc. Fond. Arh. Scaun Ciuc. Actele primjudeului regesc. Nr. 328/1848 E. Foto: 17 404 – 17 405.

Cașinul Mare, 5 iulie 1848

Méltóságos Főkirálybíró Úr!

Tisztelvén a méltóságos főkirálybíró úrnak a toborzás kihirdetése tárgyában 302. Idei elnöki szám alatt nemzeti őrség felállításában működő bizottmányunkhoz küldött rendeletét, nem mulattuk el ezen nemes Kászonszékben a nemzeti őrség összeírására lett munkálkodásunk ideje alatt a tisztelt rendelet értelmében hazánk igényeit fejtegetve a nemzeti honvéd seregbe lépendő egyének buzdítására működni; mely közben valamint ezen tárgyra, úgy a felállítandó nemzeti őrsereg egyéneinek összeírásában is az eddigi katonáskodó nép azon nyilatkozatát hallatta, hogy ő ma is az eddigi katonáskodásra összeírt rendszer mellett katonáskodván, minden teendője aránt azon hallgat, és így annak megszűnte előtt sem egyik, sem másik alakban más értelmező katonáskodást nem vállalhat; ennél fogva az eddig katonáskodott polgárok közül az egész székben csakis nyolcan iratván bé magát, az adózó sorsuak közül Feltizben, Altizben és Impérben tizenheten, Jakabfalvában tizenhárman és Újfaluban harmichárman íratták be magokat, s azok is azon indító okból, hogy csakis ezáltal reménlik az áltolok bármilyen úton bírót jószágot tulajdonokban megtarthatni; melyek szerént itten Kászonsban, valamint a honvédsereg gyarapításában, úgy nemzeti őrsereg alakításában is nem nagy remény mutatkozik, s ily alakban hazánk sem számíthat nagy erőre mindaddig, míg az összes székelység katonáskodása nem rendeztetik.

Melynek alázatos jelentésével hasonlóul maradtam a méltóságos főkirálybíró úrnak alázatos szolgálja
Nagykászonsban, Szent Jakab hó 5^{én} 1848

Székely Károly
alkirálybíró

*

Stimate domnule suprem jude regesc!

Am primit ordonanța stimatului domn suprem jude regesc, cu nr. prezidial 302 din anul acesta, având ca subiect enunțarea recrutării care a fost trimisă comisiei noastre ce activează pe tărâmul înființării gărzii naționale. Nu am omis, în acest nobil scaun al Cașinului, să activăm în scopul îndemnării persoanelor care vor intra în unitățile naționale de

honvezi cu sprijinul conșcrierilor gărzilor naționale, procedând în spiritul ordonanței primite, ca să explicăm necesitățile patriei. Căci, între timp, poporul care, până acum, făcea serviciul de armată, s-a declarat privind acest subiect, adică conșcrierea persoanelor care vor constitui garda națională, că și el a făcut armata sub un sistem de conșcriere care există și până în prezent, deci va da ascultare acestuia din urmă –comandamentului imperial adică – privind toate sarcinile sale. Astfel, până la încetarea existenței armatei imperiale de care era legată prin jurământ, nu poate accepta să facă armata în niciuna din cele două forme ale sale – imperială sau de honvezi. Ca atare, în tot scaunul, numai opt persoane s-au înscris dintre foștii cetățeni militari. Dintre contribuabili s-au înscris șaptesprezece în Plăeșii de Jos, Plăeșii de Sus și Imper, treisprezece la Iacobenii și treizeci și trei la Cașinul Nou. Dar și aceștia au procedat pe motivul că numai astfel speră să-și mențină în proprietate cu orice preț averile lor. Ceea ce denotă că, aici, în Cașin, nu prea se întrezăresc speranțe mari în ceea ce privește recrutările pentru honvezi și formarea gărzii naționale. Astfel, nici patria noastră nu poate conta pe forțe mari până ce nu se va reglementa situația armată a întregii secuimi. Raportând cu umilință despre acestea, rămân de asemenea servul umil al onoratului domn jude regesc.

Cașinul Mare, 5 iulie 1848

Székely Károly
vicejude regesc

Original. SJAN Miercurea Ciuc. Fond. Arhiva Scaunului Ciuc. Actele primjudeului regesc. f.n.

176.

Timișoara, 5 iulie 1848

1848 K 5/62

An das Wallachbanater Grenz Regiment

Temesvar am 5ten July 848

Laut anhergellangter Eröffnung des k.k. slawn. sym. General Commando zu Peterwardein vom 18t Juni d.J. R 2203, hat das hochlöbl. k.k. Kriegs Ministerium mittelst Fr. Poitzt [?] vom 2t Juni d.J. B 2702 et 3014, sinnibatur et exhibita designer, usque ad signum, wo an das etc [?],

auf den Bericht vom 2ten März d.J. Nro. 31 mit dem Auftrage in die Kenntniß gesetzt wird, dem Hauptmann Trechich zu bedeuten, daß seinem im Anschluße rückfolgenden Gesuche um die Verleihung der erwähnten Vizetur [?] direkter stelle nicht willfahrt werden könne.

*

1848 K 5/62

Către regimentul româno-bănăţean

Timișoara, 5 iulie 1848

Conform comunicării Comandamentului suprem c.c. din Slavonia și Sirmia de la Petrovaradin, din 18 iunie a.c., nr. R 2203, preonoratul Minister c.c. de Război, prin Fr. Poizt [?] din 2 iunie a.c., nr. B 2702 et 3014, sinnibatur et exhibita designer, usque ad signum, [...?], la raportul din 2 martie a.c., nr. 31, aceasta se aduce la cunoștință cu însărcinarea de a se arăta căpitanului Trechich că forurile superioare nu au putut satisface cererea sa, înapoiată în anexă, privind acordarea solicitatei viceturi [?].

Original. SJAN Timișoara. Fond 465. Nr. 115. Foto: 30226.

4

INDICE DE PERSOANE

A

Abodi, Carl. locuitor din Braşov. 24. 25.
Abraham, Samuel. muzician. 23. 24.
Abrudan, Vasile, locuitor din Luna de Sus. XXIV. XLVIII. 152. 153.
Adam, Friedrich, membru al breslei postăvarilor din Braşov. 5.7.
Adam, Gottlieb, membru al breslei postăvarilor din Braşov. 4.6.
Agh, Antal, concepist gubernial. 315. 316.
Ajtai, András, moşier. XXX. LV. 117. 118. 317.
Ajtai, László, concepist gubernial. 315. 316.
Alb, Vasilie. locuitor din Lupşa. 233. 248.
Albert, predicator. 28. 29.
Albrichsfeld, Johann von. jude suprem al Braşovului. XVII. XXI. XXIII. XXV. XXXII. XL. XLV. XLVII. L. LVIII. 55. 119. 120. 123. 146. 191. 192. 336. 337. 339. 341. 343. 345.
Aldule, Ion. practicant magistru. XVIII. XLI. 69. 70.
Aloisiu, Vlad. avocat. 311. 313.
Andrei II. rege al Ungariei. 268. 277.
Anton, Kloos Georg. locuitor din Braşov. 20.
Artz, Johann. membru al breslei de tricotaie de ciorapi din Braşov. 10.
Asztalos, Péter. vicejude nobiliar. XXXIII. LX. 369. 370.
Athanasziewics, György. jude nobiliar. 311. 313.
Ágoston, János. concepist gubernial. 315. 316.
Áron, Ferenc. locuitor din Zlatna. 230. 244.

B

Bachmeyer, Christian. conducător al breslei de tricotaie de ciorapi din Braşov. 10. 11.

Balea, Gheorghe. notarul satului Bistra. 226. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 235. 236. 239. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 251.
Balea, Ioan. fratele notarului Balea Gheorghe. 230. 244.
Balea, Nicolae. locuitor din Câmpeni. 229. 243.
Balint, Simion, preot Roşia Montană. 224. 225. 228. 229. 238. 239. 242. 243. 255. 295. 298.
Balka, Sârbu. locuitor din Bran. 343. 345.
Balog, József. notar în Câmpeni. 230. 234. 244. 249.
Balog, Marin, istoric. V. XII.
Baranyai, János, locuitor din Câmpeni. 234. 248.
Bariţiu, George, redactorul „Gazetei de Transilvania” şi al „Foi pentru minte, inimă şi literatură” din Braşov. XIV. XV. XXV. XXX. XXXVII. XLIX. 22. 43.46. 181.
Bartholmy, Thomas. morar. 21.
Battyányi, Lajos, conte. premier al Ungariei. 141. 142. 178. 179.
Bayer, Orator. locuitor din Sibiu. 172. 174.
Bălcescu, Nicolae. revoluţionar. XXII. XLVI. 139. 141.
Bărnăuţiu, Simion. preşedintele Comitetului Naţional Român de la Sibiu. XXXIII. LIX. 79. 80. 180. 181. 360. 361.
Bârla, Iuonuţ. jude sătesc în Bistra. 228. 243.
Bánffy, János, baron. XXVIII. XXXIII. LIII. LIX. 288. 367.
Bánffy, Miklós. comite al com. Alba de Jos. 223. 237.
Bágyi, Endre, concepist gubernial. 315. 316.
Bálinth, János. jurat în Zizin. 357. 358.
Bálinth, József, concepist gubernial. 315. 316.

- Bálinth, Márton**, primar în Zizin, 357, 358.
- Bedecan, Neuc**, locuitor din Jucu de Jos. XXXI. LVIII. 329.
- Belligam, Ignátz**, membru al breslei de tricotaie de ciorapi din Braşov, 10.
- Bendorfean, Costadin**, locuitor din Sighişoara, 73.
- Bene, Anton**, locuitor din Braşov, 20.
- Beneck, Johann**, membru al breslei dulgherilor din Braşov, 9.
- Benigni, Joseph**, redactor al ziarului „Siebenbürger Bote”, 43, 46.
- Benkő, Napoléon**, locotenent secui, 294, 297.
- Benő, Sándor**, concepist gubernial, 315, 316.
- Bere, Irimie**, locuitor din Jucu de Jos. XXXI. LVII. 329.
- Bereacu, Radu Ion**, recrut din Râşnov, 353, 355.
- Bergleiter, Josephine**, locuitoare din Sibiu, 174, 176.
- Bethlen, Gábor**, căpitan suprem al districtului Făgăraş, XXVI. L, 219, 221.
- Bethlen, Oliver**, conte, 306, 308.
- Béldi, Ferenc**, conte, XVII. XXXIII. XXXIX. LX. 54, 289, 368.
- Bibescu, Gheorghe**, domnitor al Țării Româneşti, XVI. XXII. XXXVIII. XLVI. 41, 44, 90, 92, 132, 134, 136, 137, 138, 141, 143.
- Biedersfeld**, jude al oraşului Mediaş, 206, 212.
- Binder, Carl**, curelar, 32.
- Binder, Elise**, locuitoare din Sibiu, 173, 175.
- Binder, Georg**, superintendent lutheran, 266, 268.
- Binderin, Sam**, locuitor din Sibiu, 173, 176.
- Biro, J.**, participant la alegerile de deputaţi în Braşov, 12, 13.
- Biró, István**, locuitor din Abrud, 224, 225, 237, 239.
- Bithelmer, Johann**, ţesător de pânză, 21.
- Bisztrai, Alexandru**, locuitor din Câmpeni, 220, 230, 233, 234, 236, 244, 245, 247, 249, 251.
- Bisztrai, Jósef**, prim-jude nobiliar, XXVI. LI. 252.
- Bobar, Avram**, jude sătesc în Sohodol, 231, 246.
- Bobar, Georgică**, locuitor din Câmpeni, 235, 250.
- Bocşa, Nicolae**, cleric din Bran, 343, 345.
- Bodea, Ştefan**, ţăran din Solnocul Interior, 2, 3.
- Bodor, Marghiola**, istoric, filolog, V.
- Boehm, Andreas**, tâmplar în Braşov, 26.
- Boer, jude suprem**, XIX, 75.
- Boer, Simion**, vice-comite locţiitor, XIX, 80, 81, 256.
- Boér, Antal**, deputat, XXVI, XLI. 180, 181, 218, 220.
- Boér, Ferenc**, prim jude districtual, 229.
- Boi, Ioan**, paroh, 73.
- Boiu, Zaharia**, protopop, XVIII, XLI. 73.
- Bojincă, Axente**, deputat din Sasca, 309, 312.
- Bollescht, învăţător de fete în Braşov**, 28, 29.
- Boncea, Petru**, locuitor din Bistra, 232.
- Bong, preot reformat din Bicfalău**, XXXII.
- Borger, Daniel Gottfried**, îngrijitor al clădirilor publice în Braşov, 23, 24.
- Bornemisza, Ignátz**, baron, XVII. XL, 58, 59.
- Boş, Ion**, locuitor din Bran, 343, 345.
- Boyer, Miklós**, locuitor din Braşov, 31, 32.
- Botess, Johann**, curelar, 32.
- Botan, Gavrilă**, detinut în Alba Iulia, XVII. XL, 59, 60, 61.
- Boţoc, Simion**, locuitor din Bistra, 233, 248.
- Bouquoî, baron ceh**, 211, 217.
- Böhler, Johann Friedrich**, pălărier, 18.
- Böhm, învăţător**, 12, 13.
- Böhm, Franz**, croitor, 23, 24.
- Böjthe, Zsigmond**, concepist gubernial, 315, 316.
- Bömches, Christoph**, membru al breslei postăvarilor din Braşov, 4, 6, 122, 123.

Bömches, Friedrich. senator. XVIII. XXXIII. XLI. LIX. 70. 353. 355.
Bömches, Johann. membru al breslei postăvarilor din Brașov. 4. 6. 25.
Bömches, Johann. proprietar. 31.
Bran, Ion. avocat. XVIII. XLI. 69. 70.
Brătianu, I.C. om politic. 84. 85.
Brândușă, Ioan. paroh. 73.
Bregan, Nicolae, meșteșugar. 22.
Bresz, Franz, jude regesc în Orăștie. 299. 300.
Breyer, Mathias. locuitor din Brașov. 24. 25.
Bronțaș, Sofronie. paroh. 73.
Brukner, Stephan, tâmplar. XXVI
Bruss, Johann, membru al breslei dulgherilor din Brașov. 9.
Bucur, Ion, locuitor din Bran. 343. 345.
Burz, Dumitru, urbarial din Suciul de Sus. 62.
Burz, Simion. urbarial din Suciul de Sus. 62.
Bustan, Petru. locuitor din Câmpeni. 233. 248.
Bustan, Petru Clocia, locuitor din Bistra. 228. 232. 242. 247.
Buta, Gheorghe. deținut din Alba Iulia. XVII. XL. 59. 60. 61.
Buteanu, Farkas, învățător. XVI. XXXIX. 50. 51.
Buteanu, Ioan, avocat în Abrud. 225. 228. 239. 240.
Butia, Iosif, locuitor din Abrud. 228. 242.
Butia, Iosif, locuitor din Bistra. 232. 247.
Butia, Ursebia, locuitor din Bistra. 228. 232. 233. 242. 247. 248.
Buturjan, Juon, deținut în Alba Iulia. XVII. XL. 59. 60. 61.

C

Candra, Iuon. jude domenal din Neagra. 232. 246.
Cătană, Simeon. locuitor din Bistra. 234. 249.
Cernat, Nicolae. locuitor din Brașov. 31.

Chrestels, Paul. căpitanul suburbiei de sus a Brașovului, XXI. XLV. 121. 122. 124. 125. 190. 192.
Cipariu, Timotei. canonic greco-catolic. VII. XXVIII. LIII. 289
Ciudea, Ilie. goșman. 73.
Coc, Alexandru, cojocar din Bistra. 234. 240.
Cojocar, Ilie. preot ortodox în Roșia Montană. 295. 298.
Comșa, Nicolae. locuitor în Zărnești. 344. 347.
Corcheș, Ioan, jude pe domeniul Câmpeni. 224. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 235. 238. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 250. 255.
Corcheș, Nicolae Drăguț, pictor din Câmpeni. 224. 226. 227. 228. 229. 235. 238. 240. 241. 242. 243. 250. 251.
Corcheș, Samuel, preot militar neunit, XVIII. XLI. 66. 67.
Copradia, Iuon, minier în Roșia Montană. 295. 298.
Cosmuța, Cosmin, teolog. istoric, XII
Costie, Bucur, goșman. 73.
Coteț, Constantin. locuitor din Câmpeni. 229. 235. 243. 250.
Coteț, Nuț, 236. 252.
Coteț, Lup, locuitor din Albac. 229. 243.
Covaci, Diana. istoric. XII.
Creț, Ionuț a lui Mihăilă, locuitor din Bistra. 228. 232. 243. 247.
Creț, Mihăilă, locuitor din Bistra. 282. 232. 243. 247.
Crețu, Ion Dumitru. locuitor din Râșnov, XXXII. LIX. 353. 355.
Cristoph, Adolf, concepist gubernial. 315. 316.
Crîșan, Ioan, locuitor din Sighișoara. 73.
Crîșan, Iuon. colon. 285.
Csabai, Stephan. locuitor din Tătărani. XXXII. LVIII. 338. 340.
Csernovics, Péter. comite suprem al comitatului Timiș. comisarul împuternicit al guvernului maghiar în Banat. 207. 213.

Csibi, Gergely. concepist gubernial. 315. 316.

Czeider, Martin. tâmplar. XXXIV.

Czira, István. iobag. XXX. LV, 318.

D

Dalatzi, István. locuitor din Matei. XXX. LV, 317.

Dambach, Katharina. locuitoare din Sibiu. 173, 175.

Damner, Michael. locuitor din Braşov. 122, 123.

Dandea, Iuonuţ. locuitor din Câmpeni. 226, 227, 228, 240, 241, 242.

Daniel, Michael. fruntaş din Braşov. 121, 122.

Darabant, Dionisie. locuitor din Bistra. 225, 229, 230, 233, 236, 243, 244, 245, 248, 251.

Daróczy, László. concepist gubernial. 315, 316.

Daróczy, Pál. preşedintele comsiei de recrutare din Sibiu. XVIII, XLI 67, 68.

Dascalovici, Ilie. locuitor din Câmpeni. 227, 241.

David, Santa. instigator. 79, 81.

Dáné, Joseff. concepist gubernial. 315, 316.

Deák, Mihály. iobag. XXX. LV, 318.

Demeter, Nicolau. locuitor din Braşov. 27, 28.

Deym, Voytzech. conte ceh. 211, 217.

Diebeck, Marie. locuitoare din Sibiu. 173, 176.

Dietrich, Omodé. concepist gubernial. 315, 316.

Dillmont, Mathias von. funcţionar al Magistratului Braşov. 348, 350, 358, 359.

Diószegi, Sámuel. directorul poliţiei din Abrud. 224, 225, 237, 238, 239.

Diţu, Gligor. fatăr. 73.

D'Orsey. colonel. 86, 87.

Dobai, Károly. colonel. XXXIII, LX. 370, 371.

Dobokai, Ferenc. concepist gubernial. 315, 316.

Dobra, Ioan. paroh. 73.

Dogaru, Gligor. hoţ de cai. XXXII, LVIII, 342, 345.

Domashevsky. inginer. 201, 204.

Dorgó, László. vice notar. XXXVIII, LIV, 290.

Dragomir, Silviu. istoric. XII.

Dragoş, Simion. fatăr. 73.

Draja, George. pandur din Abrud. 228, 232, 233, 242, 247.

Draja, Ionuţ. locuitor din Abrud. 228, 242.

Draja, Petruca. locuitor din Câmpeni. 228, 231, 232, 233, 242, 246, 247.

Dreghici, Gheorghe. deţinut din Alba Iulia. XVII, XL 59, 60, 61.

Drossnand, Carl. meşter în cupru. 18.

Duhamel, A. maior rus. XXII, XLVI, 135, 139, 141, 143.

Dulău, Movin. membru al Consistoriului diecezan din Sibiu. XVIII, XLI, 69.

Dücks, Martin. arendaş. XXXII, LIX, 344, 347.

Dür, Johann. membru al breslei de pânzeturi din Braşov. 14, 15.

Dürr, Joseph. săpunar. 34.

E

Eberlin, Friedrich. croitor în Braşov. 32.

Eckstein, Frigyes. medic. XX, XLIII, 96, 99.

Ela, Cosma. istoric. V.

Elekes, Gergely. preot greco-catolic. VII, XXIII, XLVIII, 151, 152.

Eliade, Rădulescu. revoluţionar român. 84, 85.

Eliades. participant la alegerile de deputaţi. 12, 13.

Ember, Győző. istoric. XII.

Emödi, Kiss Dani. concepist gubernial. 315, 316.

Endes, István. concepist gubernial. 315, 316.

Ennesch, Rosine. locuitoare din Sibiu. 173, 176.

Eötvös, József. ministru maghiar al Cultelor. XIII. XXXV. I.

F

- Fabini**, preot în Mediaș. 206. 212.
Fabritius, Friedrich, senator. XXXIII. LIX. 345. 347.
Farcaș, Vintilă, contribuabil din Satu Nou. XXX. LVI. 318. 319.
Fekete, Pál, concepist gubernial. 315. 316.
Fell, Thomas, membru al breslei dulgherilor din Brașov. 9.
Feneșan, Costin, istoric. XII.
Ferdinand, împărat al Austriei. XXVII. LII. 71. 257. 258. 331. 333. 348. 351.
Ferdinand, Max, arhiduce. 74.
Feymann, Stephan, meșter de mături. 18.
Fietz, Samuel, meșter al breslei postăvarilor din Brașov. 4. 6.
Filker, Elek jr., concepist gubernial. 315. 316.
Fischer, Johann, locuitor din Brașov. 19.
Fistcai Ioan, goșman. 73.
Fllek, locotenent. 295. 297.
Florca, Simion, dascăl la Daneș. 73.
Fodor, Ion, preot în Bistra. 228. 229. 230. 233. 234. 242. 243. 245. 248. 249.
Fodor, Vasile, fiul preotului din Bistra. 226. 229. 230. 232. 233. 234. 239. 243. 244. 245. 247. 248. 249.
Fogarasi, Antal, căpitan al gărzii civile din Alba Iulia. XVII. XL. 56.
Fosztó, Ferenc, deputat. 75.
Földvári, Ferenc, prim-jude diriguitor al com. Târnava. XVI. XIX. XXXIX. XLII. 48. 49. 78.
Frätschkes, Samuel, rector. 28. 29.
Friedmann, învățător. 12. 13.
Friedrich, Wentzel von, locuitor din Brașov. 34. 35.
Fritsch, Josef, auditor de filosofie. XVIII. XL. 63. 64.
Fromm, Christian, locuitor din Brașov. 19.
Fromm, Johann Martin, locuitor din Brașov. 21.

Füle, István, secretar. XXIII. XLVII. 147. 148.

G

- Gaspar, Friedrich**, locuitor din Brașov. 31. 32.
Gábor, Miklós, meșteșugar. 22.
Gábriany, locotenent. 260.
Gál, Ignác, concepist gubernial. 314. 316.
Gál, Sándor, mesager. 99. 100.
Gálister, Lajos, concepist gubernial. 315. 316.
Geitsch, Georg J., membru al breslei postăvarilor din Brașov. 5. 7.
Geltz, Friedrich, membru al breslei postăvarilor din Brașov. 4. 6.
Georg, Gritsch, membru al breslei postăvarilor din Brașov. 4. 6.
Georg, Paul, membru al breslei rotarilor din Brașov. 14.
Gergely, József, țaran din Boziaș. XXI. XLIV. 117. 118.
Geringer, Karl, consilier imperial. 202. 204.
Germany, T., participant la alegerile de deputați. 12. 13.
Gheorghe Ion, comerciant din Brașov. 18.
Gianca, George, locuitor din Sohodol. 235. 250.
Giesel, Georg, membru al breslei producătorilor de rapiță și de păzeturi din Brașov. 11. 12. 30.
Gliga, Iuon, instigator. 79. 81.
Gligor, Nunuța. 232. 233. 247. 248.
Gligor, Petru, locuitor din Câmpeni. 228. 232. 233. 242. 247. 248.
Gligor, Tomuța, locuitor din Bistra. 228. 242.
Goas, Johann, membru al breslei postăvarilor din Brașov. 4. 6.
Goia, Ionuț, jude domenial în Bistra. 228. 243.
Gojci, Iuon, locuitor din Vidra de Sus. 232. 247.
Goldstein, József, deținut din Alba Iulia. XVII. XL. 59. 60. 61.

Golescu, Nicolae, revoluționar român. 84, 85.

Gorbatzky, colonel. 134, 137.

Gorgius, Johann, membru al breslei prelucrătorilor de rapiță. 34.

Gouthard, Lajos, concepist gubernial. 315, 316.

Göbel, Therese, locuitoare din Sibiu. 173, 176.

Gökel, Martin, fruntaș din Brașov. 121, 122.

Gött, Johann, proprietar de ziar și tipografie în Brașov. 12, 13, 43, 46.

Graescu, comandant. 43, 45.

Gräff, Andreas, locuitor din Brașov. 20.

Gräser, Lukas, locuitor din Brașov. 121, 123.

Greissing, Joseph von, medic cercual. 335, 336, 337.

Griz, István, concepist gubernial. 315, 316.

Grois, Ferdinand, concepist gubernial. 315, 316.

Gross, Georg S., membru al breslei țesătorilor de lână. 8, 17.

Gross, Michael, locuitor din Brașov. 30, 31.

Gruber, Mathias, zidar. 23, 24.

Gusbeth, învățător de fete. 28, 29.

Gusbeth, Georg Franz, croitor. 30.

Günther, Matthias, membru al breslei de prelucrare a rapiței din Brașov. 11, 12.

Györffy, Sámuel, comisar gubernial. XVII, XI, 58, 59.

H

Haberrumph, Eduard, membru al breslei de pânzeturi din Brașov. 15.

Habner, Pavel, fatăr. 73.

Hadesits, senator. 207, 213.

Haller, Ferenc, conte. XXX, LV, 284, 317.

Haller, Ignác, conte, moșier din com. Alba de Sus. XXVIII, LIII.

Haller, Lajos, deputat. XXXIII, LX, 367.

Hamprath, Michael, locuitor din Brașov. 35.

Hannia, Ioan, vice-notar episcopal. XXIV, XLIX, 171.

Hanzi, Titzgref, contribuabil din Satu Nou. XXX, LVI, 318, 319.

Hastmann, Christian, locuitor din Brașov. 25.

Hausenblase, Jacob, locuitor din Brașov. 24, 25.

Häll, Johann, locuitor din Brașov. 20.

Hecht, Ludwig, locuitor din Brașov. 27.

Henning, Johann, membru al breslei postăvarilor din Brașov. 5, 7.

Hensch, Johann, membru al breslei țesătorilor de lână. 8.

Henter, Károly, arendaș. 128, 130.

Herman, Johann, membru al breslei de tricotaje de ciorapi din Brașov. 10.

Hermann, Michael, locuitor din Brașov. 15, 16.

Hill, Johann, membru al breslei postăvarilor din Brașov. 5, 6.

Hintz, Georg, țesător de pânză. 21.

Hinz, Andreas, compozitor. 28, 29.

Hochmeister, Wilhelmine, locuitoare din Sibiu. 174, 176.

Hönigberger, Friedrich, senator. XXXIII, LIX, 354, 356, 358, 359.

Hrabovszky, 207, 214.

Hudriț, Petru, locuitor din Câmpeni. 228, 231, 232, 233, 242, 246, 247, 248.

I

Iancu, Avram, revoluționar român. 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 255, 295, 298.

Ioanivici, Gheorghe. 310, 312.

Istok, István, locuitor din Baci. 69, 70.

Irdl, Mathias, locuitor din Brașov. 19.

Iuonete, Dănilă, notar sătesc în Câmpeni. 224, 234, 237, 250.

Iuonete, Petre, învățător în Câmpeni, 226, 227, 228, 229, 230, 240, 241, 242, 243, 244.
Iuonici, Ionuț, locuitor din Sohodol, 236, 252.

J

Jancovitsch, Peter, comerciant, 22, 23.
Jancsó, Emmanel, asesor la Tabla Regală, 260, 364, 366.
Jánosi, Mihály, soldat secui, 294, 297.
Jekel, Friedrich, membru al breslei de postăvari din Brașov, 4, 6.
Jellacić, ban al Croației, 208, 214.
Jelenek, ofițer, 295, 298.
Jendrassik, auditor de stat major, 63, 64.
Jenker, Carl, membru al breslei postăvarilor din Brașov, 5, 7.
Jertan, Gligor, fatăr, 73.
Joby, Martin, țesător de pânză, 21.
Joó, József, iobag, XXX, LV, 317.
Joseph, Cronfeld von, locuitor din Brașov, 34, 35.
Josip, Ioan, goșman, 73.
Jozsa, Lajos, locuitor din Brașov, 31, 32.
Jósika, Miklós, conte, XXIX, LV, 306, 309.
Jurj, Gheorghiță, locuitor din Certege, 228, 242.
Jzsipp, jude în Racoș, 257, 259, 330, 333.

K

Kamprath, Michael, locuitor din Brașov, 18.
Karacsay, Sándor, conte, XXVIII, LIV, 290.
Katharina, N., locuitoare din Sibiu, 173, 176.
Kaufmann, Zöhrev, locuitor din Sibiu, 172, 174.
Kălean, Georgie, fatăr, 73.
Kálnoky, Dénes, conte, 81, 82.
Keves, Ałajos, concepist gubernial, 314, 316.
Kedvich, cantor, 28, 29.

Kemény, Domokos, baron, XXX, LVI, 217, 319, 320.
Kemény, Ferenc, baron, XXIII, XLVII, 147, 148.
Kemény, István, baron, comitele suprem al Albei de Jos, XIX, XXVI, XXVIII, XLII, LI, LIII, 74, 75, 76, 255.
Kemény, Zsigmond, baron, XXIX, LV, 304, 307.
Kendi, Ágnes, locuitoare din Câmpeni, 223, 234, 243, 249.
Kendi, Josef, locuitor din Bistra, 236, 251.
Kendi, Péter, asesor onorific la Câmpeni, 227, 241.
Kendi, Sándor, locuitor din Câmpeni, 235, 250.
Kok, Sándor, cojocar în Bistra, 236, 251.
Ketzler, Johann, membru al breslei postăvarilor din Brașov, 5, 7.
Kimpián, László, concepist gubernial, 315, 316.
Kinn T., locuitor din Brașov, 12, 13.
Kirn, And, băcan în Brașov, 22, 23.
Kiss Lajos, deținut, 48.
Klein, Johann Georg, membru al breslei postăvarilor din Brașov, 4, 6.
Klein, Marie, locuitoare din Sibiu, 173, 175.
Kleverkans, Friedrich, membru al breslei postăvarilor din Brașov, 5, 7.
Klosovitz, János, membru al breslei postăvarilor din Brașov, 14.
Klusch, Sophie, locuitoare din Sibiu, 173, 176.
Knesner, Jakob, locuitor din Brașov, 26, 27.
Kolos, Miklós, vice notar, XXIX, LIV, 303, 304.
Kollár, Joseph, membru al breslei postăvarilor din Brașov, 5, 7.
Koller, Josef, poprietar de teren, XXVIII, LIII, 285.
Kollerffy, János, concepist gubernial, 315, 316.
Kolosvári, Imre, concepist gubernial, 315, 316.

Koncz, László, conceptist gubernial, 315, 316.

Korniss, Gábor, conte, XXX, LV, 318.

Kotzebue, August von, consul rus, XXII, XLVI, 132, 133, 134, 136, 137.

Kováts Josef, conceptist gubernial, 314, 316.

Kováts, Miklós, episcop romano-catolic de Transilvania, XVII, XL, 60, 61.

Kozma, Pál, comisar gubernial, XVI, 49, 296, 298.

Kozma, Vasilika, locuitor din Matei, XXX, LV, 317.

Köntzei, Lajos, asessor regal, XXXII, LVIII, 334, 335.

Krafft, Friedrich, membru al breslei postăvarilor din Brașov, 5, 7.

Krafft, Johann, membru al breslei postăvarilor din Brașov, 5, 7.

Krauss, Andreas, membru al breslei de pânzeturi din Brașov, 15.

Krámer, Jakob, membru al breslei de tricotaje din Brașov, 10, 11.

Kramer, Tomas, membru al breslei de tricotaje din Brașov, 10.

Kuauss, Joseph, notar superior în Sighetul Marmației, 363.

Krepfels, Katharina, locuitoare din Sibiu, 173, 176.

Krepfels, Louise, locuitoare din Sibiu, 173, 176.

Krensch, Georg, tâmplar, 26.

Krensch, Stephan, membru al breslei postăvarilor din Brașov, 5, 6.

Kugler, Franz, membru al breslei de pânzeturi din Brașov, 14, 15, 16, 32, 33.

Kun, Gothárd, conte, XXI, XLIV, 114, 115.

Kurz, Anton, publicist din Brașov, 12, 13.

L

Lang, Martin, membru al breslei postăvarilor din Brașov, 5, 7.

Lange, Johann, membru al breslei postăvarilor din Brașov, 4, 6.

Lange, Peter, senator, 28, 29, 266, 268..

Langendorf, L., locuitor din Brașov, 12, 13.

Latzin, Frantz, membru al breslei producătorilor de rapiță Brașov, 11, 12.

Laurian, August Treboniu, profesor, membru al Comitetului Național Român de la Sibiu, XXII, XLVI, 141.

László, Ferenc, soldat secu, 295, 298.

Lázár, László, cancelar departamental, XXIII, XLVII, 147, 148.

Lázár, György, șpan cameral în Abrud, 228, 229, 232, 234, 235, 242, 243, 246, 249, 250.

Lechztels, Joseph, membru al breslei postăvarilor din Brașov, 4, 6.

Leiter, Joseph, recrutar din Brașov, 121, 122.

Lemeni, Ioan, episcop greco-catolic, XVI, XXXIX, 50, 51.

Leonhard, Andreas, membru al breslei postăvarilor din Brașov, 11, 12.

Leonhard, Georg, membru al breslei producătorilor de rapiță din Brașov, 11, 12.

Liess, Martin, locuitor din Brașov, 33.

Liess, Petrus, locuitor din Brașov, 33

Linz, Laurentius, locuitor din Brașov, 24, 25.

Lisst, Sophie, locuitoare din Sibiu, 173, 176.

Loos, Johann, locuitor din Brașov, 20.

Losenau, Ludwig von, locotenent colonel, XIX, XLII, 75.

Lukáts, Ferenc, conceptist gubernial, 314, 316.

Ludwich, cârciumar în Brașov, 12, 13.

Ludwig, Simon, locuitor din Brașov, 25.

Lungu, Padu Ion, locuitor în Bran, 343, 345.

Lupan, Ion, fruntaș din Brașov, 121, 122.

Lurtz, Johann, croitor din Brașov, 30.

M

Maager, Carl, locuitor din Brașov, 27, 29.

- Mandova, Ștefan**, fatăr. 73.
- Maniu, N.**, protopop. 141.
- Marc, Ionuț**, birjar în Câmpeni. 230, 245.
- Marc, Iuon**, deținut în Alba Iulia. XVII, XL, 59, 60.
- Martini**, medic. 164, 166.
- Matskási, Pál**, comite suprem al comitatului Turda. XXXI, LVII, 328.
- Mândor, Neculai**, goșman. 73.
- Mânzar, Ion**, locuitor din Sighișoara. XXXIII, LIX, 363.
- Mádly, Lórand**, istoric. XII.
- Marc, Dumitru**, locuitor din Abrud. 228, 231, 242, 246.
- Marc, Duntuz**, soldat. 236, 252.
- Marc, György**, locuitor din Bistra. 232, 246.
- Marinca, Gheorghe**, locuitor din Vidra de Sus. 232, 247.
- Máté**, cancelist. 180, 181.
- Mänkesch, Martin**, locuitor din Brașov. 17.
- Medem**, conte rus. 141, 143.
- Medeus, Sámuel**, concepist gubernial. 335.
- Medgyesi, Tivadar**, concepist gubernial. 315, 316.
- Meltzer, Antal**. 234, 249, 250.
- Melzer, Johanna**, locuitoare din Sibiu. 173, 176.
- Menaságy, György**, concepist gubernial. 315, 316.
- Mertens**, maior. 63, 64.
- Merzky, Gustav**, membru al breslei postăvarilor din Brașov. 5, 7.
- Metter, Michael**, membru al breslei postăvarilor din Brașov. 5, 7.
- Metternich, Clemens von**, cancelar austriac. 209, 215.
- Méhes, Sámuel**, deputat. XXIX, LV, 304, 306, 307, 309.
- Mészáros, Lázár**, ministru de Război. XXXI, LVI, 320, 321.
- Mészáros, Miklós**, cojocar din Zlatna. 230, 235, 244, 251.
- Micaș, Florian**, revoluționar român. 43, 45.
- Miklós**, notar din Zizin. XXXIII.
- Mikulik, Johann**, croitor. 23, 24.
- Miller**, secretar aulic. 27, 28.
- Miller, Georg**, locuitor din Brașov. 20.
- Miess, Karl**, deputat. XIV, XXXII, XXXVI, LIX, 20, 69, 70, 347, 349, 350, 352.
- Mina, Szabó**, locuitor din Jucu de Jos. XXXI.
- Miske, György**, concepist gubernial. 315, 316.
- Miscof, Radu**, locuitor în Zărnești. 344, 347.
- Mocan, Toader**, locuitor din Scărișoara. 232, 246.
- Moga, Dimitrie**, controlor la șpanatul cameral din Abrud. 228, 242.
- Moga, Iosif**, notar în Baia de Arieș. LI, 43, 45, 236, 251, 254, 255.
- Moise, Fulea**, președinte interimar al Consistoriului ortodox din Sibiu. 113, 114.
- Moldovan, Gligor**, locuitor din Manic. LVI.
- Moldovan, Nicolae**, paroh. 73.
- Moldovan, Vasilie**, locuitor din Jucu de Jos. XXXI, LVIII, 329.
- Moldovan, Zaharie**, fatăr. 73.
- Molondac, Nicolae**, meșteșugar. 22.
- Morar, Ionuț**, locuitor din Albac. 229.
- Morar, Samoilă**, locuitor din Câmpeni. 224, 226, 227, 228, 237, 238, 242.
- Moraru, Alexandru**, teolog XII.
- Motok, Ferenc**, prim-jude. XIX, 81.
- Motora, Ionuț**, caporal de panduri. 224, 225, 233, 235, 237, 239, 240, 248, 250.
- Mössert, Regine**, locuitoare din Sibiu. 173, 176.
- Mulcuț, Ionuț**, locuitor din Bistra. 236, 251.
- Murășan, Nicolae**. 361.
- Murgu, Eftimie**, revoluționar român. 309, 310, 311, 312, 313.
- Mușunoiu, Costandin**, goșman. 73.
- Müller, Napoleon**, vopsitor din Brașov. 21.

N

- Nagy, András**, jude regesc locuitor în Coșeni, 262, 263.
Nagy, Elek, prim-notar, 328, 329.
Nagy, István, nobil în Racoș, 257, 258, 330, 331, 332, 334.
Nagy, Károly, prim-jude în Abrud, 225, 226, 227, 239, 240, 241, 242.
Nariș, George, morar din Bistra, 233, 248.
Narița, Niculeasa, locuitor din Câmpeni, 235, 250.
Nánási, József, notar în Tâmașa, 290.
Neacș, Macavei, locuitor din Vadu Moșilor, 224, 225, 237, 239
Neamțu, Gelu, istoric, V, IX.
Nemegyei, János, comisar gubernial, XVI, XXXIX, 49, 296, 298.
Neofit, mitropolit, 84, 85, 133, 136, 139.
Nesselrode, Karl, cancelar rus, XII, XLVI.
Neumann, Ferdinand, croitor în Brașov, 18.
Neustadter, Georg, membru al breslei de pânzeturi din Brașov, 15.
Némethi, János, comisar gubernial, XVI, XXXIX 49, 296, 298.
Nicula, Ion, preot în Vidra de Jos, 229, 236, 243, 252.
Nicula, Petru, locuitor din Albac, 229, 243.
Niessna, Florent, jurist în Brașov, 31.
Nusbächer, predicator în Brașov, 28, 29.
Nyujtádi, Csűröss, asesor la Tabla Regală, 260.

O

- Odobescu**, colonel, 134, 137.
Olah, Martin, locuitor din Brașov, 33.
Olar, Antonie, locuitor din Bistra, 233, 236, 248, 251.
Olas, Károly, concepist gubernial, 314, 316.
Oleri, medic, 172, 174.
Oneț, Gavrilă, 229, 243

Orbán, Sándor, locuitor din Matei, XXX, LV, 317.

Orbok, Elek, vice-comite, 52, 53.

Q

Quicko, Johanna, locuitoare din Sibiu, 173, 176.

P

- Pană, Ion**, locuitor din Satulung, 342.
Patiție, Solomon, contribuabil din Albești, XXVII, LIII, 284.
Pană, Ion, spion, XXXII, LVIII.
Pantea, Nicolae, locuitor din Vadu Moșilor, 229, 237.
Pap, Mihai, locuitor din Băsești, 129, 131.
Pap, Todor, mic nobil din Vidra de Jos, 234, 249.
Pap, Vasile, locuitor din Băsești, 129, 131.
Papp, Jacob, comisar superior al dijmei din Brașov, 119, 120.
Papp, János, concepist gubernial, 315, 316.
Para, Antal, jude scăunal, 258, 259, 330, 333.
Paritschka, Paul, postăvar din Brașov, 5, 7, 30.
Pascu, Iuon, țaran din Solnocul Interior, 2, 3.
Pascu, Miksa, candidat de deputat în Făget, 310, 312.
Pașc, Ioan, dascăl neunit din Sighișoara, 73.
Pataka, Adam, croitor în Brașov, 30.
Patiția, Ion, preot ortodox în Câmpeni, 226, 227, 228, 230, 240, 241, 242, 244, 245.
Patiția, Nicolae, jude domenal în Câmpeni, 225, 239.
Păsărar, sergent, 258, 259, 330, 333.
Pál, Kozma, consilier gubernial, XXXIX.
Páll, Jakab, concepist gubernial, 315, 316.
Peschner, Franz, membru al breslei postăvarilor din Brașov, 5, 7.

Penezan, Andrei, preot greco-catolic, VII, XVI, XXXIX, 48.

Perșa, Petru, 236, 251.

Perts, Dumitru, locuitor din Bistra, 236, 251.

Pfaff, Carl, butoier din Brașov, 34.

Pfersmann, Alois von, general, locuitorul comandantului suprem al armatei din Transilvania, XVIII, XXIV, XXXVIII, XXXII, XLI, XLVIII, LVIII, 65, 66, 166, 167, 292, 293, 332, 334.

Petrovitsch, Georg, cârciumar în Brașov, 27, 28.

Piel, Gottlieb, membru al breslei postăvarilor din Brașov, 46.

Pilder, Susanna, locuitoare din Sibiu, 174, 176.

Pisser, maior, 90, 92.

Pistaner, Mathias, membru al breslei postăvarilor din Brașov, 5, 6.

Plager, Johann, muzician, 30.

Pleker, secretar, 29.

Pleșa, Iuon, jude din Ponorel, 235, 250.

Pleșa, Iosif, jurat din Albac, 229, 243.

Plósz, medic, 93, 96.

Poetschel, Carl, membru al breslei postăvarilor din Brașov, 5, 6.

Pogány, György, vice-comite, XXVI, LI, 229, 244, 254, 255.

Pomgraz, Johann, locuitor din Brașov, 19.

Pop, Alexandru, instigator, 79, 80.

Pop, Matei, concepist gubernial, 218, 220.

Pop, Sigismund, deputatul Chioarului, XX, XLIV, 99, 100, 113, 114.

Popița, Petru Hudrici, gornic din Bistra, 230, 243, 244.

Popovici, Nicolae, protopop, 171.

Popovici, Sofia, locuitoare din Câmpneni, 229, 243.

Popp, Eustachius, locuitor din Brașov, 34, 35.

Popp, Louise, locuitoare din Sibiu, 173, 175.

Pora, Georg, membru al breslei producătorilor de rapiță din Brașov, 11, 12.

Poruțiu, Vasile, preot greco-catolic în Almașu, 290.

Pöbel, Johanna, locuitoare din Sibiu, 174, 176.

Puchner, Anton, general, comandantul suprem al armatei din Transilvania, LIII, 42, 44, 193, 195, 265.

Puskás, locotenent, 260.

Pușcas, Bucur, învățător din Bran, 343, 345.

R

Rabb, István, primar în Zizin, 357, 358.

Rachtivan, ofițer, 150, 151.

Ranicher, Therese, locuitoare din Sibiu, 173, 175.

Rath, Mederus, consilier regal, 172, 174.

Rațiu, Vasile, canonic, VII, XXVIII, LIII, 289.

Rákosi, Nagy Ferenc, concepist domenal regal din Câmpeni, 224, 225, 227, 238, 239, 241.

Reich, Carl, locuitor din Sibiu, 16.

Reinerth, Elise, locuitoare din Sibiu, 173, 175.

Reinerth, Johanna, locuitoare din Sibiu, 173, 175.

Reinert, Johann, locuitor din Brașov, 27.

Rendvich, Paul, locuitor din Sibiu, 172, 174.

Retegi, Sándor, proprietar funciar din Dăbâca, XVII, XXXIX, 52, 53.

Retner, Dan senior, tâmplar, 26.

Réczey, Imre, medic XX, XLIII, 96, 99.

Rhein, Friedrich, țesător de lână, 22, 23.

Rhein, Georg, membru al breslei țesătorilor de lână din Brașov, 8.

Riebel, Joseph, maior, XXIX, XXXII, XXXIII, LIV, LVIII, LIX, 301, 302, 303, 329, 330, 332, 333, 334.

Riemer, Friedrich, secretar al Magistratului, 3, 4.

Riemer, Friedrich, notar, 119, 120, 123, 336, 337, 339, 341.

Ristei, Ispas, locuitor din Bistra, 234, 249.
Riszdörfer, Barb, locuitor din Braşov, 31, 32.
Roman, Simion, goşman, 73.
Rosetti, C.A., revoluţionar român, 84, 85.
Roth, Christian, locuitor din Braşov, 19.
Roth, Daniel, locuitor din Braşov, 8, 19.
Roth, Elias, deputat de Braşov, XIV, XXXII, XXXVI, LIX, 69, 70, 205, 347, 349, 350, 352.
Roth, Frigyes, concepist gubernial, 315, 316.
Roth, Georg, membru al breslei de tricotaje din Braşov, 10.
Roth, Johann, membru al breslei postăvarilor din Braşov, 5, 7.
Roth, Susanna, locuitoare din Sibiu, 174, 176.
Römer, August, locuitor din Braşov, 35.
Römer, Georg, membru al breslei postăvarilor din Braşov, 4, 6.
Römer, Joseph Friedrich, aurar din Braşov, 23, 24.
Römer, Ludwig, aurar din Braşov, 23, 24.
Runcan, căpitan, XXVII, XXXII, LI, LVIII, 302, 329, 332.
Rus, Zaharia, locuitor din Moruţ, XXX, LVI, 320.

S

Saal, Gottfried, locuitor din Braşov, 25, 26.
Sala, Elek, prim-jude nobiliar, XXVIII, LIV, 290.
Sallapsky, Joseph, locuitor din Braşov, 24, 25.
Salmen, Daniel, caporal din Mediaş, 294, 297.
Salmen, Franz, comitele Universităţii Naţionale a Saşilor, XXIV, XLVIII, 159, 164, 168, 348, 351.
Salmen, Georg, locuitor din Braşov, 33.
Salmen, Michael, deputat, 20.
Samuel, Mklós, notar din Cemat, XXXII, LVIII, 339, 341, 353, 355.
Sander, preot în Salzburg, 209, 215.

Sander, Katharina, locuitoare din Sibiu, 173, 176.
Santa, Chifor, instigator, 79, 81.
Sass, Georg, comerciant, 22, 23.
Savufir, Alexa, contribuabil din Albeşti, XXVII, LIII, 284.
Scadt, Carl, membru al breslei postăvarilor din Braşov, 5, 7.
Schasser, And, curelar din Braşov, 22, 23.
Schasser, Petrus, locuitor din Braşov, 28, 29.
Schäfer, Fr., locuitor din Sibiu, 174, 176.
Scherg, Andreas, locuitor din Braşov, 19.
Schemmel, Susanna, locuitoare din Sibiu, 173, 175.
Scheng Michael, membru al breslei postăvarilor din Braşov, 4, 6.
Scherg, Georg, măcelar, 16.
Schiel, Friedrich, locuitor din Braşov, 28, 29.
Schiel, Samuel, locuitor din Braşov, 28, 29.
Schindler, Michael, membru al breslei postăvarilor din Braşov, 5, 7.
Schmidt, comerciant, 172, 175.
Schmidt, Bartholomäus, ţesător de lână, 16.
Schmidt, Johann, locuitor din Braşov, 19.
Schmidt, Konrad, profesor în Sibiu, 205, 212, 361.
Schmidts, Carl, comisar de poliţie, 27, 28.
Schneider, Carl, membru al breslei postăvarilor din Braşov, 5, 7.
Schneider, Josephine, locuitoare din Sibiu, 173, 175.
Schnell, Regina, locuitoare din Sibiu, 173, 175.
Schobesberrger, Elise, locuitoare din Sibiu, 173, 176.
Schok, Joseph, locuitor din Braşov, 27.
Schonz, Michael, locuitor din Braşov, 122, 123.
Schreiber, Johann, membru al breslei rotarilor, 14.
Schrutter, general austriac, 219, 220.
Schuller, profesor în Sibiu, membru în deputăţia săsească de la Pesta, 205, 212.

- Schuller, Andreas.** comisar de poliție. 23, 24.
- Schuller, Andreas.** locuitor din Brașov. 35.
- Schuller, Georg.** membru al breslei postăvarilor din Brașov. 5, 7.
- Schuller, Ludovika.** locuitoare din Sibiu. 173, 175.
- Schuller, Samuel.** măcelar. 32.
- Scullerus, Eduard.** locuitor din Brașov. 31, 32.
- Schunn, Johann.** membru al breslei dulgherilor din Brașov. 9.
- Schunn, Thomas.** membru al breslei dulgherilor din Brașov. 9.
- Schuster, medic.** 164, 166, 172, 174.
- Schuster, Samuel.** tâmplar în Brașov. 26.
- Schütz, Georg.** membru al breslei rotarilor din Brașov. 13, 14.
- Schwarz, Johann.** senator al or. Sighișoara. 205, 212.
- Scwerschitz, Karl.** locuitor din Brașov. 27.
- Secărian, Constantin.** practicant. 69, 70.
- Seifensieder, Hertel.** locuitor din Sibiu. 172, 174.
- Seiffert, Karoline.** locuitoare din Sibiu. 174, 176.
- Seiverth, Christoph.** membru al breslei postăvarilor din Brașov. 5, 6.
- Seleușan, Pantelimon.** locuitor din Sighișoara. 73.
- Senner, Georg.** locuitor din Brașov. 20.
- Seres, Márton.** locuitor din Câmpeni. 234, 248, 249.
- Servatius, Paulus.** predicator. 28, 29.
- Sken, Johann.** funcționar. XXXIII, LVIII, 338, 339, 340.
- Siberg, Michael.** locuitor din Brașov. 22, 23.
- Sicucean, Ioan.** goșman. 73.
- Sigerus, Karl.** notar. 159, 164.
- Sill, Ernst.** gardist. 172, 174
- Sima, Ignațiu.** țaran. 2.
- Simon, Josef.** vice-notar XIX, XLII, 78.
- Simonis, J.M.** locuitor din Brașov. 12, 13.
- Simonis, Maria.** locuitoare din Sibiu. 173, 175.
- Simonis, Michael.** locuitor din Brașov. 20
- Singer, Andreas.** locuitor din Sibiu. 172, 174.
- Slaminch Johann.** locuitor din Brașov. 30, 31.
- Slivich, Johann.** căpitan 88, 91.
- Sofron, Moldovan.** instigator, 79, 81.
- Soldire, Petre.** țaran. 2.
- Solomete, Andrei.** contribuabil din Satu Nou. XXX, LVI, 318, 319.
- Solomon, colonel.** XIX, 83, 84, 134, 137
- Sombori, László.** colonel, XIX, 76, 77.
- Sonntag, Marie.** locuitoare din Sibiu. 173, 176
- Sós, Lajos.** deținut. 48.
- Söllner, Regine.** locuitoare din Sibiu. 174, 176
- Stener, predicator.** 28, 29.
- Steniș, Ioniță.** arendaș în Bran. 343, 346.
- Stenzel, Kätchen.** locuitoare din Sibiu. 174, 175.
- Stenzel, Rosalie.** locuitoare din Sibiu. 174, 176.
- Sternheim, Karl.** primar în Sighet. 363.
- Sternitz, compozitor.** 28, 29.
- Stichler, Johann.** membru al breslei postăvarilor din Brașov, 4, 6.
- Stindrich, Márton.** locuitor din Luna de Sus. XXIV, XLVIII, 152, 153.
- Stoian, Dinu.** deținut din Alba Iulia. XVII, 59, 60, 61.
- Stürmer Friedrich.** tumător de clopote. 31, 32.
- Sturdza, prinț.** 112, 113.
- Suci, Ioan.** fatăr. 73.
- Suciu, Dumitru.** istoric. XII.
- Suciu, Petru.** profesor în Sibiu, XXV, XLIX, 180 181.
- Süssman, Karoline.** locuitoare din Sibiu. 174, 176.
- Sütő, Mihály.** concepist gubernial. 315, 316.
- Szabadi, Joseph.** locuitor din Brașov. 34, 35.
- Szabó, Imre.** concepist gubernial, 315, 316.
- Szabó, Josef.** comisar provincial. XXI, XLIV, 117.

Szabó, Lajos, concepist gubernial, 315, 316.

Szabó, Miklós, locuitor din Câmpeni, 235, 236, 250, 251.

Szabó, Mina, locuitor din Jucul de Jos, LVII, 329.

Szabó, Nagy Ferenc, locuitor din Câmpeni, 229, 243.

Szabó, Sigmund, concepist gubernial, 315, 316.

Szántó, János, concepist gubernial, 314, 316.

Szara, Ermelen, deputat, 12, 13.

Szek, Josef, conte, 329, 332.

Szemerc, Bertalan, ministru de Interne maghiar, XIX, XX, XXIII, XLIII, XLIV, XLVII, 102, 105, 109, 110, 144.

Szentes, Márton, concepist gubernial, 314, 316.

Szentiványi, József, jude nobiliar, XXVII, LII, 262, 263.

Szentpáli, Josef, deputat, XXXIII, LX, 367.

Széchenyi, István, conte, XXIX, LV, 304, 306, 307, 309.

Székely, Károly, vice-jude regesc, XXXIV, LX, 372, 373, 374.

Székely, Samu, concepist gubernial, 314, 316.

Szigeti, Csehý Sándor, concepist gubernial, 315, 316.

Szilásch, învățător, 12, 13.

Szilagy, István, concepist gubernial, 314, 316.

Szilágyi, Sándor, concepist gubernial, 315, 316.

Szőcs, József, zidar din Bistra, 230, 245.

Spán, Miklós, notar în Lupșa, 233, 236.

Ș

Șaguna, Andrei, episcop ortodox, VIII, XIII, XVI, XVIII, XX, XXI, XXIII, XXIV, XXXI, XXXV, XXXVIII, XLI, XLIV, XLV, XLIX, LVI, 2, 79, 80, 111, 118, 323, 349, 352.

Șoneriu, Gligor, jurat, 73.

Șoptercan, Filimon, instigator, 79, 81.

Ștefan, arhiducele palatin, locuitor regal în Ungaria, XVI, XXII, XXXVIII, 40, 42, 46, 47, 99, 100, 125, 126, 127, 291, 292, 348, 351, 364, 365, 368.

Șuluțiu Iosif, chelar camerar în Câmpeni, 230, 235, 244, 250.

T

Taag, Friedrich, locuitor din Brașov, 33.

Talaat, Efendi, comisar turc, 134, 135, 136, 137, 138, 139.

Tartler, Friedrich, membru al breslei postăvarilor din Brașov, 5, 7.

Tartler, inginer, 12, 13.

Tartler, Michael, membru al breslei postăvarilor din Brașov, 5, 7.

Tartler, Samuel, locuitor din Brașov, 27.

Tătar, Ion, recrut din Brașov, 121, 122.

Tătar, Zaharie, paroh, 73.

Teis, Johann, țesător de pânză, 31.

Teleki, Domokos, deputat, XXXIII, LX, 2, 3, 62, 75, 367.

Teleki, József, conte, guvernator al Transilvaniei, XVI, XVII, XIX, XXV, XXVI, XXVIII, XXIX, XXXI, XXXII, XXXVIII, XXXIX, XL, XLII, L, LI, LIII, LVII, LVIII, LIX, 47, 49, 50, 323, 324, 325.

Teleki, László, deputat, XXVI, LI, 218, 220.

Tell, Cristian, revoluționar român, 84, 85.

Teslák, György, concepist gubernial, 314, 316.

Teutsch, Andreas, locuitor din Brașov, 24, 25.

Teutsch, Joseph, locuitor din Brașov, 35.

Thanasse, Samuel, membru al breslei postăvarilor din Brașov, 4, 6.

Theil, Katharina, locuitoare din Sibiu, 173, 176.

Theutsch, Joseph. turnător de aramă din Brașov. 18.

Theutsch, Joseph. zidar din Brașov. 21.

Thiering, Ludwig. locuitor din Sibiu. 172. 174.

Thies, Johann. membru al breslei postăvarilor din Brașov. 4. 6.

Thiess, Joseph. membru al breslei postăvarilor din Brașov. 5. 7.

Thiesz, Joseph. membru al breslei de tricotaie din Brașov. 10.

Thodor, Csurka. locuitor din Brașov. 27. 29.

Thomas, locuitor din Brașov. 12. 13.

Thomas, Carl. membru al breslei postăvarilor din Brașov. 5. 7.

Thomas, Friederich. membru al breslei postăvarilor din Brașov. 5. 7.

Thomas, Georg. membru al breslei postăvarilor din Brașov. 4. 5. 6. 7.

Thomas, George. locuitor din Brașov. 20.

Thorockay, Miklós. comite suprem al comitatului Turda. XVI. XIX. XXVI. XXXVIII. XLII. LI. 46. 256. 300. 301.

Thot, János. membru al breslei rotarilor din Brașov. 14.

Thun, Leo, conte. 207. 213.

Ticușan, Ioan. paroh. 73.

Tilicea, Guja Kostandin. locuitor din Sighișoara. 73.

Timoni, Casimir von. agent. consulul Austriei la București. XIX. XLIII. 82. 83. 84.

Tioc, Ana. locuitoare din Câmpeni. 230.

Tioc, Gheorghe. gomic din Perd. 234. 250.

Tioc, Samfira. locuitoare din Bistra. 234. 249.

Tioc, Teodor. locuitor din Câmpeni. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 2232. 233. 236. 245. 246. 257. 248. 252.

Tioc, Vasile. locuitor din Câmpeni. 233. 248.

Tipan, Iuon. locuitor din Bistra. 236. 251.

Tittes. compozitor. 28. 29.

Todea, Ionuț. jude domenial din Albac. 229. 243.

Todea, Ispas. judele din Albac. 229. 232. 243. 246.

Toader, Ilie Buzea. locuitor din Sighișoara. 73.

Todor, Gligor. locuitor din Câmpeni. 228. 231. 232. 233. 242. 246. 247. 248.

Tompa, Károly. concepist gubernial 315. 316.

Tomuș, Todor. jude comitatens. 229.

Tonka, din Monor. preot. VII. XXXI. 325. 326.

Tontsch, Georg. locuitor din Brașov. 20.

Toriță, Bucur. locuitor din Bran. 343. 345.

Tormay. medic. 93. 96.

Török, Sándor. concepist gubernial. 314. 316.

Trausch, Joseph. directorul poliției din Brașov. 121. 123. 205. 212.

Trechich, căpitan. XXXIV. LX. 374. 375.

Trenk, Amalie. locuitoare din Sibiu. 174. 176.

Truotsch, Mich. pieptănar în Brașov. 22. 23.

Turótz, Pál. jude nobiliar. 77. 78.

Tutuța, Gheorghe. țaran. 2. 3.

T

Țonpolen Petru. fatăr. 73.

U

Ulrich, Hermann. membru al breslei postăvarilor din Brașov. 4. 6.

Ungard, Joseph. membru al breslei rotarilor din Brașov. 14.

Urdea, Toader. goșman. 73.

V

Vada, Georg Adam. locuitor din Brașov. 31.

Vadadi, László. 231. 245.

Vajda, György. locuitor din Ulciug. 40. 41.

Vajda, László. conceptist gubernial, 315, 316.

Varga, Attila. istoric. V.

Varta, Ion. istoric XII.

Vasilia, Aburdan. locuitor din Luna de Sus. 152, 153.

Vay, Miklós. baron, custode al coroanei, comisar plenipotențiar al guvernului maghiar în Transilvania. XVI, XX, XIV, XV, XXVII, XXVIII, XXXI, XLIII, XLVIII, L, LII, LIII, LVII, 43, 46, 100, 101, 112, 113, 152, 153, 193, 194, 195, 206, 212, 219, 221, 286, 287, 306, 309, 324, 325, 326.

Vătășan, Georgie. paroh, 73.

Vătășan, Nicolae. paroh, 73.

Váradi, Dániel. învățător, XXIX, XXXII, XXXIII, LIV, LVIII? LIX, 257, 258, 259, 301, 302, 309, 332, 364, 365, 366.

Váradi, János. jude districtual, 285.

Váradi Mihály. conceptist gubernial, 315, 316.

Veigh, Joseff. conceptist gubernial 315, 316.

Vilara, Alexandru. mare vornic, 90, 92.

Virág, Sámuel. conceptist gubernial, 314, 316.

Viski, Ferenc. prim-jude. XXVI, LI, 256.

Vlezan, Gavrilă. locuitor din Bistra. 236, 251.

Volf, Friedrich. locuitor din Brașov. 31, 32.

Vukovics, Sebő. comisar regal, XIX, XLVIII, 86, 87, 177, 179, 311, 313.

W

Wagner, Elise. locuitoare din Sibiu. 174, 176.

Wagner, Friedrich. locuitor din Brașov. 17.

Wagner, Johann. membru al breslei postăvarilor din Brașov. 5, 7, 25, 26.

Wagner, Michael. membru al breslei postăvarilor din Brașov. 4, 5, 6, 7.

Wallmer, Petrus. locuitor din Brașov. 25, 26.

Warga, Andreas. croitor din Brașov. 18.

Warleger, Georg. locuitor din Brașov. 20.

Wächter, Eleonore. locuitoare din Sibiu. 174, 176.

Wächter, Marie. locuitoare din Sibiu. 174, 176.

Weber, Joseph. locuitor din Brașov. 31, 32.

Weber, Wilhelm. membru al breslei postăvarilor din Brașov. 5, 7.

Weinder, Charlotte. locuitoare din Sibiu. 174, 176.

Weiss, M. T., locuitor din Sibiu. 12, 13.

Wellmer, Peter. membru al breslei postăvarilor din Brașov. 5, 7.

Welmess, Michael. locuitor din Sibiu. 10, 11.

Wenbaum, F., locuitor din Sibiu. 12, 13.

Wesselényi, Miklós. baron. 129, 130.

Willani. baron ceh. 211, 217.

Windischgrätz, principe, comandantul trupelor austriece. 206, 207, 211, 212, 213, 217.

Winterstein, August. membru al breslei postăvarilor din Brașov. 5, 7.

Wiski, Ferenc. prim jude locuitor. XIX, 80, 81.

Wolf, predicator. 28, 29.

Wolff, Johann. membru al breslei postăvarilor din Brașov. 5, 7.

Wolff, Johanna. locuitoare din Sibiu. 173, 174, 175, 176.

Wolf, Minna. locuitoare din Sibiu. 173, 175.

Wolnhof, von, general maior austriac. 292, 293.

Z

Zacharias. locuitor din Sibiu. 12, 13.

Zaf, Nicolae. contribuabil din Vișori. XXVII, LIII, 284.

Zamfir, Vasile. locuitor din Brașov. XXI, XLV, 121, 122, 123, 124, 125.

Zapf, Johann. cizmar. 30.

Zámbler, György. jude nobiliar, XVI.
XXXIX, 51.

Zekuț, Gheorghe. locuitor din Vadu
Moșilor, 224, 225, 235, 237, 239, 250

Zickelius, Friedrich Franz. locuitor din
Brașov, 121, 123.

Ziegeler, Franz. locuitor din Brașov,
121, 123.

Ziegler, Hr. primar, 172, 174.

Ziegler, Louise. locuitoare din Sibiu,
173, 175.

Zikeli, Elisabeth, locuitoare din Sibiu,
173, 175.

Zimmermann, profesor în Sibiu, 267,
268.

Zwide, Melpár, locuitor din Zămești,
344, 347.

INDICE DE LOCALITĂȚI

A

Abrud, or., jud. Alba, XXVI, XXIX, LI, LIV, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 241, 251, 252, 293, 295, 296, 298.

Abrud-Sat, s., ap. or. Abrud, jud. Alba, 224, 227, 237, 241.

Abrudfalva, vezi Abrud.

Aita de Mijloc, s., com. Aita Mare, jud. Covasna, XVIII, 65

Aiud, or. jud. Alba, XIX, XXVI, XLII, LI, 74, 75, 76, 223, 224, 227, 231, 237, 238, 241, 246, 254, 255, 291, 292.

Alba Iulia, mun., jud. Alba, XVII, XXIII, XXXI, XL, XLVIII, LVIII, 42, 43, 45, 46, 56, 59, 60, 61, 99, 100, 149, 150, 151, 306, 308, 324, 325, 361.

Albac, or., jud. Alba, 229, 236.

Albești, com. suburb., mun. Sighișoara, jud. Mureș, XXVIII, LIII, 284.

Almașu, s., com. Almașu Mare, jud. Sălaj, LIV, 290.

Alsózorlenc, vezi Zorlențu Mare.

Alt Orschowa, vezi Orșova Veche.

Alt Tohan, vezi Tohanul Vechi.

Angheluș, s., com. Ghidfalău, jud. Covasna, 261, 267.

Arad, mun., jud. Arad, XXVII, LII, 41, 44, 263, 264.

Aranyosbánya, vezi Baia de Arieș.

B

Baciu, s. ingl. or. Săcele, jud. Brașov, XVIII, XLI, 69, 70, 337, 338, 340, 354, 355, 356.

Bados, s. ingl. or. Săcele, jud. Brașov, 73.

Baia de Arieș, or., jud. Alba, XXIX, LIV, 293, 296.

Bálványosvárálja, vezi Unguraș.

Barcarozsnyó, vezi Râșnov.

Băița de sub Codru, s., com., jud. Maramureș, XXVII, XLV, XLVI, 128, 130, 255.

Băsești, s., com., jud. Maramureș, XXII, XLVI, 128, 130

Bârlad, mun., jud. Vaslui, 133, 136, 137.

Bârghiș, s., com. jud. Sibiu, 291, 292.

Bükös, vezi Bârghiș.

Beia, s., com. Cața, jud. Brașov, 73

Belgrad, 207, 214.

Berlin, 211, 216.

Berzasca, s., com., jud. Caraș-Severin, 90, 92.

Besenyő, vezi Pădureni.

Bicfalău, s., com. Ozun, jud. Covasna, XXXII, LVIII, 261, 337, 338, 340, 354, 356.

Bikfalva, vezi Bicfalău.

Bistra, s., com., jud. Alba, XXIX, LIV, 59, 61, 225, 226, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 236, 239, 240, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 251, 293, 296.

Bistrița, mun., jud. Bistrița Năsăud, XXIII, XXXI, XLVII, 144, 145, 148, 149, 326, 327.

Bisztra, vezi Bistra.

Blaj, or., jud. Alba, XVIII, XXVIII, LIII, 43, 46, 72, 79, 80, 139, 230, 231, 232, 233, 244, 245, 246, 247, 248, 359.

Blăjel, s., com. Blăju de Sus, jud. Sibiu, 48.

Bocsabánya, vezi Bocșa.

Bocșa Română, or., jud. Caraș-Severin, XXIX, LV, 310, 312.

Bran, s., com., jud. Brașov, 343, 345, 346.

Budzán, vezi Șita Buzăului.

Bonchida, vezi Bonțida.

Bonțida, s., com., jud. Cluj, XXXIII, LX, 368, 369.

Boroșneu Mare, s., com., jud. Covasna, 261, 262.

Boroșneu Mic, s., com., jud. Covasna, 261, 262.

Borzás, vezi Boziaș.

Boziaș, s. îngl. mun. Tâmbăveni, jud. Mureș, XXI, XXX, XLIV, LV, 117, 118, 317.

Brad, or., jud. Hunedoara, 229, 244.

Brașov, mun. jud. Brașov, X, XI, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XX, XXI, XXIII, XXXII, XXXIII, XXXV, XXXVI, XXXVII, XXXVIII, XLI, XLV, L, LVIII, LIX, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 41, 43, 44, 46, 55, 69, 70, 99, 100, 102, 105, 112, 113, 119, 120, 122, 123, 124, 125, 138, 146, 180, 190, 191, 192, 195, 200, 201, 202, 203, 205, 212, 335, 336, 337, 341, 342, 347, 348, 350, 352, 353, 354, 356, 359, 360.

Brădeni, s., com., jud. Sibiu, 73.

Broos, vezi Orăștie.

Bucium, s., com. jud. Alba, 59, 60

București, V, XI, XIX, XXII, XLIII, XLVI, 82, 83, 84, 94, 97, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 141, 142, 143, 180, 181, 202, 204, 342, 345.

Buda, vezi Budapesta.

Budapesta, VI, VII, VIII, X, XI, XIII, XVI, XVIII, XX, XXI, XXIII, XXIV, XXVI, XXVII, XXXI, XXXII, XXXVIII, XLIII, XLIV, XL, XLVIII, L, LII, LVI, 1, 2, 39, 40, 46, 47, 69, 71, 99, 100, 102, 104, 107, 108, 109, 110, 111, 125, 126, 143, 144, 145, 149, 205, 206, 209, 212, 215, 221, 222, 265, 266, 267, 320, 321, 322, 323, 338, 340, 341, 347, 348, 350, 349, 351, 352, 353, 355.

C

Cașinul Mare, s., com. Sânzieni, jud. Covasna, XXXIV, LX, 372, 373, 374.

Cașinu Nou, s., com. jud. Harghita, 373, 374.

Căpeni, s. ap. or. Baraolt, jud. Covasna, XVIII, 65.

Cărmăzinești, s., com. Gurasada, jud. Hunedoara, 59.

Câmpeni, or., jud. Alba, XXIX, LIV, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 295, 298, 306, 309.

Cernat, s., com., jud. Covasna, XVIII, XXXII, XLI, LVIII, 69, 70, 337, 338, 339, 340, 341, 353, 354, 355, 356.

Cerneț, s. îngl. mun. Drobeta-Turnu Severin, jud. Mehedinți, 90, 92,

Certea, 59.

Certege, s., ap. or. Câmpeni, jud. Alba, 235, 250.

Chichiș, s., com., jud. Covasna, 261, 262.

Ciceu Giurgești, s., com., jud. Bistrița Năsăud, XIII, XXXV, 2.

Cluj Napoca, mun., jud. Cluj, V, VII, X, XI, XIII, XVI, XVII, XX, XXI, XIII, XIV, XVII, XVIII, XIX, XXVIII, XXX, XXXV, XXXIX, XL, XLIII, XLIV, XLVII, XLVIII, LIII, LIV, LV, LVI, LVII, 2, 41, 43, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 83, 99, 100, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 123, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 210, 216, 218, 219, 220, 221, 222, 227, 233, 248, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 304, 306, 307, 309, 314, 315, 317, 318, 319, 320, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 361.

Coaja, s., com. Vorța, jud. Hunedoara, 59.

Comolău, s., com., jud. Covasna, 261, 262.

Constantinopol (Turcia), 94, 97.

Corna, s. îngl. or. Roșia Montană, jud. Alba, 295, 298.

Coșeni, s. ap. or. Sfântu Gheorghe, jud. Covasna, 262, 263.

Coșlariu, s., com., jud. Alba, XXIV, XLVIII, 152, 359, 360.

Craiova, mun., jud. Dolj, 90, 92.

Csiksomlyo, vezi Șumuleu.

Cubleșul Someșan, s., com., jud. Cluj, XVII, XXXIX, 52, 53, 54, 55.

Cuieș, s., com. Ilia, jud. Hunedoara, 59

D

Daia, s., com., jud. Brașov, 73.

Daia Română, s., com., jud. Alba, XVII, XL, 59, 61.

Deutsch Orawitz, vezi Oravița.

Deva, mun., jud. Hunedoara, XXIV, XLIX, 41, 44, 169, 170, 330, 332, 364, 366.

Dobârlău, s., com., jud. Covasna, 261, 263.

Dobolii de Sus, s., com. Boroșneu Mare, jud. Covasna, 261, 262.

Dumbrava, s., com. Unirea, jud. Alba, XXI, XLIV, 116

Dumbrăveni, or., jud. Sibiu, X, XXII, XLV, 48, 49, 126, 127, 128.

E

Elisabethstadt, vezi Dumbrăveni.

Ersteghin, s., com., jud. Covasna, 261, 262.

Ersteben, vezi Ersteghin.

Erzsébetváros, vezi Dumbrăveni.

F

Făgăraș, mun., jud. Brașov, XXVI, L, 217, 218, 219, 220, 221, 291, 292, 293.

Făget, or., jud. Timiș, XXIX, LV, 310, 311, 312, 313.

Feketető, vezi Negreni.

Feleag, s., com. Vânători, jud. Mureș, 81, 82.

Fiume (Croatia), 202, 205.

Focșani, mun., jud. Vrancea, 133, 136.

G

Galați, mun., jud. Galați, 90, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 133, 137.

Geomal, s., com. Ștremț, jud. Alba, XL, 59, 60.

Gherla, mun., jud. Cluj, 48, 59, 60.

Giurgiu, mun., jud. Giurgiu, 93, 95, 96, 98.

Gothatea, s., com. Gurasada, jud. Hunedoara, 59.

Großludesch, vezi Ludoș.

Großchlatten, vezi Abrud.

Gura Arății, s., com. Horea, jud. Alba, 236, 252.

Gyulafehérvár, vezi Alba Iulia.

H

Hamburg (Germania), 210, 216.

Hațeg, or., jud. Hunedoara, XXIX, XXXIII, LIV, LIX, 301, 302, 303, 329, 332.

Henndorf, vezi Brădeni.

Hodișești, căt. s. Bistra, jud. Alba, XVII, XL, 59, 61.

Hosszufalu, vezi Satulung.

Hunedoara, mun., jud. Hunedoara, 257, 258, 259, 306, 308, 364, 365.

I

Iacobeni, s., com., jud. Harghita, 373, 374.

Iași, mun., jud. Iași, XXII, XLVI, 112, 113, 132, 136

Iclandul Mare, s., com., jud. Mureș, XIX, XXVI, XLII, LI, 79, 80, 81, 256.

Iclandul Mic, s., com., jud. Mureș, XXVI, LI, 79, 81, 256.

Ilieni, s., com. Gheorghe Doja, jud. Mureș, 59.

Innsbruck (Austria), VIII, XIII, XX, XXI, XIV, XV, XVII, XXXV, XLIV, XLVI, XLIX, LII, I, 111, 118, 140, 141, 142, 143, 154, 160, 170, 179, 181, 192, 194, 210, 216, 265, 266, 323, 349, 350, 352.

Imper, s., com. Plăieșii de Jos, jud. Harghita, 373, 374.

J

Jeledinți, s., com. Mărtinești, jud. Hunedoara, 114, 115.

Jermevoci (Serbia), 86, 87.

Jidvei, s., com., jud. Alba, 291, 292.

Jimbor, s., com. Chiochiș, jud. Bistrița Năsăud, LIV, 290.

Johannisdorf, vezi Sântivan.

Jucu de Jos, s., com. Jucu, jud. Cluj, XXXI, LVII, 329.

K

Karlsburg, vezi Alba Iulia.

Koslárd, vezi Coșlariu.

Kisslajo, vezi Șieuț.

Kleinschangen, vezi Șieuț.

Kászón, vezi Cașinul Marc.

Kaschau (Slovacia) 210.

Komollón, vezi Comolău.

Kökös, vezi Chichiș.

Kisborosnyó, vezi Boroșneu Mic.

L

Lăscud, s., com. Ogra, jud. Mureș, 77, 78.

Londra (Anglia), 210, 216.

Ludoș, s., com., jud. Sibiu, XVI, XXXIX, 51, 52.

Luduș, or., jud. Mureș, 50, 51.

Lugoș, mun., jud. Timiș, XXIX, LV, 309, 311, 312.

Luna de Sus, s., com., jud. Cluj, XXIV, 152, 153.

Lupșa, s., com., jud. Alba, 233, 236, 248, 259.

Lisnău, s., com. Ozun, jud. Covasna, 261, 262.

Lăpuș, s., com., jud. Maramureș, 306, 308.

M

Magyarós, vezi Măgheruș.

Manic, s., com. Chiochiș, jud. Bistrița Năsăud, XXX, LVI, 319.

Matei, s., com., jud. Bistrița Năsăud, XXX, LV, 317.

Martinsdorf, vezi Metiș.

Mathesdorf, vezi Matei.

Măcin, s., com., jud. Tulcea, 133, 137.

Măgheruș, s., com. Ozun, jud. Covasna, 261, 262.

Măgina, s., ingl. or. Aiud, jud. Alba, 291, 292.

Mártonfalva, vezi Metiș.

Mediaș, mun., jud. Sibiu, XXIII, XXIV, XLVII, 144, 145, 148, 149, 168, 206, 212, 294, 297.

Medgyes, vezi Mediaș.

Mediasch, vezi Mediaș.

Meschen, vezi Măgina.

Metiș, s., com. Mihăileni, jud. Sibiu, XIX, XLII, 81, 82.

Milanovac (Serbia), 89, 91.

Miercurea Sibiului, s., com., jud. Sibiu, 292, 293.

Mihalț, s., com., jud. Alba, XXIV, XLVIII, 152, 359, 360, 361.

Mihălcfalva, vezi Mihalț.

Mindendorf, vezi Monor.

Monor, s., com., jud. Bistrița Năsăud, XXXI, LVII, 325, 326.

Monorfalva, vezi Monor.

Moruț, s., com., Matei, jud. Bistrița Năsăud, XXX, LVI, 320.

Mülbach, vezi Sebeș.

Magyarköblös, vezi Cubleșul Someșan.

N

Neagra, azi s., com. Poiana Vadului, jud. Alba, 232, 246.

Neusatz, vezi Novisad.

Novisad (Serbia), 177, 178, 179, 207, 208, 213, 214.

Nagyborosnyó, vezi Boroșneu Mare.

Nagyludas, vezi Ludoș.

Nagyikland, vezi Iclându Mare.

Nocrich, s., com., jud. Sibiu, 291, 292.

Negreni, s., com., jud. Cluj, 292, 293.
Neu Tohan, vezi Tohanul Nou.

O

Odorheiu Secuiesc, mun., jud. Harghita, XVII, XL 59, 60.
Offenburg, vezi Baia de Arieș.
Oradea, mun., jud. Bihor, 41, 44.
Oraviczabánya, vezi Oravița.
Oravița, or., jud. Caraș Severin XXIX, LV, 309, 310, 311, 312, 313.
Orăștie, mun., jud. Hunedoara, XVII, XXIX, XL, LIV, 57, 114, 115, 299, 300.
Orșova, or., jud. Mehedinți, XX, XLIII, 88, 89, 90, 91, 92.
Ozun, s., com., jud. Covasna, 261, 262, 263, 338, 339, 340.

P

Pădureni, s., com. Moacșa, jud. Covasna, 261, 262.
Petervaradin (Serbia), 207, 213, 214, 374, 375.
Pesta, vezi Budapesta.
Peștiș, s., com., jud. Hunedoara, 258, 259, 330, 333, 364, 365.
Plavișevîța (Serbia), 89, 91.
Poarta, s., înl. com. Bran, jud. Brașov, XXXII, LVIII, 343, 345.
Pogăceaua, s., com., jud. Mureș, XXVIII, LIII, 286.
Ponorel, s. înl. com. Vidra, jud. Alba, 235, 250.
Praga (Cehia), XVIII, XXVI, XL, 62, 63, 64, 206, 207, 211, 212, 213, 217.
Predeal, or., jud. Brașov, XXXII, LVIII, 201, 204, 343, 345, 350, 352.
Purcăreni, s., com. Târlungeni, jud. Brașov, 337, 338, 340, 354, 355, 356.
Prejmer, s., com., jud. Brașov, 342, 345.
Plăieșii de Jos, s., com., jud. Harghita, 373, 374.

Plăieșii de Sus, s., com., jud. Harghita, 373, 374.

R

Racoș, s., com., jud. Brașov, XXVII, XXIX; XXXII, XXXIII LI, LII, LVIII, LIX, 257, 301, 302, 303, 329, 330, 332, 333, 364, 365, 366.
Răcăștia, înl. mun. Hunedoara, jud. Hunedoara, 113, 114.
Rășinari, s., com., jud. Sibiu, XXV, XLIX, 179, 181.
Răzoare, s., com., jud. Mureș, XXIII, 150, 151.
Râmnic (Râmnicu Vâlcea), mun., jud. Vâlcea, 90, 92.
Râșnov, or., jud. Brașov, XXXIII, LIX, 353, 355.
Reci, s., com., jud. Covasna, 261, 262.
Regensburg (Germania), 210, 216.
Reuszmart, vezi Micurcurca Sibiului.
Rimetea, s., com., jud. Alba, 306, 308.
Rosenau, vezi Râșnov.
Roșia Montană, or., jud. Alba, 224, 238, 255, 295, 298.

S

Saciova, s., com., Reci, jud. Covasna, 261, 263.
Saschiz, s., com., jud. Mureș, 73.
Salzburg (Austria), 209, 215.
Sankt Petersburg (Rusia), 211, 217.
Sasca, s., com., jud. Caraș Severin, 300, 310, 311, 312.
Satulung, s., com., jud. Brașov, XVIII, XLI, 69, 70, 337, 338, 340, 341, 342, 354, 355, 356.
Satu Nou, s., com., jud. Brașov, XXX, LVI, 318, 319.
Săcămaș, s., com. Ilia, jud. Hunedoara, 59.
Sântivan, s., com. Ivănești, jud. Mureș, XXVII, LII, 260, 261, 262.
Sântivan Lunca, s., com. Ozun, jud. Covasna, 261, 262.
Scărișoara, s., com. Râu Mare, jud. Alba, 232, 246.

Schäßburg, vezi Sighișoara.

Sebeșul Săsesc, azi îngl. mun. Sebeș, jud. Alba, XIII, XXXV, 1.

Seghedin (Ungaria), XXVIII, 49, 50, 291, 292, 330, 333.

Segesvár, vezi Sighișoara.

Sepsiszentgyörgy, vezi Sfântu Gheorghe.

Sfântu Gheorghe, mun., jud. Covasna, XI, XIX, XXXIII, XLII, XLX, 65, 76, 77, 324, 325, 370, 371.

Sibiu, mun., jud. Sibiu, X, XI, XV, XVIII, XXI, XXII, XXIII, XIV, XXV, XVI, XXVIII, XXXII, XXXVIII, XLI, XLIV, XLVI, XLVII, XLVIII, XLIX, LII, LIV, LVIII, 35, 43, 46, 64, 66, 67, 68, 69, 79, 80, 84, 99, 100, 113, 114, 118, 139, 141, 144, 145, 148, 149, 153, 158, 164, 166, 167, 168, 169, 171, 172, 175, 177, 179, 181, 197, 199, 200, 203, 204, 205, 212, 217, 218, 219, 221, 229, 243, 244, 246, 248, 265, 267, 268, 291, 292, 329, 330, 334, 335, 342, 343, 345, 349, 352, 359, 361.

Sidwe, vezi Jidvei.

Sighetul Marmăției, mun., jud. Maramureș, XI, XXVI, XXIX, XXXIII, LI, LIV, LX, 252, 253, 254, 303, 369, 370.

Sighișoara, mun., jud. Mureș, XVIII, XXXIII, XLI, XLIX, 70, 71, 72, 73, 362, 363.

Sita Buzăului, s., ap. or. Întorsura Buzăului, jud. Covasna, 261, 263.

Skella, (Schela Cladovei), s., com., jud. Mehedinți, 88, 91.

Shodol, s., com., jud. Alba, XXXII, LVIII, 229, 236, 343, 345.

Somostelnic, s., com., jud. Mureș, 77, 78.

Suciul de Sus, s., com., jud. Maramureș, XIII, XVII, XXXV, XL, 62.

Szacsva, vezi Saciova.

Szászváros, vezi Orăștie.

Szásszombor, vezi Zimbor.

Szentiván, vezi Sântivan.

Szentmáthé, vezi Matei

Szotyor, vezi Coșeni.

Ș

Șapte Sate, s., com., jud. Brașov, XXXII, XXXIII.

Șandra, s., com., jud. Timiș, 86, 87.

Șieuf, s., com. Șieu, jud. Bistrița Năsăud, XXXI, LVII, 325, 326.

Șilea, s., com. Fărău, jud. Alba, XXVIII, 286, 287.

Șodlea, 73.

Șomărtin, s., com. Bruiu, jud. Sibiu, 291, 292.

Șona, s., com. Mândra, jud. Brașov, 291, 292.

Șomcuta Mare, s., com., jud. Maramureș, 50, 51.

Șumuleu, s. îngl. mun. Miercurea Ciuc, jud. Harghita, XXVI, LI, 221, 222.

T

Tatrány, vezi Tătărani.

Tămașa, s., com. Cuzplac, jud. Sălaj, 230.

Tătărani, s., com., jud. Brașov, XXXII, LVIII, 341, 342, 354, 355, 356.

Târgu Secuiesc, mun., jud. Covasna, XXVII, LII, 259, 260.

Tárnăveni, mun., jud. Mureș, XIX, XXXIII, XLII, XLIX, 77, 78, 337, 338, 340, 367.

Timișoara, mun., jud. Timiș, XI, XIX, XX, XXXIV, XLIII, LX, 86, 87, 88, 208, 214, 310, 311, 312, 313, 230, 321, 374, 375.

Timișul de Sus, îngl. or. Predeal, jud. Brașov, XXIV, 164, 166.

Tekia (Serbia), 88, 91.

Tohanul Nou, s., com., jud. Brașov, 343, 345.

Tohanul Vechi, s., com., jud. Brașov, 343, 345.

Topánfalva, vezi Câmpeni.

Torda, vezi Turda.

Toroczko, vezi Rimetea.

Trăpold, s., com. Apold, jud. Mureș, 73.

Triest (Italia), 202, 205.

Turcheș, s., com., jud. Brașov, XVIII, XLI, 69, 70, 354, 356.

Turda, mun., jud. Cluj, XXVI, XXIX, LIV, 112, 113, 256, 300, 301.

Turnu, s., com., jud. Mehedinți, 90, 92.

Türkös, vezi Turcheș.

Ț

Tălina, s., com., Ighiu, jud. Alba, 73.

U

Udvarhely, vezi Odorhei.

Ulciug, s., com., jud. Sălaj, XVI, XXXVIII, 40.

Unguraș, s., com., jud. Cluj, XXX, LV, 318.

V

Vadu Moșilor, s., com., jud. Alba, 224, 225, 237, 239.

Valea Poenii (Fueștii Băgara), s., com. Vorța, jud. Hunedoara, 59.

Varta, 59.

Văleni, s., com., jud. Brașov, XL, 59, 60.

Velkér, vezi Răzoare.

Vidra de Jos, s., com. Vidra, jud. Alba, 229, 243.

Vidra de Sus, azi com. Avram Iancu, jud. Alba, 229, 232, 243, 246, 247.

Viena, X, XXXI, 42, 44, 139, 140, 141, 197, 199, 206, 207, 209, 210, 213, 215, 216, 289, 321, 322.

Viișoara, s., com., jud. Mureș, 77, 78.

Visca, , s., com. Vorța, jud. Hunedoara, 59.

Veliki Gaj (Serbia), 86, 87.

Völcsök, vezi Ulciug.

W

Wallahisch Bogshan, vezi Bocșa.

Wien, vezi Viena.

Warasdin (Serbia) 208, 214.

Z

Zaizon, vezi Zizin.

Zărnești, or., jud. Brașov, XXXII, LIX, 345, 347.

Zernest, vezi Zărnești.

Zizin, s., com., jud. Brașov, XXXIII, LIX, 337, 338, 340, 354, 355, 356, 358.

Zorlențu Mare, s., com., jud. Caraș Severin, XXIX, LV, 310, 312.

Zrenianin (Serbia) XIX, 86, 87.

Zsuk, vezi Jucul de Jos.

CUPRINS

Cuvânt înainte	V–IX
Lista prescurtărilor	X–XII
Lista regestelor	XIII–XXXIV
Regestenverzeichnis	XXXV–LX
Documente (1–343)	1–376
Indice de persoane	377–393
Indice de localități	394–400

**EDITAT CU SPRIJINUL AUTORITĂȚII NAȚIONALE
PENTRU CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ**

9 789732 720783

ISBN 973 - 27 - 0304 - 0

<https://biblioteca-digitala.ro> / <https://institutuldeistoriegeorgebaritiu.ro>

9 Lei